H. Rider Haggard

FIICA LUI MONTEZUMA

H. RIDER HAGGARD

FIICA LUI MONTEZUMA

În româneşte de C. VONGHIZAS

V.1.0

V.1.0

Coperta originala de
POMPILIU DUMITRESGU

H. RIDER HAGGARD
MONTEZUMA'S DAUGHTER

După romanul apărut la
EDITURA TINERETULUI

Prefaţă

„Fiica lui Montezuma” este unul din cele mai bune romane ale scriitorului englez Henry Rider Haggard (1856—1925), autor a numeroase lucrări istorice şi de aventuri, printre care: „Minele regelui Solomon” (1886), „Ea” (1887), „Allan Quartermam” (1887), „Ayesha sau întoarcerea Ei” (1905) etc.

Pornind de la date reale, strânse cu migală din documente şi cărţi referitoare la cucerirea Mexicului de către spanioli, H. Rider Haggard a ales din noianul faptelor pe cele mai însemnate, împletindu-le într-o acţiune vie, palpitantă, în care ficţiunea are un rol de seamă.

Valoarea cărţii rezultă însă nu numai din măiestria autorului, ci şi din justeţea aprecierilor sale asupra evenimentelor desfăşurate.

Din derularea acţiunii se desprinde limpede simpatia profundă a romancierului faţă de lupta popoarelor băştinaşe oprimate din Anahuac – vechea denumire a Mexicului – împotriva colonialiştilor europeni, în cazul de faţă conchistadorii spanioli aflaţi sub comanda lui Hernando Cortez. De asemenea, Rider Haggard pune în lumină cauzele principale care au dus la prăbuşirea marelui imperiu aztec. Dintre acestea, mai importante sunt: lipsa de unitate dintre triburile aflate sub stăpânirea cetăţii Tenochtitlan, superstiţiile şi spaima mistică a lui Montezuma sub influenţa legendei întoarcerii zeului cu faţa albă, Quetzalcoatl – ce urma să-şi reia stăpânirea asupra oamenilor şi a vieţuitoarelor acelui pământ – ca şi semnele de decadenţă pe care le dădea imperiul aztec, manifestându-se în luxul şi desfrâul păturii conducătoare. Un rol important l-au jucat şi preoţii sălbatici şi cruzi care ucideau fără cruţare miile de prizonieri din triburile vasale, aducându-i jertfă zeilor lor demonici.

Au fost, desigur şi alte elemente importante, ca, de pildă, armamentul şi disciplina ostaşilor lui Cortez, spre deosebire de înzestrarea rudimentară a războinicilor indieni, sau prezenţa cailor – animale necunoscute în Mexic, ce produceau o groază mistică asupra băştinaşilor – şi autorul a ştiut să le releve şi pe acestea în paginile cărţii de faţă.

Este interesantă de subliniat şi orientarea anticlericală a lucrării, căci Haggard pune în gura eroului său principal, Thomas Wingfield din Ditchingham, ţăran englez de condiţie medie de la mijlocul secolului al XVI-lea, ca şi a fiicei lui Montezuma, cuvinte aspre la adresa preoţilor, fie slujitori ai altarelor zeilor păgâni, fie ai Dumnezeului creştin, a căror trăsătură comună era oprimarea sălbatică a poporului, la adăpostul religiei pe care o propagau. Bineînţeles că Thomas Wingfield nu este un ateu militant, ceea ce istoriceşte ar fi fost şi greu de justificat, dar nici un puritan aspru şi fanatic care să renege toate religiile în afară de a sa. El este dominat chiar de unele superstiţii, fiind crescut în spiritul legendelor biblice şi al credinţei în existenţa unor forţe supranaturale care dirijează acţiunile oamenilor, ceea ce însă nu-l împiedică să ia atitudine împotriva cruzimilor săvârşite de fanatici.

„Fiica lui Montezuma” se distinge ca unul din cele mai interesante romane închinate conchistei – descoperirii şi cuceririi de către spanioli a „Indiei apusene”.

CAPITOLUL I

DE CE-ŞI DEAPĂNĂ THOMAS WINGFIELD POVESTEA

Slavă lui Dumnezeu, care ne-a adus biruinţa! Căci, iată, puterea Spaniei a fost zdrobită – corăbiile scufundate sau puse pe goană, ostaşii şi marinarii înghiţiţi cu sutele şi miile de apele mării – iar Anglia poate din nou să răsufle[1]. Veniseră cu gând să ne cucerească, să ne pună la cazne şi să ne ardă pe rug – să ne facă nouă, unor englezi liberi, ceea ce Cortez[2] le-a făcut indienilor din Anahuac[3]. Bărbaţii noştri în jugul sclaviei, fecioarele necinstite, sufletele noastre la bunul plac al preoţilor lor, avuţia noastră pe mâinile împăratului şi ale Papei! Dar Dumnezeu le-a răspuns cu furtuna, iar Drake[4] cu tunurile. Aşa că duşi au fost şi, o dată cu ei, gloria Spaniei.

Eu, Thomas Wingfield, am auzit această veste azi, în ziua de joi, chiar în piaţa Bungay, unde mă dusesem să mai stau la taifas şi să vând merele pe care mi le-au mai lăsat în pomi furtunile cumplite din ultima vreme.

---

[1] În 1588, Filip al II-lea al Spaniei a trimis asupra Angliei o flotă puternică, socotită de neînvins, al cărei nume era chiar *Invincibila Armada.* Dar ea a fost complet distrusă de o furtună năprasnică şi de flota engleză. După nimicirea *Invincibilei Armada,* Spania a pierdut supremaţia maritimă şi a început creşterea puterii maritime a Angliei şi Olandei.

[2] Hernando Cortez (1485-1547) – conchistador spaniol care a condus războiul de cotropire împotriva aztecilor şi a cucerit Mexicul (1519-1521).

[3] Vechea denumire a Mexicului.

[4] Francis Drake (1541-1596) – navigator şi corsar englez. A înfăptuit expediţii pirateresti de-a lungul coastelor Africii şi Americii, dând lovituri puternice monopolului maritim al Spaniei şi posesiunilor acesteia de peste mări. A făcut, primul, după Magellan, ocolul Pământului (1577-1580) şi a luat parte activă la distrugerea flotei spaniole *Invincibila Armada.* A fost înnobilat de regina Elisabeta a Angliei, care-i finanţase, de altfel, expediţiile.

Mai auzisem noi şi înainte unele zvonuri, ba de una, ba de alta, dar aici, în Bungay, se afla un om numit Young, din neamul Young de fel din Yarmouth, care luptase la Qravelines[5] pe una din navele din Yarmouth şi-i urmărise spre nord pe spanioli până când se pierduseră în mările Scoţiei.

Se spune că lucrurile mici duc spre cele mari, dar de data asta lucrurile mari au dus spre cele mici, căci din pricina acestei veşti eu, Thomas Wingfield din Lodge, parohia Ditchingham din comitatul Norfolk, fiind la o vârstă înaintată şi având doar încă puţin timp de trăit, m-am înturnat spre pană şi călimară. Cu zece ani în urmă şi anume în anul 1578, maiestatea sa, milostiva noastră regina Elisabeta, care se afla pe atunci în vizită prin comitatul nostru şi-a arătat dorinţa să fiu adus în faţa ei la Norwich. Şi după ce mi-a spus că faima mea ajunsese până la ea, mi-a poruncit să-i împărtăşesc câte ceva din povestea vieţii mele, sau mai bine zis despre cei douăzeci de ani, sau cam atâţia, cât am stat printre indieni, în vremea când Cortez a cucerit ţara lor Anahuac, căreia acum i se zice Mexic. Numai că tocmai când trebuia să încep povestirea a sosit sorocul vânătorii de cerbi de la Cossey şi milostiva noastră regină mi-a cerut să-mi aştern pe hârtie povestea, ca s-o poată citi. Iar dacă avea să fie măcar pe jumătate atât de uimitoare pe cât auzise, făgăduiala reginei era că-mi voi sfârşi zilele ca *Sir* Thomas Wingfield. Atunci i-am răspuns maiestăţii sale că pana şi călimara nu erau unelte la care mă pricepeam prea bine, dar că totuşi voi ţine seama de porunca ei. Şi-apoi mi-am luat îndrăzneala să-i dăruiesc un smarald mare, care atârnase cândva pe pieptul fiicei lui Montezuma, ca şi al multor altor prinţese indiene dinaintea ei, la vederea căruia ochii reginei au strălucit tot atât de tare ca şi nestemata, căci se întâmpla ca reginei noastre să-i fie pe plac asemenea jucării costisitoare. Aş fi putut, cred, dacă aş fi dorit, să închei chiar în clipa aceea un târg şi să dau piatra pe un titlu; numai că eu, care fusesem ani de zile prinţul unui mare trib, nu doream câtuşi de puţin să primesc rangul de cavaler. Aşa că am sărutat mâna reginei, care a apucat atât de strâns piatra preţioasă, încât încheieturile degetelor i s-au făcut albe şi

---

[5] Port spaniol, intrat în posesia Franţei în urma tratatului Pirineilor (1659), care punea capăt ostilităţilor între cele două puteri – Franţa şi Spania.

lucioase şi mi-am văzut de drum, întorcându-mă chiar în aceeaşi zi acasă, la locuinţa mea de lângă Waveney.

Dar dorinţa reginei ca să aştern pe hârtie povestea vieţii mele mi-a rămas în minte şi ţineam s-o fac înainte ca viaţa să mi se sfârşească şi, o dată cu ea şi povestea. Truda, ce-i drept, este destul de mare pentru cineva nedeprins cu astfel de lucruri; dar de ce m-aş feri de trudă, când mă aflu atât de aproape de lunga odihnă a morţii? Am văzut atâtea în viaţă, pe care nici un alt englez nu le-a văzut şi toate demne să fie luate în seamă; viaţa mea s-a desfăşurat cât se poate de straniu şi de multe ori hazardul m-a scăpat când totul părea pierdut, poate tocmai pentru ca învăţătura ei să fie cunoscută şi de alţii. Căci există o învăţătură în această viaţă a mea, ca şi în toate câte am văzut – şi anume că niciodată răul nu duce la bine, că răul dă până la urmă naştere tot la rău şi fie că e vorba de un singur om sau de un întreg popor, va cădea întotdeauna asupra minţii care l-a născocit şi asupra mâinii care l-a săvârşit.

Iată, de pildă, soarta lui Cortez – a acestui mare om pe care l-am cunoscut în plină strălucire a puterii sale, aproape ca de zeu. Sunt cam vreo patruzeci de ani de când am auzit că a murit sărac şi părăsit de toţi, în Spania: da – el, cuceritorul! Şi am mai aflat că fiul lui, *don* Martin, a fost pus la cazne chiar în cetatea pe care tatăl său a cucerit-o pentru Spania, săvârşind cruzimi atât de mari. Malinche, cea pe care spaniolii o numeau Marina, prima şi cea mai iubită dintre toate femeile aceluiaşi Cortez, i-a prevestit-o în durerea ei, când – după toate cele întâmplate, după ce-l ferise de atâtea ori, pe el şi pe ostaşii săi, de la moarte cumplită – a părăsit-o, dând-o de nevastă lui *don* Juan Xaramillo. Sau să luăm soarta Marinei însăşi. Din cauză că-l iubea pe Cortez – sau Malinche, cum i-au spus indienii, după numele ei – ea a adus nenorocirea asupra pământului ei de baştină; căci fără ajutorul ei, Tenochtitlanul (sau Mexico, cum i se spune acum) n-ar fi ajuns niciodată sub jugul Spaniei, fiindcă ea a uitat de onoare în focul patimii. Şi care i-a fost răsplata, cu ce s-a ales de pe urma răului făptuit? Până la urmă, răsplata i-a fost să fie dată în căsătorie altui om, de rang mai mic, atunci când frumuseţea i-a pălit, aşa cum vitele sleite de muncă sunt vândute oamenilor sărmani.

Sau să cercetăm, iarăşi, ce soartă au avut marile popoare din Anahuac. Au făcut rău, aşteptând ca din asta să iasă binele. Au jertfit vieţile a mii de oameni zeilor lor mincinoşi, pentru ca

bogăţia să le sporească şi pacea şi prosperitatea să se aştearnă de-a lungul generaţiilor viitoare. Iar drept răsplată au avut parte de pustiire în loc de bogăţie, de sabia spaniolilor în loc de pace, de roata caznelor şi chinurilor, de robie în loc de prosperitate. Iată pentru ce şi-au jertfit ei propriii lor copii pe altarele lui Huitzel[6] şi Tezcat[7].

Spaniolii înşişi, care, în numele milosteniei, au săvârşit cruzimi mai mari decât cele înfăptuite de aztecii neştiutori şi care, în numele lui Cristos, îi încalcă zi de zi legea până dincolo de puterea închipuirii, vor ajunge oare la prosperitate, iar răul pe care l-au făcut le va aduce cumva bunăstarea? Sunt bătrân astăzi şi nu cred că voi trăi să văd răspunsul la această întrebare, dar chiar de pe acum văd cum se apropie acest răspuns. Căci răutatea lor se va întoarce împotriva lor înşile şi parcă-i văd – cel mai mândru dintre toate popoarele de pe pământ – despuiaţi de faimă, de bogăţie şi de onoare, sărmane epave ce nu-şi mai găsesc fericirea decât în trecut. Ceea ce Drake a început la Gravelines, Dumnezeu va sfârşi în multe alte locuri şi timpuri, până când, în cele din urmă, Spania nu va mai însemna nimic şi se va prăbuşi tot atât de jos pe cât de jos zace astăzi imperiul lui Montezuma[8].

Astfel se întâmplă în marile pilde despre care a aflat întreaga lume şi tot astfel se petrece şi în viaţa unei fiinţe umile ca mine, Thomas Wingfield. Cerul a fost într-adevăr milostiv cu mine, dându-mi răgazul să mă căiesc de păcate; căci numeroase păcate s-au abătut asupra capului meu pentru că am îndrăznit să

---

[6] Huitzel (numele întreg – Huitzelcoatl sau Huitzilpochtli) – zeul Războiului, divinitate tribală a aztecilor. După cum spune legenda, el i-a condus pe azteci de la Aztlan până în Mexic. Era unul din cei mai mari zei ai mexicanilor, căruia i se sacrificau numeroase victime umane în marele său templu din Mexico. Simbolul său era pasărea colibri, al cărei nume îl şi purta *(huitzi).*

[7] Tezcat (numele întreg – Tezcatlipoca) – unul din marii zei azteci din vechiul Mexic. Era o divinitate ce reprezenta soarele, abundenţa, dar şi sterilitatea. Era de asemenea zeul Muzicii şi Dansului.

[8] Montezuma (Moctezuma al II-lea) – împărat aztec (1502 sau 1504-1520); şi-a menţinut dominaţia asupra triburilor supuse prin măsuri represive, ceea ce a dus la răscoala texcocanilor din 1516 şi la alianţa triburilor totonacilor şi tlaxealanilor cu Cortez (1519). Neţinând seama de sfaturile celorlalţi conducători azteci, s-a supus fără luptă spaniolilor şi a acceptat captivitatea. A fost ucis în timpul unei răscoale a poporului aztec, în iulie 1520.

iau prerogativa răzbunării din mâinile Celui Prea înalt. Este drept aşa şi pentru că este drept aş vrea să spun povestea vieţii mele, ca şi alţii să poată învăţa din ea.

După cum am mai spus, m-am gândit la aceasta timp de mulţi ani, deşi, ca să spun drept, maiestatea sa regina a fost aceea care a aruncat mai întâi sămânţa. Dar abia acum, când am aflat ce soartă a avut *Armada* spaniolilor, gândul începe să încolţească şi cine ar putea spune dacă va ajunge vreodată să înflorească? Veştile auzite m-au mişcat în chip straniu, aducându-mi aminte de tinereţe, de faptele de iubire şi de arme, ca şi de ciudatele întâmplări în care am fost amestecat, luptându-mă fie de unul singur, fie pentru Guatemoc[9] şi poporul din Otomie, împotriva aceloraşi spanioli, căci acele amintiri n-au mai fost de mult dezgropate. Şi mi se pare, lucru care nu este neobişnuit la oamenii mai în vârstă, că acolo, în trecutul îndepărtat, se află adevărata mea viaţă şi că tot ce mi s-a mai întâmplat după aceea nu a fost decât un vis.

De la fereastra odăii în care scriu pot vedea valea liniştită a râului Waveney. Pe celălalt mal se află izlazul auriu de răchită, castelul ruinat şi acoperişurile roşii ale orăşelului Bungay, strânse în jurul turnului bisericii St. Mary. Mai departe se aştern pădurile regale din Stowe şi câmpiile abaţiei Flixton; în dreapta, malul povârnit pare verde din pricina stejarilor din Earsham; spre stânga, pământurile mlăştinoase cu iarbă grasă, ici şi colo cu vite care pasc, se întind până la Beccles şi Lowestoft, iar în spatele casei, grădinile şi livezile mele urcă în terase pe dealul înverzit, cunoscut în vremurile vechi sub numele de Earl's Vineyard. Toate se află în jurul meu şi totuşi în clipa asta parcă nici n-ar fi. În locul văii râului Waveney văd valea lui Tenochtitlan, în locul coastelor din Stowe – siluetele înzăpezite ale vulcanilor Popocatepetl şi Ixtaccihuatl, în locul turlei din Earsham şi al turnurilor din Ditchingham, Bungay şi Beccles – uriaşele piramide de sacrificiu, strălucind de focurile sacre, iar în locul vitelor de pe păşuni îi văd pe cavalerii lui Cortez gonind spre bătălie.

Totul îmi reînvie în minte; asta a fost viaţa, restul nu e decât un vis. Mă simt din nou tânăr şi, dacă voi avea răgaz, voi aşterne pe hârtie – înainte de a fi aşezat în ţintirimul de colo, pierdut

[9] Guatemoc (Cuauhtemoc) – ultimul împărat aztec, născut la Mexico în 1497 şi mort în 1522. Şi-a apărat plin de curaj imperiul şi capitala împotriva spaniolilor, dar a fost învins de conchistadori şi spânzurat din ordinul lui Cortez.

pentru totdeauna în lumea viselor – povestea tinereţii mele. Aş fi început-o mai de mult, dar cât timp trăia scumpa-mi soţie, care a murit anul trecut, de Crăciun, ştiam că era o treabă pe care era mai bine s-o las deoparte. Căci, ca să fiu cinstit, aşa era soţia mea. Mă iubea, cred, cum puţini bărbaţi au norocul să fie iubiţi, deşi există multe lucruri în trecutul meu care i-au sâcâit dragostea, stârnindu-i gelozia faţă de cei morţi, o gelozie câtuşi de puţin micşorată de blândeţea ei, îmbinată atât de strâns cu iertarea. O tainică suferinţă îi rodea inima, cu toate că nu vorbea niciodată despre ea. Ni se născuse un singur copil şi acest copil a murit în fragedă pruncie şi cu toate rugăciunile ei, Dumnezeu n-a voit să-i dea altul; nici eu, amintindu-mi de vorbele Otomiei, nu mă aşteptam să se întâmple altminteri. Ea ştia prea bine că departe, peste mări, avusesem de la cealaltă soţie copii pe care îi iubisem şi cu toate că sunt de mult morţi, îi voi iubi mereu la fel de tare. Gândul acesta îi rănea inima. Că fusesem soţul unei alte femei putea să ierte, dar că această femeie îmi născuse copii a căror amintire îmi era încă atât de scumpă, asta nu putea să uite, chiar dacă ierta – ea care nu avea copii. Şi fiindcă sunt bărbat, nu pot spune de ce s-a întâmplat astfel, căci cine poate cunoaşte toate tainele unei inimi de femeie iubitoare? Dar aşa a fost. Odată chiar ne-am certat din această pricină; a fost singura noastră ceartă. Eram căsătoriţi doar de doi ani, iar copilaşul nostru zăcea îngropat de câteva zile în cimitirul parohiei din Ditchingham şi într-o noapte, în timp ce dormeam alături de soţia mea, am avut un vis răscolitor. I-am visat pe copiii mei morţi – pe toţi patru, iar cel mai mare dintre băieţi îl purta în braţe pe primul născut, mort în timpul marelui asediu – venind spre mine aşa cum veneau adesea pe vremea când domneam peste poporul din Otomie, în Cetatea Pinilor şi-mi vorbeau şi-mi dădeau flori şi-mi sărutau mâinile. Mă uitam cât erau de puternici şi de frumoşi şi eram mândru în sinea mea; simţeam în vis că o mare durere îmi fusese luată de pe inimă, de parcă aceste fiinţe dragi fuseseră pierdute şi acum le regăsisem. Ah, ce altă durere se poate asemui cu această suferinţă a viselor, care ne pot înapoia astfel pe cei morţi, în bătaie de joc, ca apoi să ni-i ia din nou, lăsându-le plini de o jale şi mai adâncă?

Ei bine, continuam să visez, vorbind cu copiii mei în somn şi rostindu-le numele dragi, până când, în cele din urmă, m-am trezit, înţelegând tot pustiul din jurul meu şi, copleşit de suferinţă, am suspinat cu glas tare. Era dis-de-dimineaţă şi

lumina soarelui de august se revărsa prin fereastră, dar eu, crezând că soţia mea doarme încă, am stat mai departe în umbra visului şi am început să gem murmurând numele celor pe care nu-i voi mai vedea niciodată. Numai că ea era trează şi mă auzise cum vorbeam cu cei morţi în timpul somnului, ca şi după ce mă trezisem; deşi parte din vorbele mele erau în limba celor din Otomie, majoritatea erau în engleză şi cunoscând numele copiilor mei şi-a putut închipui înţelesul lor. A sărit dintr-o dată din pat şi s-a aplecat peste mine; era o mânie în ochii ei cum nu mai văzusem niciodată înainte şi nici după aceea. Dar n-a durat mult, căci îndată a izbucnit în lacrimi.

— Ce s-a întâmplat, nevastă? am întrebat-o uimit.

— Îmi era greu – a răspuns ea – să ascult şi să rabd astfel de vorbe pe buzele tale, bărbate. N-a fost de ajuns că, atunci când toţi te credeau mort, eu mi-am irosit tinereţea rămânând credincioasă amintirii tale? Deşi ştii prea bine cât de credincios mi-ai fost tu mie! Ţi-am făcut eu vreodată reproşuri că m-ai uitat şi că te-ai căsătorit cu o femeie sălbatică dintr-o ţară îndepărtată?

— Niciodată, dragă nevastă şi nici eu nu te-am uitat, după cum ştii prea bine; dar ceea ce mă uimeşte este că ai devenit geloasă acum, când totul s-a terminat.

— Oare nu putem fi geloşi pe cei morţi? Cu viii ne putem măsura, dar cine poate să lupte împotriva iubirii pe care moartea a desăvârşit-o, pecetluind-o pe vecie şi făcând-o nemuritoare! Şi totuşi, iubirea *asta* ţi-o iert, căci acelei femei mă pot împotrivi, ţinând seama că ai fost al meu înainte de a fi al ei şi tot al meu ai fost după aceea. Dar cu copiii n-am cum să lupt. Ei sunt doar ai ei şi ai tăi. N-am nici o putere şi nici un drept asupra lor şi fie că sunt morţi ori vii, ştiu bine că îi iubeşti necontenit şi îi vei iubi şi dincolo de mormânt dacă-i vei găsi. Am început să îmbătrânesc, eu care am aşteptat mai bine de douăzeci de ani ca să fiu nevasta ta şi n-am să-ţi mai dăruiesc nici un copil. Ţi-am dat unul, dar Dumnezeu mi l-a luat, ca nu cumva să fiu prea fericită; şi totuşi, numele lui n-a fost rostit nici măcar o dată de buzele tale, alături de acele nume ciudate. Pruncul meu mort înseamnă prea puţin pentru tine, bărbate!

Aici glasul i se frânse şi izbucni în lacrimi; am socotit că n-avea rost să-i arăt că era o deosebire şi anume că în timp ce, în afară doar de un singur prunc, fiii pe care-i pierdusem fuseseră aproape nişte flăcăi, copilul născut de ea nu trăise decât şaizeci

de zile.

Aşa că atunci când regina şi-a arătat prima dorinţa s-aştern pe hârtie povestea vieţii mele, mi-am amintit de izbucnirea iubitei mele soţii; dându-mi seama că n-aş putea să scriu adevărul şi să las deoparte povestea celei care a fost de asemeni soţia mea – fiica lui Montezuma, prinţesa Otomie – şi a copiilor pe care mi i-a dăruit, am lăsat lucrurile în voia lor. Ştiam prea bine că, deşi era un lucru despre care am vorbit foarte rar în timpul anilor îndelungaţi pe care i-am petrecut împreună, totuşi Lily se gândea mereu la el; şi gelozia ei, deşi cât se poate de gingaşă, nu s-a potolit cu vârsta, ci mai curând a crescut o dată cu trecerea anilor. Ca să îndeplinesc, iarăşi, voia reginei fără ştirea nevestei mele, ar fi fost cu neputinţă, căci până în ultima clipă ea mi-a urmărit fiecare gest şi, sunt pe deplin încredinţat, mi-a ghicit cele mai multe dintre gânduri.

Şi astfel am îmbătrânit amândoi, în pace, unul lângă celălalt, vorbind foarte rar despre golul acela din viaţa mea când am fost pierduţi unul pentru celălalt şi despre tot ce s-a petrecut în acei ani. În cele din urmă a venit sfârşitul. Nevasta mea a murit în somn, pe neaşteptate, la vârsta de optzeci şi şapte de ani. Am îngropat-o la sud de biserica de-aici, cu mare durere în suflet, dar nu nemângâiat, ştiind că în curând o voi ajunge din urmă, pe ea şi pe toate celelalte fiinţe pe care le-am iubit.

Acolo, în cerul acela larg se află mama, sora şi fiii mei; acolo e marele Guatemoc, prietenul meu, ultimul dintre domnitorii din Anahuac şi mulţi alţi tovarăşi de luptă care au răposat în pace; tot acolo, cu toate că se îndoia, se află frumoasa şi mândra Otomie. Se spune că în cer, în care ştiu că voi ajunge cu toate păcatele tinereţii şi greşelile anilor maturi, nu există însurătoare şi măritiş; şi asta e bine, căci de-ar fi fost altminteri nu ştiu cum ar fi izbutit nevestele mele, fiica lui Montezuma şi blânda englezoaică, să se înţeleagă împreună.

Şi acum, la treabă.

CAPITOLUL II

DESPRE NEAMUL LUI THOMAS WINGFIELD

Eu, Thomas Wingfield, m-am născut aici, la Ditchingham, chiar în odaia în care stau acum şi scriu. Casa în care m-am născut a fost clădită sau adăugită la începutul domniei lui Henric al VII-lea; dar cu mult înainte, pe locul ei se afla un fel de locuinţă pentru intendentul viilor, cunoscută sub numele de Coliba Grădinarului. Nu ştiu dacă în vremurile vechi clima era mai blândă, sau dacă îndemânarea celor care îngrijeau pământul era mai mare, dar un lucru e adevărat şi anume că pe coasta dealului sub care se adăposteşte casa – şi care a fost cândva malul unui braţ de mare sau al unui râu revărsat – se aflau vii în zilele Contelui Bigod. De mult nu mai rodesc struguri aici, cu toate că numele de „Via Contelui" mai dăinuie încă pentru coasta care se întinde între casa părintească şi un anumit izvor dătător de sănătate ce bolboroseşte cam la jumătate de milă depărtare şi în apele căruia vin să se scalde oameni suferinzi chiar de la Norwich şi Lowestoft. Dar fiind la adăpost de vânturile de răsărit, locul are şi acum privilegiul de a rodi cu două săptămâni mai devreme decât oricare altă livadă din regiune; aici poţi sta fără haină chiar şi în friguroasa lună mai, în timp ce pe vârful dealului, la nici două sute de paşi mai departe, ai tremura şi cu un cojoc de vidră.

Coliba, căci aşa i s-a spus întotdeauna, fiind la început doar o casă ţărănească, este îndreptată cu faţa spre sud-vest şi situată atât de jos, încât s-ar putea crede foarte bine că umezeala din râul Waveney, care curge şi hrăneşte mlaştinile din apropiere, o va pătrunde. Dar nu-i aşa, căci deşi toamna *roke-ul,* cum numim noi aici, în Norfolk, ceaţa de pe sol, atârnă în jurul casei la căderea nopţii, iar în anotimpurile de mari inundaţii apa ajunge să se reverse în grajdurile din spatele casei, fiind totuşi clădită pe nisip şi pietriş, nu se află locuinţă mai sănătoasă în toată parohia. Durată din paiantă şi cărămidă roşie, căsuţa are o înfăţişare ciudată şi blândă, cu multe unghere şi frontoane, în

timpul verii pe jumătate ascunse de trandafiri şi alte plante căţărătoare şi cu vedere spre mlaştini şi spre izlazul comunal, unde lumina se schimbă neîncetat o dată cu anotimpurile şi chiar cu ceasurile zilei, spre acoperişurile roşii ale orăşelului Bungay şi spre malul împădurit ce se-ntinde de-a lungul pământurilor de la Earsham; şi cu toate că sunt şi case mai mari prin aceste părţi, nu cred să se afle una mai plăcută decât casa noastră. Aici m-am născut şi, fără îndoială, tot aici am să mor; dar am vorbit destul despre ea, aşa cum ne-am deprins să facem cu locurile pe care, datorită unei îndelungi obişnuinţe, le-am îndrăgit, aşa că voi vorbi acum despre neamul meu.

Voi începe deci prin a spune cu oarecare mândrie – căci care dintre noi nu ţine la un nume vechi când se întâmplă să fim născuţi cu el? – că sunt vlăstar al familiei Wingfield, din castelul Wingfield din Suffolk, care se află la două ceasuri de mers călare de locul acesta. Cu mult timp în urmă, singura moştenitoare a neamului Wingfield s-a căsătorit cu un oarecare De la Pole, familie vestită în istoria noastră, al cărei ultim urmaş, Edmund, conte de Suffolk şi-a pierdut capul din pricina trădării, pe vremea când eram copil. Castelul a trecut în stăpânirea familiei De la Pole cu prilejul acelei căsătorii. Dar câteva mlădiţe ale vechiului neam Wingfield au dăinuit prin vecinătăţi şi chiar dacă era vreun însemn de bastard pe armura lor, nu ştiu şi nici nu caut să ştiu; cel puţin părinţii mei şi cu mine suntem din acest sânge. Bunicul meu a fost un om ager la minte, mai mult yomen decât nobil, cu toate că era gentilom prin naştere. El a fost cel care a cumpărat coliba, împreună cu pământurile din jur şi a strâns destulă avuţie, mai ales prin căsătorie şi cumpătare, dar şi prin negoţul cu vite. A avut un singur fiu, deşi a fost însurat de două ori.

Bunicul meu era cucernic până la superstiţie şi oricât ar părea de ciudat, având doar un singur fiu, nimic nu l-ar fi mulţumit mai mult decât dacă băiatul lui ar fi intrat în tagma preoţească. Numai că tatăl meu avea prea puţină înclinaţie spre preoţie şi viaţă monahală, deşi bunicul meu se străduia neîncetat să i-o vâre în cap, uneori prin vorbe şi exemple, alteori cu ciomagul de stejar care încă mai atârnă deasupra vetrei din odaia cea mare. Până la urmă, băiatul a fost trimis la mănăstirea din Bungay, unde purtarea sa a fost atât de puţin monahală, încât după un an stareţul a rugat părinţii să-l ia înapoi şi să-i dea o învăţătură laică. Nu numai, spunea stareţul, că tatăl meu pricinuia scandaluri prin faptele sale, fugind din mănăstire ca să-şi

petreacă nopţile prin cârciumi şi alte asemenea locuri, dar atât de mare îi era păcătoşenia, încât nu se sfia să pună la îndoială înseşi doctrinele bisericii şi să-şi bată joc de ele, susţinând chiar că nu era nimic sfânt în imaginea Fecioarei Maria care se afla în altar şi făcându-i cu ochiul în timpul rugăciunii, în faţa întregii congregaţii, când preotul înălţa slavă Sfântului Duh. „De aceea – spunea stareţul – rogu-te, ia-ţi înapoi fiul şi lasă-l să-şi caute un alt drum spre rug decât acela care trece prin porţile mănăstirii din Bungay”.

Auzind aceasta, bunicul meu se înfurie atât de cumplit, încât fu cât pe ce să aibă un atac de inimă; apoi, revenindu-şi, se gândi la ciomagul de stejar şi vru să-l folosească. Dar tatăl meu, care avea pe atunci nouăsprezece ani şi era foarte înalt şi bine făcut, i-l smulse din mână şi-l aruncă la cincizeci de paşi depărtare, strigând că nimeni nu se va putea atinge de el, chiar de i-ar fi de o sută de ori tată. Apoi a plecat, lăsându-i pe stareţ şi pe bunicul meu să privească încremeniţi unul la celălalt.

Şi, ca să scurtez o poveste prea lungă, iată care a fost sfârşitul. Atât bunicul meu cât şi stareţul şi-au închipuit că pricina nesupunerii tatălui meu trebuia căutată într-o pătimaşă înclinare pentru o fată de origine umilă, frumoasa fiică a morarului din Waingford Mills. Poate că era ceva adevărat în această închipuire, sau poate că nu era. Cert este că fata s-a măritat mai târziu cu un măcelar din Beccles şi a murit cu mulţi ani mai târziu, la frumoasa vârstă de nouăzeci şi cinci de ani! Dar fie că era adevărat ori nu, bunicul a crezut povestea şi, ştiind prea bine că absenţa este leacul cel mai sigur contra dragostei, a plănuit împreună cu stareţul să-l trimită pe tata la o mănăstire din Sevilla, în Spania, al cărei abate era fratele stareţului şi acolo să uite de fiica morarului şi de toate celelalte lucruri lumeşti.

Când i s-a adus la cunoştinţă hotărârea părintească, tata s-a învoit destul de uşor, fiind un tânăr isteţ şi având o mare dorinţă de a vedea lumea, fireşte altfel decât prin gratiile de la fereastra unei mănăstiri. Şi astfel, până la urmă a fost trimis în ţări străine, fiind dat în grija câtorva călugări spanioli care veniseră la Norfolk într-un pelerinaj la altarul Sfintei Fecioare din Walsingliam.

Se spune că bunicul a plâns când s-a despărţit de fiul său, presimţind că nu-l va mai vedea niciodată; dar atât de puternică îi era credinţa, sau mai bine zis superstiţia, încât n-a şovăit să-l trimită departe, dacă nu pentru altă pricină măcar ca să-şi umilească propria-i dragoste şi came, oferindu-şi fiul ca jertfă,

aşa cum legenda biblică spune că Abraham l-a jertfit pe Isaac. Dar deşi tatăl meu părea, la fel ca şi Isaac, să se învoiască la această jertfă, gândurile sale nu erau cu totul îndreptate spre altare şi ruguri; pe scurt, după cum mi-a mărturisit chiar el mai târziu, îşi făcuse alte planuri.

Astfel, cam la un an şi jumătate după ce pornise de la Yarmouth pe mare, a sosit o scrisoare de la abatele mănăstirii din Sevilla către fratele său, stareţul de la St. Mary din Bungay, în care se arăta că tatăl meu fugise de la mănăstire, nelăsând nici o urmă şi nici o dovadă asupra locului unde plecase. Bunicul a fost tare mâhnit când a auzit vestea, dar n-a spus aproape nimic.

Au mai trecut doi ani şi au sosit alte veşti şi anume că tatăl meu fusese prins, dat pe mâna Sfântului Oficiu, cum era numită pe atunci blestemata de Inchiziţie şi torturat la Sevilla până-şi dăduse sufletul. La aflarea acestor veşti, bunicul a început să plângă, mustrându-se singur şi spunând că numai nebunia sa, care l-a silit pe singurul copil să meargă pe calea bisericii, când n-avea nici o chemare, îi adusese acest sfârşit îngrozitor. De atunci a şi rupt prietenia cu stareţul de la St. Mary din Bungay şi a încetat să mai aducă ofrande mănăstirii. Totuşi, în adâncul sufletului său nu credea că tatăl meu era cu adevărat mort şi în ultimele clipe de viaţă, căci s-a sfârşit cam cu doi ani mai târziu, vorbea despre fiul său ca şi cum ar fi fost viu, lăsându-i îndrumări în privinţa gospodăririi pământurilor, care acum erau ale lui.

Şi, în cele din urmă, s-a dovedit că această credinţă nu era neîntemeiată, căci într-o bună zi, la trei ani după moartea bătrânului, chiar tatăl meu a debarcat în portul Yarmouth, după o lipsă de opt ani în totul. Şi nu era singur, căci îşi adusese o nevastă, tânără şi negrăit de frumoasă, care mai târziu avea să fie mama mea. Era o spaniolă de viţă nobilă, născută la Sevilla, pe numele de fată *dona* Luisa de Garcia.

Dar despre tot ce i s-a întâmplat tatălui meu în timpul celor opt ani cât a rătăcit prin lume nu pot spune nimic sigur, căci a fost foarte tăcut în această privinţă, deşi ar trebui să amintesc, poate, câteva din aventurile sale. Ştiu însă că s-a aflat cu adevărat în mâinile Sfântului Oficiu, căci odată, în copilărie, pe când mă scăldam cu el în Elbow Pool, în locul unde râul Waveney face un cot, cam la trei sute de paşi de casa noastră, i-am văzut pieptul şi braţele brăzdate de lungi cicatrice albe şi l-am întrebat

cine i le-a făcut. Îmi amintesc bine cum s-a întunecat la faţă în timp ce vorbea, blândeţea fiindu-i umbrită de o ură cumplită şi cum mi-a răspuns vorbind mai mult cu sine însuşi decât cu mine.

— Diavolii – zise el – diavolii puşi la treabă de căpetenia tuturor diavolilor care trăiesc pe pământ şi care vor domni în iad. Ascultă, Thomas, fiule, se află pe lume o ţară numită Spania, unde s-a născut mama ta şi acolo sălăşluiesc aceşti diavoli care pun la cazne bărbaţi şi femei şi îi ard – vai! – de vii în numele lui Cristos. Am fost trădat şi dat pe mâinile lor de cel pe care l-aş numi căpetenia diavolilor, deşi este cu trei ani mai tânăr decât mine, iar cleştii şi fiarele lor înroşite mi-au lăsat aceste semne pe trup. Şi m-ar fi ars chiar de viu, dacă n-aş fi scăpat, mulţumită mamei tale – dar astfel de poveşti nu sunt pentru urechile unui băieţaş; şi ai grijă să nu vorbeşti niciodată despre asta, Thomas, căci Sfântul Oficiu are braţul lung. Eşti pe jumătate spaniol, Thomas, pielea şi ochii tăi o mărturisesc, dar orice ar spune pielea şi ochii tăi, fă ca inima s-o dezmintă. Păstrează-ţi inima engleză, Thomas; nu lăsa să se strecoare în ea drăcovenii străine. Urăşte-i pe toţi spaniolii, în afară de mama ta şi ai grijă ca nu cumva sângele ei să-l domine pe al meu în tine.

Eram copil pe atunci şi abia dacă i-am înţeles vorbele, sau ce voia să spună cu ele. Mai târziu însă aveam să le înţeleg prea bine. Cât despre sfatul tatălui meu, de a-mi stăpâni sângele spaniol – de-aş fi putut să-l urmez întotdeauna! Ştiu bine că din acest sânge vine tot răul care se află în mine. De acolo vine dârzenia cu care îmi urmăresc scopul, sau mai curând înverşunarea şi puterea urii mele împotriva celor care mi-au făcut rău. Ei bine, m-am străduit mult să-mi stăpânesc aceste cusururi, ca şi altele, dar, oricât ne-am trudi, ceea ce am moştenit iese până la urmă la suprafaţă, după cum mi-am dat seama în multe împrejurări însemnate din viaţa mea.

Eram cu toţii trei copii – Geoffrey, fratele cel mai mare, apoi eu şi în sfârşit sora mea Mary, cu un an mai mică decât mine, cel mai blând şi mai frumos copil pe care l-am cunoscut vreodată. Am fost foarte fericiţi în copilărie şi frumuseţea noastră făcea mândria tatălui şi a mamei, trezind invidia altor părinţi. Eu eram cel mai negricios dintre ei, cu faţa oacheşă; la Mary însă, sângele spaniol se arăta doar în ochii ei mari, parcă de catifea şi în strălucirea şi rumeneala obrajilor, ca de măr copt. Pielea mea oacheşă o făcea pe mama să-mi spună „micuţul ei spaniol”, dar numai când tata nu era pe-aproape, căci asemenea cuvinte îl

mâniau. Mama n-a învăţat niciodată să vorbească prea bine englezeşte, dar el nu suferea s-o audă vorbind în altă limbă în faţa lui. Când tata nu era de faţă, ea vorbea spaniola, pe care numai eu din toţi trei copiii am ajuns s-o stăpânesc bine – şi asta mai ales din pricina câtorva tomuri de romane vechi cavalereşti pe care le adusese mama cu ea. Încă din fragedă copilărie îmi plăceau foarte mult asemenea poveşti şi, făgăduindu-mi că voi putea să le citesc, mama a izbutit să mă înveţe spaniola. Căci inima mamei mele tânjea încă după vechea-i casă însorită şi adesea ne povestea despre ea, mai ales în timpul iernii, pe care o ura ca şi mine. Odată am întrebat-o dacă dorea să se întoarcă în Spania. S-a înfiorat şi mi-a răspuns că nu, căci acolo trăia un om care era duşmanul ei de moarte şi care ar ucide-o; de altfel, inima ei era alături de noi, copiii şi de tata. Mă întrebam dacă omul acesta care voia s-o ucidă era acelaşi cu cel pe care tata îl numise „căpetenia diavolilor”, dar i-am răspuns numai că nimeni n-ar dori să ucidă pe cineva atât de bun şi frumos.

— Ah, băiatul meu – zise ea – tocmai pentru că sunt, sau mai bine zis am fost frumoasă mă urăşte. Au mai fost şi alţii care au vrut să mă ia în căsătorie, în afară de scumpul tău tată, Thomas.

Şi pe chipul ei tulburat apăru o umbră de teamă.

Îmi amintesc că odată, pe când aveam optsprezece ani şi jumătate, într-o seară de mai, s-a oprit la noi, întorcându-se de la Yarmouth, un prieten al tatălui meu, *squire*[10] Bozard, ultimul proprietar al Conacului din parohia noastră. Şi tot vorbind de una şi de alta, povesti că un vas spaniol, încărcat cu mărfuri, aruncase ancora în portul Roads. Tata deveni atent la auzul veştii şi întrebă cine era căpitanul. *Squire* Bozard răspunse că nu ştia cum îl cheamă, dar că-l văzuse în piaţă – un bărbat înalt şi voinic, îmbrăcat în straie scumpe, cu faţa frumoasă şi cu o cicatrice pe tâmplă.

Auzind aceste vorbe, mama se făcu palidă sub pielea-i măslinie şi murmură în spaniolă:

— Sfântă Fecioară! Numai de n-ar fi el!

Tata păru şi el înfricoşat şi-l întrebă pe *squire* mai amănunţit despre înfăţişarea omului, dar fără să afle mai mult. Apoi îşi luă rămas bun de la el fără prea multă ceremonie şi, încălecând pe cal, porni spre Yarmouth.

În noaptea aceea, mama n-a dormit de loc, ci a stat tot timpul

[10] Titlu dat în Anglia unui mare proprietar rural, gentilom de ţară.

pe scaun, gândindu-se la un ştiu ce. Aşa cum am lăsat-o când m-am dus la culcare am găsit-o când m-am trezit în zori. Îmi amintesc foarte bine cum am împins uşa ce rămăsese întredeschisă şi i-am văzut faţa strălucind albă în zorii dimineţii de mai, aşa cum stătea aşezată, cu ochii-i mari aţintiţi pe fereastră.

— Te-ai sculat devreme, mamă – am spus eu.

— Nu m-am culcat de loc, Thomas – mi-a răspuns.

— De ce? Ţi-e teamă de ceva?

— Mă tem de trecut şi de viitor, fiule. De s-ar întoarce odată tatăl tău!

Pe la zece dimineaţa, când mă pregăteam să pornesc spre Bungay, spre casa medicului de la care învăţam meşteşugul vindecării bolilor, tata a sosit călare. Mama, care pândea la fereastră, a alergat afară să-l întâmpine.

Sărind jos de pe cal, el o îmbrăţişă, spunându-i:

— Bucură-te, scumpa mea, nu poate fi el. Omul acesta are un alt nume.

— Dar l-ai văzut? întrebă ea.

— Nu, plecase de pe vas pe timpul nopţii şi m-am grăbit să mă întorc şi să-ţi spun, cunoscându-ţi temerile.

— Ar fi fost mai sigur dacă l-ai fi văzut, bărbate. S-ar putea prea bine să-şi fi luat un alt nume.

— Nu m-am gândit la asta, draga mea – răspunse tata – dar nu te teme. Dacă e el şi dacă îndrăzneşte să pună piciorul în parohia Ditchingham, are cine să-i vină de hac. Dar sunt încredinţat că e alt om.

— Mulţumesc lui Iisus! murmură ea, apoi începură să vorbească în şoaptă.

Văzând că eram de prisos, îmi luai ciomagul şi o pornii în jos pe cărare, spre puntea de peste râu, când deodată mama mă chemă înapoi.

— Sărută-mă înainte de plecare, Thomas – zise ea. Poate că te întrebi ce înseamnă toate astea. Într-o zi, tatăl tău îţi va spune. Sunt în legătură cu o umbră care a plutit mulţi ani deasupra vieţii mele, dar care, nădăjduiesc, s-a risipit pentru totdeauna.

— Dacă cineva s-ar încumeta s-o arunce din nou asupră-ţi, ar face mai bine să se ţină cât mai departe de ăsta – zisei eu râzând şi agitând băţul cel gros.

— Cu acel om – răspunse ea – trebuie să te porţi altfel decât cu lovituri, Thomas, dacă vei avea vreodată prilejul să-l

întâlneşti.

— Se poate, mamă, dar până la urmă tot forţa este mijlocul cel mai bun, căci şi cel mai viclean om din lume are o viaţă de pierdut.

— Eşti prea grăbit să-ţi foloseşti puterea, fiule – zise ea zâmbind şi sărutându-mă. Aminteşte-ţi de vechiul proverb spaniol: „Loveşte mai tare cel care loveşte ultimul”.

— Dar nu uita şi un alt proverb, mamă: „Loveşte înainte de a fi lovit” – răspunsei eu, pornind la drum.

După ce am făcut vreo zece paşi, nu ştiu ce m-a îndemnat să privesc înapoi. Mama stătea în prag, cu statura-i impunătoare încadrată parcă de florile albe ale plantei căţărătoare care acoperea zidul vechii noastre case. După cum îi era obiceiul, purta pe cap o *mantilla* de dantelă albă, ale cărei capete le legase sub bărbie şi, o clipă, mi-am amintit de giulgiul cu care erau înfăşuraţi morţii. Am tresărit la acest gând şi i-am privit faţa. Se uita la mine cu ochi trişti şi gravi şi am văzut în ei o expresie ciudată, de parcă şi-ar fi luat rămas bun.

N-am mai văzut-o niciodată în viaţă.

CAPITOLUL III

SOSIREA SPANIOLULUI

Acum, însă, va trebui să mă întorc şi să vorbesc despre propriile mele probleme. După cum am spus, tatăl meu ţinea să mă fac medic şi după ce m-am întors de la şcoala din Norwich, cam pe când intram în al şaisprezecelea an, am început să învăţ ştiinţa medicinei pe lângă doctorul care practica această meserie în împrejurimile orăşelului Bungay. Era un om foarte învăţat şi cinstit, pe nume Grimstone şi cum îmi plăcea mult această treabă am făcut progrese destul de mari sub îndrumarea lui. De fapt, învăţasem aproape tot ce putea să-mi predea el şi tatăl meu plănuia să mă trimită la Londra, ca să-mi continui studiile acolo, de îndată ce voi atinge vârsta de douăzeci de ani, dată care urma să vină cam la cinci luni după sosirea spaniolului. Dar nu mi-a fost sortit să mă duc la Londra.

Totuşi, medicina nu era singurul lucru cu care îmi petreceam vremea. *Squire* Bozard din Ditchingham, cel care i-a adus tatălui meu vestea sosirii vasului spaniol, avea doi copii, un fiu şi o fiică, cu toate că nevastă-sa îi mai născuse şi alţii, care muriseră însă în fragedă pruncie. Fata se numea Lily şi era de vârsta mea, fiind născută la trei săptămâni după mine, în acelaşi an. Acum familia Bozard nu mai are urmaşi prin părţile noastre, căci nepoţica mea, singura moştenitoare a fiului lui *squire* Bozard, poartă un alt nume. Dar să ne întoarcem la povestea mea.

Încă de când eram mici de tot, noi, copiii familiilor Bozard şi Wingfield, am trăit aproape ca fraţii şi surorile, căci ne întâlneam şi ne jucam zi de zi împreună, fie că pământul era acoperit de nea, fie de un covor de flori. Aşa încât mi-ar fi greu să spun când anume am început s-o iubesc pe Lily, ori când a început ea să mă iubească; dar ştiu că atunci când m-am dus pentru prima dată la şcoala din Norwich, am suferit mai mult pentru că trebuia să mă despart de ea, decât de mama şi de ceilalţi. În toate jocurile noastre, Lily era întotdeauna alături de mine şi aş fi căutat zile întregi prin împrejurimi ca să găsesc florile ce-i plăceau. Când m-am întors de la şcoală, totul era ca mai-nainte, cu toate că,

treptat, Lily se făcea mai sfioasă; cât despre mine, m-am pomenit şi eu dintr-o dată ruşinos, văzând că dintr-un copil ea devenise femeie. Totuşi ne întâlneam adesea şi deşi nici unul dintre noi nu mărturisea nimic, ne simţeam nespus de fericiţi.

Ei bine, toate acestea au continuat astfel până în ziua morţii mamei mele. Dar înainte de a povesti mai departe, trebuie să spun că *squire* Bozard nu privea cu ochi buni prietenia dintre mine şi fiica lui şi asta nu pentru că nu i-aş fi fost pe plac, ci pentru că ar fi vrut mai curând s-o vadă pe Lily măritată cu fratele meu mai mare, Geoffrey, moştenitorul averii şi nu cu mine, care eram doar fiul mezin. Şi se arăta atât de neîndurător în această privinţă, încât până la urmă abia dacă ne mai puteam întâlni altfel decât din întâmplare, în timp ce fratele meu era întotdeauna binevenit la Conac. Din această pricină, s-a născut o oarecare ostilitate între noi, fraţii, după cum se întâmplă adesea când o femeie îşi face loc între doi prieteni oricât de apropiaţi. Trebuie să spun că şi fratele meu Geoffrey o iubea pe Lily, cum ar fi făcut orice bărbat şi poate chiar cu mai multe drepturi decât mine – căci era cu trei ani mai mare şi urma să moştenească şi averea. Aţi putea zice că m-am pripit puţin îndrăgostindu-mă, întrucât la vremea despre care scriu nu eram nici măcar major; dar sângele tânăr este iute, iar al meu era şi pe jumătate spaniol, făcând din mine un bărbat la vârsta când mulţi englezi nu sunt altceva decât nişte băieţandri. Căci sângele, ca şi soarele care-l înfierbântă, nu este străin de toate acestea, de aceea am văzut destul de des printre indienii din Anahuac tineri de cincisprezece ani luându-şi mireasă de doisprezece. Oricum, pot spune că la optsprezece ani eram destul de mare ca să mă îndrăgostesc pentru totdeauna, deşi povestea vieţii mele ar părea să-mi dezmintă spusele. Eu socot însă că un bărbat poate îndrăgi mai multe femei şi totuşi să iubească cu patimă doar una dintre ele, fiind, aşa cum spun juriştii, fidel spiritului legii, chiar daca o încalcă în litera ei.

Când am împlinit nouăsprezece ani eram un adevărat bărbat şi scriind acestea la o vârsta atât de înaintată pot să spun fără falsă modestie că eram, pe deasupra, un tânăr foarte frumos. Nu crescusem prea înalt, măsurând doar un metru şaptezeci şi nouă, dar aveam braţele şi picioarele bine făcute, iar pieptul lat şi puternic. Aveam faţa – şi, în ciuda părului meu alb, o mai am încă – neobişnuit de oacheşă, ochii mari şi întunecaţi, iar părul buclat şi negru ca tăciunele. Mă purtam rezervat şi eram grav

până la tristeţe; în vorbire eram domol şi măsurat, mai mult dispus să ascult decât să vorbesc. Cântăream lucrurile bine înainte de a mă hotărî la ceva, dar, odată hotărât, nimic nu mă putea întoarce de la gândul meu, decât doar moartea însăşi, fie că era îndreptat spre bine sau spre rău, spre nebunie sau înţelepciune. De asemeni, eram prea puţin credincios în vremea aceea şi mă îndoiam de doctrinele bisericii, aşa cum erau înfăţişate, în parte din pricina învăţăturilor primite pe ascuns de la tata şi în parte datorită propriei mele raţiuni. Tinereţea pare să fie înclinată să raţioneze anarhic şi socoate că toate lucrurile sunt false numai pentru că unele dintre ele s-au dovedit false; îmi ziceam pe atunci că nu există Dumnezeu, numai pentru că preoţii spuneau că icoana Fecioarei de la Bungav plângea şi măi făcea câte altele, în timp ce eu ştiam bine că nu era adevărat.

În ziua aceasta negrăit de tristă despre care scriu ştiam că Lily, adorata inimii mele, se va plimba singură pe sub bătrânii stejari cu ramurile rotunjite din parcul Conacului din Ditchingham. Aici, în Grubswell, cum este numit locul, creşteau şi chiar mai cresc încă tot felul de tufe de măceş, care înfloresc de timpuriu prin aceste părţi şi când o întâlnisem duminica la ieşirea din biserică, Lily spusese că bobocii se vor deschide până miercuri şi că se va duce să-i culeagă în după-amiaza aceea. S-ar putea prea bine să fi spus-o anume, căci iubirea dă naştere şireteniei chiar şi în inima fetei celei mai sincere şi mai neprihănite. Ba, mai mult, am observat chiar că, deşi vorbise în faţa tatălui ei şi a celorlalţi, aşteptase totuşi să se îndepărteze fratele meu Geoffrey, ca să n-o mai poată auzi, căci nu dorea să meargă cu el să culeagă flori; şi ara mai văzut că, în timp ce vorbea şi-a aruncat privirea spre mine. În clipa aceea mi-am jurat să merg şi eu să culeg flori de măceş în acelaşi loc, miercuri după-amiază – da, chiar va trebui să chiulesc şi să las în voia sorţii pe toţi bolnavii din Bungay. Mai mult, luasem hotărârea că, dacă o voi găsi pe Lily singură, nu voi mai tărăgăna lucrurile, ci îi voi spune tot ce aveam pe inimă; nu era o taină prea mare, căci deşi între noi nu fusese rostită încă nici o vorbă de iubire, fiecare cunoştea gândurile cele mai ascunse ale celuilalt, Nu că aş fi fost grăbit să mă logodesc cu o fată, căci mai trebuia încă să-mi fac un rost în lume, dar mă temeam că dacă mai amânam până aş fi fost sigur de dragostea ei, fratele meu mi-o va lua înainte şi Lily, silită şi de tatăl ei, ar putea să se învoiască, ceea ce n-ar face niciodată dacă ne juram credinţă.

Or, tocmai în după-amiaza aceea mi-a fost tare greu să vin la întâlnire, căci maestrul meu, medicul, fiind bolnav, m-a trimis să văd bolnavii în locul lui şi să le duc leacurile. În cele din urmă totuşi, cam după ceasurile patru, am fugit fără să-i mai cer voie. Luând-o spre Norwich, am alergat o milă şi mai bine, până când am trecut de Manor House şi de turnul bisericii şi m-am apropiat de parcul din Ditchingham. Atunci mi-am domolit pasul, căci nu voiam să ajung înfierbântat şi răvăşit, ci cât mai arătos, punându-mi pentru asta, încă de dimineaţă, hainele de sărbătoare. Pe când coboram deluşorul pe care-l străbate drumul de lângă parc, am văzut un bărbat călare privind mai întâi de-a lungul cărării, care aici coteşte spre dreapta, apoi înapoi, de-a curmezişul izlazului parohiei, spre Vineyard Hills şi Waveney şi pe urmă de-a lungul şoselei, ca şi cum n-ar fi ştiut în ce parte s-o apuce. Am văzut totul într-o clipă – deşi atunci mintea nu mi se mişca prea iute, fiind îndreptată spre alte lucruri şi mai ales spre felul cum aveam să-mi înfăţişez dragostea – şi mi-am dat seama de îndată că omul nu era de prin părţile noastre.

Era foarte înalt şi arăta ca un nobil, fiind îmbrăcat în haine scumpe de catifea şi împodobit cu un colan de aur ce-i atârna în jurul gâtului; părea să aibă vreo patruzeci de ani. Dar chipul omului aceluia mi-a atras cel mai mult privirea, căci era teribil în clipa aceea. Avea o faţă lungă, îngustă şi brăzdată adânc; ochii mari îi străluceau ca aurul în soare; gura, mică şi frumos arcuită, avea un rânjet diabolic şi crud; fruntea-i înaltă – semn de deşteptăciune – era însemnată cu o cicatrice. Era destul de oacheş şi avea înfăţişarea oamenilor din sud, cu păr buclat şi negru, ca şi al meu şi purta o bărbuţă ascuţită, de culoare castanie.

În vreme ce mintea mea înregistra aceste amănunte, paşii mă duseră în apropierea străinului şi atunci mă zări şi el. Într-o clipă se schimbă la faţă, rânjetul îi dispăru şi deveni amabil şi plăcut la înfăţişare. Ridicându-şi pălăria cu multă curtenie, bâlbâi ceva într-o englezească stricată, din care tot ce am putut înţelege a fost cuvântul Yarmouth, apoi dându-şi seama că nu pricepeam ce spune, înjură în gura mare, în cea mai curată castiliană, limba engleză şi pe toţi care o vorbeau.

— Dacă *senor* ar avea amabilitatea să se exprime în spaniolă – am zis eu, răspunzându-i în aceeaşi limbă – poate că mi-ar sta în putinţă să-l ajut.

— Ce? Vorbeşti spaniola, tinere domn? zise el tresărind. Şi

totuşi nu eşti spaniol, cu toate că după chip ai putea să fii. *Caramba!* Dar asta-i tare ciudat! Şi urmă să mă cerceteze curios cu privirea.

— Se prea poate să fie ciudat, *sir* – răspunsei eu – numai că eu mă grăbesc. Rogu-te, deci, întreabă-mă şi lasă-mă să trec.

— Ah – zise el – cred că aş putea ghici pricina grabei dumitale. Am văzut adineauri o rochie albă jos, lângă pârâiaş – şi arătă cu capul spre parc. Primeşte sfatul unui om mai în vârstă, tinere domn şi fii prevăzător. Joacă-te cât vrei cu ele, dar nu le crede niciodată şi mai ales nu te căsători cu ele, căci altfel vei trăi doar cu dorinţa de a le ucide!

La auzul acestor vorbe am vrut să-mi văd de drum, dar străinul urmă:

— Iartă-mi vorbele, au fost spuse fără gând rău şi poate că vei ajunge odată să-ţi dai seama cât sunt de adevărate. Nu te voi mai reţine. Eşti atât de îndatoritor să-mi arăţi drumul spre Yarmouth, căci nu sunt sigur de el, deoarece am venit pe un alt drum, iar pământul vostru englez este atât de plin de copaci, încât nu poţi vedea nici la o milă depărtare!

Am făcut vreo zece paşi pe cărarea ce cobora la vale şi i-am arătat drumul pe care trebuia să meargă, pe lângă biserica din Ditchingham. În răstimp am văzut că străinul mă cerceta cu luare-aminte; şi, după câte mi s-a părut, cu o teamă interioară pe care se străduia să şi-o stăpânească şi nu izbutea, După ce-am ajuns la drum şi-a ridicat din nou pălăria şi mi-a mulţumit adăugind:

— Eşti atât de amabil să-mi spui numele dumitale, tinere domn?

— Ce însemnătate poate avea numele meu pentru dumneata? i-am răspuns cu oarecare grosolănie, căci omul acesta nu-mi plăcea. Nici dumneata nu mi l-ai spus.

— Nu, e drept, căci călătoresc cu un nume de împrumut. Poate că am întâlnit şi eu o doamnă prin aceste părţi – şi aici zâmbi în mod straniu. Doream numai să ştiu numele celui care mi-a făcut un serviciu, dar care se pare că nu este chiar atât de amabil pe cât mi-am închipuit.

Şi trase de frâiele calului.

— Nu mi-e ruşine cu numele meu – am zis. Până acum a fost un nume cinstit şi dacă doreşti să ştii, mă cheamă Thomas Wingfield.

— Mi-am închipuit! strigă el şi pe dată chipul lui căpătă

înfăţişarea unei fiare. Apoi, înainte de a-mi da răgazul să-mi viu în fire, sări jos de pe cal şi se opri la trei paşi de mine. Norocoasă zi! Acum vom vedea cât de adevărate sunt profeţiile – zise el, trăgându-şi spada cu mâner de argint. Un nume în schimbul altui nume; află, Thomas Wingfield, că te salută Juan de Garcia!

Oricât ar părea de ciudat, dar abia în clipa aceea îmi trecu prin minte, ca un fulger, tot ce auzisem în legătură cu străinul de neam spaniol a cărui sosire la Yarmouth tulburase atât de adânc pe tata şi pe mama. În orice altă împrejurare, mi-aş fi amintit mai curând, dar în ziua aceea gândurile îmi erau prea prinse de întâlnirea cu Lily şi de cele ce urma să-i spun, ca să mai lase loc şi la altceva.

„Ăsta trebuie să fie omul!” mi-am zis eu, dar n-am mai avut timp să mai spun nimic. S-a repezit la mine cu sabia ridicată şi am văzut vârful ascuţit fulgerând spre mine; m-am aruncat într-o parte, cu gândul să fug, ceea ce nici n-ar fi fost prea ruşinos, fiind înarmat doar cu ciomagul. Dar oricât de repede am sărit, n-am izbutit să ocolesc lovitura. Era îndreptată spre inimă şi mi-a străpuns mâneca braţului drept, intrându-mi în carne – doar atât. Ei bine, durerea loviturii mi-a alungat pe loc orice gând de fugă şi, în locul lui, m-a năpădit o mânie cumplită: voiam să-l ucid pe omul care mă atacase astfel, mişeleşte. Aveam în mână băţul gros de stejar pe care-l tăiasem de pe malul de la Hollow Hill şi dacă ţineam să mă lupt, trebuia să mă slujesc de el cum puteam. E o armă care nu se poate măsura, ce-i drept, cu o spadă de Toledo aflată în mâna unui om care ştie s-o mânuiască bine şi totuşi ciomagul are şi el calităţile lui, căci atunci când te vezi ameninţat de un ciomag, uiţi că ai în mână o armă mult mai primejdioasă şi te gândeşti mai mult să-ţi aperi capul decât să-ţi străpungi adversarul.

Ei bine, chiar aşa s-a şi întâmplat, deşi nu pot spune exact cum anume. Spaniolul era un bun spadasin şi dacă aş fi avut o armă ca a lui, fără îndoială că m-ar fi înfrânt, căci la vârsta aceea nu mă pricepeam la mânuirea spadei, îndeletnicire aproape necunoscută în Anglia. Dar când a văzut ciomagul meu pe deasupra capului, a uitat ce ţine în mână şi şi-a ridicat braţul ca să se apere. A primit lovitura pe dosul mâinii şi sabia i-a căzut în iarbă. Dar deşi l-am văzut dezarmat nu l-am cruţat, căci sângele îmi fierbea în vine. A doua oară l-am lovit în gură, spărgându-i un dinte şi răsturnându-l pe spate. Atunci l-am prins de-un picior şi l-am pocnit fără milă, nu în cap, ci pe unde nimeream, căci,

văzându-mă victorios, nu mai voiam să-l ucid pe omul acela, pe care-l credeam un nebun, deşi îmi pare rău că n-am făcut-o.

L-am snopit în bătaie, până când mi-am simţit braţele ostenite şi atunci am început să-l izbesc cu piciorul. În tot acest timp se zvârcolea ca un şarpe rănit şi înjura cumplit, cu toate că n-a scos un strigăt şi nici n-a cerut îndurare, în cele din urmă m-am oprit şi l-am privit – nu era, ce-i drept, o privelişte prea frumoasă, cu toate acele zgârieturi şi răni, laolaltă cu noroiul drumului, datorită cărora ar fi fost greu să mai recunosc pe chipeşul cavaler întâlnit cu câteva clipe mai înainte. Dar mai groaznică decât toate rănile era privirea din ochii săi fioroşi, pe când zăcea acolo, întins pe spate, în mijlocul cărării şi se holba în sus spre mine.

— Ei, prietene spaniol – am zis – ai primit o lecţie. Şi acum crezi că mă împiedică ceva să te tratez aşa cum te-ai fi purtat tu cu mine, deşi nu ţi-am făcut nici un rău?

Şi am ridicat propria lui spadă, ţinându-i-o lângă gât.

— Loveşte, câine blestemat! răspunse el cu glasul sugrumat. Mai bine să mor decât să trăiesc să-mi amintesc de ruşinea asta.

— Nu, căci nu sunt un străin ucigaş, ca să omor un om lipsit de apărare. Ai să vii în faţa judecătorului, ca să dai socoteală singur. Călăul are o funie pentru cei de teapa ta.

— Atunci va trebui să mă târăşti până acolo – gemu el închizând ochii ca într-un leşin şi fără îndoială că era pe jumătate leşinat.

Dar în timp ce mă gândeam ce să fac cu acel ticălos, am ridicat ochii şi, îndreptându-mi privirea printr-o spărtură a gardului, am zărit, printre stejarii de la Grubswell, la vreo trei sute şi ceva de paşi mai departe, fâlfâirea unei rochii albe pe care o cunoşteam prea bine şi mi s-a părut că cea care o purta o pornise spre puntea ulucului de irigaţie, ca şi cum i s-ar fi urât să-l aştepte pe cel care nu mai venea.

Atunci mi-am zis că dacă zăboveam să-l târăsc pe netrebnic până în mijlocul satului, sau în alt loc sigur, nu-mi voi mai întâlni iubita în ziua aceea şi nu ştiam când se va mai ivi un alt prilej. N-aş fi vrut să pierd întâlnirea cu Lily nici pentru a duce douăzeci de străini cu gânduri ucigaşe ca să-şi primească pedeapsa, cu atât mai mult cu cât cel de la picioarele mele primise o plată bună pentru purtarea sa. Fără îndoială, gândeam eu, putea să aştepte puţin, până aveam să-mi sfârşesc declaraţiile de dragoste şi dacă nu va voi să aştepte, aş putea găsi un mijloc ca

să-l silesc. La nici douăzeci de paşi de noi, am văzut calul său păscând iarbă. M-am dus repede şi i-am dezlegat frâul, cu care l-am legat pe spaniol cât am putut mai bine de un copăcel de la marginea drumului.

— Acum ai să stai aici – i-am zis – până când mă voi întoarce să te iau.

Şi, zicând acestea, am plecat.

Dar în timp ce porneam m-a cuprins o mare îndoială şi mi-am amintit încă o dată de teama mamei şi de graba cu care plecase tata la Yarmouth ca să afle amănunte despre un spaniol. Iar astăzi, un spaniol se rătăcise prin Ditchingham şi când auzise numele meu, se repezise ca un sălbatic să mă ucidă. Oare nu era acesta omul de care se temea mama? Şi făceam oare bine lăsându-l ca să mă duc să culeg flori cu iubita mea? În adâncul inimii mele ştiam că nu fac bine, dar dorinţa era atât de puternică şi mă împingea cu atâta sete spre cea a cărei rochie albă flutura acum pe panta dinspre Park Hill, încât n-am luat în seamă acest gând.

Bine ar fi fost pentru mine dac-aş fi ascultat de glasul prudenţei şi bine pentru cei câţiva care nu se născuseră încă. Căci atunci ei n-ar fi cunoscut moartea şi nici eu pământul exilului, gustul sclaviei şi altarul sacrificiului.

CAPITOLUL IV

THOMAS ÎŞI MĂRTURISEŞTE IUBIREA

Deci, legându-l pe spaniol cât am putut de bine, cu braţele strânse, de copacul din spatele său şi luându-i sabia, am început să alerg din răsputeri după Lily. Am ajuns-o tocmai la timp, căci după încă o clipă ar fi cotit pe drumul care duce spre ulucul de irigaţie şi-ar fi păşit peste punte, pe cărarea spre Park Hill, până la Conac.

Auzindu-mi paşii, s-a întors să mă întâmpine, sau mai bine zis să vadă cine fuge după ea. Stătea acolo, în lumina serii, cu o ramură de măceş înflorită în mână şi inima începu să mi bată şi mai aprig văzând-o. Niciodată nu-mi păruse atât de frumoasă ca acum, în rochia-i albă, cu o expresie de uimire pe jumătate adevărată, pe jumătate prefăcută pe chipu-i şi în ochii-i cenuşii şi cu razele de soare jucându-i-se în părul castaniu care-i ieşea pe sub bonetă. Lily nu era o fată obişnuită de la ţară, cu obrajii bucălaţi şi cu frumuseţea izvcânind doar din sănătate şi tinereţe, ci o domniţă înaltă şi bine făcută, care ajunsese de timpuriu în deplinătatea graţiei ţi a frumuseţii, ceea ce făcea ca, deşi aproape de aceeaşi vârsta, să mă simt întotdeauna mai tânăr faţă de ea. De aceea, în dragostea mea pentru ea se amesteca şi o urmă de respect.

— Oh, tu eşti, Thomas! zise ea, înroşindu-se în timp ce voi bea. Credeam că n-ai să mai… Voiam să spun că mă duc acasă, pentru că se face târziu. Dar, spune, de ce alergi aşa şi ce ţi s-a întâmplat, Thomas, de-ţi sângerează braţul? Oh şi ai o spadă în mână!

— Mi s-a tăiat răsuflarea şi nu pot vorbi încă – i-am răspuns eu. Hai, vino înapoi până la tufele de măceşi şi-ţi voi spune.

— Nu, trebuie să mă întorc acasă. M-am plimbat printre copaci mai bine de un ceas şi nu sunt decât prea puţine flori.

— N-am putut să vin mai devreme, Lily. Am fost reţinut şi încă într-un chip ciudat. Dar am văzut şi flori în timp ce alergam.

— De fapt, nici nu mi-am închipuit c-ai să mai vii, Thomas – zise ea privind în jos – căci ai desigur alte lucruri mai bune de

făcut decât să te duci să culegi flori ca o fată. Dar vreau să-ţi ascult povestea, dacă e scurtă, aşa că am să merg puţin cu tine.

Ne-am întors şi am pornit-o, unul lângă altul, spre stejarii cei înalţi, cu crengile rotunjite şi până când am ajuns acolo îi spusesem povestea cu spaniolul, cum a încercat să mă ucidă şi cum l-am doborât cu ciomagul. Lily ascultă cu multă luare-aminte şi suspină de teamă auzind cât de aproape am fost de moarte.

— Dar eşti rănit, Thomas – mă întrerupse ea. Uite, îţi curge tare sânge din braţ. E adâncă rana?

— Nu m-am uitat să văd. N-am avut timp să mă uit.

— Scoate-ţi haina, Thomas, ca să-ţi leg rana. Nu, stai să ţi-o scot eu.

Şi astfel, deşi braţul începuse să mă doară serios, mi-am scos haina, mi-am suflecat cămaşa şi rana a ieşit la iveală – o tăietură adâncă în carnea braţului. Lily mi-a spălat-o cu apă din pârâu şi a legat-o cu basmaua ei, murmurând mereu vorbe de alinare. Spun drept că aş fi îndurat cu plăcere şi o rană mai mare, numai să mi-o poată îngriji ea. Şi iată că grija-i duioasă mi-a alungat îndoielile şi mi-a dat un curaj care altminteri mi-ar fi lipsit. La început, e adevărat, n-am putut să găsesc cuvintele nimerite, dar în timp ce-mi lega rana m-am aplecat şi i-am sărutat mâna atât de grijulie. S-a făcut roşie ca focul ce aprinde cerul în amurg şi după ce valul de roşeaţă s-a pierdut în cele din urmă pe sub părul ei castaniu, a mai rămas încă pe mâna-i albă pe care-o sărutasem.

— De ce-ai făcut asta, Thomas? întrebă ea cu glas şoptit.

Atunci am prins grai.

— Am făcut-o pentru că te iubesc, Lily şi nu ştiam cum să-ţi mărturisesc dragostea. Te iubesc, draga mea şi te-am iubit întotdeauna şi întotdeauna te voi iubi.

— Eşti sigur de asta, Thomas? întrebă ea din nou.

— Nu se află nimic pe lumea asta de care să fiu atât de sigur, Lily. Şi-aş dori să fiu tot atât de încredinţat că şi tu mă iubeşti la fel.

O clipă rămase tăcută, cu capul plecat aproape până în piept, apoi îl ridică şi ochii ei străluceau aşa cum nu-i mai văzusem niciodată.

— Te mai îndoieşti, Thomas? întrebă ea.

Atunci i-am luat capul în mâini şi-am sărutat-o pe buze şi amintirea acelui sărut m-a însoţit toată viaţa; îl port în mine şi acum când, bătrân şi ofilit, mă aflu la capătul vieţii. A fost cea

mai mare bucurie care mi-a fost dată vreodată. Dar prea curând, vai! S-a sfârşit acel prim sărut neprihănit al iubirii tinereşti – şi, din nou am vorbit puţin cam fără rost.

— Atunci… şi tu mă iubeşti tot atât de mult?

— Dacă te-ai îndoit mai înainte, te mai poţi îndoi *acum?* răspunse ea cu blândeţe. Dar, ascultă, Thomas. E bine să ne iubim, căci am fost născuţi pentru asta şi nu ne putem împotrivi, chiar dacă am dori. Totuşi, deşi dragostea e dulce şi dată de Dumnezeu, ea nu înseamnă totul, căci trebuie să ne gândim şi la datoria noastră. Oare ce va spune tata despre asta, Thomas?

— Nu ştiu, Lily, dar cam bănuiesc. Am credinţa, iubito, că dorinţa lui e să-l iei pe fratele meu, Geoffrey şi să nu ai nimic de-a face cu mine.

— Atunci, dorinţele lui nu sunt şi ale mele, Thomas. Şi, oricât de puternică ar fi datoria, niciodată nu va putea sili o femeie să se căsătorească cu cineva pe care nu-l vrea. O va putea face însă să renunţe la o căsătorie spre care inima o împinge… Şi poate că ar fi trebuit să fie destul de puternică pentru a mă împiedica să-ţi mărturisesc iubirea.

— Nu, Lily, iubirea e un lucru de seamă şi chiar dacă nu va aduce nici un rod, noi am câştigat-o pe vecie.

— Eşti prea tânăr ca să vorbeşti astfel, Thomas. Şi eu sunt tânără, ştiu, dar noi, femeile, ne maturizăm mai repede. Poate că toate acestea nu sunt decât o închipuire de băiat, care va trece o dată cu adolescenţa.

— Niciodată, Lily. Se spune că prima iubire este cea mai trainică. Iar ceea ce semănăm în tinereţe va înflori la maturitate. Ascultă, Lily, va trebui mai întâi să-mi croiesc un drum în viaţă şi asta ar putea să ceară timp, aşa că îţi cer o făgăduială, deşi poate că dovedeşte din partea mea egoism, îţi cer să ai încredere în mine şi, orice s-ar întâmpla, să nu te măriţi cu alt bărbat, decât dacă vei afla că am murit.

— Ce-mi ceri, Thomas, este într-adevăr doar o făgăduială, căci o dată cu timpul vin şi schimbările. Totuşi sunt atât de sigură de mine însămi, încât făgăduiesc, ba chiar ţi-o jur. De tine nu pot să fiu sigură, dar asta este soarta noastră, a femeilor, să riscăm totul pe o carte şi dacă pierdem, s-a dus fericirea.

Şi am vorbit aşa, de una şi de alta, fără să-mi pot aminti ce ne-am mai spus, dar vorbele acestea pe care le-am aşternut pe hârtie mi-au rămas pentru totdeauna în minte, poate datorită greutăţii lor, poate din pricina a tot ce s-a întâmplat în anii de

mai târziu.

În cele din urmă mi-am dat seama că trebuie să plec, deşi eram trişti amândoi la gândul despărţirii. Aşa că am luat-o în braţe şi am sărutat-o, strângând-o atât de tare, încât câteva picături de sânge din rana mea s-au scurs pe rochia-i albă. Dar în timp ce ne îmbrăţişam, am privit din întâmplare în sus şi am văzut o privelişte care m-a înspăimântat. Căci acolo, la nici cinci paşi de noi, stătea *squire* Bozard, tatăl iubitei mele, care se uita la noi şi nu se poate spune că zâmbea. Venise călare pe o potecă care ducea spre vad şi văzând o pereche pe sub stejari, a descălecat de pe cal ca să-i alunge, dar când s-a apropiat şi şi-a dat seama pe cine voise să alunge, a rămas împietrit pe loc. Lily şi cu mine ne-am îndepărtat încet unul de altul, cu ochii ţintă la el. Era un bărbat scund şi robust, cu o faţă roşie şi ochi cenuşii, aspri, care păreau acum să-i iasă din orbite de mânie. Câteva clipe n-a putut scoate nici un cuvânt, dar când în sfârşit a început, vorbele au prins să curgă destul de iute. Am uitat cuvintele pe care le-a rostit, dar ştiu că voia să afle ce treabă aveam cu fiică-sa. Am aşteptat până când i s-a tăiat răsuflarea, apoi i-am răspuns că Lily şi cu mine ne iubeam şi că ne jurasem credinţă.

— Aşa este, fiica mea? întrebă el.

— Aşa este, tată – răspunse Lily cu îndrăzneală.

Atunci el începu să ne ocărască.

— Nesocotit-o – strigă plin de furie – vei fi biciuită şi închisă în odaia ta, doar cu pâine şi apă! Cât despre tine, cocoşelule, află o dată pentru totdeauna, corcitură spaniolă, că îmi voi da fata unuia mai bun ca tine. Cum îndrăzneşti să vii şi să te giugiuleşti cu ea, când ştii că nu eşti decât o cutie goală de pilule, care n-ai nici măcar doi bani de argint să-ţi zornăie în buzunar! Du-te şi fă-ţi o avere şi un nume înainte de a îndrăzni să priveşti la o fată ca ea!

— Asta este şi dorinţa mea şi să ştiţi că mi-o voi îndeplini, domnule – am răspuns eu.

— Aşa, ucenic de spiţer, ai să-ţi faci un nume şi avere zici? Ei bine, cu mult înainte de a izbuti, fata va fi măritată cu cineva care le are pe amândouă şi care nu-ţi este necunoscut. Fiica mea, spune-i acum că între voi totul s-a terminat.

— Nu pot spune asta, tată – replică ea, frământându-şi rochia cu mâinile. Dacă voia ta este să nu mă mărit cu Thomas, datoria mea e limpede şi n-o voi putea călca măritându-mă cu el. Dar,

tot aşa, nici o datorie nu mă va putea sili să mă mărit cu cine nu vreau. Cât timp Thomas trăieşte, sunt a lui prin jurământ şi a nimănui altuia.

— Dar ştiu că eşti îndrăzneaţă, obraznico! zise tatăl ei. Ascultă aici: ori te vei mărita cum şi cu cine vreau eu, ori le vei duce să-ţi câştigi singură viaţa. Te-am crescut ca să mă înfrunţi astfel, fiică nerecunoscătoare? Şi acum – şi se întoarse spre mine – deschide-ţi bine ochii, cutie de pilule! Am să te învăţ eu să vii şi să săruţi fetele oamenilor cinstiţi, fără să le ceri voie!

Şi, cu o înjurătură, se repezi spre mine cu bastonul ridicat, să mă snopească în bătaie.

Atunci, pentru a doua oară în ziua aceea, sângele meu iute începu să fiarbă şi, apucând spada spaniolului, care zăcea aruncată în iarbă lângă mine, am îndreptat-o spre el. Jocul era acum schimbat: eu, care mă luptasem cu o bâtă împotriva spadei, trebuia să lupt acum cu spada împotriva bâtei. Şi dacă Lily, cu un ţipăt de spaimă, nu m-ar fi izbit repede peste mână, făcând ca vârful spadei să treacă peste umărul lui, cred că în clipa aceea l-aş fi străpuns pe tatăl ei şi mi-aş fi sfârşit zilele de timpuriu, cu un laţ în jurul gâtului.

— Eşti nebun? striga ea. Crezi că mă vei câştiga ucigându-mi tatăl? Aruncă spada, Thomas!

— Nu ştiu dacă am prea multe şanse să te câştig – i-am răspuns cu aprindere – dar îţi spun că nici de dragul tuturor fetelor din lume nu voi suferi să fiu bătut cu ciomagul ca un argat.

— Şi nu te osândesc, băiete – zise tatăl ei cu glas ceva mai blând. Văd că ai curaj şi asta s-ar putea să-ţi slujească la nevoie. Recunosc că n-a fost demn din partea mea să te numesc „Cutie de pilule” când m-a cuprins furia. Totuşi, după cum am spus, fata nu este pentru tine, aşa că pleacă şi uit-o cum poţi mai bine. Iar dacă ţii la viaţă, nu-mi da prilejul să vă mai găsesc sărutându-vă altă dată. Iar mâine am să am o vorbă cu tatăl tău în această privinţă.

— Am să plec dacă trebuie – am răspuns – dar, domnule, tot mai nădăjduiesc să ajung s-o iau pe fiica dumneavoastră de nevastă. Lily, rămâi cu bine până va trece furtuna.

— Rămâi cu bine, Thomas – zise ea plângând. Nu mă uita, iar eu n-am să uit niciodată jurământul pe care l-am făcut.

Apoi, trasă de braţ de tatăl ei, se îndepărtă.

Am plecat şi eu trist, dar nu cu totul nemulţumit. Acum ştiam

că dacă îmi atrăsesem mânia tatălui, câştigasem însă dragostea statornică a fiicei, iar dragostea durează mai mult decât mânia şi mai curând sau mai târziu va triumfa. După ce m-am îndepărtat puţin, mi-am amintit de spaniol, de care uitasem cu desăvârşire în tot acest răstimp, frământat de iubire şi înfruntare. M-am întors să-l caut; voiam să-l târăsc până la stâlpii din mijlocul satului, lucru pe care l-aş fi făcut bucuros, căci mi-ar fi plăcut să găsesc pe cineva asupra căruia să-mi descarc mânia. Dar când am ajuns lângă copacul unde îl lăsasem, am înţeles că soarta îl slobozise prin mijlocirea unui nebun, căci nu mai era nici un spaniol acolo, ci doar nebunul satului, pe nume Billy Minns, care stătea privind când la copacul de care fusese legat străinul, când la un ban de argint pe care-l avea în mână.

— Unde-i omul care era legat aici, Billy? L-am întrebat.

— Nu ştiu, domnu' Thomas – a răspuns el în dialectul din Norfolk, pe care nu-l voi reproduce aici. Aş zice c-a ajuns departe pe drumul pe care a apucat, măsurând după iuţeala cu care a şters-o de îndată ce l-am suit pe cal.

— L-ai suit pe cal, neghiobule? Cam cât timp e de atunci?

— Cât timp? Nu ştiu, ar putea să fie o oră, ar putea să fie şi două. Nu pot să-mi dau bine seama, căci timpul îşi ţine singur socoteala, fără ajutorul meu. Mamă-Doamne, cum a mai întins-o în galop, înfigând pintenii ăia lungi drept în coastele calului. Şi nu-i de mirare, sărmanul, că se smintise, de nu mai putea nici să vorbească, doar să behăie ca o oaie, că fusese atacat de hoţi la drumul mare şi ziua în amiaza mare. Dar Billy i-a tăiat legăturile, a prins calul şi l-a suit în şa şi, iaca, a primit banul ăsta de argint pentru fapta lui bună. Doamne, da' bucuros mai era că scapă 1 Cum mai gonea cu calul!

— Eşti mai smintit chiar decât mi-aş fi putut închipui, Billy Minus – am zis eu furios. Omul ăsta a vrut să mă omoare, dar eu l-am doborât şi l-am legat şi acum tu l-ai lăsat să scape.

— Zici c-a vrut să te ucidă, domnu' Thomas şi că l-ai doborât şi l-ai legat! Atunci de ce n-ai stat să-l păzeşti până veneam eu şi l-am fi tras amândoi până în mijlocul satului! Ce m-aş mai fi veselit! Îmi spui că sunt smintit, dar dacă ai găsi un om plin de sânge legat de un copac, ameţit şi fără să mai poată fi în stare să vorbească, nu l-ai slobozi? Ei bine, a şters-o şi doar atâta a rămas de la el – şi aruncă banul în sus.

Mi-am dat seama că în vorbele lui Billy era mult temei, căci greşeala fusese a mea, aşa că m-am întors fără să mai spun

nimic, dar nu direct spre casă, căci voiam să mai cuget puţin la tot ce se întâmplase între mine şi Lily, apoi cu tatăl ei, aşa că am luat-o de-a lungul drumului care taie de-a curmezişul creasta Vineyard Hills. Dealurile acestea sunt năpădite de tufişuri, printre care, ici şi colo, răsar stejari falnici, până la vreo două sute de paşi de casa noastră, unde stau acum şi scriu, iar tufişurile sunt tăiate de cărări făcute de mama mea, căreia îi plăcea să se plimbe pe acolo. Una din aceste poteci trece pe la poalele dealului, chiar pe malul râului Waveney, iar alta pe la o sută de picioare şi mai bine deasupra, aproape de creastă, sau, ca să fiu mai limpede, am să vă spun că nu este de fapt decât o singură cărare, în forma unui ou culcat, capetele curbate arătând cum se încovoaie cărarea pe coasta dealului.

Am ajuns la capătul cărării, în partea cea mai îndepărtată de casă şi am coborât apoi pe poteca ce însoţeşte malul râului, având apa pe o parte şi tufişurile pe cealaltă. Şi cum rătăceam cu ochii aţintiţi în pământ, adâncit în gânduri şi amintindu-mi când de bucuria iubirii împărtăşite, când de durerea despărţirii noastre şi de mânia tatălui ei, am zărit în iarbă ceva alb şi l-am împins la o parte cu vârful spadei spaniolului, fără să-i dau atenţie. Totuşi, forma şi lucrătura mi-au rămas în minte şi după ce mă depărtasem cu vreo trei sute de paşi şi mă apropiam de casă, imaginea lui îmi reveni, aşa cum zăcea în iarbă, moale şi alb înţelegând că era ceva familiar. Şi pe dată gândul mi s-a îndreptat spre spada spaniolului cu care-l împinsesem într-o parte, iar de la spadă la omul care o purtase. Ce treabă îl adusese pe aceste meleaguri? Vreo ticăloşie, desigur. Dar de ce păruse să-i fie teamă de mine şi se aruncase asupra mea când mi-a auzit numele?

M-am oprit eu ochii în pământ şi privirea mi-a căzut pe nişte urme de paşi întipărite în nisipul umed al cărării. Una dintre ele era a mamei mele. Aş fi putut s-o recunosc dintr-o mie, căci nici o altă femeie de prin părţile acestea nu avea un picior atât de gingaş. Aproape de ea, ca şi cum ar fi urmărit-o, se vedea o alta, care mai întâi mi s-a părut că fusese făcută tot de o femeie, atât de îngustă era. Dar îndată mi-am dat seama că era prea lungă şi, mai mult, că gheata care o făcuse arăta cu totul altfel decât cele pe care le cunoşteam, fiind scobită tare la căpută şi foarte ascuţită la vârf. Apoi, dintr-o dată, mi-a fulgerat prin minte că spaniolul purta astfel de ghete, căci mă izbise forma lor în timp ce stătusem de vorbă şi că picioarele acestea le urmăriseră pe

cele ale marnei păşind pe urmele ei, în unele locuri călcând chiar peste ale ei şi ştergându-le. Şi deodată am înţeles ce fusese lucrul acela alb pe care-l aruncasem într-o parte cu vârful spadei. Era *mantilla* mamei, pe care o ştiam bine şi dacă n-o recunoscusem din prima clipă era pentru că întotdeauna o văzusem doar pe capul ei, aşezată cu grijă, Într-o clipă m-am trezit la realitate şi, în acelaşi timp, m-a cuprins o spaimă ascuţită şi îngrozitoare. De ce o urmărise străinul pe mama şi de ce zăcea *mantilla* ei astfel pe pământ?

M-am întors şi am luat-o la goană spre locul unde văzusem dantela. Tot drumul, urmele de paşi mergeau înaintea mea. Am ajuns în locul acela. Da, era *mantilla ei şi* fusese sfâşiată de o mână brutală; dar unde era mama?

Cu inima bătându-mi, m-am aplecat încă o dată să descifrez urmele de paşi. Aici de se amestecau, ca şi cum cei doi stătuseră alături, mişcându-se când într-o parte, când într-alta, ca într-o luptă. Am privit pe cărare în sus, dar nu se mai vedea nici una. Apoi m-am uitat în jur, căutând ca un copoi, mai întâi spre râu, apoi pe mal în sus. Şi le-am zărit din nou, făcute de picioare care fugeau şi de picioare care urmăreau. Urcau pe mal în sus, vreo cincizeci de paşi şi mai bine, când pierdute prin iarbă, când uşor de văzut în nisip şi pe pământ, până lângă trunchiul unui stejar bătrân, unde se amestecau din nou, căci aici urmăritorul o ajunsese din urmă pe cea pe care o urmărise.

Disperat şi totuşi ca prin vis, căci acum bănuiam totul şi simţeam că-mi pierd minţile de teamă, am căutat într-o parte şi în alta, până am găsit din nou urmele de paşi, dar numai ale spaniolului. Erau adânc întipărite, ca ale unui om ce purta o povară grea. Le-am urmărit – mai întâi coborau dealul spre râu, apoi o luau spre un loc unde creştea un tufăriş des. În desişul acela, ramurile abia înfrunzite erau plecate în jos, ca şi cum ar fi ascuns ceva dedesubt. Le-am smucit într-o parte şi acolo, lucind albă în amurgul tot mai întunecat, am văzut faţa moartă a mamei.

CAPITOLUL V

THOMAS FACE UN JURĂMÂNT

Câteva clipe am rămas împietrit de groază, privind fix în jos spre faţa moartă a iubitei mele măicuţe. Apoi m-am aplecat s-o ridic şi am văzut că fusese străpunsă, drept în piept, cu spada pe care o ţineam în mână.

Acum înţelegeam. Era fapta străinului, a spaniolului pe care-l întâlnisem în timp ce se îndepărta în grabă de locul unde o ucisese pe mama. Ticăloşia inimii sale sau vreun alt motiv ascuns îl împinsese să mă ucidă şi pe mine, când aflase că eram fiul ei. Şi-l avusesem pe acest diavol în puterea mea. Dar ca să-mi pot întâlni iubita îl lăsasem să scape de răzbunare – eu care, de-aş fi cunoscut adevărul, m-aş fi purtat cu el aşa cum aveam să văd mai târziu că se poartă preoţii din Anahuac cu cei aduşi jertfă zeilor. Când am înţeles, am vărsat lacrimi de jale, de furie şi ruşine. Apoi m-am întors şi am luat o ia fugă spre casă ca un nebun.

În faţa uşii m-am întâlnit cu tata şi cu fratele meu Geoffrey, care veneau călăii de la Bungay şi ceea ce au citit pe chipul meu i-a făcut să mă întrebe într-un glas:

— Ce nenorocire s-a întâmplat?

Am privit de trei ori la tata înainte de a putea vorbi, căci îmi era teamă ca nu cumva lovitura să-l ucidă. Dar trebuia să vorbesc totuşi, deşi am preferat să mă adresez fratelui meu Geoffrey.

— Mama noastră zace ucisă acolo, pe Vineyard Hills. Un spaniol a omorât-o, un spaniol pe nume Juan de Garcia.

Când tata a auzit aceste vorbe, chipul i s-a golit de orice urmă de sânge, de parcă inima i s-ar fi oprit în loc şi un geamăt înăbuşit i-a ţâşnit din gura deschisă. Apoi şi-a pus mâna pe oblâncul şeii şi, ridicându-şi faţa lividă, m-a întrebat:

— Unde-i spaniolul? L-ai ucis?

— Nu, tată. L-am întâlnit în Grubswell şi când a aflat numele meu a vrut să mă omoare. Dar m-am bătut cu ciomagul împotriva lui şi l-am snopit în bătaie, luându-i această spadă.

— Da şi-apoi?

— Şi-apoi l-am lăsat să plece, căci nu ştiam nimic despre fapta pe care o săvârşise, nu ştiam că o ucisese pe mama. Mai târziu am să-ţi spun totul.

— L-ai lăsat să plece, fiule? L-ai lăsat să plece pe Juan de Garcia? Atunci, Thomas, fie ca blestemul Domnului să cadă asupra ta, până-l vei găsi şi vei sfârşi ceea ce ai început astăzi.

— Nu mă blestema, tată, căci propria mea conştiinţă mă blesteamă. Întoarceţi-vă mai bine caii şi galopaţi spre Yarmouth, căci acolo se află vasul lui şi într-acolo a plecat acum două ceasuri. Poate că-l mai puteţi prinde înainte de a porni în larg.

Fără alte vorbe, tatăl şi fratele meu şi-au întors caii şi-au pornit în plin galop prin întunericul nopţii care se lăsase.

Au călărit atât de repede, încât, având şi cai buni, au ajuns la porţile oraşului Yarmouth doar în ceva mai mult de o oră şi jumătate, ceea ce înseamnă o mare iuţeală. Dar pa sarea zburase. I-au dat de urme pe chei şi au aflat că se îmbarcase cu puţin timp înainte într-o barcă ce-l aşteptase, urcându-se pe vasul său care se mai afla ancorat la Roads, dar aproape cu toate pânzele întinse. Vasul pornise imediat şi acum se pierduse în noapte. Atunci tata a pus să se dea de ştire că va plăti o recompensă de două sute de monede de aur oricărui vas care-l va prinde pe spaniol şi două vase au pornit în căutare, dar nu l-au mai găsit, căci până dimineaţa se îndepărtase mult pe drumurile mării.

De îndată ce ei porniseră în galop, am strâns rândaşii şi pe ceilalţi servitori şi le-am spus ce se întâmplase. Apoi am luat: cu noi felinare, căci se întunecase de-a binelea şi ne-am dus spre tufişul cel des unde zăcea moartă măicuţa mea. M-am apropiat primul, căci oamenii erau înfricoşaţi, ca şi mine, de altfel, deşi nu ştiam de ce mi-ar putea fi teamă de cea care mă iubise atât de mult şi care zăcea acum moartă. Cu toate astea, atunci când m-am apropiat de locul acela şi am văzut doi ochi lucind înspre mine, însoţiţi de foşnetul ramurilor, ca şi cum cineva ar fi călcat pe ele, am fost pe punctul să cad jos de frică, deşi ştiam prea bine că nu putea fi decât o vulpe sau vreun câine care dădea târcoale acestui loc al morţii.

Totuşi m-am apropiat, strigând către ceilalţi să mă urmeze şi până la urmă am aşezat trupul mamei pe o uşă pe care o scoseserăm din balamale, aducând-o pentru ultima dată acasă. Pentru mine, cărarea aceea este şi acum un loc bântuit de

vedenii. Sunt şaptezeci de ani şi mai bine de când mama a murit de mâna vărului ei, Juan de Garcia şi oricât sunt de bătrân şi de tare faţă de astfel de întâmplări, nu-mi place să mă plimb singur pe cărarea aceea după căderea nopţii.

Că închipuirea noastră ne joacă feste ciudate este un lucru neîndoielnic şi totuşi acum un an, într-o seară de noiembrie, ducându-mă să pun o capcană pentru sitari, am trecut din întâmplare pe lângă stejarul cel bătrân şi aş fi putut jura că am revăzut totul din nou. M-am văzut flăcău, cu braţul rănit şi legat de Lily cu batista, coborând încet coasta dealului, în timp ce în urma mea, ducând povara, veneau cei patru servitori. Auzeam murmurul râului şi vântul care acum şaptezeci de ani şoptea printre trestii. Vedeam cerul înnorat, ici-colo cu câte un punct senin şi lumina firavă licărind pe povara albă de pe uşă şi pe pata roşie de pe pieptul ei. Da şi mă auzeam vorbind în timp ce deschideam drumul cu felinarul în mână, spunându-le oamenilor să ocolească spre dreapta o fâşie de pământ mai povârnită şi mi se părea straniu să-mi aud glasul, aşa cum suna în tinereţe. Ştiu, n-a fost decât o închipuire şi totuşi suntem atât de mult sclavii temerilor care ne bântuie închipuirea, încât gândul la cei morţi mă face, pe mine, care aproape mă număr printre ei, să nu mă simt în apele mele când trec noaptea pe cărarea aceea.

În cele din urmă am ajuns acasă cu povara şi femeile au luat-o plângând pe mama şi s-au apucat să împlinească cele cuvenite. Şi acum trebuia nu numai să mă lupt cu propria-mi durere, ci să mă străduiesc s-o alin pe cea a surorii mele Mary, care-mi era teamă să nu-şi piardă minţile de durere şi de groază. Plânse până căzu într-un fel de toropeală şi atunci m-am dus şi am început să pun întrebări oamenilor care stăteau în bucătărie în jurul focului, căci nimeni nu se gândea să se culce în noaptea aceea. De la ei am aflat că un străin chipeş fusese văzut plimbându-se pe drumul spre biserică cu o oră şi mai bine înainte de a-l întâlni eu pe spaniol şi că-şi legase calul printre nişte tufe de răchită şi mărăcini în vârful dealului, unde stătuse uitându-se nehotărât în jur, până când mama ieşise afară. Atunci străinul a coborât şi a urmărit-o. Mi s-a spus apoi că unul dintre oamenii care lucrau în grădină, aflat la mai puţin de trei sute de paşi de locul unde fusese săvârşită nelegiuirea, a auzit ţipete, dar şi-a văzut mai departe de treabă, gândind că nu putea fi decât zbenguiala vreunor tineri îndrăgostiţi din Bungay, care se fugăreau prin pădure, cum obişnuiesc să facă şi azi. În ziua

aceea mi-am zis că această regiune din Ditchingham era o adevărată pepinieră de nătărăi, dintre care primul şi cel mai mare eram eu, gând ce mi-a mai venit şi după aceea, în alte împrejurări.

Încet-încet a sosit dimineaţa şi, o dată cu ea, s-a întors şi tata cu fratele meu de la Yarmouth, pe nişte cai închiriaţi, căci ai lor fuseseră sleiţi de oboseală. După-amiaza au mai sosit veşti, cum că vasele care porniseră pe mare pe urmele spaniolului fuseseră mânate înapoi de vânt, fără să fi zărit nici urmă de el.

Apoi am povestit întreaga întâmplare a întâlnirii mele cu ucigaşul mamei, fără să ascund nimic şi a trebuit să îndur mânia cumplită a tatii pentru că, ştiind-o pe mama înspăimântată de un spaniol, lăsasem ca raţiunea să-mi fie întunecată de dorinţa de a sta lângă iubita mea. Nici în faţa fratelui meu Geoffrey nu m-am simţit prea bine, pornit cum era împotriva mea după ce aflase că străduinţele mele pe lângă fata pe care şi el o dorea nu fuseseră zadarnice. Dar nu mi-a spus nimic despre asta. Şi ca paharul să fie plin, *squire* Bozard, care veni cu mulţi alţi vecini s-o vadă pe mama şi să deplângă pierderea suferită, îi spuse tatălui meu că nu priveşte cu ochi buni curtea pe care i-o fac fiicei sale împotriva voinţei lui şi că dacă nu voi conteni, vechea lor prietenie se va găsi zdruncinată. Eram lovit astfel din toate părţile: de durere pentru moartea mamei, pe care o iubisem din toată inima, de dor pentru iubita pe care n-o puteam vedea, de mustrările pe care mi le făceam pentru că-i lăsasem pe spaniol să fugă când îl avusesem în puterea mea şi de mânia tatălui şi a fratelui meu. Într-adevăr, zilele acelea au fost atât de întunecate şi de amare – căci eram la vârsta când simţi cu o deosebită putere ruşinea şi durerea – încât doream să fiu mort alături de mama. O singură alinare am avut, un mesaj de la Lily, primit printr-o slujitoare de încredere, prin care-mi trimitea dragostea ei şi mă ruga să nu-mi pierd curajul.

În cele din urmă sosi ziua înmormântării şi mama, îmbrăcată într-o rochie albă, fu coborâtă în mormântul ei din curtea bisericii din Ditchingham, unde curând după aceea avea să fie aşezat şi tatăl meu, foarte aproape de efigiile de alamă care arată locurile în care-şi dorm somnul de veci strămoşii lui Lily, soţia lui şi mulţi dintre copiii lor. A fost cea mai tristă dintre înmormântări, căci durerea adâncă a tatălui meu îl făcea să izbucnească mereu în suspine, iar soră-mea Mary îşi pierdea într-una cunoştinţa în braţele mele. Puţini ochi erau uscaţi, căci mama, deşi străină prin

naştere, fusese foarte iubită datorită blândeţii şi bunătăţii sale.

Dar iată că totul se sfârşi şi nobila doamnă spaniolă şi soţie engleză fu lăsată să-şi doarmă somnul de veci lângă vechea bisericuţă, unde se va odihni şi atunci când povestea ei tragică şi însuşi numele ei vor fi de mult uitate de oameni. Şi aceasta pare că se va întâmpla curând, căci eu sunt ultimul Wingfield în viaţă prin aceste meleaguri, deşi soră-mea Mary a avut urmaşi, dar purtând alt: nume, cărora le vor reveni pământurile şi bunurile mele, în afară de câteva daruri pentru săracii din Bungay şi din Ditchingham.

Când totul s-a terminat, ne-am întors acasă; tata s-a oprit în odaia din faţă, aproape pierdut de durere, având-ul lângă el pe fratele meu. Şi din nou începu să mă ocărască, spunându-mi vorbe usturătoare pentru că-l lăsasem să plece pe ucigaş, când Dumnezeu mi-l dăduse pe mână.

— Uiţi, tată – vorbi cu batjocură în glas Geoffrey – că Thomas e îndrăgostit de-o fată şi însemna mai mult pentru el să-şi ţină în braţe iubita, decât să-l păstreze la loc sigur pe ucigaşul mamei. Numai că astfel se pare că a ucis două păsări cu o singură piatră şi anume l-a lăsat pe diavolul spaniol să scape, când ştia că mama se temea de venirea unui spaniol şi a pricinuit vrajbă între noi şi *squire* Bozard, bunul nostru vecin, care iată că nu vede cu ochi buni simţămintele curtenitorului meu frate pentru Lily.

— Aşa este – zise tata. Thomas, sângele mamei tale îţi pătează mâinile.

Am ascultat ce-am ascultat, apoi n-am mai putut răbda o învinuire atât de nedreaptă.

— Nu-i adevărat – am grăit – şi o spun chiar şi tatălui meu. Omul o ucisese pe mama înainte de a-l fi întâlnit, iar acum se întorcea călare spre vasul său din Yarmouth şi rătăcise drumul; atunci cum se poate ca sângele mamei să-mi păteze mâinile? Cât despre simţămintele mele faţă de Lily Bozard, asta-i treaba mea, frate şi nu a ta, deşi poate că ţi-ar fi plăcut mai mult să fi fost a ta şi nu a mea. De ce, tată, nu mi-ai spus niciodată nimic despre spaniol? Am auzit câteva vorbe răzleţe doar şi m-am gândit prea puţin la ele, având mintea îndreptată spre alte lucruri. Şi acum, lăsaţi-mă să spun şi eu ceva. Ai aruncat asupra mea blestemul lui Dumnezeu, tată, până când îl voi găsi pe ucigaş şi voi sfârşi ce-am început. Aşa să fie! Fie ca blestemul lui Dumnezeu să atârne asupra mea până când am să-l găsesc pe spaniol. Sunt tânăr, dar am sângele iute şi sunt puternic, aşa că

o să plec cât de curând spre Spania, să-l caut acolo până-l voi doborî sau îl voi afla mort. Dacă vrei să-mi dai bani ca să mă ajuţi să-l găsesc, bine, dacă nu, mă duc şi aşa. Jur în faţa lui Dumnezeu şi pe sufletul mamei mele că nu voi avea odihnă şi nici tihnă până când nu voi fi răzbunat, chiar cu spada care a ucis-o, sângele ei, luând viaţa ucigaşului sau aflând că e mort. Iar dacă mă voi lăsa îndepărtat, prin orice ar fi, de ţelul acestui jurământ, atunci să mă ajungă un sfârşit mai cumplit decât al ei, sufletul să-mi fie izgonit pe veci din ceruri şi numele-mi să fie o veşnică ruşine pe pământ!

Astfel am jurat în mânia şi durerea mea, ridicând mâna spre cer, pe care l-am chemat să-mi fie martor la legământ.

Tata mă privi pătrunzător.

— Dacă acesta ţi-e gândul, Thomas, fiule, nu vei duce lipsă de bani. M-aş fi dus eu însumi, căci sângele trebuie spălat cu sânge, dar am sănătatea prea şubrezită; şi-apoi sunt cunoscut în Spania, iar Sfântul Oficiu abia aşteaptă să pună mâna pe mine. Du-te, dar şi binecuvântarea mea să te însoţească. E drept să te duci, căci prin nesocotinţa ta ne-a scăpat duşmanul.

— Da, e drept să se ducă – zise şi Geoffrey.

— Spui asta pentru că vrei să scapi de mine, Geoffrey – i-am răspuns cu aprindere. Şi vrei să scapi de mine pentru că doreşti să-mi iei locul alături de o anumită fată. Urmează-ţi firea şi vrerea, dar dacă-l înşeli pe un om atunci când e departe, n-o să te alegi cu nimic bun din asta.

— Fata este a aceluia care o poate câştiga – zise el.

— Inima fetei a şi fost câştigată, Geoffrey. Da, e drept că o poţi cumpăra de la tatăl ei, dar nu-i vei putea câştiga niciodată inima şi dacă inima ei e a altuia, nu prea văd ce ţi-ar mai rămâne ţie.

— Potoliţi-vă! Acum nu e vreme pentru astfel de vorbe despre dragoste şi fete – zise tata. Ascultaţi, am să vă spun povestea ucigaşului spaniol şi a mamei voastre. Până acum nu v-am vorbit niciodată despre trecut, dar acum trebuie să aflaţi. Să ştiţi, dar, că, pe când eram flăcău, am plecat şi eu în Spania, din porunca tatălui meu. Mă duceam la o mănăstire din Sevilla, dar cum nu mă atrăgea viaţa de călugăr, cu obişnuinţele ei. Am fugit din mănăstire. Un an şi mai bine mi-am câştigat traiul cum am putut, căci mă temeam să mă întorc în Anglia ca un fiu nesupus. Am izbutit să trăiesc, ba chiar nu prea rău, când într-un fel. Când în altul şi, deşi mi-e ruşine s-o spun, să ştiţi că mai mult datorită

jocurilor de noroc, la care câştigam mereu. Şi aşa s-a făcut că într-o noapte l-am întâlnit pe spaniol, pe Juan de Garcia – căci în grabă şi fiind încredinţat că te va străpunge cu spada, ţi-a spus numele lui adevărat. Avea de pe atunci o faimă rea, deşi era doar un flăcău. Era un tânăr bine făcut, de viţă bună şi cu purtări alese. Câştigând, dar, la zaruri împotriva mea şi fiind în toane bune, m-a poftit în casa mătuşii sale, văduva unui unchi al său, o doamnă din Sevilla. Mătuşa avea o fiică şi aceasta era mama voastră. Iar mama voastră, Luisa de Garcia, era logodită cu vărul ei, Juan de Garcia, dar nu din vrerea ei, căci înţelegerea fusese încheiată pe când ea avea doar opt ani. Asemenea înţelegeri sunt însă acolo mai greu de călcat decât în ţara noastră, fiind socotite întru totul ca o căsătorie, neîmplinită doar în fapt. Dar femeile astfel legate nu poartă în inima lor nici urmă din iubirea unei soţii şi la fel se petreceau lucrurile şi cu mama voastră. Ca să spun drept, îl ura chiar şi, în acelaşi timp, se temea de vărul ei Juan, deşi cred că el o iubea mai mult ca orice pe lume, fapt care a ajutat-o să-i smulgă făgăduiala că nu vor face nunta până când ea nu va împlini douăzeci de ani. Dar cu cât se purta mai rece faţă de el, cu atât mai tare se înflăcăra el de dorinţa de a o câştiga – pe ea cât şi averea ei, care nu era de nesocotit – fiind, ca toţi spaniolii, pătimaş şi, ca cei mai mulţi jucători şi tineri destrăbălaţi, aflându-se într-o mare nevoie de bani. Ca să fiu scurt, din prima clipă în care mama voastră şi cu mine ne-am văzut, am ştiut că ne iubim şi singura noastră dorinţă era de a ne întâlni cât mai des, dorinţă nu prea greu de împlinit, căci maică-sa se temea şi-l ura şi ea pe Juan de Garcia, nepotul ei prin căsătorie, năzuind din tot sufletul să o vadă pe fiica ei scăpată de el. Mi-am mărturisit dragostea şi am plănuit amândoi să fugim în Anglia. Dar toate acestea n-au rămas o taină pentru Juan, care avea spioni în casă şi era gelos şi răzbunător cum numai un spaniol poate să fie. Mai întâi a încercat să scape de mine provocându-mă la duel, dar am fost despărţiţi înainte de a putea să ne tragem spadele din teacă. Apoi a tocmit nişte ucigaşi să mă trimită pe lumea cealaltă în timp ce mergeam noaptea pe străzi, dar cum purtam o cămaşă de zale pe sub jiletcă, pumnalele lor s-au frânt în ea şi în loc să fiu eu cel ucis, am omorât eu pe unul dintre ei. Cu toate că şi-a văzut de două ori planurile dejucate, de Garcia nu s-a dat totuşi bătut. Duelul şi crima eşuaseră, dar rămânea un alt mijloc, mai sigur, Nu ştiu cum, dar aflase câte ceva din povestea vieţii mele şi despre fuga

mea din mănăstire. Nu-i rămânea deci decât să mă denunţe Sfântului Oficiu ca pe un renegat şi necredincios, ceea ce a şi făcut într-o noapte şi anume în noaptea din ajunul zilei când trebuia să fugim. Mă aflam cu mama voastră şi cu bătrâna ei mamă în casa lor din Sevilla, când şase oameni acoperiţi cu glugi au dat buzna peste noi şi, fără să spună o vorbă, au pus mâna pe mine. La rugăminţile mele de a-mi spune ce gânduri aveau, nu mi-au dat nici un răspuns, dar mi-au ţinut un crucifix în faţa ochilor. Am ştiut atunci de ce-au venit după mine, iar femeile au încetat să se mai agaţe de gâtul meu şi s-au prăbuşit în suspine. Am fost dus în grabă, pe ascuns şi pe tăcute, în celulele Sfântului Oficiu, dar despre toate câte mi s-au întâmplat acolo n-am să mă opresc pentru a vă povesti. De două ori am fost tras pe roată, o dată am fost ars cu fierul roşu, de trei ori am fost biciuit cu bice de sârmă şi în tot acest timp mi s-a dat ca hrană ceva ce n-am da nici unui câine aici, în Anglia. În cele din urmă, vina mea de a fi fugit de la mănăstire şi blasfemiile pe care le-am săvârşit fiind dovedite, am fost condamnat la moarte prin ardere pe rug. Abia atunci, când, după un an nesfârşit de chinuri şi groază, părăsisem orice speranţă şi mă resemnasem să mor, mi-a sosit, în sfârşit, ajutorul. În ajunul zilei când urma să fiu mistuit de flăcări, căpetenia călăilor a intrat în temniţa în care zăceam pe paie şi, îmbrăţişându-mă, mi-a spus să mă bucur, căci biserica se îndurase de tinereţea mea şi-mi dăruise libertatea. La început am râs sălbatic, crezând că era încă o tortură şi până când n-am fost eliberat din lanţuri, îmbrăcat în haine omeneşti şi scos în miez de noapte dincolo de porţile închisorii, n-am vrut să cred că o asemenea fericire putea să-mi fie dăruită de Dumnezeu. Stăteam, slab şi uluit, în afara porţilor, neştiind unde să fug. Când o femeie într-o pelerină neagră s-a furişat înspre mine şi mi-a şoptit: „Vino”. Această femeie era mama voastră. Aflase de soarta mea din lăudăroşeniile lui de Garcia şi făcuse totul ca să mă salveze. De trei ori planurile ei dăduseră greş, dar până la urmă, cu ajutorul unui mijlocitor viclean, aurul obţinuse ceea ce fusese refuzat dreptăţii şi milei şi viaţa şi libertatea mi-au fost răscumpărate cu bani grei. În aceeaşi noapte, mama voastră şi cu mine ne-am căsătorit şi am fugit la Cadiz, dar lăsând-o la Sevilla pe mama ei, ţintuită la pat de boală. De dragul meu, iubita voastră mamă şi-a părăsit-o pe a ei, tot ce-i mai rămăsese din avere după ce plătise preţul vieţii mele şi chiar ţara-i natală – atât de puternică este iubirea unei femei. Totul fusese pregătit,

căci la Cadiz se afla un vas englezesc, *Mary* din Bristol, pe care urma să ne îmbarcăm. Dar *Mary* întârzie în port din pricina unui vânt potrivnic care bătea cu furie şi, cu toată dorinţa de a ne salva, căpitanul vasului nu îndrăznea să pornească pe mare. Două zile şi o noapte am rămas în port, chinuiţi de teamă şi nu fără temei, dar, Doamne, cât de fericiţi în dragostea noastră! Cei care mă avuseseră în grijă la temniţă dăduseră ştire că scăpasem cu ajutorul diavolului care mă ocrotea şi acum eram căutat peste tot. Iar de Garcia, aflând că şi verişoara şi logodnica sa lipsea, bănui că eram împreună, pe undeva pe aproape. Cu viclenia sa, ascuţită de gelozie şi ură, ne căută pas cu pas, până când, în cele din urmă, ne găsi. În dimineaţa celei de a treia zile, furtuna se potoli şi *Mary,* ridicând ancora, porni peste valuri. Dar pe când cotea ca să iasă din port şi în timp ce marinarii se pregăteau să înalţe pânzele, o barcă cu vreo douăzeci de ostaşi, urmată de alte două, apărură lângă vasul nostru şi-l somară pe căpitan să oprească. Veniseră, ziceau ei, din porunca Sfântului Oficiu şi trebuiau să ne cerceteze vasul. În clipa aceea eram pe punte şi tocmai când mă pregăteam să cobor ca să mă ascund, un om, pe care l-am recunoscut imediat ca fiind de Garcia însuşi, se ridică şi strigă că eu eram ereticul fugit pe care-l căutau. Temându-se ca nu cumva vasul să fie tras la ţărm şi el însuşi aruncat în închisoare împreună cu tot echipajul, căpitanul vru să mă predea. Dar eu, deznădăjduit şi îngrozit de cele ce mă aşteptau, mi-am smuls hainele de pe mine şi le-am arătat urmele rănilor de pe trup. „Sunteţi englezi – am strigat către marinari – şi vreţi să mă daţi pe mâna acestor diavoli străini, pe mine, în ale cărui vine curge acelaşi sânge ca al vostru? Priviţi ce mi-au făcut – şi le-am arătat cicatricele pe jumătate vindecate pe care le lăsaseră cleştii înroşiţi în foc. Dacă mă predaţi, mă trimiteţi din nou la cazne, ba chiar la moarte, căci voi fi ars pe rug. Fie-vă milă, de soţia mea, dacă nu vă e milă de mine! Iar dacă nu vă e milă de nici unul din noi, daţi-mi mai bine o spadă, pentru ca prin moarte dreaptă să scap de cazne.” Atunci unul dintre marinari, un om din Southwold care-l cunoscuse pe taică-meu, strigă: „Pe legea mea! Eu, unul, voi sta alături de tine, Thomas Wingfield. Dacă vor încerca să te ia, pe tine şi pe frumoasa ta soţie, vor trebui să mă ucidă mai întâi pe mine!” Şi apucând un arc de pe o poliţă, îl scoase, îl întinse şi, aşezând o săgeată pe coardă, ţinti spre spaniolii din barcă. În clipa aceea şi ceilalţi marinari izbucniră în strigăte: „Dacă vreţi pe careva dintre noi, veniţi la

bord şi luaţi-l, diavoli ai caznelor” şi altele ca acestea. Văzând ce gândea echipajul, căpitanul, la rândul său, prinse şi el curaj. Nu le dădu nici un răspuns spaniolilor, ci porunci la jumătate din oameni să întindă în mare iuţeală pânzele, iar celorlalţi să fie gata să ţină piept oştenilor spanioli, dacă ar fi încercat să se urce pe bord. În vremea asta, celelalte două bărci se apropiaseră şi se prinseseră de vas cu căngile. Un om începu să se caţere pe lanţuri şi de acolo pe punte; l-am recunoscut a fi unul din preoţii Sfântului Oficiu care stătuseră lângă mine în timp ce eram chinuit. Am simţit că-mi pierd minţile la gândul suferinţelor îndurate, în timp ce diavolul acesta privise cerându-le să continue, în numele Domnului. Smulgând arcul din mâna marinarului din Southwold, am ţintit spre pieptul preotului. Săgeata slobozită nu-şi greşi ţinta, căci, ca şi tine, Thomas, eram îndemânatic la tragerea cu arcul şi ticălosul căzu pe spate în mare, cu o săgeată englezească în inimă. După aceea n-au mai încercat să se urce pe bord, dar au tras şi ei în noi cu arcurile, rănind pe unul din oameni. Căpitanul ne strigă să lăsăm jos arcurile şi să ne adăpostim în dosul balustradei, căci pânzele începuseră să se umfle. Atunci de Garcia se ridică în picioare în barcă şi ne blestemă, pe mine şi pe soţia mea. „Am să te găsesc odată şi odată! strigă el şi vorbele i se amestecau cu multe înjurături şi vorbe murdare, rostite în spaniolă. Chiar de va trebui să aştept douăzeci de ani şi tot mă voi răzbuna, pe tine şi pe ceea ce ţi-e drag. Fii încredinţată de asta, Luisa de Garcia! Poţi să te ascunzi unde vrei, te voi găsi şi când ne vom întâlni, vei veni cu mine dacă ţi-o voi cere, sau altfel acela-ţi va fi ceasul morţii.” Apoi am pornit spre Anglia şi bărcile au rămas în urmă… Fiii mei, iată povestea tinereţii mele şi cum am ajuns să mă căsătoresc cu mama voastră, pe care am înmormântat-o astăzi. Juan de Garcia şi-a ţinut cuvântul.

— Dar pare ciudat – vorbi fratele meu – că după atâţia ani a ucis-o totuşi pe cea pe care spui că o iubea. Chiar şi cel mai rău dintre oameni s-ar fi dat înapoi de la o asemenea faptă!

— Nu văd nimic ciudat – răspunse tatăl meu. De unde putem şti ce vorbe au fost rostite între ei, înainte ca el s-o străpungă? Fără îndoială că de Garcia a lăsat să se înţeleagă ceva din cele spuse de mama voastră când i-a strigat lui Thomas că acum se va vedea cât de adevărate sunt profeţiile. Or, ce jurase el cu ani în urmă? Că Luisa va trebui să vină cu el, sau, de nu, o va ucide. Mama voastră mai era încă o femeie frumoasă, Geoffrey şi poate

că el a pus-o să aleagă între fugă şi moarte. Nu căuta să ştii mai multe, fiule…

Şi, zicând acestea, tatăl meu îşi ascunse faţa-n mâini şi izbucni în suspine, care erau îngrozitor de auzit.

— Dacă ne-ai fi spus povestea mai de mult, tată – am zis eu de îndată ce am putut să vorbesc – astăzi ar fi fost un diavol mai puţin pe lume, iar eu aş fi scutit de o lungă călătorie.

Nici prin gând nu-mi trecea însă cât de lungă avea să fie această călătorie!

CAPITOLUL VI

RĂMÂI CU BINE, IUBITO!

La douăsprezece zile după înmormântarea mamei şi după ce aflasem de la tata povestea căsătoriei sale eram gata de drum. Întâmplarea făcea că tocmai atunci un vas era pe punctul de a pleca de la Yarmouth spre Cadiz. Se numea *Aventuriera* şi era un vas de o sută de tone, care transporta lână şi alte mărfuri, urmând să se întoarcă cu o încărcătură de vin şi lemn de tisă pentru arcuri. Tata mi-a plătit călătoria pe vas şi mi-a dat şi cincizeci de lire de aur, atât cât puteam risca să iau asupra mea. De asemenea m-a înarmat cu scrisori de la o firmă de negustori din Yarmouth către agenţii lor din Cadiz, în care le spunea să-mi plătească sumele de care aş fi putut avea nevoie, până la un total de o sută cincizeci de lire englezeşti şi, pe lângă aceasta, să mă ajute în orice fel le stătea în putinţă.

Vasul *Aventuriera* urma să pornească în ziua de 3 iunie. Era zi de întâi a lunii şi în seara aceea trebuia să plec la Yarmouth, unde lucrurile-mi fuseseră trimise mai dinainte, îmi luasem rămas bun de la toţi, în afară de o singură fiinţă şi anume de la aceea pe care doream cel mai mult s-o îmbrăţişez. Din ziua când ne jurasem credinţă, nu o mai zărisem pe Lily decât o singură dată, la înmormântarea mamei şi atunci nu ne vorbisem. Se părea că trebuie să plec fără nici un cuvânt de despărţire, căci tatăl ei mă înştiinţase că dacă mă voi apropia de Conac, oamenii lui aveau poruncă să mă gonească de la uşă şi asta era o ruşine pe care nu voiam s-o păţesc. Totuşi, îmi venea greu să plec într-o călătorie atât de lungă, din care s-ar fi putut foarte bine să nu mă mai întorc şi să nu-mi iau rămas bun de la ea. În durerea şi-n tulburarea mea, i-am vorbit tatălui meu, spunându-i cum sluţeau lucrurile şi cerându-i ajutor.

— Plec în curând – am zis – ca să răzbun moartea mamei şi, de va fi nevoie, îmi voi da viaţa pentru onoarea numelui nostru. Ajută-mă deci în cele ce te rog.

— Vecinul meu Bozard are de gând să-şi dea fiica fratelui tău Geoffrey şi nu ţie, Thomas – răspunse tata – şi un om poate face

ce vrea cu ceea ce îi aparţine. Totuşi, te voi ajuta dacă-mi va fi în putinţă, căci cel puţin pe mine nu mă poate izgoni de la uşa lui. Spune să fie înşeuaţi caii, căci vom merge călare până la Conac.

După o jumătate de oră eram acolo, iar tata ceru să stea de vorbă cu stăpânul casei. Servitorul mă privi pieziş, amintindu-şi de porunca primită, însă ne pofti pe amândoi în odaia de primire, unde *squire* Bozard şedea şi bea bere.

— Bună dimineaţa, vecine – zise Bozard. Dumneata eşti binevenit aici, dar aduci pe cineva despre care nu pot spune acelaşi lucru, cu toate că-i fiul dumitale.

— Îl aduc pentru ultima dată, prietene Bozard. Ascultă-i rugămintea şi apoi primeşte-o sau nu, cum ţi-o fi vrerea; dar dacă o refuzi, aceasta nu va avea darul să ne apropie unul de altul. Fiul meu pleacă la noapte ca să se îmbarce spre Spania, în căutarea omului care a ucis-o pe maică-sa. Se duce din propria-i voinţă, din pricină că, după săvârşirea faptei, l-a lăsat, fără să ştie, pe ucigaş să scape. Şi socot că e bine să plece.

— E un copoi cam tânăr pentru a porni în urmărirea prăzii până la vizuina ei şi încă într-o ţară străină – zise Bozard. Dar îmi place curajul lui şi-i doresc tot binele. Ce vrea de la mine?

— Lasă-l să-şi ia rămas bun de la fiica dumitale. Ştiu că rugămintea lui nu-ţi place şi lucrul nu mă miră. În ceea ce mă priveşte şi eu cred că e prea devreme să se gândească la însurătoare. Dar nu va fi nici un rău dacă o va vedea pe fată, căci un astfel de rău s-a mai întâmplat şi înainte. Şi acum, să-ţi aud răspunsul.

Squire Bozard se gândi o clipă, apoi vorbi:

— E un băiat curajos, deşi ginere nu-mi va fi. Dar pleacă departe şi s-ar putea să nu se mai întoarcă, ori eu nu vreau să se gândească cu duşmănie la mine când voi fi mort. Du-te, dar, în curte, Thomas Wingfield şi aşteapt-o pe Lily sub fagul acela. Îţi îngădui să stai de vorbă cu ea o jumătate de ceas – nu mai mult. Ai grijă să rămâi tot timpul acolo, ca să te pot vedea de la fereastră. Nu, nu-mi mulţumi; pleacă înainte de a-mi schimba gândul.

Aşa că m-am dus şi am aşteptat-o sub fag, eu inima bătându-mi şi în curând Lily s-a apropiat de mine – o apariţie mai dulce ochilor mei decât un înger din cer. Căci mă îndoiesc, într-adevăr, că un înger ar fi putut să fie mai frumos decât ea, sau mai bun şi mai blând.

— Oh! Thomas – şopti ea, după ce-am salutat-o – e adevărat

că vei porni pe mare în căutarea spaniolului?

— Plec să-l caut pe spaniol, să-l găsesc şi apoi să-l ucid. Ştii, Lily, că l-am lăsat să plece ca să vin la tine, iar acum trebuie să te părăsesc pe tine ca să mă duc după el. Nu, nu plânge, am jurat s-o fac şi dacă-mi voi călca jurământul îmi voi pierde onoarea.

— Şi din pricina jurământului tău trebuie oare să rămân văduvă, Thomas, înainte de a deveni soţie? Pleci şi n-am să te mai văd niciodată.

— Cine poate şti, iubita mea? Tatăl meu a plecat peste mări şi s-a întors teafăr, după ce-a trecut prin multe şi felurite primejdii.

— Da, s-a întors, dar nu singur. Eşti tânăr, Thomas şi în ţările îndepărtate sunt domniţe mândre şi frumoase şi cum aş putea, fiind atât de departe, să lupt împotriva lor, ca să-mi păstrez locul în inima ta?

— Îţi jur, Lily…

— Nu, Thomas, nu jura, ca nu cumva să adaugi la păcatele tale şi călcarea unor jurăminte. Totuşi, iubitule, te rog, nu mă uita, căci eu n-am să te uit niciodată. Poate – oh! Mi se strânge inima când o spun – că aceasta este ultima noastră întâlnire pe acest pământ. Dacă aşa va fi, să nădăjduim că ne vom întâlni în cer. Fii cel puţin sigur că, atâta timp cât voi trăi, îţi voi rămâne credincioasă şi orice-ar spune tatăl meu, mai curând voi muri decât să-mi calc legământul. Sunt prea tânără pentru vorbe atât de mari, dar să ştii că va fi aşa cum spun. Oh, această despărţire e mai crudă ca moartea! Aş vrea să fim adormiţi pe veci şi uitaţi de oameni… Totuşi, poate că e mai bine să pleci, căci dacă ai rămâne, nu ştiu ce s-ar alege de noi doi, atât timp cât trăieşte tata – fie-i viaţa cât mai lungă!

— Somnul şi uitarea vor veni destul de curând, Lily; nimeni nu trebuie să le aştepte prea mult. Între timp, se cuvine să ne trăim viaţa. Să ne rugăm s-o putem trăi împreună. Plec să-mi caut duşmanul, dar şi să fac avere şi voi învinge de dragul tău, ca să ne putem căsători.

Lily clătină cu tristeţe din cap.

— Eram prea fericiţi, Thomas. Bărbaţii şi femeile se căsătoresc rareori din dragoste adevărată şi dacă totuşi o fac, e numai pentru a o pierde. Noi, cel puţin, ne iubim şi să fim recunoscători că ştim măcar ce este iubirea. Căci după ce ne-am iubit aici, poate că ceasul cel rău va face să ne mai iubim în altă lume, unde nu va fi nimeni care să se împotrivească.

Apoi am mai stat câtva timp de vorbă, îngânând frânturi de cuvinte de iubire, de speranţă şi durere, după cum obişnuiesc să facă tinerii în astfel de împrejurări, până când, în cele din urmă, Lily ridică privirea cu un zâmbet dulce şi trist, spunând:

— E timpul să te duci, iubitule. Tatăl meu îmi face semn de la fereastră. Totul s-a sfârşit.

— Să mergem atunci – am răspuns cu glas răguşit şi am tras-o după trunchiul bătrânului fag.

Acolo am prins-o în braţe şi am sărutat-o de nenumărate ori, iar ea nu se sfia de loc să-mi întoarcă sărutările.

După aceea îmi amintesc prea puţin ce s-a mai întâmplat, în afară doar că, în timp ce ne îndepărtam călare, i-am văzut chipul iubit, palid şi trist, privindu-mă cum dispăream din viaţa ei. Douăzeci de ani m-a urmărit acest chip trist, nespus de frumos şi mă urmăreşte mereu prin viaţă şi moarte. Au fost şi alte femei care m-au iubit şi am cunoscut şi alte despărţiri, unele dintre ele mai cumplite, dar amintirea iubitei mele, cum stătea atunci, luându-şi rămas bun cu privirea, le copleşeşte pe toate. Ori de câte ori mă întorc cu gândul spre trecut, văd întipărită în el această imagine şi ştiu că nu se va şterge niciodată. Există oare dureri care să se asemene cu durerile tinereţii noastre? Poate vreo suferinţă să întreacă suferinţa unor astfel de despărţiri? Mai cunosc doar una, care mi-a fost dată cu mulţi ani mai târziu şi care va fi povestită la vremea potrivită. Oamenii obişnuiesc să-şi bată joc de prima dragoste, dar dacă este adevărată, nu numai o simplă răscolire a simţurilor, atunci prima dragoste este şi dragostea târzie; înseamnă o iubire pe veci, cea mai mare fericire, dar şi cel mai mare necaz ce se poate abate asupra unui bărbat sau a unei femei. O spun eu, care sunt acum bătrân şi am trecut prin multe, că este adevărat.

Am uitat să mai adaug un singur lucru. În timp ce ne sărutam şi ne îmbrăţişam în disperarea noastră lângă trunchiul bătrânului fag, Lily şi-a scos inelul de pe deget şi mi l-a vârât în mână, spunând: „Priveşte-l în fiecare dimineaţă când te trezeşti şi gândeşte-te la mine”. Fusese inelul mamei ei şi se mai află încă şi astăzi pe mâna-mi zbârcită, licărind în lumina soarelui de iarnă în timp ce aştern aceste rânduri. În toţi anii aceia lungi, plini de aventuri ciudate, în răstimp de pace, în dragoste şi la război, în lumina focului de tabără ori sub văpaia flăcărilor de sacrificiu, la licărirea stelelor singuratice ce luminau pustietăţi pierdute, inelul a strălucit pe mina mea, amintindu-mi întotdeauna de cea care

mi l-a dăruit şi o dată în mâna mea va merge în mormânt. E un simplu cerculeţ gros de aur, puţin cam tocit acum, iar pe faţa interioară are gravată această inscripţie ciudată:

Deşi suntem departe,
Nimic nu ne desparte.

Un motto potrivit pentru noi, într-adevăr şi care-şi are înţelesul şi în clipa de faţă.

În aceeaşi zi, a despărţirii noastre, am plecat călare cu tata la Yarmouth. Fratele meu Geoffrey n-a venit să mă petreacă, dar ne-am despărţit cu vorbe bune şi-mi pare bine că a fost aşa, căci nu ne-am mai văzut niciodată. Nu s-a mai rostit nici o vorbă între noi despre Lily Bozard şi despre dragostea noastră, a amândurora, pentru ea, deşi ştiam prea bine că, de îndată ce aveam să întorc spatele, va încerca să-mi ia locul lângă ea, ceea ce s-a şi întâmplat. Îl iert însă pentru asta; într-adevăr, nu-l pot judeca prea aspru, căci care tânăr dintre cei care o cunoşteau pe Lily n-ar fi dorit s-o ia de nevastă? În copilărie am fost buni prieteni, Geoffrey şi cu mine, dar când am mai crescut, dragostea pentru Lily a intervenit între noi şi ne-am îndepărtat tot mai mult unul de altul. Este un fapt destul de obişnuit. Ei bine, întâmplarea a făcut ca eu şi nu el să reuşească, aşa că de ce să mă gândesc cu duşmănie la el? Mai bine să-mi amintesc de dragostea care ne-a unit în copilărie şi să uit de celelalte. Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Soră-mea Mary care, după Lily Bozard, era cea mai frumoasă fată de prin partea locului, a plâns mult la plecarea mea. Era doar cu un an mai mică decât mine şi ne iubeam foarte mult, căci nici o umbră de gelozie nu căzuse pe dragostea noastră. Am îmbărbătat-o cum am putut mai bine şi după ce i-am povestit tot ce se petrecuse între mine şi Lily, am rugat-o să rămână prietena mea şi a lui Lily, dacă îi va fi cu putinţă. Mary mi-a făgăduit din toată inima şi deşi nu mi-a spus pricina, mi-am putut da seama că era încredinţată că va putea să ne ajute. După cum am spus, Lily avea un frate, un tânăr plin de calităţi, care în acea vreme era plecat la învăţătură şi ştiam că soră-mea Mary şi cu el ţineau mult unul la altul, atracţie care putea până la urmă să se transforme într-un sentiment mai puternic. Şi astfel ne-am sărutat şi ne-am luat rămas bun, cu ochii în lacrimi.

După aceea, tata şi cu mine am plecat. Dar după ce am coborât pe Pirnhow Street şi am urcat deluşorul de dincolo de Waingford Mills, în partea stângă a orăşelului Bungay, mi-am oprit calul şi am privit înapoi spre frumoasa vale Waveney unde m-am născut şi inima a începu să-mi bată cu putere. Dacă aş fi ştiut tot ce avea să mi se întâmple înainte ca ochii mei să mai poată vedea această privelişte, cred că inima mi-ar fi sărit într-adevăr din piept. Dar Dumnezeu, care, în înţelepciunea sa, a pus multe poveri pe spinările oamenilor, i-a scutit de ştiinţa viitorului; căci dacă am avea putinţa de a şti ce ne rezervă viitorul, cred că puţini dintre noi ar mai voi să ajungă să-l trăiască. Şi astfel am aruncat o ultimă privire lungă spre pilcurile îndepărtate de stejari care străjuiau casa în care trăia Lily, apoi mi-am continuat drumul.

În ziua următoare m-am îmbarcat pe bordul *Aventurierei* şi am pornit în larg. Înainte de a pleca, inima tatălui meu s-a muiat mult faţă de mine, căci şi-a amintit că eram copilul cel mai iubit al mamei şi se gândea poate că n-o să ne mai vedem niciodată. Atât de mult i s-a muiat inima, încât în ultima clipă s-a răzgândit şi a încercat să mă împiedice să mai plec. Dar după ce mă hotărâsem şi după ce suferisem toată amărăciunea despărţirii, nu voiam să mă întorc pentru a fi luat în râs de fratele meu şi de vecini.

— E prea târziu, tată – i-am zis. Doar vrerea ta a fost să plec şi să răzbun moartea mamei şi m-ai îndemnat la asta cu multe vorbe amare! Aşa că voi pleca, chiar dac-aş şti că voi muri până a nu trece săptămâna, căci sunt jurăminte care nu pot fi călcate cu uşurinţă şi până nu-l voi împlini pe-al meu, blestemul rămâne deasupra-mi.

— Fie, Thomas – răspunse el cu un suspin. Moartea crudă a mamei tale m-a scos din minţi şi am spus vorbe de care poate voi ajunge să mă căiesc cât voi trăi, deşi nu cred să mai trăiesc mult, căci mi-e inima frântă. Poate că ar fi trebuit să nu uit că răzbunarea este în mâna Domnului, care o înfăptuieşte la timpul cuvenit şi fără ajutorul nostru. Să nu-mi porţi pică, băiatul meu, dacă ne va fi sortit să nu ne mai vedem, căci te iubesc şi doar dragostea adâncă pe care o purtam mamei tale m-a făcut să mă port aspru cu tine.

— Ştiu, tată şi nu-ţi port pică. Dar dacă socoteşti că-mi datorezi ceva, fă-mi şi mie un bine: împiedică-l pe frate-meu să uneltească împotriva dragostei mele pentru Lily Bozard, cât timp

voi fi departe.

— Am să fac tot ce-mi va fi în putinţă, fiule, deşi, dacă n-ar fi fost dragostea asta a voastră, o căsătorie între fratele tău şi Lily mi-ar fi plăcut tare mult. Dar, după cum am mai spus, n-am să mai trăiesc mult timp pe acest pământ, pentru a apuca să văd fericirea ta, în privinţa asta sau în altele şi după ce mă voi duce pe ceea lume, lucrurile îşi vor urma propriul lor curs. Nu-l uita pe Dumnezeul tău şi nici casa ta, pe oriunde s-ar întâmpla să rătăceşti, Thomas; fereşte-te de harţă, păzeşte-te de femei, care sunt capcanele tinereţii, stăpâneşte-ţi limba şi mai ales cumpătul, care nu-ţi este dintre cele mai blânde. Mai mult: pe oriunde-ai fi, să nu vorbeşti de rău religia ţării în care te vei afla sau să-ţi baţi joc de ea prin felul tău de viaţă, căci vei afla repede cât de cruzi pot fi oamenii când socotesc că trebuie să le facă pe plac zeilor lor, după cum mi-a fost dat mie să învăţ.

I-am făgăduit că voi ţine minte sfatul său şi într-adevăr m-a păzit de multe suferinţe. Apoi tata m-a îmbrăţişat şi i-a cerut Atotputernicului să mă aibă în grija sa, după care ne-am despărţit.

Nu l-am mai văzut niciodată, deşi era un om încă în puterea vârstei. La un an după plecarea mea a murit pe neaşteptate de inimă, în curtea bisericii din Ditchingham, aşa cum stătea, meditând alături de mormântul mamei mele, într-o duminică după slujbă, iar fratele meu îi moşteni pământurile şi casa. Dumnezeu să-l odihnească pe tata! A fost un om cu inima sinceră, dar prea copleşit de dragostea sa pentru mama, mai mult decât este potrivit pentru un bărbat care vrea să aibă o viaţă cum se cuvine şi să fie bine văzut de oameni. Căci o astfel de dragoste, deşi firească la femei, poate duce la egoism, născând în cel care o poartă gândul că toate celelalte nu au decât prea puţină importanţă. Copiii n-au însemnat nimic pentru tata, în faţa dragostei sale pentru mama şi ar fi fost gata să ne piardă pe toţi dacă prin aceasta ar fi putut să răscumpere viaţa ei. Dar la urma urmei a fost o slăbiciune a unui suflet nobil, căci tata s-a gândit prea puţin la el însuşi şi a trecut prin multe pentru a o câştiga pe mama.

Despre călătoria mea la Cadiz, oraş spre care aflasem că se îndreptase vasul lui de Garcia, n-am prea multe de povestit. În Golful Biscaya ne-au întâmpinat vânturi potrivnice şi am fost împinşi spre portul Lisabona, unde stricăciunile vasului au fost drese. Dar în cele din urmă am ajuns cu bine la Cadiz, după ce

petrecuserăm patruzeci de zile pe mare.

CAPITOLUL VII

ANDRES DE FONSECA

Voi povesti doar pe scurt toate aventurile prin care am trecut în decurs de vreun an, cât am rămas în Spania, căci dacă aş aşterne totul pe larg, istorisirea mea n-ar mai lua sfârşit, sau, mai curând, sfârşitul meu ar veni înaintea celui al povestirii.

Numeroşi călători au vorbit despre strălucirea Sevillei, a acestui străvechi oraş maur spre care am navigat cu toată iuţeala, urcând în sus pe Guadalquivir, dar am multe de povestit despre unele meleaguri de unde nici un alt călător nu s-a mai întors în Anglia, aşa că mă voi grăbi mai curând spre ele. Voi fi deci scurt: prevăzând că s-ar putea să fiu nevoit a mă opri câtva timp în Sevilla şi fiind dornic să trec neobservat şi să cheltuiesc cât mai puţin cu putinţă, m-am gândit să caut un mijloc de a-mi urma studiile în medicină, obţinând în acest scop anumite scrisori de recomandare de la firma de negustori care fuseseră rugaţi să aibă grijă de mine, către nişte doctori în medicină din Sevilla. La cererea mea, scrisorile au fost întocmite nu pe numele meu, cât pe cel de „Diego d'Aila", căci nu doream să se ştie că sunt englez. Lucrul era cu putinţă, căci, în afară de vorbirea mea, care m-ar fi putut trăda. la înfăţişare semănăm, după cum am mai spus, foarte mult cu un spaniol; iar stângăciile vorbirii se micşorau din zi în zi, deoarece învăţasem limba spaniolă de la mama, folosind apoi. Fiecare prilej pentru a o citi şi a o vorbi, aşa că în şase luni putui vorbi castiliana ca orice locuitor născut în această ţară, în afară doar de un uşor accent. Aveam, ce-i drept, darul da a învăţa repede o limbă străină.

Ajungând deci la Sevilla şi ducându-mi cuferele la un han, însă nu la unul dintre cele mai cunoscute, am ieşit să duc o scrisoare de recomandare către un vestit medic al oraşului, al cărui nume l-am uitat de mult. Medicul avea o casă frumoasă pe strada Las Palmas – o şosea plantată cu copaci falnici, din care porneau alte străduţe mai mici. Venind de la han, mergeam chiar pe una

dintre aceste străduţe, liniştită şi îngustă, având case cu *patio*[11] sau ogrăzi pe amândouă părţile. În timp ce treceam, am observat un om care stătea la umbră pe un scăunel, în pragul curţii sale. Era mărunt şi zbârcit, cu ochii negri şi ageri şi cu un surprinzător aer de înţelepciune pe chip; m-a privit cu luare-aminte în timp ce treceam. Casa medicului celui vestit pe care-l căutam era astfel aşezată, încât omul care şedea pe scăunel în pragul porţii sale putea s-o vadă şi să urmărească pe toţi cei ce intrau şi ieşeau. După ce-am găsit casa, m-am întors din nou pe străduţa cea liniştită şi am hoinărit încoace şi încolo câtva timp, gândindu-mă ce poveste să născocesc ca să-i spun medicului – şi în tot acest timp omul cel mărunţel mă privea cu ochii-i pătrunzători. În cele din urmă mi-am alcătuit povestea şi m-am îndreptat spre casă – ca să aflu acolo că medicul lipsea! După ce-am întrebat când aş putea să-l găsesc, am plecat şi am luat-o din nou pe stradela îngustă, păşind încet până în faţa casei unde era aşezat omul cel mărunţel. În clipa când treceam prin dreptul lui, pălăria-i largă cu care-şi făcea vânt căzu jos, chiar la picioarele mele. M-am aplecat, am ridicat-o de jos şi i-am înapoiat-o.

— Mii de mulţumiri, tinere domn – zice el cu o voce plină şi blândă. Eşti foarte amabil pentru un străin.

— De unde ştii că sunt străin, *senor?* am întrebat surprins, uitând o clipă de prudenţă.

— Chiar dacă numai aş fi bănuit mai înainte, aş şti acum – răspunse el zâmbind grav. Castiliana dumitale te trădează.

M-am înclinat şi era pe punctul să trec mai departe, când bătrânul vorbi din nou.

— De ce te grăbeşti, tinere domn? Intră şi bea o cană de vin cu mine; am un vin bun.

Eram gata să-l refuz, când îmi trecu prin minte că nu aveam nimic de făcut şi că poate aveam să aflu câte ceva stând de vorbă cu el.

— E o zi foarte caldă, *senor,* aşa că accept.

N-a mai scos nici o vorbă, ci s-a ridicat şi m-a condus într-o curte pavată cu marmură, în mijlocul căreia se afla un bazin cu apă, înconjurat de jur împrejur cu viţă de vie. La umbra viţei erau câteva scaune şi o măsuţă. După ce-a închis poarta care dădea în *patio* şi ne-am aşezat, a sunat dintr-un clopoţel de argint ce se afla pe masă şi o tânără, pe care am găsit-o foarte frumoasă, îşi făcu apariţia din casă, îmbrăcată într-o rochie specific spaniolă.

---

[11] Curte interioară, specific spaniolă.

— Adu vin! porunci gazda mea.

Vinul fu adus – un vin alb de Oporto, cum nu mai gustasem niciodată.

— În sănătatea dumitale, *senor...*? Şi gazda mea se opri cu paharul în mână, privindu-mă întrebător.

— Diego d'Aila – am răspuns.

— Hm – făcu el. Un nume spaniol, sau mai curând o imitaţie de nume spaniol, căci nu-l cunosc şi am o bună memorie a numelor.

— Este numele meu, fie că mă crezi sau nu, *senor... ?* Şi l-am privit la rândul meu întrebător.

— Andres de Fonseca – răspunse el înclinându-se – medic în acest oraş şi destul de bine cunoscut, mai ales de sexul slab. Ei bine, *senor* Diego, voi accepta numele dumitale, căci numele nu înseamnă nimic şi uneori este mai bine să-l schimbi, lucru care, de altfel, nu priveşte pe nimeni altul decât pe posesorul lui. Văd că eşti străin în acest oraş – nu-i nevoie să te arăţi surprins, *senor.* Cineva familiarizat cu un oraş nu priveşte şi nu cercetează şi întreabă pe trecători pe unde s-o ia, iar un locuitor al Sevillei nu merge niciodată pe partea însorită a străzii, în timpul verii. Şi acum, dacă nu mă vei socoti lipsit de bună-cuviinţă, am să te întreb ce treabă ar putea să aibă un tânăr atât de sănătos cu rivalul meu de colo? Şi făcu semn cu capul spre casa vestitului medic.

— Treburile unui om, ca şi numele său, nu-l privesc decât pe el, *senor* – am răspuns eu, socotind că gazda mea era unul din cei ce nu fac cinste meseriei noastre, vânând pacienţii ca să le poată lua banii. Totuşi am să-ţi spun. Şi eu sunt medic, deşi nu încă întru totul şi caut un loc unde, ajutând pe vreun doctor cu renume în practica sa de fiecare zi, să pot câştiga experienţa şi, totodată, existenţa.

— Ah! Asta e? Ei bine, *senor,* atunci zadarnic vei căuta acolo – şi din nou făcu semn cu capul spre casa medicului. De-alde ăştia nu iau ucenici decât cu o plată bună; aşa e obiceiul în oraşul nostru.

— Atunci va trebui să-mi caut mijloace de existenţă în altă parte, sau în alt fel.

— N-am spus asta. Ei bine, *senor,* să vedem ce ştii din medicină şi ce – lucru şi mai important – despre natura umană, căci dacă din prima nimeni nu poate să ştie vreodată prea mult, cel ce o cunoaşte pe a doua va putea deveni îndrumător al oamenilor – sau al femeilor, care se ştie că-i conduc pe bărbaţi.

Şi, fără să mai stea pe gânduri, îmi puse numeroase întrebări, care mai de care mai iscusită şi mergând drept la miezul lucrurilor, încât m-am minunat de înţelepciunea sa. Unele din întrebări erau în legătură cu medicina, tratând în special despre bolile femeilor, altele însă erau generale şi priveau mai mult caracterul lor. În cele din urmă termină.

— Merge, *senor* – zise apoi. Eşti un tânăr care promite, deşi, cum era de aşteptat de la cineva de vârsta dumitale, eşti lipsit de experienţă. Ai aptitudini în dumneata, *senor şi* ai şi inimă, ceea ce nu-i puţin lucru, căci greşelile unui om de inimă sunt adesea mai puţin rele decât succesele unui cinic viclean; de asemeni, ai voinţă şi ştii cum s-o dirijezi.

Am făcut o plecăciune, căutând să-mi ascund cât puteam mai bine satisfacţia, pentru că nu voiam să-mi citească pe chip plăcerea pricinuită de aceste vorbe.

— Totuşi – urmă el – nu asta mă face să-ţi înfăţişez oferta pe care am de gând să ţi-o fac, căci mulţi tineri mai arătoşi ca dumneata pot fi la urma urmei ghinionişti, sau nătărăi în fond, sau din cauza caracterului lor păcătos să fie buni doar de. Dat la câini şi, din câte ştiu, s-ar putea să fii şi dumneata astfel. Dar vreau să risc, pentru că persoana dumitale îmi convine din alte privinţe. Poate că nici nu ştii, dar eşti un bărbat frumos, *senor,* de o frumuseţe foarte rară şi ciudată, pe care jumătate din doamnele oraşului o vor lăuda când vor ajunge sa te cunoască.

— Sunt foarte măgulit – am zis eu – dar aş putea oare să întreb ce înseamnă toate aceste cuvinte de laudă? În două vorbe, care este oferta dumitale?

— Ca să fiu scurt, iat-o. Am nevoie de un ajutor care să aibă toate calităţile pe care le văd la dumneata, dar mai ales una pe care presupun doar c-o posezi – discreţia. Să ştii că omul acela nu va fi prea rău plătit; casa mea îi va sta la dispoziţie şi va avea multe prilejuri să cunoască lumea, cum la puţini le este dat. Ce spui?

— Spun, *senor,* că aş dori să ştiu mai multe despre treaba la care voi fi pus să ajut. Oferta dumitale pare chiar prea generoasă, dar mi-e teamă că va trebui să câştig aceşti bani de la dumneata făcând o treabă de la care oamenii cinstiţi ar putea să dea înapoi.

— Argumentu-i bun, dar, de fapt, nu întru totul corect. Ascultă: ţi s-a spus că medicul de colo, la a cărui casă te duceai mai adineaori şi următorii – iar aici adăugă alte patru sau cinci nume

– sunt cei mai mari din tagma lor din Sevilla. Nu-i adevărat. Cel mai mare şi cel mai bogat medic sunt eu şi fac mai multă treabă decât oricare din ei. Ştii cât am câştigat doar azi? Am să-ţi spun: peste douăzeci şi cinci de pesos de aur, mai mult decât toţi medicii din oraş la un loc, pun rămăşag. Vrei să ştii cum de câştig atât de mult? Vrei să ştii de asemeni de ce, dacă am câştigat atât de mult, nu mă mulţumesc să mă odihnesc după atâta trudă? Ei bine, am să-ţi spun. Câştig îngrijind deşertăciunile femeilor şi punându-le la adăpost de urmările nebuniilor lor. Dacă o doamnă are inima îndurerată, vine la mine pentru o alinare şi un sfat. Dacă are coşuri pe faţă, dă fuga la mine să i le vindec. Dacă are vreo dragoste ascunsă, eu sunt cel care-i păstrez taina; răsfir în faţa ochilor ei firele ascunse ale viitorului, o ajut să-şi ispăşească greşelile trecutului, o tămăduiesc de boli închipuite şi adesea o vindec de altele adevărate. Jumătate din tainele Sevillei sunt în mâinile mele; dacă aş vorbi, aş învrăjbi douăzeci de case de nobili, până ar ajunge să se ucidă unii pe alţii. Numai că eu tac, fiind plătit ca să-mi ţin gura; şi chiar când nu sunt plătit, tot îmi ţin gura, ca să le păstrez încrederea. Sute de femei mă socotesc salvatorul lor şi numai eu ştiu cât sunt de naive. Dar ţine seama că nu împing prea departe acest joc. Pot da la un preţ bun un filtru de iubire – care nu-i decât apă colorată – dar nu vor găsi niciodată la mine un trandafir otrăvit. Aşa ceva trebuie să caute în altă parte. Cât despre restul – să ştii că de felul meu sunt cinstit. Iau lumea aşa cum e, asta-i tot şi atâta timp cât femeile vor fi smintite, câştig din sminteala lor şi mă îmbogăţesc… Da, m-am îmbogăţit destul şi totuşi nu mă pot opri. Îmi plac banii pentru că înseamnă putere; dar mai mult decât orice îmi place felul acesta de viaţă. Să auzi vorbindu-se despre dragoste şi aventuri! Ce poveste de dragoste sau aventură este doar pe jumătate atât de minunată ca acelea care-mi sunt aduse zilnic la cunoştinţă? Şi în fiecare dintre ele joc un rol şi chiar unul conducător, deşi nu-mi place să mă împăunez cu asta.

— Dacă aşa stau lucrurile, de ce ceri ajutorul unui tânăr necunoscut, al unui străin despre care nu ştii nimic? l-am întrebat eu fără ocolişuri.

— Într-adevăr, eşti lipsit de experienţă – răspunse bătrânul râzând. Dar, spune, crezi că aş alege pe cineva care să *nu* fie un străin, pe cineva care ar putea să aibă în acest oraş legături de care eu să nu ştiu? Cât despre faptul că nu ştiu nimic despre dumneata, tinere, crezi că am făcut atâţia ani meseria asta fără

să învăţ a cunoaşte omul dintr-o privire? Poate că te cunosc mai bine chiar decât te cunoşti dumneata singur. Şi, fiindcă veni vorba, dragostea adâncă pe care o nutreşti pentru fata pe care ai lăsat-o în Anglia este o recomandare pentru mine, căci orice nebunii ai săvârşi, sunt sigur că nu mă vei stânjeni nici pe mine şi nici pe dumneata. Întrucât nu vei îngădui ca afecţiunea să-ţi fie în mod serios atinsă. Ah! Ţi-am pricinuit uimire?

— De unde ştii…? începui eu, apoi mă oprii.

— De unde ştiu? Păi, destul de uşor. Ghetele pe care le porţi au fost făcute în Anglia. Am văzut multe asemenea ghete când am călătorit pe acolo; accentul dumitale, de asemeni, oricât ar fi de slab, este englezesc şi de două ori ai rostit chiar vorbe englezeşti când nu ţi-au venit în minte cele spaniole. Cât despre fată, oare nu porţi pe deget un inel de logodnă? Iar când ţi-am vorbit despre femeile din ţara asta, cuvintele mele nu ţi-au trezit interesul, cum s-ar fi întâmplat cu orice tânăr de vârsta dumitale, dacă ar fi avut inima liberă. Şi-apoi, te-aş mai putea asigura că fata este blondă şi înaltă. Ah! Ştiam eu. Am observat că bărbaţii şi femeile se îndrăgostesc în general de cei cu o culoare opusă a părului – lege care nu este de fapt invariabilă, dar e destul de bună pentru a face o presupunere.

— Eşti foarte iscusit, *senor.*

— Nu, nu iscusit, ci cunoscător al vieţii, curând vei fi şi dumneata după ce vei rămâne un an împreună cu mine, cu toate că s-ar putea să n-ai de gând să rămâi atât de mult în Sevilla. Poate că ai venit aici cu un ţel şi vrei să-ţi petreci timpul cu folos până-ţi vei îndeplini ţelul. Din nou o presupunere adevărată, cred. Ei bine, chiar de este aşa, îmi asum totuşi acest risc; între un ţel şi atingerea lui trece adesea destul de multă vreme. Primeşti oferta?

— Înclin s-o primesc.

— Atunci o vei primi. Mai am ceva de spus, înainte de a discuta condiţiile. Nu vreau să îndeplineşti rolul unui băiat la toate pe lângă un spiţer. Vei trece în faţa lumii drept nepotul meu, venit din străinătate să înveţe meseria de doctor. Şi mă vei ajuta cu adevărat, dar nu numai asta va fi îndatorirea dumitale. Va trebui să ajungi să cunoşti viaţa Sevillei şi să fii cu ochii asupra acelora pe care ţi-i voi spune eu, să laşi să cadă o vorbă ici şi o aluzie colo şi în sute de alte feluri, pe care o să ţi le arăt, îmi vei aduce apă la moară – mie şi dumitale. Trebuie să fii strălucitor şi spiritual, ori melancolic şi învăţat, după cum voi

vrea eu; de asemenea să-ţi scoţi cât mai mult la iveală propria-ţi persoană şi să-ţi dezvălui talentele, căci acestea au mare trecere printre clienţii mei. Unui hidalgo[12] să-i vorbeşti despre arme, unei femei despre iubire; dar să nu te angajezi niciodată mai mult decât trebuie. Şi mai presus de toate, tinere – şi aici înfăţişarea i se schimbă şi faţa îi deveni severă, aproape sălbatică – să nu înşeli niciodată încrederea mea sau pe cea a clienţilor mei. În această privinţă am să-ţi vorbesc cu totul deschis şi te rog, spre binele dumitale, să crezi tot ce-ţi spun, oricât de multă neîncredere ai avea în restul. Dacă-mi vei înşela încrederea, *vei muri.* Vei muri nu de mâna mea, dar vei muri. Aceasta este oferta mea; poţi s-o primeşti sau nu. Dac-o refuzi şi dacă te vei duce să spui altora ce-ai auzit astăzi din gura mea, nenorocirea tot se va abate pe neaşteptate asupra dumitale. Înţelegi?

— Înţeleg. Spre binele meu, îţi voi respecta încrederea.

— Tinere domn, îmi placi mai mult ca oricând. Dacă ai fi spus că o vei respecta pentru că era o confidenţă, m-aş fi îndoit de dumneata, căci ţi-ai fi zis neîndoielnic că secrete atât de uşor destăinuite nu au nevoie să fie ţinute cu străşnicie. Nu au nevoie, dar când încălcarea lor atrage sfârşitul trist şi neaşteptat al celui care le-a încălcat – asta-i altceva. Ce zici, primeşti?

— Primesc.

— Bine. Cuferele dumitale îmi închipui că sunt la han. Am să trimit oameni să-ţi plătească nota şi să-ţi aducă lucrurile aici. Nu este nevoie să te duci chiar dumneata, nepoate. Să stăm mai bine şi să mai bem un pahar cu vin; cu cât ne vom apropia mai curând unul de altul, cu atât va fi mai bine, nepoate.

Astfel l-am cunoscut pe *senor* Andres de Fonseca, binefăcătorul meu, omul cel mai ciudat pe care l-am cunoscut vreodată. Fără îndoială că oricine va citi această povestire îşi va spune că eu, cel care o istorisesc, îmi sădeam sămânţa a numeroase necazuri prin însuşi faptul că aveam de-a face cu el, deşi i socoteam un ticălos de cea mai josnică speţă, din aceia care uneori, pentru ţelurile lor păcătoase, ademenesc tinerii spre crimă şi pierzanie. Dar n-a fost aşa şi asta este partea cea mai ciudată a acestei ciudate povestiri. Tot ce mi-a spus Andres de Fonseca a fost adevărat, până la ultimul cuvânt.

Era un gentilom foarte priceput, care-şi pierduse puţin judecata din pricina nenorocirilor care se abătuseră asupra lui în tinereţe. Ca medic, n-am întâlnit niciodată pe vreunul care să-i fi

[12] Cavaler spaniol de viţă nobilă.

putut fi maestru, dacă ar fi existat vreunul în vremea aceea, iar ca om cunoscător într-ale oamenilor şi mai ales al femeilor, n-am găsit niciodată pe cineva care să i se asemuie. Călătorise mult şi văzuse multe şi mai ales nu uitase nimic. În parte era un şarlatan, dar şarlatania lui avea întotdeauna un tâlc. Îi jecmănea pe proşti, într-adevăr şi chiar îi înşela cu cunoştinţele lui în astrologie, scoţând bani din superstiţiile lor; dar, pe de altă parte, făcea multe fapte bune fără a cere nici o răsplată. Cerea unei doamne bogate zece pesos de aur pentru a-i vopsi părul, dar adesea scăpa vreo tânără sărmană de necazurile pe care le avea fără a-i cere nici o plată; da şi după aceea îi mai găsea şi o slujbă cinstită. El, care cunoştea toate secretele din Sevilla, nu-şi făcea din asta o sursă de venituri, ameninţând să le divulge, nu pentru că, după cum îmi spunea, nu câştiga până la urmă nimic procedând astfel, ci pentru că, deşi se prefăcea a fi un egoist, în adâncul inimii era cinstit.

În ceea ce mă priveşte, viaţa alături de el mi-a părut uşoară şi fericită, în măsura în care viaţa mea putea fi întru totul fericită. În curând mi-am învăţat rolul şi-l jucam bine. S-a zvonit că eram nepotul bătrânului şi bogatului doctor Fonseca, căruia acesta îi dădea învăţătură ca să-i ia mai târziu locul; răspândirea zvonului, împreună cu înfăţişarea şi manierele mele, mi-au asigurat o bună primire în cele mai bune case din Sevilla. Şi aşa mi-am asumat sarcina pe care maestrul meu nu mai putea s-o îndeplinească, căci nu se mai amesteca acum prin lumea mondenă a oraşului. Aveam bani din belşug ca să mă pot învârti printre cei mai avuţi din oraş, dar în curând am dovedit că mă îngrijeam tot atât de bine de treburi ca şi de plăceri. De câte ori, în mijlocul vreunui bal strălucit sau pe vremea carnavalului, nu se întâmpla ca vreo doamnă să se furişeze spre mine şi să mă întrebe în şoaptă dacă *don* Andres de Fonseca s-ar învoi s-o primească în mare taină, într-o problemă deosebit de importantă! Iar eu hotărâm pe dată ora întâlnirii. Dacă n-aş fi fost eu, astfel de pacienţi ar fi fost pierduţi pentru noi, deoarece, de cele mai multe ori, sfiala îi împiedica să vină acasă.

În acelaşi fel, când vreo petrecere se sfârşea şi mă pregăteam s-o pornesc spre casă, se întâmpla uneori ca vreun cavaler să-şi strecoare braţul pe sub al meu şi să ceară ajutorul maestrului meu în vreo problemă de dragoste sau de onoare, ori chiar de bani. Atunci îl luam de îndată cu mine în vechea casă în stil maur, unde *don* Andres stătea şi scria, îmbrăcat în halatu-i de

catifea, asemenea unui păianjen în plasa sa, căci cea mai mare parte a treburilor noastre se făceau în timpul nopţii; şi de îndată lucrurile erau puse pe făgaşul trebuincios, spre profitul maestrului meu şi mulţumirea tuturor. Treptat, lumea a început să afle că, deşi atât de tânăr, ştiam să fiu discret şi că nimic din ceea ce-mi intra pe urechi nu-mi ieşea pe buze; că nici nu trăncăneam, nici nu beam, nici nu-mi pierdeam vremea cu jocuri de noroc şi că, deşi eram prietenul multor doamne frumoase, nici una nu se putea lăuda că-mi cunoaşte secretele. De asemeni, a devenit cunoscut că aveam oarecare îndemânare în meşteşugul de a vindeca şi doamnele din Sevilla încredinţau că nu se afla altul în oraş mai dibaci ca nepotul bătrânului Fonseca la curăţatul petelor de pe piele sau la schimbarea culorii părului; şi după cum ştie oricine, o asemenea faimă valora singură o avere. Am ajuns astfel să fiu din ce în ce mai des chemat pentru propria-mi îndemânare. Pe scurt, lucrurile mergeau atât de bine, încât după primele şase luni de ucenicie la maestrul meu am mărit eu o treime veniturile cabinetului, care şi aşa fuseseră destul de mari înainte, uşurându-l de asemenea pe bătrân de o bună parte din trudă.

Era o viaţă ciudată şi dacă ar fi să aştern pe hârtie toate lucrurile pe care le-am văzut şi le-am aflat atunci, aş putea scrie o altă adevărată povestire, care însă nu-şi are locul în istoria noastră. Era ca şi cum zâmbetele şi tăcerea cu care bărbaţii şi femeile îşi ascund gândurile ar fi dispărut şi inimile lor ne vorbeau cu accentele adevărului. Când vreo mândră domniţă sau doamnă venea la noi mărturisind păcate care ar fi părut cu neputinţă, de n-ar fi fost dovedite de însăşi povestirea lor (uciderea în taină a soţului, a iubitului sau a rivalei), când vreo matroană în vârstă dorea să-şi ia ca bărbat vreun tinerel sub douăzeci de ani, ori când vreo femeie sau vreun bărbat bogat, de origine umilă, urmărea să-şi cumpere o alianţă cu o persoană fără avere, dar de sânge nobil, nu ne amestecam niciodată şi nici nu dădeam ajutor. Dar în faţa celor bolnavi de dragoste sau înşelaţi în iubire plecam cu dragă inimă urechea, căci aveam şi eu suferinţe care mă înrudeau cu ei. Într-adevăr, compasiunea mea era atât de adâncă şi de sinceră, încât de multe ori câte o nefericită era gata să treacă asupra fiinţei mele nevrednice dragostea înşelată. Lucrurile au ajuns odată până într-acolo încât, dacă aş fi dorit, aş fi putut să mă căsătoresc cu una dintre cele mai frumoase şi mai bogate nobile doamne din Sevilla.

Dar eu n-o doream pe nici una, căci gândurile mele se îndreptau zi şi noapte spre dragostea mea pe care o lăsasem în Anglia.

CAPITOLUL VIII

A DOUA ÎNTÂLNIRE

S-ar putea credo că, prins în vălmăşagul acestor îndeletniciri, uitasem de scopul venirii în Spania – şi anume să răzbun uciderea mamei mele de către Juan de Garcia. Dar nu era aşa. De îndată ce m-am instalat în casa lui Andres de Fonseca, m-am apucat să fac cercetări ca să aflu unde putea să fie de Garcia. Dar, cu toate străduinţele mele, nu aflam nimic.

Într-adevăr, dacă stam şi priveam lucrurile la rece, se părea că aveam şanse foarte mici să-l găsesc în Sevilla. E adevărat că în Yarmouth lăsase să se înţeleagă că se îndrepta spre Sevilla, dar nici un vas purtând acel nume nu acostase la Cadiz şi nici nu urcase în sus pe Guadalquivir; de altfel, nici nu era de crezut că, după ce săvârşise crima aceea în Anglia, va spune adevărul în ceea ce priveşte destinaţia sa. Totuşi continuam să-l caut.

Casa în care trăise mama mea şi bunica arsese şi, datorită vieţii retrase pe care o duseseră, acum, după mai bine de douăzeci de ani, puţini îşi mai aminteau de existenţa lor. De fapt n-am descoperit decât o singură fiinţă, o bătrână care trăia într-o mare sărăcie; fusese pe vremuri slujnica bunicii mele şi-o cunoscuse bine pe mama, eu toate că nu se aflase în casă pe vremea când ea fugise în Anglia. De la această femeie am mai aflat câte ceva, deşi – nu-i nevoie s-o mai spun – nu i-am mărturisit că eram nepotul bătrânei sale stăpâne.

Se pare că după ce mama fugise în Anglia cu tatăl meu, de Garcia o urmărise pe bunica mea prin judecăţi şi prin felurite alte mijloace, până când, în cele din urmă, ticălosul o adusese în sapă de lemn şi aşa o lăsase să moară. Ajunsese atât de săracă, încât a fost înmormântată într-o groapă comună. Bătrâna slujnică îmi mai spuse că, după câte auzise, de Garcia săvârşise o crimă şi fusese silit să fugă din ţară. Nu-şi amintea despre ce crimă era vorba, dar ştia că se întâmplase cam cu vreo cincisprezece ani în urmă. Toate acestea le-am aflat cam la trei luni după sosirea mea în Sevilla şi deşi erau veşti interesante, nu m-au ajutat să înaintez nici cu un pas în cercetările mele.

Cam la patru sau cinci seri după aceea, pe când mă întorceam din oraş şi intram în casa maestrului meu, am văzut tânără femeie ieşind pe poarta care dădea în *patio*; purta nu văl des şi ceea ce mi-a atras luarea-aminte a fost silueta înaltă şi frumoasă şi hohotele de plâns care-i făceau trupul să se cutremure. Eram destul de obişnuit cu astfel de privelişti, căci mulţi dintre cei care căutau o povaţă la maestrul meu aveau pricini întemeiate să plângă, aşa încât am trecut pe lângă ea fără să spun nimic. Dar după ce-am intrat în odaia în care bătrânul meu maestru îşi primea pacienţii, i-am spus că întâlnisem o tânără care plângea şi l-am întrebat dacă era o persoană cunoscută.

— Ah, nepoate – zise Fonseca (căci mă numea întotdeauna astfel şi chiar începuse să se poarte cu mine de parcă eram cu adevărat din neamul său) – este o întâmplare tristă, dar pe femeie n-ai de unde s-o cunoşti şi nici nu este o pacientă care plăteşte. E o biată tânără de neam nobil, care a intrat la mănăstire şi a depus jurământul, dar a apărut un cavaler care s-a întâlnit cu ea pe ascuns în grădina mănăstirii şi i-a promis s-o ia în căsătorie dacă va fugi eu el. Din câte spune biata fată, se pare că într-adevăr a avut loc un fel de înscenare de căsătorie şi aşa mai departe. Acum a părăsit-o şi nenorocita se află într-o stare îngrozitoare şi, lucru şi mai cumplit, dacă preoţii pun mâna pe ea, s-ar putea să afle ce înseamnă să mori încetul cu încetul în zidul unei mănăstiri. A venit la mine după un sfat şi a adus câteva podoabe de argint pentru plată. Iată-le.

— Şi le-ai luat!

— Da, le-am luat, întotdeauna primesc onorariu, dar i-am înapoiat greutatea lor în aur. Ba, mai mult, i-am spus unde poate să se ascundă de preoţi atâta timp cât o caută. Eu n-am îndrăznit să-i spun că iubitul ei e cel mai mare ticălos care a păşit vreodată pe străzile Sevillei. La ce i-ar fi ajutat să afle? Tot nu-l va mai vedea. Sst! Iată că vine ducesa – de data asta, un caz astrologie. Unde-mi sunt horoscopul şi bagheta? Aha, da! Şi globul de cristal? Hai. Fă lumina mai mică, dă-mi cartea şi dispari.

L-am ascultat şi, ieşind, am întâlnit-o pe înalta doamnă, o femeie impunătoare, urmată de o *duena*[13], furişându-se cu teamă pe sub bolţile întunecate, dornică să afle răspunsul stelelor şi să plătească bani grei pentru asta. Vederea ei m-a făcut să râd atât de mult, încât am uitat repede despre cealaltă

[13] Doamnă de companie.

vizitatoare şi despre nenorocirile ei.

Şi acum va trebui să povestesc cum l-am întâlnit pentru a doua oară pe vărul şi duşmanul meu, Juan de Garcia. La două zile după ce-am zărit-o pe tânăra cu faţa acoperită de văluri, întâmplarea a făcut ca, spre miezul nopţii, să rătăcesc pe nişte străduţe singuratice ale bătrânului oraş, puţin frecventate de trecători. Nu prea era prudent din partea mea să hoinăresc singur la ore atât de târzii, dar treaba cu care fusesem însărcinat de maestrul meu era una din acelea care trebuia îndeplinită fără vreun însoţitor. Apoi nici nu ştiam să am vreun vrăjmaş şi eram înarmat chiar cu spada pe care i-o luasem lui de Garcia pe poteca din Ditchingham, sabia cu care o ucisese pe mama şi pe care o purtam în nădejdea că aş putea s-o răzbun. Devenisem destul de îndemânatic în mânuirea acestei arme, căci în fiecare dimineaţă luam lecţii de scrimă.

Îndeplinindu-mi deci misiunea, mă întorceam încet spre casă şi, tot mergând, mă gândeam la ciudăţenia vieţii mele de acum şi cât de diferită era ea de copilăria petrecută în valea râului Waveney şi la multe alte lucruri. Apoi gândul mi-a zburat la Lily, întrebându-mă cum îşi petrecea zilele, dacă fratele meu Geoffrey o urmărea cu stăruinţele, cerându-i să se căsătorească cu el şi dacă va izbuti să i se împotrivească până la urmă, lui şi tatălui ei. Şi astfel, în timp ce mergeam dus pe gânduri, am dat de un stăvilar care se deschidea spre Guadalquivir şi, rezemându-mă de creasta unui zid scund, am rămas acolo să admir în tihnă frumuseţea nopţii. Era o noapte cu adevărat minunată, de care şi acum, după trecerea atâtor ani, îmi amintesc. Spună cine ce-o voi, dar nu există privelişte mai frumoasă decât discul lunii de august strălucind pe apele largi ale Guadalquivirului şi peste casele înghesuite ale vechiului oraş.

Pe când stăteam rezemat de zid şi priveam, am văzut un om urcând treptele pe lângă mine şi pătrunzând în umbra străzii. Nu i-am dat nici o atenţie, dar curând am auzit un murmur de glasuri îndepărtate şi, întorcând capul, am descoperit că omul vorbea cu o femeie pe care o întâlnise la capătul cărării ce cobora spre stăvilar. Era, fără îndoială, o întâlnire între doi îndrăgostiţi şi deoarece asemenea privelişti sunt interesante pentru oricine şi mai ales pentru cei tineri, am stat să observ perechea. Curând însă mi-am dat seama că nu era nici un fel de tandreţe în această întâlnire, cel puţin din partea cavalerului,

care se dădea tot mereu înapoi, către locul unde stăteam, ca şi cum ar fi căutat barca cu care, fără îndoială, venise; iar eu stăteam şi mă minunam, căci lumina lunii strălucea pe faţa tinerei femei şi chiar de la depărtare se putea vedea că era foarte frumoasă. Chipul omului nu l-am putut zări, căci mai tot timpul a stat cu spatele spre mine şi, pe lângă aceasta, purta un *sombrero,* mare, care i-l umbrea. Se apropiaseră acum şi mai mult de mine, bărbatul dându-se mereu înapoi, iar femeia urmându-l, până când în cele din urmă au ajuns atât de aproape, încât îi puteam auzi. Tânăra vorbea cu voce stăruitoare.

— Nu pot să cred că mă vei părăsi – spunea ea – după ce te-ai căsătorit cu mine şi după tot ce mi-ai jurat; nu vei avea inima să mă părăseşti. Am lăsat totul pentru tine. Sunt în mare primejdie. Eu… – şi aici glasul îi scăzu până la şoaptă, încât n-am mai putut să prind înţelesul cuvintelor.

Apoi vorbi el.

— Frumoaso, te ador şi acum la fel ca şi înainte. Dar trebuie să ne despărţim pentru câtva timp. Îmi datorezi mult, Isabella. Te-am salvat din mormânt, te-am învăţat ce înseamnă să trăieşti şi să iubeşti. Nu mă îndoiesc că, frumoasă cum eşti şi cu farmecele tale, cu marile tale farmece, vei profita de această lecţie. Bani nu pot să-ţi dau, căci nu am, dar ţi-am dăruit experienţă, ceea ce este mult mai preţios. Ne vom despărţi pentru câtva timp şi să ştii că plec cu inima frântă. Totuşi,

Sub ceruri mai frumoase.
Alţi ochi vor străluci,

iar eu… — şi acum vorbi el cu glas atât de scăzut, încât n-am mai putut înţelege ce spunea.

În timp ce el continua să vorbească, am început să tremur din tot trupul. Scena era într-adevăr mişcătoare, dar nu aceasta mă emoţiona atât de mult, ci glasul şi înfăţişarea acelui bărbat, care îmi amintea de – dar nu, nu era cu putinţa!

— Oh! Nu poţi fi atât de crud – zise tânără – încât să mă laşi, pe mine, soţia ta, singură şi într-o situaţie atât de dureroasă şi de primejdioasă. Ia-mă cu tine, Juan, te implor! Şi îl apucă de braţ, agăţându-se de el.

Bărbatul se scutură cu oarecare brutalitate şi în clipa aceea pălăria-i largă căzu la pământ, astfel încât razele lunii îi luminară chipul din plin. Dumnezeule! Era el, Juan de Garcia şi nimeni

altul! Nu mă înşelam. Chipul acela crud, cu trăsăturile săpate adânc, fruntea înaltă, brăzdată de cicatrice, gura subţire şi batjocoritoare, barba ascuţită şi părul ondulat! Întâmplarea mi-l punea în palmă şi acum trebuia ori să-l ucid, ori să fiu ucis de el.

Am făcut trei paşi şi m-am oprit în faţa lui, scoţându-mi spada.

— Ce-i, porumbiţo, ai adus cu tine un bătăuş? întrebă el, dându-se înapoi cu uimire. Ce doreşti, *senor*? Eşti aici să aperi o frumoasă în suferinţă?

— Sunt aici, Juan de Garcia, ca să răzbun o femeie ucisă, îţi aminteşti de malul unui anumit râu, departe, în Anglia, unde ai întâlnit o femeie pe care o cunoscuseşi de mult şi ai ucis-o? Sau, dacă ai uitat, poate îţi aminteşti de asta, pe care o port cu mine ca să te ucid – şi-i fluturai prin faţa ochilor spada care fusese cândva a sa.

— Sfântă Fecioară! Este tinerelul acela din Anglia, care… – şi se opri.

— Este Thomas Wingfield, care te-a bătut şi te-a legat şi care va sfârşi acum ce-a început atunci, precum a jurat. Scoate-ţi spada, Juan de Garda, sau te străpung chiar acum!

La auzul vorbelor mele, care astăzi mi se par că sună puţin cam teatral, deşi le rostisem cu cea mai cruntă seriozitate. Faţa lui de Garcia căpătă expresia unui lup încolţit. Am văzut totuşi că nu voia să lupte, dar nu din pricina laşităţii, căci, ca să fiu drept cu el, nu era laş, ci din cauza superstiţiei. Se temea să lupte cu mine, deoarece, după cum am aflat mai târziu, credea că sfârşitul îi va veni din mâna mea. Şi mai ales din această pricină se străduise să mă ucidă la prima noastră întâlnire, când aflase cine sunt.

— Duelul îşi are legile sale, *senor* – zise el curtenitor. Nu pot să lupt astfel, neînsoţit de un martor şi în prezenţa unei femei. Dacă crezi că ai vreun motiv de supărare împotriva mea – deşi nu am ştire despre ce aiurezi şi nici numele cu care mi te-ai adresat nu-l cunosc – mă voi întâlni cu dumneata unde şi când vei voi.

Şi în tot acest timp privea peste umăr, căutând vreo cale de scăpare.

— Te vei întâlni cu mine chiar acum – am răspuns. Trage-ţi spada sau lovesc.

Atunci de Garcia îşi trase spada şi începurăm să ne luptăm cu disperare; când oţelul izbea în celălalt oţel, săreau scântei şi zăngănitul răsuna de-a lungul străduţei liniştite. La început, duşmanul meu păstră un oarecare avantaj asupra mea, caci ura

mă făcea să lovesc orbeşte, dar în curând m-am mai liniştit şi am început să lupt cu grijă. Aveam de gând să-l ucid – ba, mai mult, ştiam că-l voi ucide dacă nimeni nu ne va despărţi. De Garcia era însă un spadasin mai bun decât mine, care nu văzusem niciodată, până în ziua aceea când mă luptasem cu el pe poteca din Ditchingham, o spadă spaniolă – dar aveam de partea mea tinereţea şi dreptatea, însoţite de un ochi ca de vultur şi de încheietura mâinii ca de oţel.

Încet-încet, l-am împins înapoi, în timp ce mişcările-mi deveneau mai precise şi mai sigure, iar ale lui mai sălbatice, îl atinsesem de două ori, o dată chiar pe faţă şi-l ţineam cu spatele la cărăruia care cobora în jos, spre stăvilar; în acest moment, abia dacă mai încerca să mă lovească, stând doar în defensivă şi aşteptând să obosesc. Şi atunci, când izbânda era în mâinile mele, nenorocul s-a abătut asupră-mi: tânăra femeie, care privise până în clipa aceea înspăimântată, văzând că iubitu-i necredincios era în primejdie de moarte, s-a repezii pe neaşteptate şi m-a apucat de la spate, ţipând în aceiaşi timp după ajutor. M-am scuturat şi am scăpat de ea destul de repede, dar nu înainte ca de Garcia, profitând de acel moment, să-mi dea o lovitură de laş, care m-a atins în umărul drept, de aproape că m-a schilodit. Acum eu trebuia să stau în defensivă, dacă voiam să scap cu viaţă. Între timp, ţipetele fuseseră auzite şi, pe neaşteptate, garda apăru alergând pe după colţ, fluierând după ajutoare. De Garcia îi văzu şi, degajându-se brusc, se întoarse şi o luă la fugă spre stăvilar, pe când tânăra femeie dispărea şi ea, fără să-mi dau seama încotro.

Între timp, garda se apropiase de mine şi comandantul lor vru să mă prindă. Am izbit cu mânerul spadei în felinarul pe care-l ţinea în mână, care a căzut în mijlocul drumului aprinzându-se cu flacără mare. Atunci m-am întors şi am luat-o la goană, căci nu doream să fiu târât în faţa magistraţilor oraşului pentru duel, uitând însă, în dorinţa mea de a scăpa de urmăritori, că şi de Garcia scăpa. Fugeam cu trei oameni din gardă pe urmele mele, care erau însă greoi şi gâfâiau cu putere şi după ce-am alergat vreo şase sute de paşi, am văzut că mă depărtasem binişor. M-am oprit atunci să-mi trag răsuflarea şi mi-am amintit că de Garcia îmi scăpase, fără să ştiu când îl voi mai găsi. M-am gândit la început să mă întorc şi să-l caut, dar chibzuind mai bine mi-am spus că ar fi zadarnic, riscând să cad în mâinile gărzii, căci din pricina rănii puteam fi uşor recunoscut. Şi apoi rana începuse să

mă doară. Aşa încât am pornit spre casă, blestemându-mi soarta şi mai cu seamă pe femeia care mă apucase pe la spate tocmai când eram gata să-mi dovedesc vrăjmaşul; îmi ziceam, de asemeni, că fusesem neîndemânatic, întârziind atât de mult lovitura mortală. De două ori aş fi putut să i-o dau şi de două ori amânasem, fiind prudent peste măsură şi dornic de a fi cât mai sigur – iar acum pierdusem prilejul! Şi s-ar putea să aştept multă vreme până se va ivi din nou altul.

Cum să-l găsesc în acest mare oraş? Era neîndoielnic, dar eu nu mă gândisem la asta, că de Garcia folosea un nume de împrumut, cum făcuse şi la Yarmouth. Doamne, să fii atât de aproape de răzbunare şi să dai greş!

Între timp ajunsesem acasă şi m-am gândit că n-aş face rău să mă duc la Fonseca, maestrul meu şi să-i cer ajutorul. Până acum nu-i spusesem nimic despre ţelul meu, căci mi-a plăcut întotdeauna să nu-mi dau în vileag tainele, aşa că nu-i vorbisem nimic despre trecutul meu. Îndreptându-mă spre odaia unde obişnuia să-şi primească pacienţii, am aflat că se dusese să se culce, lăsând poruncă să nu-l trezesc în noaptea aceea, deoarece era obosit. Aşa că mi-am legat rana de la umăr cum m-am priceput şi am plecat şi eu să mă culc, furios pe soarta mea.

A doua zi dimineaţa m-am dus în odaia maestrului meu, căci se mai afla încă în pat, fiind cuprins de o slăbiciune neaşteptată, ceea ce era de fapt începutul bolii ce avea să-l ducă la moarte. În timp ce-i amestecam o licoare, văzu că eram rănit la umăr şi mă întrebă ce se întâmplase. Folosii de îndată prilejul.

— Ai răbdare să asculţi o poveste? îl întrebai. Şi mai ales să-mi dai un sfat?

— Ah! răspunse el. Vechea poveste cu medicul care nu poate să se vindece singur. Vorbeşte, nepoate.

Atunci m-am aşezat lângă pat şi i-am istorisit totul, neascunzându-i nimic. I-am spus povestea mamei şi a dragostei tatii pentru ea, i-am povestit copilăria mea, cum fusese ucisă mama de către de Garcia şi cum jurasem să mă răzbun. În cele din urmă i-am spus ce se întâmplase în noaptea trecută şi că vrăjmaşul îmi scăpase. Tot timpul cât am vorbit, Fonseca, înveşmântat într-o haină de casă de model maur, cu falduri bogate, a rămas în pat, ţinându-şi genunchii sub bărbie şi privindu-mă cu ochii-i pătrunzători. Dar n-a scos o vorbă şi n-a făcut nici un semn până când n-am sfârşit povestirea.

— Eşti ciudat de nesocotit, nepoate – zise el în cele din urmă.

De cele mai multe ori, tinereţea dă greş din pricina nesăbuinţei, dar tu păcătuieşti printr-o prea mare prudenţă. Dintr-o prea mare prudenţă în duelul de azi-noapte ai pierdut prilejul să-l ucizi şi tot dintr-o prea mare prudenţă, ascunzându-mi taina, ai pierdut un prilej cu mult mai bun. Doar m-ai văzut dând sfaturi în multe asemenea privinţe; ai aflat cumva vreodată că am trădat încrederea chiar şi a unui străin? De ce, atunci, te-ai temut să-mi spui?

— Nu ştiu – am răspuns eu – dar voiam să-l caut singur.

— Mândria duce la pierzanie, nepoate. Acum, ascultă la mine: dacă aş fi ştiut această poveste cu o lună înainte, până azi de Garcia ar fi pierit ca un mizerabil şi nu de mâna ta, ci de aceea a legii. Îl cunosc de când era de-o şchioapă şi ştiu atâtea despre el, încât l-aş putea trimite la spânzurătoare nu o dată, ci de două ori, dacă aş vorbi. Mai mult, am cunoscut-o chiar pe mama ta, băiete şi acum ştiu că ceea ce mă obseda era asemănarea dintre tine şi ea, căci de la început chipul tău mi s-a părut familiar. Tot eu am fost cel care i-am mituit pe paznicii Sfântului Oficiu ca să-l lase pe tatăl tău să scape, deşi nu l-am văzut niciodată şi tot eu i-am mijlocit fuga. După aceea l-am avut în mâinile mele pe de Garcia de vreo patra sau cinci ori, când sub un nume, când sub altul. Odată chiar a venit la mine să-mi ceară sprijin, dar ticăloşia pe care voia s-o săvârşească era prea josnică pentru ca să mă amestec. Omul ăsta este cel mai păcătos din câţi am cunoscut în Sevilla şi asta înseamnă foarte mult, dar, pe de altă parte, este şi cel mai viclean şi mai răzbunător. Trăieşte prin viciu şi pentru viciu şi are pe seama sa numeroase crime. Dar fărădelegile nu i au adus prosperitate, aşa că astăzi nu e decât un aventurier fără nume, care trăieşte din şantaje şi ruinând femeile, pe care le jecmăneşte cum vrea. Dă-mi cărţile acelea din caseta de colo şi-ţi voi spune multe altele despre „prietenul” nostru de Garcia.

Am făcut cum mi-a spus, aducându-i tomurile grele de pergament, fiecare legat în piele şi scris cu cifru.

— Acestea sunt registrele mele – zise el – deşi nimeni, în afară de mine, nu poate să le citească. Ia să vedem indexul. Ah, iată-l! Dă-mi volumul al treilea; deschide-l la pagina 201.

Am ascultat şi i-am pus tomul pe pat, iar el începu să citească semnele indescifrabile tot atât de uşor ca şi un scris obişnuit.

— De Garcia – Juan. Înălţimea, înfăţişarea, familia, numele false şi aşa mai departe. Iată-i şi povestea. Acum ascultă.

Urmau vreo două pagini scrise mărunt, în semne tainice, pe

oare Fonseca le tălmăcea în timp ce citea. Era destul de scurt, dar un astfel de răboj n-am mai văzut niciodată, nici înainte şi nici după aceea. Lângă numele acestui om erau trecute aproape toate ticăloşiile de care poate fi în stare o fiinţă omenească, înfăptuite de el pentru a-şi împlini poftele şi ura-i răzbunătoare, ca şi pentru a pune mâna pe bani.

Pe lista neagră erau trecute două crime: ucisese un rival cu cuţitul şi scăpase de o ibovnică dându-i otravă. Mai erau şi unele fapte prea păcătoase, prea ruşinoase, într-adevăr, pentru a fi amintite.

— Fără îndoială că mai sunt multe altele care nu mi-au fost aduse la cunoştinţă – zise Fonseca cu un glas liniştit – dar cele pe care le-am trecut aici ştiu că sunt adevărate şi una din crime ar putea fi dovedită împotriva lui, dacă ar fi prins. Stai, dă-mi cerneală, ca să adaug şi ultima lui crima la răboj.

Şi scrise cu litere tainice, cifrate: „În mai 1516, numitul de Garcia a plecat pe mare spre Anglia într-o călătorie de negoţ şi acolo, în parohia Ditchingham din comitatul Norfolk, a ucis-o pe Luisa Wingfield, pomenită mai sus ca Luisa de Garcia, verişoara lui, cu care fusese cândva logodit. În luna septembrie a aceluiaşi an, sau mai înainte, sub pretextul unei false căsătorii, a ademenit-o şi apoi a părăsit-o pe numita *dona* Isabella din nobila familie de Siguenza, călugăriţă într-o mănăstire din acest oraş”.

— Ce? am strigat. Tânăra care a venit să-ţi ceară ajutorul acum două seri este aceeaşi cu cea pe care a părăsit-o de Garcia?

— Chiar aceeaşi, nepoate. Ea este deznădăjduita pe care ai auzit-o implorându-l aseară. Dacă aş fi ştiut acum două zile ceea ce ştiu acum, în clipa asta ticălosul ar fi la temniţă. Dar poate că nu e încă prea târziu. Sunt bolnav, dar am să mă scol şi am să mă ocup de treaba asta. Lasă totul pe seama mea, nepoate. Du-te acum şi îngrijeşte-ţi umărul şi ai încredere în mine; dacă se poate face ceva, voi face. Stai, porunceşte unei iscoade să fie gata. Până diseară voi afla tot ce se poate afla.

Seara, Fonseca trimise din nou după mine.

— Am făcut cercetări – zise el. I-am prevenit pentru prima dată, după mulţi ani, chiar şi pe ofiţerii justiţiei şi acum îl urmăresc pe de Garcia aşa cum copoii adulmecă urmele unui sclav. Dar nimeni nu ştie nimic despre el. A dispărut şi n-a lăsat nici o urmă. În seara asta o să scriu la Cadiz, căci s-ar putea să fi fugit acolo, luând-o pe râu în jos. Un lucru am aflat totuşi. *Senora*

Isabella a fost prinsă de gardă şi, descoperindu-se că a fugit dintr-o mănăstire, a fost dată pe mâna Sfântului Oficiu, pentru ca situaţia ei să fie cercetată sau, cu alte cuvine, dacă vina îi va fi dovedită, să fie dată morţii.

— Poate fi salvată?

— Cu neputinţă. Dacă mi-ar fi urmat sfatul, n-ar fi fost prinsă niciodată.

— Nu se poate intra în legătură cu ea?

— Nu. Acum douăzeci de ani ar fi fost cu putinţă, dar acum Sfântul Oficiu este mai riguros şi mai incoruptibil. Aurul nu mai are nici o putere acolo. N-o vom vedea sau nu vom auzi despre ea niciodată, decât poate în ceasul morţii, când, dacă va dori să-mi vorbească, s-ar putea să i se acorde această favoare, deşi mă îndoiesc foarte tare. Nu cred însă că va dori acest lucru. Dacă ar reuşi să-şi ascundă nenorocirea, ar putea să scape; dar e puţin probabil. Nu fi atât de trist, nepoate, orice religie îşi are jertfele ei. Poate că-i mai bine pentru ea să moară astfel, decât să trăiască mulţi ani o viaţă moartă. Nu poate muri decât o dată. Fie ca sângele ei să aducă pierzania lui de Garcia!

— Amin! am întărit eu blestemul.

CAPITOLUL IX

THOMAS DEVINE OM BOGAT

Luni de-a rândul n-am mai auzit nimic despre de Garcia şi nici despre Isabella de Siguenza. Dispăruseră amândoi fără urmă şi în zadar i-am căutat. Cât despre mine, mi-am reluat felul de viaţă de mai înainte – îl ajutam pe Fonseca şi treceam în ochii lumii drept nepotul său. Numai că, din noaptea aceea când m-am bătut în duel cu ucigaşul, sănătatea maestrului meu s-a înrăutăţit mereu; o boală mistuitoare îi rodea ficatul, sleindu-i puterile, aşa că nu trecuseră nici opt luni şi zăcea ţintuit la pat, cu zilele numărate. Mintea îi rămăsese însă limpede şi uneori mai primea chiar pe câte unul din bolnavii veniţi să-i ceară sfaturi, şezând însă rezemat în fotoliu, înfăşurat în halatu-i brodat. Dar moartea îşi întinsese asupra lui mâna şi el o ştia. Cu cât treceau săptămânile, simţeam că ţine tot mai mult la mine, dăruindu-mi dragostea pe care numai un tată ar putea-o nutri pentru fiul său; iar eu făceam tot ce-mi stătea în putinţă să-i alin suferinţele, întrucât nu lăsa pe nimeni şi mai ales nici un alt doctor, să-i dea îngrijire.

În cele din urmă, simţind că puterile îl lasă cu totul, trimise după un notar, cu care rămase închis vreun ceas şi mai bine; apoi notarul a plecat, ca să se întoarcă mai târziu cu câţiva dintre oamenii săi. Au intrat cu toţii în odaia maestrului meu, din care mi s-a cerut să mă retrag. Nu după mult timp au plecat, ducând cu ei câteva suluri de pergament.

În seara aceea, Fonseca trimise după mine. L-am găsit tare slăbit, dar vioi şi pus pe vorbă.

— Apropie-te, nepoate – zise el. Azi am avut o zi plină. Toată viaţa am muncit şi n-ar fi bine ca tocmai la sfârşit să mă lenevesc. Ştii ce am făcut astăzi?

Am clătinat din cap.

— O să-ţi spun. Mi-am făcut testamentul, ca să las moştenirea în bună rânduială; să nu crezi că e cine ştie ce, dar câte ceva tot am de lăsat.

— Nu vorbi despre testament – l-am rugat. Sunt încredinţat că

o să mai trăieşti încă mulţi ani.

Fonseca râse.

— Greşeşti, nepoate, dacă-ţi închipui că mă poţi înşela astfel. Mai am foarte puţin de trăit, după cum ştii şi tu prea bine, dar nu mi-e teamă de moarte. Am dus o viaţă îndestulată, dar n-am fost fericit, căci ceva mi-a frânt-o chiar de la început. N-are rost să-ţi spun ce. E o istorie veche şi nu merita să fie povestită; de altfel, orice s-ar fi petrecut, acum, în ceasul morţii, nu mai are însemnătate. Tot omul trebuie să străbată drumul vieţii; şi de vreme ce am ajuns la capăt, crezi cu mai are vreo importanţă dacă drumul a fost bun sau rău? În ce mă priveşte, credinţa nici nu-mi aduce mângâiere şi nici nu mă înspăimântă, acum, în ceasul cel de pe urmă. Încât faptele vieţii mele mă vor înălţa sau mă vor prăbuşi în ibis. Am făcut şi rău şi bine; răul – deoarece natura şi ispita au fost uneori prea puternice, iar binele – pentru că inima mă îndemna să-l fac. Ei dar acum totul s-a sfârşit şi, la urma urmei, moartea nu poate fi prea cumplită, când stai sa te gândeşti că orice fiinţă omenească, la fel ca toate celelalte vieţuitoare, se naşte spre a ajunge aici. Şi chiar dacă totul în lumea asta e minciună, socot că măcar ceva e adevărat – şi anume că Dumnezeu există şi este mai milostiv decât cei care predică în numele lui.

Istovit, tăcu.

De câte ori după aceea nu mi-am amintit de vorbele lui şi chiar şi acum, când mi se apropie şi mie ceasul, mă gândesc la ele! După cum se va vedea, Fonseca era fatalist, credinţă pe care n-o împărtăşesc pe de-a întregul, socotind că putem, într-o anumită măsură, să ne făurim propriul nostru caracter şi destin. Cred însă că era mult adevăr în vorbele rostite pe patul de moarte. Dumnezeu există şi este milostiv, iar moartea nu este cumplită nici în sine şi nici în urmările ei.

Şi iată că Fonseca vorbi din nou:

— De ce mă sileşti să spun lucrurile astea? Mă obosesc şi mai am atât de puţină vreme... Îţi vorbeam de testament. Ascultă, nepoate. În afară de anumite sume de bani pentru acte de binefacere – nu pentru slujbe bisericeşti, ţine seama – îţi las tot ce am.

— Îmi laşi *mie?* am strigat uimit.

— Da, nepoate, ţie. De ce nu? N-am pe nimeni pe lume, iar pe tine te-am îndrăgit, deşi socoteam că niciodată: nu voi mai putea să ţin la cineva, fie el bărbat, femeie sau copil. Îţi mulţumesc că

mi-ai dovedit că inima nu mi-e împietrită – primeşte, dar, ce-ţi las, tocmai ca un semn de recunoştinţă.

Am început să bâigui cuvinte de mulţumire, dar Fonseca mă opri.

— Banii pe care ţi-i las, nepoate, se ridică în totul la vreo cinci mii de pesos de aur, adică vreo douăsprezece mii de lire de-ale voastre, englezeşti – destul pentru un tânăr ca să aibă cu ce-şi începe viaţa, chiar dacă se însoară. Îmi închipui că la voi, în Anglia, ar putea trece drept o avere considerabilă, aşa că tatăl logodnicei tale nu se va mai împotrivi să te aibă de ginere. Apoi, mai e casa asta, cu tot ce e în ea; cărţile şi argintăria sunt de preţ şi ar fi bine să le păstrezi. Totul îţi aparţine cu bună rânduială, aşa încât nimeni nu-ţi va putea tăgădui acest drept; fireşte, prevăzându-mi sfârşitul, am adunat aici, în casă, tot bănetul pe care-l am, aşa că aurul se află, în cea mai mare parte, în lăzi trainice, acolo, în cămăruţa secretă din peretele de colo, pe care o ştii. Aş fi putut să-ţi las mai mult dacă te-aş fi cunoscut de acum câţiva ani, dar, socotindu-mă prea bogat şi lipsit de moştenitor, am împărţit cam tot atât cât a rămas în milostenii şi în ajutorarea sărmanilor fără adăpost şi a suferinzilor. Ascultă aici, Thomas Wingfield! Cea mai mare parte a acestor bani e rodul nebuniei, mizeriei, slăbiciunii şi păcatelor omeneşti, întrebuinţează-i pentru ţeluri înţelepte şi pentru propăşirea dreptăţii şi a libertăţii. Fie ca ei să-ţi folosească şi să-ţi amintească de mine, bătrânul tău maestru, vraciul spaniol, până îi vei lăsa şi tu, la rândul tău, copiilor tăi sau săracilor. Şi acum, încă un sfat. Dacă te lasă conştiinţa, renunţă la urmărirea lui de Garcia. Ia-ţi averea şi întoarce-te cu ea în Anglia; însoară-te cu fata pe care o iubeşti şi vezi-ţi de fericirea ta aşa cum vei crede de cuviinţă. Cine eşti tu ca să răzbuni fărădelegea unui mişel ca de Garcia? Lasă-l în pace şi-şi va primi singur pedeapsa. Altminteri vei avea multe de îndurat şi te vor paşte primejdii, iar până la urmă s-ar putea să pierzi şi dragostea şi viaţa şi averea – pe toate dintr-o dată.

— Dar am jurat să-l ucid – am răspuns eu – şi cum aş putea călca un astfel de jurământ? Cum aş putea trăi liniştit în casa mea, sub povara unei ruşini atât de cumplite?

— Nu ştiu şi nu sunt eu cel care va judeca dacă ai dreptate sau nu. Îndeplineşte-ţi vrerea; dar s-ar putea să-ţi atragi astfel chinuri şi mai mari. Te-ai luptat cu omul ăsta şi ţi-a scăpat. Lasă-l dacă eşti înţelept. Acum apleacă-te şi sărută-mă, ia-ţi rămas bun

de la mine. Nu vreau să mă vezi murind şi ştiu că moartea mi-e aproape. N-aş putea să-ţi spun dacă ne vom mai întâlni vreodată, după ce vei fi zăcut şi tu ca mine acum, sau dacă fiecare ne vom croi drum spre altă stea. De este aşa, rămâi cu bine pe vecie.

M-am aplecat şi l-am sărutat pe frunte; făcând asta, plângeam îndurerat, căci abia atunci, în clipa aceea, mi-am dat seama cât de mult îl iubeam şi inima îmi era sfâşiată de parcă însuşi tatăl meu ar fi zăcut acolo, pe patul de moarte.

— Nu plânge – vorbi el – căci toată viaţa noastră nu-i altceva decât despărţire. Cândva am avut şi eu un fiu ca tine şi despărţirea noastră a fost cea mai amară din toate. Mă voi duce să-l regăsesc pe cel care nu s-a putut întoarce la mine, aşa că nu-mi plânge moartea. Rămâi cu bine, Thomas Wingfield! Dumnezeu să te ajute şi să te aibă în pază! Şi-acum du-te!

Am ieşit plângând; în noaptea aceea, înaintea ivirii zorilor. Andres de Fonseca se stinse. Mi s-a spus că şi-a păstrat cunoştinţa până în ultima clipă şi că a murit murmurând numele fiului său. De care amintise în seara aceea.

Care va fi fost povestea acelui fiu al său, sau a lui Fonseca însuşi, n-am aflat niciodată, căci, asemenea unui indian, îşi ştergea urmele în timp ce înainta pas cu pas pe cărarea vieţii. Nu mi-a vorbit niciodată de trecutul său şi n-am găsit nimic în toate cărţile şi documentele rămase de la el. Odată, acum câţiva ani, am citit toate tomurile de însemnări cifrate despre care-mi vorbise mai demult şi a căror cheie mi-o dăduse înainte de a muri. Le am pe toate în faţa mea în raft, acum în timp ce scriu şi în ele se află consemnate multe întâmplări pline de josnicie, suferinţă şi păcat, de credinţă înşelată şi nevinovăţie amăgită, de cruzimi făptuite de preoţi, de lăcomie triumfând asupra iubirii şi de iubire triumfând asupra morţii – de ajuns, într-adevăr, ca să umple tomuri întregi de romane adevărate. Dar printre toate aceste cronici ale unor vremuri trecute acum şi uitate, nu există nicăieri amintit numele lui Fonseca şi nu se pomeneşte nici un cuvânt despre propria lui poveste. S-a pierdut pe veci şi poate că-i mai bine. Aşa s-a săvârşit din viaţă binefăcătorul meu şi cel mai bun prieten pe care l-am avut vreodată.

Când a fost gata pregătit pentru înmormântare, m-am dus să-l văd pentru ultima dată – arăta liniştit şi frumos în somnu-i de moarte. Una dintre femeile care-l îmbrăcaseră pentru înmormântare mi-a înmânat două medalioane sculptate cu multă măiestrie în fildeş şi montate în aur, care fuseseră găsite în jurul

gâtului său. Le am şi acum. Unul înfăţişează capul unei femei, cu o figură dulce şi melancolică, iar celălalt chipul unui tânăr, nespus de frumos, dar tare trist. Fără îndoială că erau mamă şi fiu, dar mai mult nu ştiu despre ei.

A doua zi l-am înmormântat pe Andres de Fonseca, dar fără nici o pompă, căci îşi exprimase dorinţa de a se cheltui cât mai puţin pentru trupu-i mort, apoi m-am întors acasă să mă întâlnesc cu notarii. Atunci au fost rupte sigiliile şi citite pergamentele, iar eu am fost pus în deplina stăpânire a averii celui care murise; după ce s-a socotit ce sume trebuiau plătite pentru taxe, legate şi alte cheltuieli, notarii m-au părăsit cu umile plecăciuni – că nu eram oare un om bogat? Da, eram bogat, averea aceasta îmi picase fără nici un efort din parte-mi şi aveam motive s-o doresc – totuşi a fost cea mai tristă noapte pe care am petrecut-o de când am pus piciorul în Spania. Gândurile îmi erau pline de îndoieli şi de durere; în plus, singurătatea mă copleşea. Dar oricât de tristă era, soarta îmi rezervase s-o facă şi mai dureroasă până la ivirea zorilor. Căci în timp ce stăteam prefăcându-mă că mănânc, un slujitor veni să-mi spună că o femeie, care aştepta la intrare, ceruse să-l vadă pe fostul lui stăpân. Bănuind că trebuie să fie vreo pacientă care nu auzise de moartea lui Fonseca, am vrut să-i spun să plece, dar gândindu-mă că aş putea să-i fiu de folos, uitând eu acest prilej o parte din suferinţele mele în timp ce le-aş asculta pe ale ei, i-am poruncit slujitorului s-o poftească înăuntru. A intrat îndată – o femeie înaltă, înfăşurată într-o pelerină neagră care-i acoperea faţa. M-am înclinat şi i-am făcut semn să ia loc, când deodată femeia tresări.

— Am cerut să-l văd pe *don* Andres de Fonseca – zise ea repede, cu glas scăzut. Dumneata eşti altcineva, *senor.*

— Andres de Fonseca a fost îngropat chiar astăzi – am răspuns. Eu am fost ajutorul lui în meseria pe care o practica şi îi sunt şi moştenitor. Dacă pot să te servesc în vreun fel, sunt la dispoziţia dumitale.

— Eşti tânăr, foarte tânăr – murmură ea nedumerită – şi problema este cumplită şi grabnică. Cum aş putea să am încredere?

— Dumneata hotărăşti, *senora.*

Se gândi o clipă, apoi îşi scoase pelerina, lăsând să se vadă veşmântul de călugăriţă.

— Ascultă – vorbi ea – va trebui să fac multe penitenţe pentru

ceea ce săvârşesc în noaptea asta şi cu greu am obţinut permisiunea să viu încoace, într-o misiune de milostenie. Cum nu pot să mă întorc cu mâna goală, trebuie să mă încred în dumneata. Dar mai întâi jură pe sfânta Maica Domnului că n-ai să mă trădezi.

— Îţi dau cuvântul meu – am răspuns. Dacă nu este de ajuns, mai bine să sfârşim cu această discuţie.

— Nu fi supărat pe mine – se rugă ea. N-am ieşit dintre zidurile mănăstirii de mulţi ani şi sunt copleşită de durere. Caut o otravă care să fie fulgerătoare. Am să-ţi plătesc bine pentru ea.

— Nu sunt o unealtă de ucigaşi – am răspuns eu. În ce scop vrei otrava?

— Oh, trebuie să-ţi spun – şi totuşi, cum aş putea? În mănăstirea noastră va trebui să moară în noaptea asta o femeie tânără şi frumoasă, aproape o copilă, care şi-a călcat legământul făcut. Moare în noaptea asta împreună cu pruncul ei, fiind – oh, Doamne! – fiind zidită de vie în temeliile lăcaşului pe care l-a necinstit. Este judecata care i-a fost dată, judecată fără putinţă de iertare sau amânare. Eu sunt stareţa acestei mănăstiri – nu întreba numele ei şi nici numele meu – şi o iubesc pe această păcătoasă ca şi cum ar fi fiica mea. Atâta milostenie am obţinut pentru ea, prin viaţa mea de credinţă în slujba bisericii şi printr-o înrâurire tainică – şi anume ca în cupa cu apă ce i se va da înainte de a se săvârşi execuţia să pot amesteca otravă şi să ating şi buzele pruncului cu otravă, astfel încât sfârşitul să le fie grabnic. Pot face asta fără ca păcatul să cadă asupra sufletului meu. Am iertarea sub sigiliu. Ajută-mă deci să fiu o ucigaşă nevinovată şi să salvez pe acea păcătoasă de ultimele ei chinuri pe pământ.

Nu pot arăta aici ce-am simţit ascultând această povestire de groază, căci cuvintele n-o pot exprima. Am rămas îngrozit, căutând un răspuns şi un gând cumplit mi-a trecut atunci prin mine.

— Femeia nu se numeşte cumva Isabella de Siguenza? Am întrebat.

— Da, acesta a fost numele ei în lume – răspunse ea – deşi nu ştiu cum de-ai putut afla.

— Ştim multe lucruri în această casă, măicuţă. Spune-mi acum, ar putea oare Isabella să fie salvată prin bani sau pe vreo altă cale?

— Cu neputinţă! Sentinţa i-a fost confirmată de Tribunalul

îndurării. Trebuie să moară până în două ceasuri. Nu vrei să-mi dai otrava?

— Nu pot să ţi-o dau dacă nu ştiu ca ce scop o dau, măicuţă. Ce mi-ai spus poate să nu fie decât o poveste şi otrava să fie folosită în aşa fel încât să cad sub urmărirea legii. Nu pot să ţi-o dau decât cu un singur preţ şi anume să fiu de faţă când va fi folosită.

Se gândi o clipă, apoi răspunse:

— Se poate, căci din întâmplare formularea absoluţiei mele o îngăduie. Dar trebuie să-ţi pui o glugă de preot, astfel încât cei care îndeplinesc sentinţa să nu ştie nimic. Alţii însă vor şti şi te previn că dacă vei vorbi vreodată despre această întâmplare îţi vei atrage nenorociri mari. Biserica se răzbună pe cei care-i trădează secretele, *senor.*

— După cum într-o zi secretele ei se vor răzbuna chiar pe biserică – am răspuns eu cu amărăciune. Şi acum stai să caut o otravă potrivită – una care să lucreze repede, dar nu atât de repede încât călăii voştri să se vadă lipsiţi de pradă înainte de a-şi îndeplini fapta diavolească. Iată aici tocmai ce trebuie – am zis ridicând un flacon pe care l-am scos din cutia cu droguri. Haide, acoperă-ţi faţa, măicuţă şi să mergem în „misiunea de îndurare".

Se supuse. Părăsirăm casa şi o pornirăm iute prin străzile animate ale Sevillei, până când ajunserăm în partea veche a oraşului, de-a lungul râului. Aici, stareţa mă conduse la un chei unde o aştepta o barcă. Ne urcarăm şi, după vreo milă şi mai bine de vâslit în susul râului barca fu oprită la un debarcader de sub un zic! Înalt. Coborârăm şi merserăm până la o poartă din zid unde însoţitoarea mea bătu de trei ori. Un oblon din partea de sus a porţii fu deschis de îndată şi o faţă albă apăru printre gratii, întrebând cine e. Însoţitoarea mea răspunse cu glas scăzut şi după o vreme poarta fu deschisă. Am văzut că ne aflam într-o grădină mare, înconjurată de ziduri, unde creşteau portocali. Atunci stareţa mi-a spus:

— Te-am adus în casa noastră. Dacă ştii unde te afli şi care este numele acestui loc, rogu-te, spre binele dumitale, să-i uiţi după ce vei ieşi pe aceste porţi.

N-am răspuns nimic, ci am privit de jur împrejurul grădinii întunecate şi umede.

Nu mă îndoiam că aici o întâlnise de Garcia pe nefericita care trebuia să moară în astă-noapte. După ce-am mers vreo sută de paşi, am ajuns la o altă poartă, aflată în zidul unei locuinţe

scunde, clădită în stil maur. Aici bătăile în poartă au durat mai mult, iar întrebările au fost mai stăruitoare. Apoi poarta s-a deschis şi m-am pomenit într-un coridor slab luminat, lung şi îngust, la capătul căruia se zăreau siluete de călugăriţe mişcându-se încoace şi încolo, ca liliecii într-un mormânt. Stareţa a pornit de-a lungul coridorului, până a ajuns la o uşă de pe partea dreaptă, pe care a deschis-o. Am intrat într-o celulă şi acolo am fost lăsat în întuneric. Zece minute şi mai bine am stat acolo, pradă unor gânduri pe care ar fi bine să le uit. În cele din urmă, uşa s-a deschis iarăşi şi stareţa a intrat urmată de un preot înalt, al cărui chip n-am putut să-l văd, căci avea rasa şi gluga albă a dominicanilor, care nu lasă să se vadă nimic în afară de ochi.

— Te salut, fiule – zise el după ce mă scrută câtva timp cu privirea. Maica stareţă mi-a vorbit despre misiunea dumitale. Eşti foarte tânăr pentru o astfel de sarcină.

— Chiar dacă aş fi bătrân, tot nu mi-ar plăcea mai mult, părinte. Ştii despre ce-i vorba. Mi se cere să dau o otravă mortală pentru un scop milostiv. Am adus otrava, dar trebuie să fiu de faţă, ca să văd dacă este folosită cum trebuie.

— Eşti foarte prudent, fiule. Biserica nu făptuieşte crime. Această femeie trebuie să moară pentru că a fost prinsă cu păcat şi în ultimul timp asemenea nelegiuiri au devenit destul de dese. De aceea, după multă gândire şi rugăciune şi multe cercetări pentru a găsi un mijloc de îndurare, a fost condamnată la moarte de către cei ale căror nume sunt prea înalte pentru a fi rostite. În ceea ce mă priveşte, sunt aici – vai! – doar ca să văd că sentinţa se îndeplineşte cu alinarea îngăduită de milostivirea judecătorului suprem. Se pare că prezenţa dumitale este trebuincioasă pentru acest act de milostenie şi de aceea o tolerez. Maica stareţă te-a prevenit că nenorocirea îi paşte pe cei care dezvăluie secretele bisericii. Spre binele dumitale, te rog să porţi în inimă acest avertisment.

— Nu sunt flecar, părinte, aşa încât nu trebuie să stărui asupra prudenţei. Şi-acum, încă un cuvânt. Vizita mea aici va trebui bine plătită, căci otrava este costisitoare.

— N-ai teamă, vraciule – răspunse călugărul cu dispreţ în glas. Spune cât şi ţi se va plăti pe dată.

— Nu cer bani, părinte. Dimpotrivă, aş plăti eu foarte mult ca să fiu cât mai departe de locul acesta. Cer doar să mi se îngăduie să vorbesc cu păcătoasa înainte de a muri.

— Cum? întrebă el tresărind. Nu cumva eşti blestematul acela? Dacă-i aşa, ai multă îndrăzneală să rişti a-i împărtăşi soarta.

— Nu, părinte, nu sunt acela. N-am văzut-o pe Isabella de Siguenza decât o singură dată şi n-am vorbit cu ea niciodată. Nu sunt omul care a înşelat-o, dar îl cunosc; se numeşte Juan de Garcia.

— Ah! tresări preotul. Ea nu i-ar fi spus niciodată adevăratul nume, chiar şi sub ameninţarea torturii. Sărman suflet rătăcit, cât de credincioasă poate fi în necredinţa ei! Despre ce vrei să-i vorbeşti?

— Vreau s-o întreb încotro a plecat acel om. Este duşmanul meu de moarte şi vreau să-l urmăresc, aşa cum l-am urmărit şi până acum. Mi-a făcut mult rău, mie şi alor mei – chiar mai mult decât acestei sărmane fiinţe. Îndeplineşte-mi rugămintea, părinte, ca să-mi pot înfăptui răzbunarea şi, o dată cu a mea şi pe-a bisericii.

— „Răzbunarea este a mea, zis-a Domnul şi eu o voi plăti." Totuşi, fiule, cine ştie, poate că Domnul te-a ales pe tine ca unealtă a mâniei lui. Bine, ţi se va da prilejul să vorbeşti cu ea. Îmbracă această haină – şi-mi întinse o rasă cu glugă albă dominicană – şi urmează-mă.

— Mai întâi – l-am oprit eu – lasă-mă să înmânez această licoare stareţei, căci nu vreau să fiu eu acela care să i-o dau. Ia-o, maică şi, când va sosi clipa, toarnă licoarea din flacon într-un pahar cu apă. Apoi, după ce vei atinge gura şi limba pruncului cu otrava, dă-i şi mamei să bea şi încredinţează-te că a băut. Înainte de a fi zidite cărămizile în jurul lor, voi fi adormit adânc, pentru a nu se mai trezi niciodată.

— O voi face – murmură stareţa. Având absolvirea, voi fi curajoasă şi o voi face de dragul iubirii şi al îndurării!

— Inima-ţi este lipsită de tărie, soră. Dreptatea *este* îndurare – zise călugărul cu un suspin. Vai de slăbiciunea cărnii care luptă împotriva spiritului!

Mi-am pus haina aceea fantomatică, iar ei, luându-şi felinarele, mi-au făcut semn să-i urmez.

CAPITOLUL X

MOARTEA ISABELLEI DE SIGUENZA

Am străbătut în tăcere coridorul cel lung şi, în timp ce treceam, am văzut ochii celor ce trăiau în acest mormânt viu privindu-ne prin gratiile de la uşile celulelor. Nu-i de mirare că biata fiinţă care trebuia să moară în curând se străduise să scape de aici şi să se întoarcă spre lumea vieţii şi a iubirii! Şi când te gândeşti că aceasta fusese crima pentru care trebuia să piară. Nu mă îndoiam că Dumnezeu îşi va aminti de nelegiuirile unor oameni ca aceşti preoţi şi ale naţiunii care-i ocroteşte şi, într-adevăr şi-a amintit, căci unde este astăzi strălucirea Spaniei şi unde sunt acele ritualuri crude cu care se mândrea? Aici, în Anglia, lanţurile lor au fost rupte pentru totdeauna[14]! Iar în străduinţele sale de a ne înlănţui pe noi, oamenii liberi ai Angliei, s-a prăbuşit – pentru a nu se mai ridica niciodată la gloria de odinioară.

La capătul celălalt al coridorului, am dat de o scară pe care am coborât. Jos se afla o uşă ferecată, pe care călugărul a deschis-o şi a închis-o din nou pe partea cealaltă. Urma apoi un alt coridor, săpat chiar în zid şi o a doua uşă, după care am ajuns la locul execuţiei.

Era o boltă joasă şi umedă; apele fluviului curgeau de cealaltă parte a zidului, căci puteam auzi murmurul valurilor în tăcerea ce domnea în hrubă. Încăperea măsura poate vreo zece paşi în lungime şi opt în lăţime. Bolta era susţinută de nişte coloane masive şi într-o parte am zărit o a doua uşă, care ducea într-o celulă. La celălalt capăt al acestei vizuini întunecoase, slab luminată de torţe şi felinare, doi bărbaţi cu capul acoperit de glugi şi îmbrăcaţi în rase negre de stofă grosolană amestecau în tăcere varul din care se ridica un abur fierbinte în aerul stă tut.

---

[14] Autorul se referă aici la Reforma engleză, începută sub domnia lui Henric al VIII-lea, care a rupt relaţiile cu Papa de la Roma şi încheiată prin stabilirea anglicanismului ca religie oficială, în 1562, sub Elisabeta I, care-i învinge pe catolici şi-o execută pe rivala sa, Maria Stuart.

Lângă ei, rezemate de capătul bolţii, se aflau stivuite bucăţi de piatră, în faţa unei nişe tăiate în grosimea zidului, ca un sicriu mai mare aşezat în picioare. În faţa nişei am văzut un scaun masiv din lemn de castan. Privirea mi-a alunecat mai departe pe zid şi am văzut încă două asemenea nişe în formă de sicriu, tăiate şi apoi zidite cu dale de piatră albicioasă. Pe fiecare era gravată o dată, cu litere adânci. Una fusese sigilată eu vreo treizeci de ani mai înainte, iar cealaltă aproape cu o sută.

Cei doi oameni erau singurele fiinţe care se aflau în hrubă când am intrat, dar în curând o melopee îndepărtată şi solemnă începu să se audă din direcţia celui de-al doilea coridor. Apoi uşa se deschise, călugării-zidari încetară să mai amestece grămada de var şi cântecul se făcu tot mai tare, astfel încât putui să-i prind înţelesul. Era o rugă pentru înmormântare în limba latină. În uşa deschisă apărură încet opt călugăriţe, acoperite cu văluri, păşind două câte două şi aşezându-se de fiecare parte a bolţii. Apoi cântecul încetă. Şi iată că intră osândita, păzită de încă două călugăriţe şi urmată de un preot cu un crucifix în mână. Preotul avea pe el o sutană neagră, iar faţa-i îngustă, pe care era întipărită o expresie exaltată, era descoperită. Toate aceste amănunte, ea şi multe altele, mi s-au gravat în minte, dar în clipa aceea mi se părea că nu văd nimic altceva în afară de faţa osânditei. O recunoşteam, deşi n-o văzusem decât o singură dată, la lumina lunii. Se schimbase mult – faţa-i frumoasă se mai împlinise, iar ochii mari şi chinuiţi străluceau ca nişte stele pe paloarea-i de ceară, întreruptă doar de roşul buzelor. Şi totuşi era aceeaşi faţă pe care o văzusem cu vreo opt luni în urmă, în timp ce-l implora pe iubitu-i necredincios. Acum trupu-i înalt era înveşmântat în haine de înmormântare, peste: care se revărsa părul negru, iar în braţe purta un prune adormit, pe care din când în când îl strângea la piept cu disperare.

În pragul mormântului, Isabella de Siguenza s-a oprit şi a privit sălbatic în jur. Ca şi cum ar fi căutat ajutor, scrutând pe fiecare din paznicii ei tăcuţi, încercând să găsească un prieten printre ei. Apoi privirea i-a căzut pe nişă, pe grămada de var fumegând şi pe oamenii de lângă ca şi deodată s-a înfiorat; ar fi căzut chiar, dacă cei din jur n-ar fi dus-o la scaun şi n-ar fi aşezat-o în el – ca un cadavru viu.

Şi înspăimântătoarea ceremonie începu. Călugărul dominican se opri în faţa ei şi citi acuzaţia, precum şi sentinţa ce-i fusese dată, care o osândea: „Să fii lăsată singură cu Dumnezeu şi cu

copilul păcatului tău, pentru ca el să facă cu tine ce va crede de cuviinţă”. Biata păcătoasă păru că nu dă nici o atenţie la toate acestea, aşa cum nu păru să audă nici ultima rugăciune. În cele din urmă, călugărul se opri cu un suspin şi, întorcându-se spre mine, zise:

— Apropie-te de această păcătoasă, frate şi vorbeşte-i, înainte de a fi prea târziu.

Iar tuturor celor de faţă le ceru să se strângă la celălalt capăt al bolţii, pentru ca vorbele noastre să nu poată fi auzite – şi toţi îi dădură ascultare, fără să arate uimire, gândind negreşit că eram un călugăr trimis s-o spovedească pe osândită.

Astfel, cu inima bătându-mi, m-am apropiat şi m-am aplecat spre urechea ei, şoptindu-i:

— Ascultă-mă, Isabella de Siguenza! Şi când i-am rostit numele, a tresărit ca o sălbătăciune. Unde este de Garcia, care te a înşelat şi te-a părăsit?

— Cum i-ai aflat numele? răspunse ea. Nici tortura nu m-ar fi făcut să-l destăinui, după cum prea bine ştii.

— Eu nu sunt călugăr şi nu ştiu nimic. Sunt omul care s-a luptat cu de Garcia în noaptea când ai fost prinsă şi care l-ar fi ucis dacă nu m-ai fi împiedicat.

— E mângâierea mea că măcar pe el l-am salvat.

— Isabella de Siguenza, îţi sunt prieten, cel mai bun pe care l-ai avut vreodată şi ultimul, cum vei vedea acum. Spune-mi unde-i de Garcia, căci ce este între noi trebuie să-şi găsească dezlegarea.

— Dacă-mi eşti prieten, nu mă întreba. Nu ştiu unde-i acum. Când a plecat, cu luni în urmă, s-a dus unde cu greu ai putea să-l urmezi, în Indiile cele mai îndepărtate; dar nu-l vei găsi niciodată acolo.

— Şi totuşi s-ar putea să-l găsesc; dacă se va întâmpla astfel, ai cumva să-i transmiţi vreun mesaj?

— Nici unul. Ba da, am un mesaj pentru el. Spune-i cum am murit amândoi – şi pruncul şi soţia lui – spune-i că am făcut tot ce se putea ca să-i ascund numele, ca nu cumva să-l ajungă şi pe el o soartă asemănătoare.

— Asta-i tot?

— Da. Nu, nu-i tot. Mai spune-i că am murit iubind şi iertând.

— Timpul e scurt – am vorbit eu atunci. Aşa că trezeşte-te şi ascultă! Căci, după ultimele-i cuvinte, păruse că se cufundă într-o stare de letargie. Am fost ajutorul lui Andres de Fonseca, al

cărui sfat, spre pierzania ta, n-ai vrut să-l urmezi. I-am dat stareţei o licoare. Când îţi va da cupa cu apă. Bea-o până la fund şi ai grijă să bea şi copilul. Dacă-mi urmezi sfatul, vei muri fără să te chinui. Înţelegi?

— Da, da – zise ea cu glas sugrumat. Şi fii binecuvântat pentru acest dar. Acum nu mai mi-e teamă, căci doream de mult să mor. Doar felul morţii mă înspăimânta.

— Atunci, rămâi cu bine şi Domnul să fie cu tine, femeie nefericită.

— Rămâi cu bine – răspunse ea blând – dar nu spune că sunt nefericită, căci voi muri uşor, împreună cu ceea ce iubesc.

Şi aruncă o privire spre pruncul adormit.

Atunci m-am retras şi am rămas cu capul plecat, fără să mai scot o vorbă. Călugărul dominican îi îndemnă pe ceilalţi să-şi reia locurile de mai înainte, iar pe biata femeie o întrebă:

— Soră rătăcită, ai ceva de spus înainte ca veşnica tăcere să te împresoare pentru totdeauna?

— Da – răspunse ea limpede şi blând, fără tremur în glas, plină de curaj de când aflase că moartea îi va fi uşoară şi grabnică. Da, vreau să spun că-mi aştept sfârşitul cu inima curată, căci, dacă am păcătuit, am făcut-o împotriva obiceiurilor, dar nu a lui Dumnezeu. Am călcat, ce-i drept, un legământ, pe care am fost însă silită să-l fac, de aceea nu mă lega cu nimic. Am fost născută pentru lumină şi dragoste şi totuşi am fost aruncată în întunericul acestei mănăstiri, să mă ofilesc şi să mor de vie. Am rupt legământul şi sunt bucuroasă că l-am rupt, cu toate că m-a adus în această stare. Dacă am fost înşelată şi căsătoria mea nu este adevărată în faţa legii, cum am aflat, nu pot spune decât că n-am ştiut nimic, că o socotesc şi azi adevărată şi sfântă, iar pe suflet nu am nici o pată. Cel puţin am trăit câteva ceasuri, am devenit soţie şi mamă. Iar dacă milostenia voastră mi-a hărăzit să mor în această celulă, mai bine aşa decât cu încetul în cele de deasupra. Cât despre voi, vă spun că ticăloşia voastră vă va ajunge odată şi-odată, voi care îndrăzniţi să spuneţi făpturilor lui Dumnezeu: „Să nu iubiţi!" şi le ucideţi pentru că nu vor să v-asculte. Vă va ajunge, v-o spun şi nu numai pe voi, ci şi biserica pe care o slujiţi. Atât preotul cât şi biserica vor fi nimiciţi laolaltă şi vor fi demn doar de dispreţ pentru oamenii de mâine.

— E smintită – zise dominicanul, în timp ce un suspin de teamă şi uimire făcu înconjurul boltei – şi în nebunia ei huleşte biserica. Uitaţii cuvintele. Spovedeşte-o, frate şi cât mai repede

căci altfel va avea şi mai multe păcate.

Atunci preotul în sutană neagră, cu ochii pătrunzători, se apropie de ea şi, ţinându-i crucea în faţă, începu să mormăie nu ştiu ce. Dar nefericita se ridică de pe scaun şi împinse crucifixul la o parte.

— Daţi-mi pace! zise ea. Nu vreau să fiu spovedită de unul ca tine. Plec cu păcatele la Dumnezeu, nu mă destăinui ţie, care ucizi în numele lui Cristos.

Fanaticul fu cuprins de furie.

— Atunci du-te nespovedită în fundul iadului... – şi-i spuse vorbe de ocară, izbind-o peste faţă cu crucifixul de fildeş.

Călugărul dominican îi porunci, destul de mâniat, să înceteze cu ocările, dar Isabella de Siguenza îşi şterse sângele de pe frunte şi slobozi un hohot de râs, care sună teribil.

— Văd, aşadar, că eşti un laş – zise ea. Şi acum, părinte, ascultă-mi ultima rugăciune: să pieri şi tu de mâinile unui fanatic, în cazne mai cumplite decât mor eu în noaptea asta.

În mare grabă, o împinseră atunci în locul pregătit din zid, dar femeia vorbi din nou:

— Daţi-ne apă, căci ni-e sete, copilului meu şi mie!

Stareţa se îndreptă spre coridorul de unde fusese adusa osândita, dar se întoarse îndată ţinând în mână o cupă cu apă şi o felie de pâine. Mi-am dat seama după privirea ei că turnase în apă licoarea pe care i-o dădusem. Ce s-a mai întâmplat după aceea nu pot spune cu certitudine, căci i-am cerut călugărului dominican să deschidă uşa pe unde intraserăm şi m-am grăbit să ies, rămânând ceva mai departe, îndurerat şi îngrozit. S-au scurs câteva clipe, nu ştiu cât de multe şi în cele din urmă am văzut-o pe stareţă în faţa mea, cu un felinar în mână, suspinând amarnic.

— Totul s-a sfârşit – zise ea. Nu, n-avea teamă, licoarea a lucrat bine. Înainte chiar de a se aşeza prima lespede, mama şi copilul dormeau adânc. Vai de sufletul ei, căci a murit nepocăită şi nespovedită!

— Vai de sufletele tuturor celor părtaşi la cele ce s-au petrecut în noaptea asta! am răspuns eu. Şi acum, maică, dă-mi drumul. Să ies şi sper să nu ne mai întâlnim niciodată!

Am fost condus din nou în celulă, unde am smuls de pe mine rasa blestemată de călugăr şi de acolo la poarta din zidul grădinii, apoi la barca care mă aştepta pe mal. M-am bucurat să simt pe obraji adierea aerului răcoros, aidoma celor care se bucură trezindu-se dintr-un coşmar. Dar în noaptea aceea n-am

prea dormit şi nici în nopţile următoare. Căci ori de câte ori închideam ochii, îmi apărea în faţă imaginea mândrei femei, aşa cum o văzusem ultima dată la lumina slabă a torţelor, înveşmântată în haine de înmormântare şi stând în sicriul săpat în zid, semeaţă şi sfidătoare până-n ultima clipă, strângând cu un braţ copilul la sân, în timp ce cu celălalt apuca licoarea morţii. Puţini au văzut o asemenea imagine, căci Sfântul Oficiu şi ajutoarele lui nu ţin să aibă martori la cruntele lor înfăptuiri, pe care nimeni n-ar dori să le vadă de două ori. Dacă n-am zugrăvit prea bine întâmplarea, nu este pentru că aş fi uitat-o, ci pentru că şi azi chiar, după aproape şaptezeci de ani, abia dacă pot îndura s-o descriu, sau să-i dau în vileag întreaga oroare. Dar dintre toate lucrurile uimitoare din noaptea aceea, cel mai uimitor a fost, poate, că până-n ultima clipă nefericita femeie s-a agăţat de dragostea ei pentru ticălosul care, după ce a înşelat-o printr-o căsătorie mincinoasă, a părăsit-o, lăsând-o sub ameninţarea unei asemenea osânde. Pentru ce oare i-a fost dat unui astfel de om un dar atât de sfânt ca această mare iubire? Nimeni nu poate spune, dar aşa a fost. Şi totuşi, gândindu-mă acum la toate acele întâmplări, găsesc că a mai fost ceva chiar mai ciudat decât fidelitatea ei.

Vă amintiţi că atunci când preotul cel fanatic a izbit-o, nenorocita l-a blestemat să moară şi el la fel şi chiar într-un chip mai groaznic. Ei bine, aşa s-a şi întâmplat! După mulţi ani, acelaşi om, pe nume părintele Pedro, a fost trimis să-i convertească pe paginii din Anahuac, care l-au numit, din cauza cruzimii lui, „diavolul creştin”. Dar aventurându-se prea departe în inima unui trib din Otomie, înainte de cucerirea lor definitivă, a căzut în mâinile unor preoţi ai zeului războiului, Huitzel, care l-au sacrificat după obiceiul lor înspăimântător. L-am văzut pe când era dus la moarte şi, fără a-i spune cât mă aflasem de faţă când fusese rostit blestemul de moarte al Isabellei de Siguenza, i l-am amintit. Atunci, pentru o clipă, curajul l-a părăsit, căci, închipuindu-şi că sunt doar un şef indian, a crezut că diavolul pusese vorbele acelea pe buzele mele pentru a-l chinui, făcându-mă să spun lucruri pe care nu le cunoşteam.

Dar destul cu asta acum; dacă va fi nevoie, voi mai vorbi despre acea întâmplare la locul cuvenit. Nu ştiu dacă a fost o simplă coincidenţă sau biata osândită a avut în ultimele ceasuri darul previziunii, ori Providenţa l-a răsplătit în felul său, dar astfel s-au petrecut lucrurile – şi n-aş putea spune că-mi pare rău, deşi

moartea acelui preot mi-a adus multă nenorocire.

Acesta a fost deci sfârşitul Isabellei de Siguenza, care a fost osândită de preoţi să moară pentru că îndrăznise să le încalce legile.

De îndată ce am putut să-mi limpezesc puţin mintea de tot ce văzusem şi auzisem în hruba aceea de groază, am început să chibzuiesc la împrejurările în care mă găseam eu însumi. În primul rând, eram acum un om bogat şi dacă aş fi vrut să mă întorc la Norfolk cu averea pe care o aveam, perspectivele mele erau, cum spusese Fonseca, într-adevăr frumoase. Dar jurământul pe care-l făcusem îmi atârna ca plumbul de gât. Jurasem să mă răzbun pe de Garcia şi invocasem blestemul cerului dacă nu-mi voi ţine jurământul – or, trăind în Anglia în pace şi bunăstare, cu greu aş putea ajunge să mă răzbun vreodată. Ba, mai mult, acum ştiam unde se afla vrăjmaşul meu, sau cel puţin în ce parte a lumii puteam să-l caut. Şi cum acolo, în Indii, sunt puţini oameni albi, cu greu ar fi izbutit să se ascundă de mine ca în Spania. Veştile acestea le aflasem de la femeia osândită şi dacă m-am oprit mai îndelung asupra poveştii ei, am făcut-o pentru că datorită ei am pornit în călătorie spre Hispaniola. Tot aşa cum, prin sacrificarea călăului ei, părintele Pedro, de către preoţii din Otomie, am ajuns înapoi în Anglia, căci dacă n-ar fi fost sacrificarea preotului, spaniolii n-ar fi luat cu asalt Cetatea Pinilor, unde, viu sau mort, fără îndoială că m-aş fi aflat până în ceasul acesta. Vedeţi, dar, cum aşa-zisele întâmplări făuresc soarta oamenilor. Dacă vorbele acelea n-ar fi fost rostite de buzele Isabellei, fără îndoială că, o dată cu trecerea timpului, aş fi ostenit. Tot căutând în zadar şi-aş fi pornit pe mare, spre casă şi fericire. Dar după ce le-am auzit, mi se părea că, nesocotindu-le, n-aş fi decât un laş şi un nemernic. Ba, mai mult, oricât ar părea de ciudat, acum simţeam că aş avea două crime de răzbunat: moartea mamei şi aceea a Isabelei de Siguenza. Într-adevăr, nu se află, cred, om pe lume care, văzând moartea atât de cumplită a acelei femei tinere şi frumoase, să nu dorească s-o răzbune, pedepsindu-l pe cel care o trădase şi o părăsise.

Până la urmă, fiind încăpăţânat din fire, m-am hotărât să-mi înfrunt dorinţele, ca şi sfaturile date pe patul de moarte de binefăcătorul meu şi să-l urmăresc pe de Garcia până la capătul pământului – şi acolo să-l ucid, cum jurasem.

Am cercetat totuşi, mai întâi pe ascuns şi cu dibăcie, dacă de Garcia plecase într-adevăr pe mare spre Indii şi, ca să nu mai lungesc povestea, am descoperit că, la două zile după ce ne încrucişasem spadele, un bărbat cu înfăţişarea lui de Garcia, deşi sub un nume diferit, se îmbarcase din Sevilla pe un carak[15] ce se îndrepta spre insulele Canare, unde urma să aştepte şi să se alăture flotei ce avea să plece spre Hispaniola. Anumite amănunte m-au făcut să nu mă îndoiesc aproape de loc că acest bărbat n-ar fi de Garcia, ceea ce, cu toate că până atunci nu-mi trecuse prin minte, nici nu era de loc ciudat, ţinând seamă că pe atunci, ca şi acum, Indiile erau refugiul a jumătate din toţi acei *desperados*[16] şi ticăloşi ce nu-şi mai aveau locul în Spania. M-am hotărât deci să-l urmez într-acolo, mângâindu-mă oarecum cu gândul că voi vedea cel puţin ţări noi, minunate, deşi nici pe departe nu bănuiam cât de noi şi de minunate aveau să fie.

Acum îmi rămânea doar să hotărăsc ce să fac cu averea care-mi picase atât de neaşteptat. În timp ce mă-ntrebam cum aş putea s-o pun la loc sigur până la întoarcerea mea, am aflat întâmplător că *Aventuriera* din Yarmouth – acelaşi vas cu care venisem cu un an înainte în Spania – era iarăşi la Cadiz şi m-am gândit că cel mai bun lucru pe care aş putea să-l fac cu aurul şi cu celelalte obiecte de valoare ar fi să le trimit în Anglia, unde să fie ţinute în custodie pentru mine. Aşa încât, după ce-am trimis un mesaj prietenului meu, căpitanului *Aventurierei,* că aveam o încărcătură de valoare pentru el, m-am grăbit să părăsesc Sevilla cât mai repede cu putinţă şi, în acest scop, am vândut casa binefăcătorului meu, împreună cu alte lucruri, la un preţ mai scăzut decât valorau. Cele mai multe cărţi şi argintăria, împreună cu alte câteva obiecte de preţ, le-am păstrat şi, după ce le-am pus bine la lăzi, le-am trimis pe fluviu în jos până la Cadiz, în grija aceloraşi agenţi pentru care primisem scrisori de la negustorii din Yarmouth.

După ce am sfârşit de pus la cale totul, am plecat şi eu într-acolo, luând cu mine grosul averii în aur, pe caro l-am ascuns cu dibăcie în felurite bagaje. Şi astfel, după un an de şedere în Sevilla, i-am întors spatele pentru totdeauna. Şederea mea acolo fusese norocoasă, căci venisem sărac şi plecam bogat, ca să nu

[15] Corabie mare, cu puntea îngustă şi foarte ridicată deasupra apei, folosită în timpul Evului Mediu şi până la finele secolului ai XVI-lea.

[16] Aventurieri, în general certaţi cu legea.

mai vorbesc despre experienţa câştigată, ceea ce nu însemna prea puţin. Totuşi, eram bucuros că plec din Sevilla, căci aici îmi scăpase Juan de Garcia, aici îmi pierdusem pe cel mai bun prieten şi-o văzusem murind pe Isabella de Siguenza.

Am ajuns la Cadiz cu toate obiectele de preţ şi cu aurul, fără nici un bucluc şi, luând o barcă, m-am urcat pe bordul *Aventurierei.* Acolo l-am regăsit pe căpitan, al cărui nume era Bell, sănătos şi tare bucuros că mă vede. Bucuria mea a fost însă mai mare, căci avea pentru mine trei scrisori – una de la taică-meu, una de la soră-mea Mary şi una de la iubita mea, de la Lily Bozard, singura scrisoare pe care am primit-o vreodată de la ea. Totuşi, veştile nu erau prea bune. Am aflat din scrisori că tatăl meu avea sănătatea şubrezită şi stătea aproape ţintuit la pat. (De fapt, deşi acest amănunt l-am aflat mulţi ani mai târziu, a murit în curtea bisericii din Ditchingham chiar în ziua când i-am primit scrisoarea.) Era o epistolă scurtă şi tristă; regreta foarte mult că mă lăsase să plec să-mi înfăptuiesc răzbunarea, fiind încredinţat că nu mă va mai vedea şi nu putea decât să mă lase în grija Atotputernicului, rugându-l să mă aducă înapoi teafăr. Cât despre scrisoarea de la Lily – pe care, auzind că *Aventuriera* urma să plece spre Cadiz, găsise mijloace s-o trimită pe ascuns – deşi nu era scurtă, tot m-a întristat şi ea, căci îmi povestea cum, după plecarea mea de acasă, frate-meu Geoffrey venise la tatăl ei şi o ceruse în căsătorie şi că amândoi stăruiau să primească, făcându-i viaţa de nesuferit, căci frate-meu îi aţinea mereu calea, iar tatăl ei nu înceta s-o ocărască, zicându-i că-i o fluşturatică încăpăţânată, care dă cu piciorul norocului de dragul unui hoinar fără nici un ban.

„Dar – continua scrisoarea – să nu te îndoieşti, iubitule, că vor izbuti să-mi clintească hotărârea, decât dacă mă vor mărita cu sila, cum m-au şi ameninţat. Află, Thomas, că dacă mă vor căsători astfel, împotriva voinţei mele, nu i voi fi mult timp soţie, căci deşi sunt sănătoasă şi voinică, cred că voi muri de ruşine şi obidă. Mai trist e că mă chinuiesc fără milă şi asta pentru că nu eşti bogat. Totuşi, nădăjduiesc că lucrurile se vor îndrepta, căci trebuie să-ţi spun că fratele meu Wilfrid este foarte mult atras de sora ta Mary. Şi deşi acum mă îndeamnă şi el la această căsătorie, ştii că Mary ţine cu noi amândoi şi s-ar putea să-l înduplece în favoarea noastră, înainte de a se mărita cu el.”

Scrisoarea se încheia cu multe vorbe duioase şi rugăciuni

pentru grabnica mea întoarcere.

Epistola de la soră-mea Mary cuprindea cam aceleaşi veşti. Până acum, îmi scria ea, nu putuse să facă nimic pentru mine şi Lily Bozard, căci frate-meu Geoffrey era nebun de dragoste pentru ea, taică-meu prea bolnav pentru a se amesteca în treaba aceasta, iar *squire* Bozard ţinea cu străşnicie la căsătorie, din cauza averii care era în joc. Totuşi, ea spera că lucrurile s-ar putea schimba, venind o vreme când va putea pune şi ea o vorbă pentru mine şi nu în zadar.

Toate aceste veşti mi-au dat mult de gândit. Şi, în plus, mi-au răscolit dorul de casă cu atâta putere, încât aproape m-am îmbolnăvit. Cuvintele drăgăstoase şi parfumul care plutea în jurul scrisorii primite de la logodnica mea mi-au readus-o pe Lily în minte; mă durea inima de dorinţa de a o revedea. Ba, mai mult, ştiam că acum aş fi binevenit, căci aveam o avere mult mai mare decât ar fi putut avea vreodată frate-meu şi nu se află părinte pe lume care să arate uşa unui pretendent cu mai bine de douăsprezece mii de galbeni în cufere. Doream mult să-l mai văd încă o dată pe taică-meu, înainte de a fi prea târziu. Numai că între mine şi dorinţele mele se afla umbra lui de Garcia şi a jurământului meu. Urzisem în gând atâta vreme această răzbunare, încât simţeam că până şi în mijlocul acelei vieţi care mă atrăgea într-o asemenea măsură n-aş mai avea nici o bucurie dacă aş renunţa la ea. Pentru a fi fericit, trebuia mai întâi să-i ucid pe de Garcia. Ba, mai mult, ajunsesem să fiu încredinţat că, dacă aş renunţa la planurile mele, blestemul pe care-l invocasem va cădea negreşit asupră-mi.

Între timp, iată ce-am făcut: m-am dus la un notar şi i-am pus să întocmească un document, pe care l-am tălmăcit în limba engleză. Prin acest document încredinţam toată averea, în afară de două sute de pesos pe care-i păstram pentru folosinţa mea personală, la trei fiinţe, care s-o deţină în părţi egale, până aveam să mă întorc s-o revendic. Aceste trei persoane erau: fostul meu maestru din Bungay, doctorul Grimstone, pe care-l ştiam cel mai cinstit dintre oameni, sora mea, Mary Wingfield şi logodnica mea, Lily Bozard. Documentul, semnat pe vas, pentru mai multă validitate, în prezenţa căpitanului Bell şi a încă doi martori englezi, arăta că cele trei persoane mai sus menţionate puteau dispune de; avere, învestind nu mai puţin de jumătate în cumpărarea de pământuri, iar restul depunându-l cu dobândă. Dobânda obţinută, împreună cu venitul pământurilor, urmau să

fie plătite numitei Lily Bozard, pentru folosinţa ei, atâta timp cât va rămâne necăsătorită.

Pe lângă acest document mi-am întocmit şi testamentul, prin care lăsam cea mai mare parte a averii lui Lily Bozard, dacă nu se va fi căsătorit până la data morţii mele, iar restul surora mele Mary. Dacă Lily se va căsători sau nu va mai fi în viaţă, toată averea urma să revină surorii mele Mary şi moştenitorilor ei.

Odată documentele semnate şi sigilate, le-am înmuiat, împreună cu întreaga-mi avere şi alte bunuri, căpitanului Bell, însărcinându-l solemn să le ducă, împreună cu toate celelalte lucruri de preţ, doctorului Grimstone din Bungay, care-l va răsplăti cu generozitate. Căpitanul mi-a promis că aşa va face, nu înainte de a mă îndemna, aproape cu lacrimi în ochi, să-i însoţesc şi eu.

În afară de avere şi de documente, am trimis şi câteva scrisori, către taică-meu, soră-mea, frate-meu, doctorul Grimstone, *squire* Bozard şi una pentru Lily. Povesteam în ele ce făcusem şi cum trăisem de când venisem în Spania, închipuindu-mi, pe bună dreptate, că celelalte epistole trimise nu ajunseseră niciodată în Anglia şi le făceam cunoscută hotărârea mea de a-l urmări pe de Garcia până la capătul pământului.

„Unii ar putea – îi scriam lui Lily – să mă creadă smintii că amân sau poate chiar pierd o fericire pe care o doresc hm decât orice pe lume. Dar tu, care mă cunoşti şi mă înţelegi, nu mă vei osândi, oricâtă suferinţă ţi-ar aduce hotărârea mea. Căci dacă mi-am pus ceva în minte, nimic în. Ilara de moarte nu mă poate abate de la ţel, mai ales când sini legat de un jurământ pe care conştiinţa mea nu mă va lăsa să-l calc. N-aş mai putea niciodată să fiu fericit, chiar şi alături de tine, dacă aş renunţa să-l caut pe ucigaş. Mai întâi trebuie să am parte de trudă şi apoi de odihnă, întâi de suferinţă şi apoi de bucurie. Să nu-ţi fie teamă pentru mine – simt că voi trăi ca să mă întorc din nou; iar dacă totuşi nu mă voi mai întoarce, cel puţin am mulţumirea că ţi-ai asigurat posibilitatea de a nu avea nevoie să te căsătoreşti împotriva voinţei tale. Atâta timp cât de Garcia trăieşte, trebuie să-l urmăresc."

Fratelui meu Geoffrey îi scriam pe scurt, spunându-i ce credeam despre purtarea sa şi cât de frumos îi şedea să urmărească o fată lipsită de apărare şi să-i facă rău fratelui său plecat de acasă. Am auzit că scrisoarea mea l-a înfuriat peste măsură.

E locul să spun că scrisorile şi tot ce-am mai trimis, au ajuns cu bine la Yarmouth. Acolo, aurul şi celelalte lucruri de preţ au fost încărcate într-o barcă cu vâsle, iar căpitanul Bell, după ce şi-a isprăvit treburile, a pornit pe Yare la vale, prin Breydon, către gura fluviului Waveney şi de acolo, pe lângă Beccles, până la cheiul din Bungay, ajungând cu toate în bună stare la casa doctorului Grimstone de pe strada Nethergate. Aici îl aşteptau soră-mea Mary şi frate-meu – tata fusese îngropat cu două luni mai înainte – şi de asemeni *squire* Bozard cu fiul şi fiica sa, căci căpitanul Bell îşi vestise sosirea printr-un mesager. Nu mică le-a fost uimirea când au auzit toată povestea şi mai ales când s-au deschis cuferele şi s-au cântărit lingourile de aur, greutatea fiind aceea arătată în scrisoarea mea. Nimeni în Bungay nu mai văzuse atât de mult aur la un loc de când s-au pomenit oamenii de acolo.

Lily a început să plângă, mai întâi de bucurie pentru marele meu noroc, apoi de durere că nu venisem şi eu o dată eu bogăţiile. Tar *squire* Bozard, tatăl ei, după ce a văzut şi a auzit toate cele scrise în documente, care făceau din Lily o femeie bogată, fie că trăiam ori muream, a tras o înjurătură, spunând că gândise întotdeauna numai lucruri bune despre mine, apoi şi-a sărutat fiica, urându-i ca norocul să-i aducă numai bucurie. Pe scurt, toată lumea era încântată, în afară de frate-meu, care a părăsit casa fără o vorbă. Curând a apucat-o pe căi greşite, dându-şi seama că orice speranţă era acum deşartă. Căci după ce intrase în stăpânirea pământurilor tatălui meu, încercase în fel şi chip să se căsătorească cu Lily, cu sila dacă nu putea de bună voie. Şi în zilele noastre încă, oricine-şi poate mărita fata fără voia ei cât timp este minoră, iar *squire* Bozard nu era omul care să se dea înapoi de la o astfel de faptă şi care să ia în seamă mofturile unei fetişcane. Mare este încă puterea aurului: din ziua aceea nici vorbă n-a mai fost de căsătoria ei cu vreun alt om în afară de mine şi chiar el ar fi împiedicat-o, dacă ei i-ar fi trecut cumva prin gând, întrucât, măritându-se cu altul, Lily ar fi pierdut averea pe care i-o lăsasem. Toţi însă mi-au osândit cu tărie nebunia cum numeau ei înverşunarea de a-mi căuta vrăjmaşul şi hotărârea de a-l urmări până în îndepărtatele Indii – deşi *squire* Bozard se mângâia cu gândul că, oricum, banii tot ai fiicei sale erau, fie că trăiam sau muream. Numai Lily mi-a ţinut partea, spunându-le: „Thomas a făcut un jurământ şi e foarte bine că şi-l

ţine, doar îi este onoarea în joc. Il voi aştepta până va reveni la mine, fie că va fi în lumea asta, fie în cea viitoare”.

Dar despre toate astea nu are rost să vorbesc acum, căci au trecut mulţi ani până când am auzit ce anume s-a spus atunci.

CAPITOLUL XI

SCUFUNDAREA CARAKULUI

A doua zi după ce-i încredinţasem căpitanului Bell averea mea şi scrisorile, priveam *Aventuriera* alunecând încet pe lângă digul din Cadiz şi eram atât de trist în sinea mea, încât nu mi-e ruşine să mărturisesc că am plâns. Aş îi dat bucuros toată bogăţia de pe vas, numai să mă pot afla în locul ei pe bord. Dar ţelul îmi era neînduplecat, aşa că un alt vas era sortit să mă poarte acasă, spre ţărmurile Angliei.

Întâmplarea a făcut ca un mare carak spaniol, numit *Las Cinque Llagas,* adică *Cele Cinci Răni,* să fie gata s-o pornească spre Hispaniola, aşa că, după ce-am obţinut un brevet de negoţ, m-am îmbarcat sub numele fals de d'Aila, neguţător ce pleca în îndepărtatele Indii. Pentru ca înşelăciunea să fie deplină, am cumpărat chiar mărfuri în valoare de o sută şi cinci pesos, dintre acelea care aflasem că se căutau în Indii şi le-am urcat pe vas o dată cu mine. Corabia era plină de aventurieri spanioli, tot felul de ticăloşi certaţi cu legea şi cu cine ştie ce istorii ciudate în spate, dar tovarăşi de drum destul de buni când nu erau beţi. Cum vorbeam castiliana fără greşeală şi arătam la înfăţişare ca un adevărat spaniol, nu mi-a fost greu să mă dau drept unul de-ai lor, născocind pe deasupra o poveste despre familia mea şi despre pricinile care m-au făcut s-o pornesc pe mare. Altfel eram tot timpul, aşa cum sunt şi azi, rezervat şi tăcut, neamestecându-mă în orgiile lor. Cu toate acestea, în curând oamenii de pe vas au început să mă privească cu ochi buni, în special datorită meşteşugului meu de a-i îngriji de diferite boli.

Despre călătoria cu carakul nu prea am ce povesti, în afară de sfârşitu-i jalnic. După ce am stat o lună în insulele Canare, am pornit spre Hispaniola pe o vreme bună, dar cu vânt slab. Când mai aveam însă – după socotelile căpitanului – doar o săptămână de drum până în portul San Domingo, spre care ne îndreptam, vremea se schimbă şi o furtună cumplită se dezlănţui dinspre nord, înteţindu-se cu fiecare ceas care trecea. Trei zile şi trei nopţi vasul nostru împovărat gemu şi se împotrivi cu greu

furtunii care ne purta încotro voia, până când, în cele din urmă, înţeleserăm că, dacă furtuna nu se potolea, ne vom scufunda. Apa pătrundea acum prin toate încheieturile, unul din catarge fusese smuls, iar altul frânt în două la şase metri deasupra punţii. Dar toate aceste necazuri nu însemnau nimic faţă de ceea ce avea să urmeze, căci într-a patra dimineaţă un val uriaş ne smulse cârma şi începurăm să plutim la voia întâmplării în bătaia valurilor. Un ceas mai târziu, un alt val, cât un munte de mare. Trecu peste bord măturându-l pe căpitan, iar vasul se umplu de apă şi începu să se scufunde.

Ceea ce s-a petrecut atunci a fost îngrozitor. De mai multe zile, atât echipajul cât şi călătorii beau în disperare pentru a-şi linişti spaima şi acum, văzându-şi sfârşitul aproape, începuseră să alerge încoace şi încolo, ţipând, rugându-se şi blestemând. Câţiva dintre cei rămaşi treji s-au apucat să pună pe apă cele două bărci, iar eu împreună cu un preot aflat pe bord, un om tare cumsecade, ne străduiam să suim în ele cele câteva femei şi copii. N-a fost însă o treabă uşoară, căci marinarii beţi i-au împins la o parte şi au încercat să sară ei în bărci, astfel că prima s-a răsturnat, scufundându-se împreună cu oamenii. Chiar atunci cârâitul s-a zguduit puternic, aplecându-se mult într-o parte. Văzând că totul e pierdut, l-am strigat pe preot să mă urmeze şi, aruncându-mă în mare, am înotat spre cea de-a doua barcă, care, cu câteva femei ce ţipau, plutea în voia valurilor în mijlocul învălmăşelii. Am izbutit, fiind bun înotător, să ajung teafăr până la ea şi l-am ajutat şi pe preot să nu se înece. Chiar atunci vasul s-a înclinat spre pupa şi a plutit astfel câteva minute, ceea ce ne-a dat răgazul să luăm ramele şi să vâslim cu putere, îndepărtându-ne puţin. Abia ajunsesem la vreo cincisprezece metri de vas, când, însoţit de ţipetele sălbatice şi înspăimântătoare ale celor de pe bord, corabia s-a scufundat într-o clipă în adâncuri; gata să ne tragă şi pe noi în abis. Am rămas o vreme tăcuţi, copleşiţi de groază, dar după ce vârtejul iscat în urma scufundării vasului a încetat să mai fiarbă, am vâslit înapoi spre locul unde plutise carakul. Toată marea era presărată cu sfărâmături, dar printre ele n-am găsit decât un singur copil viu, agăţat de o vâslă. Ceilalţi, vreo două sute de suflete, fuseseră traşi la fund o dată cu vasul şi pieriseră în chip jalnic, sau dacă mai era cineva în viaţă n-am putut să-l vedem pe marea aceea învolburată, peste care începea să se aştearnă întunericul.

Dacă stau să mă gândesc, a fost un noroc că n-am mai salvat pe nimeni, căci cele zece fiinţe din bărcuţă erau exact atât cât putea duce – preotul şi cu mine fiind singurii bărbaţi. Spuneam că întunericul începuse să se lase şi, din fericire pentru noi, marea se potoli cu încetul, căci altminteri ne-am fi scufundat. Tot ce puteam face era să ţinem vârful bărcii în direcţia valurilor şi aceasta am şi făcut toată noaptea. Era un lucru ciudat de văzut, sau mai degrabă de auzit, cum omul acela cumsecade, preotul care mă întovărăşea, le spovedea pe femei una câte una, în timp ce se străduia să tragă la vâsle şi, după ce toate au fost spovedite, începu să se roage lui Dumnezeu să ne salveze sufletele, căci în privinţa salvării trupurilor nu mai aveam nici o nădejde. Vă puteţi închipui ce simţeam, dar n-o să vă mai povestesc, căci oricât de grea era starea în care mă aflam, mă aşteptau momente şi mai grele, despre care va trebui să povestesc când va veni timpul.

În cele din urmă noaptea trecu şi zorile se iviră peste marea pustie. Puţin după aceea răsări soarele şi ne bucurarăm, căci eram uzi până la piele şi îngheţaţi. Dar în curând căldura lui deveni de neîndurat şi noi n-aveam în barcă nici hrană şi nici apă. Începurăm să fim chinuiţi de sete. Cum însă vântul se preschimbase într-o briză continuă, întocmirăm, cu ajutorul vâslelor şi al unei pături, un fel de pânză care ne purta cu iuţeală peste apă. Numai că oceanul se întindea cât vedeai cu ochii şi noi nu ştiam încotro ne îndreptăm, iar setea devenea cu fiecare ceas mai chinuitoare. Spre prânz, un copil muri pe neaşteptate şi fu aruncat în mare, iar după vreo trei ceasuri maică-sa cufundă în mare căuşul pentru scos apa din barcă şi bău până la fund apa amară. O clipă păru să-şi potolească setea, apoi deodată o apucă un fel de nebunie şi, sărind în sus, se aruncă peste bord şi se scufundă. Înainte ca soarele, care strălucea ca un glob înroşit, să apună dincolo de orizont, preotul şi cu mine eram singurii care ne mai păstram puterile – ceilalţi zăceau pe fundul bărcii, îngrămădiţi unii peste alţii ca nişte muribunzi, gemând de suferinţă, în cele din urmă se lăsă noaptea şi ne alină puţin chinurile, căci aerul deveni mai răcoros. Dar ploaia pentru care ne rugam n-a căzut şi atât de mare era căldura, încât atunci când soarele răsări din nou pe un cer fără nori, am ştiut că, dacă nu ne va veni de nicăieri vreun ajutor, va fi ultima oară când ne era dat să-l mai vedem.

La un ceas după răsăritul soarelui a mai murit încă un copil şi

în timp ce ne pregăteam să-i aruncăm trupul în mare am zărit un vas în depărtare şi am socotit că va trece cam la două mile de locul unde ne aflam. Mulţumindu-i lui Dumnezeu pentru acest ajutor binecuvântat, ne-am apucat să vâslim, căci vântul se potolise şi pânza noastră greoaie nu ne putea împinge pe ape şi am vâslit astfel încât să tăiem calea vasului. După ce-am trudit mai bine de o oră. Vântul a încetat cu totul şi am văzut că mai erau vreo trei mile până la vasul care stătea în nemişcare. Împreună cu preotul, am continuat să vâslim, încredinţaţi că ne vom da duhul în barca aceea, din cauza-soarelui care ardea ca o flacără şi nici o boare de vânt nu se isca s-o potolească; acum şi buzele noastre erau crăpate de sete. Totuşi continuam să vâslim, până când umbra catargelor de pe vas a căzut peste noi şi i-am văzut pe marinari privindu-ne de pe punte. Îndată am ajuns lângă vas, iar ei ne-au aruncat o scară de frânghie, îndemnându-ne, în limba spaniolă, să ne urcăm.

Cum am ajuns pe punte nu pot să spun, dar îmi amintesc că am căzut la umbră şi-am băut cană după cană din apa ce ne-a fost adusă. În cele din urmă setea mi s-a potolit, dar câteva clipe am simţit o asemenea slăbiciune şi ameţeală, încât am dat la o parte bucata de carne ce mi se oferea. Cred că mi-am pierdut simţirile, căci mi-am revenit abia când soarele era drept deasupra capului şi mi se părea că visasem. Am auzit apoi un glas cunoscut, odios. În momentul acela eram singur sub umbra copertinei de pe punte, căci echipajul vasului se strânsese pe puntea din faţă, îngrămădit în jurul a ceva ce părea să fie leşul unui om. Lângă mine se afla o farfurie cu mâncare şi o sticlă cu rachiu şi simţind că-mi revin puterile, am mâncat şi-am băut cu mare poftă. Abia îmi sfârşisem masa, când oamenii de pe puntea din faţă au ridicat leşul acelui om, încât am putut să văd că era negru la culoare şi l-au aruncat peste bord. Apoi trei dintre ei, care, după haine, mi-am închipuit că sunt ofiţeri, au venit spre mine şi atunci m-am ridicat în picioare să-i întâmpin.

— *Senor* – zise cel mai înalt dintre ei, cu glas plăcut şi amabil – permite-mi să-ţi prezint felicitările mele pentru minunata dumitale… – şi se opri brusc.

Mai visam oare, sau era chiar glasul pe care-l cunoşteam? Când am ridicat ochii şi i-am văzut faţa, mi-am dat seama că era într-adevăr al lui *Juan de Garcia*! Dar dacă eu l-am recunoscut şi el a văzut cine sunt.

— *Caramba*! exclamă el. Pe cine avem aici? *Senor* Thomas

Wingfield, te salut. Priviţi, prieteni, îl vedeţi pe flăcăul asta pe care ni i-a adus marea? Nu este spaniol, ci spion englez. Ultima dată când l-am văzut era pe străzile din Sevilla şi acolo a încercat să mă ucidă pentru că l-am ameninţat că am să dezvălui cârmuirii faptele sale. Acum iată-l aici – cu ce scopuri numai el ştie.

— Nu-i adevărat – am răspuns – nu sunt spion şi am pornit pe mare doar cu un singur ţel: să te găsesc.

— Atunci ai reuşit foarte bine, chiar prea bine poate pentru siguranţa ta. Spune acum, tăgăduieşti că eşti Thomas Wingfield şi că eşti englez?

— Nu tăgăduiesc. Eu...

— Iartă-mă, dar cum explici că, după cum mi-a spus tovarăşul tău, preotul, ai călătorit pe *Las Cinque Llagas* sub numele de *d'Aila?*

— Am motivele mele pentru aceasta, Juan de Garcia.

— Te înşeli, *senor.* Numele meu este Sarceda, după cum îţi pot dovedi aceşti domni. Cândva am cunoscut şi eu un cavaler care se numea de Garcia, dar acela a murit.

— Minţi! i-am răspuns şi atunci unul din tovarăşii lui de Garcia m-a izbit peste gură.

— Uşor, prietene – zise de Garcia – nu-ţi mânji mâinile lovind jigodii de teapa acestuia, sau, dacă vrei să-l loveşti, foloseşte un băţ. A mărturisit, cum prea bine aţi auzit, că şi a luat un nume fals şi că este englez, deci duşman al ţării noastre. Voi adăuga şi-mi dau cuvântul de onoare că-i adevărat, că, după câte ştiu, este spion şi poate un viitor ucigaş. Acum, domnilor, din însărcinarea reprezentantului maiestăţii sale, noi suntem judecătorii. Dar cum nu vreau să credeţi cumva, după ce câinele ăsta de englez m-a făcut mincinos, că înclin a mă purta nedrept cu el, prefer să las judecata pe mâinile voastre.

Am încercat să spun şi eu ceva, dar spaniolul care mă izbise, un ticălos cu o înfăţişare de fiară şi-a scos spada şi-a jurat că mă va străpunge dacă voi îndrăzni să deschid gura. Aşa încât am socotit că e mai bine să tac.

— Englezul ăsta ar atârna foarte bine de-un catarg – zise el.

De Garcia, care se apucase să fluiere nepăsător o melodie, zâmbi, privind mai întâi spre catarg, apoi la gâtul meu şi ura din ochii săi părea că mă arde.

— Planul meu cred că-i mai bun – zise al treilea ofiţer. Dacă-l spânzurăm, s-ar putea să ni se ceară socoteală şi ar fi şi o risipă.

Văd că-i un tânăr voinic şi ar rezista câţiva ani în mine. Să-l vindem împreună cu restul încărcăturii, ori, dacă vreţi, îl cumpăr eu însumi, după ce-i fixăm preţul. Am nevoie de câţiva ca el pe moşia mea.

La vorbele acestea, am văzut faţa lui de Garcia pălind puţin, căci ar fi dorit să scape de mine pentru totdeauna. Totuşi socoti că-i mai bine să nu se amestece şi spuse doar, cu un uşor căscat:

— Dinspre partea mea, ia-l, camarade, chiar şi pe degeaba. Numai că, te previn, păzeşte-l bine, ca nu cumva să te trezeşti cu un cuţit în spate.

Ofiţerul râse şi zise:

— Nu cred că prietenul nostru va mai avea prilejul să mă vadă, căci nu cobor niciodată sub pământ, unde-şi va avea locuinţa. Şi-acum, englezule, coboară sub punte, unde ţi-e locul.

Şi chemă un marinar, poruncindu-i să aducă lanţurile omului care murise.

După ce lanţurile au fost aduse, am fost scotocit şi prădat de aurul pe care-l aveam asupra mea – era tot ce-mi mai rămăsese din averea mea. Apoi, cu lanţurile la glezne şi în jurul gâtului, am fost târât în cală. Înainte de a ajunge acolo, îmi dădui seama ce încărcătură ducea vasul. Era încărcat cu sclavi capturaţi în Fernandina, cum numesc spaniolii insula Cuba, care urmau să fie vânduţi în Hispaniola. Printre aceşti sclavi mă număram acum şi eu.

Nu ştiu cum aş putea zugrăvi ororile acelei temniţe. Locul era scund, nu mai mult de doi metri înălţime, iar sclavii zăceau prinşi în fiare, în apa împuţită de pe fundul vasului. Stăteau grămadă unul peste altul, legaţi cu lanţuri de nişte inele prinse în lemnăria vasului. Cred că erau la vreo două sute de inşi, bărbaţi, femei şi copii, sau mai bine zis fuseseră două sute când pornise vasul, cu o săptămână mai înainte. Cam douăzeci dintre ei muriseră, ceea ce se socotea a fi puţin, deoarece spaniolii erau obişnuiţi să piardă între o treime până la jumătate din încărcătură în acest trafic drăcesc.

Când am coborât sub punte, în halul de slăbiciune în care mă găseam, m-a cuprins o greaţă cumplită la gemetele şi mirosurile acelea îngrozitoare, ca şi la imaginile pe care le vedeam în lumina felinarelor din mâinile paznicilor ce mă duceau, căci cala nu avea nici o deschidere pe unde să pătrundă lumină şi aer. Târât mai departe, m-am pomenit în curând înlănţuit în mijlocul

unui şir de negri, bărbaţi şi femei, cu picioarele în apa împuţită. Rânjind batjocoritor, spaniolii m-au lăsat apoi, nu înainte de a-mi spune că era un culcuş prea bun chiar pentru un englez. Am îndurat o vreme, până când somnul sau o stare de amorţeală mi-a venit în ajutor şi uitarea s-a aşternut peste mine, rămânând astfel cam o zi şi o noapte.

Când m-am trezit, l-am zărit pe spaniolul căruia îi fusesem vândut sau dăruit. Stătea cu un felinar în mână, luminând scoaterea lanţurilor unei femei care se afla legată chiar lângă mine. Era moartă şi la lumina felinarului am putut vedea că pierise de o boală cumplită, necunoscută mie, despre care am aflat mai târziu că se numea „friguri galbene". Femeia nu era însă singura, căci am numărat douăzeci de morţi, scoşi unul după altul şi am mai putut vedea mulţi alţii atinşi de aceeaşi molimă. Spaniolii păreau destul de înspăimântaţi, căci nu ştiau ce să facă împotriva ei şi căutau s-o ţină măcar pe loc curăţind cala şi îndepărtând câteva scânduri din puntea de deasupra, ca să poată pătrunde aer. Altfel cred că ne-am fi prăpădit cu toţii şi cred că dacă am scăpat o datorez împrejurării că cea mai mare deschizătură în punte a fost făcută chiar deasupra capului meu. Puteam să mă ridic în picioare, atât cât îmi îngăduiau lanţurile şi să trag câte o gură de aer aproape curat.

După ce-au împărţit apă şi turte de mălai, spaniolii au plecat. Am băut apa cu lăcomie, dar turtele nu le-am putut mânca, fiind mucegăite. Gemetele şi înfăţişarea tovarăşilor mei de suferinţă erau atât de îngrozitoare, încât nu voi încerca să le descriu.

Tot timpul ne înăbuşeam în căldura aceea cumplită, căci o dată cu aerul pătrundeau acum şi razele soarelui prin scândurile scoase de pe puntea vasului şi puteam să-mi dau seama că vântul se oprise şi că pluteam la voia întâmplării. M-am ridicat în picioare şi, proptindu-mi călcâiele pe o coastă a vasului şi spatele de perete, m-am pomenit într-o poziţie din care puteam zări picioarele celor ce treceau pe puntea de sus.

După o vreme am văzut că unul dintre aceştia purta o sutană de preot; gândindu-mă că s-ar fi putut să fie chiar preotul cu care scăpasem de la înec, m-am străduit să-i atrag luarea-aminte şi în cele din urmă am izbutit. Aflând cine sunt, s-a întins pe punte, făcându-se că se odihneşte şi am putut sta astfel de vorbă împreună. Mi-a spus, după cum bănuisem, că nu era nici o boare de vânt şi că pluteam la întâmplare; de asemenea, că o molimă cumplită se întinsese pe vas, care doborâse până acum o treime

din echipaj. După credinţa preotului, era o pedeapsă cerească pentru cruzimea şi răutatea lor.

Am răspuns că pedeapsa se abătuse şi asupra sclavilor, la fel cum se abătuse asupra celor care-i ţineau în sclavie şi l-am întrebat unde se afla Sarceda, după cum i se spunea pe vas lui de Garcia. Am aflat astfel că se îmbolnăvise şi el, chiar în dimineaţa aceea şi m-am bucurat grozav, căci dacă-l urâsem înainte, vă puteţi închipui cât de adâncă era ura mea acum. După aceea, preotul m-a părăsit şi s-a întors cu apă în care storsese zeamă de lămâie, care mi s-a părut ca un nectar al zeilor, cu o bucată de carne şi fructe. Mi le-a dat prin deschizătura dintre scânduri, iar eu m-am întins cum am putut ca să le apuc, cu mâinile încătuşate, apoi am înghiţit totul. Dar, spre marea mea părere de rău, preotul a trebuit să plece şi abia în dimineaţa următoare am aflat că nu avea să mai vină.

În sfârşit, ziua a trecut, a trecut apoi şi noaptea cea lungă. Când, în cele din urmă, spaniolii au coborât din nou în cală, erau patruzeci de leşuri care trebuiau scoase şi mulţi alţii zăceau bolnavi. După plecarea lor m-am ridicat în picioare, pândindu-l în zadar pe prietenul meu, preotul, care n-a mai venit nici atunci şi nici altă dată.

CAPITOLUL XII

THOMAS AJUNGE LA ŢĂRM

Un ceas şi mai bine am stat astfel în picioare, întinzându-mi gâtul în sus, doar-doar l-oi zări. În cele din urmă, fiindcă puterile mă lăsau, tocmai voiam să mă las din nou jos în cală, când zării poalele unei rochii trecând pe lângă deschizătura din punte şi cum am recunoscut-o a fi a doamnei ce scăpase o dată cu mine în barcă, şoptii:

— *Senora,* pentru numele lui Dumnezeu, ascultă-mă! Sunt eu, d'Aila, înlănţuit aici jos, printre sclavi.

Tresări, apoi, ca şi preotul, se aşeză jos pe punte, iar eu îi povestii în ce stare cumplită mă aflam, fără a bănui că ea cunoştea grozăviile ce se petreceau sub punte.

— Din păcate, *senor* – răspunse ea – nu pot fi cu mult mai rele decât cele de deasupra. O molimă îngrozitoare bântuie în rândurile echipajului: şase au şi murit, iar mulţi alţii aiurează în nebunia ultimelor clipe. Mai bine ne-ar fi înghiţit marea împreună cu ceilalţi, căci am fost salvaţi doar ca să cădem în iad. Maică-mea a murit, iar frăţiorul meu mai mic e şi el pe moarte.

— Dar unde-i preotul? am întrebat.

— S-a sfârşit azi-dimineaţă şi tocmai l-au aruncat în mare. Înainte de-a muri, mi-a spus despre dumneata şi m-a rugat să te ajut dacă pot. Dar vorbele-i erau ciudate şi-am crezut că aiurează. Oare cum te-aş putea ajuta?

— Poate că ai putea să-mi dai ceva de mâncare şi de băut – am rugat-o – cât despre prietenul nostru, Dumnezeu să-i odihnească sufletul. Ce s-a întâmplat cu căpitanul Sarceda? A murit şi el?

— Nu, *senor*, este singurul care-şi revine dintre toţi cei pe care i-a lovit boala. Şi acum trebuie să mă duc la căpătâiul frăţiorului meu… Dar, stai, mai întâi am să-ţi caut ceva de mâncare.

Plecă şi se întoarse îndată cu o bucată de carne şi o sticlă de vin, pe care-o ascunsese sub rochie, iar eu am mâncat bine cuvântând-o.

Două zile m-a hrănit astfel, aducându-mi de mâncare în timpul

nopţii. În a doua noapte mi-a spus că fratele ei murise, că din tot echipajul numai cincisprezece marinari şi un ofiţer rămăseseră neatinşi de boală şi că şi ea simţea cum o cuprinde boala. Mi-a mai spus că apa era aproape pe sfârşite şi ca pentru sclavi nu mai rămăsese decât foarte puţină mâncare. După aceea n-a mai venit şi-mi închipui că a murit şi ea.

La douăzeci şi patru de ore după ultima ei vizită, am părăsit acest vas blestemat. O zi întreagă, nimeni nu venise să ne aducă ceva de mâncare sau să se îngrijească de sclavi şi de fapt mulţi dintre ei nici nu mai aveau nevoie de îngrijire căci îşi dăduseră ultima suflare. Totuşi unii mai trăiau, deşi, după câte-mi puteam da seama, cei mai mulţi fuseseră atinşi de molimă. În ceea ce mă priveşte, scăpasem, poate din cauza vigoarei şi a sănătăţii mele înnăscute, care întotdeauna m-am ferit de friguri şi de boli, întărit şi de mâncarea bună pe care mi-o aduseseră prietenii. Ştiam însă că n-am să mai pot rezista multă vreme, legat în lanţuri în acest cavou oribil şi mă rugam să vină moartea să mă scape de grozăviile unei asemenea vieţi.

Ziua trecu ca şi cele de până atunci, într-o zăpuşeală înăbuşitoare neîntreruptă de nici o adiere şi în cele din urmă veni noaptea, groaznică din pricina delirului cumplit al muribunzilor. Ei bine, în iadul acela am adormit şi am visat că mă plimbam cu iubita mea în valea râului Waveney.

Spre dimineaţă am fost trezit de un zăngănit de fiare şi, deschizând ochii, am văzut că marinarii desfăceau, ciocănind la lumina felinarelor, atât cătuşele celor morţi, cât şi ale celor vii. De îndată ce lanţurile erau desfăcute, o funie era înfăşurată în jurul trupului sclavului şi, mort sau viu, acesta era tras prin tambuchi. După aceea, un plescăit puternic în apa de afară dădea să se înţeleagă ce urma. Am priceput pe dată că toţi sclavii erau aruncaţi peste bord, din pricina lipsei de apă şi în nădejdea ca astfel să scape de molimă măcar spaniolii rămaşi în viaţă.

Am privit un timp cum lucrau, până când între mine şi marinari nu mai rămăseseră decât doi sclavi, dintre care unul era viu, iar celălalt mort. Dându-mi seama că aceasta va fi şi soarta mea, să fiu aruncat peste câteva clipe în mare, am stat în cumpănă dacă să le spun că nu mă molipsisem şi să-i rog să mă cruţe, sau să-i las să mă înece. Fireşte, doream să trăiesc, dar vă puteţi da seama cât de mari erau chinurile pe care le înduram şi cât de copleşit îmi era sufletul de nenorocirile şi grozăviile din jurul

meu, dacă mă hotărâsem să nu mai fac nici un efort ca să trăiesc, aşteptând moartea ca o eliberare milostivă. De fapt, ştiam că era destul de greu ca o astfel de încercare să fie de vreun folos, căci marinarii spanioli erau înnebuniţi de teamă şi n-aveau decât o dorinţă – să scape de sclavii din pricina cărora apa se împuţina şi care, credeau ei, răspândiseră molima. Aşa încât am rostit toate rugăciunile de care mi-am amintit şi, cu o mare înfiorare de teamă, căci oricât de înalt ar fi spiritul, sărmanul trup se dă înapoi din faţa morţii şi a necunoscutului de dincolo de ea, m-am pregătit să mor.

După ce l-au târât pe nenorocitul încă viu de alături, oamenii s-au îndreptat spre mine. Erau goi până la brâu şi lucrau cu furie, ca să termine cât mai degrabă o muncă atât de dezgustătoare; asudau de căldură şi, ca să nu leşine, se întăreau cu înghiţituri de rachiu.

— Şi ăsta-i viu şi parcă nu-i bolnav – zise un marinar pe când îmi desfăcea cătuşele.

— Viu sau mort, afară cu câinele! vorbi răguşit un altul şi am văzut că era ofiţerul căruia îi fusesem dat ca sclav. E englezul ăla care ne-a adus ghinion. Aruncă-l pe Jonah[17] peste bord şi lasă-l să-şi încerce deochiul asupra rechinilor.

— Aşa să fie – întări celălalt şi sfârşi cu desfăcutul lanţurilor. Eu aşa zic, că dac-ai ajuns la o cană de apă pe zi, nu-ţi îndemni oaspeţii s-o împartă cu tine, ci le arăţi uşa. Spune-ţi rugăciunile, englezule şi fie ca ele să-ţi fie mai de folos decât le-au fost celor mai mulţi de pe vasul ăsta blestemat. Iată, ţine ceva care să-ţi îndulcească puţin înecul, căci din ăsta avem mai mult pe vas decât apă – şi-mi întinse o sticlă cu rachiu.

Am luat-o şi-am tras o duşcă bună, care m-a îmbărbătat puţin. Oamenii au înfăşurat funia în jurul meu şi, la un semnal, cei de pe punte au început să mă tragă în sus, până am ieşit prin deschizătura tambuchiului. În timp ce eram târât pe lângă spaniolul căruia îi fusesem dat ca sclav şi care adineauri fusese de părere să fiu azvârlit în apă, i-am văzut bine faţa în lumina felinarului şi-am citit pe ea semne pe care un medic le înţelege limpede.

— Rămâi cu bine – i-am zis – căci ne vom reîntâlni în curând. Neghiobule, de ce mai trudeşti? Odihneşte-te, că te-a ajuns boala şi pe tine. În şase ceasuri ai să fii mort!

---

[17] Personaj biblie, despre care se spune că ar fi scăpat cu viaţă la mod miraculos, după trei zile de stat în pântecele unei balene.

La auzul vorbelor mele, căscă gura de spaimă şi câteva clipe nu izbuti să scoată un sunet. Apoi rosti o înjurătură îngrozitoare şi aruncă spre mine ciocanul pe care-l ţinea în mână; şi, într-adevăr, suferinţele mele ar fi luat sfârşit în clipa aceea, dacă n-aş fi fost ridicat chiar atunci de cei ce trăgeau de sus, astfel că ciocanul nu mă mai putu ajunge.

În clipa următoare mi-au desfăcut funia şi am căzut pe punte. Lângă mine am văzut doi negri, a căror sarcină era să-i arunce pe nenorociţii de sub punte în mare şi în spatele lor, aşezat pe un scaun, cu faţa suptă de boala prin care trecuse, se afla de Garcia, care-şi făcea vânt cu un *sombrero,* căci noaptea era foarte călduroasă.

M-a recunoscut de îndată în lumina lunii, care strălucea cu putere şi mi-a spus:

— Ce! Eşti aici şi încă viu, vere? Văd că eşti zdravăn; credeam că ai murit sau măcar eşti pe moarte. Dacă n-ar fi fost blestemata asta de molimă, aveam eu grijă de tine! Ei, bine că până la urmă a ieşit cum trebuie – şi singura mea bucurie din toată această călătorie e că am plăcerea să te trimit rechinilor. Asta mă mângâie de multe, prietene Wingfield. Aşadar, ai venit peste mări ca să te răzbuni? Ei bine, sper că şederea aici ţi-a plăcut. Confortul a lăsat de dorit, dar cel puţin primirea ce ţi s-a făcut a fost călduroasă. Şi-acum, să grăbim despărţirea. Noapte bună, Thomas Wingfield; dacă, din întâmplare, o vei întâlni pe maică-ta, spune-i din partea mea cât m-a durut c-a trebuit s-o ucid, fiind singura fiinţă pe care am iubit-o. Nu venisem s-o omor, cum poate ai crezut, dar m-a silit s-o fac pentru a mă salva, căci altfel n-aş mai fi trăit să mă întorc în Spania. Avea prea mult din propriul meu sânge pentru a mă lăsa să scap şi se pare că acelaşi sânge curge şi în vinele tale, căci altfel m-ai fi urmărit cu atâta încrâncenare răzbunarea. Ei bine, nu ţi-a mers! Şi se lăsă să cadă din nou în scaun, făcându-şi vânt cu pălăria-i cea largă.

Chiar şi atunci, deşi mă aflam în pragul morţii, am simţit că-mi fierbe sângele în vine la auzul vorbelor sale batjocoritoare. Într-adevăr, triumful lui de Garcia era complet. Venisem să-i dobor şi care era sfârşitul? Stătea gata să mă azvârle la rechini. Totuşi i-am răspuns cu toată demnitatea de care mai eram în stare.

— Sunt la cheremul tău, din păcate. Dar dacă a mai rămas în tine vreo urmă de bărbăţie, dă-mi o spadă şi haide să sfârşim cearta, odată pentru totdeauna. Eşti slăbit de boală, ştiu, dar eu cum crezi că mă simt după zilele şi nopţile petrecute în infernul

vostru de sub punte? Suntem în aceeaşi stare, de Garcia.

— Se poate, vere, dar la ce bun? Ca să fiu cinstit, lucrurile nu mi-au mers prea bine de câte ori ne-am aflat faţă-n faţă. E ciudat, dar să ştii că mă tulbura presimţirea că tu-mi vei aduce sfârşitul. Este una din pricinile pentru care am căutat să plec în regiunile mai calde. Dar ca să vezi cât de nebuneşti sunt presimţirile, prietene! Eu mai sunt încă în viaţă, deşi am bolit din greu şi am de gând să mai trăiesc încă mult, pe când tu – iartă-mă c-o spun – eşti mort de pe acum. Într-adevăr, aceşti doi flăcăi – şi arătă spre cei doi negri care profitaseră de discuţia noastră ca să arunce în mare pe sclavul ridicat după mine prin tambuchi – aşteaptă să pună capăt conversaţiei noastre. Ai vreun mesaj să-mi încredinţezi? Dacă-i aşa, spune-l, căci timpul e scurt şi cala trebuie curăţată până-n zori.

— N-am nici un mesaj să-ţi încredinţez, dar am să-ţi transmit unul din partea cuiva, de Garcia – am răspuns eu. Înainte însă de a ţi-l destăinui, lasă-mă să-ţi spun o vorbă. S-ar părea că ai câştigat, deşi nu eşti decât un ucigaş nemernic – dar poate că jocul nu s-a terminat. Temerile tale ar mai putea încă să se adeverească. E drept, sunt ca şi mort, dar răzbunarea mea ar putea să nu moară o dată cu mine, căci o las pe mâna celui căruia ar fi trebuit să i-o las de la început. S-ar putea să mai trăieşti câţiva ani, dar crezi că vei scăpa? Într-o zi vei muri şi tu, la fel de sigur cum trebuie să mor eu în noaptea asta. Şi ce va fi atunci, de Garcia?

— Ei hai, te rog – zise el şi faţa îi era toată numai rânjet. Cu siguranţă că n-ai fost uns preot. Spuneai că ai un mesaj. Te rog să mi-l comunici, dar repede. Timpul fuge, vere Wingfield. Cine putea trimite un mesaj unui exilat ca mine?

— Isabella de Siguenza, pe care ai înşelat-o printr-o căsătorie mincinoasă şi apoi ai părăsit-o – am spus eu răspicat.

Sări de pe scaun şi se ridică în picioare, deasupra mea.

— Ce-i cu ea? şopti el sălbatic.

— Doar atât, că au zidit-o călugării de vie, împreună cu copilul.

— Au zidit-o de vie? Maică a îndurării! De unde ştii?

— S-a întâmplat să fiu de faţă, atât. M-a rugat să-ţi povestesc sfârşitul ei şi al copilului şi că a murit ascunzându-ţi numele, iubind şi iertând. Acesta a fost mesajul ei, dar eu mai am ceva de adăugat: fie ca să te urmărească pe veci şi ea şi maică-mea; fie ca să te urmărească prin viaţă şi prin moarte, pe pământ şi în iad!

O clipă îşi acoperi faţa cu mâinile, apoi, lăsându-le în jos, căzu pe scaun şi strigă spre cei doi marinari negri:

— Luaţi sclavul! De ce vă mişcaţi atât de încet?

Oamenii înaintară spre mine, dar n-aveam de gând să mă las încă pe mâna lor şi voiam să-l silesc pe de Garcia să-mi împărtăşească soarta. Pe neaşteptate, m-am repezit spre el şi, apucându-l de mijloc, l-am smuls din scaunul său. Atât de mare era puterea pe care mi-o dădeau mânia şi disperarea, încât am izbutit să-l ridic până la nivelul balustradei. Dar acolo totul s-a sfârşit, căci atunci cei doi marinari negri au sărit asupra noastră şi mi l-au smuls din strânsoare. Văzând că totul era pierdut, căci erau gata să mă spintece cu săbiile lor, m-am apucat de balustradă şi-am sărit în mare.

Raţiunea îmi spunea că aş face bine să mă înec cât mai repede cu putinţă şi m-am gândit să nu încerc să înot, ci să mă scufund de îndată. Dar setea de viaţă era mai puternică decât mine şi cum am atins apa, am ieşit la suprafaţă şi-am început să înot de-a lungul vasului. M-am ţinut cât am putut în umbra lui, temându-mă să nu mă vadă de Garcia şi să poruncească oamenilor să tragă în mine cu săgeţi şi gloanţe. L-am auzit înjurând şi spunând:

— S-a dus! Şi de data asta pentru totdeauna! Dar presimţirea mea era gata-gata să se adeverească. E ciudat cât de tare mă înfricoşează vederea acestui om!

Ştiam în adâncul inimii mele că făceam o nebunie, căci chiar dacă nu mă ataca un rechin, puteam înota cel mult vreo şase sau opt ceasuri în apa caldă, dar până la urmă tot aveam să mă duc la fund... Şi-atunci la ce-mi mai folosea să lupt? Totuşi înotam încet mai departe – şi după murdăria şi duhoarea din cala cu sclavi, apa curată şi briza înviorătoare îmi cădeau bine ca o mâncare şi un vin bun. Simţeam cum prind forţe în timp ce înotam. M-am depărtat vreo sută de metri şi mai bine de vas şi deşi cu greu puteam fi văzut de pe bord, auzeam încă plescăitul leşurilor, pe măsură ce sclavii erau aruncaţi în apă şi ţipetele celor vii, în timp ce se înecau.

Mi-am ridicat capul şi-am privit în jur pe întinderea apei. La o oarecare depărtare am văzut ceva plutind şi-am înotat într-acolo, aşteptându-mă ca fiecare clipă să fie cea din urmă, din pricina rechinilor care mişună prin aceste mări. Dar ajungând mai aproape, mi-am dat seama, spre bucuria mea, că era un butoi

mare, aruncat de pe vas şi care plutea în picioare pe apă. Am ajuns lângă el şi, împingându-l de dedesubt, am izbutit să-l aplec puţin, până am apucat cu mâna de marginea de sus. Am văzut că era pe jumătate plin cu turte de mălai şi că fusese azvârlit pentru că mălaiul se încinsese. Greutatea turlelor stricate, acţionând ca un balast, ţinea butoiul drept pe apă. M-am gândit că dacă aş putea intră-n butoi, aş fi câtva timp la adăpost de rechini, dar nu ştiam cum să mă caţăr în el.

În timp ce-mi frământam mintea, am privit din întâmplare înapoi şi am văzut aripa unui rechin înălţându-se deasupra apei la nici douăzeci de metri depărtare şi apropiindu-se cu repeziciune de mine. Spaima care m-a cuprins mi-a dat puterea şi iscusinţa deznădejdii. Trăgând în jos de muchia butoiului până când apa a-nceput să pătrundă în el, m-am apucat de amândouă părţile şi, ridicându-mă în mâini, mi-am îndoit genunchii. Nici azi nu înţeleg cum am izbutit, dar în clipa următoare mă aflam în butoi, fără altă vătămare decât o gleznă julită. Dar chiar dacă aveam acum o barcă, era pe punctul de a se scufunda, căci greutatea mea şi a mălaiului stricat, împreună cu apa care pătrunsese peste margine, făceau ca butoiul să nu mai iasă decât cu câteva degete deasupra apei. Mă gândeam cu groază că dacă mai intră încă puţină apă, butoiul se va scufunda. În clipa aceea am văzut aripa rechinului la nici patru metri de butoi şi l-am şi simţit zguduindu-se când lighioana l-a izbit cu botul.

Am început să scot cu furie apa cu mâinile şi marginea butoiului se ridică încet deasupra apei. Când se înălţase cu vreo cinci degete, rechinul, înfuriat că-i scăpasem, se ridică la suprafaţa apei şi, întorcându-se pe-o parte, începu să muşte butoiul – îl auzeam cum zgârie lemnul şi cercurile de fier, răsucindu-l şi clătinându-l, până când am început să iau iar apă. Trebuia să scot într-una apa cu mâinile şi dacă rechinul şi-ar fi reînnoit atacul, aş fi fost pierdut. Dar negăsind lemnul şi fierul pe gustul său, fiara s-a îndepărtat, deşi i-am mai văzut din când în când aripa încă vreo câteva ceasuri după aceea. Am scos apa cu mâinile până când n-am mai fost în stare, apoi, descălţându-mi gheata, am scos apa cu ea. Şi iată că marginea butoiului se ridică cam la treizeci de degete deasupra apei; atunci m-am oprit din treabă, de teamă ea nu cumva butoiul să se răstoarne. Aveam timp să mă odihnesc, dar în acelaşi timp şi să-mi dau seama că toate acestea nu foloseau la nimic. Tot aveam să mor până la urmă – fie înecat, fie de sete – şi mă blestemam în gând

pentru laşitatea mea, care nu făcuse decât să-mi prelungească suferinţele.

M-am rugat de Dumnezeu să mă ajute şi niciodată în viaţă n-am rostit o rugă mai fierbinte ea în ceasul acela. După ce mi-am sfârşit rugăciunea, am simţit că, într-un fel pacea şi speranţa coboară asupră-mi. M-am gândit că este totuşi o minune că în răstimp de trei zile am reuşit să scap de trei ori din primejdii cumplite, mai întâi de pe carakul ce se scufunda, apoi de molimă şi moarte prin înfometare în cala de pe vasul cu sclavi şi acum, chiar de-ar fi doar pentru puţin timp, de fălcile crude ale rechinului. Îmi ziceam că nu scăpasem de primejdii, care pentru atâţia alţii fuseseră fatale, ca să pier până la urmă în chip jalnic. Şi, în disperarea mea, am început să sper, într-un moment când speranţa era doar nebunie; dar n-aş putea spune dacă această uşurare îmi era trimisă de sus sau dacă, fiindcă eram viu în clipa aceea, nu puteam crede că în curând voi fi mort.

Dar cel puţin mi-a revenit curajul şi am putut gusta chiar frumuseţea nopţii. Marea părea lină ca un lac, nici o adiere nu-i tulbura oglinda şi după ce luna a apus, mii de stele, de o strălucire cum nu văzusem nicicând în Anglia, împânziră cerul. În cele din urmă, stelele au pălit şi zorile au început să se aprindă la răsărit, urmate de primele raze de soare. Dar o dată cu răsăritul o pâclă groasă se lăsă pe faţa liniştită a mării, de nu mai puteam vedea nici la cincizeci de metri în jurul meu, stăruind un ceas şi mai bine. Când soarele s-a ridicat şi pâcla s-a risipit, am constatat că mă depărtasem bine de vas, ale cărei catarge abia le mai zăream, din ce în ce mai mici, până când au dispărut cu totul. Faţa mării se limpezise, în afară doar de un singur loc, unde atârna un nor gros de vapori şi nu puteam înţelege de ce acolo rămânea şi în altă parte nu. Apoi razele soarelui s-au încins şi suferinţele mele au reînceput, căci, în afară de înghiţiturile de rachiu de pe vas, nu luasem o picătură în gură de o zi şi-o noapte. Nu voi zugrăvi amănunţit toate suferinţele îndurate; voi spune doar că acela care n-a stat niciodată ceasuri după ceasuri într-un butoi, cu capul gol şi ars de sete, sub căldura toridă a soarelui tropical ce se revarsă peste el, fiind reflectată şi de luciul apei, cu greu şi le poate închipui. Cu timpul, am simţit o slăbiciune şi o ameţeală şi abia puteam să mă ţin să nu cad în mare; în cele din urmă m-a cuprins un fel de toropeală, sau chiar un leşin, din care am fost trezit de ţipetele unor păsări şi de zgomotul unei căderi de apă. Am deschis ochii şi, spre uimirea şi

plăcerea mea, am văzut că ceea ce luasem drept un nor de ceaţă era de fapt pământul şi că pluteam cu repeziciune, luat de flux, spre gura unui râu larg. Ţipetele păsărilor veneau de la nişte stoluri mari de pescăruşi care zburau deasupra bancurilor de peşti în căutare de mâncare la întâlnirea apelor dulci cu cele sărate. În timp ce priveam, am văzut un pescăruş apucând un peşte ce nu cântărea mai puţin de un kilogram şi jumătate şi încercând să-l ridice. Nereuşind, l-a izbit cu ciocul în cap până l-a omorât, după care a-nceput să ciugulească repede din el. În clipa aceea, valurile m-au împins într-acolo şi m-am grăbit să apuc peştele. Oricât ar părea de îngrozitor, trebuie să spun că am înfulecat peştele crud şi că niciodată n-am mâncat cu mai multă poftă şi n-am găsit vreun fel de mâncare mai gustoasă.

După ce-am înghiţit cât am putut, fără a avea însă apă ca să-mi astâmpăr setea, am pus ce mai rămăsese din peşte în buzunarul hainei şi am început să cercetez valurile care se izbeau de pragul de nisip de la gura râului. Mi-am dat seama că nu-l voi putea trece stând în butoiul meu, aşa încât m-am grăbit să-l răstorn şi să mă urc călare pe el. Curând eram în mijlocul valurilor şi cu greu am izbutit să mă ţin de butoi, în timp ce fluxul mă purta înainte. În jumătate de ceas trecusem de valuri şi mă aflam la gura marelui fluviu. Acum norocul mi-a fost din nou prielnic, căci am găsit o scândură plutind pe apă, pe care am folosit-o ca padelă. Aşa am izbutit să cârmesc butoiul spre ţărm, care, pe măsură ce mă apropiam, apărea tivit de trestii dese, printre care se înălţau pilcuri de copaci înalţi şi mândri, cu ciorchini de nuci mari în frunzişul lor. Am ajuns la ţărm fără alt necaz, după ce petrecusem vreo zece ceasuri în butoi. Am avut mare noroc că am ajuns, căci prin fluviu mişunau nişte reptile îngrozitoare, numite crocodili de unii, iar de alţii – aligatori. Pe atunci, însă, nu ştiam nimic despre ei.

Am păşit pe ţărm la timp, căci înainte de a pune bine piciorul pe pământ a început refluxul şi curentul mă trăgea din nou cu putere spre largul mării, de unde fără îndoială că nu m-aş mai fi întors niciodată. În ultimele zece minute am luptat într-adevăr din răsputeri ca să împing butoiul spre mal. În cele din urmă, când am văzut că apa nu era mai adâncă de un metru, m-am lăsat să alunec de pe el şi am mers pe fundul apei până la mal, unde m-am aruncat jos sfârşit de oboseală, mulţumind lui Dumnezeu că mă apărase până atunci într-un chip atât de miraculos. Numai că setea, care devenise mai sălbatică decât

oricând, nu mi-a dat pace prea multă vreme, aşa încât m-am ridicat clătinându-mă şi-am luat-o de-a lungul fluviului, până am dat de o baltă unde se adunase apă de ploaie dulce şi bună la gust. Am băut plângând de bucurie, am băut până când n-am mai putut şi-i las pe cei care s-au aflat într-o împrejurare asemănătoare să-şi amintească ce înseamnă atunci apa, căci nu se poate exprima în cuvinte. După ce-am băut şi mi-am spălat sarea de pe faţă şi de pe trup, ara scos ce mai rămăsese din peştele pe care-l smulsesem pescăruşului şi-am mâncat cu mare poftă. Astfel înviorat, m-am trântit la pământ să dorm în umbra unui tufiş cu flori albe, căci eram ostenit de moarte.

Când am deschis din nou ochii era noapte – şi fără-ndoială c-aş fi dormit încă multe ceasuri, de n-ar fi fost mâncărimea şi durerea cumplită pe care-o simţeam pe tot trupul. Până la urmă am sărit în picioare, ocărind disperat. La început nu mi-am dat seama ce anume-mi pricinuise chinul, dar în curând am văzut că văzduhul era înţesat de nişte gângănii asemănătoare musculiţelor, care bâzâiau şi zumzăiau în jurul meu, iar când mă pişcau îmi sugeau sângele şi-şi lăsau în loc otrava. Gângăniilor astea îngrozitoare spaniolii le spun *mosquitoes.* Dar nu erau numai din acestea, ci sute de alte feluri, nu mai mari decât o gămălie de ac, care se agăţaseră de mine ca buldogii de ursul hărţuit, vârându-şi capetele sub pielea mea, ce se umfla pe dată şi se infecta. Ăstora, spaniolii le zic g*arrapatas,* dar eu cred că erau pui de căpuşă. Mai erau şi altele, prea numeroase pentru a le mai aminti, de toate formele şi mărimile, având însă însuşirea comună de a pişcă şi de a fi veninoase. Înainte de a se lumina de ziuă, mâncărimea înţepăturilor mă făcuse aproape să înnebunesc, căci nu puteam să găsesc în nici un chip uşurare. Spre zori m-am dus şi m-am întins în apă, gândind că-mi voi alina astfel suferinţele, dar nu stătusem nici zece minute, când am văzut ridicându-se din mâlul de lângă mine un crocodil uriaş. Am sărit pe mal înspăimântat de moarte, căci niciodată nu mai văzusem un animal atât de cumplit şi de hidos, pentru a cădea din nou în mijlocul roiului aceluia de creaturi înaripate şi târâtoare, oare mă aşteptau cu zecile de mii.

Dar destul despre aceste gângănii blestemate!

CAPITOLUL XIII

PIATRA DE SACRIFICIU

În cele din urmă a sosit dimineaţa, care m-a găsit într-o stare jalnică, cu faţa umflată cât un dovleac de veninul ţânţarilor şi nici celelalte părţi ale trupului nu erau într-o stare mai bună. Nu puteam sta locului liniştit din pricina mâncărimii, ci trebuia să alerg şi să sar ca un smintit. Şi unde era să alerg, prin mlaştina uriaşă, în care nu se vedea nici urmă de adăpost sau de fiinţe omeneşti. Neştiind încotro s-o iau şi fiind nevoit să mă mişc mereu, am urmat malul fluviului, tulburând în drumul meu numeroşi crocodili şi şerpi scârboşi. Ştiam că nu voi putea trăi multă vreme cu tot trupul arzându-mi de înţepături veninoase şi eram hotărât să alerg înainte până când voi cădea jos în nesimţire şi moartea va pune capăt chinurilor.

Am mers aşa un ceas şi mai bine, până când am ajuns într-un loc fără tufişuri şi trestii. Pe bucata asta pustie am ţopăit şi am jucat pe loc, izbind cu mâinile-mi umflate ţânţarii ce bâzâiau în jurul capului. Acum sfârşitul nu era departe, căci eram sleit şi pe punctul de-a cădea, când deodată am zărit o ceată de oameni cu pielea întunecată şi îmbrăcaţi în veşminte albe. Pe apă, chiar lângă mal, se aflau câteva canoe pline cu tot felul de mărfuri; pescuiseră, după câte se părea, până acum şi tocmai se aşezau la masă. De iodată ce în au zărit, au scos nişte strigăte într-o limbă necunoscută şi apucând armele de lângă ei – arcuri, săgeţi şi măciuci de lemn. Presărate cu cioburi de sticlă de cremene – s-au îndreptat spre mine ameninţător. Am ridicat mâinile, cerşindu-le în durarea; văzându-mă neînarmat şi într-o stare atât de jalnică, au lăsat jos armele şi au prins să-mi vorbească. Am clătinat din cap, arătând că nu înţelegeam ce spun, făcând semn cu degetul mai întâi spre mare, apoi spre mădularele-mi umflate. Au dat din cap, iar unul dintre ei s-a dus spre o canoe şi a venit cu o alifie de culoare închisă, cu miros aromatic. Apoi m-au îndemnat prin semne să-mi scot ce mai rămăsese din hainele de pe mine – a căror croială părea să-i nedumerească foarte. După ce m-am dezbrăcat, mi-au uns trupul cu alifia a cărei atingere îmi

aducea o binecuvântată uşurare a mâncărimilor şi arsurilor atât de chinuitoare; mai mult, mirosul alifiei nu era, pe placul insectelor, căci după aceea m-au lăsat aproape cu totul în pace.

După ce m-au uns, mi-au dat de mâncare peşte prăjit şi turte de mălai, cinstindu-mă apoi cu o băutură fierbinte cu gust minunat, acoperită eu o spumă de culoare închisă, despre care am aflat mai târziu că era *ciocolată.* În timp ce mâncam, s-au sfătuit în şoaptă şi pe urmă m-au condus într-una din canoe, arătându-mi prin semne să mă lungesc pe rogojini. M-am supus şi alţi trei dintre ei au venit lângă mine, căci barca era destul de mare. Unul dintre ei, un bărbat foarte grav, cu chipul şi înfăţişarea blândă, despre care mi-am închipuit că era mai marele lor, s-a aşezat în faţa mea, ceilalţi doi luând loc la prova şi la pupa bărcii şi-au început să vâslească. Am pornit urmaţi de alte trei canoe şi după ce-am parcurs mai puţin de o milă, o mare oboseală a pus stăpânire pe mine şi am adormit.

M-am trezit odihnit, după ce domnisem mai multe ceasuri la rând; soarele apunea şi-am fost uimit să văd că omul cu înfăţişarea gravă, tovarăşul meu de canoe, veghea asupra somnului meu şi mă apăra de ţânţari cu o ramură încărcată de frunze. Bunătatea lui părea a voi să-mi arate că nu eram în primejdie. Cu temerile astfel risipite, am început să mă întreb în ce ţară ciudată nimerisem şi cine puteau fi locuitorii ei. M-am lăsat însă repede păgubaş, căci n-aveam pe ce mă bizui şi m-am apucat să cercetez priveliştea din jur. Acum urcam în sus pe un râu mai mic decât cel pe malurile căruia fusesem aruncat şi ieşiserăm din mijlocul mlaştinilor. De fiecare parte se întindea pământ neted, sau mai bine-zis care se prea poate să fi fost neted, căci era acoperit cu nişte copaci uriaşi, mai mari decât tot ce văzusem vreodată, unii dintre ei de o frumuseţe neîntrecută. Pe copaci se căţărau liane, care atârnau ca nişte funii chiar şi de pe ramurile cele mai înalte şi pretutindeni creşteau nenumărate plante ciudate, cu flori minunate, care păreau să se agaţe de scoarţă la fel ca muşchiul de zid. Printre ramuri se zăreau păsări în culori vii, cu glasuri ţipătoare, precum şi maimuţe care lătrau la noi şi sporovăiau în timp ce treceam.

Când soarele începuse să scapete peste această privelişte nouă şi necunoscută, canoele ajunseră la un debarcader de scânduri, unde ne-am dat jos. Apoi întunericul a coborât brusc, aşa că tot ce am mai putut vedea a fost că eram condus de-a lungul unui drum pietruit. În curând ara ajuns la o poartă şi,

socotind după câinii care lătrau şi mulţimea de oameni ce se îmbulzeau în jurul nostru, mi-am zis că intram într-un oraş. Într-adevăr, trecând prin ea, am luat-o pe o uliţă lungă, străjuită de case de fiecare parte. În pragul ultimei case, însoţitorul meu s-a oprit şi, luându-mă de mână, m-a dus într-o sală lungă, cu tavanul scund, luminată cu opaiţe de lut ars. Câteva femei i-au ieşit înainte şi l-au sărutat, iar altele, pe care le-am socotit a fi slujnice, l-au salutat atingând podeaua cu o mână. În scurt timp, însă, toţi ochii erau îndreptaţi asupra mea şi întrebările prinseră să curgă, din păcate eu rămânând eu totul neştiutor asupra înţelesului lor.

S-au săturat însă curând de privit şi atunci a fost adusă cina, compusă din multe feluri ciudate; m-au poftit şi pe mine la masă, ceea ce am şi făcut, aşezându-mă pe o rogojină şi mâncând din farfurii aşezate direct pe pământ de femeile din casă. Una dintre ele, o fată care le întrecea cu mult pe celelalte în drăgălăşenie, deşi nici una nu era urâtă la vedere, mi-a atras mai cu seamă privirile. Tânăra era oacheşă bine, dar avea trăsăturile armonioase şi ochi foarte frumoşi. Era înaltă şi dreaptă, iar blândeţea chipului se adăuga la farmecul frumuseţii. O amintesc aici din două pricini – mai întâi, pentru că m-a scăpat o dată de la sacrificiu şi altă dată de la tortură şi apoi pentru că nu era alta decât femeia care avea să fie cunoscută mai târziu ca Marina, iubita lui Cortez, fără al cărei ajutor cuceritorul spaniol n-ar fi pus niciodată mâna pe Mexic. Dar în clipele acelea, ea nici nu bănuia că îi era sortit să aducă jugul crud al spaniolilor asupra ţării sale, Anahuac.

De cum am intrat, mi-am dat seama că Marina (aşa cum o voi numi mereu, căci numele ei indian este prea lung) era înduioşată de starea mea nenorocită, făcând tot ce-i sta în putinţă pentru a mă apăra de curiozitatea celorlalţi şi îngrijindu-se de tot ce aveam nevoie. Ea a fost aceea care mi-a adus apă să mă spăl şi un veşmânt curat de pânză în locul hainelor mele zdrenţuite şi murdare, precum şi o pelerină din pene strălucitoare cu care să-mi acopăr umerii.

Odată cina terminată, mi s-a dat o rogojină pe care să mă pot întinde noaptea într-o mică încăpere şi acolo m-am culcat pe jos, zicându-mi că, deşi s-ar putea să fiu pierdut pe veci pentru lumea mea, căzusem cel puţin în mijlocul unui popor blând şi binevoitor şi mai cu seamă care nu părea să fie sălbatic. Un luciu totuşi mă tulbura: descoperisem că, deşi se purtau bine cu mine,

mă socoteau probabil prizonier, căci un bărbat înarmat cu o suliţă de aramă dormea pe pragul odăiţei mele. Înainte de a mă întinde pe jos, am privit printre gratiile de lemn, care erau nelipsite aici la ferestre şi am văzut că locuinţa fusese clădită la marginea unei pieţe mari, în mijlocul căreia se înălţa o piramidă imensă, de treizeci de metri şi mai bine. În vârful piramidei se afla o clădire de piatră, despre care mi-am închipuit că este un templu şi în faţa clădirii ardea un foc. Minunându-mă la ce-ar putea sluji această construcţie măreaţă şi întrebându-mă în cinstea cărei credinţe fusese înălţată, am adormit.

A doua zi aveam să aflu.

Aici s-ar cuveni să spun, ceea ce n-am aflat decât abia mai târziu, că mă aflam în oraşul Tobasco, capitala uneia din provinciile de sud ale Anahuacului, situată la o depărtare de câteva sute de mile de capitala ţării, Tenochtitlan, sau Mexico, Fluviul pe malul căruia fusesem aruncat de flux era Rio de Tobasco, unde în anul următor avea să debarce Cortez. Iar gazda mea, sau mai bine zis cel care mă capturase, era *el cacique,* sau căpetenia din Tobasco, acelaşi om care mai târziu avea să i-o dăruiască pe Marina lui Cortez. E limpede dar că, în afară de un oarecare Aguilar, care, împreună cu câţiva tovarăşi de-ai săi, naufragiase pe coasta Yucatanului cu şase ani mai înainte, am fost primul alb care a trăit vreodată printre indieni. Cât despre Aguilar, el a fost salvat de Cortez, în timp ce tovarăşii săi au fost cu toţii jertfiţi lui Huitzel, cumplitul zeu al războiului din această ţară. Indienii auziseră însă despre spanioli şi priveau spre ei cu o teamă superstiţioasă, căci cu un an înaintea sosirii mele, hidalgul Hernandez de Cordova debarcase pe coasta Yucatanului şi purtase câteva lupte cu băştinaşii şi chiar în anul sosirii mele, cu puţin timp înainte, Juan de Grigalva se oprise la gurile aceluiaşi râu Tobasco. Aşa că au crezut şi despre mine că aş face parte din această nouă naţiune a *teulilor,* cum le ziceau indienii spaniolilor şi deci duşman, de al cărui sânge zeii lor erau însetaţi.

M-am trezit în zori întremat după o noapte de somn şi după ce m-am spălat şi mi-am pus veşmintele de pânză de în care-mi fuseseră date, am intrat în sala cea mare, unde mi s-a adus să mănânc. Abia terminasem masa, când cel ce mă prinsese, *el cacique,* a intrat însoţit de doi bărbaţi, a căror vedere mi-a umplut inima de spaimă. Înfăţişarea lor era sălbatică, îngrozitoare; purtau haine negre, pe care se aflau brodate cu

roşu nişte semne tainice, iar părul lor lung şi încâlcit era împletit şi năclăit cu o unsoare ciudată. Aceşti oameni, la care toţi cei de faţă, chiar şi căpetenia lor, *el cacique,* păreau să privească cu mare respect, s-au uitat la mine cu o privire cruntă, care a făcut să-mi îngheţe sângele în vine. Într-adevăr, unul din ei a întins mâna şi mi-a sfâşiat veşmântul alb; apoi punându-şi mâna murdară pe inima mea, care bătea destul de iute, i-a numărat bătăile cu glas tare, în vreme ce al doilea dădea din cap la vorbele lui. Mai târziu am aflat că spusese despre mine că aş fi foarte puternic.

Privind la feţele celor din jur ca să aflu ce însemnau toate acestea, ochii mei i-au întâlnit pe aceia ai Marinei şi am văzut în ei ceva ce nu mi-a mai lăsat nici o îndoială. Groaza şi mila erau întipărite în ochii ei şi am ştiut că mă ameninţă o moarte cumplită. Înainte de a putea face ceva, înainte chiar de a putea gândi, am fost apucat de preoţi, sau *pabas* cum îi numesc indienii şi târât afară din odaie. După noi au ieşit toţi cei din casă, în afară de Marina şi de *el cacique.* Apoi m-am pomenit în piaţă – o întindere mare şi pătrată, mărginită de case mândre, din piatră şi var, iar unele de pământ. Piaţa se umplu repede de o gloată mare de oameni, bărbaţi, femei şi copii, care mă priveau ţintă în timp ce mă îndreptam spre piramida în vârful căreia ardea focul. Când am ajuns la picioarele piramidei, am fost dus într-o odăiţă săpată în grosimea ei şi acolo hainele mi-au fost smulse de pe trup de alţi preoţi. Am rămas gol, numai cu o pânză în jurul şoldurilor şi o cunună de flori, în culori aprinse, pe cap. În odăiţa mai erau încă doi bărbaţi, aceştia însă indieni şi mi-am dat seama după groaza de pe feţele lor că şi ei erau sortiţi morţii.

Îndată după aceea, o tobă începu să bată sus, deasupra noastră şi atunci am fost luaţi şi aşezaţi într-o procesiune de mulţi preoţi, eu aflându-mă în fruntea celor ce urmau să fie jertfiţi. Preoţii au intonat un cântec religios şi aşa am început să urcăm piramida, pe un drum ce se răsucea de jur împrejurul ei, sfârşindu-se pe platforma din vârf, care putea să măsoare cam vreo patruzeci de paşi în lung şi tot atâţia în lat. Priveliştea ce se aşternea la picioarele noastre era plină de măreţie, dar în ceasul acela aproape că n-am văzut nimic, neavând gândul la privelişti, oricât de plăcute ar fi fost ele. În faţa noastră, pe platformă, se ridicau două turnuri de lemn, cam de vreo cincisprezece metri. Erau templele lui Huitzel, Zeul Războiului şi Quetzal, Zeul Văzduhului, ale căror chipuri hidoase săpate în piatră rânjeau

spre noi prin uşile deschise. În fiecare dintre temple se vedeau mici altare şi pe altare se aflau talere de aur, cu inimile celor jertfiţi cu o zi mai înainte, iar pardoseala templelor era acoperită cu tot soiul de murdării. În faţa templelor se înălţa altarul eu focii! Veşnic, înaintea căruia se afla o lespede de marmură neagră cu spinarea arcuită, cam de mărimea unei mese de han, precum şi o piatră mare, cioplită în forma unei roţi, măsurând cam trei metri în curmeziş şi cu un inel de aramă în mijloc.

Toate aceste amănunte mi le-am amintit mai târziu, deşi în clipa aceea aproape că nici nu le-am văzut, căci abia ajuns pe platformă, am fost apucat şi târât spre piatra în formă de roată. Aici, o cingătoare de piele mi-a fost legată în jurul mijlocului şi prinsă de inel printr-o funie, destul de lungă ca să-mi îngăduie să ajung până la muchia ei, dar nu mai de parte. Apoi mi s-a dat o suliţă cu vârful de cremene, aşa cum li s-au dat şi celor doi captivi care mă însoţeau. Mi s-a arătat prin semne că trebuia să mă lupt cu ei. Aceia trebuind să sară pe piatră, iar eu străduindu-mă s-o apăr. Mi-am zis atunci că dacă aş izbuti să-i ucid pe bieţii nenorociţi, poate că mi s-ar da drumul. Şi astfel, pentru a-mi salva viaţa, m-am pregătit să le-o iau pe-a lor. Mai marele preoţilor a făcut un semn, poruncindu-le celor doi oameni să sară pe piatră, dar aceştia erau atât de înspăimântaţi, încât nici nu s-au mişcat. Atunci preoţii s-au apucat să-i biciuiască cu cingătorile pe piele, până când, urlând de durere, bieţii de ei s-au repezit în cele din urmă spre mine. Unul din ei a ajuns lângă piatră şi a sărit pe ea, dar chiar în clipa aceea i-am străpuns braţul cu suliţa. Îndată şi-a aruncat arma şi-a luat-o la goană, urmat de celălalt. Era limpede că nu aveau nici o poftă să se lupte şi nici chiar biciul nu i-ar mai fi putut face să mă înfrunte iar.

Văzând că nu le pot insufla curaj, preoţii au hotărât să sfârşească cu ei. În mijlocul unui zgomot asurzitor de tobe ce băteau şi cântece, cel pe care-l izbisem fu apucat şi târât spre lespedea de marmură cu spinarea arcuită – care era de fapt o piatră de sacrificiu – întins pe lespede cu pieptul în sus şi ţinut de cinci preoţi, doi apăsându-i braţele, doi picioarele şi unul capul. Apoi căpetenia preoţilor, cel care-mi pipăise inima, îşi puse o mantie roşie, rosti un fel de rugăciune şi, ridicând un cuţit încovoiat, din obsidian[18] (sau *itztli* cum îi spuneau ei), spintecă pieptul sărmanului nenorocit dintr-o singură lovitură, săvârşind străvechea jertfă către soare.

[18] Sticlă vulcanică.

În vremea asta, întreaga mulţime din piaţa de la picioarele templului, sub privirile căreia se desfăşurase acest spectacol sângeros, se prosternă în genunchi, până când inima celui jertfit fu aruncată în tipsia de aur din faţa statuii zeului Huitzel. După care preoţii cei cruzi apucară leşul, îl purtară cu strigăte până la marginea piramidei, sau *teocalli şi*-l rostogoliră în jos pe marginea povârnită. Jos, leşul a fost ridicat şi dus de câţiva oameni care aşteptau, dar unde şi pentru ce nu ştiam încă pe atunci.

Îndată după prima jertfă a fost întins pe piatră celălalt osândit şi pieptul i-a fost spintecat, iar gloata s-a prosternat ca şi mai înainte. Atunci mi-a venit şi mie rândul. M-am simţit apucat şi dus şi mi-am pierdut cunoştinţa, revenindu-mi numai când m-am pomenit întins pe piatra cea blestemată, cu preoţii care îmi apăsau braţele, picioarele şi capul, astfel ca pieptul să stea încordat, cu pielea întinsă ca o tobă, în timp ce deasupra-mi se profila chipul drăcesc al preotului în mantia roşie, cu cuţitul de obsidian în mână. Nu voi uită niciodată chipul său blestemat, setos de sânge şi nici licărirea din ochi în timp ce-şi dădea pe spate şuviţele de păr împletit. Dar n-a lovit imediat, ci a stat parcă desfătându-se, în timp ce mă înţepa uşor cu vârful cuţitului. Mi s-a părut că am zăcut întins astfel ani întregi, cu preotul acela ţintuindu-mi inima şi potrivindu-şi cuţitul, dar în cele din urmă, prin ceaţa care îmi acoperea ochii, am zărit cuţitul sclipind în sus. Am ştiut atunci că-mi sosise ceasul – când iată că o mână prinse braţul în aer şi-l ţinu şi-am auzit un glas vorbind în şoaptă.

Se pare că cele ce i-au fost spuse nu i-au plăcut preotului, căci deodată a scos un urlet puternic şi s-a repezit să mă ucidă; braţul i-a fost însă prins din nou, chiar când voia să repeadă cuţitul în jos. Atunci s-a retras în templul zeului Quetzal, iar eu am rămas o vreme pe piatra de sacrificiu, îndurând chinurile a o mie de morţi, căci îmi închipuiam că voiau să mă tortureze înainte de moarte şi că de asta îmi amânase sfârşitul.

Zăceam întins, cu soarele nemilos bătându-mi pieptul, în timp ce de jos se auzea murmurul slab al miilor de oameni care nu înţelegeau ce se petrece. Şi cum stăteam întins pe patul acela îngrozitor, întreaga viaţă mi s-a perindat prin faţă; sute de lucruri mărunte pe care le uitasem mi-au revenit în minte şi, o dată cu ele, amintiri din copilărie, jurământul făcut tatălui meu, sărutul şi vorbele de despărţire ale iubitei mele Lily, chipul lui de Garcia în

timp ce eram azvârlit în mare, moartea Isabellei de Siguenza şi, în cele din urmă, o întrebare nelămurită asupra pricinilor cruzimii fără margini a tuturor preoţilor!

Am auzit, în sfârşit, nişte paşi şi am închis ochii, căci nu mai puteam îndura vederea cuţitului aceluia îngrozitor. Dar, minune! Nici un cuţit n-a coborât asupra pieptului meu. Am simţit că mâinile îmi erau dezlegate şi că eram ridicat în picioare, poziţie în care nu mai nădăjduiam să stau vreodată. Am fost dus apoi, căci nu puteam să umblu, până la marginea piramidei şi acolo cel care ar fi trebuit să fie ucigaşul meu, preotul cel mare, strigă ceva către gloata de jos, făcând-o să murmure ca o pădure mişcată de vânt, apoi mă prinse cu braţele-i mânjite de sânge şi mă sărută pe frunte. În clipa aceea l-am zărit pe cel care mă prinsese şi anume pe *el cacique:* stătea lângă mine, grav, curtenitor şi zâmbitor. Aşa cum zâmbise când m-a dat pe mina preoţilor, tot astfel zâmbea şi acum, când mă lua înapoi. După asta m-au spălat, m-au îmbrăcat şi m-au dus în sanctuarul zeului Quetzal, unde am stat faţă în faţă cu imaginea lui hidoasă, privind ţintă spre tipsia de aur pe care ar fi trebuit să-mi primească inima, în timp ce preoţii ar fi rostit rugăciuni. Pe urmă am fost ajutat să cobor drumul în spirală al piramidei până am ajuns la picioarele ei, unde cel care mă prinsese, *el cacique,* mă luă de mână şi mă duse printre oamenii care mă priveau acum, pare-se, cu un fel de stranie veneraţie.

Prima fiinţă pe care am zărit-o când am ajuns în casă a fost Marina, care mă privea şi murmura înduioşată nişte vorbe, fără ea eu să le înţeleg. Apoi mi s-a îngăduit să mă duc în odaia mea şi acolo am zăcut restul zilei, aproape bolnav după toate câte îndurasem. Nimerisem cu adevărat într-o ţară a diavolilor!

Şi acum voi povesti cum am ajuns să fiu salvat de la moarte. Marina a nutrit de la început o oarecare afecţiune pentru mine şi s-a înduioşat de soarta care mă aştepta; având o minte foarte isteaţă, a găsit o cale să mă scape. După ce am fost luat şi dus spre a fi sacrificat, a vorbit cu *el cacique,* stăpânul ei, amintindu-i că Montezuma, împăratul Anahuacului, era îngrijorat, după cum ştia oricine, din cauza acestor *teuli,* sau spanioli şi dorea tare mult să vadă unul. Cum fără îndoială eram un *teul,* i-a spus ea, era încredinţată că Montezuma va fi tare mâniat dacă voi fi jertfit într-un oraş îndepărtat, în loc să-i fiu trimis să mă jertfească el, dacă va crede de cuviinţă.

La aceasta, *el cacique* i-a răspuns că vorbele-i erau înţelepte,

dar că ar fi trebuit să i le spună mai înainte, căci acum preoţii puseseră stăpânire pe mine şi era slabă speranţă să mă mai poată scoate din ghearele lor.

— Ba de loc – i-a răspuns Marina. Iată ce va trebui să le spui: Quetzal, zeul căruia urmează să i se ofere acest *teul,* a fost un om alb[19] şi s-ar putea prea bine ca omul acesta să fie unul din copiii săi. Îi va plăcea oare zeului să i se ofere propriul său copil? Şi chiar dacă zeul nu se va supăra, Montezuma va fi sigur furios şi se va răzbuna pe tine şi pe preoţi.

Ascultând-o, *el cacique* şi-a dat seama că Marina are dreptate şi, grăbindu-se spre *teocalli,* a prins cuţitul chiar în clipa când preotul îl repezea asupra pieptului meu. La început, căpetenia preoţilor s-a mâniat şi a strigat că era un sacrilegiu, dar când *el cacique* i-a spus gândul său, a înţeles că ar fi mai bine să nu-şi atragă mânia lui Montezuma. Aşa am fost eliberat şi condus în templu, iar când am ieşit, preotul, sau *paba,* a vestit poporului că eram unul din copiii zeului. Şi aceasta a fost pricina pentru care – atunci şi mai târziu – m-au privit toţi cu atâta respect.

---

[19] Quetzal, sau mai corect Quetzalcoatl, era divinitatea despre care se spune că i-ar fi învăţat pe băştinaşii din Anahuac toate meşteşugurile folositoare, ca şi ştiinţa cârmuirii ţării. Quetzal, care avea pielea albă şi părul negru, a pornit în cele din urmă de pe ţărmurile Anahuacului către ţara fabuloasă a Tlapallanului, într-o corabie făcută din piei de şarpe. Dar înainte de a pleca a făgăduit că se va întoarce din nou, împreună cu numeroşi copii. Aztecii n-au uitat făgăduiala, aceasta fiind, în mare măsură, pricina pentru care spaniolii au izbutit să cucerească ţara, căci se credea că ei ar fi urmaşii zeului. S-ar putea ca acest Quetzalcoatl să fi fost un norvegian! Vezi *Saga* lui Eric cel Roşu şi cea a lui Thorfinn Karlsefne, (n.a.).

CAPITOLUL XIV

SALVAREA LUI GUATEMOC

După această zi înspăimântătoare, locuitorii oraşului Tobasco s-au purtat bine cu mine. Îmi spuneau *teului* sau spaniolul şi nu se mai gândeau să mă jertfească zeilor, ci, dimpotrivă, m-au îmbrăcat, mi-au dat să mănânc ce-mi poftea inima şi m-au lăsat să hoinăresc pe unde-mi plăcea, deşi întotdeauna sub paza unor străjeri care ar fi plătit cu viaţa dacă aş fi fugit.

Am aflat că a doua zi după ce fusesem salvat din mâinile preoţilor, trimiseseră soli la Montezuma, marele împărat, făcându-i cunoscută povestea prinderii mele şi întrebând care-i erau poruncile în privinţa mea. Dar drumul până la Tenochtitlan era lung şi-au trecut multe săptămâni până să se întoarcă solii, între timp, mi-am petrecut zilele învăţând limba maya şi câte ceva din aceea a aztecilor, pe care le deprindeam vorbind cu Marina şi cu ceilalţi. Căci Marina nu era din Tobasco, fiind născută în Painalla, la graniţa de sud-est a imperiului. Dar maică-sa o vânduse unor neguţători, pentru ca moştenirea Marinei să treacă unui alt copil al ei, dintr-o a doua căsătorie – şi astfel fata ajunsese sclavă în casa căpeteniei din Tobasco.

Am învăţat de asemeni câte ceva din istoria şi obiceiurile lor, ca şi din scrierea în imagini a acelei ţări şi descifrarea ei; pe de altă parte, mi-am câştigat faima unei mari îndemânări în arta lecuirii, cei din Tobasco ajungând cu timpul să creadă că eram într-adevăr un urmaş al lui Quetzal, zeul cel bun. Şi cu cât aflam mai multe despre acest popor, cu atât îl înţelegeam mai puţin. În multe privinţe era asemenea oricărei alte naţiuni cunoscute din lumea noastră. Nimeni nu era mai îndemânatic ca ei la meşteşuguri, puţini se pricep mai bine la duratul clădirilor şi mai puţini încă se pot lăuda cu legi mai drepte. Pe lângă aceasta erau curajoşi şi răbdători. Dar religia lor era aceea care făcea copacul să putrezească chiar de la rădăcină, învăţăturile ei erau frumoase şi semănau în multe privinţe cu ale noastre, cum ar fi taina botezului, dar am arătat mai înainte unele dintre ritualurile ei. Şi totuşi, dacă stai să te gândeşti, e oare mai crud să-i

jertfeşti pe semenii tăi zeilor, decât să-i torturezi sub bolţile Simţului Oficiu sau să-i îngropi de vii în zidurile mănăstirilor?

După o lună petrecută în Tobasco învăţasem destul de bine limba lor pentru a putea vorbi cu Marina, de care m-a legat o strânsă prietenie, dar nu mai mult. Ea a fost aceea care mi-a împărtăşit cele mai multe cunoştinţe şi tot ea m-a învăţat cum să mă port pentru a nu fi în primejdie. În schimb, i-am dezvăluit şi eu câte ceva din religia creştină, din obiceiurile europenilor şi tocmai cunoştinţele acestea, căpătate de la mine, au făcut-o mai târziu atât de folositoare spaniolilor şi au pregătit-o să le primească religia, ajutând-o să înţeleagă felul de a fi al oamenilor albi.

Am rămas patru luni şi mai bine în casa lui *el cacique* din Tobasco, care până la urmă a împins atât de departe bunătatea faţă de mine, încât mi-a oferit propria-i soră de nevastă. I-am respins cât mai blând cu putinţă propunerea şi tare s-a mai minunat, căci fata era într-adevăr frumoasă. Ce să mai spun, s-au purtat atât de bine cu mine, încât dacă inima nu mi-ar fi fost dată şi nu m-ar fi dezgustat ritualurile groaznice ale religiei lor, pe care eram silit să le văd aproape zilnic, aş fi putut ajunge să iubesc acest neam de oameni – blânzi, îndemânatici şi harnici.

În cele din urmă, după vreo patru luni, solii s-au întors de la curtea lui Montezuma, cu o mare întârziere din cauza râurilor revărsate şi a altor peripeţii. Şi ca să arăt câtă însemnătate dădea Montezuma prinderii mele şi cât de dornic era să mă vadă în capitala ţării, voi spune că l-a trimis pe propriul său nepot, pe prinţul Guatemoc, ca să mă aducă, împreună cu o numeroasă escortă de războinici.

Nu voi uita niciodată prima mea întâlnire cu prinţul, care mai târziu mi-a devenit tovarăş drag şi frate de arme. Când a sosit escorta, eram plecat din oraş cu arcul şi săgeata, la o vânătoare de cerbi. Aveam o asemenea îndemânare în mânuirea lor, încât îi înmărmuream pe toţi indienii, care n-aveau de unde şti că de două ori ieşisem primul la întrecerile cu arcul din Bungay. A fost trimis un sol să ne anunţe şi ne-am întors imediat, aducând şi cerbul. Ajungând în curtea casei lui *el cacique,* am găsit-o plină de războinici îmbrăcaţi în haine strălucitoare şi printre ei unul mai mândru decât toţi. Era tânăr, foarte înalt şi lat în umeri, cu chip frumos şi ochi de vultur, întreaga-i înfăţişare inspirând măreţia şi autoritatea. Avea pe piept o platoşă de aur, peste care

atârna o mantie de pene strălucitoare, potrivite cu multă îndemânare în fâşii de diferite culori. Pe cap purta o cască de aur, deasupra căreia se înălţa însemnul imperial, un vultur stând pe un şarpe, făurit din aur şi nestemate. Pe braţe şi sub genunchi avea brăţări de aur şi pietre scumpe, iar în mână ţinea o suliţă cu lama de aramă. Era înconjurat de mulţi nobili, îmbrăcaţi în veşminte oarecum asemănătoare, doar că cei mai mulţi purtau o vestă de bumbac vătuită în locul platoşei de aur şi un panaş din pene de păsări, bătut cu nestemate, în locul simbolului împărătesc.

Acesta era Guatemoc, nepotul lui Montezuma, devenit apoi ultimul împărat al Anahuacului. De îndată ce l-am văzut, l-am salutat după obiceiul indian, atingând pământul cu mâna dreaptă, pe care am ridicat-o apoi la frunte. Dar Guatemoc, după ce m-a cercetat cu privirea, aşa cum stăteam, cu arcul în mână, îmbrăcat în costumul meu simplu de vânătoare, a zâmbit deschis şi a zis:

— Nu mă îndoiesc, *teulule,* după câte mă pricep eu la oameni, că suntem întru totul egali prin naştere şi ca vârstă, aşa că n-are rost să mă saluţi ca un sclav pe stăpânul său.

Şi-mi întinse mâna.

Am luat-o şi i-am răspuns prin mijlocirea Marinei, care privea cu ochi înfocaţi spre strălucitul oaspe.

— S-ar putea să fie aşa cum grăieşti, prinţe, dar, deşi în ţara mea sunt un om cu faimă şi avere, aici nu sunt decât un sclav scăpat de la sacrificiu.

— Ştiu – zise el încruntându-se. Şi este un noroc pentru toţi cei de aici că ai fost smuls morţii înainte ca suflul vieţii să te fi părăsit, căci altminteri mânia lui Montezuma ar fi căzut asupra întregului oraş.

Şi aruncă o privire spre *el cacique,* care începuse să tremure – atât de înspăimântaţi erau în vremea aceea oamenii numai la auzul numelui lui Montezuma.

Pe urmă m-a întrebat dacă eram *teul,* adică spaniol. I-am spus că nu eram spaniol, ci din alt neam de oameni albi, dar că aveam şi sânge spaniol în vine. Spusele mele au părut să-i nedumerească, căci nu auzise niciodată până atunci de vreun alt neam de oameni albi, aşa încât m-am văzut nevoit să-i spun câte ceva din povestea mea, mai cu seamă ce era în legătură cu aruncarea mea de pe vas.

După ce-am sfârşit, Guatemoc a grăit:

— Dacă am înţeles bine, *teulule,* spui că nu eşti spaniol, dar ai în tine sânge spaniol şi ai venit până aici pe un vas spaniol. Drept să spun, povestea mi se pare ciudată. Montezuma este însă acela care va judeca, aşa încât să nu mai vorbim de ea. Vino şi arată-mi cum mânuieşti arcul acela mare. L-ai adus cu tine sau l-ai făcut aici? Mi se spune, *teulule,* că nu se află arcaş mai bun ca tine în toată ţara.

M-am apucat atunci să-i arăt arcul pe care-l meşterisem singur şi care arunca săgeata cu vreo şaizeci de paşi mai departe decât oricare altul din Anahuac şi am început să vorbim despre arme şi război, prin mijlocirea Marinei atunci când nu găseam cuvintele.

Înainte ca ziua să se sfârşească, ne împrieteniserăm.

Prinţul Guatemoc şi suita sa au rămas în oraşul Tobasco vreme de o săptămână şi în tot acest răstimp am stat toţi trei mult de vorbă. Mi-am dat seama curând că Marina îl privea cu ochi galeşi pe nobilul bărbat, atât din pricina înfăţişării mândre, a rangului şi puterii sale, cât şi pentru că i se urâse să mai fie sclavă în casa lui *el cacique,* dorind să împărtăşească şi ea puterea lui Guatemoc, căci era ambiţioasă. A încercat în multe chipuri să-i câştige inima, dar prinţul părea că n-o ia în seamă, astfel până la urmă fata i-a vorbit deschis, chiar în faţa mea.

— Vei pleca de aici chiar mâine, prinţe – zise ea încet – şi am o favoare să-ţi cer, dacă vrei să asculţi rugămintea sclavei tale.

— Vorbeşte, fată – răspunse el.

— Aş vrea să-ţi cer, dacă nu-ţi este cu supărare, să mă cumperi de la *el cacique,* stăpânul meu, sau să-i porunceşti să mă dea ţie şi să mă iei cu tine la Tenoehtitlan.

Guatemoc râse din toată inima.

— Văd că vorbeşti pe faţă – zise el – dar află că în oraşul Tenoehtitlan mă aşteaptă soţia şi în acelaşi timp verişoara mea de sânge împărătesc, Tecuichpo şi, împreună cu ea, încă trei doamne, care din întâmplare sunt destul de geloase.

Marina s-a înroşit toată sub pielea-i întunecată şi pentru prima şi ultima dată i-am văzut ochii blânzi înăsprindu-se de mânie în timp ce răspundea:

— Te-am rugat doar să mă iei cu tine, prinţe, nu ţi-am cerut să-ţi fiu soţie sau ibovnică.

— Dar poate că ai lăsat să se înţeleagă – vorbi el şi vocea-i sună sec.

— Orice aş fi vrut să înţeleg, de acum înainte va fi dat uitării. Doream să văd oraşul cel mare şi pe măritul împărat, căci mi s-a

urât cu viaţa de aici şi aş vrea să ajung şi eu cineva de seamă. M-ai respins, dar poate că va veni o vreme când voi ajunge cineva şi fără tine; atunci poate că am să-mi amintesc de ocara pe care mi-ai adus-o, prinţe şi-am s-o întorc împotrivii ta şi a casei tale domnitoare.

Guatemoc râse din nou, apoi îşi luă seama şi zise:

— Eşti peste măsură de îndrăzneaţă; pentru vorbe mai puţin nesocotite decât acestea se ajunge pe piatra de sacrificiu. Dar am să le dau uitării, căci mândria ta de femeie a fost atinsă şi nu mai ştii ce spui. Să le uiţi şi tu, *teulule,* dacă le-ai înţeles.

Marina se întoarse şi se îndepărtă, cu pieptul fremătând de mânie şi dragoste ori mândrie jignită şi-n timp ce trecea pe lângă mine am auzit-o murmurând::

— Da, prinţe, tu poţi uita, dar eu nu.

De multe ori după aceea m-am întrebat dacă nu avusese cumva în clipa aceea vreo viziune a celor ce aveau să se întâmple, sau dacă în mânia ei vorbise fără noimă. M-am întrebat de asemeni dacă această întâmplare a avut vreo legătură cu povestea vieţii ei de mai târziu, sau, aşa cum mi-a mărturisit după aceea, a adus ruşinea şi ruina asupra ţării sale doar din dragoste pentru Cortez? E greu de spus şi poate că sunt lucruri care n-au avut nici o legătură cu cele ce aveau să urmeze, dar aşa sunt oamenii: în faţa unor fapte de mare însemnătate, caută cauzele lor în trecut, chiar dacă acolo nu există nici o cauză. S-ar putea să fi fost deci doar o toană trecătoare a Marinei, pe care o fi uitat-o curând, căci neîndoielnic puţini îşi clădesc templele vieţii pe temelia trainică a speranţei sau urii, a dorinţei sau deznădejdii – cum am făcut eu – ci mai curând întâmplarea este aceea care zideşte. Şi într-adevăr, fie că vor sau nu, întâmplarea este marele meşter ziditor. Totuşi, după câte ştiu, Marina n-a uitat vorbele rostite atunci, căci am auzit-o mult mai târziu amintindu-i prinţului de ele şi – vai! – am auzit şi nobilul lui răspuns.

Voi mai povesti doar o singură întâmplare din timpul şederii mele în Tobasco şi apoi voi duce mai departe firul istoriei mele, cu drumul spre Mexico, cum m-am căsătorit cu fiica lui Montezuma şi următoarele întâlniri cu de Garcia.

În ziua plecării noastre se hotărâse să aibă loc un mare sacrificiu de sclavi pe *teocalli,* pentru a-i îmbuna pe zei să ne ferească de primejdii în călătorie şi, de asemeni, în cinstea nu

mai ştiu cărei sărbători, căci sărbătorile indienilor nu aveau sfârşit şi trebuie să vă spun că fusesem nevoit să privesc zilnic la acele grozăvii. Ne-am îndreptat într-acolo urcând pe coastele povârnite ale piramidei. Când totul a fost pregătit şi ne aflam cu toţii în jurul pietrei de sacrificiu, iar mulţimea aştepta jos, marele preot, sau *paba,* omul acela crud care-mi pipăise cândva inima ascultându-i bătăile, a ieşit din sanctuarul zeului Quetzal şi a făcut semn celorlalţi preoţi să întindă prima victimă pe piatră. Atunci, pe neaşteptate, prinţul Guatemoc a păşit înainte şi, întorcându-se spre preoţi, a arătat cu degetul spre căpetenia lor, zicând:

— Puneţi mâna pe acest om!

Preoţii au şovăit, căci, deşi cel care poruncea era un prinţ de sânge împărătesc, se socotea un sacrilegiu să atingă un mare preot. Atunci Guatemoc a scos zâmbind un inel cu o piatră de un albastru-închis, pe care era gravată o emblemă ciudată. Împreună cu inelul le mai arătă şi un sul, acoperit cu o scriere în imagini, ţinându-le pe amândouă în faţa ochilor celorlalţi preoţi. Inelul era însuşi inelul lui Montezuma, iar sulul fusese semnat de marele preot din Tenochtitlan. Toţi cei care priviră inelul şi sulul ştiau bine că neascultarea poruncii celui care le purta însemna moartea şi dezonoarea la un loc. Aşa încât, fără multă vorbă şi-au prins mai marele şi l-au ţinut strâns. Atunci Guatemoc a vorbit din nou:

— Întindeţi-l pe piatră şi jertfiţi-l zeului Quetzal.

Şi am văzut cum preotul cel crud, care simţise o bucurie atât de sălbatică la vederea morţii altora pe aceeaşi piatră, începu să tremure şi să plângă, înspăimântat la gândul unei asemenea morţi.

— De ce trebuie să fiu jertfit, o, prinţe? strigă el. Eu care am fost un slujitor credincios al zeilor şi al împăratului!

— Pentru că ai cutezat să încerci a-l jertfi pe acest *teul* – răspunse Guatemoc arătând spre mine – fără să ai încuviinţarea stăpânului tău Montezuma, ca şi pentru toate celelalte fapte mârşave pe care le-ai săvârşit şi care toate sunt însemnate aici pe acest sul. *Teului* acesta este un fiu al lui Quetzal, după cum chiar tu ai spus-o şi Quetzal trebuie să fie răzbunat pentru ocara pe care ai adus-o fiului său. Luaţi-l de aici, aceasta este porunca.

Atunci preoţii, care până atunci se supuseseră căpeteniei lor, îl târâră până la piatră şi acolo, neţinând seama de rugăminţile şi de urletele lui, unul dintre ei, punându-şi mantia, îndeplini

ritualul uciderii şi îndată după aceea trupul îi fu aruncat jos, la picioarele piramidei.

În ceea ce mă priveşte, nu sunt destul de creştin pentru a susţine că mi-a părut rău să-l văd murind în acelaşi chip în care-şi primiseră din mâna lui moartea atâţia oameni mal buni decât el.

Când totul s-a sfârşit, Guatemoc s-a întors spre mine şi mi-a spus:

— Astfel vor pieri toţi duşmanii tăi, prietene *teul.*

La un ceas după această întâmplare, care mi-a dovedit cât de mare era puterea lui Montezuma, dacă numai vederea inelului său putea aduce moartea imediată a unui înalt preot, chiar din mâinile discipolilor săi, am pornit în lunga noastră călătorie. Dar mai înainte de a pleca mi-am luat un cald rămas bun de la prietenul meu *el cacique* şi de la Marina, care a plâns când am plecat. Pe *el cacique* nu l-am mai văzut niciodată, dar pe Marina am revăzut-o.

O lună întreagă am călătorit, străbătând un drum lung şi greu. Uneori a trebuit să ne tăiem cărare prin pădure, iar alteori să pierdem vremea pe malurile râurilor. Câte privelişti stranii am văzut în timpul călătoriei şi în câte oraşe am poposit, primiţi cu mare pompă şi cinste, nu mă pot opri să povestesc acum.

Voi aminti totuşi pe scurt o singură întâmplare, care a preschimbat stima pe care prinţul Guatemoc şi cu mine o simţeam unul pentru celălalt într-o prietenie ce a durat până la moartea sa, dăinuind chiar şi în ceasul acesta în inima mea.

Într-o zi fuseserăm opriţi în loc pe malul unui râu din cauza apelor sale umflate şi ca să ne treacă vremea ne-am apucat să vânăm cerbi. După ce-am vânat o vreme şi am ucis trei cerbi, Guatemoc a văzut încă un cerb stând pe o moviliţă şi atunci cinci dintre noi am pornit să-l prindem. Dar cerbul se afla în loc deschis şi cum copacii şi tufişurile încetau cam la o sută de paşi de movilită, nu era chip să ne apropiem de el. Atunci Guatemoc a început să râdă de mine, spunând:

— Ei, *teulule,* se spun multe despre priceperea ta în mânuirea arcului. Iată cerbul ăsta, care se află la o depărtare de trei ori mai mare decât putem noi, aztecii, să-l atingem. Arată-ne îndemânarea ta.

— Am să încerc – am răspuns – deşi depărtarea e mare.

M-am apropiat, la adăpostul unui arbore *ceiba,* ale cărui

ramuri de jos ajungeau până la patru metri de pământ şi după ce-am aşezat o săgeată în coarda arcului uriaş pe care mi-l meşterisem după chipul celor folosite în vesela noastră Anglie. Am ţintit şi-am tras. Săgeata a zvâcnit şi a nimerit în cerb, străpungându-i inima şi un uşor murmur de uimire s-a ridicat din mijlocul martorilor acestei isprăvi.

Apoi, tocmai când ne pregăteam să ne ducem să luăm cerbul ucis, o pumă – care nu este altceva decât o pisică, deşi de cincizeci de ori mai mare – ce pândise cerbul din ramurile arborelui *ceiba,* sări chiar pe umerii prinţului Guatemoc, trântindu-l la pământ. Guatemoc căzu cu faţa-n jos, în timp ce fiara sălbatică îl sfâşia cu ghearele şi-l muşca de spate. Dacă n-ar fi avut platoşa şi casca de aur, Guatemoc n-ar fi apucat niciodată să ajungă împărat al Anahuacului – şi poate că ar fi fost mai bine.

Când au văzut puma mârâind şi sfâşiind trupul prinţului, cei trei nobili care ne însoţeau, deşi altfel oameni curajoşi, fură cuprinşi de spaimă şi o luară la fugă, crezându-l mort. Eu însă n-am fugit după ei, cu toate că aş fi fost destul de bucuros s-o fac. La şold aveam atârnată una din armele acelea indiene care slujesc drept spadă – o bâtă de lemn, cu cioburi de obsidian pe amândouă părţile, ca dinţii în ciocul unui peşte-ferăstrău. Smulgând-o, am lovit fiara cu ea, fiara s-a rostogolit pe spate şi sângele i-a ţâşnit din rană. Într-o clipă însă s-a ridicat şi s-a repezit spre mine, mârâind furioasă. Răsucind spada de lemn cu amândouă mâinile, am izbit-o din nou în plină săritură. Bâta i-a trecut printre labele desfăcute şi a atins-o drept peste bot. Lovitura a fost atât de puternică, încât bâta s-a sfărâmat – şi totuşi încă nu scosesem puma din luptă. În aceeaşi clipă m-am pomenit trântit cu brutalitate la pământ, cu fiara deasupra mea, sfâşiindu-mi carnea şi muşcându-mă de piept şi de gât. Am avut mare noroc că purtam o haină de pânză vătuită, căci altminteri aş fi fost sfâşiat în bucăţi – dar chiar şi aşa am fost rănit adânc şi chiar şi astăzi mai port pe trup urmele ghearelor acelei fiare. Dar când se părea că eram pierdut, lovitura pe care i-o dădusem şi-a arătat puterea, căci una din aşchiile de obsidian îi pătrunsese în creier. Şi-a ridicat capul, ghearele i s-au încordat în carnea mea, apoi a scos un urlet de durere şi s-a prăbuşit fără viaţă peste trupul meu. Am stat la pământ fără să mă pot mişca, căci eram grav rănit, până când tovarăşii mei, prinzând curaj, s-au întors şi au rostogolit puma de pe mine. Atunci Guatemoc, care văzuse totul, dar nu fusese până în clipa aceea în stare să se mişte

pentru că i se tăiase răsuflarea, s-a ridicat în picioare.

— *Teulule* – gâfâi el – eşti într-adevăr un bărbat viteaz şi dacă scapi cu viaţă jur că-ţi voi rămâne prieten până la moarte, aşa cum mi-ai fost şi tu mie.

Astfel îmi vorbi, iar celorlalţi nu le spuse nimic, nici măcar nu le făcu vreo mustrare.

Apoi mi-am pierdut cunoştinţa.

CAPITOLUL XV

CURTEA LUI MONTEZUMA

O săptămână m-am simţit atât de rău din pricina rănilor, încât nu s-a putut nici măcar să fiu mişcat din loc; apoi m-au pus pe o targă şi m-au purtat până la o depărtare de trei zile de oraşul Tenochtitlan sau Mexico, cum i se spune acum. De acolo înainte drumurile erau mai bine făcute şi mai îngrijite decât toate drumurile pe care le-am văzut în Anglia şi am fost în stare să merg din nou pe picioare. Eram bucuros să merg singur, căci nu-mi plăcea să fiu purtat pe umerii altora, în felul acela atât de femeiesc al indienilor, mai ales că ajunsesem într-un ţinut rece, iar drumul trecea peste podişuri întinse şi netede şi peste vârfuri de munţi şi deci nici nu mai era nevoie ca în regiunile călduroase. N-am mai văzut vreodată ceva mai mohorâtă decât întinderile acestea nesfârşite de câmpii pustii, acoperite cu aloe şi alte tufişuri spinoase şi suculente cu aspect fantastic, singurele care pot trăi pe asemenea pământuri nisipoase şi lipsite de apă. Era un ţinut ciudat, care se putea lăuda cu trei clime diferite înlăuntrul graniţelor lui, arătându-ne toată strălucirea tropicelor alături de pustiuri de o întindere nemărginită.

Într-o noapte ne-am adăpostit într-o casă dintre acelea ce se înşirau, nenumărate, de-a lungul drumurilor, pentru a fi folosite de drumeţi. Era aşezată aproape de vârful *sierrei,* adică al şirului de munţi ce închideau valea Tenochtitlan. În dimineaţa următoare am pornit iarăşi la drum, înainte chiar de ivirea zorilor, căci frigul era atât de tăios la acea înălţime, încât noi, veniţi din părţi mai călduroase, n-am putut dormi decât foarte puţin. Pe lângă aceasta, Guatemoc ar fi vrut, dacă era cu putinţă, să ajungă în oraş încă în noaptea aceea.

După vreo câteva sute de paşi, cărarea ajunse pe creasta şirului de munţi, iar eu mă oprii locului, încremenit de uimire şi admiraţie. Sub mine se deschidea o uriaşă cupă, presărată cu lacuri, în care nu puteam vedea însă nimic prea limpede, căci o mai umpleau încă umbrele nopţii. Dar înaintea ochilor mei, străpungând norii, îşi înălţau capetele doi munţi acoperiţi cu

zăpadă, pe care juca lumina unui soare ce nu răsărise încă, schimbând albul imaculat în roşu aprins. Popocatepetl, sau Muntele care Fumegă, este numele unuia din ei şi Ixtaccihuatl, sau Femeia Adormită, al celuilalt – şi nu este privelişte mai minunată decât aceea ce se vedea în ceasul dinaintea zorilor care să fi încântat vreodată ochii unui muritor. Din vârful semeţ al lui Popocatepetl se înălţau coloane uriaşe de fum care, atât din pricina focului ce mocnea în inima muntelui, cât şi a purpuriului răsărit de soare, păreau nişte stâlpi de flăcări. Cât despre strălucirea coastelor muntelui ce scânteiau mai jos, schimbându-se neîncetat dintr-un alb misterios într-un roşu închis, din roşu în purpuriu şi din purpuriu în toate nuanţele orbitoare ale curcubeului – cine ar putea să le descrie sau măcar să şi le închipuie? Nimeni, vă încredinţez, decât cei care au văzut soarele răsărind deasupra vulcanilor din Tenoehtitlan.

După ce mi-am desfătat ochii admirând vulcanul Popocatepetl, m-am întors spre Ixtac. Mai puţin semeaţă decât „soţul” ei – căci astfel numesc aztecii vulcanul Popocatepetl – mi s-a înfăţişat, prima dată când am privit-o, sub forma uriaşă a unei femei de zăpadă, întinsă ca pe un catafalc grandios, cu şuviţele părului atârnând în jos, pe coasta muntelui. Dar iată că razele soarelui au cuprins-o şi pe ea şi deodată, părând să tresară în maiestatea ei, ne oferi, prin vălul de ceaţă trandafirie, o privelişte neasemuit de frumoasă şi emoţionantă. Dar oricât de frumoasă ar fi fost atunci, cel mai mult îmi place totuşi în faptul serii. Atunci, Femeia Adormită pare că stă întinsă ca o formă strălucitoare peste întunericul de dedesubt, cuprinsă încet-încet de noaptea solemnă ce-şi întinde vălul deasupra ei.

În timp ce priveam, lumina începu să se furişeze în jos pe coastele vulcanilor, descoperind pădurile ce le împodobeau. Valea rămânea însă sub ceaţa ce se aşternea în valuri dese. Semănătoare talazurilor mării, din care se ridicau ca nişte insule colinele şi vârfurile templelor. Încetul cu încetul, în timp ce ne urmam drumul în jos, aburii negurilor se risipiră şi lacurile Tezcuco, Chalco şi Xochicalco prinseră să lucească în bătaia soarelui ca nişte oglinzi uriaşe. Pe malurile lor se înălţau o mulţime de oraşe, dar cel mai mare dintre ele, Mexico – părea să plutească pe ape. În jurul lor şi dincolo de ele se aflau câmpuri verzi de porumb şi aloe şi pâlcuri de copaci, în timp ce-n depărtare se ridica zidul negru de stânci ce mărginea valea.

Am străbătut în mare grabă această regiune frumoasă. Am

trecut prin oraşele Amaquem şi Ajotzinco, pe care nu mă voi opri să le descriu şi prin numeroase sate mândre, cuibărite pe malurile lacului Chalco. Apoi am păşit pe marele dig de piatră, ridicat ca o şosea peste ape şi, o dată cu după-amiaza am intrat în oraşul Cuitlahuac. De acolo ne-am îndreptat spre Itzapalapan, unde Guatemoc voia să petrecem noaptea în casa regală a unchiului său Cuitlahuac. Dar când am ajun; în oraş am aflat că Montezuma, vestindu-i-se sosirea noastră de către ştafete, trimisese poruncă să ne continuăm drumul până la Tenochtitlan şi că fuseseră pregătite nişte palanchine[20] care să ne poarte. Aşa încât ne-am urcat în palanchine şi, părăsind acel frumos oraş numai grădini, am fost purtaţi cu iuţeală de-a lungul digului, spre sud. Am trecut pe lângă oraşe durate pe stâlpi înfipţi în fundul lacului, pe lângă grădini aşezate pe trestii care pluteau deasupra apelor ca o barcă, pe lângă *teocalli*-uri şi nenumărate temple strălucitoare, printre flote de canoe uşoare şi mii de indieni care mişunau peste tot după treburile lor, până când, în cele din urmă, pe la apusul soarelui, am ajuns la fortul crenelat numit Xoloc, ce se înalţă pe dig. Spun se înalţă, dar, vai! Astăzi nu se mai înalţă, căci Cortez l-a distrus, nimicind, o dată cu el, toate oraşele acelea strălucitoare ce mi-au încântat ochii în ziua aceea.

De la Xoloc am pătruns în oraşul Tenochtitlan, sau Mexico, cea mai puternică cetate pe care am văzut-o vreodată. Casele de la margine erau clădite, ce-i drept, din pământ sau *adobe*[21], dar mai încolo fuseseră durate din piatră roşie. Fiecare casă înconjura o curte, fiind la rândul ei înconjurată de-o grădină, iar printre ele treceau canale, cu trotuare pe fiecare parte. Apoi mâi erau pieţele şi-n pieţe se aflau piramide, palate şi temple fără de număr. Am privit până am năucit, dar totul mi s-a părut o nimica toată când, în cele din urmă, am văzut marele templu, cu porţile-i de piatră deschizându-se spre miazănoapte şi spre miazăzi, spre răsărit şi spre apus, în ale cărui ziduri erau sculptaţi peste tot şerpi, pardosit cu dale lustruite, cu *teocalli-u*ri acoperite de ţeste omeneşti, mii şi mii, unele peste altele şi cu uriaşa sa *tianquez,* sau piaţă, din jurul lui. N-am putut prinde atunci decât o imagine fugară, căci se lăsa întunericul şi eram purtaţi mai departe prin întuneric, spre o ţintă necunoscută.

După câtva timp am văzut că ieşisem din oraş şi urcam pe o

[20] Un fel de pat, hamac sau scaun purtat de oameni, folosit la popoarele din Extremul Orient.

[21] Chirpici, cărămizi de pământ nears.

colină povârnită, în umbra unor cedri uriaşi. Curând ne-am oprit într-o curte şi acolo am fost poftit să mă dau jos. Apoi prinţul Guatemoc m-a condus într-o casă cum nu mai văzusem, cu încăperi acoperite toate cu lemn de cedru şi pereţi îmbrăcaţi în stofe bogat colorate, în care aurul părea tot atât de obişnuit cum sunt cărămizile şi stejarul la noi în Anglia. Condus de slujitori cu baghete de cedru în mâini, am trecut prin numeroase coridoare şi săli, până când, în cele din urmă, am ajuns într-o încăpere unde ne aşteptau alţi slujitori, care ne-au spălat cu o apă parfumată şi ne-au îmbrăcat în veşminte minunate. De acolo ne-au condus la o uşă unde ni s-a cerut să ne scoatem pantofii şi ni s-a dat, fiecăruia dintre noi, câte un veşmânt grosolan sub care să ne ascundem hainele cele minunate. După ce-am îmbrăcat veşmântul acela, ni s-a îngăduit să trecem de uşă şi ne-am pomenit într-o sală uriaşă, în care se aflau mulţi bărbaţi nobili şi câteva femei, toţi în picioare şi îmbrăcaţi în veşminte grosolane. La celălalt capăt al sălii se afla un paravan aurit şi din spatele lui răsuna o muzică plăcută la auz.

Pe când stăteam noi aşa în uriaşa sală luminată cu torţe frumos mirositoare, mulţi dintre bărbaţii aflaţi acolo au înaintat şi l-au salutat pe prinţul Guatemoc şi am observat că toţi priveau la mine plini de curiozitate. Apoi a intrat o femeie şi-am văzut că era nespus de frumoasă. Înaltă şi impunătoare, purta pe sub veşmântul grosolan haine minunate, cu broderii strălucitoare şi pietre preţioase. Oricât de obosit şi de năucit aş fi fost, frumuseţea ei m-a uluit şi m-am simţit parcă strâns într-o menghine, căci niciodată nu mai văzusem o asemenea mândreţe de femeie. Ochii îi erau mândri şi rotaţi ca a unei căprioare, părul buclat îi cădea pe umeri, iar trăsăturile îi erau nobile şi totuşi avea un fel de gingăşie aproape tristă, deşi uneori putea să pară destul de sălbatică. Era foarte tânără, să fi avut cel mult optsprezece ani, dar silueta era a unei femei împlinite, cu o înfăţişare într-adevăr împărătească.

— Salut, vere Guatemoc – zise ea cu glas blând. În sfârşit, ai venit. Tatăl meu, împăratul, te aşteaptă de mult şi are să-ţi pună câteva întrebări în legătură cu întârzierea ta. Sora mea, soţia ta, se întreba de asemeni de ce zăboveşti.

În timp ce vorbea, am simţit mai mult decât am văzut că privirile ei se opriseră asupră-mi.

— Salut, verişoară Otomie – răspunse prinţul. Am întârziat din pricina unor întâmplări neprevăzute. Tobasco este foarte departe

şi, pe deasupra, tovarăşul meu pe care-l aveam în grijă, acest *teul* – şi făcu semn cu capul către mine – a avut un necaz pe drum.

— Ce fel de necaz? întrebă ea.

— Doar atât, că m-a scăpat din colţii unei pume, primejduindu-şi viaţa, pe când toţi ceilalţi au luat-o la fugă şi s-a ales cu nişte răni din această ispravă. Iată cum m-a scăpat... – şi în câteva cuvinte povesti întâmplarea.

În timp ce asculta, am văzut că ochii îi scânteiau. La sfârşit a vorbit din nou, de data aceasta către mine.

— Fii bine venit, *teulule* – zise şi-mi zâmbi. Nu eşti din neamul nostru, dar inima mea se îndreaptă spre astfel de oameni.

Şi ne părăsi cu zâmbetul pe faţă.

— Cine este această doamnă? l-am întrebat pe Guatemoc.

— Este verişoara mea, Otomie, prinţesa de Otomie, fiica cea mai iubită a unchiului meu Montezuma – răspunse el. I-ai plăcut, *teulule şi* asta-i bine pentru tine din multe pricini. Şşşt!

În timp ce vorbea, paravanul de la celălalt capăt al sălii fusese tras într-o parte. În dosul lui, un bărbat stătea aşezat pe o pernă brodată şi, după moda indiană, trăgea în piept fum de frunze de tutun, dintr-o pipă de lemn aurit. Acest om, care nu era altul decât însuşi împăratul Montezuma, avea o statură înaltă şi o înfăţişare mâhnită, iar faţa lui era foarte palidă pentru unul din neamul său. Părul îl avea negru şi rar. Era îmbrăcat într-un veşmânt alb de bumbac, din cel mai curat, purta o cingătoare de aur şi sandale împodobite cu perle, iar pe cap un penaj din pene de un verde regal. În spatele lui stătea un şir de fete negrăit de frumoase, îmbrăcate destul de sumar, unele din ele cântând din lăute şi din alte instrumente. Lângă împărat, de fiecare parte, stăteau în picioare câte patru sfetnici bătrâni, cu toţii în picioarele goale şi îmbrăcaţi în veşmintele cele mai grosolane.

De îndată ce paravanul a fost tras, întreaga mulţime din sală s-a aruncat în genunchi, iar eu m-am grăbit să le urmez pilda. Am rămas astfel până când împăratul a făcut un semn cu pipa lui aurită şi atunci ne-am ridicat din nou în picioare, rămânând cu mâinile încrucişate şi cu ochii aţintiţi cu umilinţă în pământ. Îndată după aceea, Montezuma a făcut încă un semn şi trei bărbaţi în vârstă, despre care mi-am zis că trebuie să fie ambasadori, au înaintat şi şi-au rostit rugămintea. Regele le-a răspuns cu un semn din cap şi atunci cei trei bărbaţi s-au retras din faţa lui, făcând o plecăciune şi păşind înapoi tot cu faţa la el,

până s-au amestecat în mulţime. Atunci monarhul a spus o vorbă unuia din sfetnici, care s-a înclinat şi-a coborât încet în sală, căutând cu privirea în dreapta şi-n stânga. Îndată, ochii-i au dat de Guatemoc, care nici nu era greu de văzut, căci se înălţa cu un cap mai sus decât toţi cei de acolo.

— Salut, prinţe – zise el. Împăratul Montezuma doreşte să vorbească cu tine şi cu *teului* care te însoţeşte.

— Fă la fel ca mine, *teulule* – zise Guatemoc.

Şi o porni înainte prin sală, până ajunserăm în locul unde fusese paravanul de lemn, care, după ce am trecut de el, a fost tras în urma noastră, despărţindu-ne de ceilalţi.

Am stat câteva clipe cu mâinile încrucişate şi ochii plecaţi, până când ni s-a făcut semn să înaintăm.

— Spune ce-ai făcut, nepoate – zise Montezuma cu glas scăzut, dar poruncitor.

— M-am dus până în oraşul Tobasco, o, slăvite Montezuma! L-am găsit pe *teul* şi l-am adus încoace. De asemeni, am făcut ca înaltul preot să fie sacrificat conform poruncii împărăteşti şi acum înapoiez pecetea imperială – şi dădu inelul unui sfetnic.

— De ce-ai întârziat atât de mult pe drum, nepoate?

— Din pricina întâmplărilor din timpul călătoriei; acest *teul* care-i prizonierul meu mi-a salvat viaţa, slăvite Montezuma şi-a fost rănit de puma ce mă atacase. Pielea ei ţi-am adus-o drept ofrandă.

Montezuma mă privi acum pentru prima dată, apoi desfăşură un sul de pergament pe care i-l dădu unul din sfetnici şi-l citi, aruncându-mi din când în când o privire.

— Ceea ce se spune acolo e adevărat – zise el în cele din urmă – în afară de un singur lucru: nu se spune că acest prizonier este cel mai frumos bărbat din Anahuac. Spune, *teulule,* de ce oamenii din ţara ta au năvălit pe pământurile mele şi mi-au ucis oamenii?

— Nu ştiu nimic despre aceasta, o, împărate – am răspuns cum am putut mai bine, folosind ajutorul lui Guatemoc. Nu sunt din ţara mea.

— Spune acolo, după propria-ţi mărturisire, că ai sângele acestor *tenii* în vine şi că ai venit pe aceste ţărmuri, sau în apropierea lor, pe una din marile lor canoe.

— Aşa este, o, împărate şi totuşi nu sunt din neamul lor, iar pe ţărm am ajuns plutind într-un butoi.

— Asta-i o minciună – răspunse Montezuma încruntându-se –

căci rechinii şi crocodilii ar fi mâncat pe oricine ar fi venit astfel pe mare. Apoi adăugă, nerăbdător: Spune, faci parte din urmaşii lui Quetzal?

— Nu ştiu, o, împărate. Sunt dintr-o rasă aibă şi strămoşul nostru se numea Adam.

— Poate că este un alt nume al lui Quetzal – zise el. S-a prorocit de mult că fiii lui se vor întoarce şi pare-se că e aproape ceasul când vor sosi – şi Montezuma suspină adânc, apoi adăugă: Du-te acum. Mâine ai să-mi povesteşti despre aceşti *teuli,* iar sfatul preoţilor îţi va hotărî soarta.

Când am auzit că voi fi judecat de preoţi, am început să tremur din toate încheieturile şi-am strigat, încleştându-mi mâinile a rugă:

— Ucide-mă dacă vrei, o, împărate, dar, te rog, nu mă da din nou pe mâinile preoţilor.

— Cu toţii suntem în mâinile preoţilor, prin gura cărora vorbeşte zeul cel mare – răspunse el cu răceală. Şi apoi bănuiesc şi acum că m-ai minţit.

Părăsindu-l pe Montezuma, aveam presimţiri negre, iar Guatemoc părea şi el abătut. Amarnic am blestemat ceasul când spusesem că eram de sânge spaniol şi că totuşi nu eram spaniol. Dacă aş fi ştiut ce aveam să aflu mai târziu, nici tortura nu m-ar fi făcut să rostesc vorbele acelea. Dar acum era prea târziu.

Guatemoc m-a dus apoi în alte încăperi ale acelui palat din Chapultepec, unde-l aştepta soţia sa, prinţesa de sânge împărătesc Tecuichpo, o mândră doamnă cu chip plăcut; împreună cu ea erau şi alte domniţe, printre care şi prinţesa Otomie, fiica lui Montezuma, ca şi câţiva bărbaţi nobili. Mi s-au pus dinainte mâncăruri felurite şi m-am pomenit aşezat chiar lângă prinţesa Otomie, care mi-a vorbit cu multă gingăşie, întrebându-mă multe lucruri despre ţara mea şi poporul *teulilor.* De la ea am aflat pentru prima dată că monarhul era foarte tulburat din pricina *teulilor,* adică a spaniolilor, socotindu-i urmaşii zeului Quetzal, care, după o străveche profeţie în care credea, aveau să vină să-i ia ţara. Şi era atât de graţioasă şi de o drăgălăşenie atât de maiestuoasă, încât pentru prima dată de la plecarea mea de acasă mi-am simţit inima mişcată de vreo altă femeie în afară de logodnica mea pe care o lăsasem departe în Anglia şi pe care, îmi ziceam, n-aveam s-o mai văd vreodată. Iar după cum mi-era dat să aflu mai târziu, nu numai inima mea se simţise tulburată în seara aceea.

Lângă noi stătea o altă prinţesă, Papantzin, sora lui Montezuma, dar care nu era nici tânără, nici frumoasă. Avea însă o faţă foarte blândă şi tristă, ca de presimţirea morţii. Într-adevăr, a murit câteva săptămâni mai târziu, dar n-a avut linişte nici în mormânt, după cum voi arăta mai departe.

Când petrecerea s-a apropiat de sfârşit, după ce-am băut cacao sau *ciocolată* şi-am fumat tutun din pipe – un obicei ciudat, dar foarte liniştitor, pe care l-am deprins la Tobasco şi de care n-am reuşit să mă dezbar niciodată, deşi buruiana aceasta se aduce destul de greu aici, în Anglia – am fost condus în odaia în care aveam să dorm – o încăpere cu pereţii căptuşiţi cu lemn de cedru. Câtva timp n-am putut să adorm, căci eram copleşit de toate ciudăţeniile pe care le văzusem în această minunată ţară nouă, atât de civilizată şi totuşi atât de barbară. M-am gândit la împărat, cu faţa-i atât de mâhnită, stăpân absolut peste milioane de oameni, având tot ce poate să-şi dorească inima unui om, bogăţii uriaşe, sute de soţii frumoase, copii iubitori, ostaşi fără număr, bucurându-şi ochii de toată strălucirea artelor, domnind peste cel mai frumos imperiu de pe pământ, având la îndemână toate plăcerile, stăpânitor a toate ca un zeu, în afară de nemurire – adorat însă ca un zeu – şi totuşi victimă a fricii şi superstiţiilor, cu inima mai grea decât cel din urmă sclav din jurul palatelor sale. Iată o învăţătură demnă de Solomon şi Montezuma putea striga împreună cu el: „Am strâns aur şi argint şi comori de regi şi de satrapi adunate; adus-am cântăreţi şi cântăreţe şi desfătarea fiilor omului mi-am agonisit. Şi tot ceea ce doreau ochii mei nu am dat la o parte şi n-am oprit inima mea de la nici o veselie. Şi iată, totul este deşertăciune şi amăgire a spiritului şi fără de nici un folos sub soare”.

Astfel ar fi putut spune şi chiar o spunea, dar cu alte cuvinte. Căci, după cum arată atât de bine zugrăvelile de pe peretele dinspre nord al naosului din biserica din Ditchingham, unde sunt înfăţişate nişte schelete care târăsc după ele trei regi, monarhii îşi au şi ei soarta lor şi fericirea nu înseamnă pentru ei mai mult decât pentru oricare altul dintre fiii omului. Într-adevăr, aşa e, după cum mi-a spus cândva binefăcătorul meu, Fonseca; adevărata fericire este doar un vis, din care ne trezesc neîncetat suferinţele fiecărei zile de trudă.

Apoi gândurile mi-au zburat spre chipul domniţei celei mândre, prinţesa Otomie, care, îmi ziceam în sinea mea, îmi arătase atâta bunătate şi imaginea aceea mi s-a părut dulce,

căci eram tânăr, iar iubita mea Lily din Anglia era departe şi pierdută pe vecie pentru mine. Era oare de mirare că găseam frumoasă această floare indiană? Cine nu ar fi fost copleşit de duioşia, de frumuseţea şi de graţia ei împărătească? Ca şi strălucirea şi podoabele de pe veşmântul ei, însăşi sălbăticia ei, din care în clipa aceea nu vedeam decât partea bună, îmi atrăgea şi-mi orbea închipuirea, adăugind duioşiei ei femeieşti o însuşire nouă, sumbră şi stranie, o bogăţie orientală ce lipseşte femeilor noastre bine educate din Anglia, care-mi tulbura atât mintea cât şi simţurile, fermecându-mi inima.

Căci Otomie părea să fie femeia pe care o visează toţi bărbaţii, dar de care rareori au parte, căci în lume sunt puţine ca ea şi din ce în ce mai puţine locuri unde să crească asemenea flori rare. În acelaşi timp pură şi pasionată, de sânge împărătesc şi cu inimă împărătească, înzestrată din plin cu cele mai alese daruri ale naturii, atât de feminină şi totuşi curajoasă ca un bărbat, frumoasă ca noaptea, cu o minte însetată de cunoaştere şi un spirit pe care nici o suferinţă nu poate să-l înăbuşe, mereu schimbătoare în stările ei sufleteşti şi totuşi atât de credincioasă şi având simţul onoarei ca un bărbat – astfel era Otomie, fiica lui Montezuma, prinţesă de Otomie. Era deci de mirare că o găseam frumoasă, ori, mai târziu, când soarta mi-a dăruit iubirea ei, că am iubit-o şi eu în cele din urmă? Şi totuşi era ceva în firea ei care m-ar fi făcut să stau deoparte dacă aş fi ştiut de la început, căci cu tot farmecul ei, cu toată frumuseţea şi virtuţile ei, avea inima sălbatică şi oricât s-ar fi străduit s-o ascundă, uneori sângele-i barbar izbucnea năvalnic, dominând-o.

Dar cum stăteam întins în odaia din palatul Chapultepec, zgomotul de paşi al gărzilor din faţa uşii mi-au amintit că aveam prea puţin de-a face cu iubirea şi cu alte plăceri şi că viaţa îmi atârna, de la o zi la alta, de-un fir de păr. Mâine, preoţii îmi vor hotărî soarta şi când preoţii sunt judecători, un prizonier îşi cunoaşte sentinţa înainte de a fi rostită. Eram străin şi încă un alb şi fireşte că o asemenea jertfă se va dovedi mai plăcută zeilor decât o mie de inimi indiene. Fusesem smuls de pe altarele din Tobasco pentru a împodobi altarele mai mari din Tenochtitlan – asta era totul. Îmi fusese scris să pier jalnic departe de casă şi nimeni în lumea aceasta nu avea să mai audă de mine.

Meditând astfel cu tristeţe, în cele din urmă am adormit. Când m-am trezit, soarele răsărise. M-am ridicat de pe rogojina pe care dormisem, m-am dus la fereastra cu gratii de lemn şi am privit

afară. Palatul de unde priveam eu era aşezat pe creasta unei ridicături stâncoase. Într-o parte, dealul era scăldat de apele albastre ale lacului Tezcuco, iar în cealaltă, la o milă şi mai bine depărtare, se înălţau turnurile templelor din Mexico. Pe povârnişurile dealului şi în unele locuri chiar şi la poalele lui, pe o întindere de mai bine de un kilometru, creşteau cedri uriaşi, de pe ramurile cărora spânzurau perdele cenuşii de muşchi cu înfăţişare fantomatică. Cedrii aceştia sunt de-a dreptul uriaşi şi chiar cel mai mic dintre ei este mai falnic decât cel mai înalt stejar din parohia Ditchingham; iar dacă vrei să înconjuri trunchiul unui cedru bătrân, trebuie să faci, după cum am numărat eu, douăzeci şi doi de paşi. Dincolo de cedri, zărindu-se printre ramurile lor, se întindeau grădinile lui Montezuma, care, cu florile lor ciudate şi minunate, cu bazinele lor de marmură, cu cuştile lor de pasări rare şi vizuinele de fiare sălbatice, erau, cred, cele mai Inimoase din întreaga lume[22].

„Cel puţin – m-am gândit eu – chiar dacă voi muri, nu e puţin lucru să fi văzut ţara aceasta Anahuac, pe împăratul ei, obiceiurile şi poporul ei.”

[22] Grădinile lui Montezuma au fost de mult distruse şi deşi spaniolii au tăiat de la rădăcină mulţi cedri, câţiva tot au mai rămas la Chapultepec. Unul dintre ei, despre care tradiţia spune că era copacul favorit al marelui împărat, măsoară (după nişte socoteli sumare făcute pe loc chiar de autorul acestei cărţi) cam şaizeci de picioare în jurul trunchiului. Este ciudat să te gândeşti că din toată strălucirea bogăţiei şi măreţia lui Montezuma n-au rămas decât câţiva cedri seculari, (n.a.).

CAPITOLUL XVI

THOMAS AJUNGE ZEU

Nici nu bănuiam când m-am trezit în dimineaţa aceea că eu, Thomas Wingfield, un om obişnuit, voi ajunge, înainte de apusul soarelui, un zeu şi că, după împăratul Montezuma, voi fi cel mai slăvit om, sau mai curând zeu, din oraşul Mexico.

Iată cum s-au petrecut lucrurile. După ce am mâncat împreună cu toţi cei din casa prinţului Guatemoc, am fost condus în sala de judecată, numită „tribunalul zeului”. Aici, pe un tron de aur, stătea aşezat Montezuma, împărţind dreptatea cu o pompă pe care nici nu o pot descrie. În jurul său se aflau sfetnicii şi căpeteniile cele mari, iar în faţă era pusă o ţeastă omenească, încoronată cu smaralde atât de mari, încât împrăştiau o lumină strălucitoare. În mână ţinea o săgeată în chip de sceptru.

În ziua aceea fuseseră aduşi la judecată nişte căpetenii, sau *caciques,* care n-au fost lăsaţi mult timp în îndoială asupra sorţii ce-i aştepta. Căci, după ce s-a dat ascultare câtorva dovezi, au fost întrebaţi ce au de spus în apărarea lor. Fiecare dintre ei a rostit câteva vorbe, încercând pe scurt să înlăture vina. Apoi Montezuma, care nu spusese şi nu făcuse nimic, a luat pergamentul pe care fuseseră zugrăvite vinile fiecăruia şi l-a străpuns cu săgeata din mână în locul unde imaginea fiecărui prizonier apărea pe pergament. Atunci au fost luaţi şi duşi la moarte, dar cum au murit nu ştiu.

După ce judecata s-a sfârşit, în sală au intrat câţiva preoţi îmbrăcaţi în veşminte negre, cu părul împletit în cozi ce le atârnau pe spate. Erau bărbaţi cu înfăţişare sălbatică, cu ochi cruzi, dar plini de demnitate şi m-am înfiorat când i-am văzut. Am observat că erau singurii care s-au plecat foarte puţin în faţa tronului împărătesc. Sfetnicii şi curtenii s-au retras şi atunci preoţii au început să vorbească în taină cu împăratul; îndată după aceea, doi dintre ei s-au apropiat şi, luându-mă de sub supravegherea paznicilor, m-au adus în faţa tronului. Deodată, căci nu mă aşteptam la aşa ceva, mi s-a poruncit să lepăd veşmintele, ceea ce am făcut cu destulă sfială, până când am

rămas gol în faţa tuturor. Preoţii s-au apropiat şi mi-au cercetat de aproape fiecare parte a trupului. Pe braţ aveam urmele vindecate ale rănii lăsate de spada lui de Garcia, pe piept – semnele rănilor abia închise de pe urma dinţilor şi ghearelor pumei. Cercetându-le, m-au întrebat cum le-am căpătat. Le-am spus şi îndată după aceea s-au pornit să vorbească între ei, la o depărtare la care să nu-i pot auzi; convorbirea a devenit curând atât de aprinsă, încât până la urmă l-au rugat pe împărat să hotărască. Montezuma s-a gândit o clipă, apoi l-am auzit spunând:

— Semnele nu vin din lăuntrul trupului şi nici nu le are din naştere, ci au fost făcute prin violenţa omului şi a fiarei.

Atunci preoţii s-au sfătuit din nou între ei, apoi cel care părea mai mare peste toţi şopti câteva cuvinte la urechea împăratului. Montezuma încuviinţă din cap şi, ridicându-se de pe tron, se îndreptă spre mine, care stăteam gol şi tremuram, căci aerul în Mexico este răcoros. În timp ce înainta, îşi desfăcu un lanţ de smaralde şi aur din jurul gâtului şi-şi luă de pe umeri pelerina imperială. Apoi, chiar el, cu mâna lui, mi-a pus lanţul în jurul gâtului şi pelerina pe umeri, după care şi-a îndoit cu umilinţă genunchiul în faţa mea, într-un gest de adoraţie, înconjurându-mă cu braţele şi îmbrăţişându-mă.

— Te salut, binecuvântatule – grăi – fiu divin al lui Quetzal, deţinătorul spiritului lui Tezcat, Sufletul Lumii, Creatorul Lumii! Ce-am făptuit noi pentru a merita să ne cinsteşti astfel cu prezenţa ta pe timp de un an? Ce putem face pentru a plăti o asemenea cinste? Doar tu ne-ai creat pe noi şi toată această ţară. Ascultă! Cât timp vei rămâne printre noi, a ta va fi ţara, iar noi nu vom fi altceva decât slujitorii tăi. Porunceşte şi poruncile îţi vor fi ascultate, doreşte şi dorinţele îţi vor fi îndeplinite chiar înainte de a le rosti. O, Tezcat, eu, Montezuma, servitorul tău, îţi ofer adoraţia mea şi prin mine adoraţia întregului meu popor.

Şi din nou îşi îndoi genunchiul.

— Te adorăm, o, Tezcat! intonară într-un glas preoţii.

Uluit, am rămas fără glas, căci nu înţelegeam nimic din toată această prosteală. În timp ce stăteam astfel, Montezuma a bătut din palme şi câteva femei au intrat aducând nişte veşminte minunate şi o cunună de flori. Cu veşmintele mi-au îmbrăcat trupul, iar cununa de flori mi-au pus-o pe cap, închinându-se tot timpul în faţa mea şi spunând: „Tezcat care a fost mort a revenit printre noi, bucuraţi-vă, Tezcat a revenit în trupul prizonierului

teul".

Am înţeles atunci că eram socotit un zeu şi încă cel mai mare dintre zei, dar trebuie să mărturisesc că, în sinea mea, mă simţeam în clipa aceea mai prost decât mă simţisem vreodată.

Au apărut apoi nişte bărbaţi gravi şi cu înfăţişare smerită, purtând lăute în mâini. Mi s-a spus că erau tutorii mei şi în urma lor a venit un alai de paji imperiali, care aveau să mă slujească. Am ieşit afară din sală şi în vremea aceasta lăutele cântau, iar crainicul din faţa mea vestea că zeul Tezcat, Sufletul Lumii, Creatorul Lumii, venise din nou în mijlocul poporului său. M-au dus prin toate curţile şi încăperile nesfârşite ale palatului şi pe oriunde treceam, bărbaţi, femei şi copii se închinau până la pământ în faţa mea, adorându-mă ca pe un zeu, pe mine, Thomas Wingfield din Ditchingham, comitatul Norfolk, până am început să cred că m-am smintit.

Mi s-a adus apoi un palanchin şi am fost purtat la vale, spre poalele dealului Chapultepec, după aceea de-a lungul unor diguri şi pe numeroase străzi, până am ajuns în marea piaţă a templului. Alaiul nostru era deschis de crainici şi preoţi, iar după mine veneau pajii şi curtenii şi în vreme ce treceam mulţimile se prosternau, până când am început să înţeleg cât de obositor este să fii zeu. Am trecut prin zidul şerpilor şi am urcat pe cărările în spirală ale uriaşului *teocalli,* până am ajuns în vârful lui, unde se înălţau templele şi idolii.

Acolo a prins să bată o tobă mare şi preoţii au jertfit victimă după victimă în cinstea mea, de mi s-a făcut silă văzând atâta cruzime şi sânge. După aceea m-au poftit să cobor din palanchin, aşternându-mi covoare bogate şi flori sub picioare, iar eu m-am înfricoşat gândind că voiau să mă jertfească cine ştie cărei alte divinităţi. Dar n-a fost aşa. M-au dus până la marginea piramidei, sau cât de aproape puteam ajunge, căci mă tot trăgeam înapoi de teamă ca nu cumva să mă apuce pe neaşteptate şi să mă arunce peste margine. Şi acolo, preotul cel mare a strigat către miile de oameni adunaţi dedesubt, vestindu-le cine sunt şi fiecare dintre ei şi-a îndoit genunchii prosternându-se, atât preoţii de lângă mine, cât şi gloata de jos. Şi s-au tot închinat şi prosternat, până când am ameţit de atâta adoraţie, de strigăte, de sunetele tobei şi de sacrificiile sângeroase, fiindu-le tare recunoscător când, în cele din urmă, m-au dus înapoi la Chapultepec.

Aici mă aşteptau noi onoruri, căci am fost dus într-un şir de

încăperi minunate, chiar alături de cele imperiale, spunându-mi-se că toţi cei din palatul lui Montezuma se află la dispoziţia mea şi că acela care va îndrăzni să nu mi se supună va trebui să moară.

În sfârşit, atunci am vorbit şi eu, poruncind să fiu lăsat să mă odihnesc până aveau să fie gata pregătirile pentru serbarea dată în cinstea mea în încăperile prinţului Guatemoc, unde nădăjduiam să o întâlnesc pe Otomie. Tutorii mei şi curtenii care aveau grijă de mine mi-au răspuns că sluga mea, Montezuma, se aşteptase să serbez împreună cu el seara aceea. Totuşi porunca mea trebuia împlinită. Apoi m-au părăsit, vestindu-mă că se vor întoarce peste un ceas, ca să mă conducă la serbare. Am aruncat jos însemnele zeificării mele şi m-am întins pe perne să mă odihnesc şi să cuget în linişte şi o anumită exaltare m-a cuprins, căci oare nu eram zeu şi nu aveam puteri aproape absolute? Totuşi, fiind prevăzător din fire, m-am întrebat de ce oare mă socoteau zeu şi cât timp va dăinui puterea mea.

Cu puţin înainte de a se fi scurs ceasul de odihnă, pajii şi curtenii au intrat, aducându-mi alte veşminte şi alte flori; am fost apoi condus până la încăperile lui Guatemoc şi înaintea mea păşeau deschizându-mi calea femei frumoase, cântând din felurite instrumente muzicale.

Prinţul Guatemoc mă aştepta şi m-a primit de parcă eu, prizonierul şi tovarăşul său, aş fi fost primul printre regi. Şi totuşi mi s-a părut că în ochii săi vedeam o uşoară ironie amestecată cu tristeţe. Aplecându-mă înainte, i-am vorbit în şoaptă:

— Ce înseamnă toate astea, prinţe? îşi bat joc de mine, sau sunt cu adevărat zeu?

— Şşşt! şopti el, făcând o plecăciune adâncă şi urmă cu glas scăzut: Asta înseamnă şi bine şi rău pentru tine, prietene *teul.* O să-ţi spun totul altă dată. Apoi adăugă cu glas tare: Îţi este pe plac, o, Tezcat, zeu al zeilor, să stăm la masă împreună cu tine, sau vrei să mănânci singur?

— Zeilor le place tovărăşia, prinţe – am zis eu.

În timp ce vorbeam cu el, ochii mei descoperiră printre cei adunaţi în sală pe prinţesa Otomie. Aşa încât, când ne-am îndreptat spre masa scundă în jurul căreia urma să ne aşezăm pe perne, am rămas puţin în urmă, aşteptând să văd unde se aşază şi apoi m-am grăbit să stau lângă ea. I-am văzut pe ceilalţi nedumeriţi de ce făcusem, căci mi se pregătise locul de onoare în capul mesei, cu Guatemoc în dreapta mea şi soţia sa, prinţesa

de sânge împărătesc Tecuichpo, în stânga.

— Locul tău este acolo, o, Tezcat – zise Otomie, înroşindu-se sub pielea-i măslinie în timp ce rostea aceste cuvinte.

— Un zeu poate să se aşeze unde-i place, prinţesă Otomie – i-am răspuns – mai cu seamă – am adăugat cu glas şoptit – că nu se află un alt loc mai bun decât acela de lângă cea mai frumoasă zeiţă de pe pământ.

Ea se înroşi din nou şi-mi răspunse:

— Vai! Eu nu sunt zeiţă, ci doar o muritoare. Dar dacă doreşti cu adevărat să stau alături de tine la serbări, spune-o ca o poruncă şi nimeni nu va îndrăzni să nu te asculte, nici chiar Montezuma, tatăl meu.

M-am ridicat atunci în picioare şi am rostit într-o aztecă foarte şovăielnică, către curtenii puşi să aibă grijă de mine:

— Dorinţa mea este să fiu aşezat întotdeauna alături de prinţesa Otomie.

La aceste cuvinte, Otomie se înroşi şi mai mult şi un murmur trecu printre oaspeţi, în timp ce Guatemoc aruncă mai întâi o privire mânioasă, apoi râse. Curtenii însă şi slujitorii mei se înclinară, iar purtătorul lor de cuvânt răspunse:

— Cuvintele lui Tezcat trebuie să fie ascultate. Locul prinţesei de sânge împărătesc Otomie, favorita lui Tezcat, va fi alături de zeu.

Şi într-adevăr, de atunci locul ei era întotdeauna lângă al meu, afară doar de împrejurările când eram poftit să prânzesc cu însuşi Montezuma. Ba, mai mult, prinţesa Otomie începu să fie numită în tot oraşul „prinţesa binecuvântată, favorita lui Tezcat”. Căci atât de mare era puterea obiceiurilor şi a eresurilor asupra acestui popor, încât socoteau că cea mai mare cinste pentru una dintre primele domniţe era să-i ţină tovărăşie la masă celui despre care se credea că găzduieşte vremelnic spiritul sufletului lumii.

Serbarea îşi urmă cursul şi îndată după aceea am întrebat-o pe Otomie ce puteau să însemne toate acestea.

— Din păcate – şopti ea – văd că nu ştii şi nici eu nu îndrăznesc să-ţi spun. Îţi voi spune doar atât: deşi eşti zeu şi stai astăzi unde vrei, va veni un ceas când va trebui să stai unde nu vei voi. Ascultă, după ce se va sfârşi masa, spune că doreşti să te plimbi prin grădinile palatului şi că vrei să te însoţesc. S-ar putea să găsesc atunci un prilej să-ţi povestesc mai multe.

Aşa că, atunci când serbarea s-a apropiat de sfârşit, le-am

făcut cunoscut că doream să mă plimb prin grădini cu prinţesa Otomie şi am ieşit împreună. Am mers pe sub copacii semeţi, de pe ale căror ramuri atârna ca nişte perdele un fel de muşchi cenuşiu, de parcă întreaga pădure ar fi fost împodobită cu bărbile albe ale unei armate de bătrâni, care se legănau şi foşneau jalnic în aerul rece al nopţii. Dar, vai! Nu puteam să fim singuri, căci după noi, la o depărtare de douăzeci de paşi doar, ne urma toată mulţimea de curteni şi paji, împreună cu frumoasele dansatoare şi cântăreţii înarmaţi cu flautele lor blestemate; şi de-ţi plăcea sau nu, ei cântau şi în acelaşi timp dansau. În zadar le-am poruncit să tacă, spunându-le că, aşa cum stă scris din timpurile străvechi, după vremea cântatului şi-a jocului vine şi o vreme când cântecul şi jocul trebuie să înceteze, dar n-au vrut să mă asculte. Nu m-au lăsat în pace nici o clipă, atunci ca şi mai târziu şi abia în clipele acelea am început să-mi dau seama ce preţioasă comoară este singurătatea.

Ne-au lăsat totuşi să ne plimbăm împreună pe sub copaci şi deşi sunetele muzicii ne urmăreau pretutindeni, în curând ne-am adâncit în convorbire, uitând de ei. Aşa am aflat cât de îngrozitoare era soarta ce mă ameninţa.

— Află, o, *teulule* – zise Otomie, adresându-mi-se tot cu acest nume când nu era nimeni să ne audă – că aşa cere obiceiul în ţara noastră: în fiecare an, un tânăr prizonier este ales ca imagine pământească a zeului Tezcat, care a creat lumea. Pentru aceasta, numai două lucruri îi sunt trebuincioase prizonierului – şi anume ca sângele să-i fie nobil şi să aibă o înfăţişare frumoasă, fără vreun cusur sau vreun stigmat. În ziua când ai venit aici, *teulule,* urma tocmai să fie ales prizonierul care să-l întruchipeze pe zeu în anul acesta; ai fost ales tu, pentru că eşti şi nobil şi mai frumos decât orice alt om din Anahuac şi pentru că, fiind din neamul *teulilor,* fiii lui Quetzal, despre care se zvonesc atâtea şi de a căror sosire tatăl meu, Montezuma, se teme mai mult decât de orice pe lume, preoţii şi-au zis că ai putea să le îndepărtezi mânia şi să înlături blestemul zeilor de pe capetele noastre.

Otomie se opri, ca şi cum ar fi vrut să spună ceva, dar nu găsea cuvintele potrivite. Iar eu, gândindu-mă doar la cele ce-mi spusese, m-am îngâmfat în sinea mea de conştiinţa propriei mele măreţii şi pentru că frumoasa prinţesă vorbise despre mine ca de cel mai frumos bărbat din Anahuac. Căci, deşi mă ştiam destul de arătos, nu mai fusesem niciodată numit „frumos” de vreun bărbat, femeie sau copil. Dar în această împrejurare, ca şi în

multe altele, mândria premergea prăbuşirii.

— Şi mai trebuie să-ţi spun, *teulule*… – urmă Otomie – … vai, tocmai eu trebuie să fiu sortită să-ţi spun! – timp de un an vei domni ca un zeu peste oraşul acesta, Tenochtitlan şi în afară doar de anumite ceremonii pe care va trebui să le rabzi şi de anumite îndeletniciri pe care e nevoie să le înveţi, nimeni nu te va tulbura. Cea mai mică dorinţă a ta va fi lege, iar când vei zâmbi cuiva, acela va socoti aceasta o prevestire de bine şi te va binecuvânta; chiar şi tatăl meu, Montezuma, îţi va arăta respect, ca unuia de acelaşi rang cu el, ba chiar mai mult. Orice plăcere îţi va fi împlinită, în afară de cea a căsătoriei, care îţi va fi oprită până în luna a douăsprezecea a anului. Atunci, patru dintre cele mai frumoase fete din ţară îţi vor fi date ca mirese.

— Şi cine le va alege? am întrebat-o eu.

— Nu ştiu, *teulule,* căci n-am nici un amestec în asemenea lucruri tainice – răspunse ea în grabă. Uneori alege zeul, iar alteori preoţii sunt acei care aleg pentru el. După cum se întâmplă. Ascultă acum sfârşitul povestirii, care te va face să uiţi restul. O lună întreagă, a douăsprezecea, vei trăi cu soţiile tale şi vei avea parte numai de petreceri, în cele mai de vază case din oraş. În ultima zi a lunii, însă, vei fi aşezat într-o barcă împărătească şi, împreună cu soţiile tale, vei fi dus peste lac, într-un loc numit „Topitoria Metalelor”. De acolo vei fi dus apoi la un *teocalli* numit „Casa Armelor”, unde soţiile tale îşi vor lua rămas bun de la tine pentru totdeauna şi acolo, *teulule* – vai, mie, că trebuie să ţi-o spun! – ţi-e sortit să fii oferit ca jertfă zeului al cărui spirit îl porţi, marelui zeu Tezcat. Atunci, inima îţi va fi smulsă din trup, iar capul îţi va fi tăiat de pe umeri şi aşezat pe un par, numit „Stâlpul Capetelor”.

Auzind ce soartă îngrozitoare mă aşteaptă, am scos un geamăt puternic şi genunchii mi-au tremurat atât de tare, încât am fost pe punctul să cad la pământ. Apoi m-a cuprins furia şi, uitând de sfatul tatălui meu, am blestemat zeii acestei ţări şi pe poporul care-i slujeşte, mai întâi în limbile aztecă şi maya, apoi, când cunoştinţele în aceste limbi nu mi-au mai ajuns, în spaniolă şi chiar în engleză. Auzindu-mi vorbele, mai mult ghicind ce spuneam, Otomie fu cuprinsă de teamă şi-şi ridică mâinile, rostind:

— Nu-i blestema pe zeii cei cumpliţi, te rog, ca nu cumva nenorocirea să se abată dintr-o dată asupră-ţi. Dacă te va auzi cineva, s-ar crede că găzduieşti un spirit rău şi nu unul bun şi

atunci va trebui să mori chiar acum şi încă în cazne. Fereşte-te cel puţin ca zeii, care se află peste tot, să nu te audă.

— Lasă-i să mă audă. Sunt zei mincinoşi, iar ţara asta e blestemată pentru că-i slăveşte. Sunt sortiţi pieirii, îţi spun şi toţi cei care li se închină sunt şi ei sortiţi pieirii. Nu, nu-mi pasă dacă mă aude cineva, mai bine să mor acum în chinuri, decât să trăiesc un an în chinul morţii ce se apropie… Dar să ştii că n-am să mor singur! Tot oceanul de sânge pe care l-au vărsat preoţii voştri cer răzbunare de la Dumnezeul cel adevărat şi el se va răzbuna.

Astfel vorbeam, în neştire, înnebunit de spaimă şi de furie neputincioasă, în timp ce prinţesa Otomie stătea îngrozită, uluită de blestemele mele, iar flautele cântau şi dansatorii se roteau în apropierea noastră. Deodată însă am văzut că gândurile prinţesei rătăceau în altă parte, căci privea ţintă spre răsărit, de parcă ar fi avut o viziune. M-am uitat şi eu într-acolo şi am văzut că de la marginea orizontului până în înaltul cerului se desfăcea în mănunchi o lumină palidă şi înspăimântătoare, presărată cu scântei de foc; era ca un evantai al cărui mâner sta înfipt în pământ, în timp ce aripile lui acopereau tot cerul la răsărit. Am încetat cu blestemele şi am rămas nemişcat; în timp ce stăteam astfel, un strigăt de groază s-a ridicat din palat şi oamenii s-au revărsat pe porţi afară, să privească la minunea care strălucea şi ardea la răsărit. Curând apăru şi Montezuma însuşi, însoţit de căpeteniile cele mari şi în lumina aceea fantomatică am văzut că buzele-i tremurau şi mâinile i se încleştau una de cealaltă. Dar minunea încă nu se sfârşise, căci deodată, din cerul limpede de deasupra oraşului coborî un glob de foc; după ce păru să se odihnească o clipă pe vârfurile semeţului templu din piaţa cea mare, luminând întregul *teocalii* cu o lumină ca ziua, dispăru. Dar în locul unde stătuse ardea acum o altă lumină, căci templul lui Quetzal era în flăcări.

Strigăte de spaimă şi bocete s-au ridicat din rândul celor ce văzuseră minunea – toţi cei ce se aflau pe dealul din Chapultepec, ca şi oamenii din oraşul de jos. Chiar şi eu m-am simţit înfricoşat, deşi nu aveam pricină, căci s-ar fi putut prea bine ca raza de lumină din noaptea aceea şi din cele următoare să nu fi fost altceva decât strălucirea unei comete, iar focul din templu să fi fost pricinuit de un trăsnet. Dar pentru locuitorii oraşului şi mai ales pentru Montezuma, cu închipuirea-i tulburată de zvonuri în legătură cu sosirea unui neam ciudat cu pielea

albă, care – aşa cum spuneau de mult prevestirile – avea să aducă ţării nimicirea, toate acestea păreau să prezică nenorociri. Şi chiar dacă ar fi avut vreo îndoială în privinţa înţelesului tuturor acestor întâmplări, în curând ea a fost risipită, cel puţin în mintea lor. Căci pe când stăteam cu toţii plini de uimire, a sosit un sol, abia trăgându-şi sufletul şi murdar de praful drumului şi, închinându-se până la pământ în faţa împărătescului său stăpân, a scos din veşmânt un sul pictat şi l-a înmânat unui curtean. Atât de dornic era Montezuma să-i afle cuprinsul, încât, împotriva obiceiurilor statornicite, a smuls sulul din mâinile curteanului şi, desfăcându-l, a început să-i descifreze semnele la lumina sinistră de pe cer şi a templului în flăcări. Şi în timp ce-l priveam toţi cum citea, Montezuma a scos un geamăt puternic şi, lăsând să-i scape jos răvaşul şi-a acoperit faţa cu mâinile. Cum sulul căzuse aproape la picioarele mele, am putut vedea pictate pe el imaginile grosolane ale unor corăbii cu pavilion spaniol şi ale oştenilor spanioli în armură. Am înţeles atunci spaima lui Montezuma: spaniolii debarcaseră pe coastele ţării sale!

Câţiva sfetnici s-au apropiat de el ca să-l liniştească, dar monarhul i-a împins la o parte, spunând:

— Lăsaţi-mă să jelesc, căci prorocirea de mult vestită a căzut asupra copiilor lui Anahuac. Urmaşii lui Quetzal se adună pe ţărmurile noastre şi aduc moarte poporului meu. Lăsaţi-mă să jelesc, vă spun.

În clipa aceea, un alt sol sosi dinspre palat şi chipul îi era răvăşit de durere.

— Vorbeşte – zise Montezuma.

— O, împărate, iartă-l pe cel nevoit să ţi aducă o astfel de veste, dar împărăteasca ta soră, Papantzin, cuprinsă de spaimă în faţa acestor vedenii îngrozitoare – zise el arătând spre cer – trage să moară în palat!

Auzind că sora iubită e pe patul de moarte, împăratul nu scoase nici o vorbă, ci-şi acoperi faţa cu mantia imperială şi păşi încet înapoi spre palat.

Şi în tot acest timp lumina cea roşiatică sclipea şi scânteia spre răsărit – o auroră nefirească şi monstruoasă – iar templul lui Quetzal ardea cu vâlvătăi în oraşul ce se întindea la poalele munţilor.

M-am întors spre prinţesa Otomie, care stătuse toată vremea lângă mine, tremurând copleşită de spaimă şi uimire.

— Oare nu ţi-am spus că această ţară e blestemată, prinţesă

Otomie?

— Aşa ai spus, *teulule* – răspunse ea – şi adevăr grăit-ai, căci este blestemată.

Apoi am intrat în palat şi chiar şi în clipele acestea de tulburare cântăreţii m-au urmat ca şi înainte.

CAPITOLUL XVII

ÎNVIEREA PAPANTZINEI

A doua zi, Papantzin a murit şi în seara aceleiaşi zile a fost îngropată cu mare pompă în cimitirul din Chapultepec, alături de strămoşii ei de sânge împărătesc. Dar, după câte se va vedea, nu i-a plăcut tovărăşia acestora.

În aceeaşi zi mi-a fost dat şi mie să înţeleg că nu e prea plăcut să fii zeu, deoarece se aştepta din partea mea să învăţ să stăpânesc diferite meşteşuguri şi mai ales unul atât de groaznic ca acela al muzicii, pentru care n-am avut niciodată vreo înclinare. Totuşi nu s-a ţinut seama câtuşi de puţin de dorinţele mele în această privinţă, aşa că tutorii mei, nişte bătrâni care ar fi putut găsi o ocupaţie mai bună, au venit ca să mă înveţe să cânt la lăută, silindu-mă să zdrăngănesc toată ziua. Alţii au încercat să mă iniţieze în tainele literaturii, poeziei şi artei, cel puţin aşa cum erau înţelese de azteci şi trebuie să mărturisesc că m-am bucurat să-mi însuşesc aceste cunoştinţe. Îmi aminteam, totuşi, de cuvintele predicatorului, care ne spunea că cel ce-şi sporeşte cunoştinţele îşi sporeşte şi suferinţele şi, pe lângă aceasta, nu prea vedeam ce folos aveau atâtea cunoştinţe noi, dacă în curând totul avea să se încheie pe piatra de sacrificiu.

Soarta ce mă aştepta, de a fi sacrificat, mai întâi m-a deznădăjduit. Dar, gândindu-mă mai bine, mi-am spus că trecusem până acum prin atâtea primejdii şi scăpasem totuşi nevătămat, încât se putea să scap şi de data aceasta. Moartea era încă destul de departe şi deocamdată eram zeu. Aşa încât m-am hotărât că, de voi muri sau voi trăi, atâta timp cât eram în viaţă se cădea să trăiesc ca un zeu şi să am parte de toate desfătările care-mi erau la îndemână – şi chiar aşa am făcut. Şi, trebuie s-o spun, cred că nimeni n-a avut vreodată ocazii mai mari sau mai ciudate şi nimeni nu putea să le folosească mai bine. Într-adevăr, dacă nu m-ar fi năpădit gândurile triste în legătură cu iubita şi casa-mi pierdută, aş fi fost aproape fericit, atât de mare era puterea pe care o aveam şi ciudăţenia tuturor

lucrurilor din jurul meu. Dar să-mi urmez povestirea.

În zilele care au urmat morţii Papantzinei, la palat şi în tot oraşul a domnit tulburarea. Oamenii erau neobişnuit de neliniştiţi din pricina zvonurilor care umpleau văzduhul. În fiecare noapte, lumina prevestitoare se aprindea la răsărit, în fiecare zi se auzea despre o nouă minune sau prorocire, iar o dată cu ea se răspândeau şi zvonurile ciudate despre isprăvile spaniolilor, socotiţi de mai toţi ca zeii albi, fiii lui Quetzal, reîntorşi pentru a lua în stăpânire pământurile peste care domnise odinioară strămoşul lor.

Dar, dintre toţi, cel mai tulburat era însuşi Montezuma, care săptămâni de-a rândul aproape că n-a putut să mănânce, să bea sau să închidă ochii, atât de greu îl apăsau temerile. Până la urmă, trimise soli la vechiul său duşman, Neza, bărbat înţelept şi neîndurător, regele statului aliat din Tezcuco, rugându-l să-i facă o vizită. Într-adevăr, regele Neza sosi – un bătrân cu privire cruntă şi pătrunzătoare – şi am fost de faţă la întrevederea lor, căci, fiind zeu, aveam toată libertatea să umblu prin palat şi chiar să fiu de faţă la sfatul împăratului cu nobilii săi. Sfârşind deci cei doi de ospătat, Montezuma vorbi către Neza, povestindu-i despre prevestirile şi despre sosirea *teulilor* şi cerându-i să risipească bezna spaimei cu înţelepciunea sa. Atunci Neza, după ce-şi mângâie barba-i lungă şi cenuşie, răspunse că, oricât de grea ar fi acum inima lui Montezuma, până la urmă va fi şi mai grea.

— Vezi, mărite împărate – vorbi el – sunt atât de încredinţat că zilele ţărilor noastre sunt numărate, încât îmi voi juca cu tine la zaruri ţara, pe care tu şi strămoşii tăi aţi ţinut atâta să puneţi stăpânire.

— Pe ce să jucăm? întrebă Montezuma.

— Iată cum vom juca – vorbi Neza. Tu vei pune în joc trei cocoşi de luptă, de la care, dacă voi câştiga, nu-ţi cer decât pintenii. Iar eu voi pune toată întinsa ţară Tezcuco.

— Pun cam puţin – zise Montezuma. Cocoşi sunt mulţi, dar ţări sunt puţine.

— Totuşi, ţelul nostru va fi atins – răspunse bătrânul rege – căci află că jucăm împotriva sorţii. Şi aşa cum va hotărî jocul, tot astfel se vor petrece lucrurile şi în realitate. Dacă-mi vei câştiga ţara, înseamnă că totul va fi bine; dar dacă eu câştig cocoşii, atunci gloria Anahuacului va apune, căci poporul său va înceta de a mai fi un popor şi străinii vor pune stăpânire pe ţară.

— Hai să jucăm şi să vedem – zise Montezuma.

Şi coborâră în locul numit *tlachco,* unde se desfăşurau de obicei jocurile. Au început jocul cu zaruri şi mai întâi norocul a fost de partea lui Montezuma, care a strigat cu glas tare că era ca şi stăpân pe Tezcuco.

— De-ar fi aşa! răspunse bătrânul Neza şi din clipa aceea norocul şi-a schimbat faţa.

Căci oricât s-a mai străduit Montezuma, n-a mai putut câştiga şi îndată după aceea partida s-a sfârşit şi Neza câştigase cocoşii. Muzica a prins a cânta şi curtenii s-au apropiat să-i aducă laudă regelui Neza pentru izbândă. Dar el s-a ridicat suspinând şi a grăit:

— Mai bine mi-aş fi pierdut ţara decât să fi câştigat aceşti cocoşi, căci dacă mi-aş fi pierdut ţara, ea ar fi trecut totuşi în stăpânirea unuia din neamul meu. Acum, însă, vai nouă! Glia mea şi a lui vor ajunge în stăpânirea străinilor, care ne vor nimici zeii, iar din numele nostru se va alege doar praful şi pulberea.

După ce a vorbit astfel, s-a ridicat şi, luându-şi rămas bun de la Montezuma, a plecat spre ţara sa. Soarta a făcut să moară în scurt timp, fără a mai trăi să-şi vadă temerile împlinite.

A doua zi după plecarea lui au sosit şi alte veşti despre faptele săvârşite de spanioli, care l-au neliniştit şi mai tare pe Montezuma. Înfricoşat, a trimis după un astronom, vestit în toată ţara pentru adevărul prevestirilor sale. Astronomul a venit şi a fost primit de împărat, dar ce-au vorbit a rămas o taină. Nu ştiu ce i-o fi spus, dar fără îndoială că n-au fost lucruri plăcute, căci peste noapte s-a dat poruncă să se dărâme casa astronomului, care a fost îngropat sub ruinele ei.

La două zile după moartea astronomului, Montezuma s-a gândit că, fiind şi eu, cum credea el, un *teul,* aş putea să-i dau anumite lămuriri. Şi astfel, la apusul soarelui, a trimis după mine, poruncind să fiu adus în faţa lui la ceasul plimbării în grădină. M-am dus urmat de muzicanţii şi slujitorii mei, care nu mă lăsau o clipă singur, dar, la o poruncă a lui, au rămas cu toţii deoparte, întrucât dorea să-mi vorbească în taină. A pornit apoi pe sub cedrii uriaşi, iar eu mi-am potrivit paşii după ai săi, rămânând însă puţin în urmă.

— *Teulule* – zise el într-un târziu – vorbeşte-mi despre oamenii din neamul tău şi lămureşte-mă de ce au venit spre aceste ţărmuri. Ai grijă însă de-mi spune adevărul.

— Ei nu sunt din neamul meu, o, Montezuma – am răspuns –

deşi trebuie să recunosc că maică-mea era din ţara lor.

— Oare nu ţi-am cerut să-mi spui adevărul, *teulule?* Dacă maică-ta a fost de-a lor, cum poţi susţine că nu eşti şi tu? Căci nu eşti carne din carnea şi sânge din sângele mamei tale?

— Voi face cum mi-ai cerut – am răspuns eu cu o plecăciune.

Apoi am început să-i povestesc despre spanioli – despre ţara lor, despre măreţia, despre cruzimea şi despre lăcomia lor pentru aur, iar împăratul mă asculta cu nesaţ, deşi în sinea mea bănuiesc că nu prea credea tot ce-i spuneam, căci teama îl făcuse foarte bănuitor. După ce am sfârşit, Montezuma m-a întrebat:

— De ce vin aici, în Anahuac?

— Mă tem, o, împărate, că vin să ia pământul, sau măcar să-i prade comorile şi să-i nimicească credinţele.

— Şi atunci care îţi este sfatul, *teulule?* Cum să mă apăr împotriva acestor oameni puternici, îmbrăcaţi în fier, care vin călare pe nişte fiare sălbatice cumplite şi au nişte scule ciudate, la al căror trăsnet duşmanii cad morţi cu sutele, precum şi arme de argint strălucitor? Vai! Nu cred că-mi este cu putinţă să mă apăr împotriva lor, căci sunt fiii lui Quetzal, veniţi să-şi ia înapoi pământul. Am ştiut încă din copilărie că asta-i primejdia care mă ameninţă şi acum iat-o că bate la uşă.

— O, tu, care eşti stăpânul acestui pământ – am vorbit eu atunci – lasă-mă pe mine, care sunt doar un zeu, să-ţi spun: înfruntarea nu este grea. Răspunde la forţă prin forţă. *Teuli* sunt puţini, iar tu poţi aduna câte o mie de ostaşi pentru fiecare din ei. Aruncă-te dintr-o dată cu oaste asupra lor, nu şovăi până când vitejia le va ajuta să-şi găsească prieteni, ci zdrobeşte-i de la început.

— Va să zică acesta-i sfatul unuia a cărui mamă a fost o *teulă* – grăi Montezuma şi vocea-i sună plină de sarcasm şi ironie usturătoare. Dar spune-mi, sfetnice, de unde ştiu oare că, luptând împotriva lor, nu mă ridic împotriva zeilor înşişi? Şi cum pot afla adevăratele dorinţe şi ţeluri ale unor oameni, sau zei, care nu-mi cunosc limba şi a căror limbă nu pot s-o vorbesc?

— Nu-i nici o greutate, Montezuma – am răspuns. Eu pot vorbi limba lor, aşa că trimite-mă să aflu din gura lor şi pe urmă voi veni şi-ţi voi spune.

În timp ce vorbeam, inima mi-a tresărit de speranţă, gândindu-mă că dacă aş putea să ajung printre spanioli, aş scăpa poate de a fi jertfit. Şi apoi, spaniolii mi se păreau a fi o verigă

între mine şi putinţa de a ajunge acasă. Ei veniseră aici cu corăbiile şi corăbiile se pot întoarce de unde au venit. Căci deşi în clipa aceea soarta-mi nu era încă deznădăjduită, vă puteţi închipui cât m-aş fi bucurat dacă m-aş fi aflat din nou printre creştini.

Montezuma mă privi câteva clipe, apoi grăi:

— Mă crezi tare prost, *teulule.* Cum, să te trimit ca să le povesteşti celor din neamul tău temerile şi îndoielile mele şi să le dezvălui cum ar putea să-mi vină de hac? Crezi oare că nu ştiu că eşti o iscoadă trimisă în ţara mea de *teuli,* ca să afli amănunte ce le-ar putea fi de folos? Smintit ce eşti, am ştiut-o de la început şi, pe Huitzel, dacă n-ai fi fost făgăduit lui Tezcat, inima ta ar fumega chiar mâine pe altarul lui Huitzel. Ia seama şi nu-mi mai da sfaturi mincinoase, ca nu cumva sfârşitul să-ţi vină mai repede decât te aştepţi. Află că întrebările ţi le-am pus cu un ţel anume, din porunca zeilor înşişi – după cum au arătat inimile celor jertfiţi astăzi. Acesta a fost ţelul şi aceasta a fost porunca – să-ţi aflu gândurile tainice şi să mă feresc de sfaturile pe care mi le-ai da. Mă sfătuieşti să mă lupt cu *teulii;* dacă acesta este sfatul tău, trebuie deci să nu mă lupt cu ei, ci să-i întâmpin cu daruri şi cu vorbe bune, căci ştiu prea bine că sfatul tău mă va duce negreşit la pierzanie.

Astfel vorbi Montezuma şi la cuvintele lui atât de stranii, spuse cu glas scăzut, cu capul plecat şi braţele încrucişate pe piept, mi-am dat seama că era zguduit de mânie. Dat chiar şi atunci (deşi eram înfricoşat, căci oricât aş fi fost zeu, la un semn al puternicului împărat aş fi fost trimis la moarte în cazne) m-am minunat de nebunia unuia care părea în celelalte privinţe atât de înţelept. De ce se îndoia atâta de mine şi se lăsa târât de superstiţii spre pierzanie? Astăzi am înţeles de ce. Montezuma nu făcea ceea ce făcea din propria-i voinţă, ci mâna destinului era aceea care îi călăuzea mâna şi glasul destinului vorbea în glasul său. Zeii aztecilor erau nişte zei mincinoşi, dar nu mă îndoiesc că aveau viaţă şi inteligenţă, căci în aceste forme hidoase de piatră îşi aveau lăcaşul diavolii şi preoţii spuneau adevărul când susţineau că jertfele omeneşti erau pe placul zeilor lor.

Acestor diavoli le ceruse monarhul sfatul prin mijlocirea preoţilor – ei erau sortiţi ca, dând sfaturi mincinoase, să-şi atragă pierzania, a lor şi a celor care credeau în ei.

Cât timp stătusem de vorbă, soarele coborâse grăbit spre

apus, aşa încât acum totul era învăluit în întuneric. Lumina mai întârzia încă doar pe crestele înzăpezite ale vulcanilor Popocatepetl şi Ixtac, însângerându-le parcă vârfurile. Niciodată forma aceea de femeie zăcând parcă pe un catafalc, care este vulcanul Ixtac, nu mi-a apărut atât de limpede şi de minunată ca în noaptea aceea, căci fie că era într-adevăr astfel, fie că închipuirea mea era de vină, dar avea forma şi culoarea unei moarte însângerate, gata de înmormântare. Dar nu, nu era doar închipuire, căci, după ce a sfârşit cu mustrările, Montezuma a privit din întâmplare spre apus şi ochii i-au rămas aţintiţi asupra muntelui.

— Priveşte, *teulule*! zise el şi râse solemn. Colo zace leşul neamului Anahuac, scăldat într-o mare de sânge, gata de îngropăciune. Cât de cumplită e vedenia acestei femei moarte!

În timp ce rostea cuvintele de mai sus şi se întorcea să plece, un vaiet lugubru se auzi dinspre munte, un vaiet ciudat, nepământesc, care făcu să-mi îngheţe sângele în vine. Înspăimântat, Montezuma mă apucă de braţ şi amândoi privirăm spre Ixtac. Ni se părea că se întâmplase o minune, căci în lumina aceea roşiatică şi înfricoşătoare femeia adormită se ridică, sau păru că se ridică de pe catafalcul de piatră. Vedenia se mişca încet, aidoma cuiva care se trezeşte din somn şi iat-o în picioare pe marginea muntelui, proiectându-se pe firmament. Acolo, leşul cel uriaş trezit din morţi, cu giulgiul alb însângerat, păru să se oprească în loc, iar noi priveam tremurând de groază.

Câteva clipe, arătarea a rămas astfel, cu ochii aţintiţi spre oraşul Tenoehtitlan, apoi, deodată şi-a ridicat braţele-i uriaşe în sus, parcă de durere şi în clipa aceea noaptea s-a lăsat asupra muntelui acoperind-o, în timp ce vaietul se stingea cu încetul.

— Spune, *teulule* – gâfâi împăratul – n-am oare dreptate să fiu înfricoşat când vezi bine că prevestiri ca acestea mi se arată în fiecare zi? Ascultă bocetele ce se înalţă din oraş: n-am fost singurii care am zărit vedenia. Ascultă cum geme de teamă poporul şi, iată, preoţii bat tobele ca să îndepărteze prevestirile cele rele. Plângi, o, popor al meu şi voi, preoţi, rugaţi-vă şi aduceţi jertfe, căci aşa se cuvine: ziua pieirii voastre a sosit! O, Tenochtitlan, tu, regină a oraşelor, te văd pustiită şi în ruine, cu palatele înnegrite de flăcările incendiilor, cu templele profanate, cu frumoasele tale grădini sălbăticite. Îţi văd femeile de viţă nobilă pângărite de cuceritorii străini, iar prinţii tăi în sclavie; canalele curg roşii de sângele fiilor tăi, iar la porţile tale se ridică

munţi de oase. Pretutindeni în jurul tău nu e decât moarte, dezonoarea este hrana ta zilnică, iar dezolarea îţi este soarta. Rămâi cu bine, regină a oraşelor, leagăn al strămoşilor mei unde am crescut!

Astfel jelea Montezuma în întuneric şi în timp ce se văita şi gemea răsări şi se ridică luna plină, revărsându-şi lumina liniştită peste ramurile cedrilor îmbrăcaţi în haina fantomatică de muşchi. Razele lunii se opriră pe statura înaltă a lui Montezuma, pe înfăţişarea-i răvăşită şi pe braţele-i lungi, pe care le mişca într-o parte şi-n alta într-o agitaţie profetică, pe hainele mele strălucitoare, ca şi pe curtenii încremeniţi de spaimă şi pe muzicanţii ce se opriseră din cântat. O boare de vânt trecu, gemând trist, printre ramurile copacilor înalţi de deasupra şi peste stâncile din Chapultepec. Niciodată n-am văzut o scenă mai stranie, mai plină de mister şi de făgăduiala unor grozăvii viitoare ca aceea de atunci, când marele împărat jelea prăbuşirea neamului şi a puterii sale. Până acum, nici o nenorocire nu se abătuse asupra lor şi totuşi împăratul aztec ştia că amândouă erau osândite, iar cuvintele-i de jale izbucneau dintr-o inimă frântă de durere.

Dar minunile din noaptea aceea nu se sfârşiseră încă.

După ce Montezuma îşi strigă profeţiile, l-am întrebat cu umilinţă dacă n-ar fi bine să-i cheme pe curtenii care-l slujeau şi care acuma stăteau la oarecare depărtare.

— Nu – răspunse el – nu vreau ca ei să mă vadă astfel, cu durerea şi groaza întipărite pe faţă. Oricine are dreptul să se teamă, eu însă trebuie să par curajos. Vino să facem câţiva paşi împreună, *teulule şi* dacă te gândeşti cumva să mă ucizi să ştii că nu-mi va părea rău.

Nu i-am răspuns nimic, ci l-am urmat prin întunericul cărărilor ocolite care şerpuiau printre cedri, unde mi-ar fi fost uşor să-l ucid dacă aş fi vrut, dar nu vedeam la ce mi-ar fi: folosit o asemenea faptă; şi-apoi, deşi Montezuma îmi era duşman, inima mi se strângea la gândul de a ucide. Am mers astfel o milă şi mai bine, în tăcere. Am trecut pe sub umbra copacilor, pe urmă prin grădinile pline cu flori minunate, până când, în cele din urmă, am ajuns la porţile cimitirului unde se odihnesc morţii casei domnitoare. În faţa acestor porţi se întindea un loc deschis, acoperit cu iarbă, peste care lumina lunii se revărsa din belşug şi chiar în mijloc am zărit o formă albă, asemenea trupului unei femei, întinsă în iarbă. Montezuma s-a oprit şi, privind spre

porţile cimitirului, a spus:

— Aceste porţi s-au deschis acum patru zile pentru Papantzin, sora mea. Mă întreb, cât timp va mai trece până se vor deschide şi pentru mine?

Dar în timp ce vorbea, forma albă de pe iarbă, pe care eu o zărisem mai înainte, dar Montezuma nu, s-a mişcat ca trezită din somn. Şi am rămas încremenit, căci se mişca la fel ca vedenia aceea de pe munte; la fel de încet se scula de jos, la fel îşi ridica braţele în sus. În clipa aceea o văzu şi Montezuma şi se opri în loc tremurând; trebuie să mărturisesc că şi eu tremuram.

Atunci femeia – căci era o femeie – o porni încet spre noi şi în timp ce se apropia am văzut că era înfăşurată într-un giulgiu. Apoi şi-a ridicat capul şi lumina lunii a căzut din plin pe faţa ei. Montezuma a scos un geamăt puternic şi am gemut şi eu. În faţa noastră se afla chipul palid şi îngust al prinţesei Papantzin – al prinţesei Papantzin care zăcea de patru zile în mormânt. A continuat să se apropie de noi, lunecând uşor ca şi când ar fi păşit prin somn şi s-a oprit în faţa tufişului la umbra căruia stăteam. Acum Papantzin, sau duhul Papantzinei, privi spre noi cu ochi orbi, căci, deşi ţinea ochii deschişi, părea totuşi că nu vede.

— Tu eşti, Montezuma, frate al meu? întrebă arătarea şi glasul era al prinţesei Papantzin. Simt că eşti aici, deşi nu te pot vedea.

Montezuma păşi din umbră şi se opri în faţa surorii sale moarte.

— Cine eşti – zise el – tu care ai înfăţişarea surorii mele moarte şi eşti îmbrăcată în hainele unei moarte?

— Sunt Papantzin – răspunse ea – şi m-am sculat din morţi ca să-ţi aduc un mesaj, Montezuma, frate al meu.

— Ce mesaj îmi aduci? întrebă el şi vocea îi era răguşită.

— Îţi aduc un mesaj de moarte, frate al meu. Împărăţia ta se va prăbuşi şi în curând vei muri şi tu şi te vor urma în moarte zeci de mii de oameni din poporul tău. În cele patru zile cât am stat printre morţi i-am văzut pe zeii tăi, care nu sunt decât nişte zei mincinoşi şi nişte diavoli. Acolo i-am mai văzut şi pe preoţii care-i slujeau, ca şi pe mulţi dintre cei care i-au slăvit – supuşi cu toţii unor cazne de nedescris. Din pricină că i-a cinstit pe aceşti zei-diavoli, poporul Anahuacului este sortit pieirii.

— N-ai nici o vorbă de îmbărbătare pentru mine, Papantzin, soră a mea? întrebă el.

— Nici una – răspunse ea. Poate că dacă vei înceta să te mai

închini zeilor celor mincinoşi, ai putea să-ţi mântuieşti sufletul; viaţa însă nu ţi-o poţi salva şi nici viaţa poporului tău.

Apoi se întoarse şi dispăru în umbra copacilor şi-i auzeam veşmintele mortuare foşnind pe iarbă.

Atunci Montezuma fu cuprins de furie şi începu să strige cu glas tare şi iată ce spunea:

— Blestemele să se abată asupra ta, Papantzin, soră a mea! De ce-ai venit din mormânt să-mi aduci veşti atât de cumplite? Dacă ai fi adus cu tine speranţa, dacă mi-ai fi arătat vreo cale de scăpare, te-aş fi binecuvântat. Dar aşa, întoarce-te în întuneric şi pământul să-ţi apese din greu inima pe vecie! Cât despre zeii mei, părinţii mei i-au cinstit şi am să-i cinstesc şi eu până în ultima zi a vieţii mele, căci – vai! – dacă ei mă părăsesc, cel puţin eu n-am să-i părăsesc niciodată. Zeii s-au mâniat pentru că jertfele s-au împuţinat pe altare; de aceea va trebui să fie îndoit numărul lor. Înşişi preoţii vor trebui să fie jertfiţi, ca pedeapsă că nu s-au îngrijit cât se cuvine de cinstirea zeilor.

Aiură aşa mai departe, ca orice om slab înnebunit de spaimă, în timp ce curtenii şi slujitorii care-l urmaseră până atunci la oarecare depărtare se strânseră în jurul său, înfricoşaţi şi plini de uimire. Şi iată că, smulgându-şi veşmintele împărăteşti şi părul din cap şi din barbă, Montezuma căzu jos, zvârcolindu-se ca apucat.

L-au dus pe urmă în palat şi nimeni nu l-a mai văzut trei zile şi trei nopţi. Dar monarhul nu vorbise în vânt când ameninţase cu jertfele, căci începând din noaptea aceea părea că sacrificiile nu se mai opreau. Cu toate că umbra crucii se întindea mereu asupra altarelor din Anahuac, fumul sacrificiilor continua să se ridice spre cer şi strigătele captivilor răsunau mereu în jurul *teocalli-lor.* E drept că zeilor-demoni le sunase ceasul, dar ei îşi culegeau ultima recoltă de sânge şi această recoltă era bogată.

Toate aceste întâmplări, eu, Thomas Wingfield, le-am văzut cu propriii mei ochi, dar n-aş putea spune dacă erau cu adevărat semne trimise din cer, sau vedenii născute din fapte neprevăzute ale firii. Ţara era cuprinsă de spaimă şi s-ar putea ca minţile oamenilor să fi găsit un înţeles întunecat în semne care altminteri ar fi trecut neobservate. E adevărat că prinţesa Papantzin s-a sculat din morţi, dar probabil că nu murise cu adevărat, ci i se oprise inima pentru scurt timp. Dar în mormânt nu s-a mai reîntors, căci, deşi n-am mai văzut-o niciodată, se

spune că a mai trăit, ajungând creştină şi că povestea lucruri ciudate despre ceea ce văzuse în Ţara Morţii[23].

[23] Legenda învierii Papantzinei figurează în opera intitulată „Istoria generală a Noii Spanii“ a lui Bernardino de Sahagun, unul dintre primii istoriografi ai coloniilor spaniole din America.

CAPITOLUL XVIII

ALEGEREA MIRESELOR

Trecuseră câteva luni de când eram zeul Tezcat şi de la intrarea spaniolilor în Mexic şi în tot acest timp oraşul era într-o stare de necontenită fierbere. Montezuma trimitea tot mereu soli lui Cortez încărcaţi cu daruri nepreţuite de aur şi nestemate, rugându-l pe cuceritor să plece, fără să-şi dea seama – nesăbuitul împărat! – că, arătându-i bogăţii atât de fabuloase, arunca o momeală ce nu putea să nu atragă şoimul asupra lui. Solilor, Cortez le dădea răspunsuri curtenitoare, trimiţându-i înapoi cu daruri fără valoare – şi asta era totul.

Apoi spaniolii au început să înainteze şi marele împărat a aflat cu spaimă despre cucerirea tribului războinic al tlaxcalanilor, care, deşi oameni neînduplecaţi şi vechi duşmani ai lui Montezuma, se împotriviseră totuşi omului alb. După aceea a sosit vestea că, odată cuceriţi, din duşmani tlaxcalanii deveniseră aliaţii şi oamenii de încredere ai spaniolilor şi că mii de războinici sălbatici de-ai lor se îndreptau acum împreună cu Cortez asupra oraşului sacru Cholula. N-a trecut mult timp şi s-a aflat că oraşul Cholula fusese cucerit şi trecut prin foc şi sabie, iar zeii cei sfinţi (sau mai bine zis nesfinţi) fuseseră prăvăliţi de pe altarele lor. Se povesteau lucruri uimitoare despre spanioli, despre curajul şi puterea lor, despre armura pe care o purtau, despre zgomotul de tunet pe care-l făceau armele lor în bătălie şi despre fiarele sălbatice pe care călăreau. O dată i-au fost trimise lui Montezuma două capete de spanioli prinşi într-o încăierare, nişte capete cu o înfăţişare sălbatică, mari şi păroase şi împreună cu ele capul unui cal. Când Montezuma a văzut capetele acelea îngrozitoare, aproape că şi-a pierdut cunoştinţa de spaimă; şi totuşi a poruncit să fie aşezate pe turlele marelui templu şi să se vestească pretutindeni că aceeaşi soartă îi aşteaptă pe toţi cotropitorii ţării.

Între timp, totul în politica sa nu era decât zăpăceală. Zi de zi se ţineau sfaturi cu nobilii, cu preoţii cei mari şi cu regii vecini şi prieteni. Unii dădeau un sfat, alţii altul, aşa că ceea ce urma era

doar şovăială şi încurcătură. Ah, dacă Montezuma ar fi ascultat glasul marelui bărbat care era Guatemoc, astăzi Anahuacul n-ar fi o feudă spaniolă. Căci Guatemoc l-a rugat de nenumărate ori să lase la o parte teama şi să pornească război pe faţă împotriva *teulilor,* înainte de a fi prea târziu; să înceteze de a le mai trimite daruri şi solii, să-şi strângă nenumăratele armate şi să-l zdrobească în trecătorile munţilor.

Dar Montezuma răspundea:

— La ce bun, nepoate? Cum aş putea să lupt împotriva acestor oameni, când înşişi zeii sunt de partea lor? Este neîndoielnic că zeii pot face ce vor – iar dacă nu vor, nu-mi pasă de mine şi de soarta mea. Dar, vai! Mă doare inima pentru poporul meu, vai! Pentru femei şi copii, pentru cei bătrâni şi neajutoraţi.

Apoi îşi acoperea faţa, gemând şi plângând ca un copil, iar Guatemoc pleca din faţa lui – mut de furie în faţa nebuniei unui împărat atât de mare. Dar nu putea face nimic. Căci, la fel ca şi mine, Guatemoc credea că Montezuma fusese lovit de o nebunie trimisă din cer pentru a duce ţara la ruină.

Un lucru, însă, vreau să fie înţeles: că deşi locul meu ca zeu îmi dădea prilejul să aflu tot ce se petrecea, totuşi eu, Thomas Wingfield, nu eram decât o picătură în valul uriaş de evenimente care se revărsase de două generaţii peste Anahuac. Eram o picătură de spumă pe creasta acelui val, dar e drept că în vremea aceea nu aveam mai multă putere decât are spuma asupra valului. Montezuma mă privea cu neîncredere, socotindu-mă iscoadă; preoţii mă priveau ca pe un zeu ce va fi jertfit în curând – şi nimic mai mult. Doar Guatemoc, prietenul meu şi Otomie, care mă iubea în taină, aveau încredere în mine şi cu aceştia doi stăteam deseori de vorbă, arătându-le adevăratul înţeles al celor ce se petreceau sub ochii noştri. Numai că şi ei erau lipsiţi de putere, căci deşi corabia ţării nu mai era cârmuită cu înţelepciune, tot puterea nemărginită a lui Montezuma era cea care o conducea – când într-o parte, când în alta, întocmai ca o cârmă ce duce vasul spre pierzanie după ce cârmaciul a părăsit-o şi se leagănă în voia vântului şi a valurilor.

Poporul era îngrozit de ceea ce-l aştepta în viitor, dar asta nu-l împiedica, sau poate chiar dimpotrivă, să-şi treacă toată vremea doar în plăceri, atunci când nu erau, fireşte, ceremonii religioase. Căci în zilele acelea nici o sărbătoare nu era uitată şi nici un altar nu ducea lipsă de victime. Ca un râu ce-şi rostogoleşte mai repede apele pe măsură ce se apropie de prăpastie, tot astfel

poporul din Mexic, prevăzând ruina şi pierzania, se trezea parcă şi trăia cu o frenezie necunoscută până atunci. Ţipetele celor jertfiţi se auzeau toată ziua din vârful a sute de temple, în timp ce noaptea larma petrecerilor nu se mai potolea. „Să mâncăm şi să bem – spuneau oamenii – căci zeii mării sunt asupra noastră şi mâine vom muri.” Femei socotite până atunci virtuoase se dovedeau acum nişte desfrânate, iar bărbaţi cu nume cinstite se vădeau a fi nişte ticăloşi şi nimeni nu-i condamna; vai, până şi copiii erau văzuţi beţi pe uliţe, lucru de mare ocară printre azteci.

Marele împărat se mutase cu toată familia din Chapultepec în palatul din piaţa cea întinsă din faţa templului. Acest palat era el însuşi un oraş, căci în fiecare noapte mai bine de o mie de fiinţe omeneşti dormeau sub acoperişul său, ca să nu mai vorbim de pitici şi monştri şi de sutele de păsări şi animale sălbatice închise în cuşti. Aici petreceam în fiecare zi cu cine-mi plăcea şi când mă săturam de petreceri, aveam obiceiul să ies pe străzi cântând din lăută (căci ajunsesem să stăpânesc destul de bine meşteşugul acesta nesuferit), îmbrăcat în haine somptuoase şi însoţit de nenumăraţi curteni şi paji împărăteşti. Tot norodul ieşea atunci din case, strigând şi făcându-mi plecăciuni; copiii aruncau cu flori, iar fetele porneau să danseze sărutându-mi mâinile şi picioarele, până ce ajungeam să fiu înconjurat de o gloată de vreo mie de oameni. Trebuie să spun că dansam şi strigam şi eu ca un smintit, căci cred că era un fel de sminteală, sau poate beţia de a fi adorat ca un zeu, ceea ce mă cuprindea în zilele acelea. Poate că mai căutam de asemeni să uit de frică, să uit că eram sortit sacrificării şi că fiecare zi mă apropia tot mai mult de cuţitul roşu al preotului.

Doream să uit, dar, vai! Nu puteam. Beţia pricinuită de *mescal* şi de *pulque*[24], pe care le beam la serbări, se risipea; mireasma florilor, toate minunăţiile pe care le vedeam, ca şi adoraţia poporului încetau de a mă mai mişca şi mă năpădeau gândurile negre privind soarta ce mă aştepta, ca şi dorul de iubită şi de casa-mi de departe. În zilele acelea, dacă n-ar fi fost bunătatea duioasă a Otomiei, cred că inima mi s-ar fi frânt sau mi-aş fi pus capăt zilelor. Dar mândra şi frumoasa prinţesă era mereu alături de mine, căutând să-mi alunge într-o mie de chipuri gândurile negre, lăsând mereu să cadă câteva vagi cuvinte de speranţă, care făceau inima să-mi bată. Vă amintiţi, poate, că în prima zi când venisem la curtea lui Montezuma o găsisem pe Otomie

[24] Băuturi alcoolice, obţinute prin fermentarea frunzelor de agave.

deosebit de frumoasă şi gândul mi se îndreptase spre ea. Şi acum o socoteam tot frumoasă, dar inima îmi era atât de plină de spaimă, încât nu mai aveau loc în ea gânduri drăgăstoase pentru prinţesă sau pentru oricare altă femeie. Într-adevăr, când nu eram beat de vin sau de adoraţie, îmi îndreptam gândurile spre împăcarea mea cu cerul, de care aveam destulă nevoie.

Totuşi, stăteam mult de vorbă cu Otomie, povestindu-i despre credinţa mea şi despre multe altele, la fel cum făcusem mai înainte cu Marina, despre care auzeam acum că era ibovnica lui Cortez, conducătorul spaniolilor şi tălmaci în armata lui. Cât despre Otomie, mă asculta gravă, privindu-mă tot timpul cu ochii ei duioşi, dar atât – căci, dintre toate femeile, Otomie era cea mai modestă, după cum era şi cea mai mândră şi mai frumoasă.

Aşa au mers lucrurile, până când spaniolii au părăsit Cholula, îndreptându-se spre Mexico. Mă aflam în grădină într-o dimineaţă, cu lăuta în mână, iar curtenii şi tutorii care mă slujeau rămăseseră cu toţii la o depărtare respectuoasă în urma mea. Din locul unde şedeam, puteam vedea intrarea în curtea unde marele împărat se întrunea zilnic cu sfatul său. Am observat astfel că, după plecarea nobililor, au început să se adune preoţii şi după ei au venit multe fecioare mândre şi frumoase, însoţite de femei mai în vârstă. Curând după aceea, prinţul Guatemoc, care acum zâmbea foarte rar, s-a apropiat zâmbind de mine şi m-a întrebat dacă ştiam ce se petrece acolo. I-am răspuns că nu ştiam şi că nici nu-mi păsa, dar că-mi închipuiam că Montezuma strângea iar o comoară deosebită ca s-o trimită stăpânilor săi, spaniolii.

— Ia seama cum vorbeşti, *teulule* – zise prinţul semeţ. Cuvintele tale s-ar putea să fie adevărate, dar dacă n-aş ţine la tine le-ai regreta, chiar dacă întruchipezi acum spiritul lui Tezcat. Din păcate – adăugă el bătând cu piciorul în pământ – nebunia unchiului meu îngăduie să fie rostite asemenea cuvinte. Oh, de-aş fi eu împărat în Anahuac, într-o singură săptămână capetele tuturor *teulilor* din Cholula ar sta pe turnurile templelor de colo!

— Ia seama cum vorbeşti tu, prinţe – i-am răspuns eu în bătaie de joc – căci sunt oameni care, dacă te-ar auzi, ar putea să te facă *pe tine* să-ţi regreţi vorbele. Totuşi s-ar putea ca într-o zi să fii împărat şi atunci vom vedea ce vei face cu *teulii,* sau cel puţin alţii vor vedea, dacă eu nu voi mai fi... Dar, spune-mi, ce se petrece acolo? Oare Montezuma îşi alege alte soţii?

— Alege soţii, dar nu pentru ei. Cred că ştii, *teulule,* că ţi se apropie vremea. Montezuma şi preoţii aleg acum fecioarele care îţi vor fi date ca soţii.

— Îmi vor fi date ca soţii! am strigat eu şi am sărit în picioare. Mie, a cărui mireasă este doar moartea! Ce-mi trebuie mie dragoste ori căsătorie? Mie care, peste câteva săptămâni, voi fi jertfit pe altar? Ah, Guatemoc, spui că ţii la mine şi odată te-am scăpat chiar de la moarte! Dacă m-ai iubi, m-ai salva, aşa cum ai jurat că vei face.

— Am jurat că-mi voi da viaţa pentru tine, *teulule,* dacă-mi va sta în putere şi mi-aş ţine jurământul, căci nu toţi pun atâta preţ pe viaţă ca tine, prietene. Numai că nu te pot ajuta cu nimic; eşti făgăduit zeilor şi chiar dacă aş muri de o sută de ori, tot n-aş putea să te scap de soarta ce te aşteaptă. Nimeni nu te poate scăpa, decât cerul, dacă va voi. De aceea, *teulule,* veseleşte-te cât poţi şi mori curajos când va sosi ceasul. Nu eşti mai nenorocit decât mine şi decât mulţi alţii, căci pe toţi ne aşteaptă moartea. Rămâi cu bine.

După ce a plecat, m-am ridicat şi, părăsind grădina, am intrat în încăperea în care obişnuiam să-i primesc pe cei ce doreau să-l privească pe zeul Tezcat – cum mă numeau ei. Aici m-am întins pe divanul meu de aur şi m-am apucat să trag din pipă. Eram singur, căci nimeni nu îndrăznea să intre în această odaie fără îngăduinţa mea. N-a trecut însă mult şi mai marele pajilor mei m-a vestit că cineva dorea să-mi vorbească; sătul de gândurile mele, am dat din cap, ceea ce însemna că acel cineva putea să intre. Pajul s-a retras şi îndată o femeie cu faţa ascunsă de văluri a apărut în faţa mea. Am fost tare uimit şi i-am cerut să-şi scoată vălul şi să vorbească. Mi-a dat ascultare; am văzut atunci că nu era alta decât prinţesa Otomie. M-am ridicat uluit, căci nu mi se întâmplase încă să mă viziteze astfel, singură. Ce să se fi întâmplat? Îmi aducea oare anumite veşti, sau îndeplinea unele obiceiuri pe care nu le cunoşteam?

— Te rog să te aşezi la loc – vorbi ea şi am văzut că era încurcată. Nu se cuvine să stai în picioare în faţa mea.

— De ce nu, prinţesă? am răspuns. De n-aş avea respect pentru rangul pe care îl ai, atunci frumuseţea ta ar cere-o.

— Destul cu vorba – spuse ea, făcând un semn cu mâna-i gingaşă. Am venit aici, o, Tezcat, conform unui străvechi obicei, trimisă cu o solie: fecioarele care-ţi vor fi mirese au fost alese. Îţi aduc numele lor.

— Vorbeşte, prinţesă Otomie.

— Ele sunt… – şi prinţesa numi trei tinere fete despre care ştiam că erau printre cele mai frumoase din ţară.

— Credeam că trebuie să fie patru – am zis cu un râs amar. Oare mi se va răpi plăcerea de a avea patru mirese?

— Mai este şi a patra – răspunse ea, apoi tăcu.

— Spune-mi numele ei! am strigat eu. Ce altă târfă a fost aleasă să se mărite cu un ticălos sortit sacrificiului?

— A fost găsită una, o, Tezcat, dar are alte titluri decât acela ce i-l dai tu.

Am privit-o întrebător şi atunci vorbi din nou, cu glas şoptit:

— Eu, Otomie, prinţesă de Otomie, fiica lui Montezuma, sunt cea de a patra şi prima.

— Tu! am exclamat şi, de uimire, am căzut înapoi pe perne. *Tu!*

— Da, eu. Şi acum ascultă: am fost aleasă de preoţi, chiar dacă pe nedrept, ca fiind cea mai frumoasă din ţară. Tatăl meu, marele împărat, s-a arătat mânios, zicând că, orice s-ar întâmpla, nu trebuie pentru nimic în lume să fiu soţia unui captiv care urmează să moară pe altarul de sacrificiu. Preoţii i-au răspuns însă că nu era timpul să fie părtinitor cu cei de un sânge cu el acum când zeii erau mâniaţi. Putea zeul să fie lipsit de prima doamnă a ţării? Au întrebat ei. Tatăl meu a suspinat atunci şi a spus să se facă după voia mea. Iar voia mea a fost asemeni celei a preoţilor, căci, în durerea care s-a abătut asupra noastră, cei mândri trebuie să se umilească până în ţărână, iar eu să nu mă dau în lături de la căsătoria cu un sclav captiv, aşa-zis zeu şi sortit sacrificiului. Şi astfel eu, prinţesa de Otomie, am primit să-ţi fiu soţie, o, Tezcat, deşi, dacă aş fi ştiut tot ce-ţi citesc în ochi în clipa aceasta, poate că n-ar fi trebuit să primesc. Cine ştie, poate că în această ruşine am nădăjduit să găsesc iubirea, chiar şi numai pentru câteva ceasuri. Şi s-ar mai putea să schimb obiceiul poporului meu şi să-mi împlinesc căsătoria alături de victimă, pe altar, după cum, dacă vreau, am dreptul s-o fac. Văd însă că nu sunt binevenită… oh şi acum e prea târziu ca să revin asupra hotărârii, dar să n-ai nici o teamă. Rămân celelalte mirese… eu n-am să te tulbur. Ţi-am adus solia şi acum, dacă doreşti, plec. Ceremonia solemnă a căsătoriei va avea loc în a douăsprezecea zi de acum înainte, o, Tezcat.

M-am ridicat de pe divan şi i-am luat mâna, spunând:

— Îţi mulţumesc, Otomie, pentru nobleţea gândului tău. De n-

ar fi fost mângâierea şi prietenia pe care tu şi vărul tău Guatemoc mi-aţi dat-o, cred că nu mai eram de mult printre cei vii. Mai mult încă, vrei să-mi aduci alinare până la urmă; te gândeşti chiar să mori cu mine. Ce pot înţelege din vorbele tale, Otomie? În ţara mea, o femeie înseamnă că iubeşte într-un mod neobişnuit un bărbat dacă primeşte să împartă cu el patul care mă aşteaptă pe piramida de colo. Dar nu-mi vine să cred că tu, pe care ar fi fost fericiţi s-o ia de soţie atâţia regi, ţi-ai putea dărui inima unuia care se află atât de jos. Cum să înţeleg vorbele tale, prinţesă Otomie?

— Înţelege-le cu inima – şopti ea încet şi îi simţii mâna tremurând într-a mea.

Am privit-o şi am văzut că era de o frumuseţe nespusă; m-am gândit la devotamentul ei, care nu se dădea înapoi de la moartea cea mai cumplită şi un val de sentimente înrudite cu dragostea mi-a copleşit sufletul. Dar chiar în timp ce o priveam şi mă gândeam cu dragoste la ea, mi-am amintit de o grădină din Anglia şi de fata de care mă despărţisem sub fagii din Ditchingham, ca şi de vorbele pe care le rostisem atunci. Nu mă îndoiam că mai trăia şi-mi era credincioasă; nu trebuia să-i rămân şi eu credincios cât timp trăiam? Dacă eram nevoit să mă căsătoresc cu patru fete indiene, o făceam de nevoie, dar dacă-i spuneam Otomiei că o iubesc, călcam un legământ şi nici măcar nu-i dăruiam dragostea mea. Deşi eram profund mişcat şi ispita era mare, m-am hotărât să-i spun adevărul.

— Stai jos, Otomie – am zis – şi ascultă-mă. Vezi acest inel de aur – şi am scos de pe deget verigheta dăruită de Lily – şi vezi că înăuntru scrie ceva.

Şi-a plecat capul, dar n-a scos o vorbă, iar eu am zărit în ochii ei o privire temătoare.

— Am să-ţi citesc eu cuvintele, Otomie – şi i-am tălmăcit în aztecă cele două versuri naive:

Deşi suntem departe,
Nimic nu ne desparte.

În cele din urmă, Otomie vorbi:

— Ce înseamnă aceste semne? Eu nu pot citi decât în imagini, *teulule.*

— Înseamnă, Otomie, că în ţara îndepărtată de unde vin se află o femeie care mă iubeşte şi care este iubita mea.

— Vrei să spui că e soţia ta?

— Nu e încă soţia mea, dar îmi este promisă.

— Îţi este promisă – vorbi ea şi vocea îi suna plină de amărăciune. Înseamnă că suntem egale, căci şi eu îţi sunt promisă, *teulule.* Numai că între noi este o deosebire: pe ea o iubeşti, iar pe mine nu – cred că asta ai vrut să mă faci să înţeleg. Scuteşte-mă de alte lămuriri, am înţeles totul… Dar dacă se pare că am pierdut, nu o văd câştigând nici pe ea. Între tine şi iubita ta, *teulule,* se rostogolesc mari întinderi de apă şi altarul de sacrificiu şi neantul morţii. Acum lasă-mă să plec. Se cheamă că sunt soţia ta, căci legea nu lasă nici o scăpare, dar nu te voi tulbura prea mult şi în curând totul se va sfârşi. Ai să-ţi cauţi atunci dorul în Casele Stelelor, unde va trebui să rătăceşti şi mă voi ruga să-l găseşti. În toate aceste luni din urmă am plănuit şi am căutat o speranţă de scăpare pentru tine şi-am crezut că am găsit-o. Dar a fost clădită pe o credinţă greşită şi s-a dărâmat. Dacă ai fi putut spune, din toată inima, că mă iubeşti, poate că ar fi fost bine pentru amândoi; dacă ai putea s-o spui înainte de a fi prea târziu, poate că tot ar fi bine. Dar nu ţi-o cer şi fereşte-te să-mi spui o minciună! Mă duc, *teulule,* dar, înainte de a pleca, trebuie să-ţi mărturisesc că te cinstesc acum mai mult decât înainte, pentru că ai îndrăznit să-mi spui adevărul, mie, fiica lui Montezuma, când o minciună ar fi fost atât de uşor şi de sigur de spus. Femeia aceea de peste mări trebuie să-ţi fie recunoscătoare, dar, deşi nu-i port pică, între mine şi ea lupta este pe viaţă şi pe moarte. Suntem străine una de cealaltă şi străine vom rămâne, dar ea ţi-a atins mâna, aşa cum ţi-o ating eu acum; tu eşti acela care ne uneşti, dar ne şi legi în duşmănie. Rămâi cu bine, o, viitor soţ al meu. Nu ne vom mai întâlni până în ziua aceea plină de tristeţe când o „târfă” îi va fi dată unui „ticălos” în căsătorie. Folosesc propriile tale cuvinte, *teulule!*

Ridicându-se, Otomie îşi înfăşură vălul în jurul capului şi ieşi încet, lăsându-mă foarte tulburat. Fusese o mare îndrăzneală din partea mea să resping dragostea mărturisită a acestei regine printre femei şi acum că o făcusem, nu eram nici măcar fericit. Mă întrebam dacă Lily ar fi fost în stare să se umilească, să azvârle purpura rangului împărătesc, pentru a sta alături de cel pe care-l iubeşte pe piatra roşie de sacrificiu? Poate că nu, căci o asemenea fidelitate sălbatică nu se poate găsi decât la femei de un alt neam. Aceste fiice ale Soarelui, atunci când iubesc, se dăruiesc cu totul şi aşa cum ştiu să iubească ştiu să şi urască. Nu

au nevoie de preot ca să le sfinţească legământul, iar dacă nu le mai este pe plac, nici un legământ nu le poate aduce pe calea datoriei. Lege le este doar dorinţa, dar cât timp le stăpâneşte o urmează neclintit şi, la nevoie, îşi caută împlinirea la porţile morţii, sau, dacă nu, în uitare.

CAPITOLUL XIX

CELE PATRU ZEIŢE

Vremea se scurgea încet şi în cele din urmă a sosit ziua când Cortez şi conchistadorii săi au intrat în Mexico. Despre cele ce au făptuit spaniolii după ce au cucerit oraşul nu am de ghid să vorbesc pe larg, căci sunt lucruri care interesează istoria, iar eu îmi am povestirea mea de spus. Aşa încât am să scriu doar despre faptele care au legătură cu mine. N-am luat parte la întâlnirea dintre Montezuma şi Cortez, deşi l-am văzut pe marele împărat îndreptându-se spre întâlnire, îmbrăcat ca Solomon în culmea gloriei şi înconjurat de curteni. Ceea ce ştiu bine e că nici un sclav dus spre sacrificiu nu avea în pieptul său o inimă mai grea decât Montezuma în ziua aceea nefericită. Căci nebunia sa îl dusese la pierzanie şi cred că ştia că se îndreaptă spre moarte.

După aceea, spre seară, l-am văzut pe Montezuma întorcându-se în palanchinul său de aur spre palatul clădit de părintele său, Axa, ce se ridica în faţa propriului său palat, cam la vreo cinci sute de paşi de el, faţă în faţă cu poarta dinspre apus a templului. Apoi am auzit strigătele şi urletele mulţimii, iar în mijlocul lor tropot de cai şi zăngănit de arme şi, cocoţându-mă pe un scaun la fereastra odăii mele, i-am văzut pe spanioli înaintând pe strada cea mare şi inima a început să-mi bată la vederea unor creştini. În faţă, într-o armură bogată, mergea călare conducătorul lor, Cortez, un bărbat de statură mijlocie, cu înfăţişarea nobilă, cu ochi care păreau să vadă totul şi în urma lui mica sa armată de conchistadori, câţiva călare, iar restul pe jos, privind în jur cu mirare cutezătoare şi strigându-şi unii altora glume în castiliană. Erau doar o mână de oameni, arşi de soare şi brăzdaţi de cicatricele luptelor, unii dintre ei prost înarmaţi şi aproape în zdrenţe şi uitându-mă la ei n-am putut decât să mă minunez de curajul nestăvilit care-i împinsese înainte printre mii de duşmani, prin boli şi lupte, până în lăcaşul puterii lui Montezuma.

Alături de Cortez şi ţinându-i scara cu mâna păşea o inimoasă indiană, îmbrăcată în veşminte albe şi încoronată cu flori.

Trecând pe lângă palat, a întors capul şi atunci mi-am dat seama că era prietena mea Marina. Ajunsese, în fine, la măreţia pe care şi-o dorea şi cu toate nenorocirile ce se abătuseră asupra ţării sale arăta cât se poate de fericită, mândră de dragostea stăpânului ei.

În timp ce spaniolii treceau, le-am cercetat chipurile unul câte unul, cu speranţa vagă pe care mi-o hrănea ura. Căci deşi se putea prea bine ca moartea să ne fi despărţit pentru totdeauna, aproape că mi s-a părut că-l văd pe de Garcia printre conchistadori. Un ţel ca acela care-i însufleţea pe aceşti ostaşi, cu făgăduieli de aur, jaf şi vărsare de sânge, nu se putea să nu fi aprins dorinţi în inima sa păcătoasă, dacă ar fi putut să li se alăture – şi un straniu instinct îmi spunea că *nu* era mort. Dar nu se afla printre oamenii care au intrat în Mexico în ziua aceea, nici mort şi nici viu.

Pe seară l-am văzut pe Guatemoc şi l-am întrebat ce se întâmplă.

— E bine pentru uliul ce şi-a făcut culcuş în cuibul porumbelului – răspunse el cu un râs amar – dar e foarte râu pentru porumbel. Montezuma, unchiul meu, s-a dus să gângurească acolo – şi arătă spre palatul lui Axa – iar căpitanul *teulilor* a gângurit şi el în semn de răspuns, dar, deşi încerca să-l ascundă, în gânguritul de porumbel răsuna ţipătul uliului. Nu va trece multă vreme şi în Tenochtitlan se vor petrece lucruri vesele.

Şi a avut dreptate. Până într-o săptămână, Montezuma a fost prins prin trădare de către spanioli şi ţinut prizonier în tabăra lor, păzit zi şi noapte de ostaşi. Apoi evenimentele au urmat unele după altele. Căpeteniile din regiunile de coastă, care uciseseră câţiva spanioli, au fost chemaţi la Mexico prin uneltirile lui Cortez. Venind, au fost arşi de vii în curtea palatului. Nu numai atât: Montezuma, împăratul lor, a fost silit să fie martor la ardere – cu lanţuri la picioare. Atât de mult decăzuse marele împărat al aztecilor, încât purta lanţuri ca orice ticălos de rând. După această umilinţă, a jurat supunere regelui Spaniei şi chiar a izbutit să-l prindă prin trădare pe Cocaina, căpetenia din Texcoco şi să-l dea pe mâinile spaniolilor, împotriva cărora acesta voise să pornească război. Le-a dat de asemenea spaniolilor grămezi de aur şi toate comorile ţării, preţ de sute de mii de lire englezeşti. Iar poporul răbda totul, căci era prea uluit şi continua să asculte de poruncile împăratului, chiar dacă acesta era captiv.

Dar când Montezuma a îngăduit ca spaniolii să facă slujbe într-unul din sanctuarele marelui templu, un murmur de nemulţumire şi de furie înăbuşită s-a ridicat dintre miile de azteci. Murmurul a umplut văzduhul, putând fi auzit oriunde erau adunaţi oameni şi semăna cu tălăzuirea îndepărtată a unei mări înfuriate. Vedeam că se apropie ceasul dezlănţuirii furtunii.

În vremea aceasta, viaţa mea se scurgea ca şi înainte, doar că nu mi se îngăduia să ies dincolo de zidurile palatului, de teamă ca nu cumva să găsesc mijlocul de a intra în legătură cu spaniolii, care nu ştiau că un bărbat de rasă albă era închis acolo, osândit la sacrificiu. În zilele acelea am văzut-o prea puţin pe prinţesa Otomie, prima dintre miresele făgăduite, întrucât după ciudata noastră scenă de dragoste mi-am dat seama că mă ocolea; iar când ne întâlneam la serbări sau prin grădini, îmi vorbea doar despre lucruri care n-aveau legătură cu noi, sau despre treburile ţării. În cele din urmă a sosit însă şi ziua căsătoriei. Era, îmi amintesc, în noaptea dinaintea masacrării celor şase sute de nobili azteci, cu prilejul sărbătorii lui Huitzel.

În ziua când urma să fiu căsătorit am avut parte de tot respectul şi am fost adorat ca un zeu de mai marii oraşului, care au venit să mi se închine. Şi atâta tămâie s-a ars în faţa mea, încât până la urmă mi s-a făcut greaţă, căci deşi asupra ţării se abătuse nenorocirea şi jalea, preoţii nu voiau să schimbe nimic din ceremonii sau să reducă din cruzimi, punându-se mari speranţe în sacrificarea mea, a unui om din neamul *teulilor,* pentru a îndepărta mânia zeilor. La apusul soarelui a avut loc, în cinstea mea, o serbare minunată, care a durat două ceasuri şi mai bine şi la sfârşit toţi cei de faţă s-au ridicat şi-au strigat într-un singur glas:

— Glorie ţie, o, Tezcat! Fericit eşti pe pământ, fericit vei fi şi în Casele Soarelui. Când vei ajunge acolo, aminteşte-ţi că te-am cinstit şi ţi-am dăruit ce aveam mai bun şi stăruie să ne fie iertate păcatele. Slavă ţie, o, Tezcat!

Apoi doi dintre nobilii cei mai de neam s-au apropiat şi, luând nişte torţe, m-au condus într-o încăpere somptuoasă, pe care n-o mai văzusem niciodată. Aici mi-au fost scoase hainele, dându-mi-se altele, mai bogate şi mai minunate decât toate cele pe care le purtasem până atunci, fiind lucrate din pânza cea mai fină, brodate şi împodobite cu pene strălucitoare de colibri. Pe cap mi-au aşezat cununi de flori, iar în jurul gâtului şi la încheieturile mâinii – smaralde uriaşe, de o valoare nepreţuită. Arătam, aşa

gătit cum eram, ca un papagal nenorocit, căci toate acestea se potriveau mai bine frumuseţii unei femei decât mie.

După ce am fost astfel împodobit şi dichisit, pe neaşteptate torţele s-au stins şi s-a aşternut tăcerea. Apoi, în depărtare, am auzit glasuri de femei intonând un cântec nupţial, destul de frumos în felul lui, deşi mă abţin să-l aştern pe hârtie. Cântecul a încetat şi el, după care s-a auzit un foşnet de rochii şi şoapte încete. Apoi un glas de bărbat a vorbit, zicând:

— Sunteţi aici, voi, alesele cerului?

Şi un glas de femeie, cred că al Otomiei, a răspuns:

— Suntem aici.

— O, fecioare din Anahuac – urmă vocea bărbatului din întuneric – şi tu, o, Tezcat, zeu printre zei, ascultaţi cuvintele mele! O mare cinste vi s-a făcut, fecioare, căci prin însăşi alegerea cerului aţi fost înzestrate cu numele, frumuseţea şi virtuţile celor patru mari zeiţe şi alese să rămâneţi o vreme alături de zeul Tezcat, creatorul şi stăpânul vostru, a cărui vrere a fost să vină printre noi o vreme, înainte de a se întoarce în lăcaşurile Soarelui. Aveţi grijă să vă arătaţi demne de această cinste. Mângâiaţi-l şi înveseliţi-l, ca să-şi poată uita strălucirea alături de drăgălăşenia voastră, ca atunci când se va întoarce în casa lui să ducă cu el amintiri plăcute despre poporul nostru. Nu veţi trăi decât puţin timp alături de el în această viaţă, căci încă de pe acum aripile spiritului i se izbesc de gratiile cărnii ca aripile unei păsări de colivie şi în curând le va sfărâma, eliberându-se de noi şi de voi. Veţi şti însă că uneia dintre voi îi este îngăduit, dacă va voi, să-l însoţească în locuinţa sa, urmându-l în zborul său spre Casele Soarelui. Vreau să vă spun însă tuturora, fie că veţi merge cu el, fie că veţi rămâne, să-l jeliţi câte zile veţi mai avea, căci datoria voastră este să-l iubiţi şi să-l mângâiaţi, să fiţi blânde cu el; altfel, blestemul va cădea asupra voastră şi aici şi pe lumea cealaltă, iar alături de voi vom fi cu toţii blestemaţi în cer. Iar tu, o, Tezcat, rugându-ne, primeşte aceste fecioare, care poartă numele şi farmecele soţiilor tale din cer, căci nu se află altele mai frumoase sau mai de neam în ţara Anahuacului şi printre ele se numără şi fiica împăratului nostru. Mărturisesc, nu sunt desăvârşite, căci desăvârşirea domneşte doar în împărăţia cerească, aceste tinere fecioare nefiind decât umbra şi simbolul zeiţelor divine care sunt adevăratele tale soţii, căci aici, pe pământ, femei desăvârşite nu se află. Iartă-ne că nu avem altele mai bune să-ţi oferim, dar nădăjduim că, după ce vei pleca dintre

noi, te vei gândi cu bunăvoinţă la femeile din această ţară şi le vei da de sus binecuvântarea ta, arătându-ne astfel că ai păstrat o amintire plăcută despre cele care au fost alese să-ţi fie soţii pe pământ.

Glasul se opri, apoi vorbi iarăşi:

— Voi, fecioare, pe numele voastre divine Xochi, Xilo, Atla şi Clixto, în numele tuturor zeilor, vă căsătoresc cu Tezcat, creatorul, ca să rămâneţi cu el cât timp va şedea încă pe pământ. Zeul, întrupat în acest bărbat, vă ia în căsătorie pe voi, pe care el v-a creat, pentru ca simbolul să fie desăvârşit şi taina împlinită. Totuşi, ca nu cumva bucuria să vă fie deplină, priviţi la ceea ce se va întâmpla.

La ultimele sale cuvinte, mai multe torţe se aprinseră la celălalt capăt al uriaşei încăperi, dezvăluind o vedenie înfricoşătoare. Căci acolo, întins pe piatra de sacrificiu, se afla trupul unui om, dar de era un om viu sau doar un trup modelat din ceară nu ştiu nici până în clipa de faţă. Totuşi cred că fusese modelat din ceară, sau fusese pictat în culori deschise, căci pielea îi lucea albă ca a mea. Braţele şi picioarele şi la fel şi capul, îi erau ţinute de cinci preoţi, iar al şaselea stătea aplecat deasupra-i, ţinând cu amândouă mâinile un cuţit de obsidian. În clipa când l-a ridicat, lumina a fulgerat în luciul cuţitului şi în aceeaşi clipă torţele s-au stins. Apoi s-a auzit ecoul înfundat al unei lovituri, însoţit de gemete şi totul s-a cufundat în linişte, până când miresele au intonat iarăşi cântecul nupţial, un imn straniu, sălbatic şi dulce, care însă, după toate cele văzute şi auzite, nu prea avea puterea să mă mai mişte.

Cântau din ce în ce mai tare în întuneric, până când, deodată, o torţă s-a aprins într-un capăt al încăperii, apoi o a doua şi încă una – deşi nu izbuteam să văd cine le aprindea – şi încăperea s-a umplut de lumină. Altarul, victima şi preoţii dispăruseră, nu mai rămăsese nimeni în afară de mine şi de cele patru mirese. Erau toate patru înalte şi frumoase, îmbrăcate în rochii albe de nuntă şi gătite cu nestemate şi flori, pe frunte cu emblemele celor patru zeiţe; dar dintre toate, Otomie era cea mai mândră şi mai frumoasă. Părea cu adevărat o zeiţă. Una câte una, s-au apropiat de mine zâmbind şi suspinând; au îngenuncheat în faţa mea şi mi-au sărutat mâna, spunând:

— Am fost aleasă, Tezcat, să-ţi fiu pentru o vreme soţie, fericita de mine. Fie ca zeii cei milostivi să-mi dăruie bucuria de a fi plăcut privirilor tale, ca să mă iubeşti după cum te ador şi eu.

Aceea care vorbise se retrăgea până la o depărtare de la care să nu mai poată auzi ce se vorbeşte şi alta îi lua locul.

La urmă de tot s-a apropiat şi Otomie. A îngenuncheat şi a spus cuvintele cuvenite, apoi a adăugat în şoaptă:

— Acum, după ce ţi-am vorbit aşa cum vorbeşte o mireasă şi o zeiţă către soţul său, zeul Tezcat, ascultă, o, *teulule,* să-ţi vorbesc ca o femeie unui bărbat. Tu nu mă iubeşti, *teulule,* aşa că, dacă aceasta ţi-e voia, să ne despărţim din propria noastră voinţă, după cum am fost căsătoriţi din porunca altora, pentru ca astfel să fiu scutită de ruşine. Sunt prietenele mele şi nu ne vor trăda – zise ea făcând semn cu capul spre celelalte mirese.

— Cum vrei tu, Otomie – am răspuns scurt.

— Îţi mulţumesc pentru bunătatea ta, *teulule* – zise ea zâmbind trist.

Şi se retrase cu o plecăciune, arătând atât de frumoasă şi de dulce în timp ce se îndepărta, încât din nou mi-am simţit inima tulburată, de parcă era într-adevăr plină de dragoste pentru ea.

Din noaptea aceea şi până în ceasul cumplit al sacrificiului, nici un sărut sau vorbă duioasă n-au fost schimbate între mine şi prinţesa Otomie. Şi totuşi, prietenia şi înţelegerea dintre noi creştea zilnic, căci stăteam mult de vorbă împreună, căutând în acest timp să-i întorc inima către adevăratul stăpân al cerului. Dar nu era lucru uşor, căci, la fel ca şi Montezuma, tatăl ei, Otomie se agăţa de zeii poporului ei. Pe preoţi îi ura şi afară doar când cei jertfiţi erau duşmani ai ţării sale, nu privea cu ochi buni ritualurile de sacrificii omeneşti, despre care spunea că fuseseră născocite de către *pabas,* deoarece în vremurile vechi nu se jertfeau oameni pe altarele zeilor, acestea fiind acoperite doar de flori. În fiecare zi, simţămintele mele faţă de ea deveneau mai profunde, până când, aproape fără să-mi dau seama, am ajuns s-o iubesc, după Lily, mai mult decât pe oricine din lumea asta. Cât despre celelalte femei care-mi fuseseră date soţii, deşi erau blânde şi frumoase, în curând nu mai puteam să le văd în ochi. Totuşi petreceam şi mă veseleam cu ele, în parte deoarece trebuia, căci altfel le-aş fi osândit la o moarte ruşinoasă, pentru că nu izbutiseră să-mi placă, în parte ca să-mi înec necazurile în băutură şi plăceri, căci trebuie să vă amintiţi că zilele ce-mi rămăseseră de trăit pe pământ erau puţine şi sfârşitul cel îngrozitor se apropia.

A doua zi după ceremonia căsătoriei mele a fost ziua masacrării mârşave a şase sute de nobili azteci, din porunca

hidalgului Alvarado, pe care Cortez îl lăsase comandant peste spanioli. Cortez plecase în regiunile de coastă, ca să se lupte împotriva lui Narvaez, trimis de către duşmanul său, Velasquez, guvernatorul Cubei, ca să-l subjuge.

În ziua aceea era marea sărbătoare a lui Huitzel, pe care poporul îl cinstea cu sacrificii, cântece şi dansuri în marea curte a templului, înconjurată de un zid împodobit în partea de sus cu sculpturi înfăţişând şerpi încolăciţi.

Dimineaţa, înainte de a se duce la marea sărbătoare, prinţul Guatemoc a venit să-mi facă o vizită de curtoazie. L-am întrebat dacă avea de gând să ia parte la serbare, după cum arăta frumuseţea veşmintelor pe care le purta.

— Da – răspunse el. Dar de ce mă întrebi?

— Pentru că, dacă aş fi în locul tău, Guatemoc, nu m-aş duce. Spune-mi, rogu-te, dansatorii vor fi înarmaţi?

— Nu, aşa ceva nu se obişnuieşte.

— Vor fi neînarmaţi, Guatemoc şi ei sunt floarea ţării. Neînarmaţi vor dansa în locul acela îngrădit, iar *teulii* îi vor veghea înarmaţi. Spune-mi acum, ce se va întâmpla dacă spaniolii vor căuta ceartă nobililor dansatori?

— Nu ştiu de ce vorbeşti astfel, *teulule,* căci nu cred că oamenii albi sunt nişte ucigaşi mişei; totuşi îţi iau vorbele drept o prevestire şi deşi serbarea trebuie să se ţină, căci iată-i chiar pe nobili adunându-se, eu nu voi lua parte.

— Eşti un bărbat înţelept, Guatemoc – am spus eu. Nu mă îndoiesc că eşti un bărbat înţelept.

Mai târziu, Otomie, Guatemoc şi cu mine ne-am dus în grădina palatului şi ne-am aşezat pe creasta unei mici piramide, un *teocalli* în miniatură clădit din porunca lui Montezuma pentru a putea supraveghea piaţa şi curţile templului. De acolo puteam vedea dansul nobililor azteci şi auzi cântecul muzicanţilor. Era o privelişte veselă, căci pelerinele lor de pene străluceau în lumina puternică a soarelui ca nişte nestemate – şi cred că nimeni nu bănuia cum avea să se sfârşească această petrecere. Amestecaţi printre dansatori, spaniolii stăteau la început în cete, îmbrăcaţi în zale şi înarmaţi cu spade şi cu flinte, dar pe măsură ce timpul trecea i-am văzut îndepărtându-se de indieni şi începând să se strângă ca albinele în faţa porţilor şi în alte câteva locuri, la umbra zidului şerpilor.

— Oare ce să însemne asta? l-am întrebat pe Guatemoc, dar nici nu-mi isprăvisem bine vorba, când am văzut un spaniol

fluturând prin văzduh o pânză albă şi într-o clipă, în timp ce pânza mai flutura încă, din toate părţile au izbucnit norişori de fum şi, o dată cu ei, s-a auzit trosnetul flintelor. O mulţime de dansatori au căzut pe dată, morţi sau răniţi, dar cei mai mulţi, care nu fuseseră atinşi, s-au îngrămădit unii în alţii ca oile înspăimântate, rămânând nemişcaţi locului, cuprinşi de o spaimă fără seamăn. Atunci spaniolii, răcnind numele sfântului care le era patron (după cum obişnuiesc să facă ori de câte ori pun la cale vreo ticăloşie) şi-au tras spadele şi s-au repezit asupra nobililor azteci neînarmaţi, pe care au început să-i ucidă. Unii dintre dansatori ţipau şi fugeau, iar alţii rămâneau nemişcaţi până când erau omorâţi, dar fie că stăteau locului sau fugeau, sfârşitul era acelaşi, căci porţile erau păzite, iar zidul prea înalt pentru a putea fi sărit. Au fost astfel ucişi până la unul – şi deie Domnul, care le vede pe toate, să-i pedepsească cum se cuvine pe ucigaşi! În scurt timp, totul se sfârşise; trecuseră abia zece minute de când fusese fluturată pânza şi şase sute de bărbaţi zăceau la pământ, morţi sau muribunzi, pe când spaniolii, cu strigăte de victorie, le despuiau cadavrele de bogatele podoabe pe care le purtaseră.

M-am întors spre Guatemoc şi i-am spus:

— După câte se pare, ai făcut bine că n-ai luat parte la petrecere.

Dar Guatemoc nu răspunse nimic. Privea spre cei morţi şi spre cei care îi uciseseră, fără să spună nimic. Numai Otomie vorbi:

— Voi, creştinii, sunteţi oameni blânzi – şi râse cu amărăciune – care ştiţi să ne răsplătiţi ospitalitatea. Nădăjduiesc ca Montezuma, tatăl meu, este acum bucuros de oaspeţii săi. Ah, de-aş fi în locul lui, fiecare dintre ei ar fi întins în clipa aceasta pe piatra de sacrificiu. Dacă zeii noştri sunt diavoli, după cum spui tu, explică-mi, ce sunt aceia pe care-i slăvesc ai voştri?

Şi atunci, într-un târziu, vorbi şi Guatemoc:

— Nu ne mai rămâne decât o singură armă – răzbunarea. Montezuma a ajuns o muiere, de care puţin îmi mai pasă; de-ar fi nevoie, l-aş omorî cu mâna mea. Acum, în toată ţara n-au mai rămas decât doi oameni care ar putea face ceva: Cuitlahuac, unchiul meu şi cu mine. Mă duc să adun războinicii.

Şi plecă.

Toată noaptea, oraşul a fremătat surd, ca un roi de viespi. Iar a doua zi în zori, când abia se crăpa de ziuă, uliţele şi piaţa erau pline de zeci de mii de războinici înarmaţi. Se aruncau ca un val

asupra zidurilor palatului lui Axa şi ca un val lovindu-se de stânci se retrăgeau iarăşi, sub focul archebuzelor. De trei ori s-au năpustit şi de trei ori au fost respinşi. Apoi Montezuma, care nu mai era un împărat, ci o muiere, apăru pe ziduri rugându-i să înceteze, pentru că altfel va pieri şi el. Şi oamenii l-au ascultat, atât de mare era respectul lor pentru regalitatea lui sacră, aşa că nu i-au mai atacat pe spanioli. Dar atât! Dacă Montezuma îi oprea să-i ucidă pe spanioli, s-au gândit atunci să-i facă cel puţin să moară de foame. Din ceasul acela, o strictă blocadă a fost ridicată în jurul palatului. Sute de războinici azteci fuseseră ucişi, dar nu numai tabăra lor avea pierderi, căci fuseseră prinşi câţiva spanioli şi mulţi tlaxcalanii. Vai de aceşti nefericiţi prizonieri, căci sfârşitul lor a fost groaznic! Au fost duşi de îndată la templele de pe marele *teocalli* şi jertfiţi acolo zeilor, sub privirile tovarăşilor de arme de jos.

Între timp, Cortez se întorsese împreună cu mulţi alţi ostaşi, căci îl învinsese pe Narvaez şi oamenii acestuia trecuseră sub steagul lui Cortez. Mai erau şi alţii, dar pe unul din ei aveam motive întemeiate să-l cunosc.

S-a îngăduit lui Cortez – de ce oare, rămâne o taină pentru mine – să ajungă în palatul lui Axa fără a fi atacat, în ziua următoare, Cortez l-a eliberat pe fratele lui Montezuma, numit Cuitlahuac, regele Palapanului, pentru a putea potoli poporul. Dar Cuitlahuac nu era laş. De îndată ce s-a aflat liber în afara zidurilor închisorii şi-a strâns sfatul, al cărui şef era Guatemoc.

Hotărârea luată cerea să se lupte până la capăt, vestindu-se că Montezuma îşi pierduse dreptul de a mai fi împărat, întrucât se dovedise laş. Şi hotărârea a fost urmată. Dacă o asemenea hotărâre s-ar fi luat cu două luni înainte, în ziua aceea nici un picior de spaniol n-ar mai fi fost în Tenochtitlan. Căci după Marina, ibovnica lui Cortez, a cărei isteţime şi şiretenie i-au adus izbânda, însuşi Montezuma a fost pricina cea mai de seamă a propriei sale prăbuşiri şi a împărăţiei Anahuacului.

CAPITOLUL XX

SFATUL OTOMIEI

În ziua ce a urmat întoarcerii lui Cortez în Mexico am fost trezit înainte de răsăritul soarelui, dintr-un somn neliniştit, de ţipete ascuţite scoase de mii de războinici şi de sunetul *atabal*-uilor[25] şi tobelor.

Alergând la locul meu de veghe de pe mica piramidă, unde curând mi s-a alăturat şi Otomie, am văzut că tot poporul era adunat, pregătit pentru război. Cât puteai vedea cu ochii, în piaţă şi pe străzi, se strânseseră cu miile şi cu zecile de mii. Unii erau înarmaţi cu praştii, alţii cu arcuri şi săgeţi, unii aveau suliţe cu vârful de aramă şi măciuci încrustate cu cioburi de obsidian, numite *maqua,* pe când alţii, din rândurile sărăcimii, nu aveau decât pari căliţi în foc. Trupurile unora erau acoperite cu cămăşi de zale aurite şi mantale din pene, iar capetele le erau apărate de căşti de lemn pictate, împodobite cu păr ori în formă de capete de pumă, şerpi sau lupi, pe când alţii purtau *escaupile,* adică haine de bumbac vătuite; cei mai mulţi erau însă goi, în afara doar a unei bucăţi de pânză în jurul şoldurilor. Mulţi oameni se căţăraseră pe *azoteas,* acele acoperişuri netede ale caselor lor şi chiar pe vârful marelui *teocalli* se aflau cete de războinici, care urmau să arunce de acolo tot felul de proiectile în tabăra spaniolilor. Era o privelişte ciudată, în lumina roşiatică a răsăritului, o privelişte de neuitat: lumina scânteia pe temple şi pe zidurile palatului, pe veşmintele strălucitoare, din pene şi pe steagurile în culori vii, pe vârfurile nenumăratelor suliţe şi pe armurile spaniolilor, care forfoteau încoace şi încolo în dosul meterezelor, pregătindu-se de apărare..

Şi iată că soarele a răsărit; atunci, un preot a suflat într-o scoică, scoţând un vaier prelung, căruia tabăra spaniolă i-a răspuns printr-un sunet de trompetă. În clipa aceea, cu un răcnet de furie, miile de azteci s-au repezit la luptă şi în acelaşi timp văzduhul s-a întunecat din pricina proiectilelor. Un val de foc şi

[25] Tamburine.

de fum, urmat de trosnete ca de tunete, a izbucnit de pe zidurile palatului lui Axa şi războinicii atacanţi au căzut ca frunzele de toamnă, sub focul tunurilor şi archebuzelor creştinilor. O clipă au şovăit şi un geamăt puternic s-a ridicat spre cer, dar l-am văzut pe Guatemoc ţâşnind înainte cu steagul în mână; adunându-şi din nou rândurile, oamenii s-au repezit după el. Acum se găseau chiar sub zidul palatului şi asaltul începu. Aztecii luptau cu furie. De nenumărate ori au încercat să se caţăre pe zid, îngrămădind trupurile morţilor pentru a le servi drept scări şi tot de atâtea ori au fost respinşi. Pierderile aztecilor erau mari. Văzând că nu pot sări zidul, s-au apucat să izbească în el cu nişte grinzi grele, pentru a-l dărâma; însă în clipa când s-a făcut o deschizătură şi ei s-au îngrămădit acolo ca o turmă de oi, tunul a deschis asupra lor focul, făcând goluri mari printre războinici şi lăsând zeci de morţi. Apoi aztecii s-au apucat să arunce cu săgeţi aprinse, izbutind într-adevăr să dea foc fortificaţiilor – dar palatul era de piatră şi nu se putea aprinde.

Douăsprezece ceasuri lungi, nesfârşite, a durat lupta, fără încetare, până când noaptea s-a lăsat pe neaşteptate, punându-i capăt. Tot ce se mai vedea erau flăcările nenumăratelor torţe purtate de cei care-şi căutau morţii şi singurele sunete ce se auzeau erau glasurile femeilor ce jeleau şi gemetele muribunzilor.

A doua zi în zori, lupta a izbucnit iarăşi, când, deodată, Cortez a ieşit din palat, împreună cu cea mai mare parte a ostaşilor săi şi cu câteva mii de aliaţi tlaxcalani. Mai întâi am crezut că-şi îndrepta atacul asupra palatului lui Montezuma şi un suflu de speranţă m-a năpădit, gândindu-mă că aş putea să scap în învălmăşeală. Dar n-a fost aşa, ţelul său fiind de a da foc caselor, de pe ale căror acoperişuri netede aztecii aruncau într-una proiectile asupra oamenilor săi. Era un atac disperat, dar care a reuşit, pentru că indienii n-au putut ţine piept năvalei călăreţilor, după cum nici pielea lor goală nu putea rezista oţelului spaniolilor. În curând, zeci de case erau în flăcări şi coloane groase de fum urcau în sus, ca din gura vulcanului Popocatepetl. Numai că mulţi dintre cei care porniseră călare sau pe jos din palatul lui Axa nu s-au mai întors înapoi, căci aztecii se agăţau de picioarele cailor şi-i trăgeau jos pe călăreţi, prinzându-i de vii. În aceeaşi zi, prizonierii au fost jertfiţi pe altarul lui Huitzel, chiar sub ochii tovarăşilor de arme şi împreună cu ei a fost sacrificat şi un cal care fusese prins viu, apoi purtat şi târât cu mare greutate

sus pe panta povârnită a piramidei.

Într-adevăr, niciodată sacrificiile nu fuseseră atât de dese ca în acele zile de luptă. Cât era ziua de lungă, altarele erau scăldate în sânge şi cât era ziua de lungă, strigătele victimelor îmi răsunau în urechi, în timp ce preoţii, înnebuniţi, nu se opreau o clipă. Îşi închipuiau, după cât se pare, că le fac pe plac zeilor, pentru a-i ajuta să-i înfrângă pe *teuli.*

Chiar şi în timpul nopţii jertfele nu conteneau, fiind săvârşite la lumina focurilor sacre, care, văzute de jos, dădeau preoţilor înfăţişări de diavoli mişcându-se printre flăcările iadului şi chinuindu-i pe cei osândiţi. Asemenea imaginilor din „ziua de apoi” aflate deasupra arcadei altarului în biserica din Ditchingham. Şi ceas de ceas, prin întuneric, un glas striga ameninţări către spanioli, prevenindu-i asupra a ceea ce-i aştepta: „Huitzel este însetat de sângele vostru, teulilor; în curând vă va veni la toţi rândul şi-i veţi urma pe tovarăşii voştri; închisorile sunt gata, cuţitele sunt ascuţite şi fiarele înroşite pentru cazne. Pregătiţi-vă, teulilor, căci chiar dacă veţi mai ucide fraţi de-ai noştri, până la urmă, nu veţi putea scăpa”.

Şi lupta a durat astfel zile la rând, căzând în vremea asta mii de azteci, iar spaniolii fiind vlăguiţi de foame, lipsuri şi răni, căci nu puteau să se odihnească nici măcar un ceas. În cele din urmă, într-o dimineaţă, când asaltul era în toi, Montezuma însuşi apăru, pe turnul central al palatului, îmbrăcat în veşminte bogate şi purtând pe cap diadema împărătească. În faţa lui stăteau crainicii, în mâini cu baghete de aur, iar în jurul său se aflau nobilii azteci care-l slujeau în captivitate, împreună cu un guard al spaniolilor. Montezuma întinse mâna şi deodată lupta se opri şi tăcerea se aşternu pretutindeni – chiar şi răniţii îşi opriră gemetele. Atunci Montezuma vorbi norodului. Eram prea departe pentru a auzi ce spune, dar am aflat mai târziu. Ruga poporul său să înceteze războiul, căci spaniolii erau prietenii şi oaspeţii săi şi aveau să părăsească în curând oraşul Tenochtitlan. Când vorbele acestea pline de laşitate îi ieşiră de pe buze, supuşii săi, care atâţia ani îl cinstiseră ca pe un zeu, fură cuprinşi de furie şi un strigăt sfâşie aerul, un strigăt în care se desluşeau numai două cuvinte: „Muiere! Trădător!” Apoi am zărit o săgeată zburând în sus şi lovindu-l şi împreună cu ei a fost sacrificat şi un cal care fusese prins pietre şi l-am văzut pe Montezuma prăvălit, acolo, în vârful turnului.

Un glas strigă atunci: „L-am ucis pe împărat! Montezuma e

mort!” şi, într-o clipă, cu un vaiet înspăimântător, mulţimea se împrăştie în toate părţile, încât în scurt timp nici ţipenie de om nu se mai vedea acolo unde până cu puţin înainte fuseseră cu miile.

M-am întors, cu gândul s-o îmbărbătez pe Otomie, care privise de lângă mine şi-l văzuse pe împărătescul ei tată căzând şi am condus-o, scăldată în lacrimi, în palat. Aici l-am întâlnit pe prinţul Guatemoc, a cărui înfăţişare era aprinsă şi necruţătoare. Era înarmat şi ţinea în mână un arc.

— Montezuma a murit? am întrebat eu.

— Nu ştiu şi nici nu-mi pasă – răspunse el cu un râs sălbatic, apoi adăugă: Blestemă-mă, verişoară Otomie, căci a mea a fost săgeata care l-a lovit pe împăratul nostru, ajuns muiere şi trădător, înşelându-şi bărbăţia şi propria-i ţară.

La care Otomie încetă de a mai plânge şi răspunse:

— Nu pot să te blestem, Guatemoc, căci zeii l-au lovit pe tatăl meu cu nebunie, după cum tu l-ai lovit cu săgeata. E mai bine că a murit, atât pentru el cât şi pentru poporul său. Totuşi, Guatemoc, sunt încredinţată că omorul acesta nu va rămâne nepedepsit şi cred că vei plăti pentru acest sacrilegiu printr-o moarte ruşinoasă.

— Se poate – zise Guatemoc – dar cel puţin nu voi muri ca un trădător.

Şi plecă.

Trebuie să vă spun că-mi trăiam ultima mea zi pe acest pământ; aşa credeam, căci a doua zi se împlinea anul de când fusesem socotit zeu şi eu, Thomas Wingfield, urma să fiu dus la sacrificiu. Cu toată zarva din oraş, cu toate bocetele pentru morţi şi teama care plutea asupra tuturor ca un nor, ceremoniile şi serbările religioase erau ţinute fără nici o abatere, mai strict chiar decât înainte. Astfel, chiar în noaptea din ajun se dăduse o serbare în cinstea mea şi trebuise să stau la ospăţ – încoronat cu flori şi înconjurat de soţiile mele, în timp ce nobilii care mai rămăseseră în viaţă îmi aduseseră închinări, însuşi Cuitlahuac, care urma să fie ales împărat după moartea lui Montezuma, se plecase în faţa mea. Fusese un ospăţ destul de mohorât, căci cu greu mă putusem veseli, deşi mă străduisem să-mi înec tristeţea în băutură; cât despre oaspeţi, nu avusese nici unul chef. Nenumărate neamuri le muriseră şi, împreună cu ei, mii de alţi oameni; spaniolii rezistau mai departe în fortăreaţă şi chiar în ziua aceea îl văzuseră pe marele împărat Montezuma, care

fusese pentru ei un zeu, doborât de unul dintr-ai lor; şi, mai presus de toate, se simţeau sortiţi morţii. E de mirare oare că nu se putuseră veseli? Cred că nici o înmormântare n-ar fi fost mai tristă, căci nici florile, nici vinul şi nici femeile frumoase nu făcuseră nimănui plăcere – şi, la urma urmei, pentru mine fusese chiar o înmormântare.

În cele din urmă ospăţul se sfârşise şi mă grăbisem să plec în odăile mele, unde soţiile mele, în afară de Otomie, mă urmaseră, fericindu-mă şi binecuvântându-mă că a doua zi aveam să fiu împreună cu mine însumi, adică cu propriul meu zeu, în cer. Eu însă nu le-am binecuvântat, ci, ridicându-mă mânios, le-am gonit, spunându-le că mai aveam doar o singură mângâiere – şi anume că oriunde o să mă duc, o să scap de ele.

Apoi m-am aruncat pe pernele patului, cu inima înecată de frică şi amărăciune. Va să zică, aşa avea să sfârşească răzbunarea de care jurasem că de Garcia nu va scăpa – cu inima-mi smulsă din piept şi oferită unui diavol. Cu câtă înţelepciune vorbise Fonseca, binefăcătorul meu, când mă sfătuise să-mi iau averea şi să uit de jurământ. Dacă i-aş fi urmat sfatul, astăzi aş fi fost căsătorit cu logodnica mea şi fericit de dragostea ei, acasă, în paşnica Anglie; pe când acum nu eram decât un suflet pierdut, în puterea diavolilor, urmând să fiu oferit ca jertfă unui diavol. Cu cupa amărăciunii plină ochi, ajuns la marginea îndurării chinurilor, am început să plâng şi să gem, rugându-l pe creator să mă absolve de o asemenea moarte crudă, sau cel puţin să-mi fie iertate păcatele, încât să mă pot odihni împăcat în cer mâine seară.

Plângând şi rugându-mă astfel, am căzut într-un fel de toropeală şi am visat că mă plimbam pe coasta dealului, pe cărarea ce duce spre biserică, acolo lângă casa părintească din Ditchingham. Şoaptele vântului treceau prin copacii de pe malul dinspre Vineyard Hills, mireasma dulce a florilor din Anglia îmi pătrundea în nări şi adieri înmiresmate de iunie îmi mângâiau fruntea. Era noapte în vis şi mi se părea că luna luceşte lin pe pajişti şi pe undele râului, în timp ce de pretutindeni răsuna cântul privighetorilor. Dar gândurile nu-mi erau la aceste minunate privelişti şi sunete, deşi le vedeam şi le auzeam, căci ochii îmi erau aţintiţi pe cărarea ce urcă dealul prin spatele casei şi inima asculta zgomotul uşor de paşi pe care-mi era dor să-l aud. Atunci s-a înălţat un cântec tânguitor din spatele dealului şi vorbele cântecului erau triste, căci povesteau despre un tânăr

care plecase peste mări şi ţări şi nu se mai întorsese – şi îndată după aceea am văzut printre meri, înaintând pe creastă, o siluetă albă. Se apropia încet de mine şi ştiam că era aceea pe care o aşteptam, că era Lily, iubita mea. Cântecul contenise, dar Lily se apropia mereu şi chipul îi părea nespus de trist. Şi deodată am văzut că era chipul unei femei care nu mai era atât de tânără, dar era încă foarte frumoasă, mai frumoasă chiar decât fusese în floarea tinereţii. Ajunsese la poalele dealului şi se întorcea spre portiţa grădinii, când am ieşit din umbra copacilor şi m-am oprit în faţa ei. S-a dat înapoi cu un ţipăt de spaimă, apoi a tăcut şi m-a privit drept în faţă.

— Atât de schimbat – a murmurat ea. Oare să fie acelaşi? Thomas, eşti tu, care te-ai întors din morţi, sau nu e decât o arătare?

Şi încet şi cu îndoială, arătarea din vis şi-a întins braţele, ca şi cum ar fi încercat să mă îmbrăţişeze.

Atunci m-am trezit. M-am trezit, dar – iată! – în faţa mea stătea o femeie frumoasă, îmbrăcată în alb, peste care lumina lunii lucea ca în vis şi braţele îi erau întinse drăgăstos spre mine.

— Eu sunt, iubito, nu-i nici o arătare! Am strigat, sărind din pat şi strângând-o la piept ca s-o sărut.

Dar înainte ca buzele mele să le atingă pe ale ei, am înţeles greşeala. Aceea pe care o îmbrăţişam nu era Liliy Bozard, logodnica mea, ci Otomie, prinţesă de Otomie, care-mi fusese dată de soţie. Cât de trist şi de amar fusese acel vis, trimis parcă în bătaie de joc, căci întreaga realitate îmi apăru deodată în faţă. Desfăcându-mi braţele din jurul Otomiei, am căzut din nou pe pat, gemând de durere, dar în timp ce mă prăbuşeam am văzut roşeaţa ruşinii pe fruntea şi pe pieptul ei. Pentru că Otomie mă iubea, iar purtarea şi vorbele mele o răniseră şi o umiliseră, întrucât cunoştea destul de bine înţelesul lor. Totuşi mi-a vorbit cu blândeţe.

— Iartă-mă, *teulule,* venisem doar să te veghez, nu să te trezesc. Am mai venit, e drept şi ca să te văd singur înainte de ivirea zorilor, nădăjduind să-ţi fiu de vreun folos, sau cel puţin să-ţi aduc puţină alinare, căci sfârşitul se apropie. Spune-mi însă, rogu-te, în visul tău m-ai luat drept o altă femeie, mai dragă şi mai frumoasă decât mine, de-ai vrut să mă îmbrăţişezi?

— Visasem că eram cu logodnica mea iubită, care se află departe, peste ocean – i-am răspuns cu inima grea. Dar ce rost mai are să vorbim de iubire şi de lucruri asemănătoare? Ce-mi

pasă de ele, când tot mă voi coborî în întuneric?

— Nu ştiu ce să-ţi spun, *teulule,* totuşi am auzit oameni înţelepţi zicând că iubirea poate fi găsită oriunde, chiar în întunericul morţii, care înseamnă de fapt adevărata lumină. Nu fi trist; dacă este un sâmbure de adevăr în credinţa ta, sau într-a noastră, îţi vei vedea, cu ochii spiritului, iubita încă înainte de apusul soarelui, fie pe acest pământ, fie dincolo de el şi mă rog cerului să afli că ţi-a rămas credincioasă. Dar, spune-mi te rog, cât de mult te iubeşte? S-ar fi aşezat *ea* alături de tine, *teulule,* pe piatra de sacrificiu, aşa cum nădăjduiam s-o fac eu, dacă lucrurile ar fi mers altfel între noi?

— Nu – am răspuns – nu este în obiceiul femeilor noastre să-şi sacrifice viaţa dacă bărbaţii lor sunt nevoiţi să moară.

— Poate că-şi zic că e mai bine să trăiască şi să se mărite pe urmă cu altul – vorbi Otomie cu glas liniştit, dar i-am văzut ochii aruncând fulgere şi pieptul ridicându-i-se în lumina lunii, în timp ce vorbea.

— Să sfârşim cu vorbăria fără rost. Ascultă, Otomie, dacă ai fi ţinut la mine cu adevărat, ai fi făcut ceva ca să mă scapi de această moarte cumplită, sau l-ai fi convins pe Guatemoc să mă salveze. Eşti fiica lui Montezuma doar – de ce nu i-ai cerut în timpul acestor luni să-şi folosească puterea împărătească, poruncind să fiu cruţat?

— Mă crezi, deci, o prietenă atât de necredincioasă, *teulule*? vorbi Otomie şi vocea îi vibra cu căldură. Află că în ultimele luni m-am zbătut zi şi noapte şi m-am străduit tot timpul să găsesc un mijloc de a te salva. Înainte ca tatăl meu să fi fost luat captiv, l-am sâcâit atâta, încât până la urmă m-a gonit de lângă el. Am încercat să-i mituiesc pe preoţi, am plănuit diferite căi de scăpare şi Guatemoc m-a ajutat, căci ţine la tine. Dacă n-ar fi venit blestemaţii de *teuli* şi dacă n-ar fi fost războiul pe care l-au pornit în oraş, fără îndoială că aş fi izbutit să te salvez, căci gândul unei femei merge departe şi ea poate găsi o cale chiar şi acolo unde nu pare să existe vreuna. Dar războiul a schimbat totul şi, ce e mai rău, cititorii în stele şi ghicitorii viitorului au făcut o profeţie care-ţi pecetluieşte soarta. După profeţia lor, dacă sângele tău va curge şi inima îţi va fi oferită ca sacrificiu la ceasul prânzului, pe altarul lui Tezcat, poporul nostru îi va învinge pe *teuli* şi-i va nimici până la unul. Dar dacă sacrificiul va fi săvârşit cu o clipă înainte sau după acest ceas prielnic, soarta Tenochtitlanului e pecetluită. Au mai spus că trebuie să mori nu

după obicei, la Templul Armelor, de partea cealaltă a lacului, ci pe marea piramidă, în faţa principalei statui a zeului. Toate acestea sunt pretutindeni cunoscute acum, în toată ţara; mii de preoţi se roagă în prezent ca sacrificiul să fie primit; deasupra pietrei de sacrificiu a fost atârnat un inel de aur, astfel încât lumina soarelui să cadă drept pe inima ta chiar la amiază. De săptămâni întregi eşti vegheat, aşa cum numai un jaguar îşi păzeşte prada, de teamă ca nu cumva să fugi la *teuli;* şi noi, soţiile tale, am fost păzite. În această clipă se află un întreit cerc de paznici în jurul palatului şi preoţii sunt aşezaţi în faţa uşilor şi sub ferestre. Judecă, deci, dacă poate fi vreun mijloc de scăpare, *teulule.*

— Într-adevăr, nici unul – am zis eu. Şi totuşi ştiu o cale. Dacă mă omor eu, nu mă vor mai putea ucide ei.

— Nu! mă întrerupse cu grabă Otomie. La ce ţi-ar folosi. Cât timp trăieşti poţi spera, dar odată mort eşti mort pentru totdeauna. Iar dacă tot trebuie să mori, mai bine să mori de mâna preotului. Crede-mă, deşi sfârşitul e cumplit – şi zicând asta se înfioră – moartea vine aproape fără durere, cel puţin aşa se spune şi într-o clipă. Nu vei fi torturat, am obţinut această făgăduială Guatemoc şi cu mine, deşi preoţii voiau la început să cinstească zeul într-un mod deosebit în această zi mare.

Apoi, aşezându-se pe pat lângă mine şi luându-mi mâna, Otomie urmă:

— Nu te mai gândi la clipele scurte de spaimă, ci încearcă să priveşti dincolo de ele. Este oare atât de greu să mori, mai ales când moartea vine fulgerător? Cu toţii trebuie să murim – fie azi, fie la noapte sau mâine. Când, n-are importanţă, doar credinţa voastră, ca şi a noastră, ne învaţă că după moarte urmează fericirea fără de sfârşit. Gândeşte-te, prietene, că mâine vei fi părăsit pentru totdeauna lupta şi larma de pe acest pământ; şi războiul şi suferinţele şi temerile zilnice pentru ce va fi mâine, temeri care ne chinuiesc sufletul, se vor sfârşi. Vei ajunge pe un tărâm al liniştii, unde nimeni nu te va mai tulbura niciodată. Acolo îţi vei găsi mama, despre care mi-ai povestit şi care te-a iubit atât şi tot acolo te va ajunge poate din urmă aceea care te iubeşte mai mult decât maică-ta; şi s-ar putea ca şi *eu* să te întâlnesc acolo, prietene – şi zicând acestea mă privi într-un chip straniu. Cărarea pe care îţi este sortit să mergi este într-adevăr întunecoasă, dar nu mă îndoiesc că e bine bătătorită şi că în depărtare străluceşte o lumină care te va călăuzi. Fii deci bărbat,

prietene şi nu plânge; mai bine bucură-te că ai pus capăt, la o vârstă atât de tânără, chinurilor şi îndoielilor. Acum te aşteaptă porţile bucuriei, căci ai trecut de pustietăţile pârjolite, pline de spini şi ai în faţă lacuri şi grădini înflorite, din mijlocul cărora se înalţă templele cetăţii tale veşnice...

După un timp spuse:

— Şi acum, rămâi cu bine. N-o să ne mai vedem până la ceasul sacrificiului, căci noi, cele care ţi-am fost date ca soţii, se cade să te însoţim până la primele platforme ale templului. Rămâi cu bine, prieten drag şi gândeşte-te la vorbele mele; fie că mă crezi sau nu, sunt încredinţată că de dragul onoarei tale şi pentru că ţi-o cer vei muri curajos, ca şi cum ochii tuturor oamenilor din neamul tău te-ar privi.

Şi, aplecându-se pe neaşteptate, Otomie mă sărută pe frunte uşor, ca o soră şi dispăru.

Mult timp după ce perdelele căzuseră în urma ei ecoul vorbelor sale alese îmi răsuna încă în inimă. Nimic nu poate face pe un om să privească moartea cu simpatie, iar aceea care mă aştepta pe mine putea face chiar şi pe cei mai curajoşi să dea înapoi şi totuşi am simţit că Otomie spusese adevărul şi că, oricât îmi părea de cumplită, se putea să fie mai uşoară decât se dovedise a fi viaţa. O linişte nefirească mi se aşternu în suflet, aidoma unei ceţi dese pe apele oceanului. Sub această ceaţă apele puteau să se învolbureze, deasupra soarele putea să strălucească, dar în cuprinsul ei domnea o pace cenuşie. Mi se părea că mă aflu în afara fiinţei mele pământeşti şi că văd totul cu alţi ochi, cu un simţământ nou. Fluxul vieţii curgea departe de mine, din ce în ce mai aproape se întrezărea ţărmul morţii şi am înţeles atunci, după cum înţeleg şi astăzi, la vârsta mea atât de înaintată, că, muritori fiind, avem mult mai multă parte de moarte decât de scurtul răstimp care se cheamă viaţă. Izbuteam să-mi privesc trecutul, să mă întreb ce se va întâmpla cu spiritul meu şi chiar să mă minunez de blândeţea şi înţelepciunea acestei indiene, în stare să cugete astfel şi să îmbrace în cuvinte asemenea gânduri.

Ei bine, orice s-ar întâmpla, într-o singură privinţă nu voiam s-o dezamăgesc: aveam să mor curajos, cum ar face orice englez, lăsând restul în seama lui Dumnezeu. Păgânii aceştia nu vor putea spune niciodată că străinul a fost un laş. Cine eram eu ca să mă plâng? Oare nu piereau zilnic în piaţă, fără un murmur, sute de oameni, cel puţin tot atât de buni ca mine? Şi oare mama

n-a murit şi ea de mâna unui ucigaş? Sau nefericita aceea de Isabella de Siguenza n-a fost oare zidită de vie, pentru că fusese destul de smintită să iubească un ticălos care a trădat-o? Lumea e plină de groază şi suferinţă – aşa că cine eram eu ca să mă plâng?

Astfel am stat şi am chibzuit, până când, în cele din urmă, s-a crăpat de ziuă şi o dată cu răsăritul soarelui s-a pornit şi larma pregătirilor de luptă. Căci acum se dădeau lupte crâncene în fiecare zi, iar cea din ziua aceea avea să fie una dintre cele mai crunte. Eu, însă, mă gândeam prea puţin la luptele dintre azteci şi spanioli, când trebuia să mă pregătesc de lupta cu propria mea moarte, care era acum aproape.

CAPITOLUL XXI

SĂRUTUL IUBIRII

Curând am auzit răsunând muzica şi pajii mei însoţiţi da câţiva meşteri în zugrăvirea trupului au apărut aducând cu ei un costum mai împodobit decât toate cele pe care le purtasem până atunci. Mai întâi, după ce pajii m-au dezbrăcat până la piele, meşterii zugrăvitori mi-au pictat tot trupul cu desene hidoase, în roşu, alb şi albastru, de semănăm cu un steag, fără să-mi cruţe nici măcar faţa şi buzele, pe acestea din urmă acoperindu-mi-le cu un strat de vopsea roşie. În dreptul inimii, de asemeni, mi-au desenat cu multă grijă şi cu măsurători precise un cerc roşu. Apoi mi-au strâns părul, care între timp îmi crescuse lung de-mi atârna pe umeri, după obiceiul generalilor indieni, legându-mi-l în vârful capului cu o panglică brodată, de culoare roşie, aşezând deasupra un penaj din pene de cocoş. Apoi, după ce mi-au acoperit trupul cu veşminte minunate, asemănătoare cu odăjdiile purtate de preoţii papistaşi la celebrarea slujbei, mi-au pus cercei de aur în urechi, brăţări tot de aur la încheieturile mâinilor şi ale picioarelor, iar în jurul gâtului un colier de smaralde nepreţuite. Pe piept mi-au atârnat o nestemată mare cum nu mai văzusem, care lucea ca apa sub razele lunii şi sub bărbie o barbă falsă din scoici trandafirii de mare. Apoi, după ce m-au înfăşurat de jur împrejur cu ghirlande de flori, încât mi-am amintit de stâlpii de la serbarea primăverii de pe izlazul comunal din Bungay, s-au oprit, încântaţi pare-se de isprava lor.

Muzica a început din nou să sune şi, după ce mi-au dat două lăute pe care trebuia să le ţin în fiecare mână, m-au condus în marea sală a palatului. Aici erau adunaţi numeroşi bărbaţi de rang înalt, cu toţii îmbrăcaţi în costume de1 sărbătoare şi tot aici, pe o platformă spre care am fost dus, se aflau cele patru soţii ale mele, înveşmântate în costumele bogate ale celor patru zeiţe, Xochi, Xilo, Atla şi Clixto, cărora le purtau numele cât timp îmi erau soţii, Atla fiind prinţesa Otomie. După ce mi-am luat locul pe platformă, soţiile s-au apropiat una câte una şi, sărutându-mă pe frunte, mi-au dăruit dulciuri şi turte de mălai pe tăvi de aur şi

cacao cu *mescal* în cupe de aur. Din *mescal* am băut, căci este o băutură spirtoasă şi aveam nevoie de un întăritor, dar de celelalte bunătăţi nu m-am putut atinge. Sfârşindu-se partea aceasta a ceremoniei, s-a făcut o clipă tăcere; curând după aceea, la capătul celălalt al încăperii au apărut mai mulţi preoţi murdari, îmbrăcaţi în veşmintele lor roşii de sacrificiu. Hainele le erau năclăite, pletele lungi stropite, iar mâinile roşii de sânge; până şi ochii lor cruzi păreau plini de sânge. Au înaintat în încăpere, oprindu-se în faţa platformei pe care mă aflam, apoi deodată mai marele preoţilor şi-a ridicat mâinile, strigând cu glas tunător:

— Slăviţi-l pe zeul cel nemuritor, voi, oameni!

Şi toţi cei adunaţi acolo s-au prosternat cu faţa la pământ, strigând:

— Slăvit fie zeul!

De trei ori a strigat preotul cu glas tare, de trei ori i-a răspuns oamenii, prosternându-se cu faţa la pământ ia fiecare răspuns. Apoi s-au ridicat, iar preotul cel mare s-a întors spre mine şi a grăit:

— Iartă-ne, o, Tezcat, că nu te putem cinsti precum se cuvine, căci ar fi trebuit să fie aici şi împăratul nostru, să te slăvească împreună cu noi. Dar tu ştii bine, o, Tezcat, ce nenorociri au căzut asupra robilor tăi, care trebuie să poarte război în propria lor cetate împotriva celor ce te hulesc pe tine şi pe ceilalţi zei, fraţii tăi, Ştii că iubitul nostru împărat zace rănit, prizonier în mâinile lor păcătoase. După ce îţi vom fi împlinit dorinţa de a te urca în ceruri, o, Tezcat şi după ce prin fiinţa ta pământească ne vei fi învăţat că viaţa omenească nu este decât o umbră care piere, îţi vei aminti cât de mult te iubim şi vei pune, rogu-te, o vorbă bună în cer pentru noi, ca să-i putem zdrobi pe aceşti păcătoşi şi să te putem cinsti mai departe, pe tine şi pe ceilalţi zei, prin ritualul de sacrificiu, cuvenit fiecăruia. O, Tezcat, n-ai stat printre noi decât puţină vreme şi nu te vom mai reţine, căci te aşteaptă slava. Ochii tăi au aşteptat cu dor această zi fericită, care în sfârşit a venit. Te-am iubit, Tezcat şi te-am slujit; arată-te în toată slava ta, nouă, copiilor tăi şi veghează asupra bunăstării noastre pământeşti şi asupra poporului în mijlocul căruia ai binevoit să te opreşti, până când ne va fi dat să părăsim această lume.

După ce a vorbit cam în felul acesta, deşi n-am putut auzi tot ce-a spus, căci uneori cuvintele îi erau acoperite de suspinele

celorlalţi şi de gemetele femeilor care îmi erau soţii, în afară doar de Otomie, ticălosul de preot a făcut un semn şi muzica a început din nou să răsune. Apoi toţi preoţii m-au înconjurat, soţiile-zeiţe mergând înaintea şi în urma mea şi am fost condus de-a lungul sălii spre porţile palatului, deschise larg pentru a ne lăsa să trecem. Priveam în jurul meu încremenit de uimire – căci în aceste ultime ceasuri nimic nu părea să-mi scape – şi am văzut că în jurul nostru parcă se juca o piesă stranie. La câteva sute de paşi, atacul asupra palatului lui Axa, unde se fortificaseră spaniolii, se dezlănţuise cu furie. Cete de războinici încercau să treacă peste ziduri, fiind respinşi de focul ucigător al archebuzelor spaniole şi de suliţele şi măciucile aliaţilor lor tlaxcalani, în timp ce de pe acoperişurile caselor învecinate, câte mai rămăseseră nearse şi mai ales de pe platforma marelui *teocalli,* unde urma să fiu jertfit în curând, săgeţi, lănci şi pietre erau aruncate cu miile spre curţile şi părţile mărginaşe ale taberei spaniole.

Această luptă pe viaţă şi pe moarte se dădea cam la cinci sute de paşi depărtare, dar în jurul meu, lângă porţile palatului lui Montezuma, de ceastălaltă parte a pieţii, scena era cu totul diferită. Aici se strânsese o mulţime uriaşă, mai ales femei şi copii, care veniseră să mă vadă murind. Mă aşteptau cu flori în mână, cu cântece şi strigăte vesele, iar când m-au văzut au scos un strigăt de bun-venit atât de puternic, încât aproape că au acoperit bubuitul tunurilor şi mugetul crâncen al bătăliei. Din când în când, câte un obuz rătăcit cădea printre ei, ucigând câţiva şi rănind pe alţii, dar ceilalţi păreau să nu vadă nimic, strigând şi. Mai tare: „Fii binevenit, Tezcat şi rămâi cu bine! Binecuvântat să fii, eliberatorule, bun venit şi rămas bun!”

Păşeam încet prin mulţime, călcând pe o cărare aşternută cu flori, până când am ajuns la capătul curţii, la poalele piramidei. Aici, la poarta dinafară a palatului, ne-am oprit din pricina mulţimii care se strânsese şi în timp ce aşteptam, un războinic şi-a croit drum prin mijlocul norodului şi s-a înclinat în faţa mea. Ridicându-mi privirea, am văzut că era Guatemoc.

— *Teulule* – şopti el – am părăsit o clipă lupta – şi îmi făcu semn cu capul spre războinicii azteci care încercau să pătrundă în palatul lui Axa – ca să-ţi spun rămas bun. Nu mă îndoiesc că peste puţin timp ne vom întâlni din nou. Crede-mă, *teulule,* te-aş fi ajutat dacă aş fi putut, dar n-a fost cu putinţă. Aş vrea să fiu în locul tău. Rămâi cu bine, prietene. De două ori mi-ai salvat viaţa,

dar, din păcate, eu nu o pot salva pe a ta.

— Rămâi cu bine, Guatemoc – am răspuns. Cerul să te aibă în pază, căci eşti un adevărat om.

Apoi am trecut mai departe.

La poalele piramidei s-a format alaiul şi aici una dintre soţiile mele şi-a luat rămas bun plângând pe umărul meu, dar mie nu mi-a curs o lacrimă.

Drumul spre vârful marelui *teocalli* se răsuceşte de jur împrejurul piramidei, urcând tot mai mult pe măsură ce se răsuceşte şi am pornit de-a lungul acestui drum cu mare pompă. La fiecare cotitură ne opream şi una din soţii îşi lua un ultim rămas bun, ori mi se lua vreunul din instrumentele de muzică, de care nu-mi părea rău că mă despart, ori vreo podoabă din veşmântul ciudat pe care îl purtam. În cele din urmă, după ce am urcat aşa timp de vreo oră, căci înaintam încet, am ajuns pe platforma de sus a piramidei, unde se urcă pe o scară lată; platforma era, cred, mai mare decât cimitirul de aici, din Ditchingham şi neîmprejmuită pe margine. Acolo, pe acea înălţime ameţitoare, se aflau templele lui Huitzel şi Tezcat, clădiri semeţe din piatră şi lemn, înlăuntru! Cărora se vedeau efigiile hidoase ale zeilor şi încăperi îngrozitoare, mânjite de sângele jertfelor. Tot aici erau şi focurile sacre, care ardeau necontenit, pietrele de sacrificiu, uneltele de caznă şi uriaşa tobă din piei de şarpe – în rest rămânea încă mult loc gol. Locul era într-adevăr gol, dar nu pustiu, căci în partea care dădea spre tabăra spaniolilor se aflau câteva sute de războinici ce azvârleau fără încetare proiectile asupra duşmanilor. În partea cealaltă erau adunaţi preoţii, care aşteptau ceremonia morţii mele. Dedesubt, marea piaţă, împrejmuită de case arse, era înţesată de mii de oameni, unii dintre ei veniţi să-i hărţuiască pe spanioli, dar cei mai mulţi adunaţi ca să vadă cum voi fi sacrificat.

Ajunsesem, în sfârşit, în vârful piramidei, dar mai erau două ceasuri până la amiază şi încă multe ritualuri de îndeplinit până în clipa sacrificiului. Mai întâi am fost dus în sanctuarul lui Tezcat, zeul al cărui nume îl purtam. Aici se afla statuia sau idolul său, din marmură neagră şi împodobit cu ornamente de aur. Zeul, adică idolul, ţinea în mână un scut de aur lustruit spre care îşi aţintea ochii din nestemate, citind acolo – cel puţin aşa ziceau preoţii – tot ce se petrecea pe pământul creat de el. În faţa lui se mai afla o tavă de aur, pe care, murmurând invocaţii, mai marele preoţilor o lustrui ştergând-o cu pletele-i lungi, după care mi-o

ţinu la buze ca să-mi primească răsuflarea. Am privit-o cu oroare şi silă, căci ştiam că era pregătită pentru a primi inima pe care o simţeam bătându-mi în piept.

Nu ştiu dacă mai trebuiau să aibă loc şi alte ceremonii în lăcaşul blestemat, căci în clipa aceea din piaţa de dedesubt s-a ridicat o larmă mare şi preoţii m-au scos în grabă afară. Şi iată ce mi-a fost dat să văd: hărţuiţi şi înnebuniţi de furtuna de proiectile care ploua asupra lor de aici de sus, *spaniolii atacau teocalli-ul.* Cete mari, conduse de însuşi Cortez, se aruncau de-a curmezişul pieţei şi alături de ei se aflau sute de tlaxcalani, aliaţii lor. Atunci, văzând primejdia, câteva mii de azteci au făcut zid cu piepturile lor la picioarele primei scări, pentru a-i opri pe războinicii albi. N-a trecut mult şi lupta ce se dădea deveni crâncenă. Acoperiţi de focul archebuzelor, spaniolii îi atacau mereu pe azteci, dar caii lor alunecau pe dalele de piatră; în cele din urmă călăreţii au descălecat şi au continuat lupta pe jos. Încet şi cu pierderi mari, indienii au fost împinşi înapoi şi spaniolii au izbutit să ocupe primul şir de trepte. Dar pe drumul care urca în spirală erau încă sute de războinici şi alte sute se aflau pe platforma din vârf, aşa că era limpede că nu va fi o treabă uşoară pentru spanioli să ajungă până la vârf. Şi totuşi, o speranţă sălbatică mi-a trecut prin inimă, ca o lovitură de cuţit, când am văzut ce se petrecea. Dacă spaniolii cucereau templul, nu va mai avea loc nici un sacrificiu. Sacrificiul nu se putea săvârşi înainte de amiază, mi-o spusese Otomie şi până atunci mai erau două ceasuri bune. Aşadar, dacă spaniolii vor cuceri piramida până în două ore, aveam o şansă să scap cu viaţă, dacă nu, trebuia să mor.

După ce am fost scos din sanctuarul lui Tezcat, am fost uimit văzând-o pe prinţesa Otomie, sau mai curând pe zeiţa Atla, cum era numită, stând printre căpeteniile preoţilor şi vorbind aprins cu ei, căci la uşa sanctuarului înclinase capul spre mine şi crezusem că-şi luase rămas bun, fiind ultima din cele patru soţii care mă părăsea. Despre ce vorbeau nu puteam auzi din cauza larmei bătăliei, dar cearta era aprinsă şi mi se părea că preoţii erau oarecum înspăimântaţi de vorbele ei, neputând ascunde totuşi o bucurie sălbatică. Mi s-a părut, de asemeni, că izbutise să-i convingă, căci în curând s-au înclinat în faţa ei, iar ea, întorcându-se încet, s-a îndreptat spre mine cu o anumită maiestate în mers, pe care n-am putut să n-o iau în seamă chiar şi atunci. Privindu-i chipul frumos, am văzut că era iluminat ca de un ţel măreţ şi sfânt, de parcă ar fi fost o mireasă fericită venind

în braţele soţului ei.

— De ce n-ai plecat, Otomie? am întrebat-o. Acum e prea târziu. Spaniolii înconjoară piramida şi vei fi ucisă sau luată prizonieră.

— Aştept sfârşitul, oricare ar fi – răspunse ea scurt şi o vreme nici unul dintre noi n-a mai vorbit, privind desfăşurarea luptei, care era cu adevărat crâncenă.

Războinicii azteci luptau cu disperare în faţa idolilor lor, sub ochii uriaşei adunări de oameni care umpleau piaţa de dedesubt şi urmăreau lupta în tăcere. Se azvârleau în săbiile spaniolilor, se agăţau cu mâinile de ei şi, urlând cu furie, îi târau până la marginea drumului de pe piramidă, pentru a-i azvârli jos. Uneori izbuteau şi atunci un ghem de oameni, agăţaţi unii de alţii, se rostogolea pe pantă şi se fărâma în bucăţi de dalele de piatră din curte – un spaniol fiind întotdeauna în centrul acestui ghem. Dar orice ar fi făcut, şirul lung de *tenii* îmbrăcaţi în zale strălucitoare îşi croia drum în sus ca un şarpe uriaş prin furtuna de suliţe şi săgeţi. Clipă de clipă şi pas cu pas continuau să înainteze, luptând aşa cum luptă doar cei care ştiu ce soartă îi aşteaptă pe profanatorii zeilor din Anahuac, pentru viaţă şi onoare, pentru a scăpa de piatra de sacrificiu. O oră a trecut astfel şi spaniolii ajunseseră aproape la jumătatea drumului piramidei. Larma cumplită a luptei devenea din ce în ce mai puternică: spaniolii strigau şi-şi chemau sfinţii patroni în ajutor, aztecii urlau ca fiarele sălbatice, preoţii răcneau invocaţii către zeii lor şi-i încurajau cu strigăte pe războinicii azteci şi în tot acest timp nu contenea răpăitul archebuzelor, trosnetul tunului şi bubuiturile înspăimântătoare ale tobei uriaşe din piele de şarpe, în care un preot pe jumătate gol bătea de parcă îşi ieşise din minţi. Numai norodul de jos nici nu se mişca, nici nu striga. Stătea tăcut privind în sus şi puteam vedea răsfrângerea razelor soarelui în miile de ochi aţintiţi în sus.

Iar eu stăteam lângă piatra de sacrificiu, cu Otomie alături. Eram înconjurat de preoţi, iar deasupra pietrei se afla întinsă o bucată pătrată de pânză neagră, prinsă de patru stâlpi înfipţi în nişte găuri din platformă. În mijlocul pânzei era cusută o pâlnie de aur cu un diametru de vreo cincisprezece centimetri, iar razele de soare care treceau prin ea se adunau într-un punct strălucitor, cam de mărimea unui măr, într-un loc de pe dalele de piatră aflate în umbra pânzei. Pe măsură ce soarele se urca pe cer, cercul de lumină se furişa prin umbră, până când, în cele din

urmă, s-a ridicat pe piatra de sacrificiu şi a ajuns pe marginea ei.

Atunci, la un semn al căpeteniei preoţilor, slujitorii săi m-au apucat şi mi-au smuls ce mai rămăsese din veşmintele cele frumoase, aşa cum nişte băieţandri fără inimă ar jumuli o pasăre vie, până când am rămas gol, dacă nu pun la socoteală picturile de pe trup şi o bucată de pânză în jurul şoldurilor. Acum ştiam că-mi sosise ceasul şi, lucru ciudat, pentru prima oară în ziua aceea m-am simţit încurajat, gândindu-mă că în curând aveam să scap de călăi. Întorcându-mă spre Otomie, începusem tocmai să-mi iau rămas bun de la ea cu vocea împăcată, când, spre uimirea mea, am văzut că ceea ce mi se întâmplase mie i se întâmpla şi ei, căci minunatele-i rochii îi erau smulse de pe trup, rămânând în faţa mea doar cu frumuseţea ci drept veşmânt, cu păru-i lung şi unduios şi o cămaşă de pânză brodată.

— Nu te mira, *teulule* – zise ea cu glas încet, răspunzând la întrebarea pe care mi-o citea în ochi, căci nu izbuteam să scot o vorbă – îţi sunt soţie, aşa că patul de colo este patul nostru de nuntă – primul şi ultimul. Deşi nu mă iubeşti, astăzi am să-ţi împărtăşesc moartea, rămânând alături de tine, cum am dreptul s-o fac. N-am putut să te salvez, *teulule,* dar cel puţin pot să mor alături de tine.

N-am izbutit să-i răspund nimic, căci eram încremenit de uimire şi înainte de a-mi putea regăsi glasul preoţii m-au răsturnat şi iată-mă pentru a doua oară întins pe piatra de sacrificiu. În timp ce mă ţineau, un urlet mai sălbatic şi mai prelung decât toate cele auzite până atunci mi-a dat de înţeles că spaniolii se luptau pe ultimele trepte ale piramidei, în clipa aceea, alături de trupul meu, aşezat pe mijlocul pietrei, a fost întinsă Otomie, atât de aproape, încât coastele ni se atingeau; cum trebuia să stau chiar pe mijlocul pietrei, pentru ea nu mai rămânea prea mult loc. Dar cum clipa sacrificiului încă nu sosise, preoţii ne-au legat cu frânghii, pe care le-au înnodat de nişte inele de aramă prinse în pardoseală şi s-au întors să privească mersul luptei.

Am rămas câteva clipe întinşi astfel unul lângă altul şi în acest timp îmi simţeam inima copleşită de uimire şi recunoştinţă pentru iubirea pe care mi-o dăruia, pecetluind-o cu propriul ei sânge. Pentru că mă iubea alesese Otomie o moarte atât de înspăimântătoare – căci mă iubea atât de mult, încât dorea mai curând să moară alături de mine, decât să trăiască în măreţie şi onoare fără mine. Dintr-o dată, în timp ce mă gândeam la

această minune, un simţământ nou mi-a fulgerat inima şi a făcut-o să se îndrepte spre ea. Am ştiut atunci că nici o femeie nu mi-ar putea fi vreodată atât de dragă ca această minunată femeie, nu, nici chiar logodnica mea. Simţeam... – dar nu, cine ar putea spune ce simţeam? Ştiu doar că lacrimile mi-au umplut ochii şi au prins să-mi alunece pe faţa-mi pictată şi atunci am întors capul spre Otomie. Stătea întinsă lângă mine, întoarsă cât mai mult spre mine, atât cât îi îngăduiau legăturile, cu părul lung căzând în valuri de pe piatra de sacrificiu până jos, cu faţa îndreptată spre mine. Era atât de aproape, încât aş fi putut să-i ating buzele cu gura.

— Otomie – am şoptit – ascultă-mă, Otomie, te iubesc.

Am văzut cum pieptul i se ridica sub legături şi cum roşeaţa îi năpădea obrajii.

— Atunci sunt răsplătită – murmură ea şi buzele ni se uniră într-un sărut, primul şi, după cum credeam noi, ultimul.

Da, acolo ne-am sărutat, pe piatra de sacrificiu, sub cuţitul preotului şi în umbra morţii şi nu cred că a fost vreodată pe lume vreo scenă de dragoste mai stranie – iar dacă a fost, eu n-am auzit niciodată de ea.

— Oh! Sunt răsplătită! repetă Otomie. Aş muri bucuroasă de zeci de ori pentru această clipă. Facă zeii să mor înainte de a-ţi lua înapoi cuvintele. Căci ştiu bine, *teulule,* că se află cineva care-ţi este mai dragă decât mine, dar acum inima ţi-a fost înduioşată de iubirea fără margini a unei fete indiene şi crezi că o iubeşti şi tu. Lasă-mă deci să mor crezând că visul este adevărat.

— Nu vorbi astfel – am răspuns cu inima grea, căci amintirea lui Lily îmi revenise chiar atunci în minte. Tu-ţi dai viaţa pentru mine şi pentru asta te iubesc.

— Viaţa mea nu înseamnă nimic, dar iubirea ta înseamnă mult – vorbi ea, cu faţa numai zâmbet. Ah, *teulule,* ce magie ai tu ca să mă faci pe mine, fiica lui Montezuma, să urc pe altarul de sacrificiu şi încă de bună voie? Află că nu-mi doresc un pat mai moale, iar cât priveşte rostul şi înţelesul tuturor acestora, curând le vom cunoaşte amândoi şi împreună cu ele multe alte lucruri.

CAPITOLUL XXII

PIEIREA ZEILOR

— Otomie – am întrebat-o îndată după aceea – când ne vor ucide?

— Când punctul de lumină se va opri pe cercul pictat pe inima ta – răspunse ea.

Mi-am întors atunci capul şi am privit spre raza de soare are străpungea umbra de deasupra noastră ca o pană de aur. Ajunsese aproape de mine, la o depărtare de vreo cincisprezece centimetri. Şi-am socotit că va ajunge în cercul roşu pictat pe pieptul meu cam după vreun sfert de oră. Intra timp, larma bătăliei se întărea şi se apropia tot mai mult. Mişcându-mă atât cât îmi îngăduiau frânghiile, mi-am încordat gâtul, ridicând puţin capul şi am văzut că spaniolii ajunseseră la creasta piramidei, lupta dându-se acum pe marginea ei. Rar mi-a fost dat să văd o încăierare atât de crâncenă, căci aztecii luptau cu furia disperării, punând prea puţin preţ pe viaţa lor, dacă puteau, în schimbul ei, să ucidă măcar un spaniol. De cele mai multe ori însă armele lor primitive nu puteau străpunge îmbrăcămintea de zale a spaniolilor, astfel încât nu le rămânea decât o singură cale de a-şi îndeplini dorinţa – şi anume să-i azvârle pe oamenii albi peste marginea piramidei, spre a fi zdrobiţi ca o coajă de ou pe dalele de piatră, la vreo şaizeci de metri mai jos. Astfel că încăierarea se destrăma în grupuri în care se târau şi se sfâşiau unii pe alţii pe marginea piramidei, pentru a dispărea din când în când în jos, în mănunchiuri de zece sau doisprezece oameni încleştaţi. Câţiva preoţi se aruncaseră şi ei în luptă, nu atât din grijă pentru viaţa lor, cât îngroziţi de pângărirea templelor, căci am văzut pe unul dintre ei, un om de o putere şi o statură uriaşă, apucând de mijloc un ostaş spaniol şi prăvălindu-se împreună cu el în gol. Şi totuşi, încet-încet, spaniolii şi tlaxcalanii îşi croiau dram spre mijlocul platformei şi cu cât se apropiau, cu atât primejdia morţii îngrozitoare ce mă aştepta micşora, căci aztecii ar fi trebuit să-i respingă mai întâi.

Acum lupta se apropia de piatra de sacrificiu şi toţi aztecii care

mai rămăseseră în viaţă, vreo două sute cincizeci de războinici, fără a-i pune la socoteală pe preoţi, făcuseră zid în jurul nostru. Raza de soare care cădea prin pâlnia de aur, continuând să se furişeze fără milă, îmi atingea acum coasta pictată, pe care mi se părea că o arde cu un fier înroşit – căci, vai! – nu puteam porunci soarelui să stea în loc în timp ce lupta se ducea mai departe, aşa cum a făcut Joshua în valea Ajalonului[26]. Şi iată că cinci preoţi m-au apucat de mânii, de picioare şi de cap şi mai marele lor, cel care mă adusese de la palat, a luat cu amândouă mâinile cuţitul de obsidian. M-a cuprins o ameţeală de moarte şi-am închis ochii, zicându-mi că totul se sfârşise, dar în clipa aceea am auzit vocea unui indian cu privirea sălbatică, mai marele astrologilor, pe care-l văzusem puţin mai înainte lângă mine, strigând călăului:

— Nu încă, o, preot a lui Tezcat! Dacă loveşti înainte ca raza de soare să atingă inima victimei, zeii sunt în primejdie şi în primejdie e şi poporul Anahuacului.

Preotul a scrâşnit din dinţi de furie, dar s-a oprit; a privit mai întâi la punctul de lumină care se furişa, apoi peste umăr, la bătălia care-şi urma cursul. Încet, cercul războinicilor se strângea în jurul nostru, încet, raza aurie se furişa pe pieptul meu, până când marginea ei atinse cercul roşu pictat pe inima mea. Din nou preotul şi-a ridicat cuţitul cel îngrozitor, din nou am închis ochii şi din nou am auzit vocea stridentă a astrologului:

— Nu, încă nu, căci altfel zeii sunt în primejdie!

Apoi am auzit un alt glas. Era glasul Otomiei strigând după ajutor.

— Salvaţi-ne, *teuli;* ne ucid! ţipă ea cu o voce atât de pătrunzătoare, încât ajunse până la urechile spaniolilor, căci unul dintre ei strigă ca răspuns, în castiliană:

— Înainte, camarazi, înainte! Câinii fac sacrificii omeneşti pe altarele lor!

O ceată de spanioli s-a năpustit spre noi şi aztecii apărători au fost împinşi peste piatra de sacrificiu, iar eu m-am pomenit cu marele preot prăvălit peste trupul meu. De trei ori s-au repezit spaniolii, ca un val de nestăvilit şi de fiecare dată aztecii au rămas mai zdruncinaţi. Acum cercul lor era rupt şi săbiile spaniolilor luceau în toate părţile, dar iată că raza de aur ajunse în desenul de pe inima mea.

— Loveşte, preot al lui Tezcat! ţipă glasul astrologului. Loveşte, pentru slava zeilor!

---

[26] Aluzie la o legendă biblică.

Cu un urlet înspăimântător, preotul îşi ridică cuţitul; am văzut raza aurie de soare care cădea pe inima mea strălucind pe lamă. Apoi, în timp ce cobora, am văzut aceeaşi rază strălucind pe lama de oţel a unei săbii nesfârşit de lungi, care a fulgerat pe deasupra mea şi s-a înfipt în pieptul preotului ucigaş. Marele cuţit de obsidian apucase însă să fie îndreptat spre pieptul meu, dar nu şi-a nimerit ţinta. A lovit într-adevăr, dar nu în pieptul meu, deşi n-am scăpat cu totul. A izbit piatra, de sacrificiu şi s-a sfărâmat acolo, pătrunzând între mine şi Otomie şi sfâşiind carnea amândurora, astfel încât sângele nostru s-a amestecat pe piatra aceea, unindu-se. Pentru a dona oară, marele preot s-a prăvălit peste trupurile noastre, dar pentru a nu se mai scula; după ce s-a zvârcolit câteva clipe în chinurile morţii peste cei care voise să-i ucidă şi-a dat duhul.

Apoi, ca într-un vis, am auzit bocetul astrologului cântând cântecul funebru al zeilor Anahuacului.

— Marele preot a murit şi zeii s-au prăbuşit! strigă el. Tezcat n-a primit jertfa şi s-a prăbuşit; morţi sunt zeii Anahuacului! Victoria este a crucii creştinilor!

Astfel se văita astrologul, dar deodată am auzit sunetul unor lovituri de sabie şi am ştiut că murise şi acest profet.

Un braţ puternic a tras jos de pe noi leşul marelui preot, care s-a rostogolit şi a căzut peste altarul unde ardea focul veşnic, înăbuşind cu sângele şi cu trupul său un foc ce arsese atâtea generaţii, iar un cuţit a tăiat frânghiile cu care eram legaţi.

Mi-am ridicat capul şi-am privit în jur năucit, când deodată am auzit un glas care vorbea deasupra mea în castiliană, dar nu mie, ci către vreun tovarăş de arme.

— Ăştia doi au fost la un pas de moarte, sărmanii – zicea glasul. Dacă lovitura mea ar fi venit cu o clipă mai târziu, preotul cel sălbatic ar fi făcut în băiatul ăsta o gaură mare cât capul meu. Pe toţi sfinţii, fata-i drăguţă, sau ar fi dacă s-ar spăla. Am să i-o cer lui Cortez, ca răsplată.

Am recunoscut pe dată glasul care vorbea. Nici un altul pe lume nu suna atât de aspru şi. În acelaşi timp, atât de limpede. Am ştiut chiar atunci al cui era şi mi-am ridicat privirea, în timp ce mă dădeam jos de pe piatra de sacrificiu. Acum vedeam. În faţa mea, îmbrăcat cu totul în zale, se afla duşmanul meu, de Garcia. Sabia *lui* fusese aceea care, prin mila lui Dumnezeu, străpunsese pieptul preotului. El mă salvase şi, dacă ar fi ştiut, mai curând şi-ar fi întors spada şi şi-ar fi străpuns propriul piept

decât pe acela al călăului meu.

Mă uitam la el întrebându-mă dacă nu visam şi buzele mele au rostit parcă fără voie:

— *De Garcia!*

S-a clătinat la auzul glasului meu ca un om izbit de un glonte, apoi a privit ţintă la mine, s-a frecat la ochi cu mâna şi a privit din nou. În cele din urmă m-a recunoscut sub zmângălelile care-mi acopereau trupul.

— Sfântă Fecioară! gâfâi el. Este chiar ticălosul de Thomas Wingfield şi *eu i-am salvat viaţa!*

Între timp îmi venisem în fire şi, dându-mi seama de prostia pe care o făcusem, m-am întors căutând o scăpare. Numai că de Garcia n-avea de gând să mă lase să-i scap. Ridicându-şi spada, se repezi la mine cu un strigăt sălbatic de furie şi ură. Iute ca gândul, m-am furişat pe după piatra de sacrificiu, urmărit de sabia ridicată a duşmanului meu. M-ar fi ajuns destul de repede, căci eram slăbit de teamă şi nemâncare şi amorţit din cauza legăturilor, dar în clipa aceea un cavaler, care, după îmbrăcăminte şi ţinută, mi-am dat seama că nu era nimeni altul decât însuşi Cortez, a împins la o parte spada lui de Garcia, spunând:

— Ce-i cu tine, Sarceda? Te-a înnebunit pofta de sânge, de vrei să sacrifici şi tu victimele, ca un preot indian? Lasă-l pe sărmanul ăsta să plece.

— Nu-i indian, este o iscoadă a englezilor! strigă de Garcia, încercând din răsputeri să ajungă până la mine.

— Hotărât, prietenul nostru e nebun – zise Cortez cercetându-mă cu privirea. Spune că nenorocitul ăsta e un englez. Hai, plecaţi de-aici amândoi, căci s-ar putea ca şi altul să facă aceeaşi greşeală – şi ne făcu semn cu sabia să plecăm, încredinţat că nu puteam să-i înţeleg vorbele; apoi adăugă mânios, pe când de Garcia, mut de furie, făcea o nouă încercare să se repeadă la mine: Nu, pe legea mea! N-am să îngădui asemenea purtare. Suntem creştini şi am venit aici să salvăm victimele, nu să le ucidem. Hei, băieţi, veniţi şi ţineţi-l pe nebunul ăsta, care vrea să-şi mânjească sufletul cu un omor!

Spaniolii l-au apucat pe de Garcia de braţe, iar el îi înjura şi-i blestema, căci, după cum am mai spus, era atât de furios, încât părea mai degrabă o fiară decât un om.

Rămăsesem zăpăcit, neştiind încotro să fug. Din fericire pentru mine, era cineva aproape care, deşi nu înţelegea

spaniola, pricepuse pe dată cum stăteau lucrurile. Otomie mă apucă de mână şi, şoptindu-mi: „Fugi, fugi iute!” mă trase departe de piatra de sacrificiu.

— Unde mergem? am întrebat-o în cele din urmă. N-ar fi oare mai bine să ne lăsăm pe seama spaniolilor?

— Pe seama diavolului aceluia cu spada? răspunse ea. Linişteşte-te, *teulule şi* urmează-mă.

M-a dus mai departe şi spaniolii ne-au lăsat să trecem nevătămaţi, spunându-ne chiar vorbe de compătimire pe când treceam, căci ştiau că eram victimele scăpate de la sacrificiu. Iar când o namilă de indian tlaxcalan s-a repezit la noi cu gândul de a ne ucide cu o măciucă, un ostaş spaniol i-a străpuns umărul, aşa încât acesta a căzut rănit la pământ.

Şi astfel ne-am continuat drumul până la marginea piramidei, când am privit înapoi; atunci am văzut că de Garcia se smulsese din mâinile celor care îl ţineau, sau poate că-şi regăsise graiul şi le explicase adevărul. Acum se îndepărtase cu vreo cincizeci de metri de altarul de sacrificiu, venind în fugă după noi cu spada ridicată. Frica ne-a dat puteri noi, aşa că am luat-o la goană ca purtaţi de aripile vântului. Alergam amândoi pe scara abruptă în jos, sărind peste trepte, peste sute de morţi şi răniţi, oprindu-ne doar din când în când ca să ne ferim, căci puteam fi doborâţi de trupurile preoţilor pe care spaniolii le azvârleau de pe creasta *teocalli-ului.* O dată, privind în sus, l-am zărit pe de Garcia urmărindu-ne, departe deasupra noastră, dar după aceea nu l-am mai văzut; fără îndoială că se lăsase păgubaş, sau se temea să nu nimerească în mâinile războinicilor azteci care mai rămăseseră la picioarele piramidei.

Trecuserăm prin atâtea primejdii în ziua aceea, prinţesa Otomie şi cu mine şi totuşi ne mai aştepta una înainte de a găsi un adăpost.

Odată ajunşi la picioarele piramidei, am căutat să ne amestecăm cu gloata care fugea şi se scurgea prin curtea templului, ducându-şi morţii şi răniţii; era ca marea care, după ce se revarsă, se retrage luând cu ea tot ce-a fărmat şi a distrus. Şi atunci, un zgomot ca de tunet m-a asurzit. Am privit în sus, căci zgomotul venea de deasupra şi am văzut ceva ca o stâncă uriaşă prăvălindu-se în jos pe latura abruptă a piramidei. Mi-am dat seama imediat: era idolul zeului Tezcat, pe care spaniolii îl răsturnaseră de pe altar şi care acum, ca un demon răzbunător, se repezea asupra mea. Era chiar deasupra noastră şi nu mai

aveam nici o scăpare, urmând să fim striviţi pe loc; fusesem salvaţi de la sacrificiu către spiritul zeului pentru a fi zdrobiţi şi făcuţi fărâme de greutatea statuii de marmură. Statuia se rostogolea drept spre noi, în timp ce de deasupra spaniolii răcneau triumfători. Şi deodată, izbindu-se cu baza de latura de piatră a piramidei la cincisprezece metri deasupra noastră, idolul s-a răsucit în aer, pentru a cădea apoi la trei paşi de locul unde ne aflam. Am simţit masivul munte zguduindu-se sub lovitură şi în clipa următoare pretutindeni săreau bucăţi de marmură, şuierând pe deasupra noastră şi pe lângă noi, ca şi cum o mină ar fi explodat sub picioarele noastre, despicând stâncile. Zeul Tezcat se spărsese în vreo douăzeci de bucăţi care căzuseră în jurul nostru ca o ploaie de săgeţi – şi totuşi eram neatinşi. Capul îmi fusese zgâriat de o ţandără din capul său, picioarele sale săpaseră o groapă sub picioarele mele, dar eram nevătămat, căci zeul cel mincinos nu avea nici o putere asupra victimei care tocmai îi scăpase!

După aceea nu-mi mai amintesc de nimic, decât că m-am pomenit iarăşi în odăile mele din palatul lui Montezuma, pe care nu sperasem să-l mai văd vreodată. Otomie era lângă mine şi-mi aducea apă ca să-mi cureţe vopseaua de pe trup şi să-mi spele sângele de pe răni; lăsându-le pe-ale ei neîngrijite, mi le lega cu îndemânare, căci tăietura făcută de cuţitul preotului era adâncă şi sângerasem mult. Îşi puse apoi o rochie albă şi-mi aduse haine să mă îmbrac, apoi ceva de mâncare şi o băutură, care mi-au ajutat să-mi vin în fire. Am rugat-o să mănânce şi ea şi după ce mi-a îndeplinit voia am început să-i vorbesc, căci mă simţeam iarăşi în putere.

— Ce se va întâmpla acum? am întrebat eu. Preoţii vor pune mâna iar pe noi în curând şi vom fi din nou târâţi la sacrificiu. Pentru mine nu e nici o speranţă aici, aşa că trebuie să fug la spanioli şi să mă predau lor.

— Să te dai pe mâna omului cu sabia? Spune, *teulule,* cine e omul acela?

— E spaniolul despre care ţi-am vorbit, Otomie; e duşmanul meu de moarte, pe care l-am urmărit peste mări.

— Şi acum vrei să te dai pe mâna lui? Eşti tare nesocotit, *teulule.*

— Şi totuşi e mai bine să cad în mâinile creştinilor, decât să ajung iarăşi în puterea preoţilor voştri – am răspuns.

— Nu-ţi fie teamă – zise ea – căci preoţii nu-ţi mai pot face

nimic. Le-ai scăpat şi nu mai au nici o putere asupra ta. Puţini au ieşit vii din ghearele lor, iar acela care izbuteşte este un adevărat vrăjitor. De altfel, cred că Dumnezeul vostru este mai puternic decât zeii noştri, căci nu mă îndoiesc că el ne-a întins o mână de ajutor când ne aflam pe piatra de sacrificiu. Ah, *teulule,* ce-ai făcut din mine – să ajung să mă îndoiesc de zeii mei, vai şi să chem pe duşmanii ţării mele în ajutor! Crede-mă, nu am făcut-o pentru mine, căci eu aş fi murit cu sărutul tău pe buze şi cu vorba ta de dragoste răsunându-mi în urechi, pe când acum va trebui să trăiesc, deşi aceste bucurii îmi vor fi luate.

— Cum aşa? i-am întors vorba. Ceea ce am spus rămâne spus. Otomie, tu ai fost gata să mori împreună cu mine şi tot tu, prin isteţimea ta, mi-ai salvat viaţa strigându-i pe spanioli. De acum înainte sunt al tău, căci nu există o altă femeie pe lume atât de duioasă şi de curajoasă şi o spun din nou, Otomie, soţia mea – te iubesc. Sângele nostru s-a amestecat pe piatra de sacrificiu şi tot acolo ne-am sărutat; fie ca acea ceremonie să însemne adevărata noastră căsătorie. Poate că nu mai am mult de trăit, dar până când voi muri sunt al tău, Otomie şi tu îmi eşti soţie.

Astfel am vorbit din adâncul inimii, căci puterea şi curajul îmi erau zdrobite, iar groaza şi singurătatea puseseră stăpânire pe mine. Doar două lucruri îmi mai rămăseseră pe lume: încrederea în Providenţă şi iubirea acestei femei, care cutezase atâta pentru mine. De aceea mi-am călcat legământul şi m-am agăţat de Otomie ca un copil ce se agaţă de mama sa. Ştiu că nu era bine ce făceam, dar am curajul să spun că puţini bărbaţi aflaţi în starea în care mă găseam ar fi făcut altfel. Şi nici nu puteam să-mi iau înapoi vorbele solemne pe care le rostisem pe piatra de sacrificiu. Când le spusesem, mă aşteptam să mor, dar ar fi fost o mârşăvie din partea mea să mă dezic de ele acum când umbra morţii se risipise, chiar dacă numai pentru un scurt răgaz. La bine sau la rău. Mă dăruisem fiicei lui Montezuma şi trebuia să-mi respect cuvântul, sau mă acopeream de ruşine. Totuşi, atât de mare era nobleţea sufletească a fetei acesteia indiene, încât chiar şi atunci n-a vrut să mă silească datorită cuvântului dat. Câteva clipe a rămas zâmbind tristă şi trăgându-şi prin palmă o şuviţă din părul ei lung. Apoi vorbi:

— Acesta nu eşti tu însuţi, *teulule şi* aş fi cu adevărat lipsită de orice demnitate dacă aş face o învoială atât de solemnă cu cineva care nu ştie ce are de pierdut. Acolo, pe altar, în clipa morţii, ai spus că mă iubeşti – şi fără îndoială că era adevărat.

Dar acum ai revenit la viaţă şi lucrurile s-au schimbat. Spune-mi, cine ţi-a pus inelul acela de aur pe deget şi ce stă scris înlăuntrul lui? Chiar dacă vorbele pe care mi le-ai spus sunt adevărate şi ţii puţin la mine, dincolo de mări se află o fată pe care o iubeşti mai mult. Putusem să îndur gândul acesta, căci inima mea te alesese dintre toţi bărbaţii şi cel puţin îmi ziceam că eşti bun cu mine, iar eu mă puteam mişca în lumina prezenţei tale. Dar după ce am cunoscut lumina nu mai pot trăi pentru a rătăci în întuneric. Nu înţelegi? Am să-ţi spun de ce mi-e teamă. Mi-e teamă că dacă... ne căsătorim te vei sătura curând de mine, aşa cum fac toţi bărbaţii şi amintirea fetei de peste mări va deveni prea puternică. Apoi, cu timpul, ai putea găsi un mijloc să te întorci în ţara ta, la iubita ta şi astfel să mă părăseşti, *teulule.* Asta însă n-aş putea să îndur. Pot să renunţ la tine acum, vai! Şi să-ţi rămân prietenă. Dar nu pot suferi gândul că voi fi dată la o parte ca o dansatoare, ca o ibovnică de-o lună, eu, fiica lui Montezuma, prima doamnă din ţara mea. Dacă te căsătoreşti cu mine, *teulule,* aceasta va fi pentru viaţă şi cred că este mai mult decât ai dori să promiţi, cu tot sărutul pe care mi l-ai dat pe piatra de sacrificiu şi sângele care ne-a legat – şi Otomie privi spre pata roşie care se vedea într-o parte pe rochia-i de pânză.

După câteva clipe urmă:

— Şi acum, *teulule,* te părăsesc puţin, ca să-l caut pe Guatemoc, dacă mai trăieşte şi pe ceilalţi, care, acum când puterea preoţilor este sfărâmată, vor putea să te apere şi să te cinstească cum se cuvine. Iar tu cântăreşte bine tot ce ţi-am spus şi nu te grăbi să iei o hotărâre. Sau vrei să termini totul acum şi să fugi la oamenii albi, dacă pot să-ţi găsesc un mijloc de scăpare?

— Sunt prea obosit pentru a fugi, chiar dacă aş putea. De altfel, duşmanul meu este în rândurile spaniolilor, duşmanul pe care am jurat să-l ucid şi de aceea prietenii lui sunt duşmanii mei, iar duşmanii lui sunt prietenii mei. Nu voi fugi, Otomie.

— Ai vorbit cu înţelepciune – zise ea – căci dacă ajungi printre *teuli,* omul acela te va ucide; fie pe faţă, fie prin mijloace mârşave, te va ucide înainte de împlinirea câtorva ceasuri, am văzut asta în ochii lui. Acum odihneşte-te, în timp ce eu mă voi îngriji de siguranţa ta, dacă se poate vorbi de vreo siguranţă în această ţară scăldată în sânge.

CAPITOLUL XXIII

THOMAS SE CĂSĂTOREŞTE

Otomie se întoarse şi plecă. Am privit perdelele aurite închizându-se în urma ei, apoi m-am lăsat pe spate în moliciunea divanului şi într-o clipă am adormit – căci eram istovit şi vlăguit şi atât de ameţit de oboseală, încât în clipa aceea abia dacă-mi dădeam seama de ceea ce se întâmplase sau de înţelesul vorbelor rostite de amândoi. Mai târziu, Iotuşi, mi-am amintit. Cred că dormisem câteva ceasuri, pentru că atunci când m-am trezit se înnoptase bine. Era noapte, dar nu întuneric, căci prin ferestrele zăbrelite pătrundea larma luptei, iar flăcările caselor ce ardeau îşi aşterneau peste tot lumina roşiatică. Una dintre ferestre se afla chiar deasupra divanului şi, ridicându-mă în picioare, am apucat pervazul cu mâinile. Cu multă durere, din pricina rănii de la coastă, m-am opintit până am putut privi printre zăbrele. Şi am văzut astfel că spaniolii nu se mulţumiseră doar să pună mâna pe piramidă, ci mai dăduseră un atac de noapte, punând foc la sute de case din oraş. Vâlvătaia flăcărilor răspândea asupra oraşului o lumină lividă, îngăduindu-mi să-i văd pe spanioli retrăgându-se spre tabăra lor, urmăriţi de mii de azteci, care se strecurau pe flancurile lor şi azvârleau cu pietre şi săgeţi.

Am dat drumul zăbrelelor şi m-am lăsat să cad pe pat, chibzuind ce trebuie să fac, căci din nou mintea îmi şovăia. S-o părăsesc pe Otomie şi să fug, dacă era cu putinţă, la spanioli, cu riscul de a muri de mâna lui de Garcia? Sau să rămân printre azteci, dacă se vor învoi să mă primească şi să mă căsătoresc cu Otomie? Mai era şi o a treia posibilitate şi anume să rămân cu ei, dar s-o las în pace pe Otomie, deşi era greu s-o fac fără a-mi pierde onoarea. Un lucru era însă limpede: dacă mă căsătoream cu Otomie, preţul trebuia să fie cel pus de ea şi anume să devin un indian şi să renunţ la orice speranţă de a mă mai reîntoarce vreodată în Anglia şi la logodnica mea, speranţă, fireşte, destul de mică, dar care totuşi, atâta timp cât mă aflam în viaţă, mai era cu putinţă – însă numai dacă rămâneam liber. Dar odată

legat prin această căsătorie, ar fi fost cu neputinţă câtă vreme trăia Otomie şi pentru Lily Bozard aş fi fost ca şi mort. Cum puteam să fiu necredincios amintirii ei şi legământului meu? Pe de altă parte, cum puteam să o resping pe Otomie, care riscase totul pentru mine şi care, ca să spun adevărul, îmi devenise atât de dragă – deşi cealaltă îmi era încă şi mai dragă? Un erou sau un înger ar putea găsi o cărare prin acest labirint, dar, vai! Nu eram nici erou şi nici înger, ei doar un biet om ca toţi ceilalţi, plin de slăbiciuni omeneşti, iar Otomie se afla lângă mine, atât de dulce şi de frumoasă. Şi totuşi, aproape că mă gândeam să fac apel la sufletul ei nobil, să-mi iau înapoi cuvântul şi să-i cer să mă dispreţuiască şi să nu mă mai vadă, pentru ca să nu fiu silit să calc legământul pe care-l făcusem sub fagul din Ditchingham. Căci mă îngrozea de moarte jurământul de credinţă pentru toată viaţa pe care trebuia să-l fac dacă aveam să aleg calea căsătoriei cu Otomie.

Astfel gândeam, tulburat şi în mare încurcătură, fără a şti că toate acestea erau mai presus de puterea mea de a hotărî, deoarece o cărare fusese pregătită în faţa picioarelor mele, pe care trebuia s-o urmez sau să mor. Vreau să arăt însă că sunt o fire cinstită, deoarece, dacă aş fi ţinut să ascund adevărul, n-aş fi avut nevoie să povestesc nimic despre lupta din conştiinţa mea şi despre propria mea slăbiciune, pentru că lucrurile aveau să se desfăşoare astfel încât – dar nu din vina Otomiei – trebuia fie să mă căsătoresc cu Otomie, fie să mor de îndată – şi puţini sunt cei care mă vor osândi că am ales prima cale şi nu pe a doua. Într-adevăr, deşi m-am căsătorit cu ca, aş fi putut totuşi să spun logodnicei mele şi să susţin chiar în faţa întregii lumi că am fost sclavul evenimentelor şi că nu am avut altă scăpare. Dar n-ar fi fost cu totul adevărat, deoarece gândurile îmi erau împărţite şi dacă nu mi s-ar fi hotărât soarta de către alţii, nu pot spune cum s-ar fi sfârşit lupta cu mine însumi.

Acum, când privesc înapoi spre trecutul îndepărtat şi-mi cântăresc faptele şi gândurile cum ar face un judecător, îmi dau totuşi seama că dacă aş fi avut timp să chibzuiesc, mai era încă ceva care nu putea să nu încline balanţa în favoarea Otomiei. Şi anume că de Garcia se afla printre spanioli şi ura mea pentru el era patima care-mi stăpânea viaţa, o patimă mai puternică chiar decât dragostea pentru cele două femei, care ar fi putut fi bucuria acestei vieţi. Într-adevăr, deşi astăzi este mort de mulţi ani, încă îl mai urăsc şi oricât de plină de păcat v-ar apărea

dorinţa mea, chiar şi acum, la vârsta mea, aş vrea ca răzbunarea să fie încă de îndeplinit, îmi spuneam deci că dacă rămâneam printre azteci, de Garcia fiind duşmanul lor ca şi al meu, aş putea să-l întâlnesc în luptă şi să-l ucid. Dar dacă ajungeam în tabăra spaniolă era aproape neîndoielnic că el va fi acela care mă va ucide pe dată. Eram încredinţat că povestise despre mine asemenea lucruri, încât până într-un ceas aş fi fost spânzurat ca iscoadă, sau omorât într-un alt fel.

Dar să închei cu aceste întrebări zadarnice, care nu au decât o valoare – aceea de a limpezi ciudata nevoie pe care o simţeam de a alege între o iubire absentă şi alta prezentă – şi să continui cu povestirea unor întâmplări în care nu încăpeau scrupule şi şovăieli.

În timp ce stăteam şi chibzuiam astfel, perdeaua fu dată deoparte, *şi* un om cu o torţă în mână intră în odaie. Era Guatemoc, venind drept: de la luptă, care se sfârşise acum, lăsând în urmă-i doar casele în flăcări. Penele de pe cap îi erau rupte, armura de aur ciopârţită de spadele spaniole, iar la gât sângera dintr-o rană făcută de un glonte.

— Te salut, *teulule* – vorbi el. Nu m-aş fi gândit niciodată c-am să te mai văd în noaptea asta şi nici pe mine de altfel. Dar se întâmplă lucruri ciudate, care nu s-au mai întâmplat înainte în Tenochtitlan – tocmai dintre acelea la care ne aşteptăm mai puţin. Dar n-am vreme de vorbe. Am venit să te duc în faţa sfatului.

— Care-mi va fi soarta? l-am întrebat eu. Voi fi din nou dus pe piatra de sacrificiu?

— Nu, să nu-ţi fie teamă. Dar ce anume se va hotărî nu pot să spun. Până într-un ceas s-ar putea să mori sau să fii un om de seamă în rândurile poporului nostru, dacă vreunul dintre noi mai poate fi numit om de seamă în aceste zile de jale şi ocară. Otomie a făcut multe pentru tine, lăudându-te prinţilor şi celorlalţi bărbaţi din sfat – cel puţin aşa mi-a spus – şi dacă ai inimă va trebui să-i fii recunoscător, căci pot spune că puţine femei au iubit atât de mult un bărbat. Cât despre mine, am avut treabă în altă parte – şi aruncă o privire spre armura-i sfâşiată – dar am să-mi ridic glasul în sprijinul tău. Şi acum, prietene, vino, căci torţa se termină. Cred că până acum te-ai obişnuit destul cu primejdiile, aşa că una mai mult sau mai puţin nu are prea multă însemnătate nici pentru tine şi nici pentru mine.

M-am ridicat şi l-am urmat până în marea sală cu pereţii acoperiţi cu lemn de cedru, unde chiar în dimineaţa aceea fusesem adorat ca un zeu. Acum nu mai eram zeu, ci doar un prizonier a cărui viaţă depindea de judecata sfatului. Pe platforma unde stătusem când mai eram zeificat se adunaseră toţi prinţii şi sfetnicii care mai rămăseseră în viaţă. Unii dintre ei, asemenea lui Guatemoc, aveau armurile rupte şi însângerate, alţii purtau îmbrăcămintea obişnuită, iar unul era în haină de preot. Cu toţii aveau însă comune asprimea feţei şi măreţia rangului şi se strânseseră acolo în noaptea aceea nu pentru a-mi hotărî soarta, care era un lucru prea mărunt pentru ei, ci pentru a se sfătui cum să-i izgonească pe spanioli înainte ca oraşul să fie distrus.

Când am intrat, un bărbat în armură, aşezat în mijlocul semicercului – în care l-am recunoscut pe Cuitlahuac, ce urma de drept să fie ales împărat la moartea lui Montezuma – a ridicat privirea şi-a spus:

— Cine este omul acesta, Guatemoc, pe care-l aduci cu tine? Ah! Îmi amintesc: este *teului* care l-a întruchipat pe zeul Tezcat şi care a scăpat astăzi de sacrificiu. Ascultaţi, cinstite feţe, ce-i de făcut cu el? Spuneţi-mi, după lege nu trebuie dus din nou la sacrificiu?

Atunci preotul răspunse:

— Îmi pare rău, dar trebuie să spun, prea nobile prinţ, că după lege nu mai poate fi dus din nou la sacrificiu. Acest om a stat întins pe altarul zeului şi a fost chiar atins de cuţitul sfânt. Dar zeul l-a respins într-un ceas hotărâtor şi nu mai poate să fie întins iarăşi acolo. Ucideţi-l dacă vreţi, dar nu pe piatra de sacrificiu.

— Atunci ce să facem cu el? vorbi din nou Cuitlahuac.

— Este din neamul *teulilor şi* deci un duşman. Ceea ce este neîndoielnic e că nu trebuie lăsat să se alăture diavolilor albi şi să le dea veşti despre starea noastră jalnică. N-ar fi mai bine să sfârşim cu el de îndată?

Câţiva sfetnici au încuviinţat din cap, dar alţii au rămas tăcuţi, nefăcând nici un semn.

— Eu zic – urmă Cuitlahuac – că n-avem timp de pierdut cu el, acum când sunt în cumpănă vieţile a mii de oameni, întrebarea este: să-l ucidem pe *teul ?*

Atunci Guatemoc se ridică şi vorbi, spunând:

— Îţi cer iertare, nobile prinţ, dar eu cred că-l putem mai

curând folosi pe acest prizonier, decât să-l ucidem. Îl cunosc bine: este un om curajos şi loial din câte am putut să-mi dau seama; şi-apoi nici nu este pe de-a întregul *teul,* ci numai pe jumătate, jumătate fiind din alt neam care-i urăşte pe *teuli,* după cum îi urăşte şi el. De asemeni, le cunoaşte obiceiurile şi meşteşugul de a face război, ceea ce nouă ne lipseşte şi cred că ar putea să ne dea sfaturi bune în lupta care ne aşteaptă.

— Poate sfaturile pe care le dă lupul căprioarei – zise Cuitlahuac cu răceală – sfaturi care să ne ducă în ghearele *teulilor.* Cine răspunde pentru acest diavol străin, cine se pune chezaş că nu ne va trăda dacă ne vom încrede în el?

— Răspund eu cu viaţa mea – răspunse Guatemoc.

— Viaţa ta are un preţ prea mare pentru a fi pusă astfel chezăşie, nepoate. Oamenii albi sunt nişte mincinoşi şi cuvântul lui nu poate avea preţ, chiar dacă şi-l dă. Cred că va fi cel mai bine să-l ucidem şi să sfârşim cu îndoielile.

— Omul acesta – vorbi atunci Guatemoc – este căsătorit cu Otomie, prinţesa de Otomie, fiica lui Montezuma şi nepoata ta şi ea îl iubeşte atât de mult, încât s-a oferit să moară pe piatra de sacrificiu împreună cu el. Dacă nu mă înşel şi ea poate să răspundă de el. Să fie adusă în faţa ta?

— Dacă doreşti, nepoate; dar o femeie care iubeşte este o femeie oarbă şi nu mă îndoiesc că s-a priceput s-o mintă. Şi-apoi nu este soţia lui decât după regulile religioase. Doriţi ca prinţesa să fie adusă în faţa voastră, prieteni?

Unii au răspuns nu, dar cei mai mulţi, cei pe care Otomie îi câştigase de partea ei, au spus da şi până la urmă unul dintre ei a fost trimis s-o aducă.

A sosit imediat, arătând foarte ostenită, dar mândră la înfăţişare şi îmbrăcată împărăteşte şi s-a înclinat în faţa sfatului.

— Iată pentru ce te-am chemat, prinţesă – zise Cuitlahuac. Nu ştim ce să hotărâm: acest *teul* să fie ucis de îndată, sau să fie juruit ca unul dintre ai noştri, dacă va voi să depună jurământul? Prinţul Guatemoc, aici de faţă, se pune chezaş pentru el şi mai spune că şi tu te pui chezaşă pentru el. O femeie însă nu poate face aceasta decât într-un singur fel şi anume luându-l de soţ pe cel de care răspunde. Tu eşti căsătorită cu acest străin după regulile religiei. Vrei să te căsătoreşti cu el şi după obiceiurile ţării noastre şi să răspunzi pentru credinţa sa cu propria-ţi viaţă?

— Vreau – răspunse Otomie liniştită – dacă vrea şi el.

— Mare cinste-i faci câinelui ăsta alb – zise Cuitlahuac.

Gândeşte-te, eşti prinţesă de Otomie şi una din fiicele marelui nostru împărat; spre tine se îndreaptă speranţele noastre ca să întorci de partea noastră triburile muntene din Otomie, a căror căpetenie eşti, din alianţa lor spurcată cu blestemaţii de tlaxcalani, sclavii *teulilor.* Oare viaţa ta nu este prea preţioasă ca să fie pusă chezăşie pentru credinţa acestui străin? Căci ascultă, Otomie, dacă el ne va înşela, rangul tău nu va putea să te ajute.

— Ştiu toate cele ce-mi spui – răspunse ea tot atât de liniştit. Străin sau nu, îl iubesc pe acest om şi voi răspunde pentru el cu sângele meu. Ba, mai mult, nădăjduiesc că mă va ajuta să readuc poporul din Otomie la vechea supunere. Dar lasă-l să vorbească. Poate că nu doreşte să mă ia în căsătorie.

Cuitlahuac zâmbi întunecat şi zise:

— Când alegerea se face între îmbrăţişarea morţii şi frumoasele tale braţe, nepoată, este uşor de ghicit răspunsul, Totuşi, vorbeşte, *teulule,* dar repede.

— Am puţine de spus, nobile prinţ. Dacă prinţesa Otomie doreşte să se căsătorească cu mine şi eu doresc să mă căsătoresc cu ea – am răspuns eu şi astfel, în acele clipe de primejdie, toate îndoielile şi scrupulele mi s-au risipit; căci, aşa cum spusese Cuitlahuac, era uşor de ghicit ce va hotărî un om pus să aleagă între moarte şi Otomie.

Ea auzi şi, uitându-se la mine, mă preveni cu glas scăzut:

— Aminteşte-ţi de vorbele noastre, *teulule.* Dacă te căsătoreşti cu mine, trebuie să renunţi la trecut şi să-mi dăruieşti viitorul.

— Îmi amintesc – i-am răspuns şi-n timp ce vorbeam în faţa ochilor îmi apăru imaginea lui Lily, aşa cum era când mi-am luat rămas bun de la ea.

Deci acesta era sfârşitul legământului pe care-l făcusem!

Cuitlahuac mă privi cu o căutătură care părea să mă cerceteze până-n străfundul inimii şi spuse:

— Ţi-am auzit cuvintele, *teulule.* Tu, care nu eşti decât un alb fără căpătâi, binevoieşti să iei de soţie pe această prinţesă şi prin ea să fii ridicat printre marii stăpâni ai ţării. Dar, spune, putem oare să ne încredem în tine? Dacă ne înşeli, soţia ta va muri, dar asta s-ar putea să nu însemne nimic pentru tine.

— Sunt gata să vă jur credinţă – am răspuns eu. Îi urăsc pe spanioli şi printre ei se află duşmanul meu de moarte, pe care l-am urmărit peste mări ca să-l ucid, omul care a încercat chiar astăzi să mă omoare. Nu pot spune mai multe, dar dacă vă îndoiţi de vorbele mele, mai bine sfârşiţi acum cu mine. Am

suferit destul de mult de când mă aflu în mijlocul poporului vostru: nu înseamnă mare lucru dacă mor sau trăiesc.

— Curajoase vorbe, *teulule.* Şi acum, nobili bărbaţi, vă cer să judecaţi cu dreptate. Să-i fie dat de soţ Otomiei şi să fie juruit drept unul de-ai noştri, sau să fie ucis pe dată? Ştiţi cum stau lucrurile. Dacă putem avea încredere în el, aşa cum socotesc Guatemoc şi cu Otomie, va preţui pentru noi cât o oaste întreagă, căci cunoaşte limba, obiceiurile, armele şi mijloacele de luptă ale acestor diavoli albi pe care zeii i-au trimis asupra noastră. Dacă, pe de altă parte, nu putem avea încredere în el – şi este greu să avem încredere în unul din neamul lui – ar putea să ne facă mult rău, căci până la sfârşit s-ar putea să fugă la *teuli* şi să ne trădeze, înştiinţându-i de planurile şi de forţele noastre, mai degrabă de lipsa noastră de forţă. Rămâne să judecaţi.

Sfetnicii au prins să vorbească între ei şi unii spuneau un lucru iar alţii altul, căci nu erau câtuşi de puţin de aceeaşi părere în această privinţă. Până la urmă, lui Cuitlahuac i s-a urât de atâta vorbă şi le-a cerut să hotărască prin vot, iar ei au făcut-o prin ridicarea mâinilor. Mai întâi au ridicat mâna cei care socoteau că e mai bine să fiu dat morţii, apoi cei care socoteau că ar fi mai înţelept să fiu cruţat. Erau de faţă douăzeci şi şase de sfetnici, fără să-l socotim pe Cuitlahuac şi dintre aceştia treisprezece au fost pentru moartea mea, iar treisprezece au cerut să fiu lăsat în viaţă.

— Se pare că trebuie să spun eu cuvântul hotărâtor – zise atunci Cuitlahuac şi sângele îmi îngheţă în vine auzindu-i vorbele, căci văzusem că era pornit împotriva mea.

În clipa aceea, Otomie luă cuvântul, zicând:

— Îţi cer iertare, unchiule, dar, înainte de a vorbi dumneata, am şi eu un cuvânt de spus. Ai nevoie de ajutorul meu, o ştiu, căci dacă poporul din Otomie va asculta de cineva pentru a fi întors de pe drumul greşit, eu voi fi aceea. Mama a fost prin naştere căpetenia tribului lor, ultima dintr-un neam străvechi, iar eu sunt singurul ei copil; în plus, tatăl meu este împăratul lor. De aceea, viaţa mea nu este cu totul lipsită de preţ în aceste vremuri tulburi; chiar dacă nu însemn nimic prin mine însumi, s-ar putea totuşi să aduc treizeci de mii de războinici sub steagul vostru. Preoţii ştiau aceasta atunci, pe piramidă şi când le-am cerut să mă lase să mor alături de *teul* s-au împotrivit şi nici n-au vrut să audă, deşi erau însetaţi după sânge împărătesc, până când am chemat răzbunarea zeilor asupra lor dacă nu-mi vor da

ascultare. Şi acum, ţie, unchiule şi vouă, nobili bărbaţi, vă spun doar atât: ucideţi-l pe acest om dacă aşa vă e voia, dar va trebui să găsiţi pe altcineva să-i înduplece pe cei din Otomie să înceteze răzvrătirea, căci am să sfârşesc ceea ce am început astăzi şi am să-l urmez în mormânt.

Tăcu şi un murmur de uimire trecu de jur împrejurul încăperii, căci nimeni nu se aşteptase să găsească atâta iubire şi curaj în inima acestei femei. Numai Cuitlahuac se arătă mânios.

— Fiinţă nedemnă – zise el – îndrăzneşti să-ţi pui iubitul înaintea ţării tale? Ruşine să-ţi fie, nevrednică fiică a împăratului nostru! Desigur că e ceva în sângele vostru – căci fiica îi seamănă tatălui. Oare Montezuma nu şi-a părăsit poporul, preferind să stea printre *teuli,* mincinoşii copii ai lui Quetzal? Şi acum Otomie merge pe urmele lui. Spune-ne cum se face, femeie, că numai tu şi cu iubitul tău aţi scăpat de pe *teocalli,* atunci când toţi ceilalţi au fost ucişi? Sunteţi oare înţeleşi cu *teulii?* Îţi spun, nepoată, că dac-ar fi aşa şi mi-aş putea împlini voia, ţi-ai vedea dorinţa împlinită până într-un ceas, căci ai fi ucisă alături de acest om.

Şi zicând acestea tăcu, cu răsuflarea tăiată, privind spre ea necruţător.

Dar Otomie nu-şi pierdu cumpătul; rămase în faţa lui palidă dar liniştită, cu mâinile încrucişate şi ochii plecaţi în jos şi răspunse:

— Nu mă certa pentru că iubirea mi-e puternică, sau mustră-mă dacă vrei, dar să ştii că mi-am spus ultimul cuvânt. Osândeşte-l pe acest om la moarte, dar atunci să ştii că va trebui să cauţi un alt sol care să-i recâştige pe cei din Otomie de partea Anahuacului.

Cuitlahuac rămase pe gânduri, privind în întunericul de deasupra lui şi trăgându-se de barbă, iar tăcerea era adâncă, căci nimeni nu ştia care-i va fi judecata. În cele din urmă vorbi:

— Aşa să fie. Avem nevoie de poporul din Otomie, nepoată şi nu văd folosul să luptăm împotriva iubirii unei femei. *Teulule,* îţi dăruim viaţa şi, o dată cu viaţa, onoarea şi bogăţia, pe cea mai nobilă dintre femeile noastre ca soţie şi un loc în sfatul ţării. Primeşte aceste daruri, dar vă spun la amândoi: aveţi grijă cum le folosiţi. Dacă ne trădaţi – ba nu, dacă vă gândiţi doar la trădare – jur că veţi muri de o moarte atât de înceată şi de îngrozitoare, încât chiar şi numele ei vă va îngheţa inima – tu şi soţia ta, copiii şi slujitorii voştri. Şi acum, jurământul!

Îi auzeam vocea şi capul mi se învârtea; parcă mi se aşezase o ceaţă pe ochi. Dar eram salvat din nou de la o moarte sigură.

După câteva clipe, ochii mi s-au limpezit şi, ridicând privirea, am întâlnit-o pe aceea a femeii care mă salvase, Otomie, soţia mea, care-mi zâmbea oarecum trist. Apoi preotul s-a apropiat cu o cupă de lemn, pe care erau încrustate semne ciudate şi un cuţit de obsidian, cerându-mi să-mi dezleg braţul. Mi-a crestat braţul cu cuţitul, astfel încât sângele a început să picure în cupă. Câteva picături le-a vărsat pe pământ, murmurând nu ştiu ce invocaţii. Apoi s-a întors şi a privit spre Cuitlahuac, ca şi cum l-ar fi întrebat ceva, iar Cuitlahuac a răspuns, însoţindu-şi vorbele de un râs amar:

— Să fie botezat cu sângele nepoatei mele, prinţesa Otomie, căci ea s-a pus chezăşie pentru el.

— Nu, mărite prinţ – zise Guatemoc. Aceştia doi şi-au amestecat o dată sângele pe piatra de sacrificiu şi sunt bărbat şi soţie. Dar m-am pus şi eu chezaş pentru el. Aşa că îmi ofer sângele ca garanţie a credinţei mele.

— Acest *teul* are prieteni buni – zise Cuitlahuac – care-l cinstesc prea mult. Dar fie şi aşa.

Atunci Guatemoc se apropie, dar când preotul vru să-i cresteze şi lui braţul cu cuţitul, el râse şi spuse, arătând spre rana de glonte de la gât:

— Nu-i nevoie să mă crestezi. Ia din sângele care curge de aici, din rana făcută de *teuli,* Nici nu se putea o potriveală mai bună.

Şi astfel preotul îndepărtă faşa de pe rană şi lăsă ca sângele lui Guatemoc să picure într-o a doua cupă, puţin mai mică. Apoi se apropie de mine şi, muindu-şi degetul în sânge, desenă semnul crucii pe fruntea mea, cum ar face un preot creştin pe fruntea unui copil şi spuse:

— În faţa şi în numele zeului, stăpânul nostru, care este pretutindeni şi vede toate, te însemn cu acest sânge şi de astăzi sângele acesta îţi va curge prin vine. În faţa şi în numele zeului, stăpânul nostru, care este pretutindeni şi vede toate, vărs sângele tău pe pământ! Şi, rostind cuvintele, turnă sângele pe jos. Aşa cum sângele tău intră în pământ, tot astfel fie ca amintirea vieţii tale trecute să intre în pământ şi să fie dată uitării, căci acum te naşti din nou, ca fiu al poporului din Anahuac. În faţa şi în numele zeului, stăpânul nostru, care este pretutindeni şi vede toate, amestec aceste două feluri de sânge

(aici vărsă dintr-o cupă în cealaltă) şi cu ele îţi ating limba (muindu-şi degetul în cupă, îmi atinse vârful limbii) Şi-ţi poruncesc să juri astfel: „Fie ca tot răul la care este supusă carnea omului să intre în carnea mea, fie ca să trăiesc în neagră sărăcie şi să mor în chinuri, de moarte cumplită, fie ca sufletul să-mi fie gonit din Casele Soarelui şi să rătăcesc veşnic fără adăpost prin întunericul care se află dincolo de Stele, dacă îmi calc acest jurământ. Eu, *teului,* jur să fiu credincios poporului din Anahuac şi cârmuitorilor săi de drept. Jur să duc război împotriva duşmanilor şi să ajut la nimicirea lor şi mai ales la aceea a *teulilor,* până vor fi aruncaţi în mare. Jur să nu aduc nici o jignire zeilor din Anahuac. Jur să mă leg prin căsătorie cu Otomie, prinţesă de Otomie, fiica lui Montezuma, marele împărat, pentru tot timpul cât va trăi. Jur să nu încerc niciodată să fug de pe aceste tărâmuri. Jur să renunţ la tatăl şi la mama mea, la ţara în care m-am născut şi să rămân în această ţară unde m-am născut acum din nou; şi acest jurământ să dăinuiască până când vulcanul Popocatepetl va înceta să mai verse fum şi foc, până când nu va mai domni nici un împărat în Tenochtitlan, până când nici un preot nu va mai sluji pe altarele zeilor, iar poporul Anahuacului nu va mai fi popor”. Juri să îndeplineşti toate acestea, de la început până la sfârşit?

— De la început până la sfârşit, jur să îndeplinesc totul – am răspuns eu pentru că trebuia să răspund astfel, cu toate că erau destule lucruri în acest jurământ care nu prea îmi plăceau.

Şi totuşi, dacă stai să te gândeşti, ce lucruri ciudate s-au întâmplat! Nu trecuseră nici cincisprezece ani de la noaptea aceea şi vulcanul Popocatepetl încetase să mai verse fum şi foc, împăraţii nu mai domneau în Tenochtitlan, preoţii încetaseră să mai slujească pe altarele zeilor, poporul Anahuacului nu mai era un popor, iar jurământul meu nu mai avea nici o valoare. Şi totuşi, preoţii aleseseră aceste lucruri ca pilde de nemurire!

După ce-am jurat, Guatemoc s-a apropiat şi m-a îmbrăţişat, spunând:

— Bun venit, *teulule,* frate al meu prin sânge şi inimă. Acum oşti unul de-ai noştri şi aşteptăm de la tine ajutor şi sfaturi. Vino şi aşază-te lângă mine.

Am privit spre Cuitlahuac cu îndoială, dar el îmi zâmbea cu prietenie, spunându-mi:

— *Teulule,* judecata ta s-a terminat. Te-am primit printre noi, iar tu te-ai legat prin jurământul solemn al frăţiei, pe care, dacă-l

vei călca, vei avea parte de o moarte cumplită în lumea aceasta şi demonii te vor pune la cazne veşnice în cea viitoare. Uită tot ce s-a spus în ceasul cât soarta ta a fost pusă în cumpănă, căci cântarul s-a înclinat în favoarea ta şi fii încredinţat că dacă nu ne vei da prilej să ne îndoim de tine, nici tu nu vei avea prilej să te îndoieşti de noi. Acum, ca soţ al Otomiei, eşti stăpân printre stăpâni, vei avea un rang şi o avere mare, aşa că aşază-te alături de fratele tău Guatemoc şi ia parte la sfatul nostru.

Am făcut cum mi-a cerut, iar Otomie s-a retras dintre noi. Apoi Cuitlahuac a vorbit din nou, nu însă despre mine sau despre lucruri având vreo legătură cu fiinţa mea, ci despre treburile grabnice ale ţării. A vorbit rar şi cumpătat şi de mai multe ori glasul i s-a frânt de durere. A vorbit despre nenorocirile şi suferinţele care s-au abătut asupra ţării, despre moartea a sute de războinici dintre cei mai bravi, despre uciderea preoţilor şi a ostaşilor chiar în ziua aceea, pe *teocalli şi* despre pângărirea zeilor poporului său. Ce era de făcut în această situaţie disperată? A întrebat el. Montezuma zăcea pe moarte, prizonier în tabăra *teulilor şi* răul pe care-l crescuse la sân mistuia ţara. Nici o sforţare de-a aztecilor, oricât ar fi fost de mare, nu putuse frânge tăria de fier a acestor diavoli albi, înarmaţi cum erau cu arme ciudate şi cumplite. Cu fiecare zi ce trecea, armatele aztecilor erau tot mai măcinate. Ce înţelepciune mai aveau acum, când zeii ce-i apăraseră zăceau sfărâmaţi pe altarele lor, când altarele erau roşii de sângele preoţilor ce le slujiseră, când oracolele erau mute sau răspundeau doar ca să vestească alte nenorociri?

Atunci, unul câte unul, prinţii şi căpeteniile se ridicară şi-şi spuseră părerea, după cum credeau de cuviinţă. În cele din urmă, după ce toţi vorbiseră, Cuitlahuac zise, privind spre mine:

— Avem un nou sfetnic printre noi, care este dibaci în purtarea războiului şi cunoaşte obiceiurile albilor, căci până acum un ceas era şi el un alb. Oare n-are nici o vorbă de îmbărbătare pentru noi?

— Vrei să vorbeşti, frate al meu? mă întrebă Guatemoc.

Atunci am spus:

— Prea nobile Cuitlahuac şi voi, prinţi şi căpetenii. Mă cinstiţi prea mult cerându-mi sfatul, dar, dacă mi-l cereţi, în puţine cuvinte şi pe scurt. Părerea mea este că vă risipiţi forţa azvârlind neîncetat războinicii împotriva zidurilor de piatră şi a armelor *teulilor.* În felul acesta nu veţi putea să-i învingeţi. Trebuie să

schimbaţi mijloacele de luptă dacă vreţi să izbândiţi. Spaniolii sunt ca toţi ceilalţi oameni; nu zei cum îşi închipuie cei neştiutori, iar fiinţele pe care călăresc nu sunt demoni, ci animale de povară, care sunt folosite la multe corvezi în ţara unde m-am născut. Spaniolii sunt oameni, zic – şi oare oamenilor nu le este foame şi nu la este sete? Oare oamenii nu pot fi doborâţi de lipsă de somn şi ucişi în multe chipuri? Oare aceşti *teuli* nu credeţi că sunt obosiţi de moarte? Iată deci cuvântul meu de îmbărbătare pentru voi. Încetaţi să-i hărţuiţi tot timpul pe spanioli şi asediaţi-le mai bine tabăra atât de strâns, încât nici o fărâmă de hrană să nu ajungă până la ei şi la aliaţii lor tlaxcalani. Dacă faceţi asta, în zece zile de acum înainte, fie că se vor preda, fie vor încerca să-şi croiască drum spre coastă. Dar pentru a fugi spre coastă vor trebui mai întâi să iasă din oraş şi dacă drumurile de pe diguri sunt tăiate prin şanţuri adânci, nu va fi o treabă prea uşoară. Apoi, când vor încerca să scape, împovăraţi de aurul pe care-l râvnesc şi pe care au venit să-l caute aici, ei bine, atunci va sosi ceasul să-i atacaţi şi să-i nimiciţi cu totul.

M-am oprit şi un murmur de aprobare a trecut de jur împrejurul sfatului.

— Se pare că am luat o hotărâre înţeleaptă cruţând viaţa acestui om – zise Cuitlahuac – căci tot ce ne spune este adevărat şi ar fi fost bine dacă am fi făcut aşa încă de la început. Zic să urmăm sfatul pe care ni l-a dat fratele nostru. Ce spuneţi?

— Spunem o dată cu tine că vorbele fratelui nostru sunt drepte – răspunse îndată Guatemoc – şi e bine să le urmăm până la capăt.

Apoi, după ce s-a mai vorbit şi de altele, sfatul s-a întrerupt, iar eu m-am dus spre camera mea, aproape zdrobit de oboseală şi copleşit de povara celor îndurate în ziua aceea, atât de plină de întâmplări. Zorile se arătau spre răsărit şi la lumina lor mi-am găsit drumul pe coridoarele pustii, până când, în cele din urmă, am ajuns la perdelele care dădeau în camera mea. Le-am tras şi am intrat. Şi acolo, la capătul celălalt al odăii, cu lumina viorie lucind pe rochia-i ca zăpada, cu părul negru ca pana corbului şi podoabele de aur, stătea Otomie – mireasa mea.

M-am îndreptat spre ea şi în timp ce mă apropiam a venit mlădioasă în întâmpinarea mea, cu braţele desfăcute. După o clipă, le împreunase în jurul gâtului meu, lipindu-şi uşor buzele pe fruntea mea.

— Acum totul s-a sfârşit, iubitul şi stăpânul meu – şopti ea – şi

fie că va fi bine sau rău, fie amândouă, suntem unul până la moarte, căci un legământ ca al nostru nu poate fi călcat.

— Totul s-a sfârşit într-adevăr, Otomie şi jurămintele noastre sunt pe viaţă, deşi alte jurăminte au fost călcate pentru a le putea face pe acestea – am răspuns eu.

Şi astfel m-am căsătorit eu, Thomas Wingfield, cu Otomie, prinţesă de Otomie, fiica lui Montezuma.

CAPITOLUL XXIV

NOAPTEA DE GROAZĂ

În dimineaţa aceea, cu mult înainte de a mă fi trezit, poruncile sfatului fuseseră îndeplinite. Toate podurile de pe digul cel mare fuseseră dărâmate oriunde stăvilarele se încrucişau cu drumurile care treceau peste apele lacului. După-amiază, îmbrăcat în costum de războinic indian, m-am dus împreună cu Guatemoc şi cu ceilalţi generali la tratative cu Cortez, care ne aştepta pe acelaşi turn al palatului unde stătuse Montezuma când îl doborâse săgeata lui Guatemoc. Nu prea aş avea multe de spus despre aceste tratative şi dacă amintesc de ele o fac mai cu seamă pentru că a fost prima dată, după ce am părăsit Tobasco, când am văzut-o pe Marina de aproape şi i-am auzit glasul dulce şi blând. Stătea, ca de obicei, alături de Cortez, tălmăcind propunerile de pace pe care comandantul spaniol le făcea aztecilor. Printre propuneri se număra şi una care îmi dovedi că de Garcia nu stătuse cu mâinile în sân. Anume, se cerea ca trădătorul de neam alb care fusese salvat de pe altarul zeilor atunci, pe *teocalli,* să fie predat în schimbul anumitor prizonieri azteci. Şi aceasta pentru ea să poată fi spânzurat precum o merita, fiind o iscoadă şi un dezertor, trădător faţă de regele Spaniei. În timp ce ascultam, mă întrebam dacă Marina, rostind acele cuvinte, ştia că „trădătorul alb” nu era nimeni altul decât prietenul ei din Tobasco.

— Ai noroc, *teulule,* că ai găsit o nouă ţară printre noi, aztecii – zise Guatemoc râzând – căci cei din neamul tău te aşteaptă cu o funie.

După care îi răspunse lui Cortez, fără a-i spune nimic despre mine, cerându-i, lui şi tuturor spaniolilor, să se pregătească de moarte.

— Mulţi dintre noi au pierit – zise el. Acum trebuie să pieriţi şi voi, *teulilor.* Veţi pieri de foame şi de sete, veţi pieri pe altarele zeilor. N-aveţi nici o scăpare, căci podurile au fost dărâmate.

Iar mulţimea îi repeta vorbele, încât glasurile răsunau ca un tunet: „N-aveţi nici o scăpare, căci podurile au fost dărâmate!”

Şi iarăşi s-a pornit ploaia de săgeţi, în timp ce mă îndreptam spre palat să-i povestesc Otomiei, soţiei mele, în ce stare se afla tatăl ei, Montezuma, despre care spaniolii spuneau că trăgea să moară şi să-i dau veşti despre cele două surori ale ei, ostatice în tabăra lui Cortez. I-am mai spus că spaniolii ceruseră să le fiu predat şi ea mă sărută şi-mi zise zâmbind că, deşi viaţa îmi era acum împovărată de fiinţa ei, era totuşi mai bine aşa, decât să fi căzut pe mâinile spaniolilor.

Două zile mai târziu a sosit vestea că Montezuma a murit şi, la scurt timp după aceea, trupul lui, pe care spaniolii l-au dat aztecilor pentru înmormântare, a fost îmbrăcat în veşminte imperiale strălucitoare. Din sala palatului, unde fusese aşezat, a fost dus pe ascuns, în timpul nopţii, la Chapultepec şi acolo înmormântat fără prea multă pompă, de teamă ca nu cumva poporul să-l sfâşie în bucăţi de mânie. Cu Otomie plângând alături de mine, am privit pentru ultima dată chipul încremenit al acestui împărat atât de nefericit, a cărui domnie, glorioasă la început, se sfârşise nespus de jalnic. Şi, în timp ce priveam, mă întrebam ce suferinţe le-ar putea egala pe ale sale, când, prăbuşit din măreţia-i de stăpân şi urât de supuşii pe care-i trădase, zăcea pe moarte, prizonier în mâinile lupilor străini care sfâşiau inima ţării sale. Nu-i de mirare deci că Montezuma îşi rupea fâşiile de pânză de pe răni şi nu lăsa pe nimeni să-l îngrijească. Căci adevărata rană era în sufletul lui; acolo, fierul pătrunsese adânc şi nici un leac. Nu mai putea să-l vindece, decât acela numit Moarte. Şi totuşi, vina nu era numai a lui: demonii pe care-i slăvise ca zei se răzbunaseră pe el, căci din pricina superstiţiilor religiei lor păcătoase, zeii, împreună cu marele lor preot, se năruiau acum o dată cu el. Dacă n-ar fi fost spaimele fără pricină care-l bântuiau, spaniolii n-ar fi reuşit niciodată să pună piciorul în Tenoehtitlan, iar aztecii ar fi rămas încă mulţi ani liberi. Dar Providenţa a vrut astfel, iar împăratul care acum zăcea mort şi dezonorat nu fusese decât instrumentul ei.

Cam aceste gânduri îmi treceau prin minte în timp ce priveam trupul fără viaţă al marelui Montezuma. Otomie, însă, oprindu-se din jelit, sărută trupul neînsufleţit, strigând cu glas tare:

— O, tată, mai bine că ai murit, căci nimeni dintre cel care te-au iubit nu putea dori să te vadă trăind în ruşine şi sclavie. Fie ca zeii pe care i-ai slăvit să-mi dea tăria să te răzbun, sau dacă ei nu sunt zei adevăraţi, fie să găsesc în mine această tărie. Jur, tată,

că atât timp cât va mai trăi măcar un singur aztec, nu voi înceta să caut să te răzbun.

Apoi, luându-mă de mână, se întoarse fără un cuvânt şi se îndepărtă. După cum se va vedea mai departe şi-a ţinut jurământul.

În ziua aceea şi la fel şi a doua zi, n-au contenit luptele cu spaniolii, care încercau să umple spărturile din diguri, izbutind chiar, dar cu pierderi destul de grele. Aceasta însă nu le folosea la nimic, căci cum se întorceau cu spatele, făceam iarăşi şanţuri. Atunci, în zilele acelea, am avut şi eu pentru prima dată de-a face cu meseria de războinic şi, înarmat cu arcul pe care-l meşterisem ca la noi, în Anglia, am făcut treabă bună. Întâmplarea a vrut ca prima săgeată pe care am tras-o să fie asupra duşmanului meu de moarte, asupra lui de Garcia, dar m-a urmărit ghinionul obişnuit, căci nefiind pregătit sau dând poate dovadă de prea multă nerăbdare, am ţintit prea sus şi deşi ţinta era uşoară, săgeata i-a străpuns doar casca de fier; l-am văzut pe vrăjmaşul meu clătinându-se în şa, dar nu cred că i-am făcut prea mult rău. Totuşi, această încercare a mea, deşi neizbutită, mi-a câştigat un mare renume printre azteci, căci ei erau arcaşi slabi şi nu mai văzuseră niciodată o săgeată străpungând zalele spaniolilor. Trebuie să mărturisesc că nici a mea n-ar fi trecut, dacă n-aş fi strâns mai înainte mustăţile de fier de la săgeţile arbaletelor spaniole şi nu le-aş fi prins la săgeţile mele. Rar am văzut armură care să reziste unor săgeţi astfel întărite, când ţinta nu era prea departe şi ocheam bine.

După luptele din prima zi, am fost numit mai mare peste trei mii de arcaşi şi mi s-a dat un steag care să fie purtat înaintea mea şi o minunată uniformă pe care s-o îmbrac. Dar ce mi-a plăcut cel mai mult a fost o cămaşă de zale luată de la un cavaler spaniol ucis. Mulţi ani am purtat-o pe sub platoşa mea de bumbac şi m-a scăpat nu o dată de la moarte, căci nici chiar gloanţele nu treceau prin amândouă.

Nu-i aveam sub comandă pe arcaşi decât de două zile – un răgaz prea scurt ca să-i învăţ disciplina ce le lipsea – dar erau oameni curajoşi, lucru de care mi-am dat seama când s-a ivit prilejul să-i folosesc cu toată seriozitatea. Asta a fost în noaptea aceea de groază care mai este cunoscută şi azi printre spanioli ca *la noche triste.*

La palat se ţinuse în după-amiaza dinaintea acelei nopţi un

sfat la care am luat şi eu cuvântul, spunând că eram încredinţat că *teulii* plănuiau să se retragă din oraş şi anume pe întuneric, căci altminteri n-ar fi fost de înţeles de ce se străduiau atât să umple golurile din diguri. La care Cuitlahuac, ce urma să fie împărat, acum când Montezuma era mort, deşi încă nu fusese încoronat, răspunse că s-ar putea prea bine ca *teulii* să se gândească să fugă, dar că nu vor putea niciodată s-o facă pe întuneric, deoarece s-ar rătăci printre atâtea uliţe şi stăvilare. I-am răspuns că aztecii nu obişnuiau să mărşăluiască şi să lupte pe timp de noapte, dar acestea erau lucruri destul de obişnuite – după cum şi văzuseră – la oamenii albi. Şi mai ştiind spaniolii că aztecii nu foloseau asemenea mijloace, vor căuta mai vârtos să fugă la adăpostul întunericului, crezându-şi duşmanii adormiţi. Aşa că îi sfătuiam să aşeze străji la capetele fiecărui dig.

Cuitlahuac a încuviinţat, dându-ne nouă, lui Guatemoc şi mie, în grijă digul din Tlacopan, de care urma să răspundem. Pe la miezul nopţii, am ieşit împreună cu Guatemoc şi cu câţiva ostaşi ca să vedem ce fac străjile pe care le pusesem pe dig. Era foarte întuneric şi cădea o ploaie subţire, astfel încât nu puteai vedea lai doi paşi – o ploaie care-mi amintea de serile de toamnă din Norfolk. Am găsit străjile, care ne-au adus la cunoştinţă că peste tot era linişte şi după ce le-am schimbat, tocmai când ne întorceam spre piaţa cea mare. Am auzit deodată un zgomot înfundat, ca tropăitul a mii de picioare.

— Ascultă – am şoptit.

— Sunt *teulii* care fug – îmi răspunse Guatemoc. Repede, am alergat spre strada care dă din piaţa cea mare spre dig şi acolo, deşi era întuneric şi ploaia se înteţise, am reuşit să zărim lucirea armurilor. Am început atunci să strigăm cât puteam de tare:

— La arme! La arme! *Teulii* fug pe digul din Tlacopan! Într-o clipă, strigătul de alarmă a fost auzit de străji şi trecut din post în post, până când răsună în tot oraşul. Strigătul se auzea pe fiecare uliţă sau canal, de pe acoperişurile oaselor şi din vârfurile templelor fără număr. Oraşul s-a trezit pe dată şi un murmur s-a ridicat de pretutindeni; de pe lac auzeam plescăitul apei lovite de zeci de vâsle, ca şi cum mii şi mii de păsări sălbatice ar fi ţâşnit dintr-o dată din cuiburile lor ascunse printre trestii. Torţe au început să se aprindă peşte tot, ca nişte stele; răsunau chemări ciudate, scoase din corn şi din scoici – dar toate zgomotele acestei nopţi erau copleşite de bubuitul tobei din piele de şarpe, pe care preoţii de pe *teocalli* o băteau cu furie.

În curând, murmurul s-a prefăcut într-un adevărat muget şi din toate colţurile au prins să se reverse spre digul din Tlacopan războinici înarmaţi. Unii alergau pe jos. Dar cei mai mulţi veneau în canoe, care acopereau apele lacului până în depărtare. Spaniolii, cam o mie cinci sute de oameni, urmaţi de vreo şase sau opt mii de tlaxcalani, ieşeau pe dig într-un şir lung şi subţire. Guatemoc şi cu mine ne-am grăbit să le tăiem calea, adunând pe drum tot mai mulţi războinici, până când am ajuns la primul canal, unde canoele se adunaseră cu zecile. Primii spanioli sosiră la canal şi lupta începu, numai că aztecii se îmbulzeau într-o învălmăşeală fără nici o rânduială, căci în întuneric şi în zăpăceala aceea căpeteniile nu-şi puteau vedea oamenii şi nici oamenii nu-şi puteau auzi comandanţii. Erau însă nenumăraţi şi nu aveau decât o dorinţă în piept – să-i nimicească pe *teuli.* Deodată a mugit un tun, trimiţând o trâmbă de proiectile printre noi şi la licărirea care a izbucnit la gura tunului am văzut că spaniolii duceau o punte de scânduri, pe care o aşezau de-a curmezişul canalului. Ne-am repezit asupra lor, fiecare luptând de capul lui. Guatemoc şi cu mine am fost măturaţi de pe pod! A prima năvală a duşmanului, ca nişte frunze alungate de vânt şi deşi amândoi am scăpat cu bine, nu ne-am mai găsit în noaptea aceea. Şirul lung al spaniolilor şi al tlaxcalanilor continua să înainteze, în timp ce aztecii se revărsau din amândouă părţile, agăţându-se de şirul lor ca furnicile de un vierme rănit.

Cum aş putea povesti tot ce s-a întâmplat în noaptea aceea? Chiar dacă aş voi, n-aş putea, căci n-am văzut decât o mică parte. Tot ce ştiu este că timp de două ceasuri m-am luptat ca un nebun. Duşmanul a izbutit să traverseze primul canal, dar după ce au trecut cu toţii pe puntea de scânduri, aceasta se lăsase în jos atât de mult, cufundându-se în mâl, încât n-a mai putut fi mişcată din loc; or, la vreo şase sute de paşi mai departe urma un al doilea canal, mai adânc şi mai lat decât primul. Pe acesta n-ar fi putut să-l treacă decât dacă l-ar fi umplut cu morţi. Părea că tot iadul se dezlănţuise pe fâşia aceea îngustă de pământ. Bubuitul tunurilor şi trosnetul archebuzelor, ţipetele de durere şi spaimă, răcnetele ostaşilor spanioli, strigătele de luptă ale aztecilor, nechezatul cailor răniţi, vaietul femeilor, şuieratul suliţelor şi al săgeţilor, pocnetul înăbuşit al loviturilor care cădeau – totul se ridica spre cer într-un vacarm de nedescris. Ca o turmă înfricoşată de vite, şirul lung de spanioli se mişca într-o parte şi-n alta, într-un muget şi freamăt fără sfârşit. Mulţi se

rostogoleau de pe dig, fiind apoi măcelăriţi în apa lacului sau duşi spre sacrificiu cu canoele, mulţi se înecau în canale, dar cei mai mulţi mureau călcaţi în picioare prin nămol. Au pierit de asemeni sute de azteci, în cea mai mare parte loviţi chiar de ai lor, care izbeau şi ţinteau fără să ştie pe cine lovesc sau în pieptul cui va nimeri săgeata.

În ceea ce mă priveşte, luptam cu o ceată mai mică de oameni care se strânseseră în jurul meu, până când, în cele din urmă, s-au ivit zorile, dezvăluind o privelişte îngrozitoare. Cei mai mulţi dintre spanioli şi aliaţii lor care mai rămăseseră în viaţă izbutiseră să treacă cel de al doilea canal, călcând peste trupurile tovarăşilor lor amestecate cu sfărâmăturile încărcăturilor, tunurilor şi ale comorilor furate. Lupta se ducea acum pe partea cealaltă. O ceată de spanioli şi tlaxcalani mai trecea încă prin a doua spărtură şi am căzut asupra lor cu oamenii ce-mi rămăseseră. M-am aruncat drept în mijlocul lor şi deodată, chiar în faţă, am văzut chipul lui de Garcia. Cu un urlet, m-am repezit la el. Mi-a auzit glasul şi m-a recunoscut şi atunci, cu o înjurătură şi-a îndreptat lovitura spre capul meu. Spada-i grea a căzut pe casca mea din lemn pictat, sfărâmând o parte din ea şi doborându-mă, dar, înainte de a cădea, am mai putut să-l izbesc în piept cu măciuca pe care o aveam, prăvălindu-l la pământ. Pe jumătate ameţit şi orbit, m-am târât spre el printre picioarele oamenilor şi ale cailor. Tot ce am putut vedea a fost lucirea unei armuri în noroi. M-am aruncat asupra ei, apucându-i cu mâinile gâtul şi ne-am rostogolit împreună pe coasta digului în apa nu prea adâncă de la marginea lacului. Eram deasupra şi cu o bucurie sălbatică mi-am şters sângele de pe ochi, ca să văd cum pot ucide duşmanul pe care în sfârşit pusesem mâna. Trupul îi era scufundat în lac, dar capul rămăsese deasupra – şi mă gândeam să-l ţin sub apă până îl voi înăbuşi, căci în cădere îmi pierdusem măciuca.

— În sfârşit, de Garcia! am strigat în spaniolă, slăbind strânsoarea.

— Pentru numele lui Dumnezeu, dă-mi drumul! gâfâi un glas răguşit de sub mine. Smintitule, eu nu sunt un câine de indian!

Am privit uluit chipul omului. Îl apucasem pe de Garcia, dar glasul nu era al lui şi nici chipul nu era al lui, ci ai unui simplu ostaş spaniol, străin.

— Cine eşti? l-am întrebat, slăbind strânsoarea. Unde este de Garcia – cel pe care voi îl numiţi Sarceda?

— Sarceda? Nu ştiu. Acum o clipă l-am văzut căzut pe dig. M-a tras la pământ şi s-a rostogolit mai departe, dincolo de mine. Lasă-mă în pace, îţi spun. Nu sunt Sarceda şi chiar dac-aş fi, crezi că e vremea cea mai potrivită pentru certuri personale? Sunt camaradul tău, Bernal Diaz. Sfântă Fecioară! Dar tu cine eşti? Un aztec care vorbeşte castiliana?

— Nu sunt aztec – am răspuns. Sunt englez şi lupt alături de azteci, ca să-l pot ucide pe cel pe care voi îl numiţi Sarceda. Dar cu tine, Bernal Diaz, n-am nimic de împărţit. Pleacă şi încearcă să scapi dacă poţi. Nu, sabia o păstrez eu.

— Englez… spaniol… aztec… sau diavol – mormăi omul în timp ce se ridica din nămol – orice eşti, pari om cumsecade. Îţi făgăduiesc că dacă voi scăpa cu viaţă şi dacă se va întâmpla vreodată să ajungi pe mâinile mele, am să-mi amintesc că mi-ai dăruit viaţa. Rămâi cu bine!

Şi fără să mai spună nimic, se repezi în sus pe mal şi se amestecă printre compatrioţii săi care fugeau, lăsându-şi spada în mâna mea. Am încercat să-l urmez ca să-l găsesc pe duşmanul meu, care încă o dată îmi scăpase prin viclenie, dar puterile mă părăseau, căci rana pe care mi-o făcuse spada lui de Garcia era adâncă şi sângeram mult. Aşa încât am rămas pe loc, până a venit o canoe şi m-a dus înapoi la Otomie, ca să fiu îngrijit – şi abia după vreo zece zile am putut din nou să merg pe picioare.

Aceasta a fost partea mea din victoria acelei *noche triste.* Vai, a fost un triumf sterp, deşi au fost ucişi peste cinci sute de spanioli şi mii de tlaxcalani, căci aztecii nu aveau nici îndemânare, nici disciplină în purtarea unui război, aşa că, în loc să-i urmărească pe vrăjmaşi până când nici unul dintre ei n-ar mai fi rămas viu, s-au apucat să-i jefuiască pe morţi şi să-i târască pe prizonierii ce rămăseseră în viaţă la sacrificiu.

Pentru Otomie, această zi de răzbunare a fost o zi tristă, căci doi dintre fraţii ei, fiii lui Montezuma, pe care spaniolii îi ţineau ca ostatici, pieriseră împreună cu ei, în luptă.

Cât despre de Garcia, n-am putut afla ce i se întâmplase, nici măcar dacă era mort sau mai era în viaţă.

CAPITOLUL XXV

ÎNGROPAREA COMORII LUI MONTEZUMA

Cuitlahuac a fost încoronat împărat al aztecilor, ca urmaş al fratelui său, Montezuma, în timp ce zăceam bolnav de rana pe care mi-o făcuse spada lui de Garcia, ca şi de lovitura de cuţit primită pe altarul de sacrificiu. Rana aceea nu avusese când să se vindece, iar în timpul luptelor crâncene din „noaptea de groază” se deschisese şi sângerase mult. De fapt mi-a dat destul de furcă şi după aceea, ani de-a rândul şi chiar şi acum o simt pe vreme mai friguroasă. Otomie, care m-a îngrijit eu multă duioşie şi care părea să se mângâie – într-atât de stranie este inima unei femei – de durerea pierderii tatălui ei şi a rudelor apropiate cu gândul că scăpasem măcar eu din măcel şi dobândisem o mare faimă, mi-a povestit cum se desfăşurase ceremonia încoronării, care s-a făcut cu destul de multă strălucire. Aztecii erau aproape nebuni de bucurie, din cauză că în sfârşit *teulii* plecaseră. Uitau, sau păreau să uite, pierderea a mii dintre cei mai bravi războinici ai lor, toată floarea nobilimii şi, în orice caz, nu se gândeau mai departe la viitor. Cete de fete şi flăcăi, încununaţi cu flori, treceau din casă în casă şi din uliţă în uliţă, strigând: *„Teulii* au plecat, bucuraţi-vă cu noi; *teulii* au fugit!” Şi vai de cei care nu se bucurau, chiar dacă aveau casele pustiite de moarte. Statuile zeilor au fost din nou aşezate pe marea piramidă şi templele au fost reclădite. Crucifixul sfânt pe care spaniolii îl aşezaseră acolo a avut soarta pe care o avuseseră cu puţin timp înainte idolii lui Huitzel şi Tezcat: a fost prăvălit de pe *teocalli,* după care a urmat sacrificarea câtorva prizonieri spanioli, Guatemoc însuşi mi-a povestit despre acest sacrilegiu, dar nu părea prea bucuros de ceea ce se făcuse, căci îl învăţasem câte ceva din credinţa noastră şi deşi era un păgân prea îndârjit pentru a-şi schimba credinţa, în taină credea că Dumnezeul creştinilor era un Dumnezeu adevărat şi puternic. În afară de asta, deşi trebuia să încuviinţeze, din cauza puterii preoţilor, groaznicele ritualuri ale sacrificiilor omeneşti, nu i-au plăcut niciodată, la fel ca şi Otomiei.

Când am auzit ce se petrecuse, mânia mi-a întunecat raţiunea şi am vorbit cu toată furia de care eram în stare:

— Am jurat, Guatemoc, să fiu de partea voastră, căci eşti fratele meu şi soţia mea e din sângele vostru, dar îţi spun că de acum înainte lupta voastră este blestemată; şi e blestemată din pricina idolilor voştri mânjiţi de sânge şi a preoţilor voştri. Căci Dumnezeu, pe care l-aţi profanat şi cei care îl slujesc pe el se vor întoarce mai puternici şi el va sta atunci iarăşi în locul idolilor voştri.

Astfel am vorbit şi vorbele mele s-au adeverit, deşi nu ştiu cine mi le-a pus în gură, căci vorbeam la întâmplare, împins de mânie. Astăzi, biserica lui Cristos se înalţă chiar pe locul de sacrificiu din Mexico.

— Vorbeşti nesăbuit, frate al meu – răspunse Guatemoc cu destulă semeţie, deşi îl vedeam speriat de prevestirea nenorocirilor din vorbele mele. Spun că vorbeşti nesăbuit şi dacă te-ar auzi şi alţii, nu s-ar mai ţine seama de rangul care ţi-a fost dat, de cinstea pe care ţi-ai câştigat-o în război şi în sfat şi de împrejurarea că ai scăpat de pe piatra de sacrificiu şi ai putea fi silit să priveşti din nou chipurile celor pe care-i huleşti. Spune, cât rău a fost făcut Dumnezeului tău creştin, faţă de cel însutit făcut zeilor noştri de către neamul tău alb. Dar să nu mai vorbim despre asta şi te rog, frate al meu, nu mai rosti în faţa mea asemenea cuvinte de defăimare, căci ar putea să zdruncine dragostea care ne leagă. Crezi deci că *teulii* se vor întoarce?

— Vai, Guatemoc, se vor întoarce tot atât de sigur pe cât de sigur este că soarele va răsări mâine dimineaţă. Când l-ai avut pe Cortez în mână, l-ai lăsat să plece şi ai văzut că după aceea a câştigat izbânda de la Otompan. Crezi oare că el este omul care să vâre sabia în teacă după ce a scos-o o dată şi să se cufunde pe veci în uitare şi dezonoare? Înainte de a trece un an, spaniolii vor fi din nou la porţile Tenochtitlanului.

— Nu eşti prea încurajator în seara aceasta, frate – zise Guatemoc – şi totuşi mă tem că vorbele-ţi sunt adevărate. Ei bine, dacă trebuie să luptăm, să căutăm să învingem. Acum, cel puţin, nu mai există nici un Montezuma care să ia vipera la sânul său şi s-o îngrijească până-l muşcă.

Cu aceste vorbe se ridică şi mă părăsi, dar mi-am dat seama că avea inima grea.

A doua zi după convorbirea cu Guatemoc am putut să mă dau jos din pat şi până într-o săptămână eram aproape întremat. Într-

o zi, Guatemoc a venit iarăşi la mine, spunându-mi că la rugămintea lui Cuitlahuac, noul monarh, urma să-l însoţesc pe el, Guatemoc, într-o misiune tainică şi de mare încredere. Şi într-adevăr, însărcinarea care ni s-a dat mi-a dovedit cât de multă încredere aveau acum în mine conducătorii aztecilor, căci nu era vorba de nimic altceva decât de ascunderea comorii luate înapoi de la spanioli în „noaptea de groază”, alături de alte bogăţii din felurite ascunzători tainice.

La căderea întunericului am plecat – câţiva nobili dintre cei mai de frunte, împreună cu Guatemoc şi cu mine – şi ajungând la malul apei am găsit zece canoe mari, fiecare din ele cu câte o încărcătură acoperită cu bucăţi mari de pânză de bumbac. Ne-am urcat şi noi, căutând să nu ne vadă nimeni, câte trei într-o canoe, căci eram treizeci în totul şi, urmând poruncile lui Guatemoc, am vâslit două ceasuri şi mai bine de-a curmezişul lacului Texcoco, până am ajuns pe ţărmul celălalt, într-un loc unde Guatemoc avea un domeniu întins. Aici am coborât din canoe şi încărcăturile au fost descoperite; astfel am văzut că era vorba de vase şi saci mari de aur şi nestemate, pe lângă multe alte obiecte preţioase, printre care chipul lui Montezuma turnat în aur masiv, atât de greu, încât Guatemoc şi cu mine abia am putut să-l ridicăm. Cât despre vase, care, dacă memoria mă ajută, erau în număr de şaptesprezece, fiecare a trebuit purtat de câte şase oameni, cu ajutorul vâslelor legate de fiecare parte şi totuşi abia au putut fi urnite. Toate aceste comori nepreţuite au fost duse pe rând până în vârful unui deluşor, la vreo şase sute de paşi distanţă de mal şi lăsate la gura unui puţ, ascunsă ochiului de o grămadă de pământ. Când toate comorile au fost aduse, Guatemoc m-a atins pe umăr, apoi a mai făcut semn unui alt bărbat, un mare nobil aztec, născut dintr-o mamă tlaxcalană, rugându-ne să coborâm împreună cu el în puţ, ca să rânduim comoara.

— Bucuros – i-am răspuns eu, căci eram curios să văd cum arăta hruba, dar nobilul a şovăit o clipă, deşi până la urmă a venit cu noi, spre nenorocirea lui.

Atunci Guatemoc a luat o torţă şi a coborât în puţ cu ajutorul unei funii. Apoi a venit rândul meu; am coborât agăţat de funie ca un păianjen de firul său; coborâşul a durat mult, căci puţul era foarte adânc. În cele din urmă am ajuns lângă Guatemoc, în fundul puţului; acolo, *aşa* cum am văzut la lumina torţei aprinse din mâna lui, fusese ridicat un zid de cărămizi, până la înălţimea

unui om. Rezemată de acest zid şi de peretele puţului se afla o lespede uriaşă de piatră, sculptată şi acoperită cu scrierea în imagini a aztecilor. M-am uitat la imagini, pe care acum le puteam descifra uşor şi am văzut că era consemnată îngroparea comorii în primul an de domnie a lui Cuitlahuac, împărat al Mexicului, cuprinzând şi un blestem înfricoşător la adresa celui ce-ar îndrăzni să se atingă de ea. Mai departe, făcând unghi drept cu puţul, pornea un coridor, lung de zece paşi şi destul de înalt ca să poată pătrunde un om în el, care ducea la o hrubă mare cam cât încăperea asta unde stau acum şi scriu, la Ditchingham. La gura hrubei erau aşezate grămezi de cărămizi de *adobe* şi mortar, asemănătoare lespezilor de piatră cioplită din bolta aceea de la Sevilla, unde fusese zidită de vie Isabella de Siguenza.

— Cine a săpat hruba? am întrebat.

— Oameni care nu ştiau ce sapă – răspunse Guatemoc. Dar iată-l şi pe tovarăşul nostru. Acum, frate, te sfătuiesc să nu te arăţi uimit de nimic din ceea ce vei vedea şi fii sigur că am pricini întemeiate să fac tot ce voi face.

Înainte de a-i putea răspunde, nobilul aztec era lângă noi. Apoi cei de sus au început să coboare vasele şi sacii plini de aur şi nestemate şi cum ajungeau, unul câte unul, Guatemoc dădea drumul frânghiei şi le cerceta, iar nobilul aztec şi cu mine le împingeam prin coridor până în hrubă – aşa cum aici, în Anglia, se rostogoleşte un butoi cu bere. Două ceasuri şi mai bine am muncit, până când în cele din urmă totul a fost coborât. Ultimul sac, plin cu pietre preţioase, s-a desfăcut în timp ce era lăsat în jos şi a căzut peste noi ca o ploaie strălucitoare de nestemate. Din întâmplare, un colier cu smaralde de o neînchipuită mărime şi frumuseţe mi-a căzut pe cap, rămânându-mi atârnat de umeri.

— Păstrează-l, frate – râse Guatemoc – în amintirea acestei nopţii.

N-am aşteptat să-mi spună a doua oară şi am vârât colierul în sân. Îl am şi acum, iar o piatră din el – a doua ca mărime – am dăruit-o bunei noastre regine Elisabeta. Otomie l-a purtat ani în şir şi pentru această pricină va fi îngropat o dată cu mine, deşi are o valoare nepreţuită – cel puţin aşa spun cei ce se pricep la pietre preţioase. Dar, nepreţuit sau nu, este sortit să zacă în pământul cimitirului din Ditchingham şi fie ca acelaşi blestem care păzeşte comoara aztecilor să cadă şi asupra aceluia care îl va fura de pe oasele mele.

În sfârşit, am ieşit din hrubă şi, pătrunzând toţi trei în tunel, am început să clădim zidul de *adobe.* Când eram cam la o înălţime de două-trei picioare, Guatemoc s-a oprit din lucru şi mi-a cerut să ridic o torţă în sus. L-am ascultat, întrebându-mă ce dorea să vadă. Atunci s-a dat înapoi câţiva paşi şi i-a spus ceva nobilului aztec, însoţitorul nostru.

— Care este soarta trădătorilor descoperiţi, prietene? zise el cu un glas care, oricât ar fi fost de liniştit, răsuna teribil; şi, rostind acestea, îşi desfăcu de la şold măciuca de luptă încrustată cu cioburi de obsidian, care atârna de o curea.

Aztecul se făcu cenuşiu sub pielea-i întunecată şi începu să tremure de frică.

— Ce vrei să spui, prinţe? zise el cu glas sugrumat.

— Ştii prea bine ce vreau să spun – răspunse Guatemoc cu acelaşi glas teribil şi îşi ridică măciuca.

Atunci, cel care se ştia fără scăpare căzu în genunchi, cerşindu-i mila şi vaietele sale răsunau atât de înfiorătoare în locul acela pustiu de sub pământ, încât, de groază, era cât pe-aci să scap torţa din mână.

— De un duşman poate să-mi fie milă, dar de un trădător niciodată – rosti Guatemoc.

Şi răsucind măciuca în aer, o repezi asupra nobilului şi-l ucise dintr-o lovitură. Apoi, apucând leşul cu braţele-i puternice, îl aruncă în hrubă împreună cu comoara şi acolo a rămas, nemişcat şi înspăimântător, printre pietre preţioase şi aur, cu braţele răsucite întâmplător în jurul a două vase mari, ca şi cum ar fi vrut să le strângă la piept.

Am privit spre Guatemoc, întrebându-mă dacă nu cumva îmi sosise şi mie ceasul, căci ştiam prea bine că atunci când este îngropată o comoară, e bine să fie cât mai puţini care să-i cunoască secretul.

— Nu te teme, frate – zise Guatemoc. Acest om era un hoţ, un laş şi un trădător. Am aflat că a încercat de două ori să ne trădeze *teulilor.* Ba mai mult, avea de gând, dacă *teulii* se vor întoarce, să le dezvăluie locul unde am îngropat comoara şi să împartă cu ei prada. Toate acestea le-am aflat de la o femeie pe care el o credea iubita lui, dar care nu era decât o iscoadă pusă de noi să afle tainele inimii sale păcătoase. Acum n-are decât să se sature de aur – priveşte cum strânge aurul la piept chiar şi după ce-a murit. Nici măcar un alb n-ar putea să-l strângă la piept cu mai multă lăcomie. Ah, *teulule*, dacă acest pământ al

Anahuacului n-ar avea decât grâu pentru pâine, cremene şi cupru pentru vârfurile suliţelor şi ale săgeţilor, fiii lui ar fi rămas liberi pe vecie. Blestemat fie aurul, căci el este momeala care-i face pe aceşti rechini ai mării să vină şi să ne sfâşie gâtlejul. Blestemat fie, îţi spun şi fie să nu mai strălucească niciodată la lumina soarelui, să rămână pierdut pe veci!

Şi se apucă cu furie de lucru, ridicând în grabă zidul.

În scurt timp era aproape terminat; dar înainte de a aşeza ultimele lespezi – care aveau o formă pătrată, ca bucăţile de lut pe care le folosim la clădirea fermelor şi a caselor ţărăneşti în Norfolk – am vârât o torţă prin deschizătura rămasă şi am privit pentru ultima dată în hruba comorii, care era în acelaşi timp şi hruba morţii. Acolo se aflau nestematele strălucitoare; acolo, aşezat pe un vas, lucea capul de aur al lui Montezuma, ai cărui ochi de smaralde păreau să mă privească şi tot acolo, cu spatele rezemat de acelaşi vas, iar cu braţele încercuind altele două, se afla aztecul mort. Mi s-a părut deodată că nu era mort, căci ochii săi, care fuseseră închişi, erau acum deschişi şi se holbau la mine ca şi ochii de smarald ai statuii de aur de deasupra sa, numai că într-un chip mai înspăimântător.

În mare grabă am retras torţa şi-am sfârşit lucrul în tăcere. Când totul a fost gata, am pornit înapoi şi, ajungând la capătul coridorului, am privit în sus, tare bucuros să văd stelele strălucind pe cer deasupra mea. Apoi am făcut un ochi dublu la frânghie şi, la un semn, am fost ridicaţi în sus până am ajuns în dreptul muchiei de care era rezemată lespedea de marmură neagră – piatră funerară comorii lui Montezuma şi aztecului ce-şi doarme somnul de veci în mijlocul ei.

Ne-am opintit cu mâinile şi cu picioarele să împingem lespedea care stătea rezemată de zid până ce s-a prăvălit cu un zgomot înfundat şi, prinzându-se printre cărămizile pregătite s-o primească, a închis coridorul, astfel încât cei ce-ar încerca să intre ar trebui s-o arunce în aer cu praf de puşcă.

Pe urmă am fost traşi în sus şi-am ajuns cu bine deasupra.

Întrebând cineva unde era nobilul aztec care coborâse împreună cu noi, Guatemoc răspunse cu un aer întunecat:

— S-a gândit să rămână acolo şi să vegheze comoara, ca un credincios supus al împăratului, până când monarhul va veni s-o ia.

Iar cei care-l ascultau au dat din cap, înţelegând toţii.

Apoi oamenii s-au apucat să umple puţul îngust cu pământul

ce stătea pregătit şi-au muncit fără preget toată noaptea, dar la ivirea zorilor treaba încă nu era terminată. În cele din urmă, puţul a fost astupat şi unul dintre însoţitorii noştri a luat seminţe dintr-un săculeţ şi le-a împrăştiat pe pământ, sădind şi doi copăcei pe care-i adusese cu el şi mă gândesc că a făcut-o doar ca să însemne locul. După ce totul s-a sfârşit, am strâns frânghiile şi uneltele şi, urcându-ne în canoe, ne-am întors la Mexico. Între timp se făcuse ziuă, aşa că, după ce-am lăsat canoele la un debarcader dinafara oraşului, ne-am îndreptat spre casă câte unul sau câte doi, sperând să nu fim văzuţi de nimeni.

V-am povestit aici contribuţia mea la îngroparea comorii lui Montezuma, pentru care aveam să îndur în viitor tortura. Nu ştiu dacă cineva va ajunge vreodată s-o dezgroape, dar până în ziua când am părăsit pământul Anahuacului taina fusese păstrată şi cred că la vremea aceea, în afară de mine, toţi cei care luaseră parte la ascunderea ei erau morţi. Ultima dată când m-am dus la Mexico am trecut prin acel loc şi l-am recunoscut după copăceii care crescuseră înalţi şi falnici şi cum eram însoţit de spanioli am jurat în sinea mea că nu-i voi ajuta niciodată să pună mâna pe comoară. De aceea nu dezvălui nici acum, deşi-l cunosc foarte bine, locul unde zace îngropată comoara, împreună cu oasele trădătorului, gândindu-mă că rândurile aşternute aici ar putea cădea pe mâinile vreunuia din neamul lor.

Înainte de a povesti mai departe despre asediul Mexicului, ţin să mai spun că eu şi cu Otomie, soţia mea, ne-am dus în mijlocul poporului din Otomie şi i-am câştigat pe mulţi dintre ei de partea coroanei aztece. Căci trebuie să ştiţi, dacă povestirea mea n-a lămurit încă acest lucru, că imperiul aztec nu era format dintr-un singur popor, ci era clădit din mai multe neamuri, având în jur alte triburi, unele aliate, sau supuse, iar altele duşmane de moarte. Astfel, tlaxcalanii, de pildă, erau un popor puţin numeros, dar tare războinic, avându-şi aşezările pe coastă şi datorită ajutorului lor a izbutit Cortez să-i biruie pe Montezuma şi Guatemoc. Dincolo de tlaxcalani, mai spre apus, se afla marele popor din Otomie, care trăia în inima munţilor. Erau oameni mai viteji decât aztecii, care vorbeau altă limbă şi erau de un alt neam, format din mai multe clanuri. Uneori fuseseră supuşi marelui imperiu aztec, alteori aliaţi cu el, iar alteori purtaseră război pe faţă cu acesta, aflându-se în strânsă prietenie cu tlaxcalanii. Pentru a strânge mai mult legăturile dintre azteci şi

poporul din Otomie, care reprezenta pentru locuitorii Anahuacului cam ceea ce reprezintă clanurile scoţiene pentru poporul englez, Montezuma luase de soţie pe fiica şi singura moştenitoare a marelui lor şef sau rege. Această înaltă doamnă murise la naşterea copilei ei, prinţesa Otomie, devenită soţia mea, în vinele căreia curgea sângele regesc al casei domnitoare din Otomie. Dar deşi de un rang atât de mare în ţara mamei ei, Otomie nu fusese acolo decât de două ori, pe când era o copilă. Totuşi le cunoştea bine limba şi obiceiurile întrucât avusese doici şi dascăli din triburile lor; în fiecare an primea un tribut destul de mare de la aceste triburi, asupra cărora exercita multe drepturi regeşti, acordate mai degrabă ei decât tatălui ei, Montezuma.

După cum am mai spus, câteva clanuri din Otomie se alăturaseră tlaxcalanilor şi, ca aliaţi ai acestora, luaseră parte la război alături de spanioli. S-a hotărât deci, cu prilejul unui sfat solemn, ca Otomie şi cu mine, care eram soţul ei, să mergem în solie în capitala ţării lor, cunoscută sub numele de Cetatea Pinilor şi să încercăm să-i câştigăm din nou de partea aztecilor.

Aşadar, după ce s-au trimis crainici ca să ne vestească sosirea, am pornit la drum, fără a şti cum vom fi primiţi la capătul călătoriei. Opt zile a durat călătoria, care s-a desfăşurat cu mare pompă şi cu alai din ce în ce mai mare, căci aflând triburile din Otomie că însăşi prinţesa lor avea să sosească, aducând cu acest prilej şi pe soţul ei, un *teul* ce îmbrăţişase cauza aztecilor, veniră să îngroaşe alaiul, astfel încât, înainte de a ajunge la Cetatea Pinilor, ne însoţea o adevărată oaste de cel puţin zece mii de munteni, bărbaţi înalţi şi sălbatici, care înaintau în ritmul unei muzici barbare. Nu schimbasem însă cu ei şi cu şefii lor nici o vorbă, în afară de saluturile formale, deşi în fiecare dimineaţă când porneam la drum, Otomie într-un palanchin, iar eu pe un cal prins de la spanioli, scoteau strigăte de salut care făceau să răsune munţii. Cu cât înaintam, cu atât locurile, ca şi oamenii, erau mai frumoase şi mai sălbatice, căci acum treceam prin păduri de stejari şi pini, prin locuri pline de ferigi şi felurite plante minunate. Uneori trebuia să trecem peste râuri mari, cu apele limpezi, alteori prin trecători şi chei de munte – dar cu fiecare ceas urcam tot mai sus, până când clima începu să semene cu cea din Anglia, numai că văzduhul era mult mai curat şi mai luminos. În cele din urmă, în a opta zi, am ajuns la o trecătoare săpată între nişte stânci roşii, pe alocuri atât de îngustă, încât abia dacă puteau păşi alături trei călăreţi. Această

trecătoare, lungă de vreo opt kilometri, constituie principalul drum spre Cetatea Pinilor, în afară doar de cărări înguste, ascunse în munţi; de fiecare parte se înălţau pereţi prăpăstioşi, până la trei-patru sute de metri.

— Iată un loc unde o sută de oameni ar putea ţine piept unei oştiri întregi – am zis către Otomie, fără să ştiu că într-o bună zi va trebui să fac eu însumi treaba asta.

După puţin timp, trecătoarea cotea şi mi-am oprit calul, încremenit de uimire, căci în faţa mea se aşternea Cetatea Pinilor, în toată splendoarea ei. Oraşul se întindea ca într-o farfurie, câmpia putând măsura cam douăzeci de kilometri în curmeziş, înconjurată de jur împrejur de munţi îmbrăcaţi până la vârf cu păduri de stejar şi cedru. Doar în spatele oraşului, chiar în mijlocul inelului de munţi, se înălţa un masiv care nu era verde de frunziş, ci negru de lavă, încununat la vârf cu albeaţa zăpezii, de unde ziua se ridica o coloană de fum, iar noaptea – una de foc. Acesta era vulcanul Xaca, sau Regina şi deşi nu e la fel de semeţ ca fraţii săi Orizaba, Popocatepetl şi Ixtac, mie mi se pare mai frumos decât toţi, atât datorită formei sale desăvârşite, cât şi culorilor – purpuriu şi albastru – pe care le au flăcările trimise în sus în timpul nopţii sau când izbucneşte. Poporul din Otomie îl adora ca pe un zeu, oferindu-i jertfe omeneşti, ceea ce nici nu este de mirare, căci de câteva ori lava se scurgea pe coastele lui, tăia cărare chiar prin Cetatea Pinilor. Era socotit nu numai sfânt, ci şi bântuit de duhuri, astfel încât nimeni nu îndrăznea să-i calce vârful acoperit de zăpadă. Şi totuşi am fost sortit să-i urc înălţimile – eu şi cu încă cineva.

Înconjurată de acest inel de munţi şi vegheată de sus de puternicul Xaca, îmbrăcat în mantia-i de zăpadă, cu pălăria-i de fum şi coroana-i de foc, se întinde, sau mai curând se întindea, Cetatea Pinilor – căci astăzi nu mai este decât ruină, sau cel puţin astfel am părăsit-o eu. Oraşul în sine nu era atât de mare ca altele pe care le-am văzut în Anahuac, având doar o populaţie de vreo treizeci şi cinci de mii de suflete, deoarece poporului din Otomie, fiind neam de munteni, nu-i prea plăcea să trăiască în oraşe. Dar dacă nu era mare, era cel mai frumos dintre toate oraşele indiene, cu uliţe drepte care se întâlneau ca nişte raze în piaţa din mijlocul său. De-a lungul uliţelor se ridicau case, înconjurate de grădini, durate în cea mai mare parte din lespezi şi bucăţi de lavă, prinse cu un fel de ciment de var alb. În mijlocul pieţei se înălţa un *teocalli,* adică piramida pentru

ritualuri, în vârful căreia se aflau altare împodobite cu şiraguri de cranii şi chiar în faţa lui era palatul în care trăiseră strămoşii Otomiei – o clădire lungă, scundă şi foarte veche, cu multe curţi, sculptată peste tot cu şerpi şi idoli rânjiţi. Atât în construcţia palatului, cât şi a piramidei era încrustată o piatră albă, extrem de frumoasă, care strălucea ca argintul în lumina soarelui, contrastând puternic cu celelalte case, negricioase, construite din lavă.

Aşa arăta Cetatea Pinilor când am văzut-o pentru prima dată. Când am văzut-o ultima oară, era doar o ruină fumegândă şi-mi închipui că acum este doar lăcaşul liliecilor şi al şacalilor, „căminul bufniţelor”, în care „domnia ruinelor s-a întins şi pietrele pustietăţii îi umplu uliţele”.

Ieşind din trecătoare, am mers câteva mile pe câmpia netedă, cultivată peste tot cu porumb, *maguey,* adică aloe şi cu alte plante, până am ajuns la una din cele patru porţi ale cetăţii. Am intrat prin ea şi am văzut că acoperişurile în formă de terasă erau înţesate, de fiecare parte a uliţelor largi, cu sute de femei şi copii, care ne aruncau flori în timp ce treceam şi strigau: „Bun venit, prinţesă! Bun venit, Otomie, prinţesă de Otomie!” Şi când, în cele din urmă, am ajuns în piaţa cea mare, se părea că oamenii din întreg Anahuacul se strânseseră acolo, repetând cu toţii strigătul: „Bun venit, Otomie, prinţesă de Otomie!” încât întreg pământul răsuna de urale. Oamenii mă salutau şi pe mine, în timp ce treceam, atingând pământul cu mâna dreaptă, apoi ridicând-o deasupra capului, dar cred că ceea ce le pricinuia mai multă uimire decât fiinţa mea era calul, căci cei mai mulţi dintre ei nu văzuseră niciodată un cal şi-l socoteau un fel de monstru sau demon. Ne-am continuat astfel drumul prin mulţimea de oameni care strigau, urmaţi şi precedaţi de mii de războinici, mulţi dintre ei gătiţi în haine strălucitoare, de pene şi purtând steaguri brodate, până când am trecut pe lângă piramidă şi mi-am dat seama că preoţii tocmai se îndeletniceau cu meseria lor sângeroasă. În sfârşit, am ajuns la porţile palatului şi aici, într-o încăpere ciudată, decorată cu demoni care rânjeau, am avut câteva clipe de răgaz.

A doua zi, în marea sală a palatului, s-a ţinut un sfat al şefilor şi căpeteniilor de triburi din Otomie, în număr de o sută şi mai bine. Când s-au adunat cu toţii, am sosit şi noi, Otomie în veşminte împărăteşti şi arătând nespus de frumoasă, iar eu

îmbrăcat ca un nobil aztec şi sfatul s-a ridicat în picioare, să ne salute. Otomie le-a cerut să se aşeze şi le-a vorbit astfel:

— Ascultaţi-mă, căpetenii şi conducători de oşti din neamul mamei mele. Sunt prinţesa voastră, prin dreptul sângelui, ultima dintr-un neam regesc care vă conduce din vremuri străvechi şi mai sunt şi fiica lui Montezuma, marele împărat al Anahuacului, acum mort pentru noi, însă trăind în veci în Casele Soarelui. Dar mai întâi vreau să vi-l arăt pe soţul meu, nobilul *teul* căruia i-am fost dată de soţie pe când întruchipa spiritul zeului Tezcat şi cu care, după ce a trecut pe la altarul zeului, fiind ales de ceruri să ne ajute în război, m-am căsătorit din nou, după datina pământească şi prin voinţa fraţilor mei de sânge. Aflaţi, şefi şi căpetenii, că acest nobil, soţul meu, nu este din sângele nostru indian, dar nici nu este cu totul din sângele *teulilor* cu care suntem în război; ci mai curând din acela al adevăraţilor fii ai lui Quetzal, care trăiesc dincolo de o îndepărtată mare din miazănoapte şi care sunt duşmanii *teulilor.* Şi fiind duşmanii *teulilor,* soţul meu este şi el duşmanul lor. Şi aşa cum fără îndoială aţi auzit, dintre toate faptele de arme săvârşite în noaptea aceea când i-am nimicit pe *teuli,* nici una nu a fost mai vitează ca a sa, el fiind, de asemenea, cel care a descoperit primul retragerea lor.

…O, voi, şefi şi căpetenii ale marelui şi străvechiului popor din Otomie, eu, prinţesa voastră, am fost trimisă la voi de Cuitlahuac, împăratul meu şi-al vostru, împreună cu soţul meu, să vă cer ajutorul. Cu mâhnire a auzit împăratul nostru şi eu de asemeni am auzit cu mare ruşine, că mulţi războinici din neamul nostru s-au alăturat duşmanilor din totdeauna ai aztecilor – tlaxcalanii – în alianţa lor spurcată cu *teulii.* Acum, albii sunt înfrânţi pentru o vreme, dar au simţit gustul aurului pe care-l râvnesc şi se vor întoarce, ca albinele la o floare căreia i-au gustat nectarul. Se vor întoarce, deşi singuri nu vor putea nimici niciodată gloria Tenochtitlanului. Dar ce se va întâmpla dacă împreună cu ei vor veni mii şi zeci de mii de indieni? Ştiu bine că în aceste vremuri tulburi, când tronurile se prăbuşesc, când cerul este plin de prevestiri şi înşişi zeii par neputincioşi, sunt mulţi care vor voi să se folosească de împrejurări şi să întoarcă lucrurile spre câştigul lor. Sunt mulţi oameni şi sunt şi triburi întregi care nu uită vechile războaie şi nedreptăţile trecute, strigând: „Sosit-a ceasul răzbunării! Să ne amintim de văduvele pe care le-au făcut lăncile aztece, de tributul pe care l-au stors

din sărăcia noastră ca să-şi mărească bogăţia lor şi de prizonierii care au pierit pe altarele lor de sacrificiu!”… Nu-i aşa? Din păcate, aşa e şi nu mă miră. Vă cer totuşi să nu uitaţi un lucru: şi anume că jugul care vreţi să fie pus, cu ajutorul vostru, pe grumazul reginei cetăţilor nu vă va ocoli nici pe voi. Oameni nechibzuiţi, credeţi oaie că veţi fi cruţaţi atunci când, cu sprijinul vostru, Tenochtitlanul va ajunge o ruină şi aztecii nu vor mai fi un popor? Vă spun că nu! Bâtele de care se folosesc *teulii* ca să nimicească viaţa Tenochtitlanului vor fi frânte una câte una şi aruncate în foc. Dacă aztecii vor fi învinşi, atunci, mai curând sau mai târziu, va cădea fiecare trib din această ţară întinsă. Oamenii vor fi omorâţi, cetăţile călcate în picioare, bogăţiile smulse, iar copiii vor mânca pâinea sclaviei şi vor bea apa amară a durerii. Alegeţi, o, voi, bărbaţi şi femei din Otomie! Vreţi să trăiţi alături de oameni cu aceleaşi obiceiuri din aceeaşi ţară cu voi, deşi uneori au fost duşmanii voştri, sau vreţi să vă daţi pe mâna străinilor? Alegeţi, deci, bărbaţi şi femei din Otomie şi aflaţi că alegerea voastră şi a celorlalţi oameni din Anahuac va hotărî soarta Anahuacului. Sunt prinţesa voastră şi aveţi datoria să mă ascultaţi, dar astăzi nu vă voi da nici o poruncă. Vă sfătuiesc doar să alegeţi între prietenia aztecilor şi jugul *teulilor şi* fie ca zeul zeilor, cel atotputernic, zeul nevăzut, să vă călăuzească alegerea!

Otomie tăcu şi un murmur de aprobare trecu de jur împrejurul sălii. Vai, de ce nu pot reda tot focul cuvintelor ei şi nici descrie demnitatea şi drăgălăşenia fiinţei ei, aşa cum era în momentele acelea!

Vorbele ei au mers drept la inimă căpeteniilor neînduplecate care ascultau. Mulţi dintre ei îi priveau cu dispreţ pe azteci, socotindu-i un popor muieratic din regiunea câmpiilor şi a lacurilor, un popor de neguţători. Mulţi le purtau o duşmănie sângeroasă, care dura de generaţii. Au înţeles însă că prinţesa lor spunea adevărul şi că izbânda *teulilor* în Tenochtitlan va însemna izbânda asupra tuturor oraşelor de pe cuprinsul ţării. De aceea au făcut alegerea pe loc, deşi în zilele ce aveau să urmeze, în încordarea înfrângerii şi a tulburărilor, mulţi dintre ei aveau să dea înapoi, după cum este felul oamenilor.

Atunci însă, după ce se sfătuiră între ei, purtătorul lor de cuvânt strigă:

— Otomie, am ales. Prinţesă, vorbele tale ne-au câştigat. Trecem de partea aztecilor şi vom lupta până la cel din urmă

pentru a scăpa de *teuli.*

— Ştiu acum că sunteţi într-adevăr poporul meu şi că sunt cu adevărat prinţesa voastră – răspunse Otomie. Căci la fel ar fi vorbit, într-o împrejurare ca aceasta, toţi marii bărbaţi din trecut, strămoşii mei, căpeteniile voastre. Fie ca niciodată să nu vă pară rău de alegerea pe care aţi făcut-o, fraţi ai mei, oameni din Otomie!

Când am părăsit Cetatea Pinilor, îi duceam lui Cuitlahuac, marele împărat, făgăduiala unei oştiri de douăzeci de mii de oameni, care se legau să-l slujească până la moarte în războiul său împotriva spaniolilor.

CAPITOLUL XXVI

ÎNCORONAREA LUI GUATEMOC

Sfârşindu-se deci treburile pe care le avusesem în mijlocul poporului din Otomie, ne-am întors în oraşul Tenochtitlan, unde am ajuns cu bine după o lipsă de o lună şi o zi. Destul de puţin şi totuşi suficient de mult pentru ca, între timp, alte necazuri să se fi abătut asupra acestui nefericit oraş. Căci Atotputernicul adăugase povara altor nenorociri la grumazul lui. După moartea prin spada omului alb, urma acum moartea sub alt chip. Căci spaniolii aduseseră cu ei, din Europa, o boală urâtă şi vărsatul bântuia acum în toată ţara.

Zi de zi, oamenii piereau cu miile; fiind necunoscători ai acestei boli, încercau s-o vindece turnând apă rece pe trupurile celor atinşi, astfel încât fierbinţeala pătrundea până în organele vitale şi în două zile cei mai mulţi dintre ei mureau[27]. Era o jale să vezi cum rătăceau încoace şi încolo pe străzi, înnebuniţi de suferinţă, împrăştiind molima peste tot. Mureau în case, zăceau morţi cu grămezile prin pieţe, aşteptând să fie îngropaţi, căci boala îşi întinsese aripa neagră asupra tuturor şi înşişi preoţii din altar erau loviţi, în timp ce sacrificau copii pentru a potoli mânia zeilor. Dar nenorocirea cea mai mare era că fusese doborât însuşi Cuitlahuac, marele împărat şi când am ajuns în oraş trăgea să moară. A ţinut totuşi să ne vadă şi a trimis poruncă să fim aduşi la căpătâiul său. În zadar am rugat-o pe Otomie să nu dea ascultare rugăminţii; a râs fără teamă de spaima mea şi mi-a spus:

— Cum, vrei adică să dau înapoi de la ceva ce tu, soţul meu, vei înfrunta? Vino, să mergem şi să-i spunem cum ne-am îndeplinit solia. Dacă boala mă va cuprinde şi pe mine şi am să mor, va fi din pricină că mi-a sosit ceasul.

Aşa că ne-am dus în camera în care zăcea Cuitlahuac, acoperit

---

[27] Acest tratament îl aplică şi în zilele noastre indienii din Mexic şi – dacă scriitorul poate da crezare celor ce se spun în această ţară – adesea bolnavii se vindeca astfel, (n.a.).

cu un cearşaf, ca şi cum ar fi fost mort, având în jurul lui cădelniţe de aur în care ardea tămâie. Când am intrat, se afla într-o stare de toropeală, dar îndată s-a trezit şi i s-a spus că eram acolo.

— Bun venit, nepoată – zise el vorbind prin cearşaf, cu glas înăbuşit. Mă găseşti într-o stare jalnică, căci zilele îmi sunt numărate. Molima *teulilor* îi ucide pe cei cruţaţi de săbiile lor. În curând va trebui să alegeţi un alt conducător, aşa cum şi eu am fost ales în locul tatălui tău. Nu-mi pare rău, căci asupra altuia va apăsa gloria ca şi povara ultimei lupte a aztecilor. Spune-mi, nepoată, ce-ai făcut, dar spune repede. Ce-au hotărât triburile din Otomie, vasalii tăi?

— Mărite stăpâne – răspunse Otomie, vorbind cu umilinţă şi ţinându-şi capul plecat – fie ca boala să te părăsească şi să trăieşti ca să domneşti mulţi ani asupra noastră! Mărite stăpâne, soţul meu şi cu mine am câştigat cea mai mare parte a poporului din Otomie de partea noastră. O oştire de douăzeci de mii de munteni îţi aşteaptă poruncile şi dacă ei vor cădea, vor mai sosi şi alţii.

— Aţi făcut treabă bună, fiică a lui Montezuma şi tu, omule alb – răspunse cu glasul pierit monarhul muribund. Zeii au fost înţelepţi când nu v-au primit jertfele pe piatra de sacrificiu, iar eu am fost nechibzuit atunci când am vrut să te ucid, *teulule*... Şi acum vă spun, vouă şi tuturor celorlalţi, să fiţi cu inima neclintită şi dacă trebuie să muriţi, să muriţi cu cinste. Lupta continuă, dar n-am să mai iau parte la ea şi cine poate şti cum se vor sfârşi toate?

Rămase câteva clipe tăcut, apoi, dintr-o dată, ca şi cum ar fi avut o vedenie, îşi smulse cearşaful de pe faţă şi se ridică în capul oaselor – o arătare groaznică la vedere, căci boala îl desfigurase cumplit.

— Vai şi vai! se tângui el. Văd uliţele Tenochtitlanului roşii de sânge şi foc, văd morţii îngrămădiţi în mormane şi caii *teulilor* călcându-i în picioare. Îl văd pe Marele Spirit al poporului meu – are grumazul împovărat de lanţuri – şi-i aud glasul suspinând. Nenorocirile se abat asupra copiilor din cauza păcatelor părinţilor lor. O, popor al Anahuacului, pe care te-aş fi îngrijit precum vulturul îşi îngrijeşte puii, eşti blestemat şi osândit pe veci! Iadul îşi cască porţile să te înghită şi pământul te respinge din cauza păcatelor tale, iar ceea ce va rămâne va zace în robie, generaţie de generaţie, până se va împlini răzbunarea!

După ce strigă astfel din toate puterile, Cuitlahuac căzu iarăşi pe perne şi înainte ca vraciul înspăimântat care-l îngrijea să poată să-i ridice capul, trecuse dincolo de hotarele acestei lumi şi scăpase de necazurile ei. Dar vorbele pe care le rostise au rămas neşterse în inimile celor care le-au auzit, fiind împărtăşite numai lui Guatemoc, care nu fusese de faţă.

Aşadar, în faţa mea şi a Otomiei a murit Cuitlahuac, marele împărat al aztecilor, după ce domnise doar cincisprezece săptămâni. Din nou întregul popor şi-a jelit căpetenia, cel mai mare dintre miile de fii ai săi pe care molima i-a secerat o dată cu el, purtându-i către Casele Soarelui, sau poate către bezna de dincolo de Stele.

Dar ţara n-a rămas mult timp cernită, căci în iureşul întâmplărilor era nevoie să fie încoronat un nou împărat, care să ia conducerea armatelor şi să cârmuiască poporul. De aceea, chiar a doua zi după înmormântarea lui Cuitlahuac s-a întrunit sfatul celor patru mari electori, fiind chemaţi de asemenea şi alţi nobili şi prinţi mai mici, în număr de trei sute, printre care mă aflam şi eu, prin dreptul rangului meu de comandant de oaste şi soţ al prinţesei Otomie. N-a fost nevoie să se vorbească prea mult, căci, deşi au fost amintite câteva nume, prinţii ştiau că nu era decât un singur om care, prin naştere, prin curajul şi nobleţea spiritului său, era cel mai potrivit pentru a se îngriji de soarta ţării. Acest om era Guatemoc, prietenul şi fratele meu de sânge, nepotul ultimilor doi mari împăraţi, care era căsătorit cu sora soţiei mele, Tecuichpo, fiica lui Montezuma. Toţi ştiau aceasta, zic, dar, lucru ciudat, singurul care n-o ştia era chiar Guatemoc, căci în timp ce luam loc în mijlocul sfetnicilor, el pomeni numele a doi prinţi, spunând că, fără îndoială, alegerea va cădea asupra unuia din ei.

De neuitat a rămas pentru mine imaginea acelei adunări solemne, cu cei patru mari electori îmbrăcaţi în veşminte minunate şi sfatul care avea să confirme alegerea – trei sute de nobili şi prinţi de rang mai mic, care stăteau în afara cercului, dar ascultând tot ce se vorbea! Şi cât de solemnă a sunat rugăciunea marelui preot, care, îmbrăcat în veşminte negre, părea o pată de cerneală aruncată pe o strălucire de aur. Lată cum suna ruga sa:

— O, zeu, tu care eşti pretutindeni şi vezi totul ştii că împăratul nostru Cuitlahuac a venit la tine. Aşezatu-l-ai sub scaunul de sub picioarele tale şi acolo şi-a găsit odihna. Căci

urmând drumul pe care va trebui să-l urmăm într-o zi cu toţii, a ajuns la lăcaşurile împărăteşti ale morţilor noştri, în casa umbrelor veşnice, unde nimeni nu-l va tulbura şi s-a cufundat în somnul de veci. Scurta sa trudă pe acest pământ s-a împlinit şi, plin de păcate şi suferinţe, a ajuns acum la tine. Bucuriile i-au atins buzele, dar nu s-a înfruptat din ele; gloria împărătească i-a trecut prin faţa ochilor ca nebunia unui vis. Cu lacrimi şi cu rugăciuni şi-a ridicat povara către tine şi a pus-o la picioarele tale cu bucurie. Unde s-au dus strămoşii săi, într-acolo i-a urmat şi el, în locurile de unde nu se mai poate întoarce. Focul nostru este cenuşă şi lumina noastră este întuneric. Cei care au purtat înaintea lui purpura împărătească i-au lăsat moştenire povara grea de îndurat a cârmuirii, iar acum o lasă şi el moştenire altuia. Şi nu poate să nu-ţi aducă laudă, ţie, împărat al împăraţilor şi stăpân al stelelor, singur în măreţia ta, că i-ai ridicat de pe umeri o povară atât de grea şi de pe frunte coroana de suferinţe, răsplătindu-i războiul cu pace şi truda cu odihnă.

„O, zeu al nădejdilor noastre, alege acum dintre slugile tale pe cel care să-i urmeze, un om după voia ta, care să n-aibă teamă şi nici şovăială, care să trudească din greu şi să nu ostenească şi care să aibă grijă de poporul tău ca o mamă de copiii ei. Stăpân al stăpânilor, acordă-i binecuvântarea ta lui Guatemoc, căci el este cel pe care l-am ales. Unge-l în slujba ta şi, ca preot al tău, ţine-l pe tronul tău pământesc cât timp va fi în viaţă. Ajută-l să pună piciorul pe grumazul duşmanilor, să-ţi înalţe slava, să-ţi proclame cultul şi să ocrotească împărăţia. Astfel mă rog eu ţie în numele poporului, o, zeu mărit. Facă-se voia ta!”

După ce marele preot îşi sfârşi rugăciunea, primul dintre cei patru mari electori se ridică, spunând:

— Guatemoc, în numele zeului şi prin glasul poporului din Anahuac, te chemăm pe tronul Anahuacului. Să trăieşti ani mulţi şi să domneşti cu dreptate şi fie ca a ta să fie slava de a-i arunca în mare pe duşmanii ce vor să ne distrugă. Te salut, Guatemoc, mare împărat al aztecilor şi al triburilor vasale!

Şi toţi cei trei sute de sfetnici ai adunării strigară cu glas tunător: „Te salutăm, Guatemoc, mare împărat!”

Atunci prinţul Guatemoc făcu un pas înainte şi vorbi:

— Voi, preanobili electori şi voi, prinţi, căpetenii, nobili şi comandanţi de oşti din sfat, ascultaţi! Martori îmi sunt zeii că, atunci când am intrat în această sală, nici nu bănuiam măcar că mă aşteaptă o cinste atât de înaltă ca aceea pe care vreţi să mi-

o faceţi. Şi iarăşi, martori îmi sunt zeii că, dacă viaţa mea mi-ar aparţine şi n-ar fi de mult dăruită poporului meu, v-aş spune: „Căutaţi şi găsiţi pe altul, mai demn de a se aşeza pe tron”. Dar viaţa mea nu-mi aparţine. Anahuacul îşi cheamă fiul şi nu pot să nu ascult de această chemare. Un război pe viaţă şi pe moarte ne ameninţă ţara şi oare am dreptul să dau înapoi, când braţul meu are tăria să lovească, iar mintea puterea să plănuiască? Nu. Acum şi pe viitor, mă leg să rămân în slujba ţării mele şi să lupt împotriva *teulilor.* Nu voi face pace cu ei şi nu voi găsi odihnă până nu vor fi aruncaţi înapoi de unde au venit, sau până când eu însumi nu voi zăcea mort sub săbiile lor. Nimeni n-ar putea spune ce gânduri au zeii faţă de noi, poate ne aşteaptă izbânda sau poate pieirea, dar, fie victorie, fie moarte, să facem un legământ sfânt împreună, popor al meu şi fraţi ai mei. Să jurăm că vom lupta împotriva *teulilor* şi a trădătorilor care-i aţâţă, pentru cetăţile, pentru căminele şi pentru altarele noastre; să nu încetăm lupta până când cetăţile vor fi o ruină fumegândă, până când căminele vor fi pline de morţii lor. Iar altarele se vor înroşi de sângele adoratorilor lor. Astfel, dacă ne este scris să biruim, victoria va fi sigură, iar dacă suntem sortiţi să fim învinşi, cel puţin cei ce vor trăi după noi vor avea ce să povestească. Juraţi, popor al meu şi fraţi ai mei?

— Jurăm! strigară cu toţii.

— Bine – zise Guatemoc. Şi acum, fie ca ocara veşnică să-l acopere pe cel care-şi va călca jurământul!

Astfel a fost ales pe tronul strămoşilor săi Guatemoc, ultimul şi cel mai mare dintre împăraţii aztecilor. Din fericire pentru el, nu putea să prevadă ziua îngrozitoare când el, cel mai nobil dintre oameni, urma să-şi găsească o moarte ruşinoasă în mâinile *teulilor.* Şi totuşi aşa s-a întâmplat, căci soarta acestei ţări lovea pe toţi deopotrivă şi cu cât avea cineva un rang mai mare, cu atât mai necruţătoare îi era soarta.

După ce totul s-a sfârşit, m-am grăbit spre palat ca să-i povestesc Otomiei ce se întâmplase, dar am găsit-o în camera noastră de culcare, zăcând pe pat.

— Ce te doare, Otomie? am întrebat-o.

— Vai, soţul meu – răspunse ea – m-a lovit molima şi pe mine. Nu te apropia, rogu-te, nu te apropia. Lasă-mă să fiu îngrijită de femei. Să nu-ţi pui în primejdie viaţa pentru mine, iubitule.

— Linişteşte-te – i-am spus şi m-am apropiat de ea.

Era adevărul adevărat, căci eram medic şi cunoşteam bine semnele bolii. Şi dacă n-ar fi fost dibăcia mea, Otomie ar fi murit. Căci trei săptămâni la rând m-am luptat cu boala la căpătâiul ei, dar până la urmă am ieşit biruitor. Fierbinţeala a scăzut şi mulţumită îngrijirilor pe care i le-am dat nu i-a rămas nici un semn pe faţa-i frumoasă. Timp de opt zile, mintea i-a rătăcit fără încetare şi atunci am aflat cât de adâncă şi de totală era dragostea ei pentru mine. Căci în tot acest răstimp, n-a făcut altceva, în aiurelile fierbinţelii, decât să vorbească despre mine, dezvăluind astfel spaima ascunsă a inimii ei – că aş putea înceta să mai ţin la ea, că m-aş putea sătura de frumuseţea şi dragostea ei, părăsind-o, că „fata cu nume de floare”, cum o numea ea pe Lily[28], deşi aflată peste mări şi ţări, ar putea să mă atragă din nou înapoi prin magia ei; cam aşa aiura în timpul bolii. În cele din urmă şi-a revenit şi a vorbit, spunând:

— Cât timp am zăcut bolnavă, dragul meu?

I-am răspuns. Atunci ea m-a întrebat:

— Şi în toată vremea asta m-ai îngrijit, deşi ştiai cât de cumplită e boala?

— Da, Otomie, te-am îngrijit.

— Oare cu ce-am meritat să fii atât de bun cu mine? murmură ea. Apoi un gând îngrozitor păru că o loveşte, căci gemu ca de grea suferinţă şi zise: O oglindă! Repede, adu-mi o oglindă!

I-am dat una şi, ridicându-se într-un cot şi-a cercetat cu nerăbdare faţa în lumina slabă din odaia întunecoasă, apoi a lăsat jos oglinda de aur lustruit şi s-a lăsat să cadă pe spate, scoţând un suspin de uşurare.

— Mi-era teamă. Oh, ce teamă mi-era că am rămas pocită, ca toţi cei loviţi de molimă şi că n-o să mă mai iubeşti! Dacă s-ar fi întâmplat aşa, mai bine muream…

— E păcat să vorbeşti aşa. Crezi oare că iubirea poate să moară din pricina câtorva semne?

— Da – răspunse Otomie – căci aşa este iubirea unui bărbat, nu ca iubirea mea. Dacă aş fi rămas desfigurată – ah! Mă înfior când mă gândesc – n-ar fi trecut anul şi-ai fi ajuns să mă urăşti. Poate că n-ar fi fost aşa cu cealaltă, cu fata cea frumoasă de departe, dar pe mine m-ai fi urât. O ştiu bine, deşi mai ştiu încă un lucru, că n-aş fi trăit până să ajung să-ţi simt ura. Oh! Îţi sunt atât de recunoscătoare, atât de recunoscătoare!

După ce am lăsat-o singură, am stat şi m-am minunat de

[28] În limba engleză, Lily înseamnă crin.

marea dragoste pe care mi-o purta; mă întrebam de asemeni dacă era adevăr în vorbele ei şi dacă inima unui bărbat poate să fie atât de nerecunoscătoare şi de josnică. Dacă într-adevăr Otomie ar fi fost acum ca mulţi dintre cei ce treceau în vremea aceea pe uliţele Tenochtitlanului, cu faţa pocită, plină de semne, fără păr şi cu globurile ochilor oarbe şi albe, m-aş fi îndepărtat oare de ea? Nu ştiu şi-i mulţumesc cerului că nu mi-a pus astfel la încercare statornicia. De ceva sunt însă încredinţat: dacă eu aş fi fost acela care m-aş fi îmbolnăvit, chiar şi de lepră, Otomie nu s-ar fi îndepărtat de mine.

Pe urmă Otomie şi-a revenit din boala cea grea şi la scurt timp după aceea molima dispăruse din Tenoehtitlan. Aveam multe treburi acum, căci alegerea lui Guatemoc – prietenul şi fratele meu de sânge – ca împărat al Anahuacului mi-a adus şi mie o mare ridicare în rang, fiind numit căpetenie de oşti şi unul dintre sfetnicii de seamă ai monarhului. Şi nu mă cruţam de loc în slujba asta, ci munceam zi şi noapte, pregătind cetatea pentru asediu şi rânduind trupele de luptă, mai ales oastea din Otomie, care venise, după cum fusese făgăduit şi care număra douăzeci de mii de oameni. Munca era cu adevărat grea, căci triburile indiene nu ştiau ce este disciplina şi spiritul de unitate, fără de care numărul lor era de mic folos într-un război cu albii. De asemeni, exista multă pizmă între căpetenii, care trebuia îndepărtată; chiar eu însumi eram pizmuit de mulţi. Trebuie să spun, de asemeni, că multe triburi au folosit acest prilej, adică nenorocirile care-i loviseră pe azteci, pentru a se scutura de supunere sau vasalitate şi chiar dacă nu se alăturau spaniolilor, rămâneau deoparte, aşteptând războiul. Totuşi, noi nu conteneam munca, împărţind oştirile în cete, după chipul celor din Europa şi aşezându-le pe fiecare într-o tabără, învăţând oamenii să folosească mai bine armele, aducând în oraş provizii pentru asediu şi căutând ca fiecare să-şi merite hrana; doar un singur om din Tenochtitlan trudea mai mult decât mine şi acesta era Guatemoc, marele împărat, care nu se odihnea nici zi, nici noapte. În ceea ce mă priveşte, am încercat chiar să fac praf de puşcă, cu sulf pe care l-am adus din gura vulcanului Popocatepetl, dar neavând cunoştinţe în acest meşteşug, n-am izbutit. De fapt, chiar dacă aş fi izbutit nu ne-ar fi fost de prea mare folos, căci neavând archebuze şi tunuri şi neştiind cum să ie făurim, n-am fi putut s-o folosim decât pentru a mina drumurile şi porţile şi, poate, pentru grenade care să fie aruncate

cu mâna.

Şi astfel lunile treceau, până când, în cele din urmă, iscoadele au adus vestea că spaniolii înaintau în număr mare şi împreună cu ei oşti nenumărate de aliaţi.

Aş fi vrut s-o trimit pe Otomie în siguranţă în mijlocul poporului său, dar ea râse cu dispreţ şi-mi spuse:

— Unde eşti tu, acolo voi fi şi eu, soţul meu. Crezi că te-aş lăsa să înfrunţi moartea şi poate chiar s-o găseşti, iar eu să nu fiu alături ca să mor împreună cu tine? Dacă acesta este felul de a fi al femeilor albe, n-au decât să fie aşa, dar eu stau cu tine, iubitule.

CAPITOLUL XXVII

CĂDEREA TENOCHTITLANULUI

La scurtă vreme după Crăciun, când dinspre coastă sosiseră în marş numeroşi spanioli – mulţi dintre ei veniţi de peste mări ca să lupte sub steagul lui Cortez – împreună cu zeci de mii de aliaţi băştinaşi, marele general spaniol şi-a instalat tabăra în valea Mexicului, la Texcoco. Acest oraş se întinde aproape de malul lacului, la câteva leghe doar de Tenochtitlan şi fiind la hotarul pământurilor tlaxcalanilor, aliaţii săi, era cât se poate de nimerit pentru Cortez ca bază de operaţiuni.

Şi atunci a început unul dintre cele mai distrugătoare războaie pe care le-a cunoscut omenirea. Căci a durat opt luni, purtat cu furie de amândouă părţile şi când, în cele din urmă, a încetat, Tenochtitlanul şi împreună cu el multe alte oraşe mândre şi populate, nu mai erau decât ruine, înnegrite, cei mai mulţi azteci fuseseră trecuţi prin sabie sau muriseră de foame, iar neamul lor fusese zdrobit pentru totdeauna. N-am de gând să povestesc aici toate amănuntele acestui război, căci de-aş face astfel, cartea nu s-ar mai sfârşi, iar eu am de scris mai cu seamă propria mea poveste. Las deci amănuntele pe seama istoricilor. Voi spune doar că planul lui Cortez era de a distruge toate cetăţile şi popoarele, vasale şi aliate, înainte de a se arunca asupra Tenochtitlanului, regina oraşelor din această vale – şi s-a apucat să-şi ducă la îndeplinire planul cu o îndemânare, o vitejie şi o dârzenie cum nu s-a mai văzut la nici un general de la Cezar încoace.

Itzapalapan a fost primul dintre oraşe care a căzut şi zece mii de bărbaţi, femei şi copii au fost trecuţi prin sabie sau arşi de vii. Apoi au venit la rând altele şi astfel, unul câte unul, Cortez le cucerea, până când întregul lor şirag era în mâinile sale, numai Tenochtitlanul rămăsese neatins. Multe dintre oraşe s-au predat singure, căci popoarele Anahuacului, fiind de neamuri diferite, nu erau asemenea unui copac, ci doar ca un mănunchi de trestii. Iar când puterea Spaniei a tăiat legătura împărătească ce le ţinea laolaltă, au căzut într-o parte şi într-alta, lipsindu-le unitatea. În

felul acesta, puterea lui Guatemoc slăbea, în timp ce aceea a lui Cortez creştea, căci conducătorul spaniol de oşti strângea în coşul său trestiile desprinse. Fiindcă atunci când poporul a văzut că Mexicul îşi găsise naşul, multe vrajbe vechi şi rivalităţi mocnite au izbucnit cu o nouă putere, făcându-i să se năpustească asupra acestei cetăţi şi s-o sfâşie asemenea unor haite de lupi pe jumătate îmblânziţi asupra stăpânului lor când i se rupe biciul. Şi asta a dus la căderea Anahuacului. Dacă ar fi rămas credincios sie însuşi, dacă ar fi uitat vrajbele şi invidiile şi s-ar fi ridicat împotriva spaniolilor ca un singur om, atunci Tenochtitlanul n-ar fi căzut niciodată, iar soarta lui Cortez, împreună cu a tuturor *teulilor* care-l însoţeau, ar fi fost piatra de sacrificiu.

N-am scris oare, când am luat pentru prima oară pana să scriu această carte, că fiecare nedreptate se răzbună, în cele din urmă, asupra omului sau a poporului care a săvârşit-o? Aşa era şi acum. Mexico a fost nimicit din pricina grozăviei cultului zeilor săi. Vrajba dintre triburile aliate îşi avea rădăcina în ritualurile îngrozitoare al sacrificiilor omeneşti. Nu o dată în trecut fuseseră luaţi captivi din toate aceste oraşe şi târâţi pe altarele zeilor din Mexico, pentru a fi ucişi şi devoraţi de adoratorii canibali. Acum, când braţul reginei cetăţilor din ţara Anahuacului era zdrobit, violenţele trecute erau reînviate, iar copiii celor ucişi se ridicau s-o nimicească şi să-i târască propriii ei copii pe altarele lor.

Prin luna mai, oricât am mai fi încercat noi să ne împotrivim – şi niciodată nu s-a dus o luptă mai vitejească – toţi aliaţii noştri erau zdrobiţi sau ne părăsiseră. Asediul cetăţii a început. A început pe pământ şi pe apă, căci Cortez izbutise, nimeni nu ştie cum, să construiască treisprezece brigantine de război în Tlaxcala, trimiţându-le demontate cale de douăzeci de leghe peste munţi, până în tabăra sa, unde au fost puse pe apa lacului printr-un canal săpat din truda a zece mii de indieni, care au muncit fără încetare timp de două luni. Cei care au cărat bucăţile de corăbii au fost escortaţi de o armată de douăzeci de mii de tlaxcalani. O, dacă mi s-ar fi dat mână liberă, aş fi atacat armata aceasta a tlaxcalanilor în trecătorile munţilor şi aş fi nimicit-o! Tot astfel gândea şi Guatemoc, dar oamenii pe care-i aveam erau tare puţini, cei mai mulţi fiind trimişi să ameninţe cetatea Chalco, care, deşi locuită de azteci, nu se dăduse în lături să trădeze cauza aztecă. Şi totuşi am cerut să-i duc pe cei douăzeci de mii de războinici din Otomie, de sub comanda mea, împotriva

convoiului tlaxcalanilor; dar propunerea a fost discutată cu multă aprindere într-un sfat de război şi cei mai mulţi dintre sfetnici au spus că e primejdios să pornim lupta cu spaniolii şi aliaţii lor atât de departe de oraş – şi astfel prilejul a fost pierdut pentru totdeauna. A fost un nenoroc, la fel ca şi celelalte, căci până la urmă aceste brigantine au adus căderea Tenochtitlanului, împiedicând aducerea hranei în oraş, care se făcea cu canoe, din cealaltă parte a lacului. Vai! Nici chiar cei mai viteji nu pot face nimic împotriva foametei. Căci, aşa cum spun indienii, „foamea este cineva de care trebuie să ţii seama".

Acum aztecii rămăseseră singuri, faţă în faţă cu duşmanii lor şi ultima bătălie a început. Mai întâi, spaniolii au tăiat apeductul prin care era adusă apa în oraş de la izvoarele palatului regal din Chapultepec, unde fusesem dus când sosisem la Mexico. De atunci şi până la sfârşitul asediului, singura apă care s-a putut bea era apa sălcie şi murdară a lacului şi a puţurilor săpate în pământ. Deşi putea fi băută după ce era fiartă, ca să i se scoată sarea, nu avea nici un gust, fiind şi nesănătoasă, căci purta în ea diferite boli grele şi friguri. În ziua aceea când a fost tăiat apeductul, Otomie mi-a născut un fiu, primul nostru născut. Greutăţile asediului erau mari şi hrana atât de puţină, încât dacă Otomie n-ar fi fost atât de zdravănă sau dacă eu nu m-aş fi priceput la medicină, cred c-ar fi murit. S-a întremat însă repede, spre marea mea mulţumire şi bucurie, iar pe băiat, deşi nu sunt cleric, l-am botezat după credinţa noastră creştinească, doar cu mâna mea, numindu-l Thomas, după numele meu.

Zi de zi şi săptămână de săptămână, lupta a continuat, cu izbânzi schimbătoare, uneori la marginea oraşului, alteori pe lac, iar alteori chiar pe străzi. De nenumărate ori au fost respinşi spaniolii cu pierderi şi de nenumărate ori au înaintat iarăşi, pornind din taberele lor. O dată am prins şaizeci dintre ei, împreună cu peste o mie de aliaţi de-ai lor. Toţi aceştia au fost sacrificaţi pe altarul lui Huitzel şi apoi daţi să fie devoraţi de către azteci, potrivit obiceiului sălbatic din Anahuac, care cere să fie mâncaţi cei jertfiţi zeilor, nu pentru că indienilor le-ar plăcea o astfel de carne, ci din tainice pricini religioase.

În zadar l-am rugat pe Guatemoc să oprească această grozăvie.

— E oare vreme pentru blândeţe? răspunse el cu furie. Nu pot să-i salvez de pe altar şi n-aş face-o chiar dacă aş putea. Lasă-i pe câini să moară după obiceiul pământului, iar ţie, *teulule,* frate

al meu, îţi spun să nu mergi prea departe cu îndrăzneala.

Vai! Inima lui Guatemoc se făcea tot mai sălbatică, pe măsură ce lupta continua – şi nici nu era de mirare.

Iată ce plan îngrozitor urzise Cortez: să nimicească cetatea bucăţică cu bucăţică, pe măsură ce înainta spre inima ei şi şi-a înfăptuit fără milă acest plan. De îndată ce spaniolii puneau piciorul într-un colţ al oraşului, mii de tlaxcalani erau puşi să dea foc caselor şi să ardă tot ce era viu în ele. Înainte de a se termina asediul, Tenochtitlanul, regina cetăţilor din valea aceea, nu era decât un morman de ruine înnegrite. Cortez ar fi putut să strige despre el, împreună cu Isaia profetul: „În iad s-a pogorât mărirea ta şi cântecul harfelor tale; sub tine se vor aşterne viermii şi viermii vor fi acoperământul tău. Cum ai căzut tu din ceruri, stea strălucitoare, fecior al dimineţii! Cum ai fost aruncat la pământ, tu, îmblânzitor de neamuri!”

La toate aceste lupte am luat parte şi eu, cu toate că nu se cade să-mi laud isprăvile. Totuşi, spaniolii mă cunoşteau bine şi aveau motive întemeiate pentru aceasta. Ori de câte ori mă vedeau, mă întâmpinau cu ocări, numindu-mă „trădător şi renegat” şi „câinele alb al lui Guatemoc”; ba, mai mult, Cortez a pus un preţ pe capul meu, aflând prin iscoadele sale că uneia din cele mai izbutite atacuri şi vicleşuguri ale lui Guatemoc fuseseră plănuite de mine. Dar nu ţineam seamă de ele, chiar dacă ocările lor mă străpungeau ca săgeţile, căci deşi aveam mulţi prieteni printre azteci, iar pe spanioli îi uram, era un lucru ruşinos ca un creştin să lupte de partea canibalilor care aduceau jertfe omeneşti zeilor lor. Nu le luam în seamă, dar nici o clipă n-am încetat să-l caut pe duşmanul meu, pe de Garcia. Ştiam că era printre ei, căci îl văzusem de mai multe ori, dar niciodată n-am putut să ajung până la el. Într-adevăr, dacă eu îl pândeam, ştiam acum că şi el mă pândea, dar cu un alt scop – şi anume ca să mă ocolească. Căci, la fel ca şi înainte, de Garcia se temea de mine şi la fel ca înainte era încredinţat că îi voi aduce moartea.

Pe atunci se obişnuia ca războinicii dintr-o oaste să provoace la luptă pe cei din oştirea duşmană şi multe asemenea lupte în doi au fost purtate în văzul tuturor, asigurându-se libera trecere atât luptătorilor, cât şi celor care-i însoţeau. Într-o zi, văzând că nu izbutesc să mă întâlnesc faţă-n faţă cu de Garcia în timpul luptelor, i-am trimis printr-un sol o provocare pe numele său fals de Sarceda. După o oră, solul s-a întors cu un mesaj scris în limba spaniolă:

„Creştinii nu luptă în duel cu câinii păgâni renegaţi, adoratori albi ai diavolilor şi mâncători de carne omenească. Nu se află decât o singură armă pe care cei de teapa ta nu o pot pângări şi aceasta este funia şi ea te aşteaptă, Thomas Wingfield”.

Am rupt biletul în bucăţele şi l-am călcat în picioare de furie, căci acum de Garcia, la toate celelalte nelegiuiri împotriva mea, adăugase cea mai cumplită dintre insulte. Dar mânia nu-mi folosea la nimic, căci nu puteam să mă apropii de el, deşi o dată, împreună cu zece oameni de-ai mei din Otomie, ne-am repezit în mijlocul unei coloane spaniole ca să-l urmărim. Din atacul acela, doar eu singur am scăpat cu viaţă, cei zece însoţitori ai mei căzând sacrificaţi urii mele.

Cum aş putea să zugrăvesc grozăviile care se îngrămădeau zi de zi asupra bietului oraş osândit? Curând, hrana s-a sfârşit şi apărătorii cetăţii – şi, ceea ce este şi mai rău, chiar femeile şi copiii – trebuiau să se mulţumească cu o mâncare pe care nici porcii n-ar fi atins-o, în strădania lor de a nu pieri de foame. Iarbă, coajă de copaci, melci şi tot felul de gângănii spălate în apa sălcie luată din lac era hrana lor – aceasta şi carnea prizonierilor sacrificaţi. Au început să moară cu sutele şi cu miile şi mureau atât de repede, încât nici nu mai puteau fi îngropaţi. În locul unde cădeau, acolo rămâneau să zacă, până când leşurile lor au dat naştere la o molimă, o ciumă neagră îngrozitoare, care a secerat multe alte mii dintre ei, devenind, la rândul lor, focar de molimă. La un om ucis de spanioli şi de aliaţii lor, doi erau seceraţi de foame şi boală. Gândiţi-vă câţi azteci au murit, când nu mai puţin de şaptezeci de mii au pierit doar prin sabie şi foc. Se spune şi cred că-i adevărat, că patruzeci de mii au murit astfel într-o singură zi, în ajunul ultimei zile de asediu.

Într-o seară, m-am întors în casa în care Otomie stătea împreună cu sora ei, Tecuichpo, soţia lui Guatemoc, căci acum toate palatele fuseseră arse până în temelii. Eram lihnit de foame, căci nu pusesem nimic în gură de patruzeci de ceasuri, dar tot ce mi-a putut pune dinainte soţia mea au fost trei turte mici de mălai, sau *tortillas,* amestecate cu scoarţă de copac. M-a sărutat şi m-a îndemnat să mănânc, dar, înţelegând că nici ea nu se atinsese de mâncare în ziua aceea, n-am vrut să mănânc dacă nu-mi ţinea tovărăşie. Mi-am dat seama însă că abia putea să înghită îmbucăturile amare şi că se silea să-şi ascundă lacrimile ce-i curgeau pe obraji.

— Ce s-a întâmplat? am întrebat-o atunci.

Otomie izbucni într-un plâns amarnic şi spuse printre suspine:

— Oh, iubitul meu, de două zile laptele mi-a secat – foamea l-a secat – şi pruncul nostru a murit! Priveşte-l, e mort!

Şi dădu la o parte o pânză. Arătându-mi trupşorul firav.

— Linişteşte-te – am încercat eu s-o mângâi – măcar el a scăpat de chinuri. Puteam oare să-i dorim copilului nostru să trăiască şi să ajungă să vadă zile ca acelea pe care le-am apucat noi, iar până la urmă tot să moară?

— Era fiul nostru, primul nostru născut – hohoti ea din nou. Oh, de ce trebuie să îndurăm atâta?

— Trebuie să îndurăm, Otomie, pentru că suntem născuţi pentru asta. Ne este dată doar atâta fericire cât să nu ne lase să ne pierdem minţile, nu mai mult. Nu mă întreba de ce, căci nu pot să-ţi răspund! Nu există răspuns nici în credinţa mea, nici în alta.

Şi atunci, privindu-mi pruncul mort, am plâns şi eu. În fiecare ceas din lunile acelea cumplite avusesem parte să văd mii de orori care nici nu pot fi descrise şi totuşi imaginea unui copilaş mort m-a mişcat mai mult decât toate. Era copilul meu, primul meu născut, maică-sa plângea alături de mine şi degeţelele lui ţepene şi subţiri păreau să tragă de corzile inimii mele. Nu căutaţi pricina, căci numai Atotputernicul care i-a dat inimii infinita putere de a îndura suferinţa, numai el poate răspunde şi pentru urechile noastre este mut.

Apoi am luat un târnăcop şi am săpat o groapă lângă casă, până am dat de apă, care în Tenoehtitlan se găseşte la o adâncime de vreo jumătate de metru. După ce am murmurat o rugăciune deasupra lui, am aşezat acolo, în apă, trupşorul mort al copilului nostru, acoperindu-l cu pământ. Cel puţin aşa nu va fi sfâşiat de *zapilotes,* cum le spun aztecii vulturilor, ca toţi ceilalţi morţi din cetate.

După aceea am plâns unul în braţele celuilalt, până când am adormit, Otomie murmurând din când în când: „Oh, soţul meu, aş vrea să fim adormiţi şi uitaţi, împreună cu copilaşul, nostru”.

— Odihneşte-te acum – răspundeam eu – căci moartea; este foarte aproape de noi.

A venit dimineaţa şi împreună cu ea o bătălie mai crâncenă decât oricare alta de până atunci; pe urmă alte dimineţi şi alţi morţi, dar noi continuam totuşi să trăim, căci Guatemoc ne dădea din hrana sa. Apoi Cortez şi-a trimis solii, cerându-ne să ne predăm, în momentul când trei sferturi din oraş erau o ruină şi

trei sferturi din apărătorii ei muriseră. Morţii se îngrămădeau în case ca albinele într-un stup, iar pe străzi zăceau atât de mulţi, încât trebuia să călcăm peste ei.

Atunci s-a adunat din nou sfatul – bărbaţi sălbatici, supli la faţă de foame şi de luptă – şi au început să cerceteze propunerea lui Cortez.

— Care ţi-e părerea, Guatemoc? zise în cele din urmă purtătorul lor de cuvânt.

— Oare credeţi că sunt Montezuma de mă întrebaţi? Am jurat să apăr acest oraş până la urmă – răspunse el cu glas răguşit – şi, în ceea ce mă priveşte, îl voi apăra. Mai bine să murim cu toţii, decât să cădem de vii în mâinile *teulilor.*

— Aşa spunem şi noi – răspunseră ei.

Şi războiul continuă.

Şi iată că sosi şi ziua când spaniolii, dând un nou atac, câştigară o nouă parte din oraş. Acolo, oamenii erau îngrămădiţi ca oile într-un ţarc. Am încercat să-i apărăm, dar braţele noastre erau slăbite de foamete. Duşmanii au tras în noi cu tunurile, secerându-ne aşa cum se taie grânele cu secera. Apoi au fost aruncaţi asupră-ne tlaxcalanii, care s-au năpustit ca nişte câini asupra unui ţap lipsit de apărare şi în ziua aceea se spune că au pierit patruzeci de mii de oameni, căci nimeni n-a fost cruţat. A doua zi – ultima zi a asediului – a venit o nouă solie din partea lui Cortez, cerându-i lui Guatemoc să se întâlnească cu el. Răspunsul a fost acelaşi, deoarece nimic nu putea înfrânge acest spirit nobil.

— Spune-i – vorbi Guatemoc – că voi muri unde mă aflu, dar nu voi sta de vorbă cu el. Ne aflăm într-o stare deznădăjduită şi Cortez poate să facă ce-i place cu noi.

Acum tot oraşul era distrus şi cei care mai rămăseserăm în viaţă înlăuntrul lui ne strânseserăm pe dig şi în spatele zidurilor în ruine – bărbaţi, femei şi copii laolaltă.

Aici am fost atacaţi pentru ultima dată. Marea tobă de pe *teocalli* a bătut pentru ultima oară şi pentru ultima oară strigătul sălbatic al războinicilor azteci s-a înălţat spre cer. Ne-am luptat cât am putut de bine; în ziua aceea am ucis patru oameni cu săgeţile pe care Otomie, stând alături de mine, mi le înmâna în timp ce trăgeam. Dar cei mai mulţi dintre noi nu mai aveam nici puterea unui copil, aşa că ce puteam face? S-au năpustit asupră-ne ca marinarii în mijlocul unei turme de foci şi ne-au măcelărit cu sutele. Ne-au împins spre canale şi ne-au secerat, prăvălindu-

ne la pământ, până când au făcut poduri din trupurile noastre. Cum am scăpat – nu pot să-mi dau seama.

În cele din urmă, câţiva dintre noi, printre care şi Guatemoc cu soţia sa Tecuichpo, am fost împinşi spre malurile lacului, unde se aflau canoele şi ne-am suit îndeaproape fără să ştim ce facem, cu gândul că am putea scăpa, fiindcă tot oraşul era în mâinile vrăjmaşului. Brigantinele ne-au văzut însă şi au pornit în urma noastră, având şi un vânt prielnic – vântul le-a fost întotdeauna prielnic duşmanilor în războiul acela; am vâslit cât am putut, dar o brigantină s-a apropiat de noi şi a început să tragă. Atunci Guatemoc s-a ridicat în picioare şi a vorbit:

— Eu sunt Guatemoc. Duceţi-mă la Malinche[29]. Dar cruţaţi-i pe aceia dintre ai mei care au mai rămas în viaţă.

Atunci m-am întors către Otomie, care se afla lângă mine şi i-am spus:

— Mi-a sosit ceasul, căci spaniolii mă vor spânzura negreşit; ar fi mai bine, draga mea, să-mi pun capăt zilelor, ca să pot scăpa de o moarte ruşinoasă.

— Nu, dragul meu – răspunse ea cu tristeţe. Aşa cum ţi-am spus mai de mult, atâta timp cât trăieşti rămâne nădejdea, dar morţii nu se întorc niciodată. Soarta ar putea să ne mai fie prielnică; dacă însă gândeşti altfel, sunt gata să mor alături de tine.

— Nu pot îndura gândul că am să cad în mâinile lor, Otomie.

— Atunci trebuie să ne oprim, dragul meu şi, acum ca întotdeauna, te voi urma.

— Ascultă – i-am şoptit – nu lăsa să se vadă că eşti soţia mea; dă-te drept una dintre însoţitoarele surorii tale, împărăteasa Tecuichpo. Dacă vom fi despărţiţi şi dacă, printr-o întâmplare, voi scăpa, am să încerc să-mi croiesc drum până la Cetatea Pinilor. Acolo, în mijlocul poporului tău, am putea găsi adăpost.

— Aşa să fie, iubitule – răspunse ea zâmbind trist. Dar nu prea ştiu cum mă va primi poporul din Otomie după ce am trimis douăzeci de mii dintre cei mai viteji bărbaţi ai lor la o moarte îngrozitoare.

Pe urmă am fost urcaţi pe puntea brigantinei şi a trebuit să încetăm a mai vorbi. De acolo, după ce spaniolii s-au certat câtva timp între ei, căci nu ştiau ce să facă cu noi, am fost coborâţi pe ţărm şi aduşi pe acoperişul unei case (care se mai ţinea încă în

[29] După cum îşi aminteşte probabil cititorul, aztecii îl numeau şi pe Cortez Malinche, după numele aztec al Marinei.

picioare) unde Cortez se pregătise în grabă să-şi primească înaltul prizonier. Înconjurat de escorta sa, generalul spaniol stătea în picioare, cu pălăria în mână şi alături de el se afla Marina, mai frumoasă ca pe vremuri.

O vedeam pentru prima oară de când ne despărţisem la Tobasco şi când privirile ni s-au întâlnit, a tresărit. Am înţeles astfel că m-a recunoscut, deşi trebuie să fi fost greu pentru Marina să-şi recunoască prietenul ei *teul* în nenorocitul plin de sânge, înfometat şi zdrenţăros care abia dacă avea destulă putere să se urce pe *azotea*[30] în clipa aceea însă nici o vorbă nu a fost schimbată între noi, căci toate privirile erau aţintite la întâlnirea dintre Cortez şi Guatemoc, dintre cuceritor şi cucerit.

Mândru şi sfidător, deşi părea un schelet ce se mişca, Guatemoc a păşit drept spre locul unde stătea generalul spaniol şi a început să vorbească, iar Marina îi tălmăcea cuvintele.

— Malinche, eu sunt Guatemoc, împăratul aztecilor – zise el. Am făcut tot ce poate face un om ca să-şi apere poporul. Priveşte roadele trudei mele – şi arătă ruinele înnegrite ale Tenochtitlanului, care se întindeau în toate părţile, cât puteai cuprinde cu ochii. Am ajuns aici pentru că zeii înşişi au fost împotriva mea. Fă cu mine ce vrei, dar cel mai bine ar fi să mă ucizi chiar acum (şi la aceste vorbe atinse cu mâna pumnalul lui Cortez), scăpându-mă astfel de o viaţă de ocară.

— Nu-ţi fie teamă, Guatemoc – răspunse Cortez. Ai luptat ca un bărbat viteaz, iar pe cei viteji îi cinstesc. Cu mine nu trebuie să te temi de nimic, căci nouă, spaniolilor, ne plac duşmanii viteji. Acum aşază-te şi mănâncă – şi arătă spre o masă acoperită cu mâncăruri cum nu mai văzuserăm de multe săptămâni. Mănâncă, tu şi însoţitorii tăi, căci aveţi mare nevoie. După aceea vom sta de vorbă.

Şi astfel am mâncat, în ceea ce mă priveşte chiar cu poftă, căci mă gândeam că va fi bine să mor cu stomacul plin, după ce am înfruntat atâta vreme moartea pe stomacul gol, iar în timp ce mâncam, spaniolii stăteau deoparte cercetându-ne, nu fără o oarecare milă. După aceea, în faţa lui Cortez a fost adusă Tecuichpo şi împreună cu ea Otomie şi încă alte şase doamne. Cortez le-a salutat curtenitor şi le-a poftit şi pe ele să mănânce. Deodată, unul dintre spanioli, care mă tot privea, i-a şoptit ceva la ureche lui Cortez. Acesta s-a întunecat pe dată la faţă.

— Ascultă – îmi zise el în castiliană – tu eşti renegatul şi

[30] Terasă, acoperiş plat al caselor (în limba spaniolă).

trădătorul care i-a ajutat pe azteci împotriva noastră?

— Nu sunt nici renegat şi nici trădător, generale – i-am răspuns eu cu îndrăzneală, căci mâncarea şi băutura îmi alungaseră sfârşeala. Sunt englez şi am luptat alături de azteci având pricini întemeiate să vă urăsc pe voi, spaniolii.

— În curând ai să ai pricini şi mai întemeiate, trădătorule! zise el furios. Hei, luaţi-l pe acest om şi spânzuraţi-l de catargul vasului de colo!

Mi-am dat seama că totul se sfârşise şi m-am pregătit de moarte, când iată că Marina i-a spus ceva la ureche lui Cortez. N-am putut prinde tot ce i-a spus, dar am auzit cuvintele „aur ascuns”. El a ascultat, apoi a şovăit şi a rostit cu glas tare:

— Nu-l spânzuraţi astăzi. Să fie bine păzit. Iar mâine am să-i cercetez cazul.

CAPITOLUL XXVIII

THOMAS ESTE OSÂNDIT

La vorbele lui Cortez, doi spanioli s-au apropiat şi, apucându-mă fiecare de câte un braţ, m-au târât spre scară. Otomie auzise şi ea şi deşi nu cunoştea înţelesul vorbelor, l-a citit pe faţa lui Cortez, ştiind că eram dus la închisoare sau moarte. Când am trecut pe lângă ea, a făcut un pas înainte, cu o spaimă nemăsurată în ochi. Temându-mă să nu se arunce la pieptul meu, dezvăluind astfel că e soţia mea, ceea ce i-ar fi adus aceeaşi soartă, i-am aruncat o uitătură ca s-o previn, apoi, prefăcându-mă că mă împiedic, speriat de moarte şi vlăguit, m-am prăbuşit ia picioarele ei. Ostaşii care mă duceau au râs de mine, iar unul dintre ei m-a izbit cu gheata. Otomie a avut însă vreme să se aplece, întinzându-mi mâna ca să mă ridic şi în timp ce mă ridicam i-am şoptit repede:

— Rămâi cu bine; orice s-ar întâmpla, caută să nu scoţi o vorbă.

— Rămâi cu bine – îmi răspunse ea la fel de încet. Dacă va trebui să mori, aşteaptă-mă la porţile morţii, căci te voi ajunge din urmă acolo.

— Nu, să nu faci una ca asta. Timpul îţi va aduce alinare.

— Viaţa mea eşti tu, iubitule. O dată cu tine, timpul se sfârşeşte pentru mine.

Acum eram din nou pe picioare şi cred că nimeni n-a auzit vorbele noastre rostite în şoaptă, căci toţi ascultau la Cortez, care-l mustra pe omul ce mă izbise cu piciorul.

— Ţi-am poruncit să-l păzeşti pe trădător, nu să-l loveşti – vorbea el mânios în castiliană. Vrei să ne faci de râs în faţa acestor barbari? Dacă mai greşeşti astfel o dată, ai s-o plăteşti scump. Ia o lecţie de bunătate de la această femeie, care, deşi lihnită de foame, îşi lasă mâncarea pentru a-l ajuta pe prizonier să se ridice în picioare. Acum du-l în tabără şi ai grijă să nu i se întâmple nimic, căci de la el pot afla multe.

Apoi ostaşii m-au luat de acolo, bombănind în timp ce mergeau şi ultima imagine pe care am văzut-o a fost chipul plin

de deznădejde al soţiei mele privind în urma mea, palid de chinul ascuns al despărţirii. Când am ajuns însă în capul scării, Guatemoc, care se afla aproape, mi-a luat mâna şi mi-a scuturat-o.

— Rămâi cu bine, frate – zise el cu un zâmbet trist. Jocul pe care l-am jucat împreună s-a sfârşit şi acum a sosit timpul să ne odihnim. Îţi mulţumesc pentru curajul şi pentru ajutorul pe care ni l-ai dat.

— Rămâi cu bine, Guatemoc – i-am răspuns. Ai fost învins, dar în înfrângerea ta să te aline gândul că ţi-ai câştigat o faimă nemuritoare.

— Mişcă, mişcă! mârâiră soldaţii şi am pornit, fără a bănui în ce împrejurări aveam să-l întâlnesc din nou pe Guatemoc.

Am fost urcat într-o canoe şi nişte tlaxcalani au vâslit de-a curmezişul lacului, până am ajuns în tabăra spaniolă. Tot timpul, paznicii mei, deşi nu m-au atins, temându-se de mânia lui Cortez, m-au ocărit şi m-au batjocorit, întrebându-mă cum îmi plăceau obiceiurile păgânilor şi dacă mâncam carnea de la sacrificii crudă sau friptă; multe alte asemenea glume grosolane au făcut pe socoteala mea. Câtva timp am îndurat ocările, întrucât învăţasem de la indieni să fiu răbdător, însă în cele din urmă le-am răspuns, în cuvinte puţine, dar usturătoare:

— Tăceţi din gură, laşilor. Ţineţi seama că sunt neputincios, căci dacă aş fi puternic şi înarmat, ori n-aş trăi ca să ascult astfel de vorbe, ori n-aţi mai trăi voi ca să le repetaţi.

După aceea au tăcut şi nici eu n-am mai scos o vorbă.

Când am ajuns în tabăra spaniolilor, am fost purtat prin mijlocul ei urmat de o gloată de tlaxcalani sălbatici şi de alţii» care m-ar fi sfâşiat în bucăţi dacă nu le-ar fi fost teamă de pedeapsă. Am văzut şi câţiva spanioli, dar cei mai mulţi dintre ei erau atât de beţi de *mescal* şi de bucurie că Tenochtitlanul căzuse, că, în sfârşit, truda lor se terminase, încât nici nu m-au băgat în seamă. Niciodată n-am văzut o nebunie ca aceea care pusese atunci stăpânire pe ei, căci bieţii netoţi credeau, în neştiinţa lor, că de acum înainte îşi vor mânca mâncarea numai din farfurii de aur. Pentru aur îl urmaseră pe Cortez, pentru aur înfruntaseră primejdia altarelor de sacrificiu şi luptaseră în sute de bătălii şi acum credeau că acest aur era al lor.

Odaia din casa de piatră unde m-au închis avea o fereastră zăbrelită cu gratii de lemn, printre care am putut vedea şi auzi petrecerile ostaşilor tot timpul cât am stat închis. De dimineaţa

până seara, când nu erau de planton şi cea mai mare parte a nopţii, jucau tot felul de jocuri de noroc şi se-mbătau; mizau zeci de pesos pe o singură aruncătură de zaruri, pierderile urmând să fie plătite din partea ce revenea fiecăruia din nenumăratele comori ale aztecilor. Erau atât de siguri de pradă, încât puţin le păsa de câştigau sau pierdeau şi jucau până când beţia îi dobora la pământ; atunci se rostogoleau fără simţire pe sub mese ori săreau în picioare şi se dezlănţuiau într-un dans sălbatic, ţopăind şi răcnind: „Aur! Aur! Aur!”

Tot trăgând cu urechea sub fereastră, am auzit şi unele zvonuri de prin tabără. Am aflat astfel că venise şi Cortez în tabără, aducându-l pe Guatemoc şi pe alţi câţiva prinţi azteci, împreună cu multe din nobilele doamne aztece. I-am văzut şi i-am auzit pe soldaţi mizând pe aceste femei, când se saturau să mai joace pe bani şi atunci treceau pe câte o bucată de hârtie descrierea fiecăreia din ele. În felul acesta am auzit şi descrierea unei femei care semăna cu Otomie, soţia mea; pusă la joc, ea fu câştigată de o adevărată brută şi vândută la licitaţie apoi unui simplu soldat, pentru o sută de pesos. Căci aceşti oameni nu se îndoiau că femeile şi aurul vor fi ale lor.

Totul a durat câteva zile, răstimp în care am stat în închisoare netulburat de nimeni, în afară doar de o indiană pusă să aibă grijă de mine şi să-mi aducă de mâncare. În timpul acestor zile am mâncat cum nu mai mâncasem de mult şi am dormit pe săturate, căci suferinţele nu-mi puteau opri trupul de la dorinţele şi necesităţile de hrană şi odihnă. Şi, voi spune aici adevărul, deşi ar părea de necrezut, la sfârşitul săptămânii crescusem în greutate cu încă jumătate, iar oboseala îmi trecuse şi mă simţeam din nou puternic.

În orele când nu dormeam şi nu mâncam, vegheam însă la fereastră, nădăjduind în zadar să-i zăresc pe Otomie sau pe Guatemoc. Dar dacă nu mi-am putut vedea prietenii, cel puţin i-am văzut pe duşmani, căci într-o seară de Garcia a venit şi s-a uitat lung spre închisoarea mea. Nu putea să mă vadă, dar eu îl vedeam şi zâmbetul drăcesc ce i-a licărit pe faţă, în timp ce se furişa ca un lup, m-a făcut să mă înfior la gândul chinurilor ce vor urma. A stat aşa cam un sfert de ceas, privind cu nesaţ spre fereastra mea precum pisica la o pasăre din colivie şi simţeam că aştepta să se deschidă uşa, *ştiind* că în curând se va deschide.

Aceasta s-a întâmplat în ajunul zilei când am fost pus la cazne.

Între timp, pe măsură ce vremea trecea, mi-am dat seama de

o schimbare care avea loc în starea de spirit din tabără. Soldaţii încetaseră să mai joace pe averi uriaşe, încetaseră chiar cu beţiile şi cu petrecerile zgomotoase; se strângeau acum în grupuri, vorbind cu aprindere, dar nu ştiam despre ce, în ziua când de Garcia s-a uitat atâta timp la casa în care fusesem închis, a avut loc o mare adunare în partea cealaltă a pieţei unde se afla închisoarea şi l-am văzut pe Cortez trecând într-acolo călare pe un cal alb, îmbrăcat în veşminte strălucitoare. Adunarea era prea departe de mine pentru a auzi ce se vorbea, dar am văzut mai mulţi ofiţeri adresându-se mânioşi lui Cortez, cuvintele lor fiind puternic aclamate de soldaţi. În cele din urmă, marele comandant le-a vorbit mult, lămurindu-le nu ştiu ce şi oamenii s-au risipit în tăcere. A doua zi dimineaţă, după ce am mâncat, patru ostaşi au intrat în închisoarea mea şi mi-au poruncit să-i însoţesc.

— Încotro? i-am întrebat.

— La general, trădătorule – răspunse cel care părea mai-mare peste ei.

„A venit în sfârşit ceasul” – m-am gândit în sinea mea, dar n-am zis decât:

— Foarte bine. Orice schimbare din gaura asta nu poate fi decât spre mai bine.

— Fără îndoială – răspunse el – mai ales că este ultima mutare.

Aşadar, omul acesta ştia că mă duce la moarte. După câteva minute mă aflam în faţa lui Cortez, în locuinţa lui particulară. Alături de el se afla Marina şi mai erau acolo câţiva dintre tovarăşii lui de arme. M-a privit câtva timp, apoi a vorbit:

— Numele tău este Wingfield; eşti de sânge amestecat, jumătate englez, jumătate spaniol. Ai fost aruncat pe ţărm la gura fluviului Tobasco şi apoi adus la Tenochtitlan. Acolo ai fost ales să întrupezi pe zeul aztec Tezcat, dar ai scăpat de la moarte salvat de noi când am cucerit marele *teocalli.* După aceea te-ai alăturat aztecilor şi ai luat parte la atacul şi la măcelul din *la noche triste.* Apoi ai devenit prietenul şi sfetnicul lui Guatemoc, ajutându-l în apărarea Tenochtitlanului. Este adevărat?

— Întru totul, generale – am răspuns eu.

— Bine. Acum eşti prizonierul nostru şi de-ai avea chiar o mie de vieţi, pe toate le-ai pierde din pricină că ţi-ai trădat neamul şi sângele. Nu voi cerceta împrejurările care te-au dus la săvârşirea acestei trădări cumplite; faptul însă rămâne. Ai omorât în lupte

mulţi spanioli şi aliaţi de-ai lor; de fapt, fiind un trădător, mai degrabă s-ar putea spune că i-ai ucis. Wingfield, ţi-ai pierdut dreptul la viaţă şi te osândesc la moarte prin spânzurătoare, ca pe un trădător şi-un renegat.

— Atunci nu mai este nimic de spus – am vorbit eu liniştit, deşi o spaimă rece îmi îngheţase sângele în vine.

— Mai este ceva – răspunse Cortez. Deşi ai săvârşit atât de multe nelegiuiri, sunt gata să-ţi dăruiesc viaţa şi libertatea – însă cu o condiţie. Sunt gata să fac şi mai mult, să-ţi găsesc chiar mijlocul de a te întoarce în Europa cu primul prilej, unde ai putea avea norocul să scapi de urmările infamiei tale, dacă Dumnezeu va fi milostiv cu tine. Iată care este condiţia. Avem motive să credem că ştii unde a fost ascuns aurul lui Montezuma, care ne-a fost furat în acea *noche triste.* Da, ştim că este aşa, căci ai fost văzut într-una din canoele încărcate cu acest aur. Aşa că ai de ales, renegatule, între o moarte ruşinoasă şi între a ne dezvălui locul unde este ascunsă comoara.

O clipă am şovăit. Dacă mărturiseam, îmi pierdeam onoarea, dobândind însă viaţa, libertatea şi speranţa întoarcerii acasă; dacă tăceam, ma aştepta un sfârşit îngrozitor. Atunci mi-am amintit de jurământul făcut, de Otomie şi de ce va gândi despre mine dacă trădam taina comorii; n-am mai şovăit.

— Nu ştiu nimic despre comoară, generale – am răspuns cu răceală. Trimite-mă la moarte.

— Vrei să spui că nu vei spune nimic despre ea, trădătorule. Eu zic să te mai gândeşti. Dacă ai făcut vreun jurământ, Dumnezeu te dezleagă de el. Imperiul aztecilor s-a prăbuşit, împăratul lor este în mâinile mele, cetatea de scaun nu mai e decât o ruină. Dumnezeul cel adevărat a triumfat prin mâna mea asupra acestor diavoli. Bogăţiile lor îmi revin pe drept ca pradă şi trebuie s-o găsesc ca să-i plătesc pe vitejii mei ostaşi, care nu se pot îmbogăţi dintr-o cetate pustiită. Mai gândeşte-te.

— Nu ştiu nimic despre comoară, generale.

— Totuşi, uneori memoria slăbeşte, trădătorule. Am spus că vei muri dacă ţinerea de minte nu te va ajuta şi fii sigur că aşa se va întâmpla. Dar moartea nu vine întotdeauna într-o clipă. Sunt mijloace despre care tu, care ai trăit în Spania, fără îndoială că ai auzit – şi aici îşi încruntă sprâncenele şi privi la mine cu înţeles – care pot face un om să moară şi totuşi să trăiască încă multe săptămâni. Oricât de silă mi-ar fi să folosesc astfel de mijloace, dacă ţinerea ta de minte nu te ajută, voi găsi unul care s-o

trezească mai înainte de a-ţi suna ceasul.

— Sunt în puterea ta, generale. Îmi spui mereu că sunt trădător. Dar să ştii că nu sunt trădător. Sunt supus al regelui Angliei, nu al celui spaniol. Am venit aici urmărind un ticălos care mi-a făcut mult rău, mie şi alor mei, un om din armata ta, numit de Garcia, sau Sarceda. Pentru a-l prinde, precum şi din alte pricini, m-am alăturat eu aztecilor. Ia-i biruit pe azteci şi sunt în puterea ta. Poartă-te măcar cu mine ca un bărbat viteaz cu duşmanul pe care l-a învins. Nu ştiu nimic despre comoară; ucide-mă şi sfârşeşte.

— Poate că aş face-o, Wingfield, dacă aş fi doar om; dar sunt mai mult decât atât – căci întrupez aici, în Anahuac, mâna bisericii. Ai fost părtaş la nelegiuirile idolatrilor, ţi-ai văzut semenii creştini sacrificaţi şi apoi mâncaţi de barbarii aceştia pe care-i socoteşti tovarăşii tăi. Numai pentru atât şi tot meriţi să fii supus caznelor veşnice şi fără îndoială că aşa va fi după ce-ţi vei încheia viaţa pe acest pământ. Cât despre hidalgul *don* Sarceda, îl cunosc ca un viteaz tovarăş de arme, aşa că nu nădăjdui că am să-mi plec urechea la poveştile unui renegat fără neam şi fără ţară. Oricum, ai ghinion – şi o rază de lumină licări pe faţa lui Cortez – că există o duşmănie veche între voi, pentru că în sarcina lui am de gând să te încredinţez. Ei – şi acum îţi spun pentru ultima dată să alegi. Vrei să dezvălui locul unde este ascunsă comoara şi să pleci liber, sau vrei să fii dat în grija lui don Sarceda până când va găsi el mijloacele să te facă să vorbeşti?

M-a cuprins o mare slăbiciune, căci acum ştiam că eram osândit la cazne şi că de Garcia era acela care mă va tortura. La ce milă mă puteam aştepta de la inima-i crudă, când eu – duşmanul său de moarte – mă aflam în puterea lui şi putea să se răzbune pe mine? Totuşi, voinţa şi onoarea mi-au fost mai tari decât spaima şi am răspuns:

— Ţi-am spus, generale, că nu ştiu nimic despre comoară. Fă tot răul pe care-l poţi face şi Dumnezeu să te ierte pentru cruzimea ta.

— Să nu îndrăzneşti să mai rosteşti acest nume sfânt, renegat şi idolatru mâncător de carne omenească! Să fie chemat Sarceda.

Un om a fost trimis după Sarceda şi un răstimp s-a făcut tăcere. Am prins privirea Marinei şi am citit milă în ochii ei blânzi.

Dar nu putea să mă ajute. Cortez era furios că nu găsise aur şi vorbele răstite ale oamenilor săi, care-i cereau să le dea prăzile făgăduite, îl scoseseră din fire şi-l împinseseră la o asemenea faptă ruşinoasă, căci nu era crud de felul său. Totuşi, Marina a stăruit mai departe, şoptindu-i cu înfocare ceva la ureche. Câteva clipe Cortez a ascultat, apoi a împins-o cu brutalitate de lângă el, strigându-i:

— Încetează, Marina! Cum, să-l cruţ pe câinele ăsta de englez de câteva chinuri, când însuşi rangul meu de comandant şi poate chiar viaţa mea atârnă de găsirea aurului? Nu, n-am nici o îndoială că ştie locul unde se află ascuns; chiar tu ai spus, când am vrut să-l spânzur ca pe un trădător, că a fost unul dintre cei pe care iscoada noastră i-a văzut plecând cu comoara pe lac. Prietenul nostru a fost şi el cu ei, dar nu s-a mai întors; nu mă îndoiesc că l-au ucis. Ce însemnătate poate avea pentru tine omul ăsta, de stărui atâta să-l cruţi? Nu mă mai necăji şi tu, Marina, căci am destule pe cap.

Şi Cortez îşi acoperi faţa eu mâinile, rămânând pierdut în gânduri. Cât despre Marina, îmi aruncă o privire mâhnită şi suspină, ca şi cum mi-ar îi spus: „Am făcut tot ce-am putut”, iar eu i-am mulţumit din priviri.

În curând s-au auzit paşi şi, ridicând ochii, l-am văzut în faţa mea pe de Garcia. Timpul şi greutăţile nu lăsaseră aproape de loc urme, pe chipul lui şi firele argintii din păru-i ondulat şi din barba-i ascuţită nu făceau decât să adauge o notă de demnitate la înfăţişarea lui nobilă. Îl priveam – în frumuseţea-i sumbră de spaniol, îmbrăcat în veşminte bogate, împodobit cu lanţuri de aur – cum se înclina în faţa lui Cortez cu pălăria în mână şi eram nevoit să mărturisesc în sinea mea că niciodată nu văzusem un cavaler mai chipeş, sau unul a cărui înfăţişare să oglindească atât de puţin inima-i neagră. Cunoscându-l însă cum îl cunoşteam, tot sângele mi-a fremătat de ură, iar când m-am gândit la propria-mi neputinţă şi la misiunea care avea să-i fie încredinţată, am scrâşnit din dinţi şi mi-am blestemat ziua când m-am născut. Cât despre de Garcia, m-a salutat cu un mic zâmbet plin de cruzime, apoi s-a adresat lui Cortez.

— Care ţi-e dorinţa, generale?

— Te salut, prietene – răspunse Cortez. Îl cunoşti pe acest renegat?

— Chiar prea bine, generale! De trei ori a încercat să mă ucidă.

— Ei bine, văd că n-a izbutit şi acum ţi-a venit ţie apa la moară, Sarceda. Ticălosul ăsta spune că are nu ştiu ce de împărţit cu tine. Despre ce-i vorba?

De Garcia şovăi, mângâindu-şi bărbuţa ascuţită, apoi răspunse:

— Îmi vine greu să spun, pentru că e povestea unei greşeli pentru care am avut adesea de suferit şi am făcut penitenţă. Totuşi am să vorbesc, ca nu cumva să gândeşti despre mine mai rău decât o merit. Omul ăsta are oarecare pricini să mă duşmănească, căci, ca să spun adevărul, pe când eram mai tânăr ca acum şi nu mă dădeam înapoi de la nebuniile tinereţii, am întâlnit-o în Anglia pe maică-sa, o frumoasă spaniolă care avusese ghinionul să se mărite cu un englez, tatăl dumnealui şi un bădăran fără pereche, care o chinuia. Pe scurt, femeia s-a îndrăgostit de mine, iar eu l-am înfrânt pe bărbatul ei într-un duel. De aici se trage ura acestui trădător împotriva mea.

Ascultam şi credeam că inima o să-mi plesnească de furie. La toată ticăloşia şi umilinţele pe care le îndurasem din partea lui, de Garcia adăuga acum minciuni ce loveau în onoarea mamei mele moarte.

— Minţi, ucigaşule! am strigat cu glasul sufocat, smucindu-mă în funiile cu care fusesem legat.

— Mă văd nevoit, generale, să-ţi cer să mă aperi de asemenea jigniri – răspunse de Garcia cu răceală. Dacă prizonierul acesta ar fi fost demn de spada mea, aş cere pe dată să fie dezlegat, dar onoarea mi-ar fi mânjită pe vecie luptându-mă cu unul ca el.

— Ascultă, câne păgân – rosti Cortez fără patimă – dacă îndrăzneşti să vorbeşti încă o dată astfel unui gentilom al Spaniei, limba îţi va fi smulsă din gură cu cleşti înroşiţi în foc. Cât despre tine, Sarceda, îţi mulţumesc pentru sinceritatea vorbelor. Dacă n-ai pe suflet o crimă mai grea decât o simplă aventură de dragoste, cred că bunul nostru capelan Olmedo te va scăpa de focul purgatoriului. Dar ne pierdem vremea şi irosim vorbe în vânt. Omul ăsta cunoaşte taina comorii lui Guatemoc şi a lui Montezuma. Şi dacă nici Guatemoc şi nici nobilii săi nu vor vorbi, pe el ce! Puţin îl vom putea sili să fie limbut, căci chinurile pe care un indian le îndură fără un geamăt vor împinge repede adevărul pe buzele acestui păgân alb. Ia-l, Sarceda şi nu uita că aceasta îţi este acum grija de căpetenie. Să fie supus la cazne alături de ceilalţi, iar dacă se va dovedi încăpăţânat – atunci singur. Metodele le las în seama ta. Dacă mărturiseşte, cheamă-

mă.

— Iartă-mă, generale, dar nu este o sarcină pentru un hidalgo al Spaniei. Sunt mai degrabă gata să-mi străpung duşmanul cu spada, decât să-l sfâşii cu cleştii – zise de Garcia, dar în timp ce vorbea am văzut o licărire de triumf în ochii-i negri şi tot triumful vibra şi în mânia prefăcută din glasul său.

— Ştiu, prietene, ştiu. Dar şi de asta e nevoie; deşi nu-mi place, n-am altă cale. Trebuie să găsesc aurul – pe care ticăloşii spun, pe Sfânta Fecioară! Că eu l-aş fi furat – şi mă îndoiesc că încăpăţânaţii ăştia de câni indieni vor vorbi vreodată, oricâte chinuri ar îndura. Dar omul ăsta ştie unde e ascunsă comoara; ţi-l dau pe mâini pentru că-i cunoşti ticăloşia şi asta îţi va oţeli inima împotriva milei. Nu-l cruţa, prietene şi nu uita că trebuie silit să vorbească.

— Dacă-i porunca ta, Cortez, voi asculta de ea, deşi nu-mi place prea mult această însărcinare. Îţi cer, totuşi să-mi dai porunca în scris.

— O vei avea pe dată – îl încredinţa generalul. Şi acum luaţi-l de-aici.

— Unde-l ducem?

— Înapoi la închisoarea de unde a fost adus. Totul a fost pregătit şi acolo-şi va găsi şi tovarăşii.

A fost chemat un om din gardă, care m-a târât înapoi la închisoare şi în timp ce plecam l-am auzit pe de Garcia făgăduind că mă va urma de îndată.

CAPITOLUL XXIX

DE GARCIA ÎŞI DESTĂINUIE INTENŢIILE

Nu m-am dus de-a dreptul în încăperea pe care o părăsisem, ci am fost lăsat mai întâi într-o odăiţă ce dădea în ea, unde dormea paznicul. Am aşteptat astfel câtva timp, cu mâinile şi picioarele legate şi păzit de doi ostaşi cu săbiile trase. Şi cum stăteam şi aşteptam, sfâşiat de furie şi teamă, am auzit prin perete nişte bocănituri, urmate de gemete de durere, în cele din urmă, aşteptarea a luat sfârşit: uşa s-a deschis şi doi tlaxcalani sălbatici au intrat şi m-au apucat de păr şi de urechi, târându-mă în cameră.

— Vai de maica lui! l-am auzit pe unul din ostaşii spanioli căinându-mă în timp ce eram dus. Renegat ori nu, mi-e milă de el – asta-i o treabă blestemată.

Apoi uşa s-a închis şi m-am pomenit în locul de tortură, în cameră era întuneric, căci în faţa ferestrei fusese atârnată o pânză, dar puteam să văd totuşi – şi ceea ce am zărit mi-a îngheţat sângele în vine. Mai întâi, nişte vase cu jeratic, apoi trei scaune trainice, dintre care unul gol. Pe celelalte două şedeau – nimeni alţii decât Guatemoc, marele împărat al aztecilor şi prietenul său şi al meu, *el cacique* din Tacuba. Fuseseră legaţi cu frânghii de scaune, iar vasele eu jeratic erau aşezate la picioarele lor; în spate stătea un grămătic, cu hârtie şi călimară, iar câţiva indieni se îndeletniceau cu o treabă îngrozitoare, la porunca a doi soldaţi spanioli. Lângă cel de al treilea scaun se afla un alt spaniol, care până acum stătuse de o parte – era de Garcia.

În timp ce priveam, un indian a ridicat unul din vasele cu jeratic şi, apucând piciorul gol al prinţului din Tacuba, l-a vârât între cărbunii aprinşi. După o clipă, liniştea a fost sfâşiată de gemetele tacubanului. Guatemoc a întors capul spre el şi i-a vorbit: atunci am văzut că şi el avea piciorul într-un vas cu jeratic.

— De ce te plângi, prietene – zise el şi glasul îi suna neşovăitor – când mă vezi atât de liniştit? Ce, eu stau oare pe roze?

Urmează-mă şi acum ca întotdeauna, prietene şi îndură suferinţa în tăcere.

Grămăticul îi însemna vorbele, căci am auzit pana scârţâind pe hârtie şi în timp ce acesta scria, Guatemoc şi-a întors capul şi m-a văzut. Faţa-i era vânătă de durere şi totuşi vorbi la fel cum îl auzisem de sute de ori în adunările sfatului – limpede şi răspicat.

— Cum şi tu eşti aici, prietene *teul?* zise el. Nădăjduiam că pe tine te-au cruţat. Iată cum îşi ţin spaniolii cuvântul. Malinche a jurat că se va purta faţă de mine cu toată cinstea; priveşte cum mă cinsteşte – cu cărbuni încinşi pentru picioarele mele şi cu cleşti pentru carnea mea. Ei cred că am îngropat o comoară, *teulule şi* vor să ne smulgă taina ascunzătorii. Ştii la fel de bine ca mine că e minciună. Dacă am fi avut vreo comoară, n-am fi dăruit-o oare bucuroşi cuceritorilor noştri, fiilor zeului Quetzal? Ştii şi tu că n-a mai rămas nimic, în afară de ruinele oraşelor şi de oasele morţilor…

Aici fu oprit pe neaşteptate, căci demonul care-l chinuia îl izbi peste gură, strigându-i: „Taci, câine!”

Dar eu înţelesesem şi jurai în adâncul inimii să mor mai degrabă, decât să dezvălui taina fratelui meu de sânge. Fusese ultima izbândă a lui Guatemoc – să ascundă comoara de lăcomia spaniolilor – şi izbânda aceasta, cel puţin, n-avea s-o piardă prin mine. Am jurat deci să tac şi foarte curând a trebuit să-mi pun la încercare jurământul, căci, la un semn al lui de Garcia, tlaxcalanii m-au apucat şi m-au legat: de cel de-al treilea scaun. Apoi de Garcia s-a aplecat şi mi-a vorbit la ureche, în. Castiliană:

— Ciudate sunt căile providenţei, vere Wingfield. M-ai urmărit prin întreaga lume şi de mai multe ori ne-am întâlnit, dar niciodată nu ţi-a surâs norocul. Crezusem că am scăpat de tine pe corabia cu sclavi, am crezut apoi că rechinii ţi-au făcut felul, dar ai izbutit să rămâi în viaţă. Şi când te gândeşti că, de fapt, tu mă urmăreai! De fiecare dată când mi-ai scăpat, mi-a părut rău, dar acum nu regret, căci văd că ai fost sortit acestei clipe. Vere Wingfield, va fi greu să-mi mai scapi de data asta şi înainte de a ne despărţi pentru totdeauna ne vom petrece câteva zile împreună. Iată, voi fi curtenitor cu tine. Poţi alege între un fel de tortură sau alta. Cu ce să începem? Dar să ştii că n-am la îndemână toate mijloacele pe care le-aş dori, căci, vai! Sfântul Oficiu nu şi-a adus încă întreg arsenalu-i înfiorător; cu toate astea o să facem tot ce putem. Oamenii ăştia nu se pricep în meserie: cărbunii aprinşi sunt tot ce le-a venit în minte. În ceea

ce mă priveşte, însă m-am gândit la mai multe... – şi-mi arătă diferite instrumente de tortură. Pe care-l alegi?

Nu i-am răspuns nimic, căci mă hotărâsem să nu rostesc nici o vorbă şi să nu scot nici un strigăt, oricât m-ar fi chinuit.

— Ia să mă gândesc, să mă gândesc – urmă de Garcia, netezindu-şi barba. Aha, am găsit. Veniţi încoace, sclavule!

Nu-mi voi reînnoi chinurile şi nici nu ţin să-i îngrozesc pe cei care, din întâmplare, vor citi aceste rânduri, povestind tot ce mi s-a întâmplat mai departe. E de ajuns să spun că două ceasuri şi mai bine, diavolul acesta a făcut cu mine tot ce-a poftit, ajutat de călăii tlaxcalani. Nu m-a cruţat de nici una din caznele pe care le cunoştea şi am fost torturat cu o îndemânare şi o ingeniozitate greu de depăşit; dacă leşinam, eram readus în simţiri cu apă rece sau dându-mi-se cu sila să beau rachiu. Şi totuşi – o spun cu oarecare mândrie – în aceste două ceasuri îngrozitoare n-am scos nici un geamăt, oricât de mari mi-ar fi fost chinurile şi n-am rostit o vorbă, fie să cerşesc îndurare, fie să blestem.

Dar trebuia să îndur nu numai suferinţa trupului, căci în tot acest timp duşmanul meu îşi bătea joc de mine cu vorbe usturătoare, care-mi chinuiau sufletul aşa cum sculele sale şi cărbunii aprinşi îmi chinuiau trupul. În cele din urmă, obosit, de Garcia porunci oamenilor să înceteze, ocărându-mă şi numindu-mă porc englez îndărătnic; în clipa aceea, Cortez intră în camera de tortură, însoţit de Marina.

— Cum merge? zise el cu glas nepăsător, deşi faţa-i păli la vederea grozăviilor.

— *El cacique* din Tacuba a mărturisit că a îngropat aurul în grădina sa, dar ceilalţi doi n-au spus nimic, generale – răspunse grămăticul aruncând o privire asupra a ceea ce scrisese.

— Într-adevăr, viteji bărbaţi! îl auzii pe Cortez murmurând ca pentru sine; apoi zise cu glas tare: *El cacique* să fie dus mâine în grădina despre care vorbeşte, ca să ne poată arăta aurul. Cât despre ceilalţi doi, încetaţi acum chinurile. Poate că-şi vor schimba gândul până mâine. Vreau să cred asta, spre binele lor vreau s-o cred!

Apoi se retrase într-un colţ al încăperii ca să se sfătuiască cu Sarceda şi cu ceilalţi doi călăi, lăsând-o pe Marina faţă-n faţă cu Guatemoc şi cu mine. O clipă, frumoasa indiană îl privi pe prinţ cu groază, apoi o lumină stranie îi apăru în ochii întunecaţi şi spuse cu glas scăzut, vorbindu-i în limba aztecă:

— Îţi aminteşti, Guatemoc, ce ţi-am spus atunci, în Tobasco,

când m-ai respins? Că, în ciuda ta, voi ajunge odată să fiu cineva? Iată că prezicerea mea s-a adeverit, ba, mai mult, iată ce s-a ales din mărirea ta. Nu-ţi pare rău, Guatemoc? Căci pe mine mă doare inima pentru tine, deşi alte femei, în locul meu, s-ar bucura să te vadă astfel…

— Femeie – răspunse prinţul cu glas răguşit – ţi-ai trădat ţara şi mi-ai adus ruşine şi chinuri. Căci dacă n-ai fi fost tu, toate acestea nu s-ar întâmplat nicicând. Îmi pare rău cu adevărat de un singur lucru şi anume că nu te-am ucis. Dar aşa, te blestem să-ţi fie numele acoperit de ocară pe veci pentru orice om cinstit, iar sufletul să-ţi fie veşnic blestemat şi fie ca tu însăţi să cunoşti, înainte de a muri, amărăciunea dezonoarei şi a trădării! Da, vorbele tale s-au împlinit, dar şi ale mele se vor împlini întocmai!

Marina l-a ascultat împietrită, apoi s-a întors cu spatele, tremurând şi a rămas câteva clipe tăcută. Dar deodată privirea i-a căzut asupra mea şi a început să plângă.

— Vai, sărmanul de tine! zise ea. Vai, prietene!

— Nu mă plânge, Marina – i-am răspuns tot în aztecă – căci lacrimile tale nu mă ajută, ci scapă-mă dacă poţi.

— Ah, de-aş putea! suspină ea şi, întorcându-se, ieşi în fugă din cameră.

Curând o urmă şi Cortez.

Pe urmă, ostaşii spanioli i-au luat pe Guatemoc şi pe *el cacique* din Tacuba şi i-au scos pe braţe, căci nu puteau să meargă, acesta din urmă fiind chiar leşinat.

— Rămâi cu bine, *teulule* – zise Guatemoc când trecură pe lângă mine. Eşti cu adevărat fiul lui Quetzal şi un bărbat viteaz. Fie ca zeii să te răsplătească pentru tot ce-ai suferit din pricina mea şi alor mei, căci eu nu pot să te mai răsplătesc.

Apoi au ieşit – şi acestea au fost ultimele cuvinte pe care le-am auzit din gura lui.

Rămăsesem singur cu tlaxcalanii şi cu de Garcia, care începu iarăşi să mă batjocorească.

— Puţin cam obosit, prietene Wingfield? mă întrebă el rânjind. Ei bine, e greu doar până te obişnuieşti cu jocul ăsta. O noapte de somn te va întrema şi mâine ai să fii alt om. Îţi închipui, poate, că n-o să te pot chinui mai rău? Smintitule, acesta e doar începutul… Ori crezi cumva că încăpăţânarea ta mă înfurie? Te înşeli iarăşi, prietene şi mă rog chiar să-ţi poţi ţine buzele încleştate până la urmă. Mi-aş da bucuros partea ce mi se cuvine din aurul ascuns, pentru încă două zile ca acestea, împreună cu

tine. Mai am multe să-ţi plătesc – şi, ascultă aici, să ştii că am mijlocul s-o fac. Există şi alte căi de a răni un om decât sfâşiindu-i carnea; aminteşte-ţi, de pildă, că atunci când am vrut să mă răzbun pe tatăl tău, l-am lovit ucigând-o pe aceea pe care o iubea. Acum eşti în puterea mea şi te întrebi, desigur, ce am de gând. Ei bine, am să-ţi spun: cunoşti poate o aztecă de sânge împărătesc, pe nume Otomie?

— Otomie, ce-i cu ea? am strigat, descleştând pentru prima dată gura, căci teama pentru ea nu mă tulbura mai mult decât toate chinurile îndurate.

— Asta da izbândă! Am găsit, în sfârşit, mijlocul să te fac să vorbeşti; înseamnă că mâine ai să fii mai limbut. Află doar atât, vere Wingfield: Otomie, fiica lui Montezuma, în treacăt fie zis o femeie foarte atrăgătoare, este soţia ta după obiceiurile indiene. Ei bine, ştiu toată povestea şi ea e în puterea mea. Am să ţi-o dovedesc, ea va fi adusă aici îndată şi atunci o să vă puteţi mângâia unul pe altul. Şi ascultă, câine, mâine va sta ea în locul unde stai tu acum şi în faţa ochilor tăi va avea parte de tot ce-ai avut tu parte azi. Ei şi-atunci ai să vorbeşti destul de repede, dar va fi probabil prea târziu.

Atunci, pentru prima dată, mi-am pierdut cumpătul şi am cerşit milă de la duşmanul meu de moarte.

— Cruţ-o! am gemut. Fă cu mine ce vrei, dar cruţ-o pe ea! Nu poţi fi atât de lipsit de inimă, căci doar eşti om. Nu se poate să faci aşa ceva… şi nici Cortez nu te va lăsa.

— Cât despre Cortez – răspunse el – nu va afla nimic despre asta, decât mai târziu. Am încuviinţarea lui să folosesc toate mijloacele care-mi stau în putinţă pentru a-ţi smulge adevărul. N-am izbutit cu tortura, aşa că nu-mi rămâne altă cale… Dacă speri altceva, nu mă cunoşti. Ştii ce înseamnă să urăşti, căci mă urăşti; înmulţeşte-ţi însă ura cu zece şi abia atunci ai să poţi afla cât e de mare ura mea împotrivă-ţi. Te urăsc pentru sângele tău, te urăsc pentru că ai ochii mamei tale, dar şi mai mult te urăsc pentru tine însuţi – căci m-ai bătut, pe mine, un gentilom al Spaniei, cu un ciomag, ca pe un câine! Crezi că o să dau înapoi de la o astfel de faptă, dacă prin ea pot să-mi potolesc ura? Şi încă ceva – deşi eşti un bărbat curajos, poate că în clipa asta ştii şi tu ce înseamnă frica şi guşti din chinul ei. Aşa că am să-ţi vorbesc deschis, Thomas Wingfield: mi-e frică de tine. Încă de când te-am văzut pentru prima dată mi-a fost frică de tine – şi ştiam de ce – de aceea am încercat să te ucid; pe măsură ce

timpul trecea, mi-era din ce în ce mai frică de tine, atât de mult încât uneori nu puteam să dorm, chinuit de o spaimă îngrozitoare, care mă urmăreşte şi acum şi care ţi se datoreşte ţie. Din pricina ta am fugit din Spania şi tot din pricina ta m-am purtat ca un laş în atâtea bătălii. Norocul a fost întotdeauna de partea mea în înfruntarea asta dintre noi doi; totuşi, îţi spun că şi acum chiar, cu toată starea în care te afli, mi-e frică de tine. Dacă aş îndrăzni, te-aş ucide dintr-o dată… numai că atunci ai să mă urmăreşti cum mă urmăreşte şi mama ta… şi de altfel ar trebui să răspund în faţa lui Cortez pentru o asemenea faptă. Frica, vere Wingfield, este mama cruzimii şi a mea mă face crud cu tine. Viu sau mort, ştiu că până la urmă vei triumfa asupra mea, dar acum e rândul meu şi atâta vreme cât mai răsufli, sau cât mai au suflare în ei cei care-ţi sunt dragi, îmi voi trece viaţa împingându-te – pe tine şi pe ei – spre ruşine, ocară şi moarte, aşa cum am făcut cu maică-ta, verişoara mea, deşi cu ea am fost silit să mă port astfel, ca să mă salvez. De ce nu? Pentru mine nu există iertare, nu pot schimba trecutul. M-ai urmărit ca să te răzbuni pe mine şi, mai curând sau mai târziu – prin tine sau prin mijlocirea ta – răzbunarea va fi împlinită, dar până atunci eu sunt cel victorios, chiar dacă trebuie să mă cobor până la treaba asta de măcelar.

Zicând acestea, se întoarse brusc şi părăsi încăperea.

Atunci slăbiciunea şi suferinţa m-au copleşit şi-am leşinat. Când m-am trezit, am văzut că legăturile îmi fuseseră desfăcute şi că zăceam pe un fel de pat, în timp ce o femeie stătea aplecată deasupra-mi, îngrijindu-mă şi murmurând vorbe de milă şi de dragoste. Noaptea se lăsase, însă în cameră era destulă lumină şi mi-am dat seama că femeia nu era alta decât Otomie, dar nu o Otomie înfometată şi sleită de puteri, ci aproape tot atât de frumoasă ca înaintea zilelor de asediu şi foame.

— Otomie! Tu aici? am şoptit printre buzele-mi zdrobite şi o dată cu simţirile mi-au revenit în minte şi ameninţările lui de Garcia.

— Da, iubitule, eu sunt – murmură ea. Oricât ar fi de diavoli, m-au lăsat totuşi să te îngrijesc. Oh! Să fiu nevoită să te văd astfel şi totuşi să nu pot să te răzbun! zise ea izbucnind în plâns.

— Taci – am rugat-o – taci. Mai bine spune, avem ceva de mâncare?

— Din belşug. O femeie a adus tot felul de bunătăţi din partea Marinei.

— Dă-mi să mănânc, Otomie.

O vreme m-a hrănit şi răul de moarte care mă cuprinsese s-a risipit, deşi îmi ardea carnea pe mine în o mie de chinuri.

— Ascultă, Otomie, l-ai văzut pe de Garcia?

— Nu, dragul meu. Acum două zile am fost despărţită de sora mea Tecuichpo şi de celelalte femei, dar s-au purtat bine cu mine şi n-am văzut nici un spaniol, în afară de ostaşii care m-au adus aici, spunându-mi că eşti bolnav. Vai! Nu ştiam ce ţi se întâmplase! Şi din nou începu să plângă.

— Totuşi, cineva te-a văzut, pentru că s-a aflat că eşti soţia mea.

— Nu-i de mirare – răspunse Otomie – căci întreaga armată aztecă o ştie şi asemenea taine nu pot fi păstrate. Dar de ce te-au chinuit astfel? Pentru că ai luptat împotriva lor?

— Suntem singuri? am întrebat-o.

— E un paznic afară, dar în cameră nu mai e nimeni.

— Apleacă-ţi capul să-ţi spun şi i-am povestit totul.

Când a aflat, Otomie a sărit în picioare, cu ochii scânteietori şi cu mâna apăsată pe piept şi a spus:

— Oh, cât de mult te iubeam înainte, dar acum te iubesc şi mai mult. Dacă se poate aşa ceva! Căci ai îndurat astfel de grozăvii şi totuşi ai rămas credincios celor învinşi şi jurământului făcut. Binecuvântată fie ziua când am privit prima dată-n ochii tăi, o, soţul meu, cel mai cinstit dintre oameni! Dar cei care ţi-au făcut asta – ce se poate spune despre ei? Totuşi, bine că s-a terminat! Acum am să te îngrijesc până ce-ai să te faci sănătos. Oh, ştiu că s-a terminat, căci altfel numi s-ar fi îngăduit să vin ia tine!

— Vai! Otomie. Trebuie să-ţi spun totul: *nu,* nu s-a terminat – şi cu glas şovăielnic am vorbit mai departe.

Şi fiindcă trebuia, i-am spus pentru ce fusese, adusa aici. A ascultat fără o vorbă, deşi buzele i s-au albit.

— Ceea ce ştiu – zise ea după ce-am sfârşit de vorbit – e că aceşti *teuli* îi întrec cu mult pe preoţii noştri, căci dacă preoţii torturează şi sacrifică, o fac pentru zei, nu pentru aur sau ură ascunsă. Şi acum, dragul meu, care ţi-e sfatul? Fără îndoială că ai vreun sfat să-mi dai.

— Nu îndrăznesc să-ţi dau vreunul, draga mea – am gemut.

— Eşti sfios ca o fată care nu vrea să-şi mărturisească dragostea pe care arde s-o spună – răspunse Otomie cu un râs mândru şi amar. Ei bine, am să vorbesc eu pentru tine. Te

gândeşti că ar fi mai bine să murim în noaptea asta.

— Aşa e – am recunoscut. Dacă nu murim acum, mâine vom avea parte de ruşine şi chinuri şi până la urmă tot moartea ne aşteaptă – altă alegere n-avem. Deoarece Dumnezeu nu vrea să ne apere, trebuie să ne apărăm singuri, dacă putem găsi mijloacele.

— Dumnezeu! Nu există nici un Dumnezeu. Uneori m-am îndoit de zeii poporului meu şi m-am întors spre al vostru; acum însă îl reneg şi pe el şi-l resping. Dacă ar exista un Dumnezeu al milei, ca acela de care vă agăţaţi voi, ar putea oare să îndure asemenea lucruri? Singurul meu zeu eşti tu, soţul meu iubit; ţie şi pentru tine mă rog, doar pentru tine! Să nu ne mai rugăm deci la zei care nu există sau care, dacă există, sunt surzi la strigătele noastre şi orbi în faţa nenorocirilor noastre şi să ne apărăm singuri. Iată acolo frânghii, fereastra aceea are zăbrele – şi foarte curând vom ajunge dincolo de soare şi de cruzimea *teulilor,* în braţele somnului veşnic. Dar mai avem încă timp; să stăm puţin de vorbă, căci călăii nu vor veni înaintea zorilor şi până-n zori vom fi departe.

Şi astfel am stat de vorbă, atâta cât îmi îngăduiau durerile care mă ardeau. Ne-am amintit cum ne-am întâlnit, cum mi-a fost dată de soţie a lui Tezcat, Sufletul Lumii, ne-am amintit de ziua când am stat întinşi unul lângă altul pe piatra de sacrificiu, de adevărata noastră căsătorie de mai târziu, de asediul Tenochtitlanului şi de moartea primului nostru născut. Am vorbit şi am tot vorbit, până când s-au făcut ceasurile două după miezul nopţii. Atunci s-a aşternut tăcerea.

— Soţul meu – zise Otomie în cele din urmă cu glas şoptit şi solemn – eşti vlăguit de suferinţe şi sunt şi eu obosită. E timpul să îndeplinim ceea ce trebuie. Tristă ne este soarta, dar cel puţin ne aşteaptă odihna. Îţi mulţumesc, soţul meu, pentru bunătatea ta, îţi mulţumesc şi mai mult pentru credinţa ta faţă de căminul şi poporul meu. Să mă pregătesc acum pentru ultima noastră călătorie?

— Pregăteşte-te – i-am răspuns.

Atunci s-a ridicat şi a început să desfacă frânghiile. În cele din urmă, totul era pregătit şi clipa morţii sosise.

— Trebuie să mă ajuţi, Otomie – am rugat-o. Nu pot merge pe picioare singur.

S-a apropiat şi m-a ridicat cu braţele ei puternice şi drăgăstoase, până când am ajuns pe un scăunel chiar sub

zăbrelele ferestrei. Acolo mi-a trecut frânghia în jurul gâtului, apoi, urcându-se alături de mine şi-a potrivit o altă frânghie pe după gâtul ei. Ne-am sărutat într-o tăcere solemnă, căci nu mai era nimic de spus.

Şi totuşi Otomie mai avea ceva de spus:

— La cine te gândeşti în clipa asta, soţul meu? La mine şi la copilul meu mort, sau la fata aceea de departe, de dincolo de mare? Nu, mai bine să nu te întreb. Am fost fericită în dragostea mea – şi asta e destul. Acum şi dragostea şi viaţa se vor sfârşi deodată şi pentru mine e bine, dar sunt îndurerată pentru tine. Spune, să împing scăunelul?

— Da, Otomie, căci nu mai e nici o nădejde în afară de moarte. Nu pot să-mi calc cuvântul faţă de Guatemoc şi nici nu pot să trăiesc pentru a te vedea acoperită de ocară şi tortură.

— Atunci, sărută-mă pentru ultima dată.

Ne-am sărutat încă o dată, dar tocmai când Otomie se pregătea să împingă scăunelul de dedesubtul nostru, uşa s-a deschis şi s-a închis repede şi o femeie înfăşurată în văluri s-a oprit în faţa noastră, cu o torţă într-o mină şi cu o legătură în cealaltă. Uitându-se spre noi şi-a dat seama ce voiam să facem şi a venit în fugă alături.

— Ce faceţi? strigă ea şi am recunoscut glasul Marinei, Ţi-ai pierdut minţile, *teulule?*

— Cine este femeia asta care te cunoaşte atât de bine, dragul meu şi nu ne lasă nici măcar să murim în pace? întrebă Otomie.

— Sunt Marina – răspunse femeia acoperită cu văluri – şi am venit să vă salvez, dacă pot.

CAPITOLUL XXX

EVADAREA

Otomie şi-a scos frânghia de după gât şi, coborând de pe scăunel, s-a oprit în faţa Marinei.

— Tu eşti Marina – zise ea cu răceală şi mândrie – şi ai venit să ne salvezi, tu care ai adus ruina asupra ţării tale şi ai trimis mii de fii ai ei la moarte, ocară şi chinuri. Dac-ar fi după vrerea mea, n-aş avea nevoie de salvarea ta, ci aş dori-o mai degrabă pe cea pe care o pregăteam acum.

Astfel a vorbit Otomie şi niciodată nu avusese o înfăţişare mai mândră decât în clipa aceea, când îşi risca ultima şansă de a trăi, ca să-şi poată revărsa dispreţul asupra celei pe care o socotea trădătoare, ba nu, care era cu adevărat trădătoare, căci dacă n-ar fi fost ajutorul Marinei, Cortez n-ar fi cucerit niciodată Anahuacul. M-am clătinat auzindu-i vorbele mânioase, căci oricât aş fi suferit, viaţa încă îmi părea dulce, mie, care cu zece clipe înainte stătusem în pragul morţii. Acum, neîndoielnic, Marina va pleca şi ne va lăsa în voia sorţii. Dar n-a fost aşa. În faţa dispreţului Otomiei, s-a dat într-adevăr înapoi şi s-a cutremurat.

Era o privelişte stranie deosebirea dintre frumuseţile lor, aşa cum stăteau faţă-n faţă în camera de tortură şi de asemeni era straniu să vezi nobleţea prinţesei de sânge împărătesc, chiar aşa ameninţată cum era de o moarte ruşinoasă sau de o viaţă şi mai ruşinoasă, triumfând asupra fetei indiene pe care soarta schimbătoare o ridicase atât de mult deasupra ei, ca stelele faţă de pământ.

— Spune-mi, înaltă prinţesă – întrebă Marina cu glas blând – din ce pricină, dacă poveştile ce se spun sunt adevărate, ai stat alături de acest om alb pe piatra de sacrificiu?

— Pentru că-l iubesc, Marina.

— Pentru aceeaşi pricină şi eu, Marina, mi-am aşezat onoarea pe un altar diferit, pentru aceeaşi pricină am luptat împotriva fiilor poporului meu – pentru că-l iubesc pe Cortez. Din dragoste l-am ajutat pe Cortez, de aceea nu mă dispreţui, ci lasă-ţi iubirea să mă înţeleagă, căci ştii prea bine că, pentru noi, femeile,

iubirea e totul. Am păcătuit, da şi cred că şi păcatul meu îşi va găsi, la rândul său, o pedeapsă potrivită.

— Va trebui să fie o pedeapsă aspră – vorbi Otomie. Dragostea mea n-a făcut rău nimănui, dar priveşte în faţa ta doar un grăunte din bogata recoltă a iubirii tale. Pe scaunul de colo, Guatemoc, împăratul tău, a fost astăzi pus la cazne de stăpânul tău, Cortez, care a jurat să-l cinstească aşa cum se cuvine unui monarh. Alături de el a stat acest *teul,* soţul meu şi prietenul tău, iar Cortez l-a dat pe mâna duşmanului său de moarte, de Garcia, pe care voi îl numiţi Sarceda. Priveşte ce i-a făcut! Nu, nu te înfiora, blândă creatură; priveşte-i rănile! Gândeşte-te în ce stare am ajuns, dacă la venirea ta ne-ai găsit pregătindu-ne să murim ca nişte câini – el, soţul meu, pentru a nu trăi să mă vadă torturată cum a fost el şi eu împreună cu el, pentru că o prinţesă de Otomie, sânge din sângele lui Montezuma, nu poate răbda o astfel de ruşine atâta timp cât moartea are o uşă prin care poţi trece.

Şi acesta nu e decât un singur grăunte din recolta ta, renegată şi trădătoare, recolta ruşinii şi a morţii care s-a îngrămădit acolo, sub ruinele Tenochtitlanului! Dacă ar fi după voia mea, îţi spun că mai curând aş muri de zeci de ori decât să primesc ajutor de la o mână pătată de sângele poporului meu şi al tău… eu…

— Oh, încetează, încetează! gemu Marina acoperindu-şi ochii cu mâna, ca şi cum vederea Otomiei ar fi fost atât de cumplită, încât n-o mai putea răbda. Ceea ce s-a făcut nu se mai poate desface – te rog nu-mi mai mări remuşcările. E adevărat ce-ai spus, că tu, prinţesa Otomie, ai fost adusă aici ca să fii torturată?

— Chiar aşa şi încă în faţa ochilor soţului meu. De ce fiica lui Montezuma şi prinţesa de Otomie ar fi scutită de soarta marelui împărat al aztecilor? Dacă împrejurarea că e femeie n-o apără, are oare ceva de sperat din partea rangului ei pierdut?

— Cortez nu ştie nimic despre asta, jur! zise Marina. Cât despre caznele pe care le-a poruncit, a fost silit de strigătele soldaţilor, care îl învinuiesc că a furat comoara, când ştiţi bine că n-a găsit-o niciodată. Nu e însă vinovat de această ultimă ticăloşie.

— Atunci să-l întrebe pe unealta sa, Sarceda.

— Oh, îţi făgăduiesc, prinţesă, că dacă pot am să răzbun această mârşăvie a lui Sarceda… Dar timpul e scurt; am venit aici cu ştirea lui Cortez, să încerc să aflu taina comorii de la soţul tău, *teului.* Or, de dragul prieteniei ce i-o port, sunt gata să-mi

trădez misiunea şi să vă ajut pe amândoi să fugiţi. Nu vieţi să-mi primiţi ajutorul?

Otomie nu spuse nimic şi atunci, pentru prima dată, am vorbit eu:

— Ba da, Marina. Nu-mi pasă de soarta acestui ticălos. Tot ce vreau e să scap, dar cum să facem?

— Şansele sunt destul de puţine, *teulule,* dar m-am gândit că, o dată ieşit din închisoare, ai putea să te furişezi, dacă ţi-ai schimba înfăţişarea. Puţini sunt cei care umblă pe afară în zori şi cea mai mare parte din ei nu vor fi în stare să înţeleagă ce se întâmplă. Iată, ţi-am adus hainele unui soldat spaniol: ai pielea de culoare închisă, aşa că pe întuneric ai putea trece drept unul din ei; iar pentru prinţesă, soţia ta, am adus alte veşminte, pe care mi-e ruşine să i le ofer, dar sunt singurele care vor trece neobservate ia această oră. De asemenea, *teulule,* îţi aduc o spadă, chiar cea care ţi-a fost luată, deşi cred că pe vremuri a avut alt stăpân, în timp ce vorbea, Marina desfăcu legătura şi scoase din ea haina ostăşească şi spada, aceeaşi pe care i-o luasem spaniolului Diaz în masacrul din faimoasa *noche triste.* Apoi dădu la iveală nişte veşminte femeieşti pentru Otomie şi am văzut că era una din rochiile acelea indiene purtate de femeile care urmează taberele soldaţilor, o rochie cu roşu şi galben pe ea. Otomie o văzu şi ea şi se dădu cu un pas înapoi.

— După câte văd, ai adus din greşeală o rochie de-a ta – zise ea cu glas liniştit, dar într-un fel care dezvăluia mai mult ca de obicei inima sălbatică a neamului său. Numai că eu nu port astfel de rochii.

— Se pare că trebuie să îndur prea multe – răspunse Marina, mâniindu-se în cele din urmă şi căutând să-şi oprească lacrimile care începeau să-i curgă pe obraji. Mă duc şi vă las.

Şi se apucă să-şi strângă la loc legătura.

— Iart-o, Marina – m-am grăbit eu atunci să zic, căci dorinţa de a scăpa cu viaţă creştea în mine cu fiece clipă. Suferinţa i-a ascuţit limba. Apoi, întorcându-mă spre Otomie, am adăugat: Te rog, fii mai blândă, nevastă, de dragul meu dacă nu de-al tău. Marina este singura noastră nădejde.

— Mai bine ne-ar fi lăsat să murim, soţul meu. Ei, bine, fie! De dragul tău am să-mi pun aceste veşminte de târfă. Dar cum vom scăpa din închisoare şi cum vom ieşi din tabără? Ne vei deschide uşa şi paznicii vor fi îndepărtaţi? Şi după ce vom trece de ei, ai să poţi oare umbla, dragul meu?

— Uşile nu vor fi deschise – zise Marina – căci după ce voi pleca, paznicii le vor încuia cu grijă la loc. Dar să nu vă fie teamă de paznici. O să le abat eu atenţia. Gratiile ferestrei sunt însă de lemn şi spada ta, *teulule,* le va sfărâma uşor. Când o să ajungi afară, fă-te că eşti un soldat beat, dus la culcare de o târfă. Asta-i tot ce vă pot spune şi să ştiţi că risc foarte mult pentru voi, căci dacă se va descoperi cine v-a ajutat, îmi va fi greu să potolesc mânia lui Cortez, care, odată războiul câştigat – şi aici suspină – nu mai are atâta nevoie de mine ca înainte.

— În ceea ce mă priveşte – am zis eu – pot să mă mişc săltându-mă pe piciorul drept; ce-o fi mai departe, nu putem decât să ne bizuim pe noroc. În orice caz, nu ne va fi mai vitreg decât până acum.

— Adevărat grăieşti, *teulule*. Şi acum rămâneţi cu bine, căci nu îndrăznesc să stau mai mult. Nu pot face nimic altceva. Fie ca steaua voastră bună să vă lumineze şi să vă călăuzească drumul. Iar tu, *teulule,* dacă nu ne vom mai întâlni niciodată, te rog să ai un gând bun pentru mine, căci prea mulţi mă vor blestema în zilele ce vor veni.

— Rămâi cu bine, Marina.

Ea deschise uşa şi dispăru.

Am auzit uşi închizându-se în urma ei şi glasurile îndepărtate ale celor ce-i purtau palanchinul, apoi totul s-a liniştit. Otomie a ascultat câteva clipe la fereastră, dar paznicii păreau să fie plecaţi, unde sau de ce nu ştiu nici până-n clipa de faţă şi singurul zgomot era larma îndepărtată a unei petreceri din tabără.

— Şi acum, la treabă, Otomie.

— Cum ţi-e voia, dragul meu, dar tare mă tem că va fi fără de nici un folos. N-am încredere în femeia asta. Necredincioasă tuturor, nu mă îndoiesc că ne trădează şi pe noi… Oricum, ai spada şi o putem folosi la nevoie.

— Nu-i nimic – i-am răspuns. N-o să ne fie mai rău decât acum; viaţa nu are rele mai mari decât chinul şi moartea – şi pe-acestea le cunoaştem.

Apoi m-am aşezat pe scăunel şi, folosind braţele, care erau încă zdravene şi nevătămate, am tăiat cu spada ascuţită lemnul zăbrelelor de la fereastră, una câte una, până s-a făcut o deschizătură destul de mare ca să ne putem strecura. Isprăvind această treabă cu bine, fără ca nimeni să vină să ne tulbure, Otomie m-a îmbrăcat cu hainele de soldat spaniol aduse de

Marina, căci singur n-aş fi putut. Cât m-am chinuit până m-am văzut îmbrăcat şi mai ales până mi-am tras cizma lungă pe piciorul ars, nu se poate povesti; ştiu însă că m-am oprit de mai multe ori, stând la îndoială dacă n-ar fi mai bine să mor decât să îndur asemenea chinuri. În cele din urmă am isprăvit şi Otomie a trebuit să îmbrace rochia cu roşu şi galben, un veşmânt de ruşine pe care o aztecă cinstită ar prefera mai degrabă să moară decât să-l îmbrace şi cred că în timp ce şi-l punea suferinţa ei era mai cumplită decât a mea, deşi de un alt fel, căci veşmântul acesta era un fel de tunică a lui Nessus[31] pentru inima-i mândră. După ce s-a îmbrăcat a început să se schimonosească în chip sălbatic în faţa mea, zicând:

— Spune, soldatule, cum îmi stă?

— Încetează cu astfel de prostii, Otomie; vieţile noastre sunt în joc, aşa că ce însemnătate are cum ne îmbrăcăm?

— Are multă însemnătate, soţul meu. Dar cum ai putea tu să înţelegi, când eşti bărbat şi mai ales străin? Ei şi acum am să mă strecor prin fereastră, după care vei încerca să mă urmezi, dacă poţi, iar dacă nu vei izbuti, mă voi întoarce la tine şi vom pune capăt acestui joc nebunesc.

Într-o clipă, Otomie se strecură prin deschizătura făcută, căci era sprintenă şi puternică ca un leopard. M-am ridicat şi eu apoi pe scăunel şi m-am întins atât cât îmi îngăduiau rănile. Până la urmă am reuşit să mă sui pe pervazul ferestrei, unde am rămas atârnat ca o pisică moartă, până ce Otomie a izbutit să mă tragă, prăbuşindu-ne amândoi de partea cealaltă, pe pământ, după care am rămas jos gemând. Dar pe dată Otomie m-a ridicat în picioare, sau mai bine zis într-un picior, căci nu puteam să folosesc decât unul şi am privit în jurul nostru. Nu se vedea nimeni, iar zgomotele petrecerii se stinseseră, căci zorile înroşeau creasta lui Popocatepetl şi razele soarelui începeau să lumineze valea.

— Încotro s-o luăm? Am şoptit.

Otomie, care fusese lăsată să umble prin tabără cu sora ei, soţia lui Guatemoc şi cu alte femei aztece, avea darul, comun aproape tuturor indienilor, de a nu uita niciodată un loc pe unde trecuse, recunoscându-l chiar şi în noaptea cea mai întunecoasă.

— Spre partea de sud – murmură ea. S-ar putea ca acum, că

---

[31] Potrivit mitologiei greceşti, Hercule a murit îmbrăcând tunica lui Nessus, unul din centauri, care i l-a lăsat cu viclenie în dar soţiei lui Hercule, Deianira.

războiul s-a sfârşit, să nu mai fie păzită – şi cel puţin cunosc drumul într-acolo.

Şi astfel, eu rezemându-mă de umărul ei şi săltând pe piciorul drept, am izbutit, cu multă greutate, să străbatem vreo trei sute de metri fără a întâlni pe nimeni. Dar acum norocul ne părăsi, căci, trecând pe după un colţ, dădurăm peste trei ostaşi ce se-ntorceau la barăcile lor de la o petrecere de noapte, însoţiţi de câţiva slujitori băştinaşi.

— Cine-o mai fi şi ăsta? zise primul dintre ei. Ia ascultă, prietene, care ţi-e numele?

— Noapte bună, frate, noapte bună – i-am răspuns în spaniolă, vorbind cu glas răguşit, de beţiv.

— Vrei să spui bună dimineaţa – mă îndreptă el, căci zorii se iviseră. Cum te cheamă? Nu te cunosc după chip, deşi pari să fi luptat prin ceva războaie…

Şi omul începu să râdă.

— De ce vrei neapărat să-mi ştii numele – am rostit eu solemn, legănându-mă dintr-o parte într-alta. S-ar putea să ne afle căpitanul şi e om cumpătat, nu bea. Dă-mi braţul, fetiţo, e timpul să mergem la culcare, căci soarele apune.

Râseră cu toţii, dar unul dintre ei se întoarse către Otomie, spunând:

— Lasă-l pe beţivan, drăguţo şi vino cu noi.

Şi, zicând acestea, o apucă de braţ. Dar Otomie îl fulgeră cu o privire atât de sălbatică, încât omul o lăsă să plece uluit, iar noi ne urmarăm drumul clătinându-ne, până la colţul unei alte case, unde ne-au pierdut din vedere. Aici m-am prăbuşit la pământ copleşit de durere, căci cât timp puteam fi văzut de soldaţi a trebuit să calc şi pe piciorul rănit, ca nu cumva să bănuiască ceva. Dar Otomie mă trase în sus, îndemnându-mă:

— Hai, iubitule, să mergem mai departe, altfel o să pierim.

M-am ridicat gemând şi am pornit mai departe, dar prin ce chinuri am trecut până am ajuns la poarta dinspre sud nu pot să povestesc; eram însă încredinţat că voi muri înainte de-a ajunge acolo. În cele din urmă, poarta se înălţă în faţa noastră.

Întâmplarea făcea ca paznicul spaniol să fie adormit în camera de gardă şi doar trei tlaxcalani se aflau ghemuiţi lângă un foc mic, cu păturile lor, sau *zerapes,* în cap, căci zorile erau reci.

— Deschideţi porţile, cânilor! am poruncit cu un glas cât mai hotărât.

Văzând un soldat spaniol, unul dintre ei se ridică s-o deschidă,

dar deodată se opri şi zise:

— De ce şi din a cui poruncă?

Nu-i puteam vedea faţa din pricina păturii, dar glasul îmi părea cunoscut şi am simţit cum mă cuprinde frica. Totuşi am urmat să vorbesc cu semeţie:

— De ce? Pentru că sunt beat şi vreau să stau întins afară până mă trezesc. Din a cui poruncă? Dintr-a mea, care sunt ofiţer de serviciu şi dacă nu-mi dai ascultare am să pun să fii biciuit până ai să te înveţi să nu mai pui niciodată întrebări.

— Să-i chem pe *teulii* dinăuntru? zise omul, morocănos, către un tovarăş al său.

— Nu – răspunse acesta – domnul ofiţer Sarceda e obosit şi a lăsat vorbă să nu fie trezit decât cu o pricină întemeiată. Ţine-i înăuntru sau lasă-i să iasă, cum vrei – dar nu-l trezi.

Tremuram acum din toate mădularele: în camera de gardă se afla chiar de Garcia! Ce-ar fi fost dacă se trezea, dacă ieşea afară şi mă vedea? Ba, mai mult, acum îmi dădeam seama şi al cui era glasul ce mi se păruse cunoscut – al unuia din tlaxcalanii care mă torturaseră. Ce s-ar întâmpla dacă mi-ar vedea faţa? Nu mă îndoiam că ar recunoaşte un chip pe care-şi lăsase chiar ieri semnele. Rămăsesem mut de spaimă şi nu mai puteam scoate un cuvânt, iar dacă Otomie nu şi-ar fi păstrat cumpătul, povestea mea s-ar fi sfârşit aici. Dar ea începu să-şi joace rolul şi l-a jucat cum nu se poate mai bine, copleşindu-l pe bietul tlaxcalan cu zeflemelele grosolane din tabără, până l-a înveselit şi l-a înduplecat să deschidă poarta, zorindu-ne chiar să plecăm. Abia trecuserăm de poartă, când, pe neaşteptate, m-a cuprins slăbiciunea; m-am poticnit şi am căzut, rostogolindu-mă pe spate.

— Sus, prietene, sus! zise Otomie cu un râs aspru. Dacă vrei să dormi, aşteaptă până găseşti un tufiş prielnic – şi trase de mine să mă ridice.

Tlaxcalanul, râzând şi el, se apropie s-o ajute şi săltat de amândoi am izbutit să mă pun din nou pe picioare. Dar în timp ce mă ridicam, pălăria, care nu mi se potrivea bine pe cap, mi-a căzut. Omul a ridicat-o şi mi-a dat-o, dar în clipa aceea ochii noştri s-au întâlnit, faţa rămânându-mi oarecum în umbră. Ş-am pornit-o din nou şchiopătând, dar când m-am uitat înapoi, l-am văzut pe tlaxcalan privind după noi cu un aer nedumerit, ca un om care nu e prea sigur că simţurile nu-l înşală.

— M-a recunoscut – i-am zis atunci Otomiei – şi îndată ce-şi va

veni în fire se va lua după noi.

— Haide, înainte! mă zori Otomie. După stânca de acolo sunt nişte tufişuri de aloe unde ne putem ascunde.

— Sunt sfârşit, nu mai pot – şi am dat să mă las jos.

Atunci Otomie m-a prins în braţe şi, încordându-şi puterile, m-a ridicat de la pământ aşa cum o mamă îşi ia copilul şi a pornit mai departe poticnindu-se, dar ţinându-mă strâns la pieptul ei. Cincizeci de paşi şi mai bine m-a purtat astfel, dragostea şi disperarea dându-i puteri, până când, în cele din urmă, am ajuns lângă tufişurile de aloe şi acolo ne-am prăvălit amândoi la pământ. Mi-am aruncat de îndată ochii înapoi pe cărarea pe care venisem. Tlaxcalanul tocmai se ivea, în mână cu o măciucă cu ţinte ascuţite, căutându-ne pentru a-şi risipi îndoielile.

— S-a sfârşit – am şoptit cu glasul gâtuit – uite-l că vine.

Drept răspuns, Otomie mi-a tras spada din teacă şi a ascuns-o în iarbă.

— Acum fă-te că dormi – zise ea. E ultima noastră şansă.

Mi-am vârât capul sub braţ şi m-am prefăcut adormit. Îndată am auzit paşii omului apropiindu-se şi Tlaxcalanul s-a oprit deasupra mea.

— Ce vrei? întrebă Otomie. Nu vezi că doarme? Lasă-l să doarmă.

— Trebuie mai întâi să-i privesc chipul, femeie – răspunse el trăgându-mi braţul. Pe zei, ştiam eu! Este chiar *teulul* pe care l-am mângâiat oleacă ieri şi care văd că a fugit.

— Eşti nebun – zise ea râzând. N-a fugit de nicăieri, decât de la o încăierare la băutură.

— Minţi, femeie! Sau, dacă nu minţi, nu ştii nimic. Omul ăsta cunoaşte taina comorii lui Montezuma şi preţuieşte cât un rege.

Şi, zicând acestea, îşi ridică măciuca.

— Şi totuşi vrei să-l ucizi! Ei bine, dacă-i aşa cum zici, eu nu ştiu nimic despre el. Du-l înapoi de unde a venit. No e decât un beţivan şi sunt mulţumită să scap de el.

— Bine zis. Ar fi o nebunie să-l ucid, dar dacă i-l duc viu domnului ofiţer Sarceda, voi dobândi onoruri şi răsplată. Haide, ajută-mă.

— Ajută-te singur – răspunse ca cu glas morocănos. Dar mai întâi caută-l prin buzunare: ar putea să aibă niscaiva mărunţiş pe care să-l putem împărţi.

— Bine zis din nou – vorbi omul şi, îngenunchind pe pământ, se aplecă deasupra mea şi începu să-mi cotrobăie prin buzunare.

Otomie se afla în spatele lui. I-am văzut chipul încordându-se şi o lumină teribilă îi apăru în ochi, o lumină ca aceea din ochii preotului în momentul sacrificiului. Iute ca gândul, ridică spada din iarbă şi lovi cu toată puterea peste grumazul omului aplecat. Acesta căzu la pământ fără să icnească măcar şi Otomie se prăvăli lângă el. În clipa următoare era însă din nou în picioare, privind la el cu cruzime – şi cu sabia în mână.

— Sus – zise ea – înainte ca ceilalţi să vină să-l caute. Haide, trebuie!

Şi iarăşi am pornit, croindu-ne drum printre tufişuri, cu mintea-mi rătăcită într-o imensă uimire, care încetul cu încetul se transforma într-o sfârşeală. Câteva clipe mi s-a părut că trăiam un vis urât şi în acest vis călcam pe fiare înroşite în foc. Apoi mi-au apărut, ca într-o vedenie, nişte oameni înarmaţi cu suliţe, iar Otomie alerga spre ei cu braţele întinse.

Pe urmă n-am mai ştiut nimic.

CAPITOLUL XXXI

OTOMIE ÎŞI CONVINGE POPORUL

Când m-am trezit, am văzut că zăceam într-o peşteră, unde pătrundea o lumină foarte slabă. Otomie era aplecată deasupra mea şi nu departe de noi am zărit un bărbat mestecând într-o oală cu mâncare, deasupra unui foc din frunze uscate de aloe.

— Unde mă aflu? Şi ce s-a întâmplat? am întrebat.

— Eşti în afara oricărei primejdii, iubitule – răspunse ea. Cel puţin pentru câtva timp. După ce vei mânca, am să-ţi povestesc mai mult.

Mi-a adus o fiertură de carne, din care am mâncat eu nesaţ şi după ce m-am săturat, Otomie a prins să vorbească:

— Îţi aminteşti cum ne-a urmărit tlaxcalanul şi cum... am scăpat de el?

— Îmi amintesc, Otomie, deşi nu pot înţelege de unde ai avut puterea să-l ucizi.

— Iubirea şi disperarea mi-au dat putere, dar mă rog să nu mai am niciodată nevoie de ea. Te rog, dragul meu, nu mai vorbi despre asta, căci pentru mine este mai cumplit decât tot ce s-a întâmplat mai înainte. Un singur lucru mă linişteşte: nu l-am ucis, căci spada mi s-a sucit în mână; cred doar că am ameţit. Apoi am mers mai departe cât puteam de repede, dar, privind înapoi, am văzut că alţi doi tlaxcalani, tovarăşii celui căzut, veneau pe urmele noastre. După puţin timp au ajuns la locul unde zăcea primul şi, când l-au găsit, au pornit în goană după noi. Cred că ne-ar fi prins repede, căci abia puteai să te mişti şi mintea îţi era rătăcită, iar eu nu mai aveam putere să te duc. Totuşi am continuat să ne târâm, dar când urmăritorii se găseau la numai vreo cincizeci de paşi de noi, din tufişuri au ieşit nişte bărbaţi înarmaţi, opt la număr, care s-au repezit asupra noastră. Erau oameni din propriul meu popor, războinici din Otomie care slujiseră sub comanda ta şi care pândeau tabăra spaniolă. Văzând un spaniol singur se repezeau să te ucidă. Şi au fost aproape gata s-o facă, căci de atâtea sforţări abia-mi trăgeam suflarea şi nu puteam vorbi, dar până la urmă, în câteva cuvinte,

am izbutit să-mi spun numele şi rangul, arătându-le jalnica stare în care te afli. În clipa aceea ne-au ajuns cei doi tlaxcalani; poruncindu-le oamenilor să ne apere, războinicii s-au aruncat asupra tlaxcalanilor înainte ca aceştia să-şi dea seama ce se întâmplă. Pe unul l-au ucis, iar pe celălalt l-au luat prizonier. Apoi au meşterit o targă şi, întinzându-te pe ea, te-au purtat fără odihnă cale de douăzeci de leghe în munţi, până am ajuns în această ascunzătoare tainică, unde ai zăcut trei zile şi trei nopţi. *Teulii* te-au căutat în toate părţile, dar în zadar. Ieri însă, doi *teuli* însoţiţi de zece tlaxcalani au trecut la o sută de paşi de peşteră şi am avut mult de furcă până i-am înduplecat pe oamenii noştri să nu-i atace. Acum au plecat de unde au venit şi cred că suntem din nou în siguranţă pentru câtva timp. În curând ai să te simţi mai bine şi vom putea pleca de aici.

— Unde să ne ducem, Otomie? Suntem ca nişte păsări fără cuib.

— Vom căuta adăpost în Cetatea Pinilor, sau vom fugi de cealaltă parte a oceanului. Nu avem altceva de ales, dragul meu.

— Pe mare nu putem încerca, Otomie, căci toate corăbiile care vin aici sunt spaniole. Cât despre Cetatea Pinilor, nu ştiu cum ne vor primi cei de acolo, căci cauza noastră este pierdută şi atâtea mii de războinici de-ai lor au căzut luptând pentru ea.

— Trebuie totuşi să încercăm, soţul meu. Mai sunt încă inimi sincere în Anahuac şi ştiu că mulţi vor fi alături de noi în suferinţa noastră, care-i şi a lor. Ceea ce trebuie să nu uiţi e că am scăpat din primejdii mai mari. Acum lasă-mă să-ţi leg rănile şi odihneşte-te puţin.

Am zăcut încă trei zile în peştera din munţi, îngrijit de Otomie şi la sfârşitul acestui răstimp starea mea se îmbunătăţise, încât puteam să călătoresc – purtat, fireşte, pe o targă; abia peste câteva săptămâni am fost în stare să pun piciorul în pământ. În ziua a patra, aşadar, la vreme de noapte, am plecat, purtat de alţii, până când, în sfârşit, am străbătut trecătoarea ce ducea la Cetatea Pinilor. Aici ne opriră străjile, cărora Otomie le povesti ce ni se întâmplase, trimiţând apoi pe câţiva dintre ei să ducă mai departe vestea mai marilor cetăţii. Noi veneam mai încet, pe urmele solilor, căci cei care purtau targa mea erau obosiţi, astfel că am ajuns la porţile frumosului oraş când razele amurgului înroşeau vârful înzăpezit al vulcanului Xaca, învăluind căciula de fum într-un roşu mohorât, ca al fierului topit.

Vestea sosirii noastre se răspândise repede şi cete de oameni

se strângeau să ne privească trecând. Cei mai mulţi dintre ei stăteau liniştiţi, doar ici-colo câte o femeie care-şi pierduse bărbatul sau fiul în asediu ne striga vreun blestem.

Vai! Câtă deosebire între primirea de astăzi şi cea care ne fusese făcută acum nici un an, când venisem pentru prima dată în Cetatea Pinilor. Atunci ne însoţea o escortă de zece mii de oameni, înaintea noastră păşeau cântând muzicanţii şi drumul ne era presărat cu flori. Iar acum – acum eram doi fugari, grăbiţi să scape de răzbunarea *teulilor,* eu purtat pe o targă de patru războinici obosiţi, iar Otomie, prinţesa acestui popor, îmbrăcată tot în rochia de femeie desfrânată, care o făcea să fie ţinta batjocurilor femeilor, păşind alături de mine – căci nu avea slujitori s-o poarte – iar locuitorii cetăţii ne blestemau pentru suferinţele pe care le adusesem asupra lor. Nici nu ştiam măcar dacă se vor opri numai la vorbe.

În cele din urmă am străbătut piaţa, aflată acum toată în umbra piramidei şi am ajuns la poarta vechiului palat cu ziduri sculptate chiar când se lăsa seara şi fumul de pe Xaca, vulcanul cel sfânt, strălucea roşu de focul din inima sa. La palat se făcuseră mici pregătiri pentru primirea noastră, aşa că în seara aceea am cinat la lumina unei torţe, mâncând *tortilias* sau turte de făină şi bând apă, asemenea celor mai umili oameni din ţară. Apoi ne-am întins să dormim şi în timp ce stăteam treaz din pricina durerii rănilor, am auzit-o pe Otomie, care credea că dorm, suspinând uşor alături de mine, Mândria ei fusese în sfârşit umilită şi ea, pe care nu-mi amintesc s-o fi auzit plângând decât o dată, atunci când primul nostru născut murise în timpul asediului, plângea acum amar.

— De ce ţi-e inima atât de îndurerată, Otomie? am întrebat-o în cele din urmă.

— Nu ştiam că eşti treaz – suspină ea drept răspuns – căci altfel mi-aş fi înăbuşit durerea. Iubitul meu soţ, sufăr pentru tot ce ni s-a întâmplat, nouă şi poporului meu; de asemeni, deşi acestea sunt lucruri mărunte, pentru că se poartă cu tine de parcă ai fi un om de rând, ca şi pentru primirea rece care ni s-a făcut.

— Ai dreptate, draga mea, dar acum, spune, ce crezi că va face poporul din Otomie cu noi – vom fi ucişi, sau ne vor da pe mâna *teulilor?*

— Nu ştiu. Mâine vom afla, dar în ceea ce mă priveşte, ştiu că nu mă vor preda vie.

— Nici pe mine, iubita mea. Şi, de altfel, mai bine moartea decât mila lui Cortez şi a uneltei sale, de Garcia. Crezi că nu avem nici o speranţă?

— Ba da, avem o speranţă, iubitule. În clipa de faţă, poporul din Otomie este descurajat şi nu poate uita că noi am dus floarea tineretului lor la pieire. Dar sunt oameni bravi şi generoşi din fire şi dacă o să pot vorbi inimii lor, s-ar putea ca totul să iasă bine. Acum, oboseala, suferinţele şi amintirile ne fac slabi, când ar trebui să fim plini de curaj după ce-am scăpat din asemenea nenorociri. Dormi, soţul meu şi lasă-mă pe mine să mă gândesc. Totul se va putea îndrepta, căci până şi nenorocirea are un sfârşit.

Şi astfel am adormit, trezindu-mă a doua zi dimineaţă oarecum refăcut şi cu gânduri mai puţin negre, căci cine oare nu vede viaţa mai frumoasă după o noapte de somn, când lumina soarelui străluceşte deasupra sa?

Când am deschis ochii, soarele era sus, dar Otomie se sculase o dată cu zorile şi nu stătuse degeaba în aceste trei ceasuri. Deocamdată, datorită ei, căpătasem de mâncare, precum şi veşminte noi, mai potrivite cu rangul nostru decât zdrenţele cu care eram îmbrăcaţi. Stătuse de vorbă, de asemeni, cu câţiva bărbaţi de rang înalt care-i rămăseseră prieteni şi credincioşi în nenorocirea ce-o lovise şi-i trimisese prin oraş ca să vestească tuturor că pe la amiază dorea să spună câteva cuvinte poporului, Otomie ştiind prea bine că inimile unei mulţimi pot fi mai uşor înmuiate decât cele ale unor sfetnici bătrâni şi mohorâţi.

— Crezi că vor veni să te asculte? am întrebat-o.

— N-avea teamă. Îi va aduce dorinţa de a ne vedea, pe noi, cei care am scăpat de asediu şi de a afla adevărul despre cele întâmplate. Şi-apoi vor fi unii care vor veni măcar cu gândul să se răzbune.

Otomie avea dreptate. Căci pe măsură ce se apropia amiaza, i-am văzut pe locuitorii din Cetatea Pinilor adunându-se cu miile, încât toată piaţa din faţa piramidei până la treptele palatului era neagră de oameni. Otomie îşi pieptănă păru-i ondulat şi-şi prinse în el flori, îşi puse o pelerină strălucitoare, de pene, peste umeri, pe deasupra rochiei ei albe, iar pe piept colierul minunat de smaralde pe care mi-l dăduse Guatemoc atunci când îngropasem comoara şi pe care ea izbutise să-l păstreze în timpul nenorocirilor ce se abătuseră asupra noastră, precum şi o

cingătoare de aur în jurul mijlocului, în mână luă un mic sceptru de abanos cu capetele aurite, pe care-l găsise în palat împreună cu alte podoabe şi embleme ale rangului ei. Astfel împodobită, deşi ostenită de călătorie şi slăbită de suferinţe, cu frumuseţea puţin umbrită de durere, părea cea mai regească făptură pe care ochii mei o văzuseră vreodată. Iar eu am fost aşezat pe targa şi, când ora amiezii sosi, Otomie porunci ostaşilor ce mă purtaseră prin munţi să mă ridice. Am ieşit astfel pe uşa largă a palatului şi ne-am oprit în capul scărilor. În timp ce ieşeam, un strigăt puternic izbucni din miile de piepturi – un strigăt sălbatic ca al unor fiare care urlă după pradă. Strigătul se înălţă din ce în ce mai tare, până ajunse înfricoşător şi treptat începui să înţeleg ce răcneau oamenii.

„Ucideţi-i!” spunea strigătul. „Daţi-i pe mincinoşi pe mâna *teulilor!”*

Otomie păşi înainte până la primele trepte şi, ridicând sceptrul de abanos, rămase nemişcată, cu soarele scăldându-i faţa şi statura-i mândră. Din mulţime se ridicau însă mii de ocări şi ameninţări împotriva noastră şi larma era tot mai puternică. Deodată, câţiva se repeziră chiar spre ea, ca şi cum ar fi vrut s-o sfâşie în bucăţi, dar se opriră pe primele trepte ca un val sfărâmându-se de o stâncă şi o suliţă aruncată îi trecu Otomiei între gât şi umăr.

Ostaşii care mă purtaseră, încredinţaţi că moartea nu va mai întârzia şi neavând nici o poftă s-o împărtăşească, aşezară targa jos pe trepte şi se furişară înapoi în palat. Otomie însă rămase tot timpul nemişcată, chiar şi atunci când suliţa trecu şuierând pe lângă ea. Stătea în faţa lor, măreaţă şi dispreţuitoare, o adevărată regină printre femei şi puţin câte puţin maiestatea înfăţişării şi măreţia curajului ei îi siliră pe toţi să tacă. Când, în sfârşit, se făcu linişte, ea vorbi cu un glas limpede, care răsună până departe.

— Mă aflu, oare, în mijlocul poporului meu din Otomie? întrebă Otomie cu amărăciune în glas. Sau ne-am rătăcit şi am ajuns în mijlocul vreunui trib de tlaxcalani sălbatici? Ascultaţi, popor din Otomie! N-am decât un singur glas şi nimeni nu se poate măsura cu o mulţime. Alegeţi o voce care să vorbească pentru voi şi să-mi spună dorinţa inimilor voastre.

Larma se porni din nou, căci unii strigau un nume, iar alţii alt nume, dar până la urmă un preot de viţă nobilă, pe nume Maxtla, păşi înainte. Era un om cu mare putere asupra poporului din

Otomie şi care, mai presus de toate, fusese pentru o alianţă cu spaniolii şi se împotrivise trimiterii unei armate care să-l ajute pe Guatemoc în apărarea Tenochtitlanului. Dar când alături de Maxtla am văzut încă patru şefi, care ştiam după îmbrăcăminte că sunt tlaxcalani, trimişi de-ai lui Cortez, inima mi se strânse, căci nu era greu de ghicit pentru ce veniseră în Cetatea Pinilor.

— Vorbeşte, Maxtla – zise Otomie – ca să auzim care ţi-e voia şi să-ţi putem răspunde. Iar voi, oameni buni, rogu-vă păstraţi tăcerea, ca să ne puteţi judeca după ce vom sfârşi cele ce avem de spus.

O mare tăcere se aşternu asupra mulţimii şi oamenii se strânseră laolaltă ca oile într-un ţarc, încordându-şi auzul pentru a prinde vorbele lui Maxtla.

— Ceea ce am să-ţi spun, prinţesă şi ţie, *teulule,* care nu eşti decât un proscris, voi spune pe scurt şi fără cruţare – începu el tăios. Acum câtva timp ai venit aici să cauţi o armată care să-l ajute pe Cuitlahuac, marele împărat al aztecilor, în lupta sa cu *teulii,* fiii lui Quetzal. Această armată ţi-a fost dată împotriva dorinţei multora dintre noi, căci ai dobândit biruinţa asupra sfatului prin mierea vorbelor tale, iar noi, cei care îndemnam la prudenţă, sau chiar la o alianţă cu oamenii albi, fiii zeului, am fost înfrânţi. Ai plecat şi douăzeci de mii de bărbaţi, floarea poporului nostru, te-au urmat la Tenochtitlan. Unde sunt ei acum? Am să-ţi spun. Vreo două sute dintre ei s-au târât înapoi spre casă, dar ceilalţi zboară prin aer în pipotele cruzilor *zapilotes,* sau se ghemuiesc pe pământ în pântecele şacalilor. Moartea i-a găsit: pe toţi – şi tu ai fost aceea care i-ai dus la moarte. Crezi deci că e mult dacă cerem vieţile voastre în schimbul a douăzeci de mii dintre fiii, soţii şi părinţii noştri? Şi totuşi, nici măcar nu cerem asta. Aici, lângă mine, se află trimişii lui Malinche, comandantul *teulilor,* care au ajuns în cetatea noastră abia acum un ceas. Iată cererea pe care o aduc ei de la Malinche, potrivit cuvintelor sale: „Daţi-mi-i înapoi pe Otomie, fiica lui Montezuma şi pe renegat, ibovnicul ei, cunoscut sub numele de *teulul* – care a fugit din faţa judecăţii pentru nelegiuirile-i fără seamăn – şi va fi bine de voi, popor din Otomie, dacă veţi da ascultare. De-i veţi ascunde însă sau vă veţi împotrivi să-i predaţi, soarta Cetăţii Pinilor va fi aceeaşi cu soarta Tenochtitlanului, regina oraşelor din vale. Alegeţi deci între prietenia şi mânia mea, popor din Otomie. Dacă ascultaţi, trecutul va fi iertat şi stăpânirea mea va fi uşoară; dacă însă

refuzaţi, Cetatea Pinilor va fi făcută una cu pământul şi însuşi numele vostru va fi şters din amintirea oamenilor”. Şi, întorcându-se spre însoţitorii săi, grăi: Spuneţi, trimişi ai lui Malinche, nu sunt acestea chiar vorbele lui Malinche?

— Sunt chiar vorbele sale, Maxtla – zise purtătorul de cuvânt al solilor.

Larma cuprinse iarăşi mulţimea şi din tot tumultul desluşeam strigăte de: „Predaţi-i, predaţi-i lui Malinche, ca o dovadă că vrea pace”.

Atunci Otomie făcu un pas înainte, în semn că vrea să vorbească şi toate glasurile tăcură, căci doreau cu toţii să-i audă vorbele. Şi iată ce le spuse:

— Se pare, popor din Otomie, că sunt judecată în faţa propriilor mei supuşi şi soţul meu împreună cu mine. Ei bine, voi încerca să arăt în ce parte-i dreptatea, atât cât poate o femeie, iar voi, având puterea, veţi judeca între noi, pe de o parte şi Maxtla, cu aliaţii săi Malinche şi tlaxcalanii, pe de alta. Care este vina noastră? De a fi venit încoace, din porunca lui Cuitlahuac, pentru a vă cere ajutorul în războiul său împotriva *teulilor.* Ce v-am spus atunci? Că dacă poporul Anahuacului nu va sta unit împotriva oamenilor albi, vor fi frânţi unul câte unul, ca nuielele dintr-un mănunchi nelegat şi aruncaţi în flăcări. Am spus oare minciuni? Nu, am spus adevărul, căci prin trădarea triburilor sale şi mai ales prin trădarea tlaxcalanilor, Anahuacul a căzut, iar Tenochtitlanul este o ruină plină de morţi ca un câmp semănat cu grâu.

— E adevărat? strigă un glas.

— Da, popor din Otomie, e adevărat, dar vă spun că dacă toţi războinicii popoarelor din Anahuac ar fi urmat pilda fiilor voştri, altfel s-ar fi petrecut lucrurile. Ei sunt morţi şi din pricina asta vreţi să ne daţi pe mâna duşmanilor noştri, care sunt şi ai voştri! Eu însă nu-i jelesc pe aceşti morţi, deşi printre ei mulţi sunt din neamul meu. Nu, nu vă mâniaţi, ci ascultaţi-mă. Zic că e mai bine că au murit cu cinste, după ce au dobândit cununa gloriei şi un loc nemuritor în Casele Soarelui, decât să fi ajuns sclavi, deşi se pare că asta vă e dorinţa, popor din Otomie. Nu se află nici o minciună în vorbele mele. Să azvârlim în foc bâtele pe care le-a folosit Malinche pentru a frânge grumazul lui Guatemoc şi să le venim de hac *teulilor!* Iată, priviţi, de pe acum ţara e plină de sclavi. N-aţi auzit porunca lui, ca triburile ce i-au fost aliate să trudească în cariere şi să clădească palate, până când gloriosul

oraş pe care l-a ars se va înălţa din nou, oglindindu-se în luciul lacului? Tânjiţi oare şi voi după o asemenea muncă, popor din Otomie, muncă ce nu cunoaşte odihnă şi nici răsplată decât biciul supraveghetorului şi ocările *teulilor?* Ba da, văd că tânjiţi, oameni ai munţilor! Mâinile vă sunt obişnuite cu sapa şi mistria mai mult decât cu arcul şi suliţa şi vă veţi bucura să trudiţi pentru a îndeplini voia şi a mări slava şi bogăţia lui Malinche, pe câmpiile însorite din vale sau în întunericul minelor, decât să rămâneţi liberi în munţii voştri, unde până acum nici un duşman n-a pus piciorul!

Se opri din nou. Şi un murmur de îndoială şi nelinişte se ridică din mijlocul miilor de oameni care ascultau. Maxtla făcu un pas înainte şi încercă să spună ceva. Dar poporul îl sili să tacă, strigând: „Otomie, Otomie! Să ascultăm ce spune Otomie”.

— Vă mulţumesc, popor al meu – zise ea – căci mai am încă multe de spus. Aşadar, vina noastră este de a vă fi cerut o armată care să lupte împotriva *teulilor.* Şi v-am luat-o oare cu de-a sila? V-am poruncit să adunaţi armata? Nu, v-am povestit doar cum stau lucrurile şi am spus: „Acum alegeţi”. Aţi ales şi din voia voastră i-aţi trimis pe vitejii ostaşi care s-au acoperit de glorie murind în război. Vina mea este deci că voi aţi ales, după cum spuneţi, greşit, dar, după cum spun eu şi acum, cât se poate de drept. Şi din această pricină, eu şi cu soţul meu trebuie să fim acum daţi *teulilor,* care credeţi că vă vor dărui în schimb pacea. Ascultaţi: înainte de a fi daţi *teulilor* pentru ca gurile noastre să fie închise pentru totdeauna, să vă spun câte ceva despre războaiele în care am luptat. De unde să încep? Nu ştiu. În sfârşit, vă voi spune că am născut un copil – dacă ar fi trăit, ar fi fost astăzi prinţul vostru. Copilul acela a murit de foame puţin câte puţin, am văzut zi de zi cum se stinge de foame. Dar asta nu-i nimic; cine sunt eu ca să mă vait că mi-am pierdut fiul, când atâţia dintre fiii voştri sunt morţi şi sângele lor strigă răzbunare? Ascultaţi mai departe…

Şi continuă să le povestească în cuvinte arzătoare grozăviile asediului, cruzimile spaniolilor şi despre vitejia oamenilor din Otomie pe care eu îi comandasem. O oră întreagă le vorbi astfel, în timp ce mulţimea îi sorbea cuvintele. Le povesti şi despre partea mea în luptă şi despre faptele de arme pe care le-am săvârşit şi din când în când câte un războinic din mulţime, care luptase sub conducerea mea şi scăpase de foamete şi masacru, striga:

— E adevărat; am văzut cu ochii noştri!

— Şi astfel – urmă Otomie – în cele din urmă totul s-a sfârşit. Tenochtitlanul a devenit o ruină, iar împăratul şi vărul meu, slăvitul Guatemoc, zace prizonier în mâinile lui Malinche – cum am zăcut şi eu împreună cu soţul meu – precum şi sora mea şi mulţi alţii. Malinche făgăduise că va cinsti cum se cuvine pe Guatemoc şi suita sa. Ştiţi cum l-a cinstit? După câteva zile, Guatemoc, împăratul nostru, a fost aşezat pe scaunul de tortură, în timp ce sclavii îl ardeau cu fiare înroşite în foc pentru a-l face să spună unde este ascunsă comoara lui Montezuma! Vai, puteţi striga: „Ruşine lui!”, căci veţi striga şi mai tare înainte ca să sfârşesc! Aflaţi că Guatemoc n-a suferit singur; aici se află cineva care a suferit împreună cu el, dar n-a rostit o vorbă; şi eu de asemeni, prinţesa voastră, fusesem sortită torturii. Am scăpat chiar în clipa când moartea bătea la uşa sufletului nostru şi i-am spus soţului meu că poporul din Otomie are inima sinceră şi ne va da adăpost, alinându-ne suferinţele. Şi de dragul său, eu, Otomie, mi-am pus veşminte de femeie desfrânată şi am fugit împreună cu el încoace. Dacă aş fi ştiut însă ce aveam să văd şi să aud. Dacă aş fi visat măcar că ne veţi primi astfel, mai bine aş fi murit de o sută de ori decât să stau şi să vă cerşesc acum mila… Oh, popor al meu, popor al meu! Vă rog din suflet să nu cădeţi la învoială cu *teulii* cei mincinoşi! Rămâneţi bărbaţi curajoşi şi liberi! Grumazul vostru nu este potrivit pentru jugul sclaviei, în vinele fiilor şi fiicelor voastre curge un sânge prea nobil pentru ca ei să-i slujească pe străini în nevoile şi plăcerile lor. Sfidaţi-l pe Malinche! Într-adevăr, mulţi fii ai neamului nostru au murit, dar mai rămân alte mii. Aici, în fortăreaţa din munţi, o să-i puteţi respinge pe toţi *teulii* din Anahuac, după cum pe vremuri trădătorii de tlaxcalani i-au respins pe azteci. Atunci tlaxcalanii erau liberi, acum sunt un neam de slugi. Spuneţi, vreţi să le împărtăşiţi soarta? Popor al meu, popor al meu, să nu credeţi că cer ceva pentru mine, ori chiar pentru soţul meu, care-mi este mai drag decât orice pe lumea asta, în afară de onoare. Vă închipuiţi oare că ne vom lăsa predaţi de vii câinilor de tlaxcalani, pe care Malinche vă umileşte trimiţându-i drept soli ai săi? Priviţi – şi îndreptându-se spre locul unde zăcea pe pietre suliţa azvârlită asupra ei, o ridică – iată un mijloc de a găsi moartea, trimis de vreun prieten; căci dacă nu veţi da crezare vorbelor mele, o veţi vedea folosită chiar în faţa ochilor voştri. Apoi, dacă vreţi, puteţi trimite leşurile noastre lui Malinche, ca

preţ al păcii. Să ştiţi însă că spre binele vostru vă cer să luptaţi. Să nu-i daţi ascultare lui Malinche şi dacă trebuie să muriţi, mai bine muriţi ca oameni liberi şi nu ca sclavi ai *teulilor.* Vreţi să vedeţi ce soartă vă aşteaptă dacă urmaţi alt sfat, sfatul lui Maxtla? Uitaţi-vă cum arată mila lui! Şi, apropiindu-se de targa pe care stăteam întins, Otomie rupse iute hainele de pe mine, lăsându-mă aproape gol; desfăcu apoi feşele de pe piciorul rănit şi, săltându-mă puţin, mă ajută să stau pe piciorul zdravăn... Priviţi! strigă ea cu glas pătrunzător, arătând spre urmele şi rănile deschise de pe faţa mea şi de pe picior. Priviţi ce ştiu să facă *teulii* şi tlaxcalanii, uitaţi-vă cum se poartă duşmanul cu cei ce se predau! Predaţi-vă dacă vreţi, părăsiţi-ne dacă asta vi-i voia, dar vă spun ce vă aşteaptă: trupurile voastre vor purta semne ca acestea atâta vreme cât va rămâne o singură uncie de aur care să aţâţe lăcomia *teulilor* şi un singur bărbat sau o femeie care să poată trudi ca ei să trândăvească.

Apoi se opri şi, lăsându-mă să cad uşor pe pământ, căci nu puteam să stau în picioare singur, rămase dreaptă deasupra mea, cu suliţa în mână, gata parcă să mi-o înfigă în inimă dacă poporul ar cere să fim predaţi solilor lui Cortez.

O clipă se făcu tăcere, apoi, dintr-o dată, larma şi strigătele izbucniră iarăşi, de zece ori mai furioase ca înainte. Dar nu mai erau îndreptate împotriva noastră. Otomie biruise. Vorbele-i mândre, înfăţişarea-i măreaţă, povestea suferinţelor noastre şi vederea chinurilor îndurate de mine învinseseră: inimile oamenilor erau pline de mânie împotriva *teulilor,* care le uciseseră fiii şi a tlaxcalanilor care-i ajutaseră. Niciodată spiritul şi elocvenţa unei femei n-au adus o răsturnare mai totală. Oamenii strigau şi-şi smulgeau hainele de pe ei, aruncând suliţele în aer.

Maxtla încercă să vorbească, dar a fost tras jos şi îndată după aceea o luă la goană ca să scape cu viaţă. Mulţimea se întoarse apoi spre trimişii tlaxcalani şi-i bătură cu bâtele, strigându-le:

— Iată răspunsul nostru către Malinche. Alergaţi, cânilor şi duceţi-l! Şi cu aceste strigăte îi însoţiră până îi izgoniră din oraş.

În cele din urmă, larma încetă şi câţiva dintre mai marii cetăţii se apropiară şi, sărutând mâna Otomiei, îi ziseră:

— Prinţesă, suntem supuşii tăi şi te vom păzi până la moarte, căci ai pus o altă inimă în noi. Ai dreptate: mai bine să murim liberi decât să trăim ca sclavi.

— Vezi, dragul meu – zise Otomie – nu mă înşelam când îţi spuneam că poporul meu mi-a rămas credincios şi sincer. Dar acum trebuie să ne pregătim de război, căci solii lui Malinche au fost umiliţi şi când vestea va ajunge la urechile lui, va fi mai rău ca o pumă căreia i s-au răpit puii. Mai înainte, însă, să ne odihnim, căci sunt tare ostenită.

— Otomie – i-a răspuns – n-a fost nicicând pe pământ sfânt o femeie mai vrednică de admiraţie ca tine.

— Nu ştiu, iubitul meu – zise ea şi zâmbi dar dacă ţi-am câştigat preţuirea şi am îndepărtat primejdia de pe capul tău, mi-e destul…

CAPITOLUL XXXII

SFÂRŞITUL LUI GUATEMOC

Câtva timp am trăit liniştiţi în Cetatea Pinilor şi încetul cu încetul, cu multă suferinţă, m-am însănătoşit de pe urma rănilor pe care cruzimea lui de Garcia mi le pricinuise. Dar ştiam că pacea nu putea să dureze şi o ştia şi poporul din Otomie, căci oare nu-i bătuseră şi nu-i izgoniseră pe trimişii lui Malinche dincolo de porţile cetăţii? Multora le părea rău acum, dar lucrul era făcut şi trebuiau să culeagă ce semănaseră.

Şi astfel au început să se pregătească de război, iar Otomie era căpetenia sfatului lor, la care luam parte şi eu. În cele din urmă a sosit vestea că o armată de cincizeci de spanioli şi cinci mii de tlaxcalani înaintau asupra cetăţii, ca să ne nimicească. Atunci am luat comanda războinicilor din Otomie – erau zece mii şi mai bine la număr, toţi bine înarmaţi potrivit rânduielii lor – şi ani ieşit din cetate, străbătând cam două treimi din drumul spre trecătoare. Cum însă acolo nu era loc ca să poată lupta atâta mulţime, n-am luat toată armata cu mine, având un alt plan în minte. Am trimis astfel vreo şapte mii de oameni să înconjoare munţii, ale căror cărări ascunse le erau cunoscute, cu porunca să se caţăre pe creasta care mărginea fiecare parte a trecătorii şi acolo, în locurile unde peretele de stânca este mai povârnit şi se ridică la mai bine de trei sute de metri, să strângă tot mai multe pietroaie.

Restul armatei, în afară de cinci sute de oameni pe care i-am păstrat cu mine, l-am înarmat cu arcuri şi suliţe şi l-am aşezat la pândă în locuri potrivite, acolo unde stâncile aveau scobituri destul de mari, astfel încât pietroaiele care urmau să fie rostogolite de sus să nu-i zdrobească pe războinicii noştri. Apoi am trimis oameni de încredere ca iscoade, să-mi vestească apropierea spaniolilor şi alţii a căror misiune era să se ofere călăuze.

Socoteam că era un plan bun şi totul părea să meargă cum trebuie; totuşi, puţin a lipsit să nu dea greş. Căci Maxtla, duşmanul nostru şi prietenul spaniolilor, care se afla în tabăra

mea – într-adevăr, îl adusesem cu mine ca să-l pot supraveghea mai bine – nu stătuse degeaba.

Când spaniolii se aflau cam la o jumătate de zi de mers de la gura trecătorii, una dintre iscoadele pe care le trimiseseră ca să-mi vestească apropierea lor a venit la mine şi mi-a spus că Maxtla îl mituise ca să se ducă la comandantul spaniolilor şi să-i dezvăluie planul nostru. Omul luase mita şi o pornise chiar cu gândul să trădeze, dar i-a lipsit curajul şi întorcându-se, mi-a spus totul. M-am grăbit să pun mâna pe Maxtla şi înainte de căderea nopţii a plătit preţul ticăloşiei sale.

În dimineaţa care a urmat morţii sale, trupele spaniole au intrat în trecătoare. La jumătatea drumului le-am ieşit înainte cu cei cinci sute de oameni ai mei şi am pornit lupta, lăsându-i însă să ne împingă înapoi cu oarecare pierderi. Pe măsură ce ne retrăgeam, spaniolii deveneau mai îndrăzneţi, iar noi dădeam înapoi din ce în ce mai repede, până când, în cele din urmă, am luat-o la goană prin trecătoare, urmăriţi de spaniolii călări. Cam la vreo cinci sute de paşi de gura trecătorii care duce spre Cetatea Pinilor, drumul coteşte şi se îngustează, iar pereţii sunt aici atât de prăpăstioşi şi de înalţi, încât e aproape întuneric.

Fugeam de-a lungul acestui drum îngust, prefăcându-ne a fi în mare neorânduială, iar în urma noastră veneau spaniolii, invocând nume de sfinţi, siguri acum de izbândă. Dar abia am dat colţul şi s-a schimbat calimera, întrucât au intrat în horă cei care vegheau la o mie de picioare deasupra noastră: de sus se porni să cadă o ploaie de pietroaie şi bolovani, care întunecă văzduhul. Bolovanii se prăvăleau jos, strivindu-i pe mulţi dintre spanioli. Ca să scape şi-au croit drum mai departe, acolo unde strâmtoarea se lărgea şi stâncile se înclinau mai lin şi cam jumătate din ei reuşiră să treacă. Dar aici îi aşteptau arcaşii şi acum, în locul pietrelor, o ploaie de săgeţi căzu asupra lor, până când, în cele din urmă, năuciţi şi fără să poată încerca măcar să lupte, o luară la fugă înapoi de unde veniseră. Dar noi atâta aşteptam: i-am atacat din flanc şi din nou bolovanii s-au prăvălit peste ei de sus; până la sfârşit, cei care mai rămăseseră dintre spanioli şi aliaţii lor tlaxcalani au fost goniţi în mare neorânduială înapoi spre câmpia de dincolo de Trecătoarea Pinilor.

După această bătălie, spaniolii nu ne-au mai tulburat ani de zile decât prin ameninţări, iar eu m-am ridicat sus de tot în ochii poporului din Otomie.

Un spaniol pe care-l salvasem de la moarte, redându-i apoi

libertatea, mă informă despre faptele lui de Garcia, sau Sarceda cum i se spunea şi astfel, am aflat că era încă sub ordinele lui Cortez. Marina se ţinuse însă de cuvânt şi izbutise să-l îndepărteze din graţiile lui Cortez, aducându-i la cunoştinţă că voise s-o pună pe Otomie la tortură. Ba, mai mult, Cortez era mâniat pe el şi pentru evadarea noastră, pe care Marina o pusese tot pe seama lui, dând de înţeles că luase mită ca să ne lase să fugim.

Despre cei paisprezece ani care au urmat după înfrângerea spaniolilor nu pot vorbi decât pe scurt, căci faţă de cei de dinaintea lor au fost ani de linişte. În aceşti ani s-au născut copiii mei şi ai Otomiei, trei fii şi ei au fost lumina ochilor mei; îi iubeam din tot sufletul, iar ei îmi răspundeau cu aceeaşi dragoste. De fapt, deşi se trăgeau şi din neamul mamei lor, erau mai mult englezi decât indieni, căci i-am creştinat şi i-am învăţat limba şi credinţa noastră englezească; chiar şi înfăţişarea şi ochii erau mai mult de englez decât de indian, deşi aveau pielea întunecată. Dar n-am avut parte de ei, cum n-am avut nici de cel pe care mi l-a născut Lily. Doi dintre ei au murit – unul de friguri, de care, cu toată dibăcia mea, n-am reuşit să-l vindec, iar altul a căzut dintr-un cedru înalt, în care se căţărase să caute un cuib de uliu. Astfel, din toţi trei – căci nu mai vorbesc de primul născut, care pierise în timpul asediului – îmi rămânea doar cel mai mare şi mai iubit, despre care voi povesti mai târziu.

Altfel, ce să vă mai spun? Împreună cu Otomie, am fost numit *el cacique* al Cetăţii Pinilor, cu prilejul unui mare sfat care s-a ţinut după ce i-am învins pe spanioli şi aliaţii lor – ceea ce însemna că ne bucuram de puteri mari, dar nu absolute. Folosind puterea pe care o aveam, am izbutit în cele din urmă să suprim îngrozitoarele ritualuri ale sacrificiilor omeneşti, deşi, din această pricină, multe din triburile mărginaşe s-au desprins de sub conducerea noastră şi duşmănia preoţilor a fost aţâţată împotriva mea. Ultimul sacrificiu – în afară de unul, cel mai îngrozitor dintre toate, despre care voi povesti mai târziu – s-a celebrat pe *teocalli*-ul din faţa palatului după înfrângerea spaniolilor în trecătoare.

Mă aflam de trei ani în Cetatea Pinilor şi ni se născuseră doi fii, când au sosit pe ascuns soli de la prietenii lui Guatemoc, de la care am aflat că Guatemoc supravieţuise torturilor şi era încă prizonier în mâinile lui Cortez. Aceşti soli m-au vestit de asemenea că spaniolul Cortez urma să pornească într-o expediţie

spre Golful Honduras, de-a curmezişul regiunii cunoscute sub numele de Yucatan şi că avea să-i ia cu el pe Guatemoc şi pe ceilalţi nobili azteci, temându-se să-i lase singuri. Am mai aflat că triburile cucerite din cuprinsul ţării murmurau nemulţumite din pricina cruzimii şi a împilărilor la care erau supuse de spanioli şi mulţi socoteau că sosise ceasul când o răscoală ar putea să aibă sorţi de izbândă.

Aceasta era rugămintea celor care trimiseseră solii – să ridic o armată în Otomie şi să străbat cu ea ţara, spre Yucatan, iar acolo, împreună cu alţii care se vor aduna, să aşteptăm prilejul nimerit să-i atacăm pe spanioli, în mijlocul pădurilor şi mlaştinilor, trecându-i prin sabie şi eliberându-l pe Guatemoc. Acesta era ţelul cel mai de seamă al complotului, deşi mai erau şi altele despre care n-are rost să vorbesc, întrucât totul a fost în zadar.

Când mi s-a înmânat mesajul lor, am clătinat din cap cu tristeţe, căci era un plan fără nădejde de izbândă, dar căpetenia solilor s-a ridicat şi m-a luat deoparte, spunând că avea pentru mine o solie care nu trebuia auzită de urechi străine.

— Iată – zise el – Guatemoc îţi trimite aceste vorbe: „Am aflat că tu, fratele meu, eşti liber şi în afară de primejdie, împreună cu verişoara mea Otomie, în munţii din Otomie. Cât despre mine, lâncezesc, vai! În închisoarea *teulilor,* ca un vultur schilod într-o cuşcă. Frate, dacă-ţi stă în putere să mă ajuţi, rogu-te s-o faci în amintirea vechii noastre prietenii şi pentru tot ce-am suferit împreună. Poate că va veni o vreme când voi domni din nou în Anahuac. Şi tu vei sta atunci alături de mine”.

Am ascultat şi cuvintele mi-au tulburat inima, căci atunci, ca şi în acest ceas, ţineam la Guatemoc ca la un frate.

— Du-te înapoi – i-am zis – şi găseşte mijlocul de a-l vesti pe Guatemoc că-l voi salva de-mi va sta în putere, deşi nu am speranţe prea mari. Totuşi, să mă aştepte în pădurea din Yucatan.

Când Otomie a auzit de făgăduiala făcută, s-a supărat, spunându-mi că e o nebunie care-mi va aduce pierzania. Dar fiindcă-mi dădusem cuvântul a trebuit să se încline, aşa că am adunat cinci sute de oameni şi, împreună cu ei, am pornit pe drumul lung şi obositor la capătul căruia urma să mă întâlnesc cu Cortez, chiar în trecătorile din Yucatan. În ultima clipă, Otomie a vrut să mă însoţească, dar n-am lăsat-o, arătându-i că nu putea să-şi părăsească nici copiii şi nici poporul şi cu multă durere ne-

am despărţit – pentru prima dată de când eram împreună.

Nu voi povesti aici toate peripeţiile prin care am trecut. Două luni şi jumătate ne-am luptat cu greutăţile drumului, trecând peste munţi şi râuri, prin mlaştini şi păduri, până când, în cele din urmă, am ajuns la o mare cetate pustie. Indienii din părţile acelea îi ziceau Palenque şi era nelocuită de mai multe generaţii. Este locul cel mai minunat pe care l-am văzut în toate călătoriile mele, deşi mare parte se află ascunsă în tufişuri; căci pe oriunde şi-ar purta călătorul paşii, găseşte uriaşe palate de marmură, precum şi uriaşe statui de zei rânjiţi. De multe ori m-am întrebat ce popor va fi fost atât de puternic încât să clădească asemenea capitală şi ce regi vor fi locuit acolo. Sunt însă taine care aparţin trecutului şi nu vor fi dezlegate decât atunci când cine ştie ce învăţat va găsi cheia simbolurilor şi inscripţiilor în piatră care acoperă clădirile.

M-am ascuns cu oamenii mei în această cetate, deşi n-a fost prea uşor să-i conving să rămână printre nălucile trecutului, ca să nu mai vorbesc de frigurile păcătoase, fiarele sălbatice şi şerpii care mişunau peste tot. Dar primisem ştiri că spaniolii vor trece prin mlaştina ce se întindea între ruine şi fluviu şi nădăjduiam să-i prind acolo în capcană. Stăteam de opt zile la pândă, când am aflat de la iscoade că, săturându-se de mlaştinile care nu se mai terminau, Cortez trecuse marele fluviu ceva mai sus şi acum îşi tăia drum prin pădure.

Am pornit deci în grabă spre fluviu, cu ghidul să-l trec; numai că toată ziua şi toată noaptea a plouat cum nicăieri în lume nu mai poate ploua, până când, în cele din urmă, mergeam cufundaţi în apă până la genunchi. Iar când am ajuns la vadul râului, am găsit o adevărată mare care se învolbura mugind şi mi-am dat seama că n-am fi putut trece, decât dacă am fi avut un vas dintr-acelea pe care le folosesc pescarii de heringi din Yarmouth. Aşa încât am fost nevoiţi să stăm acolo pe mal, biete fiinţe vrednice de plâns, pătimind din cauza frigurilor, a lipsei de hrană şi a apei în care ne bălăceam, până când şuvoiul s-a retras.

După trei zile şi trei nopţi de aşteptare, am izbutit, în dimineaţa a patra, să trecem fluviul, pierzând patru oameni, care s-au înecat. Din nou mi-am ascuns oamenii în tufişuri şi trestii şi m-am furişat însoţit doar de şase dintre ei, nădăjduind să descopăr câte ceva din mişcările spaniolilor. După o oră am dat peste drumul pe care-l tăiaseră prin pădure şi l-am urmat

prevăzător. În curând am ajuns într-un loc unde pădurea era mai rară şi aici Cortez îşi aşezase tabăra peste noapte, căci cenuşa focurilor mai era caldă încă, iar lângă unul dintre ele am văzut leşul unui indian pe care-l doborâseră frigurile. La nici cincizeci de paşi de tabără se înălţa un *ceiba* uriaş, un copac care nu se deosebeşte prea mult de stejarul nostru din Anglia, deşi are lemnul mai moale şi scoarţa albă şi creşte mai mult în douăzeci de ani decât orice stejar într-o sută. Într-adevăr, încă n-am văzut niciodată un stejar atât de falnic ca acest uriaş *ceiba* – nici ca grosime şi nici ca bogăţie a coroanei – decât poate stejarul din Kirby, ori copacul numit „Regele din Scoto” care creşte la Broome, adică în parohia din Norfolk cea mai apropiată de Ditchingham. Pe crengile acestui *ceiba* erau aşezaţi mulţi *zapliilotes,* sau vulturi şi în timp ce ne furişam spre el am văzut ce anume veniseră vulturii să caute, căci de ramurile cele mai joase ale copacului atârnau trei oameni spânzuraţi, legănându-se în adierea vântului.

— Iată urmele spaniolilor – am zis eu. Ia să-i vedem – şi am trecut sub coroana copacului.

Când m-am apropiat, un *zaphilote* s-a aşezat pe capul unuia dintre spânzuraţi şi anume al celui care era cel mai aproape de mine. Nu ştiu, greutatea vulturului, sau poate fâlfâitul aripilor, a răsucit încet leşul spre mine şi i-am văzut faţa. Îngrozit, m-am dat un pas înapoi, apoi am privit din nou şi m-am prăbuşit la pământ gemând. Căci în faţa mea se afla cel pe care venisem să-l caut şi să-l salvez, prietenul meu, fratele meu, Guatemoc, ultimul împărat al Anahuacului. Atârna acolo, în pădurea întunecoasă şi pustie, mort de o moarte ruşinoasă, una doar pentru tâlhari, iar vulturul croncănea aşezat pe capul lui. Eram uluit şi înfiorat şi în timp ce stăteam aşa mi-am amintit de însemnul mândru al imperiului aztec – o pasăre de pradă ţinând un şarpe în gheare. Acolo, în faţa mea, se afla ultimul împărat aztec şi, iată, o pasăre de pradă se agăţa cu ghearele de părul lui – un însemn într-adevăr potrivit pentru căderea Anahuacului şi a împăraţilor săi.

Am sărit în picioare cu un blestem pe buze şi, ridicând arcul pe care-l aveam, am tras o săgeată, străpungând vulturul, a căzut la pământ cu un ţipăt, bătând aerul cu aripile. Le-am poruncit însoţitorilor mei să taie funiile şi să coboare leşurile lui Guatemoc, al prinţului de Tacuba şi al celuilalt nobil spânzurat împreună cu ei şi să sape o groapă adâncă la rădăcina copacului.

l-am îngropat acolo, lăsându-i să-şi doarmă somnul de veci la umbra tristă a copacului.

Aşa l-am văzut pentru ultima oară pe Guatemoc, fratele meu, pe care venisem de departe să-l scap, dar pe care spaniolii îl pregătiseră pentru înmormântare.

Apoi m-am îndreptat spre casă, căci Anahuacul nu mai avea acum nici un împărat de salvat. Întâmplarea a făcut însă ca, înainte de a pleca, să prind un tlaxcalan care ştia să vorbească spaniola, fugit din armata lui Cortez în urma greutăţilor pe care le îndurase în marşul lor anevoios. Omul acesta fusese de faţă la uciderea lui Guatemoc şi a tovarăşilor săi şi auzise ultimele cuvinte ale marelui împărat. Se pare că vreun ticălos îi destăinuise lui Cortez că se plănuia salvarea lui Guatemoc şi generalul spaniol poruncise atunci să fie spânzurat. Se pare, de asemenea, că Guatemoc înfruntase moartea aşa cum înfruntase toate nenorocirile ce se abătuseră asupra vieţii sale – cu mândrie şi fără teamă.

Iată ultimele lui cuvinte: „Am făcut rău, Malinche, că nu mi-am luat singur viaţa, atunci, înainte de a mă preda ţie. Îmi spunea mie inima că toate făgăduielile tale sunt mincinoase şi nu m-a înşelat. Aştept bucuros moartea, căci am trăit să cunosc ruşinea, înfrângerea şi caznele şi să-mi văd poporul în sclavia *teulilor.* Vreau să-ţi spun însă că Dumnezeu îţi va plăti pentru această faptă”.

Apoi, în mijlocul unei mari tăceri, a fost ucis.

Şi astfel mi-am luat rămas bun de la Guatemoc, cel mai brav, mai bun şi mai nobil indian din câţi au trăit vreodată şi fie ca umbra sfârşitului său chinuitor şi ruşinos să întunece faima lui Cortez, atâta timp cât numele amândurora vor fi pomenite printre oameni!

Mi-au trebuit două luni ca să ajung până în cele din urmă cu bine la Cetatea Pinilor, deşi sleit de puteri şi pierzând patruzeci de oameni în diferite peripeţii ale drumului. Am găsit-o pe Otomie sănătoasă şi bucuroasă că m-am întors teafăr, căci nu mai spera să mă vadă vreodată. Când i-am povestit însă sfârşitul vărului ei Guatemoc, a plâns copleşită de durere, jelindu-l atât pe el, cât şi spulberarea, o dată cu moartea lui, a ultimei speranţe a aztecilor – după care multă vreme a rămas nemângâiată.

CAPITOLUL XXXIII

ISABELLA DE SIGUENZA E RĂZBUNATĂ

Mulţi ani după moartea lui Guatemoc am trăit în pace cu Otomie în Cetatea Pinilor. Ţara noastră era săracă, pământul sterp şi deşi-i sfidam pe spanioli şi nu le plăteam nici un tribut, n-au avut curajul să mai pornească război împotriva noastră, mai ales după ce Cortez se întorsese în Spania, în afară de câteva triburi care trăiau în locuri greu de ajuns, ca ale noastre, întreg Anahuacul era în stăpânirea lor; neavând deci prea mult de câştigat, ci numai pierderi grele dacă ar fi încercat să subjuge rămăşiţele poporului din Otomie, ne-au lăsat în pace, aşteptând vremuri mai prielnice. Am spus rămăşiţele poporului din Otomie, căci pe măsură ce timpul trecea, multe clanuri s-au supus spaniolilor, încât în cele din urmă noi nu mai domneam decât asupra Cetăţii Pinilor şi a câtorva leghe de pământ din jurul ei. Cred că numai dragostea lor pentru Otomie şi respectul pentru umbra vechiului ei neam şi nume, împreună cu un oarecare respect faţă de mine şi anume pentru însuşirea mea de om alb care nu poate fi învins şi pentru dibăcia mea ca general, i-au făcut să mai stea în jurul nostru.

Acum aş putea fi întrebat dacă am fost fericit în aceşti ani. Aveam multe care mă puteau face fericit – nici un bărbat n-ar fi putut să fie binecuvântat cu o soţie mai frumoasă şi mai iubitoare şi care să-şi fi dovedit dragostea prin fapte duse până la jertfa de sine. Din propria ei voinţă, stătuse alături de mine pe piatra de sacrificiu; dominându-şi slăbiciunea de femeie, nu se dăduse înapoi de a-şi muia mâinile în sânge pentru a mă salva; prezenţa ei de spirit mă scosese din multe încurcături, dragostea ei îmi adusese mângâiere în multe ceasuri de suferinţă. De aceea, dacă recunoştinţa poate cuceri inima unui bărbat, a mea ar fi trebuit să fie la picioarele ei până la sfârşitul veacurilor şi de fapt chiar aşa era şi într-un sens mai este încă şi acum. Dar poate recunoştinţa, poate dragostea însăşi, sau orice patimă care pune stăpânire pe sufletul omului, să-l facă să uite casa în care s-a născut? Puteam oare eu, devenit şef indian ce lupta

alături de un popor înfrânt, să-mi uit tinereţea, toate speranţele ca şi temerile ei, puteam eu să uit valea râului Waveney şi floarea lăsată acolo şi oricât aş fi fost eu de sperjur, puteam oare uita jurământul pe care i-l făcusem cândva? Norocul fusese împotriva mea, împrejurările mă copleşiseră şi cred că puţini sunt cei care, citind această povestire, mă vor osândi pentru tot ce am făcut. Fără îndoială că sunt foarte puţini cei care, în locul meu fiind, înconjurat cum eram de îndoieli, greutăţi şi primejdii, ar fi procedat altfel.

Şi totuşi, amintirile se ridicau împotriva mea; de multe ori stăteam treaz nopţile, alături de Otomie şi-mi aminteam şi mă căiam dacă un om se poate căi de ceva ce nu depindea de el. Căci nu eram decât un străin într-o ţară străină şi deşi acolo era căminul meu, iar copiii mei se aflau în juru-mi, dorul de cealaltă casă exista încă în inima mea şi nu puteam să izgonesc amintirea iubitei mele Lily, pe care o pierdusem. Mai aveam încă în deget inelul ei, dar nimic altceva nu-mi mai rămăsese de la ea. Nu ştiam dacă se măritase sau nu, dacă mai trăia sau murise. Prăpastia dintre noi se lărgea cu fiecare an ce trecea, dar gândul la ea mă urmărea încă; strălucea peste dragostea furtunoasă a Otomiei, mi-o aminteau chiar sărutările copiilor mei. Şi, ceea ce era mai rău, mă dispreţuiam pentru regretele mele. Nu, dacă poate fi pe lume ceva mai rău, atunci asta era, căci, deşi niciodată nu-mi spusese nimic, mă temeam că Otomie îmi citise gândul.

Deşi suntem departe,
Nimic nu ne desparte.

Aşa suna inscripţia de pe inelul de logodnă dat de Lily şi aşa era şi cu mine. Eram departe, într-adevăr, unul de altul, atât de departe încât nici o punte nu putea să unească depărtările şi totuşi „nimic nu ne despărţea”. Chiar dacă inima ei încetase să mai bată, a mea continua să bată pentru ea. Peste ţări şi mări, peste prăpastia morţii – dacă murise – nu puteam să nu doresc, deşi pe ascuns, dragostea pe care o înşelasem.

Şi astfel anii treceau, aducând cu ei prea puţine schimbări, până când am ajuns să fiu încredinţat că aici, în acest loc îndepărtat, voi trăi până la sfârşitul zilelor mele.

Dar soarta mea avea să fie alta.

Acela care citeşte aceste rânduri – povestea tinereţii mele – nu poate să uite că în ţesătura ei este cuprinsă şi povestea morţii unei anumite Isabella de Siguenza. Îşi va aminti desigur cum această Isabella, în ultimele clipe ale vieţii ei, l-a blestemat pe preotul care i-a mărit chinurile ocărând-o şi izbind-o cu crucifixul, să moară şi el ucis de fanatici şi moartea să-i fie şi mai cumplită. Dacă amintirea mea nu mă înşală, am spus la începuturile povestirii că profeţia ei s-a împlinit şi într-un chip foarte straniu. Căci după ce Anahuacul a fost cucerit de Cortez, printre alţi preoţi veniţi din Spania să-i aducă pe indieni pe calea iubirii lui Dumnezeu, prin cazne şi prin sabie, s-a aflat şi acest preot crud. Într-adevăr, dintre toţi cei care s-au întrecut în pacificarea ţării, el a fost cel mai zelos. Preoţii indieni săvârşeau destule cruzimi când, smulgând inima victimei, o ofereau ca ofrandă lui Huitzel sau lui Quetzal, dar ei, cel puţin, trimiteau sufletul celui sacrificat în Casele Soarelui. La preoţii creştini, locul pietrei de sacrificiu l-au luat cleştii de tortură şi rugul, dar sufletul pe care-l eliberau din legăturile sale pământeşti îl trimiteau în Casa Iadului.

Dintre preoţii spanioli, un oarecare părinte Pedro era cel mai îndrăzneţ şi mai crud. Trecea dintr-un loc în altul, însemnându-şi drumul cu leşurile idolatrilor, până şi-a câştigat numele de „Diavolul Creştin". Într-o zi însă, cam la vreo paisprezece ani de când domneam noi în Cetatea Pinilor, s-a aventurat prea departe de sfânta-i fervoare şi a fost prins de un trib din Otomie, care se desprinsese de sub stăpânirea noastră tocmai pentru că noi nu mai îngăduiam sacrificiile omeneşti, dar nu fusese încă subjugat de spanioli. Am aflat deci că preoţii din acel trib prinseseră un preot creştin şi că aveau de ghid să-l jertfească zeului Tezcat.

Însoţit doar de o mică gardă, am trecut în grabă munţii, vrând să vorbesc cu *el cacique* al acelui trib, cu care, deşi nu ne mai recunoştea autoritatea, păstram oarecare legături de prietenie. Nădăjduiam să-l pot convinge să-l elibereze pe preot. Dar oricât de repede am mers, răzbunarea preoţilor indieni fusese şi mai grabnică, aşa că am ajuns în sat doar ca să-l găsesc pe „Diavolul Creştin" dus la sacrificiu în faţa statuii unui idol hidos aşezat pe un stâlp şi înconjurat de grămezi de cranii. Gol până la brâu, cu mâinile legate la spate, cu şuviţele de păr sur atârnându-i până pe piept, cu ochii pătrunzători aţintiţi mai curând ameninţător decât cu o expresie de implorare asupra chipurilor acestor duşmani păgâni, cu buzele subţiri murmurând rugăciuni, părintele Pedro se îndrepta spre locul morţii, scuturându-şi din

când în când capul cu furie, pentru a scăpa de chinul gângăniilor care bâzâiau în jurul său.

L-am privit şi m-am întrebat de unde-l cunosc. M-am uitat iarăşi şi mi-am dat seama. Brusc, mi-a venit în minte imaginea hrubei întunecoase din Sevilla, apoi a unei femei tinere şi frumoase, îmbrăcate în giulgiu şi a unui călugăr cu faţa ascuţită, în sutană neagră, care o izbea peste buze cu crucifixul de fildeş şi o blestema ca pe o eretică profanatoare. Şi acum, în faţa mea se afla omul acela! Isabella de Siguenza se rugase cerului ca să-i fie hărăzită o soartă asemănătoare cu a ei şi blestemul ei se împlinise. Amintindu-mi de toate cele întâmplate, nu m-am mai gândit să-i schimb soarta, chiar dacă mi-ar fi stat în putere s-o fac. Am rămas la o parte şi l-am lăsat să treacă, dar în timp ce păşea pe lângă mine am rostit în limba spaniolă:

— Aminteşte-ţi, dacă ai uitat, părinte, de rugăciunea din clipa morţii Isabellei de Siguenza, pe care cu mulţi ani în urmă ai trimis-o la moarte în Sevilla.

Omul m-a auzit; am văzut cum tot sângele i-a fugit de sub pielea-i arsă de soare şi s-a clătinat atât de tare, încât credeam că va cădea. Cu spaimă-n ochi, a privit ţintă la mine, dar n-a văzut decât imaginea destul de banală a unui şef indian bucurându-se de moartea unuia dintre asupritorii săi.

— Eşti oare un diavol – zise el cu glas răguşit – trimis din iad ca să mă chinuiască în clipa cea de pe urmă?

— Aminteşte-ţi de rugăciunea pe care a făcut-o în clipa morţii Isabella de Siguenza, pe care ai lovit-o şi ai blestemat-o – am răspuns eu batjocoritor. Nu căuta să afli cine sunt. Aminteşte-ţi doar de blestemul ei, acum şi pe vecie.

O clipă a rămas nemişcat, fără să-i pese de cei care-l îndemnau să meargă, chinuindu-l. Apoi curajul i-a revenit şi a strigat cu glas răsunător:

— Înapoi, Satană, de ce să mă tem de tine? Îmi amintesc bine de moartea păcătoasei aceleia – fie ca sufletul ei să fi găsit pacea – şi văd că blestemul ei a căzut asupră-mi. Mă bucur că-i aşa, căci de cealaltă parte a pietrei de colo porţile cerului se deschid în faţa ochilor mei. Înapoi, Satană, de ce să mă tem de tine?

Strigând astfel, a pornit înainte poticnindu-se, apoi a murmurat: „O, Doamne, în mâinile tale îmi dau duhul!” Fie ca sufletul să i se odihnească în pace. Deşi a fost crud, a ştiut să fie şi curajos, căci nu s-a înfricoşat în faţa chinurilor la care el însuşi

i-a supus pe atâţia.

Acesta a fost un fapt neînsemnat, dar urmările lui aveau să fie mari. Dacă l-aş fi salvat pe părintele Pedro din mâinile preoţilor din Otomie, nu cred c-aş fi ajuns vreodată să scriu această istorie aici, în Valea lui Waveney. Fireşte, nu ştiu dacă aş Ti izbutit să-l salvez, ştiu doar că n-am încercat şi că din cauza morţii lui mari necazuri s-au abătut asupră-mi. Dar dacă am făcut bine sau rău – cine ar putea şti? Cei care vor judeca faptele mele vor putea crede, în această privinţă, ca şi în altele, că am procedat greşit; dar dacă ar fi văzut cum a fost înmormântată de vie Isabella de Siguenza, mă îndoiesc c-ar fi cineva care să nu-mi dea dreptate. Dar fie că am făcut bine sau rău, lucrurile s-au petrecut aşa cum am scris.

Aflând deci noul vicerege, trimis din Spania, de uciderea călugărului de către poporul răzvrătit şi păgân din Otomie, s-a mâniat teribil şi a jurat să-i răzbune moartea, nimicind pe vinovaţi.

În curând ajunse până la mine vestea că o mare armată de tlaxcalani şi de alţi indieni pornise spre noi eu gândul de a ne face praf şi pulbere şi că împreună cu ei veneau peste o sută de spanioli, cu toţii comandaţi de nimeni altul decât de căpitanul Bernal Diaz, acelaşi pe care-l cruţasem în măcelul din *la noche triste* şi a cărui spadă îmi atârna încă la centură.

Trebuia să pregătim apărarea, căci singura noastră speranţă stătea în îndrăzneală. Ne mai atacaseră spaniolii şi înainte, împreună cu o mie de aliaţi de-ai lor şi puţini trăiseră să se întoarcă în tabăra lui Cortez. Ceea ce izbutisem atunci puteam încerca şi a doua oară – aşa spunea Otomie în mândria inimii ei de neînvins. Dar, vai! În paisprezece ani lucrurile se schimbaseră mult. Cu paisprezece ani în urmă stăpânea o întinsă regiune muntoasă, ale cărei triburi neînduplecate ar fi trimis sute de războinici la chemarea noastră. Acum, aceste triburi ieşiseră de sub stăpânirea noastră, care era recunoscută doar de poporul din Cetatea Pinilor şi de câteva sate alăturate. Când spaniolii ne-au atacat, eram în stare să strâng o armată de zece mii de războinici ca să-i înfrunt; pe când acum, cu toată truda, n-am putut strânge mai mult decât vreo două-trei mii de oameni – dintre care unii au fugit când primejdia s-a apropiat.

Totuşi trebuia să înfrunt cu curaj situaţia şi să fac tot ce se putea cu oamenii aflaţi sub comanda mea, deşi în adâncul inimii

mi-era teamă de sfârşitul acestei lupte. Dar Otomiei nu i-am vorbit nimic despre temerile mele, iar ea, dacă a avut vreuna şi-a ascuns-o în piept. Îmi închipui însă că încrederea ei în mine era atât de mare, încât socotea că ajunge doar iscusinţa mea, pentru a face faţă tuturor armatelor spaniole.

În cele din urmă, duşmanul s-a apropiat şi atunci am plănuit bătălia la fel cum o făcusem cu paisprezece ani în urmă. Am înaintat prin trecătoare, singurul loc pe unde se putea ajunge până la noi, cu o mică parte a trupelor, iar pe ceilalţi războinici i-am împărţit în două cete egale, aşezându-i pe fiecare creastă a pereţilor înalţi ce mărgineau drumul, cu porunca să azvârle asupra atacanţilor bolovani şi stânci de îndată ce voi da semnalul şi anume când voi fugi din faţa duşmanului prin trecătoare. Gândindu-mă însă că s-ar putea întâmpla să fim respinşi înapoi spre cetate orice-am fi făcut, am mai luat şi alte măsuri: am prevăzut ca zidurile şi porţile să fie gata de luptă şi am aşezai: în ele o garnizoană. Ca o ultimă măsură, am pus sa se ducă pe vârful înalt al piramidei, care acum, după interzicerea jertfelor, era folosită pentru păstrarea armelor, apă şi de-ale mâncării, întărindu-i de asemenea laturile cu ziduri presărate cu sticlă vulcanică şi alte dispozitive de apărare, până când am socotit aproape cu neputinţă ca cineva s-o poată cuceri atâta timp cât mai existau douăzeci de oameni ca s-o apere.

Şi astfel, într-o seară de la începutul verii, după ce mi-am luat rămas bun de la Otomie şi l-am luat pe fiul meu cu mine, căci era acum la vârsta când, după obiceiurile indiene, băieţii sunt puşi în faţa primejdiilor luptei, am trimis cele două cete să urce sus, deasupra prăpastiei şi am pornit prin gura întunecoasă a trecătorii, cu cele câteva sute de oameni ce-mi mai rămâneau.

Ştiam de la iscoadele mele că spaniolii îşi aşezaseră tabăra de cealaltă parte şi vor încerca să treacă cu o oră înainte de a se crăpa de ziuă, încredinţaţi că ne vor găsi dormind. Şi într-adevăr, a doua zi dimineaţa, înainte chiar ca primele raze ale soarelui să înroşească zăpezile înalte de pe vulcanul Xaca, ce se ridica deasupra noastră, un murmur îndepărtat care sparse tăcerea nopţii îmi dădu de ştire că vrăjmaşul pornise spre noi. Ne era destul de uşor să-l întâmpinăm în trecătoare: nu exista piatră sau colţ de stâncă care să nu-mi fi fost cunoscute, mie şi oamenilor mei. Pe când cu spaniolii altfel stăteau lucrurile; mulţi dintre ei erau călări şi mai trebuiau să târască după ei două tunuri. Nu ştiu de câte ori au rămas aceste tunuri grele înţepenite între

bolovanii presăraţi pe drum, căci pe întuneric sclavii înhămaţi la ele nu găseau cu uşurinţă locurile cele mai netede, până când, în cele din urmă, nevoind să rişte o luptă atât de dezavantajoasă, căpeteniile au poruncit să se aştepte zorile.

Când s-a luminat de ziuă şi razele soarelui au prins să se furişeze prin adâncimile prăpastiei uriaşe şi-au făcut apariţia şirurile lungi de spanioli în armurile lor strălucitoare şi miile de băştinaşi care li se alăturaseră şi mai strălucitori cu căştile lor pictate şi hainele lor lucioase, de pene. Ne-au văzut şi ei şi, bătându-şi joc de numărul nostru mie, s-au răsucit înainte ca un şarpe uriaş în crăpătura unei stânci, până au ajuns la vreo sută de paşi de noi. Atunci spaniolii au scos strigătul lor de luptă, invocându-l pe Sfântul Petru şi, cu lancea în poziţie de repaus, s-au năpustit călare asupra noastră. I-am întâmpinat cu o ploaie de săgeţi care i-a oprit puţin, dar nu pentru mult timp. În curând s-au învălmăşit printre noi, respingându-ne cu vârful lăncilor şi făcând prăpăd în rândurile noastre, căci armele indiene nu puteau pricinui mult rău oamenilor şi cailor apăraţi de armuri. A trebuit, aşadar, să ne retragem şi de fapt retragerea era şi planul meu, căci nădăjduiam astfel să-l atrag pe duşman în partea aceea a trecătorii unde cărarea se îngusta şi pereţii se înălţau abrupţi, pentru a-l putea zdrobi cu bolovanii ce urmau să cadă de sus. Totul a mers bine; noi fugeam, spaniolii ne urmăreau înflăcăraţi de victorie, până au pătruns în trecătoarea cea îngustă. Şi deodată, un bolovan s-a rostogolit din înălţimi, s-a prăvălit peste un cal, l-a ucis, apoi, săltând mai departe, a lovit şi a înspăimântat pe cei ce veneau în spate. Un altul i-a urmat, apoi încă unul şi inima mi-a tresărit de bucurie, căci mi se părea că primejdia trecuse şi că pentru a doua oară planul îmi reuşise.

Dar iată că de deasupra se auzi un zgomot, altul decât cel al pietroaielor rostogolite – era un zgomot de luptă care creştea din ce în ce mai mult, până când văzduhul se umplu de larmă şi apoi ceva căzu învârtindu-se din înălţimi. Am privit: nu era o stâncă, ci un om – unul din războinicii mei. Şi a fost doar prima picătură din ploaia ce-a urmat.

Vai! Mi-am dat seama că fusesem păcălit. Spaniolii, ostaşi încercaţi, nu puteau fi prinşi de două ori prin aceea şi şiretenie; înaintaseră prin trecătoare cu tunurile pentru că trebuia, dar la adăpostul întunericului trimiseseră ostaşii să se caţăre pe munţi, pe cărări ascunse ce le fuseseră arătate şi acolo, în înălţimi, să le vină de hac oamenilor mei care voiau să-i oprească prăvălind

bolovanii. Şi le-au venit de bac, căci oamenii mei, tupilaţi cum erau chiar pe marginea prăpastiei, printre tufişuri de aloe şi alte plante spinoase, nu aveau ochi decât pentru duşmanul de jos, negândindu-se nici o clipă că alţi vrăjmaşi ar putea să-i atace din flanc – aşa încât au fost luaţi prin surprindere. Abia dacă au avut timpul să pună mâna pe arme, pe care le puseseră jos ca să poată rostogoli în voie stâncile şi pietroaiele, când duşmanii, mult mai numeroşi decât ei, s-au năpustit asupra lor urlând. A urmat o luptă scurtă, dar hotărâtoare.

Prea târziu mi-am dat seama de toate acestea. Şi mi-am blestemat nesăbuinţa, furios că nu mă gândisem la o asemenea împrejurare; fapt este că nu-mi închipuisem nici o clipă că trupele spaniole ar putea găsi cărările ascunse de pe cealaltă parte a muntelui, uitând că trădarea face cu putinţă aproape orice lucru.

CAPITOLUL XXXIV

ASEDIUL CETĂŢII PINILOR

Bătălia era pierdută. La o mie de picioare deasupra noastră răsunară strigătele de izbândă. Bătălia era pierdută şi totuşi trebuia să lupt mai departe. Mi-am retras cât am putut de iute oamenii ce-mi mai rămăseseră la un cot al drumului, unde vreo douăzeci de războinici disperaţi puteau să oprească o vreme înaintarea unei armate. Le-am spus să rămână cine vrea alături de mine şi mulţi au răspuns cererii mele. Am ales dintre aceştia cincizeci, sau poate mai mulţi, poruncind celorlalţi să alerge cât puteau de repede spre Cetatea Pinilor şi acolo să dea de veste tuturor din cetate că sosise ceasul primejdiei; iar dacă aveam să cad, să-i spună Otomiei, soţiei mele, că o conjur să se împotrivească din toate puterile duşmanului şi să nu se predea decât dacă spaniolii îi vor făgădui libertate – ei, fiului şi poporului ei. Cât despre mine, voi rezista în trecătoare atât cât să aibă timp să închidă porţile şi să pună la adăpost oamenii între zidurile cetăţii. Împreună cu luptătorii care se întorceau, l-am trimis înapoi şi pe fiul meu, deşi s-a rugat şi m-a implorat să-i dau voie să rămână cu mine. Dar cum ştiam că nu aveam nimic în faţă decât moartea, am rămas neînduplecat.

Curând după aceea au plecat cu toţii; spaniolii, temându-se de o capcană, au ocolit încet şi cu prudenţă colţul de stâncă, dar când au văzut atât de puţini oameni strânşi să le facă faţă s-au oprit, fiind încredinţaţi că le întinsesem o cursă, căci nu puteau crede ca o ceată atât de mică se încumetă să înfrunte o întreagă armată.

Aşa cum era terenul, numai câţiva dintre ei puteau să vină asupră-ne dintr-o dată, fără să-şi poată aduce tunurile cele grele ca să le îndrepte împotriva noastră, iar archebuzele nu le erau de prea mare ajutor. Drumul povârnit îi silea să descalece, astfel încât n-ar fi putut să dea lupta decât ca pedeştri. Acesta a fost mijlocul pe care l-au ales până la urmă. Mulţi războinici au căzut de amândouă părţile; pe mine însă mă ocolea primejdia. În cele din urmă, puterea lor ne-a covârşit. Pas cu pas ne-au dat înapoi,

sau mai bine zis ne-au purtat, pe cei câţiva care mai rămăseserăm, în vârful lăncilor lungi, până ne-au dus la ieşirea din trecătoare, aflată la câteva sute de paşi de locul unde fusese cândva zidul Cetăţii Pinilor.

Să luptăm mai departe nu mai folosea la nimic. Trebuia să alegem între moarte şi fugă şi, după cum vă puteţi închipui, de dragul nevestelor şi al copiilor noştri, dacă nu pentru a ne salva vieţile, am ales fuga. Am luat-o la goană de-a curmezişul câmpiei ca nişte căprioare, iar spaniolii şi aliaţii lor ne urmăreau îndeaproape, hăituindu-ne ca nişte câini. Din fericire, terenul era presărat cu stânci, astfel încât caii lor nu puteau să galopeze în voie, ceea ce ne-a îngăduit, câtorva dintre noi, vreo douăzeci, la număr, să ajungem până la porţi. Din toată armata mea, doar vreo cinci sute de războinici izbutiseră să se întoarcă şi probabil că tot atâţia erau şi în cetate.

Porţile grele s-au închis şi abia au fost zăvorite cu grinzile masive de stejar, că avangarda spaniolilor a şi ajuns la ele. Aveam încă în mână arcul şi în tolbă-mi mai rămăsese o săgeată. Am aşezat-o şi, încordând arcul cu toată puterea, am tras printre bârnele porţii, ochind un călăreţ tânăr şi chipeş care gonea în primele rânduri. Săgeata l-a lovit drept în gât, la încheietura armurii; l-am văzut întinzându-şi braţele în lături şi căzând pe spate peste crupa calului, pentru a rămâne nemişcat. Primele rânduri s-au retras atunci, dar după puţină vreme unul dintre ei s-a apropiat cu un steag alb în mână. Era un bărbat cu înfăţişarea nobilă, cu o armură bogată şi, privindu-l, mi s-a părut ceva cunoscut în ţinuta şi în graţia-i nepăsătoare cu care călărea. Oprindu-şi calul în faţa porţilor, îşi ridică vizorul şi începu să vorbească.

Şi atunci l-am recunoscut: în faţa mea se afla de Garcia, vechiul meu duşman, despre care nu mai ştiam nimic de aproape paisprezece ani. Timpul ce se scursese îşi lăsase urmele pe chipul său, ceea ce nici nu era de mirare, căci acum era un om de şaizeci de ani şi mai bine. Barba-i ascuţită, de culoare castanie, era înspicată cu fire albe, părând cenuşie; avea obrajii supţi şi de la depărtare buzele-i subţiri păreau două linii roşii; numai ochii erau la fel ca întotdeauna – aprinşi şi pătrunzători şi acelaşi zâmbet rece îi flutura în jurul gurii. Nu mă mai îndoiam: era de Garcia, care şi acum, ca în toate împrejurările de răscruce din viaţa mea, apărea cu influenţa-i nefastă; în timp ce-l priveam, am simţit că se apropia ultima şi cea mai puternică

înfruntare dintre noi, că înainte de a trece prea multe zile, ura veche şi îndelungată – a unuia dintre noi sau a amândurora – va fi îngropată pentru veşnicie în tăcerea morţii. Soarta îmi fusese potrivnică, acum ca întotdeauna. Doar cu câteva clipe mai înainte, când potrivisem săgeata, şovăisem încotro s-o slobod: spre tânărul călăreţ care zăcea mort, sau spre cavalerul de lângă el; şi, iată, ucisesem pe unul cu care nu aveam nimic şi-l lăsasem nevătămat pe duşmanul meu de moarte.

— Hei, voi, cei de colo! strigă de Garcia în spaniolă. Aş vrea să vorbesc cu conducătorul răzvrătiţilor din Otomie. Vin din partea căpitanului Bernal Diaz, comandantul armatei.

M-am urcat pe zid cu ajutorul unei scări aflate la îndemână şi i-am răspuns:

— Vorbeşte, eu sunt omul pe care-l cauţi.

— Vorbeşti bine spaniola, prietene – zise de Garcia tresărind şi privindu-mă cu luare-aminte pe sub sprâncenele-i încruntate. Ia spune, unde ai învăţat-o? Şi care ţi-e numele şi obârşia?

— Am învăţat-o, Juan de Garcia, de la *dona* Luisa, pe care ai cunoscut-o în tinereţea ta. Şi mă cheamă Thomas Wingfield.

De Garcia se răsuci în şa şi scoţând o înjurătură cumplită, zise:

— Sfântă Fecioară! Cu ani în urmă mi s-a spus că te-ai aciuit în mijlocul unui trib sălbatic, dar de atunci am fost plecat în Spania şi când m-am întors socoteam că eşti mort, Thomas Wingfield. Acum însă am noroc, căci a fost una din marile dureri ale vieţii mele că mi-ai scăpat de-atâtea ori, renegatule! Fii sigur că de data aceasta nu vei mai avea scăpare!

— Ce ştiu bine e că nu va fi nici o scăpare pentru unul din noi, Juan de Garcia – i-am răspuns. Acum jucăm ultima parte a jocului, dar nu te lăuda, căci Dumnezeu singur ştie de partea cui va fi izbânda. Ţi-a mers bine până azi, dar ar putea să fie aproape ziua când norocul te va părăsi, o dată cu ultima suflare. Şi acum, spune ce ai de spus, Juan de Garcia.

Câteva clipe rămase tăcut, trăgându-se de barba-i ascuţită şi în timp ce-l priveam mi s-a părut că văd o umbră de teamă pe jumătate uitată furişându-i-se în ochi. Dacă a fost sau nu, nu ştiu, căci a dispărut repede şi, ridicând capul, a vorbit limpede şi cu îndrăzneală.

— Iată mesajul meu pentru tine, Thomas Wingfield şi pentru câinii din Otomie cu care te-ai înhăitat şi pe care astăzi i-am mai cruţat. Căpitanul Bernal Diaz îţi oferă condiţii din partea excelenţei sale viceregele.

— Şi care sunt aceste condiţii? am întrebat.

— Destul de mărinimoase pentru nişte câini păgâni răzvrătiţi – răspunse el batjocoritor. Să predaţi oraşul fără condiţii, iar viceregele, în îndurarea sa, va accepta capitularea. Dar ca să nu spui cumva că s-ar fi călcat cuvântul ce ţi s-a dat, află că nu vei scăpa nepedepsit pentru numeroasele tale fărădelegi. Îţi vei primi pedeapsa cu vârf şi îndesat. Toţi cei care au ajutat sau au luat parte la uciderea drăcească a părintelui Pedro, acel om sfânt, vor fi arşi pe rug, iar ochii celor care au privit vor fi scoşi. Conducătorii din Otomie, pe care îi vor alege judecătorii, vor fi spânzuraţi în faţa mulţimii adunate şi printre ei te vei afla şi tu, vere Wingfield şi mai cu seamă femeia ta, Otomie, fiica lui Montezuma, răposatul împărat. Cât despre ceilalţi locuitori ai Cetăţii Pinilor, vor trebui să-şi dea averile pentru tezaurul viceregelui; cu toţii, bărbaţi, femei şi copii, vor fi luaţi din oraş şi împărţiţi, după placul viceregelui, pe pământurile coloniştilor spanioli aleşi de el şi acolo vor învăţa meşteşugurile folositoare ale agriculturii şi mineritului. Acestea sunt condiţiile de capitulare şi am poruncă să spun că vă las o oră ca să hotărâţi dacă le primiţi sau nu.

— Şi dacă nu le primim?

— Atunci căpitanul Bernal Diaz va purcede la nimicirea şi jefuirea acestei cetăţi, iar după ce o va lăsa douăsprezece ore la cheremul tlaxcalanilor şi al altor triburi indiene credincioase, îi va aduna pe cei rămaşi în viaţă şi-i va duce în oraşul Mexico, unde vor fi vânduţi ca sclavi.

— Bine – am zis – într-o oră vei avea răspunsul.

Lăsând poarta păzită, am pornit în grabă spre palat, trimiţând din drum mesageri ca să adune sfatul cetăţii – fireşte. Cei care mai rămăseseră în viaţă. La uşa palatului am întâlnit-o pe Otomie, care m-a salutat cu mare bucurie, căci auzind de înfrângerea noastră, nici nu se mai aşteptase să mă vadă.

— Vino cu mine în Sala Adunării – i-am zis – am să-ţi vorbesc.

Ne-am dus în sală, unde sfetnicii şi începuseră să se strângă. Erau aproape toţi sfetnicii rămaşi în viaţă, opt în total şi le-am repetat cuvintele lui de Garcia neadăugând nimic de la mine. Pe urmă a vorbit Otomie, deoarece, fiind prima în rang, era dreptul ei. De două ori până atunci o auzisem vorbind poporului ei în legătură cu lupta împotriva spaniolilor. Prima dată, dacă vă amintiţi, când fusesem trimişi de Cuitlahuac, urmaşul tatălui ei Montezuma, să cerem ajutorul acestor fii ai munţilor împotriva lui

Cortez şi a *teulilor.* A doua oară cu vreo paisprezece ani în urmă, când ne-am întors în Cetatea Pinilor ca nişte fugari, după căderea Tenochtitlanului, iar locuitorii cetăţii, înfuriaţi de pierderea a aproape douăzeci de mii de războinici de-ai lor, voiseră să cumpere pacea dându-ne pe mâinile spaniolilor.

De fiecare dată, Otomie triumfase prin meşteşugul vorbelor ei, prin puterea numelui şi măreţia prezenţei sale. Acum lucrurile stăteau însă altfel şi chiar de nu s-ar fi dat înapoi să folosească aceleaşi mijloace, tot nu ne-ar fi fost de vreun folos într-o asemenea împrejurare deznădăjduită. Acum, din măreţia numelui ei nu mai rămăsese decât o umbră, una din numeroasele umbre fata să dispară ale unei împărăţii a cărei slavă pierise pentru totdeauna; nu le mai aminti cu înflăcărare nici de mândria şi tradiţiile unui neam condamnat, nu mai era nici ţintiră, iar prima strălucire a frumuseţii ei trecuse. Şi totuşi, cu fiul ei şi cu mine alături, aşa cum s-a ridicat ca să le vorbească celor şapte consilieri, care, buimăciţi de teamă şi neputincioşi în faţa sorţii, stăteau ghemuiţi în tăcere în faţa ei cu feţele îngropate în mâini, mi-am zis că Otomie n-a fost niciodată mai frumoasă şi că vorbele ei, oricât de simple ar fi fost, nu sunaseră niciodată mai convingător.

— Prieteni – zise ea – cunoaşteţi nenorocirea care s-a abătut asupra noastră. Soţul meu v-a înfăţişat condiţiile *teulilor.* Suntem în grea cumpănă. Avem cel mult o mie de oameni care să apere cetatea, vatra strămoşilor noştri. Suntem ultimii şi singurii dintre toate popoarele Anahuacului care mai îndrăznim să înfruntăm cu armele în mâini pe albi. Cu ani în urmă v-am spus: alegeţi între a muri păstrându-vă onoarea şi a trăi în ruşine! Astăzi vă spun din nou: alegeţi! Pentru mine şi ai mei nu ne rămâne nimic de ales, căci, orice aţi hotărî, partea noastră va fi tot moartea. Voi însă puteţi alege. Vreţi să muriţi luptând, sau să ajungeţi, voi şi copiii voştri, robi câte zile veţi mai avea de trăit?

Câteva clipe, cei şapte s-au sfătuit între ei, apoi purtătorul lor de cuvânt a vorbit:

— Otomie şi tu, *teulule,* v-am urmat ani de zile sfaturile, dar n-am putea spune că ne-au adus noroc… Nu vă aducem nici o vină, căci zeii Anahuacului ne-au părăsit, aşa cum i-am părăsit şi noi – deşi numai ei pot sta între oameni şi soarta lor nenorocită. Dar în toată vremea asta aţi împărtăşit necazurile noastre şi tot aşa va fi şi acum, la sfârşit. Nu ne vom lua înapoi cuvântul în acest ultim ceas al poporului din Otomie. Am ales: am trăit liberi alături de

voi, tot liberi şi alături de voi vrem să murim. Căci vă împărtăşim credinţa că e mai bine, pentru noi şi ai noştri, să pierim ca oameni liberi, decât să ne târâm zilele sub jugul *teulilor.*

— Bine ai grăit – zise Otomie. Acum nu ne mai rămâne decât să căutăm o moarte atât de glorioasă, încât să fie cântată în zilele ce vor veni. Soţul meu, ai auzit răspunsul sfatului. Spune-l spaniolilor, să-l audă şi ei.

M-am întors aşadar la zidul cetăţii, cu un steag alb în mână şi îndată din tabăra spaniolă s-a apropiat un sol ca să vorbească cu mine – dar nu mai era de Garcia, ci altul. I-am spus în puţine cuvinte că aceia dintre noi care rămăseseră în viaţă voiam să murim sub ruinele cetăţii, aşa cum făcuseră, înaintea noastră, fiii Tenochtitlanului, dar că atât timp cât vom mai avea o suliţă de aruncat şi un braţ care s-o arunce, nu ne vom încredinţa niciodată grijii miloase a spaniolilor.

Solul spaniol s-a întors în tabără şi, după o oră, au pornit atacul. Punându-şi tunurile în poziţie de bătaie la ceva mai mult de o sută de puşi de porţi, spaniolii au început să tragă în noi vârtos, căci suliţele şi săgeţile noastre nici măcar nu-i puteau atinge la asemenea depărtare. Totuşi n-am stat nici noi degeaba, căci dându-ne seama că în curând porţile de lemn aveau să fie doborâte, am început să dărâmăm casele din faţa lor şi am umplut drumul cu pietre şi dărâmături. În desul ridicăturii astfel făcute, am săpat o tranşee adâncă, pe care călăreţii şi tunurile să n-o poală trece decât după ce o vor astupa din nou. De-a lungul străzii celei largi, care ducea spre marea piaţă unde se înălţa *teocalli*-ul, am aşezat alte baricade, apărate în faţă şi în spate prin şanţuri săpate în mare grabă; iar pentru ca nu cumva spaniolii să ne ia prin flanc şi să-şi forţeze trecerea prin ulicioarele strimte şi întortocheate din dreapta şi stânga, am baricadat şi celelalte patru uliţe care duceau spre marea piaţă.

Până la căderea nopţii, spaniolii au tot tras în resturile sfărâmate ale porţilor şi în baricadele ridicate în spatele lor, nefăcând însă stricăciuni prea mari, în afară de vreo douăzeci de oameni ucişi de ghiulele şi de gloanţele archebuzelor. Dar n-au încercat să dea asaltul în ziua aceea. În cele din urmă s-a întunecat şi atunci focul a încetat – dar nu şi munca noastră. Mai toţi bărbaţii trebuiau să păzească porţile şi punctele slabe ale zidurilor, baricadele rămânând astfel mai cu seamă în sarcina femeilor, care lucrau sub comanda mea şi a căpitanilor mei. Nici

Otomie nu s-a dat în lături de la această muncă, pilda ei fiind urmată de toate femeile din oraş – fie că erau de rang mare sau nu; şi erau multe, căci femeile îi întreceau acum la număr pe bărbaţii din Otomie şi trebuie să spun că destule dintre ele rămăseseră văduve chiar în ziua aceea.

Cât de stranie era imaginea acestor femei la lumina sutelor de torţe tăiate din pinii răşinoşi care au dat numele cetăţii, mişcându-se toată noaptea încolo şi încoace în şiruri, poticnindu-se sub greutatea coşurilor cu pământ sau a pietroaielor grele, ori săpând cu lopeţi de lemn în pământul tare, ori dărâmând case. Nu se plângeau, ci munceau mai departe, întunecate şi deznădăjduite şi nici un geamăt sau o lacrimă nu lăsau să le scape, nu, nici chiar cele ai căror bărbaţi şi fii fuseseră azvârliţi în dimineaţa aceea în prăpastia trecătorii. Ştiau bine că orice împotrivire era zadarnică şi că soarta le era pecetluită, dar nici una dintre ele n-a crâcnit măcar, cerând să ne supunem spaniolilor. Cele care scoteau câte un cuvânt spuneau la fel ca Otomie, că era mai bine să mori liber decât să trăieşti în robie – dar cele mai multe nu spuneau nimic; bătrâne şi tinere, marne, soţii, văduve şi fecioare, munceau în tăcere şi copiii trudeau alături de ele.

Privindu-le, mi-a trecut prin minte un gând – că aceste femei tăcute şi răbdătoare aveau cine ştie ce ţel comun, disperat, pe care-l ştiau toate, dar despre care nici una nu voia să vorbească.

— O să trudiţi tot atât de greu şi pentru stăpânii voştri, *teulii*? strigă un om cu o batjocură plină de amărăciune, în timp ce un şir de femei treceau aplecate sub povara pietroaielor.

— Smintit ce eşti! răspunse femeia din fruntea lor, o tânără frumoasă. Oare morţii muncesc?

— Nu, morţii nu muncesc – îi dădu dreptate glumeţul cel nesocotit. Dar cele care, ca şi tine, sunt prea frumoase pentru a fi ucise de *teuli* vor număra ani îndelungaţi de robie. Spune, cum o să scapi de ei?

— Smintit ce eşti! repetă tânără femeie. Oare focul moare doar când se stinge singur? Şi oare toţi oamenii trebuie să trăiască până îmbătrânesc? Iată cum voi scăpa de ei – şi aruncând la pământ torţa pe care o ducea, o călcă în picioare şi-şi urmă mai departe drumul, cu încărcătura ei. În clipa aceea am ştiut că aveau un ţel anume, deşi n-am putut să-mi dau seama cât de disperat era şi Otomie n-a vrut să-mi spună care e taina acestei femei.

— Otomie – i-am zis eu în aceeaşi noapte, întâlnindu-ne din întâmplare – am veşti proaste pentru tine.

— Trebuie să fie cu adevărat proaste dacă le numeşti astfel în momente ca acestea – răspunse ea.

— De Garcia se află printre duşmanii noştri.

— Ştiu.

— Cum de ştii?

— După ura pe care o citesc în ochii tăi – răspunse ea.

— Se pare că a sosit ceasul izbânzii lui – am oftat eu.

— Nu, iubitule, nu *a lui,* ci *a ta.* Vei triumfa asupra lui de Garcia, dar victoria te va costa scump. O ştiu în adâncul inimii mele; nu mă întreba cum şi de ce. Iată, Regina îşi pune coroana pe cap – şi-mi arătă cu degetul vulcanul Xaca, ale cărui zăpezi veşnice se rumeneau o dată cu ivirea zorilor – şi trebuie să te duci la porţi, căci spaniolii vor începe în curând lupta.

În timp ce Otomie vorbea, am auzit o trompetă răsunând dincolo de ziduri. Alergând în grabă la porţi, pe când primele raze de lumină alungau noaptea, am putut vedea că spaniolii îşi pregăteau trupele de atac. N-au pornit însă de îndată, ci au tot amânat până când soarele se ridicase bine pe cer. Atunci au pornit să tragă cu furie asupra apărării noastre, nimicind ce mai rămăsese din resturile sfărâmate ale porţilor şi dărâmând chiar vârful întăriturii din spatele lor. Deodată, focul a încetat şi din nou s-a auzit o trompetă: acum atacul a pornit. Am văzut înaintând o coloană de o mie şi mai bine de tlaxcalani, urmaţi de trupele spaniole. Îi aşteptam în spatele întăriturilor de pământ, împreună cu vreo trei sute de războinici şi peste câteva clipe le-am văzut capetele apărând deasupra crestei – astfel lupta a început. De trei ori i-am respins cu suliţele şi cu săgeţile noastre, dar la al patrulea atac valul de oameni, a trecut peste apărarea noastră şi s-a revărsat în şanţul de dincolo.

Am fost siliţi să ne retragem deci la cea de a doua întăritură de pământ, căci nu puteam nădăjdui să înfruntăm atâţia războinici la loc deschis; iar duşmanul, de îndată ce şi-a croit drum pentru cai şi tunuri, ne-a urmat. Aici, lupta a reînceput şi baricada fiind foarte puternică, am rezistat vreo două ceasuri, cu mari pierderi de partea noastră, dar şi în rândurile spaniolilor. Din nou ne-am retras şi din nou am fost asaltaţi şi astfel bătălia n-a contenit cât a fost ziua de lungă. Cu fiecare ceas, numărul nostru scădea şi armele ni se împuţinau, dar continuam să ne batem cu disperare. Pe ultimele două baricade, sute de femei din

Otomie au luptat alături de soţii şi de fraţii lor.

Ultima întăritură de pământ a fost cucerită de spanioli abia când apunea soarele şi în amurgul care se lăsa aceia dintre noi care mai rămăseseră în viaţă au fugit spre adăpostul pe care-l pregătisem pe *teocalli.* Iar când a coborât noaptea, lupta s-a oprit.

CAPITOLUL XXXV

ULTIMUL SACRIFICIU AL FEMEILOR DIN OTOMIE

Aici, pe *teocalli,* la lumina caselor ce ardeau – căci, pe măsură ce înaintau, spaniolii dădeau foc cetăţii – am făcut numărătoarea trupelor. Ne mai rămâneau în total vreo patru sute de bărbaţi în stare să lupte, împreună cu vreo două mii de femei şi numeroşi copii. Deşi *teocalli*-ul din Cetatea Pinilor nu era tot atât de înalt ca acela al marelui templu din Mexico, laturile sale erau mai povârnite şi acoperite peste tot cu piatră netedă, iar platforma din vârf era aproape tot atât de mare, măsurând într-adevăr mai mult de o sută de paşi pe fiecare latură. Platforma aceasta era pavată cu lespezi de marmură şi în mijlocul ei se ridica templul zeului războiului, unde continua să troneze statuia sa, deşi nici un sacrificiu nu-i mai fusese oferit de mulţi ani; acolo se aflau piatra de sacrificiu, altarul în faţa căruia ardea pe vremuri focul şi încăperile preoţilor. În faţa templului, despărţindu-l de piatra de sacrificiu, se găsea un puţ adânc, cimentat, de mărimea unei camere mari, folosit cândva pentru păstrarea grânelor în vremuri de foamete. Ei bine, pusesem să fie umplut cu apă adusă cu mare trudă până în vârful piramidei, iar înlăuntrul templului îngrămădisem provizii destule, astfel încât un răstimp nu aveam a ne teme că vom muri de sete sau de foame.

Dar iată că apărea o încurcătură pe care n-o prevăzusem. Oricât ar fi fost de întinsă platforma din vârful piramidei, nu putea adăposti decât jumătate dintre noi – ceea ce însemna că dacă voiam s-o apărăm, o parte din mulţime trebuia să-şi caute adăpost aiurea. I-am adunat în mare grabă pe conducătorii poporului şi le-am înfăţişat situaţia în câteva cuvinte, lăsându-i să hotărască ce era de făcut. După ce s-au sfătuit între ei, mi-au dat în cele din urmă acest răspuns: toţi răniţii şi bătrânii, împreună cu cei mai mulţi copii, ca şi toţi cei care doreau să plece, vor părăsi piramida în cursul nopţii, încercând să iasă din cetate, iar dacă nu vor izbuti, să se predea spaniolilor.

Am răspuns că era bine aşa, căci moartea ne aştepta pe fiecare dintre noi, având puţină însemnătate în ce parte o vom găsi. Şi astfel fură aleşi vreo mie cinci sute şi mai bine, iar la miezul nopţii, când porţile se deschiseră, începu exodul. Oh, era îngrozitor să vezi despărţirile sfâşietoare dintre oameni! Aci, o fiică se agăţa de gâtul bătrânului tată, colo soţi şi soţii îşi luau pentru totdeauna rămas bun unii de la alţii, dincoace mamele îşi sărutau copilaşii şi în fiecare parte vibra o suferinţă amară, suferinţa despărţirilor definitive. Mi-am îngropat faţa-n mâini, întrebându-mă – cum o făcusem de multe ori şi mai înainte – cum putea Dumnezeul milosteniei să îndure vederea unor dureri care frâng până şi inimile unor păcătoşi când se află de faţă.

Îndată după aceea mi-am ridicat privirea şi i-am vorbit Otomiei, care se afla alături de mine, întrebând-o dacă n-ar fi bine să-l trimitem şi pe fiul nostru împreună cu ceilalţi, dându-l drept copilul unor oameni de rând.

— Nu, soţul meu – răspunse ea. Mai bine să moară împreună cu noi, decât să trăiască în robia spaniolilor.

În cele din urmă, totul s-a sfârşit şi, o dată cu ieşirea ultimului dintre ei, porţile s-au închis. În curând am auzit strigătul îndepărtat al străjilor spaniole care îi zăriseră şi câteva împuşcături urmate de ţipete.

— Fără îndoială că-i măcelăresc tlaxcalanii – am zis eu.

Dar nu era aşa. Câţiva dintre ei au fost într-adevăr ucişi, dar văzând că deschiseseră focul asupra unei mulţimi neînarmate – cei mai mulţi bătrâni, femei şi copii – spaniolii şi mai cu seamă comandantul lor, Bernal Diaz, un om milos, deşi aspru, a poruncit încetarea focului. De fapt a făcut chiar mai mult, căci după ce toţi cei care mai erau în puteri, împreună cu copiii destul de voinici ca să îndure oboselile călătoriei, au fost aleşi să fie vânduţi ca sclavi, a lăsat mulţimea aceea jalnică să plece unde vrea. Şi astfel s-au risipit care încotro şi nici azi nu ştiu ce s-a ales de ei.

Am petrecut noaptea jos, la picioarele piramidei, dar înainte de a se lumina de ziuă am cerut femeilor şi copiilor care mai rămăseseră cu noi, vreo şase sute în totul – căci dintre femeile nemăritate şi dintre tinerele neveste încă zdravene foarte puţine aleseseră fuga – să urce sus pe *teocalli,* neavând acum nici o îndoială că spaniolii ne vor ataca în zori. În ceea ce mă priveşte, am rămas, împreună cu cei trei sute de războinici, căci vreo sută şi mai bine se predaseră spaniolilor o dată cu ceilalţi, să aştept

atacul la adăpostul zidurilor. Într-adevăr, în zori luptele au reînceput, iar spre amiază, oricât am încercat noi să-l apărăm, zidul a fost luat cu asalt şi, lăsând aproape o sută de morţi şi răniţi în urma noastră, am fost împinşi pe drumul răsucit ce ducea spre vârful piramidei. Spaniolii ne împingeau din spate, dar drumul era îngust şi povârnit, iar ei fiind mulţi la număr nu puteau face cine ştie ce pe scările înguste, astfel încât am putut să-i respingem, provocându-le destule pierderi şi în ziua aceea nu ne-au mai atacat.

Noaptea care a urmat am petrecut-o în vârful piramidei. Eram atât de obosit, încât după ce am mâncat am adormit, cufundându-mă într-un somn adânc, A doua zi dimineaţă, lupta a reînceput şi spaniolii câştigau mereu teren. Palmă cu palmă, la adăpostul unui foc intens de archebuze şi tunuri, ne-au împins în sus, mereu mai sus. Cât a fost ziua de lungă, lupta n-a contenit pe drumul îngust ce se răsucea din treaptă în treaptă. În cele din urmă, la apusul soarelui, o companie a spaniolilor, cred că avangarda lor, s-a năpustit cu strigăte de victorie pe platformă şi s-a repezit spre templul din mijloc. Până în clipa aceea, femeile stătuseră. Şi priviseră, dar acum una dintre ele se ridică, strigând cu glas tunător:

— Prindeţi-i! Sunt doar câţiva.

Atunci, cu un înspăimântător ţipăt de furie, mulţimea de femei se năpusti asupra spaniolilor şi tlaxcalanilor obosiţi, copleşindu-i prin numărul lor. Multe au fost ucise, dar în cele din urmă ieşiră biruitoare, luându-i prizonieri. Apoi îi legară cu frânghii de inelele de aramă fixate în pietrele pavajului, unde, în vremurile de demult, erau legaţi cei destinaţi sacrificării, atunci când se aduceau atât de mulţi dintr-o dată, încât preoţii se temeau să nu le scape. Rămăsesem alături de ceilalţi războinici şi priveam uimiţi toate acestea, când, deodată, am strigat:

— Bărbaţi din Otomie! Oare vreţi să se spună că femeile noastre ne-au întrecut în curaj?

Şi fără alte vorbe, urmat de o sută şi mai bine de tovarăşi de-ai mei, m-am repezit cu curajul deznădejdii în jos, pe cărarea abruptă şi îngustă.

La prima cotitură am dat peste grosul trupelor spaniole şi ale aliaţilor lor, care urcau agale, căci erau siguri de victorie şi atât de tare i-am izbit în năvala noastră, încât mulţi dintre ei au fost azvârliţi peste marginea cărării, rostogolindu-se pe zidul povârnit al piramidei. Văzând ce-i aşteaptă, cei care veneau mai în spate

s-au oprit şi au început să se retragă. Curând însă, furia atacului nostru îi izbi şi pe ei, făcându-i să se împingă în cei aflaţi mai jos, până când, în cele din urmă, fură cu toţii cuprinşi de panică şi, răcnind de spaimă, sutele de oameni înşiruiţi de-a lungul drumului ce se răsucea de jur împrejurul piramidei o luară la goană, neavând în minte decât un singur gând – să scape. Dar unii dintre ei nu reuşiră, căci năvala dezlănţuită a celor de sus asupra celor din spatele lor i-a împins pe mulţi la moarte, căci, neavând nimic de care să se ţină, dacă cineva era împins puţin, nu se mai oprea decât atunci când trupul i se izbea de pietrele de jos. Astfel încât într-un sfert de oră tot ce câştigaseră spaniolii în ziua aceasta fusese pierdut, deoarece, în afară de cei ce fuseseră prinşi pe platformă, nici unul din cei ce apucaseră să urce pe *teocalli* nu mai rămăsese viu; o spaimă atât de mare puse stăpânire pe spanioli, încât, la adăpostul întunericului, se retraseră în mare grabă, purtându-şi morţii şi răniţii spre tabăra lor dinafara zidurilor.

Obosiţi dar victorioşi, am urcat din nou spre vârful piramidei; în timp ce coteam însă după cel de-al doilea colţ, cam la vreo treizeci de metri deasupra pământului, un gând mi-a trecut prin minte. L-am împărtăşit degrabă însoţitorilor mei şi ne-am pus pe treabă. Desfăcând blocurile de piatră care formau cărarea, le-am rostogolit pe laturile piramidei şi am îndepărtat astfel mai multe straturi de piatră şi de pământ de dedesubt, până când în locul cărării nu mai exista nimic altceva decât o groapă, căscându-se vreo zece metri şi mai bine.

— Acum – am spus, cercetând rodul trudei noastre la lumina lunii care răsărea – spaniolul care va voi să ajungă până la noi va trebui să găsească aripi cu care să zboare.

— Vai, *teulule* – murmură cineva de lângă mine – dar, spune, ce aripi vom găsi *noi?*

— Aripile Morţii – am rostit eu întunecat şi ne-am urmat drumul în sus.

Era aproape de miezul nopţii când am ajuns sus, căci trudisem multe ceasuri, timp în care ni se trimisese şi de-ale gurii, Apropiindu-ne de vârf, am auzit cu uimire răsunând nişte cântece religioase solemne şi uimirea mea n-a mai avut margini când am văzut că uşile templului lui Huitzel erau deschise şi că focul sacru care nu mai arsese acolo de ani şi ani îşi învolbura din nou năvalnic flăcările. M-am oprit şi – oare mă înşela auzul, ori

auzeam îngrozitorul cântec de sacrificiu? Nu, refrenul sălbatic răsuna din nou în mijlocul tăcerii:

Ţie îţi aducem jertfă!
Mântuieşte-ne, o, Huitzel,
Huitzel, mărite zeu!

M-am trezit înainte şi, cotind pe după colţul templului, m-am pomenit faţă în faţă cu trecutul, căci acolo, ca şi pe vremuri, am văzut preoţii îmbrăcaţi în hainele lor negre, cu părul lung atârnându-le pe umeri, cu îngrozitorul cuţit de obsidian la cingătoare; iar acolo, lângă piatra de sacrificiu, se aflau cei destinaţi morţii; primul care urma să fie jertfit era un prizonier tlaxcalan, ale cărui braţe şi picioare bine întinse erau ţinute de oameni îmbrăcaţi în haine de preot. Lângă el, înveşmântat în mantia roşie de sacrificiu, stătea unul din căpitanii mei, despre care mi-am amintit îndată că fusese preot al lui Tezcat înainte ca idolatria să fi fost oprită în Cetatea Pinilor, iar în jur se îngrămădeau femeile şi în timp ce priveau de pe buzele lor se ridica imnul acela îngrozitor.

Acum înţelegeam totul. În deznădejdea lor fără margini, cu minţile tulburate de pierderea taţilor, soţilor şi copiilor, gândindu-se la soarta crudă ce ne aştepta şi mai cu seamă la moartea neîndoielnică, focul vechii credinţe izbucnise din nou în inimile lor sălbatice. Acolo era templul, acolo erau piatra şi uneltele de sacrificiu şi acolo, pe ruinele lor, erau prizonierii luaţi în război. Voiau să aibă parte de o ultimă răzbunare, să-i jertfească pe duşmani zeilor strămoşeşti, la fel cum făcuseră în trecut părinţii lor, victimele urmând să fie din rândul acelora care în curând aveau să-i învingă. Da, trebuiau să moară, dar cel puţin vor sfinţi Casele Soarelui cu sângele blestemaţilor de *teuli!*

Spuneam că femeile erau cele care cântau imnul şi priveau atât, de sălbatic spre victime, dar n-am dat glas încă întregii grozăvii… Căci în faţa lor, îmbrăcată în rochie albă, cu colierul de smaralde mari – darul lui Guatemoc – strălucindu-i pe piept şi penele de un verde regal aşezate în păr, punctând melodia imnului cu o mică baghetă, stătea însăşi fiica lui Montezuma, soţia mea, Otomie. Niciodată n-o văzusem atât de frumoasă, sau mai degrabă atât de îngrozitoare. Nu, nu era Otomie aceea pe care o vedeam, altfel unde-i erau zâmbetul duios şi ochii blânzi? Aici, în faţa mea, se afla Răzbunarea vie, întruchipată într-o

femeie. Am bănuit imediat adevărul, deşi nu ştiam încă totul. Otomie a mea, care, deşi nu se creştinase, privea cu ochi buni credinţa noastră, Otomie a mea, care de ani întregi nu mai vorbise decât cu mânie despre cumplitele ritualuri de sacrificiu, Otomie a mea, ale cărei fapte erau toate numai iubire şi ale cărei vorbe erau numai bunătate, rămăsese în sufletul ei o idolatră şi o sălbatică. Îmi ascunsese destul de bine în toţi aceşti ani acea parte a inimii ei, sau poate că nici ea însăşi nu-şi cunoscuse taina şi doar de două ori până atunci văzusem puţin din sălbăticia înăbuşită a sângelui ei: prima dată, atunci când Marina îi adusese o rochie de femeie desfrânată ca să scape din tabăra lui Cortez, iar ea îşi arătase mânia şi dispreţul faţă de aceasta; a doua oară, tot în aceeaşi zi, când îl doborâse cu mâna ei pe tlaxcalanul ce se aplecase asupra mea.

Toate acestea şi multe altele mi-au trecut prin minte în acele câteva clipe, în timp ce Otomie bătea măsura cântecului de sacrificiu şi preoţii păgâni se pregăteau să-l jertfească pe tlaxcalan.

În clipa următoare eram alături de ea.

— Ce se întâmplă aici? am întrebat-o cu asprime.

Otomie mă privi cu o uimire rece şi cu nişte ochi goi, de parcă mă vedea pentru întâia oară.

— Înapoi, omule alb – răspunse apoi. Nu le este îngăduit străinilor să se amestece în ritualurile noastre.

Am rămas uluit, fără a şti ce să fac, în timp ce flăcările ardeau şi cântecul se ridica în jurul statuii lui Huitzel, a demonului Huitzel trezit după atâţia ani de somn.

Imnul solemn se înălţa iarăşi şi iarăşi, Otomie bătând măsura cu vergeaua ei de abanos şi tot de atâtea ori se înălţau strigătele lor de triumf către liniştea stelelor.

Deodată m-am trezit ca dintr-un vis, căci mi se părea un vis urât şi, trăgându-mi spada, m-am repezit spre preotul de la altar, ca să-l străpung. Dar deşi bărbaţii au rămas liniştiţi, femeile au fost mai iuţi decât mine. Înainte de a putea ridica spada, înainte de a putea chiar să scot o vorbă, s-au năpustit asupra mea ca jaguarii din pădurile înconjurătoare şi mi-au şuierat şi mârâit la ureche:

— Pleacă de aici, *teulule,* ca nu cumva să te întindem şi pe tine pe piatră alături de fraţii tăi!

Şi tot şuierând m-au împins la o parte.

M-am retras şi m-am aşezat în umbra templului; acolo am stat

şi-am cugetat. Ochii mi-au căzut pe şirul lung de victime care-şi aşteptau rândul la sacrificiu. Erau treizeci şi unul încă în viaţă şi dintre aceştia cinci erau spanioli. Am mai văzut că spaniolii fuseseră legaţi ultimii, la capătul şirului, urmând să fie păstraţi pentru sfârşitul ceremoniei. Gândindu-mă că aveau să fie jertfiţi la răsăritul soarelui, am început să mă întreb cum aş putea să-i salvez. De fapt, nu mai aveam nici o putere. Femeile nu puteau fi clintite de la săvârşirea răzbunării lor – erau înnebunite de suferinţă. Mai curând ai putea să smulgi prada unei pume căreia i s-au răpit puii, decât să abaţi aceste femei de la ţelul lor. Cu bărbaţii era altceva totuşi. Unii dintre ei se amestecaseră în mijlocul orgiei, e drept, dar cei mai mulţi se ţineau deoparte, privind cu o bucurie temătoare spectacolul la care nu luau parte. Lângă mine se afla un bărbat din Otomie puţin mai în vârstă decât mine. Fusese întotdeauna prietenul meu şi, după mine, el era acela care venea la comanda războinicilor tribului. M-am dus la el şi i-am spus:

— Prietene, de dragul onoarei poporului tău, ajută-mă să pun capăt sacrificiilor.

— Nu pot, *teulule* – răspunse el. Şi ia seama, mai bine nu te amesteca în treaba asta, căci nimeni nu va sta alături de tine. Acum femeile au puterea şi vezi cum o folosesc. Ele ştiu că nu mai au mult de trăit, dar înainte de a muri vor să îndeplinească rânduiala lăsată de strămoşi. În faţa morţii, vezi că obiceiurile vechi, deşi lăsate la o parte, n-au fost uitate.

— Să încercăm măcar să-i salvăm pe aceşti *teuli* – am stăruit eu.

— De ce-ai vrea să-i salvezi pe *teuli?* Ne vor salva oare şi ei peste câteva zile, când vom fi *noi* în puterea lor?

— Poate că nu, dar dacă trebuie să murim, să murim fără să ne acoperim de ruşine.

— Şi ce-ai vrea să fac, *teulule?*

— Iată: aş vrea să găseşti vreo trei sau patru bărbaţi care n-au fost cuprinşi de această nebunie şi, împreună cu ei, să mă ajuţi să le dau drumul *teulilor,* căci pe ceilalţi nu-i mai putem salva. Dacă le tăiem legăturile, o să-i putem coborî cu frânghii peste groapa pe care am făcut-o în trepte, până la cărarea de jos şi astfel să poată ajunge printre ai lor.

— Am să încerc – răspunse el ridicând din umeri. Dar să nu crezi că o fac fiindcă mi-ar fi milă de aceşti blestemaţi de *teuli,* pe care mai bine i-aş vedea întinşi pe piatra de sacrificiu, ci

pentru că asta îţi este dorinţa şi sunt gata să fac multe de dragul prieteniei noastre.

Apoi a plecat şi îndată după aceea am văzut câţiva oameni aşezându-se, ca din întâmplare, între locul unde se afla ultimul dintre prizonierii indieni şi primul dintre spanioli, în aşa fel încât să-i ascundă de privirile femeilor înnebunite, care nu aveau ochi decât pentru orgia de sânge din faţa lor.

M-am furişat spre spanioli. Erau ghemuiţi la pământ, legaţi de mâini şi de picioare de inelele de aramă prinse în pavaj. Stăteau apatici, aşteptându-şi soarta îngrozitoare, cu feţele cenuşii de spaimă şi cu ochii ieşiţi din orbite.

— Ascultă! Am şoptit în spaniolă la urechea celui dintâi, un bărbat mai în vârsta pe care-l cunoşteam ca unul ce luase parte la războaiele lui Cortez. Vreţi să scăpaţi?

Ridică iute privirea şi zise cu glas răguşit:

— Cine eşti tu ea să ne vorbeşti de scăpare? Cine ne-ar putea scăpa din mâinile acestor diavoli cu chip de femei?

— Mi se spune *teulul.* Sunt de neam alb, creştin şi, vai! Trebuie s-o spun, căpitanul acestor oameni sălbatici. Cu ajutorul câtorva bărbaţi care mi-au rămas credincioşi, am de gând să vă tai legăturile, iar după aceea om vedea noi... Află, omule, că ceea ce fac e cu mare primejdie, căci, de vom fi prinşi, s-ar putea foarte bine să mă aştepte aceeaşi soartă ca aceea de la care încerc să vă scap.

— Fii sigur, *teulule* – răspunse spaniolul – că dacă vom scăpa cu bine, nu vom uita niciodată ce-ţi datorăm. Salvează-ne vieţile acum şi s-ar putea să vină timpul când te vom răsplăti, salvând-o pe a ta. Dar, spune, chiar dacă ne dezlegaţi, cum să fugim pe platforma luminată de lună, fără ca furiile astea dezlănţuite să ne vadă?

— Nu putem decât să ne bizuim pe noroc – le-am răspuns.

Şi în timp ce vorbeam, norocul ne-a ajutat în chip straniu, căci spaniolii din tabăra de jos îşi dăduseră deodată seama de ceea ce se petrecea pe platforma *teocalli*-ului. Un urlet de groază se ridică din mijlocul lor şi imediat deschiseră focul asupra noastră cu tunurile şi archebuzele lor, deşi, din pricina formei piramidei şi a locului unde stăteam, împuşcăturile treceau pe deasupra noastră, fără să ne facă aproape nici un rău. De asemenea, mulţi dintre ei se repeziră spre piramidă, nădăjduind să ia cu asalt templu, căci nu ştiau că drumul fusese tăiat.

Fireşte, ritualurile de sacrificiu n-au încetat, dar bubuitul

tunurilor, strigătele de mânie şi de spaimă ale spaniolilor, şuieratul gloanţelor şi trosnetul flăcărilor de la casele care ardeau luminând scena în jur, ca şi cântecele religioase care răsunau sus pe piramidă au mărit atât de mult larma şi confuzia, încât planul meu a putut fi îndeplinit mai uşor decât sperasem. Prietenul meu, căpitanul din Otomie, adunase câţiva oameni de încredere şi acum se întorsese împreună cu ei lângă mine. M-am ghemuit şi, cu câteva mişcări grabnice, am tăiat frânghiile care-i legau pe spanioli. Apoi ne-am strâns într-un mănunchi vreo doisprezece dintre noi şi mai bine, având grijă să-i cuprindem pe cei cinci spanioli în mijlocul nostru. Atunci mi-am scos spada şi am strigat:

— *Teulii* atacă templul! Ceea ce era adevărat, căci un şir lung de spanioli porniseră în sus pe cărarea răsucită. *Teuli* atacă templul, mă duc să-i opresc! Şi ne-am repezit de-a curmezişul platformei.

Nimeni nu ne-a văzut, sau dacă ne-a văzut a făcut-o cu un ochi nepăsător, fiind cu toţii ocupaţi cu săvârşirea unui nou sacrificiu; şi-apoi larma era atât de mare, încât abia dacă au luat seama la ceea ce făceam. Două minute au trecut şi am ajuns pe drumul care se răsucea în jos; atunci am răsuflat uşurat, bucuros că scăpasem de privirile femeilor. Am alergat înainte, atât cât îngăduiau picioarele amorţite ale spaniolilor, până am ajuns în unghiul cărării unde începea spărtura. Spaniolii care porniseră în sus ajunseseră de cealaltă parte şi deşi nu-i puteam vedea, le auzeam strigătele de mânie şi disperare, căci se opriseră neputincioşi şi înţelesesem că tovarăşii lor nu mai puteau fi ajutaţi.

— Nu mai avem nici o scăpare – zise spaniolul cu care vorbisem. Drumul a fost stricat şi ar fi moarte sigură dacă am încerca să coborâm pe zidul neted al piramidei.

— Nu – i-am răspuns. La vreo cincisprezece metri mai jos cărarea continuă şi vă vom coborî unul câte unul, cu frânghia.

Apoi ne-am pus pe treabă. Am legat frânghia pe sub braţele unui ostaş şi l-am lăsat uşor în jos, până a ajuns la cărare, fiind primit de tovarăşii săi ca un om înviat din morţi. Ultimul care urma să fie coborât era spaniolul cu care vorbisem.

— Rămâi cu bine – zise el – şi fii binecuvântat pentru această faptă milostivă, oricât de renegat ai fi. Spune acum, nu vrei să vii cu mine? Îmi pun viaţa şi onoarea chezăşie că nu ţi se va clinti mei un fir de păr din cap. Mi-ai spus că încă mai eşti creştin. Este

oare acesta un loc pentru creştini? Şi arătă în sus.

— Nu, într-adevăr, nu este – i-am răspuns eu – dar nu pot veni; soţia şi fiul meu sunt acolo şi trebuie să mă întorc ca să mor alături de ei, de va fi nevoie, Dacă ai cu adevărat un gând de recunoştinţă pentru mine, încearcă, la rândul tău, să le salvezi viaţa, căci de a mea prea puţin îmi pasă.

— Aşa voi face – făgădui omul, apoi l-am coborât şi pe el în mijlocul celorlalţi.

În ceea ce ne priveşte, ne-am întors la templu, spunând că spaniolii se retrăseseră nereuşind să treacă peste spărtura din cărare.

În faţa templului, orgia de sânge continua. Mai rămăseseră doar doi indieni şi preoţii de sacrificiu începuseră să dea semne de oboseală.

— Unde sunt teulii? strigă un glas. Repede, dezbrăcaţi-i pentru sacrificiu!

Dar *teulii* nu mai puteau fi găsiţi şi oricât i-ar fi căutat, era în zadar!

— Cred că Dumnezeul lor i-a luat sub aripa sa ocrotitoare – am vorbit eu din umbră, cu glasul schimbat. Huitzel nu poate să-l întreacă pe Dumnezeul *teulilor!*

Şi m-am furişat degrabă în altă parte, ca nimeni să nu bănuiască cine rostise acele cuvinte, dar spusele mi-au fost auzite şi repetate în toate părţile.

— Dumnezeul creştinilor i-a ascuns sub aripa sa. Să ne bucurăm de cei pe care ni i-a lăsat nouă! suna strigătul şi ultimul dintre captivi a fost dus pe altar.

Începusem să respir uşurat, căci mă gândeam că totul se sfârşise – dar nu era aşa. Am spus mai înainte că desluşisem un fel de hotărâre ascunsă în ochii întunecaţi ai femeilor indiene, pe când trudeau la baricade şi acum aveam s-o văd înfăptuită. Nebunia le ardea inimile; împliniseră sacrificiile, dar sărbătoarea lor abia acum începea. Deodată le-am văzut retrăgându-se la celălalt capăt al piramidei şi, fără a le păsa de împuşcături şi parcă fără a le vedea pe cele care, atinse, cădeau fulgerate jos, rămaseră o vreme pregătindu-se parcă de o ceremonie necunoscută mie. Împreună cu ele erau şi preoţii de la sacrificiu, dar la fel ca şi înainte ceilalţi bărbaţi stăteau în grupuri posomorite, privind la cele ce se întâmplau fără să ridice mâna sau glasul în faţa planului lor infernal.

O singură femeie nu se dusese împreună cu ele şi această

femeie era Otomie, soţia mea. Rămăsese lângă piatra de sacrificiu – o imagine jalnică la privit, căci frenezia, sau mai curând nebunia ei, se stinsese şi acum era aceeaşi de mai înainte. Stătea privind cu ochi măriţi de groază când la mărturiile crudului ritual, când la propriile-i mâini – ca şi cum s-ar fi aşteptat să le vadă pătate de sânge şi la acest gând se înfiora. M-am apropiat de ea şi am atins-o pe umăr. S-a întors iute, exclamând:

— Soţul meu! Soţul meu!

— Eu sunt – am răspuns eu – dar să nu mă mai numeşti soţ.

— Oh, ce-am făcut! gemu ea şi căzu în nesimţire în braţele mele.

Aici voi adăuga un lucru pe care în vremea aceea nu-l ştiam, căci mi l-a spus după mulţi ani pastorul parohiei noastre, un om foarte învăţat, deşi cam îngust la minte. Dacă aş fi ştiut atunci ce-am aflat mai târziu, aş fi vorbit cu mai multă blândeţe cu Otomie, soţia mea şi aş fi avut mai multă înţelegere pentru cruzimea ei. Se pare – aşa mi-a spus prietenul meu, pastorul – că, din cele mai vechi timpuri, femeile care se închină zeilor-demoni, cum erau zeii din Anahuac, pot oricând să fie posedate de ei, chiar după ce-şi părăsesc credinţa şi să fie târâte, în frenezia lor, la săvârşirea celor mai mari nelegiuiri. Astfel, printre alte pilde, pastorul nostru mi-a spus că un poet grec, numit Theocrit, povesteşte într-una din idilele sale despre o femeie numită Agave, care, luând parte la o asemenea tainică orgie în cinstea unui demon numit Dionysos, l-a zărit pe propriul ei fiu, Pentheus, printre privitori şi, fiind posedată de demon, s-a năpustit asupra lui şi l-a ucis cu ajutorul celorlalte femei. Iar poetul, care era şi el adorator al lui Dionysos, nici măcar n-o osândea, ci dimpotrivă îi aducea laude, arătând că la porunca zeului săvârşise acea „faptă care nu se cuvine a fi osândită”.

Şi dacă scriu acum acestea, care n-au legătură cu povestea mea, o fac încredinţat că aşa cum Dionysos a posedat-o pe Agave împingând-o la o crimă nefirească, tot astfel Huitzel a posedat-o atunci pe Otomie. De fapt cam la fel s-a dezvinovăţit după aceea şi Otomie. Şi acum cred cu tărie că dacă demonii pe care-i adorau grecii aveau asemenea puteri, o putere şi mai mare le era dată celor din Anahuac, care erau cei mai îngrozitori dintre diavoli. Şi dacă-i aşa cum cred, nu Otomie era aceea pe care am văzut-o atunci la ritualurile de sacrificiu, ci mai curând

demonul Huitzel, pe care cu mult înainte îl slăvise şi care avea, de aceea, puterea să intre pentru o vreme în trupul ei, luând locul propriului ei spirit.

CAPITOLUL XXXVI

CAPITULAREA

Luând-o pe Otomie în braţe, am dus-o într-una din încăperile de lângă templu, Am văzut acolo câţiva copii, care fuseseră aduşi înăuntru ca să fie feriţi de primejdie şi printre ei pe propriul meu fiu.

— Tată, ce are mama? întrebă băiatul. Şi de ce m-a închis aici cu copiii ăştia, când se pare că afară se dau lupte*?*

— Mama ta nu se simte bine – i-am răspuns cu – şi fără îndoială că te-a adus aici ca să fii ferit de primejdii. Vezi, ai grijă de ea până când mă întorc.

— Aşa voi face – mă încredinţa băiatul. Dar n-ar fi mai bine ca eu, care sunt aproape bărbat, să fiu afară, în lupta cu spaniolii, alături de tine, decât să stau aici înăuntru, îngrijind de femei bolnave?

— Fă ce ţi-am cerut, fiule şi să nu părăseşti cumva încăperea până nu mă întorc.

Şi, zicând acestea, am ieşit închizând uşa în urma mea. După câteva clipe însă doream să fi rămas înăuntru, deoarece priveliştea pe care-am zărit-o pe platformă era mai îngrozitoare decât tot ce văzusem mai înainte. Căci femeile, împărţite în patru cete mari, unele dintre ele cu pruncii în braţe, cântau şi ţopăiau ca apucate, multe goale până la brâu. Dar asta nu era tot, căci în faţa lor veneau preoţii, împreună cu acele femei care aveau un rang în viaţa cetăţii, cântând, schimonosindu-se şi ţopăind, invocând zeii-demoni şi preamărind ritualurile păcătoase ale strămoşilor lor, în timp ce în urma lor se revărsau cetele de femei care urlau.

Alergau într-o parte şi într-alta, când închinându-se statuii lui Huitzel, când prosternându-se în faţa hidoasei lui surori, zeiţa Morţii, a cărei statuie se înălţa alături, împodobită cu coliere de cranii şi mâini omeneşti, când îngenunchind în jurul pietrei de sacrificiu, când aruncându-şi braţele goale în flăcările focului sfânt. O oră şi mai bine a durat fantasticul ritual al cărui sens nici chiar eu, obişnuit cu credinţele indienilor, nu-l puteam înţelege

prea bine; apoi, supuse parcă aceluiaşi imbold, s-au retras în mijlocul platformei şi. Aşezându-se într-un dublu cerc, cu preoţii înăuntru, au izbucnit dintr-o dată într-un cântec atât de sălbatic şi de strident, încât mi-a îngheţat sângele în vine.

Chiar şi acum amintirea acelui cântec, împreună cu imaginea celor ce-l intonau, mă urmăreşte uneori noaptea în somn – dar despre asta n-am să scriu aici. Îl las pe cititor să-şi închipuie tot ce e mai crud în inima unui om şi toate spaimele celui mai rău dintre vise, adăugind la acestea nişte poveşti pline de groază despre crime, fantome şi răzbunări inumane; atunci, dacă va fi în stare, să formuleze totul în cuvinte şi, ca într-o oglindă întunecată, poate că va putea desluşi spiritul acelui ultim cântec străvechi al femeilor din Otomie, cu suspinele, ţipetele de triumf şi vaietele lui de moarte.

Şi în vreme ce cântau, se dădeau înapoi pas cu pas şi împreună cu ele şi conducătorii fiecărei cete, cu ochii aţintiţi la statuile zeilor lor. Pe urmă cercurile s-au înjumătăţit, căci nu înaintau spre templu, ci mergeau spre marginea platformei, cu pas încet şi solemn. Şi deodată nu mai erau decât o linie, cele din al doilea cerc umplând golurile primului, pe măsură ce acesta se lărgea; şi aşa, pas cu pas, au ajuns în cele din urmă chiar la marginea platformei. Atunci preoţii şi femeile care le conduceau şi-au luat locul în mijlocul lor şi, o clipă, s-a făcut tăcere, până când, la un semn, s-au aplecat toate pe spate. Stând astfel, cu părul lor lung fluturând în vânt, cu lumina caselor ce ardeau strălucindu-le pe piept şi în ochii sticloşi, de nebun, au izbucnit într-un strigăt:

— Mântuieşte-ne, Huitzel! Primeşte-ne, mărite zeu, tu eşti lăcaşul nostru!

De trei ori au strigat, de fiecare dată mai ascuţit decât înainte, apoi deodată *au dispărut!* Femeile din Otomie nu mai existau!

Cu moartea pe care şi-au dat-o singure femeile din Otomie s-a încheiat ultimul ritual de sacrificiu din Cetatea Pinilor. Zeii-demoni erau morţi şi, o dată cu ei, cei care-i slăviseră.

Un murmur surd s-a ridicat din rândul bărbaţilor care priveau, apoi unul a strigat, iar glasul i-a răsunat straniu în tăcerea ce se aşternuse:

— Fie ca soţiile noastre, femeile din Otomie, să aibă parte de odihnă în Casele Soarelui, căci prin fapta lor ne-au învăţat cum să murim.

— Da – am vorbit eu – dar nu astfel. Femeile îşi pot lua viaţa dacă vor, dar pentru inimile bărbaţilor sunt mai bune săbiile duşmanilor.

M-am întors să plec, dar în faţa mea stătea Otomie.

— Ce s-a întâmplat? întrebă ea. Unde sunt surorile mele? Oh, am avut un vis urât! Am visat că zeii strămoşilor mei erau iarăşi puternici şi că iarăşi au băut sânge omenesc.

— Visul tău urât are o trezire şi mai rea, Otomie – i-am răspuns. Zeii iadului mai sunt încă destul de puternici în această blestemată ţară şi le-au luat pentru totdeauna pe surorile tale.

— Da-a? se miră ea cu glas stins. Şi totuşi, în visul meu mi se părea că era ultima lor tărie înainte de a se cufunda în moartea nesfârşită.

Încă trei zile ne-am împotrivit spaniolilor, care nu aveau cum să urce până la noi, iar împuşcăturile lor treceau pe deasupra capetelor noastre fără să ne atingă. În toată această vreme n-am schimbat nici un cuvânt cu Otomie, ferindu-ne unul de altul. Stătea ceasuri întregi în încăperea de lângă templu – o adevărată imagine a dezolării. De două ori am încercat să-i vorbesc, căci mi se muia inima de milă văzând chipul mut din ochii ei, dar şi-a întors capul şi nu mi-a dat nici un răspuns.

Când spaniolii şi-au dat seama că avem destulă hrană şi apă pe *teocalli* ca să putem trăi acolo o lună şi mai bine şi au înţeles că nu vor putea niciodată să cucerească piramida prin forţa armelor, au cerut să stea de vorbă cu noi.

Am coborât până la spărtura din trepte şi am vorbit cu trimisul lor, care stătea mai jos, acolo unde începea iarăşi cărarea. La început ni s-a cerut să ne predăm fără nici o condiţie. Le-am răspuns că mai degrabă vom muri unde ne găseam. Atunci ne-au cerut să le predăm pe toţi cei care luaseră parte la sacrificiile omeneşti, ceilalţi putând pleca liberi, oriunde le-o fi voia. La aceasta le-am spus că sacrificiul fusese făptuit de femei şi de câţiva bărbaţi şi că toţi aceştia îşi dăduseră singuri moartea. La întrebarea lor dacă şi Otomie era moartă, le-am răspuns că nu, dar că nu ne vom preda niciodată decât dacă vor jura ea îi vor lăsa nevătămaţi, atât pe ea cât şi pe fiul ei, sau mai degrabă să le asigure plecarea împreună cu mine unde vom crede de cuviinţă. Spaniolii nici n-au vrut să audă, dar până la urmă s-au răzgândit şi mi-au trimis un pergament fixat în vârful unei lănci. Pergamentul, semnat de căpitanul Bernal Diaz, arăta că, ţinând

seama de rolul meu şi al altor câţiva bărbaţi din Otomie în salvarea prizonierilor spanioli de la moartea prin sacrificiu, ni se acorda iertare, mie, soţiei mele şi fiului meu, precum şi tuturor celor aflaţi pe *teocalli,* având libertatea de a merge nestingheriţi încotro vom dori; cât despre pământurile şi bunurile noastre, acestea urmau să întregească averea viceregelui.

M-am arătat mulţumit de condiţiile duşmanului, căci nu mai nădăjduisem să ne fie lăsate viaţa şi libertatea. În ceea ce mă priveşte însă şi moartea mi s-ar fi părut tot atât de binevenită, căci Otomie înălţase acum un zid între noi, pe care ştiam că nu-l voi putea trece niciodată; eram legat de o femeie care, de bună voie sau nu, îşi pătase mâinile cu sânge de sacrificii omeneşti. Ei bine, îmi rămânea măcar fiul meu, care nu ştia nimic despre fapta înjositoare a mamei sale şi trebuia să mă mulţumesc cu el. Oh! – mă gândeam în sinea mea în timp ce urcam pe *teocalli* – oh, de-aş putea fugi cu el departe de această ţară blestemată, să-l duc pe ţărmurile engleze, ca şi pe Otomie, căci acolo va putea uita că fusese cândva o sălbatică. Ştiam însă că era cu neputinţă.

Ajungând la templu, le-am spus vestea cea bună tovarăşilor noştri, care au primit-o în tăcere. Oamenii de rasă albă s-ar fi bucurat aflând că vor scăpa cu viaţă, căci atunci când moartea e aproape toate celelalte pierderi nu înseamnă nimic. Indienii însă nici nu s-au bucurat măcar, căci atunci când soarta le este potrivnică, ei nu se agaţă de viaţă. Aceşti oameni din Otomie îşi pierduseră ţara, nevestele, avutul, fraţii şi căminele; de aceea, viaţa, cu libertatea de a pleca încotro vor dori, nu li se părea ceva vrednic de luat în seamă. Aşa încât, la vestea cea bună că erau iertaţi de duşmani, au răspuns cu o tăcere posomorită, la fel cum ar fi făcut dacă le-aş fi adus o veste proastă.

M-am dus la Otomie şi i-am spus şi ei ştirea.

— Nădăjduiam că o să mor unde sunt – răspunse ea. Dar fie şi aşa – moartea o poţi găsi oricând!

Numai fiul meu s-a bucurat aflând că nu ne mai ameninţa moartea prin sabie sau foame.

— Tată – zise el – spaniolii ne-au dăruit viaţa, dar ne iau ţara şi ne gonesc. Unde o să ne ducem?

— Nu ştiu, fiule – am răspuns.

— Tată – vorbi iarăşi băiatul meu – să plecăm din ţara asta, Anahuac, unde nu se află nimic altceva decât spanioli şi suferinţe. Să găsim o corabie care să ne treacă oceanul şi să

mergem în ţara noastră, în Anglia.

Băiatul îmi rostise gândul şi inima mi-a tresărit de bucurie auzindu-i vorbele, deşi nu ştiam cum aş putea înfăptui acest plan. Am rămas câteva clipe tăcut, privind la Otomie.

— Gândul este bun, *teulule* – zise ea răspunzând întrebării mele nerostite. Pentru tine şi pentru fiul nostru nici nu s-ar putea găsi o cale mai bună. În ceea ce mă priveşte însă pe mine, am să răspund cu un proverb al poporului meu: „Pământul care ne poartă ne apasă cel mai puţin osemintele”.

Apoi se întoarse, ieşind din încăperea de lângă templu unde ne adăpostiserăm în timpul asediului şi nu s-a mai spus nimic în această privinţă.

Înainte de a apune soarele, un şir de bărbaţi sleiţi de puteri, împreună cu câteva femei şi copii, străbătea curtea din jurul piramidei, după ce trecuseră, pe un pod de scânduri luate din templu, peste spărtura cărării care se răsucea în jurul ei.

La porţi ne aşteptau spaniolii. Câţiva dintre ei ne-au azvârlit vorbe de ocară, batjocorindu-ne fără cruţare, dar cei cu o fire mai nobilă n-au spus nimic, căci priveau cu milă starea în care ajunsesem şi ne respectau pentru curajul arătat în ultimele lupte. Aliaţii lor indienii erau şi ei acolo şi aceştia rânjeau ca nişte pume flămânde, mârâind şi schelălăind, gata să ne trimită, la cel mai mic semn, pe lumea cealaltă, până când stăpânii lor i-au izbit cu piciorul, făcându-i să tacă. Ultimul act al căderii Anahuacului a fost asemenea primului – câinii se mâncau între ei, lăsând partea cea mai bună leului, ce privea doar.

La porţi am fost despărţiţi; oamenii de rând, împreună cu copiii, au fost scoşi din cetatea ruinată de către o escortă, dându-li-se drumul să plece în munţi, pe când cei mai de seamă erau duşi în tabăra spaniolă, unde, înainte de a li se da drumul, urmau să răspundă la unele întrebări. Eu, împreună cu soţia şi eu fiul meu, am fost duşi la palat, fosta noastră locuinţă, unde ne aştepta căpitanul Diaz.

Nu aveam decât o cale scurtă de străbătut şi totuşi ce mi-a fost dat să văd! Ridicându-mi o dată privirea, l-am zărit chiar în faţa mea, stând cu braţele încrucişate, puţin mai departe de ceilalţi, pe de Garcia. De câteva zile nu mă gândisem aproape de loc la el, atât de pline îmi fuseseră gândurile cu altele, dar la vederea feţei acestui ticălos am ştiut că atâta timp cât acest om va trăi, suferinţa şi primejdia îmi vor fi tovarăşi nedespărţiţi.

Ne-a privit trecând, scrutându-ne pe fiecare, apoi a strigat:

către mine, care treceam ultimul:

— Rămâi cu bine, vere Wingfield! Ai scăpat cu viaţă şi de data asta, dobândind iertarea şi libertatea pentru tine, femeia ta şi plodul vostru. Dacă soldăţoiul ăsta bătrân care a fost pus căpitan peste noi m-ar fi ascultat, acum aţi fi cu toţii pe rug – dar, ce să-i faci! Rămâi cu bine şi sper să ne revedem în curând, prietene. Plec la Mexico să povestesc ce se petrece aici viceregelui, care ar putea să aibă un cuvânt de spus.

Nu l-am învrednicit cu nici un răspuns, dar l-am întrebat pe omul care ne însoţea, acelaşi spaniol pe care-l salvasem de la sacrificiu, ce trebuia să înţeleg din vorbele sale.

— Iată, *teulule,* care-i înţelesul: a fost o ceartă mare între Sarceda şi căpitanul nostru. Primul ţinea morţiş să nu vi se ofere nici o condiţie sau, dacă nu, să vă amăgească să părăsiţi fortăreaţa prin făgăduieli mincinoase şi apoi să fiţi trecuţi prin sabie ca nişte păgâni de care nu te simţi legat prin nici un jurământ. Dar căpitanul s-a împotrivit, spunând că un cuvânt dat trebuie ţinut chiar şi faţă de păgâni, iar noi, cei pe care i-ai salvat, ne-am ridicat glasul împotriva lui Sarceda. Şi astfel s-a iscat cearta; în cele din urmă, *senor* Sarceda, care vine al treilea la conducerea trupelor, a spus că nu va fi părtaş la o asemenea înţelegere, ci se va duce cu oamenii săi la Mexico, să-i raporteze viceregelui. Atunci căpitanul Diaz i-a spus să se ducă şi-n iad dacă doreşte, ca să-i raporteze diavolului, el, cel puţin, fiind dintotdeauna încredinţat că Sarceda scăpase de-acolo doar printr-o greşeală şi s-au despărţit mânioşi, ei care încă din acea *noche triste* nu s-au iubit niciodată prea mult. Sfârşitul este că Sarceda pleacă peste un ceas călare la Mexico, pentru a unelti toate ticăloşiile de care este în stare la curtea viceregelui şi cred că eşti bucuros să scapi de el.

— Tată – zise fiul meu către mine – cine este spaniolul acela care priveşte cu atâta ură spre noi?

— Este de Garcia, fiule, omul despre care ţi-am vorbit, blestemul neamului nostru de două generaţii, cel care l-a dat pe bunicul tău pe mâinile Sfântului Oficiu şi a ucis-o pe bunica ta, care m-a pus pe mine la torturi şi ale cărui fărădelegi nu s-au sfârşit încă. Ascultă-mi sfatul, fiule, păzeşte-te de el, acum şi întotdeauna!

După ce am ajuns la palat – aproape singura casă care mai rămăsese întreagă în Cetatea Pinilor – ni s-a dat o încăpere la

capătul unei clădiri lungi şi îndată după aceea a sosit poruncă de la căpitanul Diaz că eu şi cu soţia mea să fim aduşi în faţa lui.

Şi astfel ne-am dus, deşi Otomie ar fi vrut să rămână şi l-am lăsat pe fiul nostru singur în cameră, unde i se adusese de mâncare. Îmi amintesc că l-am sărutat înainte de a pleca, deşi nu ştiu ce mi-a venit s-o fac – poate doar gândul că ar putea să fie adormit când mă voi întoarce.

Căpitanul Diaz îşi avea încăperile în capătul celălalt al palatului, la vreo două sute de paşi depărtare. În curând ne-am aflat în faţa lui. Era un bărbat îndesat, cu înfăţişare aspră, destul de vârstnic, dar cu ochi strălucitori; avea o faţă urâtă, dar cinstită, ca a unui ţăran ce a trudit o viaţă întreagă în vânt şi pe arşiţă, doar că – şi asta se vedea bine – câmpurile pe care le arase Diaz au fost câmpuri de luptă, iar ceea ce a secerat el au fost vieţile oamenilor. Când am intrat, tocmai glumea cu nişte soldaţi de rând, pe un ton nu prea potrivit unor urechi mai delicate, dar de îndată ce ne-a văzut a încetat şi ne-a ieşit înainte. L-am salutat după obiceiul indian, atingând pământul eu mâna – căci ce eram eu decât un indian captiv?

— Dă-mi spada! zise el scurt, în timp ce mă cerceta cu ochii-i pătrunzători.

Am desfăcut-o de la brâu şi i-am înmânat-o, rostind în spaniolă:

— Ia-o, căpitane, căci e dreptul tău, mai cu seamă că nu face decât să se întoarcă la adevăratul ei stăpân. Căci era aceeaşi spadă pe care o luasem de mult de la un anume Bernal Diaz, în lupta dintr-o neuitată *noche triste.*

O privi cu luare-aminte, apoi înjură tare şi zise:

— M-am gândit eu că nu putea să fie altcineva! Deci ne întâlnim din nou, după atâţia ani. Ei bine, cândva mi-ai dăruit viaţa şi sunt bucuros că am trăit să-mi pot plăti datoria. Dacă n-aş fi bănuit că eşti tu, n-ai fi obţinut condiţii atât de uşoare, prietene. Cum te numeşti? Căci nu-ţi cunosc decât numele pe care ţi-l dau indienii.

— Mă numesc Wingfield.

— Prietene Wingfield, deci. Trebuie să-ţi mărturisesc, dar, că aţi fi stat sub casa aceea a diavolului – şi arătă cu capul spre *teocalli* – până când aţi fi murit de foame pe vârful ei. Nu, prietene Wingfield, ia-ţi înapoi spada. De ani de zile m-am obişnuit cu alta, iar tu ai mânuit-o pe asta cu vitejie: niciodată n-am văzut indieni luptându-se mai bine. Şi deci aceasta este

Otomie, fiica lui Montezuma şi soţia ta, încă frumoasă şi cu înfăţişare maiestuoasă, după câte văd. Doamne! Doamne! Au trecut atâţia ani şi totuşi parcă ieri l-am văzut pe tatăl ei murind, un om cu inima de creştin, deşi nu era creştin. Şi cât de rău ne-am purtat cu el! Să ne ierte Dumnezeu pe toţi! Ei bine, *dumneata*, doamnă, nu s-ar putea spune că ai o inimă de creştin, dacă o anumită poveste care am auzit că s-a întâmplat acolo acum vreo trei nopţi este adevărată. Dar să nu mai pomenim de ea, căci se pare că sângele sălbatic e acela care a vorbit şi ai fost iertată de dragul soţului dumitale, care i-a salvat pe camarazii mei de la sacrificiu.

Otomie asculta nemişcată ca o statuie, fără să scoată o vorbă. De fapt vorbise foarte puţin după noaptea aceea a ruşinii sale de nedescris.

— Şi acum, prietene Wingfield – urmă căpitanul Diaz – ce-ai de gând? Eşti liber să te duci unde vrei – deci încotro o iei?

— Nu ştiu – i-am răspuns. Cu ani în urmă, când împăratul aztecilor mi-a dăruit viaţa şi mi-a dat-o pe această prinţesă de soţie, am jurat să-i fiu credincios lui şi poporului său şi să lupt pentru aceasta până când vulcanul Popocatepetl va înceta să mai verse fum, până când nu va mai exista împărat în Tenoehtitlan, iar poporul din Anahuac nu va mai fi un popor.

— Atunci eşti dezlegat de jurământul tău, prietene, căci toate acestea s-au întâmplat şi în ultimii doi ani n-a mai ieşit nici fum din vulcanul Popocatepetl; Dacă vrei un sfat, cred că ar fi bine să intri din nou în rândurile creştinilor şi să lupţi sub steagul Spaniei. Acum, însă, să mergem la cină, căci putem vorbi despre toate astea mai târziu.

Ne-am aşezat deci să mâncăm la lumina torţelor, în sala de banchete, împreună cu Bernal Diaz şi alţi câţiva spanioli. Otomie a vrut să ne părăsească şi deşi căpitanul a rugat-o să rămână, n-a pus nimic în gură, iar după puţin timp am văzut-o că se furişează din încăpere.

CAPITOLUL XXXVII

RĂZBUNAREA

În timpul mesei, Bernal Diaz şi-a amintit de prima noastră întâlnire de pe dig şi cum era cât pe-aci să-l ucid din greşeală, luându-l drept Sarceda; atunci m-a întrebat ce vrajbă era între mine şi Sarceda.

În cât mai puţine cuvinte cu putinţă i-am spus povestea vieţii mele, tot răul pe care de Garcia, sau Sarceda, mi-l făcuse mie şi alor mei, lămurindu-l că din pricina lui ajunsesem aici. M-a ascultat, nevenindu-i să-şi creadă urechilor.

— Sfântă Fecioară! zise în cele din urmă. Întotdeauna l-am socotit un ticălos, dar, dacă spui adevărul, prietene Wingfield, nu mi-aş fi închipuit că poate să existe un astfel de om pe lume. Pe legea mea, dacă aş fi ştiut această poveste cu un ceas mai devreme, Sarceda n-ar fi părăsit tabăra înainte de a da socoteală sau de a lămuri totul în luptă cu tine. Mă tem însă că acum e prea târziu; trebuia să plece spre Mexico la răsăritul lunii – ca să unelteascǎ cine ştie ce nelegiuiri împotriva mea fiindcă ţi-am acordat aceste condiţii. Şi dacă vrei să ştii, nici măcar nu mi-e frică de el, căci nici în faţa viceregelui n-are o faimă prea bună.

— Tot ce ţi-am spus este adevărul adevărat – i-am răspuns eu. Mare parte din această povestire o pot dovedi, dacă e nevoie şi-ţi jur că mi-aş da jumătate din viaţa care-mi mai rămâne de trăit ca să stau faţă în faţă cu el în luptă dreaptă. Mereu mi-a scăpat şi datoria pe care am să i-o plătesc e mereu mai mare.

În timp ce vorbeam astfel, am simţit ca o pală de vânt rece şi funest trecându-mi peste mâini şi peste frunte şi presimţirea unei nenorociri mi s-a furişat în suflet, copleşindu-mă în aşa măsură, încât timp de câteva clipe n-am putut nici să mă mişc, nici să scot vreun eu vânt.

— Dar hai să mergem să vedem dacă a plecat – zise Diaz îndată şi, chemând un ostaş din gardă, se sculă să părăsească încăperea.

În clipa aceea am ridicat privirea şi am văzut o femeie în pragul uşii. Mâna i se rezema de pervaz; capul, cu păr lung

revărsat pe umeri şi-l ţinea dat pe spate, iar faţa ei trăda atâta chin şi suferinţă, încât în prima clipă nici n-am recunoscut-o pe Otomie, atât de mult se schimbase. Când mi-am dat seama că e ea, am ştiut totul; un singur lucru putea să aducă atâta groază şi durere în ochii ei atunci.

— Ce-i cu fiul nostru? am întrebat-o.

— E *mort, mort*! răspunse ea într-o şoaptă care-mi pătrunsese până-n măduva oaselor.

N-am mai scos un cuvânt, căci inima îmi spunea ce se întâmplase, dar Diaz întrebă:

— Mort? Cum, cine l-a ucis?

— De Garcia! L-am văzut ieşind – răspunse Otomie, apoi îşi înălţă braţele în sus şi, fără a mai scoate un sunet, se prăvăli la pământ.

În clipa aceea cred că mi s-a frânt inima – cel puţin ştiu că de atunci n-a mai avut putere s-o mişte atât de mult şi amintirea acelei clipe mă urmăreşte zi de zi şi ceas de ceas, până când voi închide ochii pe veci şi mă voi duce să-mi regăsesc fiul.

— Spune, Bernal Diaz – am strigat atunci cu glas răguşit – te-am minţit oare asupra acestui ticălos?

Apoi, sărind peste trupul Otomiei, m-am năpustit din încăpere, urmat de Bernal Diaz şi de ceilalţi.

Când m-am văzut afară, am apucat-o la stânga, spre tabără. Nu făcusem nici o sută de paşi şi, la lumina lunii, am văzut o ceată de călăreţi îndreptându-se spre noi. Era de Garcia cu oamenii lui, care o porniseră spre trecătoarea din munţi, în drum spre Mexico. Nu sosisem prea târziu!

— Stai! strigă Bernal Diaz.

— Cine îmi porunceşte mie să stau? vorbi din umbră un om şi am recunoscut glasul lui de Garcia.

— Eu, căpitanul tău! mugi Diaz. Stai, diavol şi ucigaş, sau vei fi spintecat!

L-am văzut cum a tresărit şi tot sângele i-a fugit din obraz.

— Sunt nişte maniere cam ciudate, *senor* – zise el. Cu voia dumitale, te întreb…

În acea clipă, de Garcia mă zări, căci mă smulsesem din strânsoarea lui Diaz, care mă ţinea de braţ şi mă năpustisem spre el. N-am spus un cuvânt, dar era ceva pe chipul meu care i-a arătat că ştiam totul şi l-a prevenit ce soartă îl aşteaptă. A privit dincolo de mine, dar drumul îngust era plin de oameni. M-am apropiat, însă nu m-a mai aşteptat. Brusc, a pus mâna pe

mânerul spadei, apoi, deodată şi-a strunit calul şi, răsucindu-se în loc, cal şi călăreţ s-au năpustit pe drumul spre Xaca.

De Garcia fugea, iar eu îl urmăream alergând iute, cu tot trupul aplecat, ca un copoi. La început s-a depărtat binişor, dar în curând, drumul devenind povârnit, a trebuit să-şi încetinească goana. Ieşisem din cetate, sau mai bine zis din ruinele sale şi urcam de-a lungul unei poteci pe care o foloseau indienii pentru a aduce jos zăpada de pe Xaca pe vremea călduroasă. Poteca asta urcă vreo opt kilometri, până ajunge la linia zăpezilor; mai departe de care nici un indian n-a îndrăznit să pună piciorul, căci pământul de acolo sus era socotit sfânt. În lungul acestei cărări goneam acum şi eram mulţumit, întrucât ştiam bine că nu te poţi abate nici la dreapta şi nici la stânga, pe fiecare parte fiind torente năvalnice şi stânci povârnite. Kilometru după kilometru a urcat de Garcia, privind când într-o parte, când în alta, când în faţă, spre marea cupolă de zăpadă încoronată cu foc ce se înălţa deasupra sa. Dar n-a privit niciodată înapoi; ştia ce era acolo – moartea sub chipul unui om!

Îl urmăream cu înverşunare, economisindu-mi însă puterile. Ştiam că-l voi prinde până la urmă, aşa că nu mai avea însemnătate când în cele din urmă a ajuns la linia zăpezii, unde cărarea se sfârşea şi pentru prima dată s-a uitat înapoi. Eram la vreo două sute de paşi în spatele lui. Eu, moartea sa, mă aflam în spatele lui, iar în faţă strălucea zăpada. O clipă a şovăit şi am auzit răsuflarea grea a calului în tăcerea deplină ce domneşte acolo. Apoi s-a întors spre povârniş, înfigându-şi pintenii în coastele calului. Zăpada era tare, căci aici gerul muşca aspru şi câtva timp, deşi drumul era abrupt, calul a mers mai bine decât pe potecă. Acum, la fel ca şi înainte, nu era decât un singur drum pe care putea să-l urmeze: pe creasta unei muchii – o încreţitură parcă în veşmântul muntelui – de fiecare parte cu pereţi de stâncă acoperiţi de zăpadă, pe care nici cal şi nici om n-ar fi putut merge fără să alunece. Două ceasuri şi mai bine am urmat creasta şi în timp ce mergeam prin împărăţia tăcută a vulcanului blestemat şi prin singurătatea zăpezilor sale veşnice mi se părea că spiritul meu intrase în spiritul celui pe care-l urmăream şi că vedeam tot ce se petrece în inima lui. Pentru un om atât de nedreptăţit cum fusesem până atunci, visul era plăcut chiar dacă nu era adevărat, căci citeam acolo atâta chin, atâta neagră disperare, atâtea amintiri chinuitoare, atâta spaimă în faţa morţii ce se apropia şi a ceea ce se află dincolo de ea, încât nici o

răzbunare omenească nu se putea asemui cu suferinţele lui. Şi era adevărat, ştiam că era adevărat – îndura toate chinurile iadului şi chiar mai mult, căci dacă nu avea conştiinţă, cel puţin ştia ce-i frica şi avea destulă imaginaţie cu care să-şi ascută şi să-şi multiplice această frică.

Acum creasta devenise mai abruptă şi calul era aproape sleit, căci abia răsufla din cauza înălţimii prea mari. În zadar îi înfigea de Garcia pintenii în coastă – nobilul animal era la capătul puterilor. Deodată se prăvăli. Acum, mi-am zis, mă va aştepta. Dar nu bănuiam adâncimea spaimei sale, căci de Garcia s-a ridicat în picioare, a aruncat o privire spre mine, apoi a pornit-o mai departe, aruncându-şi armura din mers, ca să poată alerga mai uşor.

Şi iată că zăpada s-a terminat şi am ajuns la marginea calotei de gheaţă, formată din topirea zăpezii datorită focului dinlăuntrul vulcanului, sau, cine ştie, poate datorită căldurii soarelui din timpul verii şi gerului din lunile de iarnă ori din timpul nopţilor. Ştiu doar că această calotă există pe Xaca şi că măsoară aproape doi kilometri în lăţime, întinzându-se între zăpezi şi buza neagră a craterului. În sus, pe această crustă de gheaţa, a pornit să se caţere de Garcia şi nu era lucru uşor chiar şi pentru cineva eu mintea netulburată, căci trebuia să păşeşti din crăpătură în crăpătură, trecând peste bulgări zgrunţuroşi, presăraţi pe suprafaţa netedă ca ţepii pe spinarea unui arici. Ar fi fost vai de cel care ar fi alunecat, căci, în cădere, carnea i-ar fi fost smulsă de pe oase de miile de vârfuri ca de sabie peste care s-ar fi rostogolit. Şi trebuie să mărturisesc că de câteva ori mi-a fost teamă ca nu cumva de Garcia să alunece şi. Să cadă, scăpând astfel de răzbunarea mea. De aceea, de două ori, când l-am Văzut în primejdie, i-am strigat să calce cu grijă şi i-am arătat unde să-şi pună piciorul, căci acum eram la douăzeci de paşi în urma lui – şi lucru ciudat, mă asculta fără crâcnire, părând să fi uitat cine eram în spaima sa în faţa morţii imediate. Cât despre mine, nu-mi era câtuşi de puţin teamă, căci ştiam că nu se putea să cad – deşi în orice altă împrejurare nu m-aş fi încumetat pentru nimic în lume să mă caţăr acolo.

Toată noaptea am urcat astfel, apropiindu-ne din ce în ce mai mult de creasta plină de flăcări a lui Xaca, sub lumina vie a lunii; dar zorii s-au ivit brusc pe vârful muntelui şi flăcările s-au stins în mijlocul coloanei de fum. Era o privelişte într-adevăr stranie strălucirea roşie luminând calota de gheaţă şi noi doi târându-ne

ca nişte gângănii peste ea, în timp ce spinarea muntelui şi pământul de jos erau învăluite încă în umbrele nopţii.

— Hei, amice, acum avem lumină ca să ne căţărăm! i-am strigat lui de Garcia şi glasul meu sună ciudat printre pereţii de gheaţă unde nu mai răsunase niciodată glas de om.

Dar, deodată, muntele a huruit şi a mugit, sub noi, scuturându-se ca un copac în bătaia vântului, mânios parcă pe noi că-i pângăream singurătăţile sacre. O dată cu huruitul s-a pornit o ploaie de cenuşă, care s-a revărsat asupra noastră şi câteva clipe l-a ascuns pe de Garcia privirii mele. L-am auzit ţipând de teamă şi m-am înspăimântat la gândul că a căzut; dar când cenuşa s-a risipit, l-am văzut stând teafăr pe muchia de lavă din jurul craterului.

În clipa aceea m-am gândit că se va opri, căci dacă ar fi avut destul curaj, i-ar fi fost uşor să mă ucidă cu spada, pe care încă o purta, în timp ce eu mă mai căţăram de pe gheaţă pe lava fierbinte. Se pare că s-a gândit la asta, căci s-a întors şi mi-a aruncat o privire de diavol, dar şi-a continuat drumul. Nu înţelegeam unde mai fugea şi unde credea că va găsi adăpost. Cam la vreo trei sute de paşi de marginea gheţei ne-a întâmpinat o perdea de aburi ce se ridicau în văzduh, iar pe jos curgea lavă atât de fierbinte, încât pe alocuri era anevoie să calci pe ea. Ei bine, chiar pe lava aceasta, care tremura sub paşii noştri, mergea de Garcia acum, mai încet însă, căci obosise; iar eu îl urmam pe îndelete, ca să-mi recapăt răsuflarea.

Îndată după aceea am văzut că duşmanul meu ajunsese chiar pe buza craterului, căci s-a aplecat înainte şi a privit în jos; m-am gândit că avea de gând să-şi ia singur viaţa, aruncându-se înăuntru. Dar chiar dacă asemenea gânduri i-ar fi trecut prin minte, le-a uitat văzând ce-l aştepta dedesubt – un pat de loc moaie; s-a întors deci şi s-a îndreptat spre mine cu spada ridicată şi astfel ne-am întâlnit la vreo zece paşi de marginea craterului. Spun „ne-am întâlnit”, dar în realitate nu ne-am întâlnit, căci s-a oprit din nou, la o depărtare unde nu-l puteam ajunge cu spada. M-am aşezat pe o lespede de lavă întărită şi m-am uitat la el, fără să-mi pot sătura privirile în timp ce-i cercetam chipul. Şi ce mai chip: acela al unui ucigaş pe cale de a-şi primi răsplata! Aş fi vrut să-l pot zugrăvi ea să-l arăt mai târziu şi altora, căci cuvintele nu pot reda groaza din ochii-i injectaţi, vârâţi adânc în orbite, dinţii rânjiţi şi buzele tremurânde. Cred că atunci când duşmanul omenirii îşi va fi aruncat ultimul zar şi va fi câştigat

ultimul suflet, aşa va arăta în timp ce se va îndrepta spre moarte.

— În sfârşit, de Garcia!

— De ce nu mă ucizi, ca să sfârşeşti? întrebă el răguşit.

— Ce-i graba asta, vere? De aproape douăzeci de ani umblu după tine. Şi vrei acum să ne despărţim atât de repede? Să stăm puţin de vorbă. Înainte de a ne despărţi pentru a nu ne mai întâlni niciodată, poate că vei voi să-mi răspunzi la o întrebare care mă chinuie. De ce-ai făcut atâta rău, mie şi alor mei? Fără îndoială că trebuie să fi avut vreo pricină pentru ceea ce ar părea să fie doar o ticăloşie smintită, fără nici un rost.

I-am vorbit calm, cu răceală, fără nici o patimă, fără nici un sentiment. Căci în ceasul acela straniu nu mai eram Thomas Wingfield, nu mai eram doar un om. Ci o forţă, un instrument al destinului; puteam să mă gândesc fără durere la fiul meu mort şi parcă nici nu mai era mort, iar eu eram o părticică din natura cu care el se unise trecând în moarte. Puteam chiar să mă gândesc la de Garcia fără ură, ca şi cum n-ar fi fost, nici el, decât un instrument într-o altă mână. Ba, mai mult, *ştiam* că era al meu, cu trup şi suflet şi că va trebui să-mi răspundă şi încă adevărul – era o certitudine la fel ca aceea că va muri când mă voi hotărî să-l ucid.

A încercat să-şi ţină strâns buzele, dar acestea s-au deschis singure şi, cuvânt cu cuvânt, adevărul a ţâşnit din inima-i neagră, ca şi cum de Garcia s-ar fi aflat pe scaunul judecăţii.

— Am iubit-o pe mama ta, vere – zise el, vorbind încet şi chinuit. Încă de copil am iubit-o, numai pe ea în lume, aşa cum o iubesc şi în ceasul acesta, dar ea mă ura pentru că eram rău la inimă şi se temea de mine pentru că eram crud. Apoi, l-a întâlnit pe tatăl tău şi l-a iubit pe el; a reuşit să-l scape de Simţul Oficiu, pe mâna căruia îl dădusem spre a fi torturat şi ars şi a fugit cu el în Anglia. Gelozia mă sfâşia şi m-aş fi răzbunat dacă aş fi putut, dar nu aveam nici o cale… Am dus o viaţă păcătoasă şi după ce au trecut aproape douăzeci de ani, întâmplarea m-a dus în Anglia, într-o călătorie de negoţ. Tot din întâmplare am aflat că tatăl şi mama ta trăiau lângă Yarmouth şi m-am hotărât s-o văd… dar jur că în clipa aceea nu mă gândeam s-o ucid. Norocul mi-a fost prielnic; când am întâlnit-o în pădure şi am văzut cât era încă de frumoasă, mi-am dat seama că o iubeam mai mult ca oricând. I-am dat să aleagă, cerându-i să vină cu mine sau să moară – şi după câteva clipe a murit. Dar în timp ce se dădea

înapoi, pe coasta împădurită, din faţa spadei mele, s-a oprit deodată pe loc şi a spus: „Ascultă-mă înainte de a lovi, Juan! Am o vedenie de moarte; aşa cum fug eu acum de tine, vei rugi şi tu din faţa unuia din neamul meu, într-un loc plin de foc, stânci şi zăpadă şi după cum mă împingi tu spre porţile cerului, tot astfel te va împinge el în gura iadului”.

— Într-un loc ca acesta, vere – am zis eu.

— Într-un loc ca acesta – şopti el privind în jur.

— Continuă!

Din nou încercă să-şi ţină buzele pecetluite, dar din nou voinţa mea l-a dominat şi a urmat:

— Nu mai puteam s-o cruţ dacă doream să scap eu însumi, aşa încât am ucis-o şi am fugit. Dar spaima mi-a pătruns în inimă şi nu m-a mai părăsit niciodată, aducându-mi mereu în faţa ochilor vedenia acelui răzbunător din neamul mamei tale din faţa căruia trebuia să fug aşa cum fugise şi ea de mine şi care avea să mă împingă în gura iadului.

— Acolo e gura iadului, vere – am zis şi am arătat cu spada spre hăul craterului.

— Da, acolo, am văzut-o.

— Dar numai pentru trup, vere, nu şi pentru spirit.

— Numai pentru trup, nu şi pentru spirit – repetă el după mine.

— Continuă!

— În aceeaşi zi te am întâlnit pe tine, Thomas Wingfield. Profeţia mamei tale moarte pusese stăpânire pe mine, aşa că, văzând pe unul din neamul ei, am căutat să-l ucid, ca nu cumva să mă ucidă el pe mine.

— După cum o va face îndată, vere.

— După cum o va face îndată – repetă ca un papagal.

— … Pe urmă ştii ce s-a întâmplat şi cum am scăpat. Am fugit în Spania şi am căutat să uit. Dar n-am putut. Într-o noapte am văzut pe străzile Sevillei pe cineva care mi-a amintit de tine. Nu m-am gândit că ai fi putut să fii chiar tu şi totuşi frica mi-a fost atât de puternică, încât am hotărât să fug în îndepărtatele Indii, M-ai întâlnit în noaptea fugii mele, pe când îmi luam rămas bun de la o femeie.

— O femeie numită Isabella de Siguenza, vere. După aceea mi-am luat *eu* rămas bun de la ea şi ţi-am spus care au fost ultimele ei cuvinte înainte de a muri. Acum aşteaptă să-ţi ureze bun venit, ea şi copilul ei.

Se înfioră, dar urmă să vorbească:

— În mijlocul oceanului ne-am întâlnit iarăşi. Ai apărat din mare. N-am îndrăznit să te ucid pe loc, nădăjduind că vei pieri în închisoarea sclavilor şi că nimeni nu va putea depune mărturie împotriva mea, învinuindu-mă de moartea ta. Dar n-ai murit şi nici marea n-a putut să te distrugă. Am crezut însă că erai mort. Am venit în Anahuac în suita lui Cortez şi din nou ne-am întâlnit; de data aceea ai fost cât pe-aci să mă ucizi. M-am răzbunat însă şi te-am pus la cazne; aveam de gând să te ucid chiar a doua zi, dar mai întâi ţineam să te torturez, căci frica poate fi foarte crudă – numai că mi-ai scăpat. Ani lungi au trecut, în care vreme am rătăcit într-o parte şi-n alta, în Spania, înapoi în Mexic, ca şi prin alte părţi, dar pe oriunde mă duceam, frica, nălucile celor morţi şi coşmarurile mă însoţeau şi niciodată norocul nu mi-a surâs. Zilele trecute m-am alăturat companiei lui Diaz, ca un aventurier. Până când n-am ajuns la Cetatea Pinilor n-am ştiut că tu erai comandant în Otomie; se aflase că erai mort de mult. Restul îl ştii.

— De ce l-ai ucis pe fiul meu, vere?

— Nu era oare din neamul mamei tale, din sângele care-mi va aduce moartea şi oare nu-ţi datoram o răsplată pentru toate spaimele din aceşti ultimi ani? Şi-apoi nu e decât un smintit acela care caută să-l ucidă pe tată, dar îl cruţă pe fiu. E mort şi-mi pare bine că l-am ucis. Deşi acum mă va urmări şi el împreună cu ceilalţi.

— Te va urmări veşnic! Şi-acum, haide să sfârşim. Ai spada, aşa că – foloseşte-o dacă poţi. E mai uşor să mori luptând.

— Nu pot – gemu el – moartea mă aşteaptă.

— Cum vrei!

Şi m-am apropiat de el cu spada ridicată.

Nu m-a aşteptat, ci s-a dat înapoi cu ochii aţintiţi într-ai mei, ca un şobolan în faţa şarpelui care vrea să-l înghită. Ajunsesem la marginea craterului şi, privind acolo, am văzut o privelişte îngrozitoare. La vreo zece metri sub noi, lava fierbinte, incandescentă, strălucea întunecat sub un văl mişcător de fum, rostogolindu-se şi ţâşnind ca o fiinţă vie. Aburi izbucneau în sus ca un şuierat ascuţit, suluri de vapori otrăvitori, de diferite culori, se târau şi se răsuceau deasupra lavei şi o duhoare fierbinte, groaznică, otrăvea aerul încins. Era cu adevărat poarta prin care aş fi dorit ca de Garcia să treacă spre lăcaşul său de veci.

Cu un hohot de râs, i-am arătat cu spada gura vulcanului; a

privit şi el şi a scos un ţipăt puternic, căci toată bărbăţia îl părăsise, atât de înspăimântat era de ceea ce-l aştepta dincolo de moarte. Da, acest spaniol mândru şi semeţ plângea, se văicărea şi cerşea îndurare; el, care făptuise atâtea ticăloşii peste putinţă de a fi iertate, se ruga de îndurare, cerând timp pentru a se putea căi. Stăteam şi-l priveam şi atât de cumplită era înfăţişarea sa, încât m-a cuprins groaza, cu tot calmul inimii mele împietrite.

— Haide, e timpul să sfârşim – am zis şi din nou am ridicat spada, lăsând-o însă pe dată în jos, căci raţiunea duşmanului meu a cedat şi de Garcia şi-a pierdut minţile în faţa ochilor mei.

Despre tot ce a urmat nu voi mai scrie. O dată cu nebunia i-a revenit şi curajul şi a început să lupte, dar *nu cu mine.*

Părea să nu mă mai vadă, dar cu toate acestea se lupta şi încă cu disperare, lovind văzduhul în jur. Era teribil să-l vezi astfel, bătându-se cu duşmani nevăzuţi şi să-l auzi ţipând şi ocărând, în timp ce, palmă cu palmă, aceşti duşmani păreau să-l împingă spre gura craterului. Acolo s-o oprit câteva clipe, împotrivindu-se parcă pentru ultima dată unei forţe copleşitoare, lovind şi izbind în jur cu furie. De două ori a fost cât pe ce să cadă, de parcă ar fi fost rănit de moarte, dar şi-a revenit şi a continuat să lupte cu Neantul. Apoi, cu un răcnet de groază, îşi desfăcu braţele în lături, ca un om străpuns în inimă; spada îi scăpă din mână şi el căzu pe spate în hăul vulcanului.

Mi-am întors privirile în altă parte, căci nu voiam să mai văd; dar de multe ori după aceea m-am întrebat *cine* sau *ce* i-a dat lui de Garcia lovitura de moarte.

CAPITOLUL XXXVIII

OTOMIE ÎŞI IA RĂMAS BUN

Iată deci cum am împlinit răzbunarea asupra lui de Garcia, pe care jurasem în faţa tatălui meu s-o înfăptuiesc. Mai bine zis, cum am fost martor la împlinirea ei, căci până la urmă duşmanul meu a murit – e drept, de o moarte cumplită – dar nu de mâna mea, ci de cea a groazei. Mi-a părut rău însă că s-a întâmplat aşa, căci după ce m-am dezmeticit din calmul acela îngheţat şi nefiresc l-am urât tot atât de necruţător ca întotdeauna, regretând că l-am lăsat să moară altfel decât de mâna mea chiar şi-n clipa aceasta. Fără îndoială, mulţi vor socoti că păcătuiesc, deoarece ni se spune să-i iertăm pe duşmanii noştri; eu însă las iertarea pe seama lui Dumnezeu – căci aş putea oare să-l iert pe cel care l-a dat pe tatăl meu pe mâna preoţilor, care mi-a ucis mama şi fiul, care m-a legat în lanţuri pe un vas de sclavi şi ceasuri de-a rândul m-a torturat cu propria-i mină? Dimpotrivă, cu fiecare an ce trece îl urăsc şi mai mult. Dacă stărui atâta asupra acestor lucruri, o fac deoarece din pricina lor multă vreme nu mi-am găsit pacea. Nu sunt un om care ar putea spune că s-a purtat cu milă faţă de semenii săi, vii sau morţi; din această pricină, acum câţiva ani un pastor respectabil şi învăţat din parohia mea mi-a refuzat binecuvântarea bisericii. Atunci m-am dus la episcop şi m-am spovedit lui şi ştiu că a rămas nedumerit! Dar fiind un om cu mintea luminată, până la urmă l-a mustrat pe pastor şi i-a poruncit să primească a-mi fi duhovnic, înţelegând ca şi mine, că Atotputernicul nu-i putea cere unui biet păcătos să-l ierte pe cel care-i făcuse rău, lui şi alor săi, chiar dacă vrăjmaşul lui murise şi era judecat acum în altă parte.

Dar destul cu această problemă de conştiinţă.

După ce de Garcia a căzut în gura vulcanului, am pornit-o înapoi spre casă, sau mai curând spre cetatea ruinată pe care o zăream dedesubtul meu, căci nu mai aveam casă. Trebuia să cobor pe calota de gheaţă şi mi-am dat seama că era mai greu decât la urcat, întrucât acum, după ce mă răzbunasem, eram un

om ca oricare altul şi încă unul trist şi obosit – atât de trist încât nu mi-ar fi păsat prea mult dacă aş fi făcut un pas greşit.

Dar n-am făcut – şi în cele din urmă am ajuns în locurile unde începea zăpada şi unde coborâşul era mai uşor. Jurământul îmi era împlinit şi răzbunarea înfăptuită, dar în timp ce coboram îmi făceam socoteala cu ce preţ. Îmi pierdusem logodnica, dragostea tinereţii mele; de douăzeci de ani trăiam ca şef al unor triburi sălbatice şi cunoscusem toate greutăţile, căsătorit cu o femeie care, deşi iubea din toată inima şi nu era lipsită de o adevărată nobleţe sufletească, cum îmi dovedise chiar deunăzi, în adâncul inimii era totuşi o sălbatică sau, în cel mai bun caz, o sclavă a zeilor-demoni. Tribul pe care-l conduceam fusese cucerit, frumosul oraş în care trăisem ajunsese o ruină; eram un cerşetor fără adăpost şi mă puteam socoti norocos dacă scăpăm până la urmă de moarte sau sclavie. Aş fi putut să îndur toate acestea, căci trecusem eu şi prin altele, dar sfârşitul crud al ultimului fiu ce-mi rămăsese în viaţă, singura bucurie adevărată a vieţii mele pustii, nud puteam îndura. Dragostea pentru aceşti copii îmi mângâiase anii maturi, iar ei mă iubiseră în aceeaşi măsură în care-i iubeam şi eu. Vegheasem cu grijă să crească în obiceiurile englezeşti şi nu aztece şi englezeşti le erau vorbirea şi credinţa; erau astfel nu numai copiii mei dragi, ci şi tovarăşi din neamul meu, singurii pe care-i aveam. Dar fie o întâmplare nenorocită, fie boala sau sabia vrăjmaşului meu îi trimisese pe toţi trei la moarte, iar eu rămâneam cu inima pustie.

Ah! Ne gândim mult la suferinţele din tinereţe, iar dacă iubita ne părăseşte, umplem lumea cu văicăreli şi jurăm că nimeni şi nimic nu ne va putea alina. Dar când plecăm capul în faţa trupşorului plăpând al copilului nostru mort, abia atunci aflăm pentru prima dată ce cumplită poate să fie durerea. Timpul, ni se spune, va aduce mângâierea – dar e o minciună: asemenea suferinţe nu trec, pentru ele timpul nu are leac – o spun eu, care sunt bătrân – ci rămân nealinate.

M-am aruncat jos, acolo, pe zăpezile pustii de pe vulcanul Xaca pe care nimeni nu păşise până atunci şi-am plâns cu lacrimi cu care nu plângi decât o dată în viaţă.

— O, fiul meu, Abesalom, Abesalom, fiul meu! Mai bine muream eu în locul tău. O, Abesalom, Abesalom fiul meu! am strigat la fel ca bătrânul rege[32] – şi întreită îmi era durerea, căci

[32] Aluzie la jelania regelui biblic David, la moartea fiului său Abesalom.

pe toţi cei trei fii pe care-i avusesem îi pierdusem. Apoi, amintindu-mi că bătrânul rege se dusese, cu atâtea veacuri în urmă, să-şi regăsească fiul, mi-am zis că va veni ziua când mă voi duce şi eu să-i regăsesc pe-ai mei; şi mângâindu-mă puţin cu acest gând, m-am ridicat şi mi-am urmat drumul spre ruinata Cetate a Pinilor.

Soarele se pregătea să apună când am ajuns în cetate, căci drumul era lung, iar eu ostenit. În faţa palatului l-am întâlnit pe căpitanul Diaz, împreună cu câţiva oameni de-ai săi şi cu toţii şi-au ridicat pălăriile în timp ce treceam pe lângă ei, arătându-mi astfel că iau parte la suferinţa mea. Apoi Diaz a vorbit, întrebându-mă:

— E mort ucigaşul?

Am încuviinţat dând din cap şi mi-am urmat drumul. M-am îndreptat spre încăperea noastră, gândindu-mă că o voi găsi în ea pe Otomie.

Într-adevăr, stătea acolo singură, rece şi frumoasă, de parcă era tăiată din marmură.

— L-am îngropat alături de rămăşiţele pământeşti ale fraţilor şi strămoşilor săi – zise ea răspunzând întrebării pe care mi-o citea în ochi. Mai bine că nu l-ai văzut, căci putea să ţi se frângă inima.

— Mai bine – i-am răspuns eu – dar inima mi-e şi-aşa frântă.

— E mort ucigaşul? mă întrebă apoi, cu aceleaşi vorbe ca şi Diaz.

— E mort.

— Cum?

L-am povestit în câteva cuvinte.

— Ar fi trebuit să-l ucizi tu însuţi; sângele fiului nostru n-a fost răzbunat.

— Da, ar fi trebuit să-l ucid, dar în clipa aceea nu căutam răzbunare, mulţumindu-mă să privesc cum îl pedepseşte cerul. Şi poate că-i mai bine aşa. Urmărind o răzbunare am cules atâtea şi atâtea suferinţe; răzbunarea aparţine lui Dumnezeu şi nu omului, dar asta am învăţat-o prea târziu.

— Ba nu – zise Otomie şi chipul i se schimonosi ea atunci când îl ucisese pe tlaxcalan, sau când o copleşise cu dispreţul ei pe Marina, sau când se dezlănţuise pe piramidă, în fruntea celor ce înfăptuiau sacrificiul. Dacă aş fi fost în locul tău. L-aş fi ucis bucăţică cu bucăţică. După ce-aş fi terminat eu, puteau să înceapă şi diavolii, dar nu mai înainte… Dar nu mai are nici o

însemnătate; totul s-a terminat, toţi sunt morţi şi o dată cu ei şi inima mea... Acum mănâncă ceva, căci eşti ostenit.

I-am urmat îndemnul, iar după ce-am mâncat m-am aruncat pe pat şi-am adormit.

Din întuneric am auzit glasul Otomiei, care-mi spunea:

— Trezeşte-te, vreau să-ţi vorbesc – şi era ceva în glasul ei care făcu să-mi piară într-o clipă toropeala.

— Vorbeşte – am zis. Unde eşti, Otomie?

— Lângă tine. Nu pot să dorm, aşa că m-am aşezat aici, lângă tine. Ascultă-mă. Ne-am întâlnit cu mulţi, mulţi ani în urmă, atunci când te-a adus Guatemoc din Tobasco. Ah, îmi amintesc atât de bine de prima dată când te-am văzut, *teulule,* la curtea tatălui meu Montezuma, la Chapultepec! Ţi-am dăruit din prima clipă dragostea şi de atunci te-am iubit mereu. Pe mine nu m-au înspăimântat niciodată zeii străini – zise ea râzând cu amărăciune.

— De ce-mi spui toate acestea, Otomie? am întrebat-o.

— Pentru că trebuie. Nu poţi să-mi dăruieşti un ceas din somnul tău, când eu ţi-am dăruit atâtea? Îţi aminteşti cum m-ai copleşit cu dispreţul tău – oh, credeam că voi muri de ruşine când, fiindu-ţi dată, la stăruinţele mele, de soţie, soţia lui Tezcat, mi-ai vorbit despre fata de peste mări, despre fata numită Lily, al cărei inel se mai află încă pe degetul tău! Dar am trecut peste asta şi te-am iubit şi mai mult pentru cinstea ta: apoi ştii ce-a urmat. Te-am cucerit prin curajul meu, pentru că am stat alături de tine pe piatra de sacrificiu, unde m-ai sărutat şi mi-ai spus că mă iubeşti. Dar nu m-ai iubit niciodată cu adevărat, nu, căci tot timpul te gândeai la fata aceea, Lily. O ştiam atunci cum o ştiu şi acum, deci am încercat să mă amăgesc. Eram frumoasă pe atunci şi un bărbat nu poate să treacă uşor peste aşa ceva. Eram credincioasă şi asta înseamnă şi mai mult şi o dată sau de două ori ai crezut chiar că mă iubeşti cu-adevărat. Acum regret că *teulii* nu au venit atunci cu un ceas mai târziu pe piramidă, să fi murit împreună pe piatra de sacrificiu – regret pentru mine, nu pentru tine. Dar am scăpat şi apoi a urmat lupta. Ţi-am spus atunci că am înţeles totul. Pe piatra de sacrificiu m-ai sărutat, e drept, dar erai ca şi mort; când ai revenit la viaţă, a fost altceva. Soarta însă a hotărât în locul tău; te-ai căsătorit cu mine şi mi-ai făcut un jurământ pe care l-ai ţinut cu credinţă.

Te-ai căsătorit cu mine, dar nu ştiai cu cine te căsătoreşti; mă credeai frumoasă, dulce şi sinceră şi toate acestea erau

adevărate, dar n-ai înţeles că eram cu totul diferită de tine, că mai eram încă o sălbatică, aşa cum fuseseră şi strămoşii mei. Credeai că am învăţat felul vostru de a fi, poate credeai chiar că-l slăveam pe Dumnezeul vostru; e-adevărat, de dragul tău am încercat s-o fac, dar n-am uitat nici obiceiurile poporului meu şi nici zeii mei – ca slujitoare a lor, n-am putut scăpa de sub stăpânirea lor. Ani şi ani la rând i-am îndepărtat de mine, dar în cele din urmă s-au răzbunat şi inima mea a triumfat, sau mai curând ei au triumfat, căci n-am ştiut nimic din ceea ce am făcut acum câteva nopţi, când am oferit sacrificii lui Huitzel şi m-ai văzut luând parte la vechile ritualuri!

…În toţi aceşti ani mi-ai fost credincios şi ţi-am născut copii pe care i-ai iubit; dar i-ai iubit de dragul lor, nu pentru că erau copiii mei – în adâncul inimii tale urai sângele indian amestecat în vinele lor împreună cu al tău. Mă iubeai şi pe mine într-un anumit fel şi această iubire înjumătăţită aproape că mă scotea din minţi; oricum ar fi fost însă, dragostea ta pentru mine a murit când m-ai văzut cu mintea rătăcită, săvârşind ritualurile strămoşilor mei pe *teocalli;* ei bine, abia atunci m-ai cunoscut aşa cum sunt: o sălbatică. Acum, copiii care ne-au legat sunt morţi – au murit unul câte unul, într-un fel sau în altul, căci blestemul neamului meu nu i-a iertat nici pe ei – şi dragostea ta pentru mine a murit o dată cu ei. Doar eu am mai rămas în viaţă, ca o amintire a unor vremi trecute şi acum mor şi eu… Nu, taci şi ascultă-mă, căci nu mai am mult; când mi-ai cerut să nu-ţi mai spun „soţul meu”, am ştiut că s-a sfârşit. Bine, mă lepăd de tine, nu mai eşti soţul meu şi-n curând voi înceta şi eu să mai fiu soţia ta; totuşi, *teulule,* te rog ascultă-mă. Acum, durerea te face să crezi că totul s-a sfârşit şi că nu-ţi mai rămâne nici o cale spre fericire. N-ai dreptate. Eşti un bărbat încă în floarea vârstei şi eşti puternic. Vei pleca din această ţară ruinată şi după ce-ţi vei scutura praful ei de pe picioare, vei scăpa şi de blestemul ei; te vei întoarce în ţara ta, iar acolo o vei găsi pe aceea care îţi aşteaptă de ani de zile sosirea. Acolo, femeia sălbatică ce ţi-a fost soţie, prinţesa unei dinastii prăbuşite, va deveni pentru tine doar o amintire fantastică şi toţi aceşti ani plini de întâmplări nu vor fi decât un vis. Doar iubirea ta pentru copiii noştri morţi va rămâne veşnică – căci va trebui să-i iubeşti întotdeauna, zi şi noapte – şi dorinţa de a fi lângă cei morţi – şi nimic în lumea asta nu e mai îngrozitor ca această dorinţă – te va urmări până la mormânt. Mă bucur că va fi aşa căci le-am fost mamă şi, gândindu-te la ei, poate că-ţi vei

întoarce o clipă gândul şi spre mine. Atâta mi-a lăsat şi mie fata aceea numită Lily şi doar prin asta voi fi mai presus decât ea, fiindcă, *teulule,* nici un copil de al ei nu va trăi să-ţi îndepărteze inima de la amintirea fiilor pe care ţi i-am dăruit.

…Oh, te-am vegheat: zi şi noapte şi am văzut dorul din ochii tăi după un chip pe care l-ai pierdut, dorul după pământul tinereţii tale. Fii fericit, le vei avea pe amândouă, căci lupta s-a sfârşit şi fata cu nume de floare a fost mai tare decât mine. Mă simt ostenită şi nu mai am multe de spus. Ne despărţim, poate pentru totdeauna; de altfel ce ne mai leagă oare în afară de sufletele fiilor noştri morţi? Cum tu nu mă mai doreşti şi pentru ca despărţirea să fie mai deplină, acum, în ceasul morţii mele mă întorc de la zeii tăi şi-i caut pe-ai mei, deşi cred că-i iubesc pe ai tăi şi-i urăsc pe cei ai poporului meu. Este oare vreo apropiere între ei? Ne despărţim, poate pentru totdeauna şi totuşi te rog să te gândeşti la mine cu îngăduinţă, căci te-am iubit şi te iubesc şi-acum; am fost mama copiilor tăi, pe care ai să-i întâlneşti în ceruri, deoarece i-ai creştinat. Te iubesc şi te voi iubi întotdeauna. Sunt bucuroasă că am trăit, pentru că m-ai sărutat pe piatra de sacrificiu, iar după aceea ţi-am născut copii. Sunt ai tăi şi nu ai mei; şi-mi vine să cred chiar că i-am îngrijit doar pentru că erau ai tăi, pentru că te-au iubit pe tine, nu pe mine. Ia-i, ia-le sufletele aşa cum ai luat totul. Ai jurat că doar moartea ne va despărţi şi ţi-ai ţinut jurământul în faptă şi în gând. Dar acum plec, plec spre Casele Soarelui să-mi caut poporul. Te rog însă, *teulule,* tu care ai fost mulţi ani bărbatul meu şi alături de care am avut parte de multă suferinţă, dar pe care n-am să te mai numesc soţul meu, deoarece m-ai oprit s-o fac, te rog din suflet să nu-ţi baţi joc de mine faţă de fata numită Lily. Vorbeşte-i despre mine cât mai puţin… fii fericit şi… rămâi cu bine!

Pe măsură ce vorbea, glasul îi suna din ce în ce mai stins; ascultam năucit, în timp ce lumina zorilor creştea încet în odaie. Şi deodată am văzut silueta albă a Otomiei aşezată pe un scaun chiar lângă pat, cu braţele atârnând în jos şi cu capul lăsat pe spătarul scaunului. Am sărit în picioare şi i-am cercetat faţa. Era albă şi rece, iar de pe buze nu ieşea nici o răsuflare. Am apucat-o de mână, dar şi mâna era rece. I-am vorbit la ureche, am sărutat-o pe frunte, dar nu s-a mişcat şi nici nu mi-a răspuns. Lumina creştea repede şi am văzut atunci că Otomie era moartă; am înţeles îndată că-şi dăduse singură moartea. Şi-am înţeles şi

cum făcuse. Băuse dintr-o otravă a cărei taină o cunosc doar indienii – o otravă care lucrează încet şi fără durere, lăsând mintea limpede până în ultima clipă. În timp ce viaţa i se scurgea din trup îmi vorbise cu atâta tristeţe şi amărăciune. M-am aşezat pe marginea patului şi am privit-o. (Nu plângeam, căci lacrimile-mi secaseră şi, aşa cum am mai spus, orice-aş fi simţit, parcă nimic nu putea să-mi mai zdruncine calmul.) O priveam şi o mare duioşie şi tristeţe au pus stăpânire pe mine; simţeam că o iubesc mai mult chiar decât o iubisem când fusese în viaţă – şi asta însemna mult. Mi-am amintit-o aşa cum arăta, în toată splendoarea tinereţii, la curtea împărătească a tatălui ei, mi-am amintit de privirea cu care a păşit alături de mine pe piatra de sacrificiu, ca şi de cealaltă privire, cu care l-a sfidat pe Cuitlahuac când acesta voia să mă dea morţii. Mi s-a părut că-i aud încă o dată strigătul de durere cumplită în timp ce dezvelea trupul mort al primului nostru născut şi că o văd cu sabia în mână aplecată deasupra tlaxcalanului.

Multe lucruri mi-au venit în minte în ceasul acela trist din zori, în timp ce o vegheam pe Otomie. Fusese mult adevăr în cuvintele ei – da, nu uitasem niciodată prima dragoste şi de multe ori dorisem să-i văd faţa, Dar nu era adevărat că n-o iubeam de loc pe Otomie. O iubisem mult şi-i fusesem credincios în jurământul făcut; dar abia după ce-am văzut-o moartă mi-am dat seama cât o îndrăgisem. E adevărat, între noi se căsca o prăpastie mare, care se adâncea pe măsură ce treceau anii – prăpastia neamului şi a credinţei, fiindcă ştiam bine că ea nu va putea uita niciodată cu totul vechile ei credinţe; şi e adevărat că atunci când am văzut-o conducând cântecul morţii m-a cuprins o groază fără seamăn şi câtva timp am urât-o. Cu vremea însă aş fi putut să uit şi s-o iert, căci făceau parte din sângele şi din firea ei – ba, mai mult, groaznica participare la sacrificiu nici n-o făcuse din propria-i voinţă. Iar dacă dădeam la o parte aceste lucruri, rămâneau atâtea calităţi vrednice de cinste şi de iubire la nobila şi minunata femeie care atâţia ani îmi fusese soţie credincioasă. Aşa gândeam în ceasul acela şi tot aşa gândesc şi acum. Otomie spusese că ne despărţeam pentru totdeauna, dar cred, sunt convins că nu este aşa. Cred cu tărie că iertarea ne este dată tuturor şi că există un loc unde cei care pe pământ au fost apropiaţi unii de alţii şi s-au îndrăgit îşi pot reînnoi prietenia.

În cele din urmă m-am ridicat eu un suspin, cu gândul să chem pe cineva în ajutor şi în timp ce mă ridicam am simţit ceva în

jurul gâtului. Era colierul cu smaralde mari pe care mi-l dăruise Guatemoc şi pe care i-l dădusem Otomiei. Mi-l aşezase la gât în timp ce dormeam – şi, prinsă de el, o şuviţă din părul ei lung.

Amândouă vor fi îngropate o dată cu mine.

Am aşezat-o în racla străveche, printre osemintele strămoşilor ei, alături de trupurile copiilor noştri, iar două zile mai târziu am plecat călare spre Mexico în suita lui Bernal Diaz. La gura trecătorii m-am întors şi am privit înapoi spre ruinele Cetăţii Pinilor, unde trăisem atâţia ani şi unde îngropasem tot ce-am iubit. Mult timp am privit cu dor, aşa cum priveşte un om în ceasul morţii spre viaţa ce-a trecut, până când, în cele din urmă, Diaz şi-a pus mâna pe umărul meu.

— Eşti singur acum, prietene – zise el. Ce planuri ai pentru viitor?

— Nici unul – i-am răspuns. Decât să mor.

— Să nu vorbeşti niciodată astfel – mă certă el. Ai abia patruzeci de ani; nici eu. Care am cincizeci şi mai bine, nu mă gândesc la moarte. Ascultă, ai prieteni în ţara ta, în Anglia?

— Aveam.

— Oamenii trăiesc mult în ţările acelea liniştite. Du-te şi caută-i! Am să te ajut să ajungi în Spania.

— O să mă mai gândesc – am răspuns.

După un timp am ajuns la Mexico – acum un oraş nou şi ciudat pentru mine, reclădit de Cortez, iar în locul unde se înălţase *teocalli*-ul pe care fusesem dus la sacrificiu se dura acum o catedrală şi la temelia ei fuseseră puşi idolii cei hidoşi ai aztecilor. Oraşul îmi părea destul de frumos, dar nu era nici pe departe atât de minunat pe cât fusese Tenochtitlanul lui Montezuma şi nici nu va fi vreodată. Şi oamenii se schimbaseră pe atunci erau nişte războinici liberi, iar acum erau sclavi.

Căpitanul Diaz mi-a găsit o locuinţă în Mexico şi nimeni nu m-a supărat, căci iertarea pe care o căpătasem era respectată. De altfel nu mai însemnam nimic, nimeni nu mai trebuia să se teamă de mine, iar rolul pe care-l jucaseră în acea *noche triste* şi în apărarea oraşului fusese uitat; pe de altă parte, suferinţele pe care le îndurasem mi-au câştigat chiar şi compasiunea spaniolilor. Am rămas în Mexico zece zile, rătăcind trist prin oraş; am urcat chiar sus, pe dealul din Chapultepec, unde fusese casa de petreceri a lui Montezuma şi unde o întâlnisem pe Otomie. Nimic nu mai rămăsese din strălucirea lui, în afară de câţiva cedri bătrâni.

În a opta zi a şederii mele, un indian m-a oprit în timp ce hoinăream, înştiinţându-mă că o veche prietenă dorea să mă vadă. L-am urmat, întrebându-mă în sinea mea cine putea să fie acea veche prietenă, căci nu ştiam să am prieteni. Am fost călăuzit până la o casă frumoasă de piatră, de pe uliţa nouă. Aici am fost poftit într-o cameră destul de întunecoasă şi, după o scurtă aşteptare, am auzit deodată un glas trist şi blând, care mi se părea familiar, vorbindu-mi în limba aztecă:

— Bine-ai venit, *teulule.*

M-am uitat şi am văzut că în faţa mea se afla o doamnă îmbrăcată după moda spaniolă, dar, după înfăţişare, indiană, încă foarte frumoasă, dar tare slăbită şi ofilită, ca după o boală sau o grea suferinţă.

— N-o mai cunoşti pe Marina, *teulule*? urmă ea, dar înainte chiar ca vorbele să-i iasă din gură, am recunoscut-o. Să ştii, *teulule,* că şi eu abia te-am recunoscut. Necazurile şi timpul şi-au lăsat urmele pe chipurile noastre, ale amândurora.

I-am luat mina şi i-am sărutat-o.

— Dar unde-i Cortez? am întrebat-o.

Începu atunci să tremure din tot trupul.

— Cortez se află în Spania, ca să-şi apere onoarea. Şi-a luat acolo o nouă soţie, *teulule.* M-a lăsat cu mulţi ani în urmă, dându-mă în căsătorie lui *don* Juan Xaramillo, care m-a luat pentru averea mea, deoarece Cortez a fost darnic cu ibovnica sa când a părăsit-o.

Şi, zicând acestea, începu să plângă.

Apoi, treptat, am ascultat toată povestea, dar n-am s-o scriu aici, căci este cunoscută întregii lumi. După ce Marina îşi jucase rolul şi mintea ei ageră nu i-a mai fost de nici un folos lui Cortez, cuceritorul a părăsit-o, lăsând-o să se ofilească de inimă rea. Mi-a povestit cât a suferit când a aflat adevărul şi cum l-a blestemat să nu-i meargă bine în viitor. Şi, într-adevăr, aşa s-a întâmplat.

Două ceasuri şi mai bine am stat de vorbă şi după ce era ascultat povestea ei, i-am spus-o şi eu pe a mea; a plâns auzind prin câte trecusem, căci, cu toate cusururile ei, Marina avea o inimă simţitoare.

Apoi ne-am despărţit, pentru a nu ne mai întâlni niciodată, înainte de a pleca, a stăruit să-mi dăruiască nişte bani şi nu mi-a fost ruşine să-i primesc, pentru că mă aflam în mare nevoie.

Iată, deci, povestea Marinei, care şi-a trădat ţara de dragul iubirii şi iată care a fost răsplata trădării şi a iubirii ei. Eu însă îi

voi păstra întotdeauna o amintire sfântă, căci mi-a fost o bună prietenă şi de două ori m-a scăpat de la moarte; ba, mai mult, nu m-a părăsit nici chiar atunci când Otomie a copleşit-o fără cruţare cu dispreţul ei.

CAPITOLUL XXXIX

THOMAS SE ÎNTOARCE DINTRE CEI MORŢI

A doua zi după ce-am văzut-o pe Marina, căpitanul Diaz a venit la mine şi mi-a spus că un prieten al său – căpitanul unui carak – urma să plece până în zece zile din portul Veracruz către Cadiz; prietenul era gata să mă ia pe corabia lui dacă voiam să plec din Mexic. După ce m-am gândit puţin, i-am răspuns că voiam să plec. Chiar în seara aceea, luându-mi rămas bun de la căpitanul Diaz – Dumnezeu să-l aibă în paza sa, căci a fost un om bun între atâţia ticăloşi pe care i-am cunoscut! – am plecat din Mexico în tovărăşia unor negustori. După o săptămână de drum am ajuns cu bine dincolo de munţi, la Veracruz – un oraş cu o climă caldă şi nesănătoasă şi cu un port destul de prost ales, fiind expus vânturilor puternice dinspre nord. Aici am arătat scrisorile de recomandare căpitanului carakului, care m-a primit pe corabie fără multă vorbă; după aceea m-am apucat să-mi fac rost de merinde ca să-mi ajungă cât va dura călătoria.

Trei nopţi mai târziu întindeam pânzele pe un vânt destul de bun, iar a doua zi în zori tot ce se mai vedea din pământul Anahuacului era creasta înzăpezită a vulcanului Orizaba, în curând dispăru şi ea printre nori şi mi-am luat rămas bun pe veci de la aceasta îndepărtată ţară, unde mi se întâmplaseră atâtea şi pe care, după socotelile mele, o văzusem pentru prima oară cu optsprezece ani în urmă, exact în aceeaşi zi.

Despre călătoria până în Spania n-am nimic mai însemnat de spus. A fost mai uşoară decât sunt de obicei astfel de călătorii şi în zece săptămâni, socotind din ziua când am ridicat ancora la Veracruz, ancoram la Cadiz. Aici am stat doar două zile, căci, din întâmplare, un vas englez cu mărfuri tocmai pleca spre Londra, L-am convins pe căpitan să mă ia şi pe mine, deşi pentru asta a trebuit să vând cel mai mic dintre smaraldele colierului, având astfel banii trebuincioşi, căci cei pe care mi-i dăduse Marina se terminaseră. Am primit destul de mult pe smaraldul cel mititel,

aşa că am putut să-mi cumpăr şi haine potrivite unei persoane de rang, iar ce mi-a rămas din aur am luat cu mine. M-a durut că a trebuit să mă despart de acea piatră, deşi nu era decât un pandantiv la pandantivul colierului, dar nevoia nu cunoaşte lege. Piatra pandantivului propriu zis, o nestemată frumoasă, deşi puţin pătrată, i-am dăruit-o mai târziu graţioasei noastre regine Elisabeta.

Pe bordul vasului am fost luat drept un aventurier spaniol care făcuse avere în Indii; n-am tăgăduit, dorind să fiu lăsat singur o vreme, ca să mă pot obişnui din nou eu felul de gândire şi de viaţă pe care-l uitasem de mult. De aceea m-am ţinut de o parte, ca un nobil mândru, vorbind puţin, dar ascultând mult şi aflând cât mai multe despre ce se întâmplase în Anglia de când o părăsisem, cu vreo douăzeci de ani mai înainte.

În cele din urmă, călătoria a luat sfârşit şi într-o zi de doisprezece iunie m-am pomenit în uriaşul oraş al Londrei, unde nu mai fusesem niciodată până atunci. În odaia hanului în care trăsesem i-am mulţumit lui Dumnezeu că, după ce îndurasem atâtea primejdii şi nevoi, ajunsesem să pun din nou piciorul pe pământ englezesc. Într-adevăr, chiar şi azi mi se pare aproape o minune că trupul firav al omului ajunge să supravieţuiască atâtor suferinţe şi primejdii de moarte, ca: boală, foame, război, crimă, înec, fiare sălbatice şi cruzimea oamenilor – şi ştiu că în această privinţă al meu a avut destul de îndurat.

La Londra, cu ajutorul binevoitor ai hangiului, mi-am cumpărat un cal bun şi a doua zi în zori am pornit pe drumul către Ipswich. În aceeaşi dimineaţă mi s-a întâmplat ultima aventură – căci în timp ce mergeam în trap mărunt, meditând la frumuseţea priveliştilor englezeşti şi respirând aerul blând de iunie, un tâlhar laş a tras cu pistolul în mine din dosul unui tufiş, cu gândul de a mă jefui. Glontele mi-a trecut prin pălărie, zgâriindu-mi puţin ţeasta, dar, înainte de a-i putea face ceva, tâlharul a luat-o la fugă, căci a văzut că greşise ţinta; mi-am urmat călătoria gândind în sinea mea că ar fi fost cu adevărat uimitor să fi trecut cu bine prin atâtea primejdii de moarte, ca să pier în cele din urmă de mâna unui prăpădit de tâlhar de drumul mare, la cinci mile de Londra.

Am călătoria cât am putut de repede toată ziua aceea, la fel şi a doua zi; calul era voinic şi sprinten, aşa că pe la şapte şi jumătate urcam deluşorul de unde aruncasem o ultimă privire

spre Bungay, cu atâţia ani în urmă, când plecasem călare spre Yarmouth cu tatăl meu.

Jos, la picioarele mele, se zăreau acoperişurile roşii ale oraşului; acolo, spre dreapta, erau stejarii din Ditchingham şi frumosul turn al bisericii St. Mary, dincolo curgea râul Waveney şi în faţă se întindeau păşunile presărate cu flori roşii şi aurii.

Totul era ca pe vremuri, neschimbat – şi singura schimbare era în mine. Am descălecat şi, aplecându-mă peste un ochi de apă de lângă drum, mi-am privit chipul oglindit acolo. Era într-adevăr schimbat! Cu greu aş fi recunoscut în el chipul tânărului care plecase călare coborând de pe acest deal. Cu vreo douăzeci de ani în urmă. Acum, vai! Ochii mi-erau adânciţi în orbite şi plini de tristeţe, trăsăturile aspre, iar în barbă şi-n păr răsăreau pretutindeni fire argintii. Cu greu m-aş fi recunoscut eu însumi şi mă întrebam dacă ceilalţi mă vor recunoaşte. Mă va recunoaşte oare cineva? În douăzeci de ani, mulţi oameni mor şi alţii se risipesc prin atâtea locuri; voi găsi oare vreun prieten în viaţă? După ce citisem scrisorile aduse de căpitanul Bell, al *Aventurierei,* atunci, înainte de a mă îmbarca pentru Hispaniola, nu mai auzisem nici o veste de acasă – şi oare ce aveam să aflu acum? Şi mai cu seamă ce aveam să aflu despre Lily – era moartă, măritată sau plecată?

Încălecând pe cal, am pornit din nou în galop uşor, luând-o pe drumul care, lăsând Bungay spre stânga. O ia pe la Waingford Mills, prin vaduri, spre oraşul Pimhow. În zece minute ajunsesem la drumeagul care părăseşte şoseaua ce duce spre Norwich, şerpuind mai bine de o jumătate de milă pe sub malul abrupt şi împădurit la adăpostul căruia se înalţă casa părintească din Ditchingham. Lângă poartă, un om trândăvea în ultimele raze ale soarelui. M-am uitat la el şi l-am recunoscut: era Billy Minns, acelaşi nebun care-i dăduse drumul lui de Garcia, atunci când îl lăsasem legat ca să pot alerga la întâlnirea cu iubita mea. Îmbătrânise şi şuviţele de păr alb îi atârnau peste faţa zbârcită, dar, aşa murdar şi zdrenţăros cum era, îmi venea să-l iau de gât şi să-l îmbrăţişez, atât de fericit eram să văd un om pe care-l cunoscusem în tinereţe.

Văzându-mă venind, se apropie, şchiopătând şi sprijinindu-se într-un băţ, ca să-mi deschidă poarta, aşteptând să-l miluiesc cu ceva.

— Domnul Wingfield locuieşte aici? l-am întrebat arătând în sus pe cărare şi glasul mi se frânse de emoţie.

— Domnu’ Wingfield, *sir*?… Care domn Wingfield? întrebă el. Bătrânul gentilom a murit acum aproape douăzeci de ani. Am săpat şi eu la mormântul lui, acolo, în curtea bisericii şi l-am aşezat alături de nevastă-sa… aceea care a fost omorâtă. Apoi… mai este domnu’ Geoffrey.

— Ce-i cu el? mi-a scăpat întrebarea.

— A murit şi el, acum vreo doisprezece ani şi mai bine; băutura l-a omorât. Apoi domnu’ Thomas; şi el a murit, se zice că s-a înecat în mări depărtate… cu mulţi ani în urmă; cu toţii sunt morţi, cu toţii! Şi ce om bun era domnu’ Thomas; îmi aduc bine aminte cum l-am lăsat pe străin să plece… – şi aici începu să depene povestea, cum îl aşezase pe cal pe de Garcia, pe care-l găsise bătut şi legat…

N-am putut să-l opresc. Aruncându-i un ban, am dat pinteni calului, care ostenise şi am pornit mai departe, lăsând moara pe stânga. Şi aşa cum călăream, zgomotul copitelor părea să repete vorbele bătrânului: „Cu toţii morţi, cu toţii morţi!” Fără îndoială că şi Lily era moartă, sau, dacă nu murise, probabil că se măritase după ce sosise vestea că am murit înecat. Frumoasă şi atrăgătoare cum era, fără îndoială că nu i-au lipsit peţitorii şi nici nu era de crezut că-şi petrecuse toată viaţa jelindu-şi dragostea pierdută a tinereţii.

Acum casa părintească era în faţa mea; nu se schimbase de loc, în afară doar de iedera şi de viţa agăţătoare de pe faţadă, care se întinseseră până la acoperiş. Mi-am dat seama că era locuită: casa se vedea a fi bine întreţinută, iar de pe coş se înălţa fum. Poarta era însă încuiată şi nu se vedea nici o slugă primprejur, căci noaptea coborâse acum şi cu toţii îşi lăsaseră lucrul. Am înconjurat casa prin partea stângă, luând-o spre grajduri, care se află în spate, lângă grădina ce urcă coasta dealului; dar şi aici poarta era încuiată şi am descălecat, neştiind prea bine ce să fac. Eram atât de descurajat de teamă şi de îndoială, încât o vreme am rămas descumpănit; lăsând calul să pască iarbă în locul unde se afla, am rătăcit până la cărarea spre biserică şi am privit în sus pe deal, ca şi cum aş fi aşteptat pe cineva cu care trebuia să mă întâlnesc.

„Oare să fie cu toţii morţi? Chiar şi ea să fie moartă, pe veci dispărută?” Mi-am îngropat faţa-n mâini şi m-am rugat Atotputernicului, care m-a apărat atâţia ani, să mă cruţe de această ultimă amărăciune. Eram zdrobit de durere şi simţeam că n-aş mai putea îndura. Dacă şi Lily era pierdută pentru mine,

îmi ziceam că ar fi cel mai bine să mor, căci nu mai aveam pentru ce trăi.

Astfel m-am rugat o vreme, tremurând ca o frunză şi când am ridicat din nou privirea, înainte de a merge să aflu veşti de la cei din casă, oricine ar fi fost ei, noaptea se lăsase – şi, iată, privighetorile începură să cânte pretutindeni în jurul meu. Ascultam trilurile lor şi, încet, o amintire nedesluşită mă tulbură, fără s-o pot prinde lămurit. Şi deodată mi-a apărut în minte imaginea unei încăperi negrăit de frumoase din palatul lui Montezuma de la Tenoehtitlan, iar eu dormind pe un pat de aur şi visând. Da, îmi aminteam acum: eram zeul Tezcat şi a doua zi trebuia să fiu jertfit; adormisem cu sufletul chinuit şi în timp ce dormeam am avut un vis. Se făcea că mă aflam chiar în locul unde stăteam acum, simţind mireasma florilor la fel ca în seara asta, iar cântecul dulce al privighetorilor îmi răsuna în urechi la fel ca în clipa de faţă. În visul meu se făcea că în timp ce stăteam şi ascultam, luna s-a ridicat peste frasinii şi stejarii înverziţi, răspândindu-şi lumina strălucitoare şi atunci s-a auzit un cântec pe deal…

Acum însă eram treaz, departe de plăsmuirile trecutului şi ale unui vis pe veci pierdut – dar, în timp ce stăteam acolo, un glas de femeie începu să cânte sus pe deal. Nu. Nu eram nebun, îl auzeam limpede şi glasul se apropia tot mai mult, pe măsură ce aceea taie ciuta cobora coasta povârnită. Era atât de aproape acum, încât puteam desluşi chiar şi cuvintele acelui cântec trist, pe care mi-l amintesc şi astăzi.

În clipa aceea am zărit silueta femeii în lumina lunii; era înaltă şi impunătoare, îmbrăcată într-o rochie albă. După câteva clipe şi-a ridicat capul, urmărind zborul unui liliac şi lumina lunii i-a căzut pe faţă: era Lily Bozard, iubirea mea pierdută, frumoasă ca şi înainte, deşi puţin îmbătrânită şi purtând urmele unei mari suferinţe. O priveam şi atât de adânc m-a mişcat imaginea ei, încât, dacă n-ar fi fost gardul scund de care mă rezemam, m-aş fi prăbuşit la pământ şi un geamăt surd mi-a scăpat de pe buze.

Ea a auzit geamătul şi cântecul a încetat; apoi, zărind o siluetă de bărbat, s-a oprit şi s-a întors, ca şi cum ar fi vrut să fugă. Am rămas nemişcat; uimirea fiindu-i mai puternică decât teama, s-a apropiat atunci şi mi-a vorbit cu glasul dulce şi blând pe care mi-l aminteam atât de bine:

— Cine rătăceşte pe-aici atât de târziu? Tu eşti, John?

Auzind-o vorbind astfel, o nouă teamă m-a cuprins. Fără

îndoială că era căsătorită şi „John” era soţul ei. O găsisem, dar numai ca s-o pierd pentru totdeauna. Dintr-o dată mi-a trecut prin minte să nu-i spun cine sunt până când nu voi afla adevărul. Am făcut un pas, dar nu într-atât încât să ies din umbra tufişurilor din preajmă şi, aşezându-mă în aşa fel încât lumina lunii să nu-mi cadă pe faţă, m-am înclinat adânc, după moda curtenitoare a spaniolilor; apoi, prefăcându-mi glasul, am vorbit ca un spaniol care nu ştie bine englezeşte, într-un fel pe care nu-mi voi obosi cititorul redându-l.

— Doamnă – am grăit – am oare onoarea să vorbesc cu o persoană al cărei nume a fost cu ani în urmă *sonora* Lily Bozard?

— Într-adevăr, acesta mi-a fost numele – răspunse ea. Dar ce treabă ai cu mine, domnule?

Am început din nou să tremur, dar am urmat cu îndrăzneală:

— Înainte de a răspunde, doamnă, să-mi fie cu iertare că mai pun încă o întrebare. Acesta este şi acum numele dumitale?

— Este încă numele meu, căci nu m-am măritat răspunse ea şi o clipă cerul mi se învârti deasupra capului şi pământul mi se clătină sub picioare, asemenea crustei de lavă de pe vulcanul Xaca.

Dar tot nu i-am dezvăluit cine eram, căci doream să aflu dacă amintirea mea îi mai era scumpă.

— *Senora* – am vorbit atunci – sunt un spaniol care: un luptat în războaiele indiene ale lui Cortez, despre care poate că ai auzit.

Îşi înclină capul, iar eu am urmat:

— În războaiele acelea am cunoscut un om căruia i se spunea *teulul,* dar care avusese un alt nume înainte, după cum mi-a mărturisit pe patul de moarte, acum vreo doi ani.

— Ce nume? întrebă ea cu glasul şoptit.

— Thomas Wingfield.

Lily scoase un geamăt puternic şi, la rândul ei, se sprijini de gard ca să nu cadă.

— Îl socoteam mort de optsprezece ani – zise ea cu glas sugrumat. Aflasem că s-a înecat în mările indiene, o dată cu scufundarea corăbiei cu care călătorea.

— S-a vorbit, într-adevăr, *senora,* că a naufragiat în mările acelea, dar a scăpat de la moarte şi a nimerit printre indieni, care au făcut din el un zeu şi i-au dat-o pe fiica împăratului lor de soţie.

După ce am spus acestea, m-am oprit.

Se înfiora, apoi rosti cu voce mai aspră:

— Urmează, domnule; te ascult.

— Prietenul meu, *teulul,* a luptat de partea indienilor în războaie, căci aşa se cuvenea, fiind soţul unei prinţese de-a lor; şi a luptat cu vitejie mulţi ani pentru ei. În cele din urmă, cetatea pe care o apăra a fost cucerită, singurul său fiu care-i mai rămăsese a fost ucis, soţia sa, prinţesa şi-a dat singură moartea, de durere, iar el a fost luat în captivitate, unde a lâncezit de dor şi a murit.

— Tristă poveste, domnule – zise ea şi râse scurt, un râs trist, pe jumătate înecat în lacrimi.

— Foarte tristă poveste, *senora,* dar încă nu s-a sfârşit. În timp ce trăgea să moară, prietenul meu mi-a spus că în anii tinereţii fusese logodit cu o fată din Anglia, numită...

— Cunosc numele. Continuă.

— Mi-a spus că, deşi fusese căsătorit şi o iubise pe soţia sa, prinţesa indiană, care a fost cu adevărat o femeie deosebită, primejduindu-şi de multe ori viaţa pentru el, vai, chiar până într-acolo încât să stea alături de el pe piatra de sacrificiu şi încă din propria ei voinţă, totuşi amintirea fetei cu care se logodise cândva îl însoţise toată viaţa, nepărăsindu-l nici măcar la capătul ei. De aceea m-a rugat, în numele prieteniei noastre, s-o caut când mă voi întoarce în Europa şi, dacă o voi mai găsi în viaţă, să-i dau un mesaj din partea lui, împreună cu o rugăminte.

— Ce mesaj şi ce rugăminte? şopti Lily.

— Iată: că a iubit-o până la sfârşitul vieţii la fel ca la început şi că o roagă cu umilinţă să-l ierte pentru că a călcat jurământul făcut împreună sub fagul din Ditchingham.

— Domnule – strigă ea – ce ştii despre acest jurământ?

— Numai ce mi-a spus prietenul meu, *senora.*

— Prietenia voastră trebuie să fi fost strânsă şi memoria dumitale foarte bună – murmură ea.

— Tot ceea ce a săvârşit – am urmat eu – a săvârşit în împrejurări ciudate, atât de ciudate încât îndrăznea să spere că legământul călcat ar putea fi reînnoit într-o lume mai bună decât aceasta. Ultima-i rugăminte a fost ca logodnica lui să-mi spună mie, mesagerul său, că-l iartă şi-l mai iubeşte, după cum a iubit-o şi el până la moarte.

— Şi cum poate o asemenea iertare sau o asemenea mărturisire să-i folosească unui mort? întrebă Lily, cercetându-mă cu atenţie prin întuneric. Au oare morţii ochi să vadă şi urechi să audă?

— De unde să ştiu eu, *senora*? Nu fac decât să-mi îndeplinesc misiunea.

— Şi cum pot să ştiu că eşti un adevărat mesager? Am avut veşti neîndoielnice despre moartea prin înecare a lui Thomas Wingfield cu mulţi ani în urmă, iar povestea dumitale cu indieni şi prinţese îmi pare uimitor de stranie, atât de stranie încât arată mai degrabă a fi luată din cărţi decât din lumea noastră obişnuită. N-ai nici un semn care să-ţi dovedească buna-credinţă, domnule?

— Am un astfel de semn, *senora,* dar lumina este prea slabă ca să-l vezi.

— Atunci urmează-mă în casă, unde vom avea lumină. Stai o clipă – mă rugă şi, întorcându-se spre poarta grajdului, strigă: John!

Îi răspunse un bătrân şi am recunoscut glasul unuia dintre servitorii tatălui meu. I-a spus ceva cu glas şoptit, apoi a pornit înainte pe cărarea grădinii, până la uşa din faţă a casei, pe care a deschis-o cu o cheie scoasă de la brâu. Poftindu-mă să trec înaintea ei. Am intrat şi, gândindu-mă prea puţin la asemenea amănunte în clipa aceea, m-am întors din obişnuinţă către salonul pe care-l cunoşteam atât de bine, ridicând piciorul pentru a nu mă împiedica de prag; apoi, odată intrat în odaie, mi-am găsit drumul prin întuneric până la căminul larg, lângă care m-am oprit. Lily m-a privit intrând, apoi, urmându-mă, a aprins o lumânare la focul care pâlpâia în vatră şi a aşezat-o pe masă, în faţa ferestrei, astfel încât, deşi fusesem nevoit să-mi scot pălăria, chipul mi-a rămas în umbră.

— Ei bine, domnule, dacă eşti atât de amabil, arată-mi semnul acela.

Am scos verigheta de pe deget şi i-am dat-o; s-a aşezat la masă şi a cercetat-o cu luare-aminte la lumina luminării şi cum stătea astfel am văzut cât de frumoasă era încă şi cât de puţin o atinsese timpul, în afară de mâhnirea ce-i se citea pe faţă, deşi trecuseră peste ea treizeci şi opt de ierni în total. Am mai văzut de asemeni că, deşi încerca să rămână liniştită în timp ce privea inelul, pieptul i se ridica sub puterea emoţiei şi mâna-i tremura.

— Semnul e cel adevărat – zise ea în cele din urmă. Cunosc inelul, care era al mamei mele, deşi e mai tocit decât ultima dată când l-am văzut; cu mulţi ani în urmă l-am dat ca zălog de iubire unui tânăr cu care mă legasem să mă mărit. Nu mă-ndoiesc, domnule, că toată povestea dumitale este şi ea adevărată şi-ţi

mulţumesc pentru osteneala de a fi venit atât de departe. E o poveste tristă, foarte tristă. Şi acum, domnule, deoarece nu pot să-ţi cer să rămâi în această casă unde trăiesc singură şi cum nu se află prin apropiere nici un han, ar fi bine să trimit servitori ca să te ducă până la locuinţa fratelui meu, aflată la ceva mai mult de o milă depărtare; fireşte – adăugă ea încet – dacă nu cunoşti drumul! Acolo vei fi găzduit şi acolo o vei întâlni şi pe Mary Bozard, sora prietenului dumitale mort. Va fi bucuroasă să afle povestea ciudatelor lui aventuri din gura dumitale.

Am înclinat capul şi am răspuns:

— Mai întâi, *senora,* te rog să-mi dai răspuns la rugămintea prietenului meu, făcută pe patul de moarte.

— Bine, dar e o copilărie să trimiţi răspuns celor morţi…

— Totuşi te rog să mi-l dai, căci am fost însărcinat să ţi-l cer.

— Cum sună inscripţia dinlăuntrul inelului, domnule?

— Deşi suntem departe,/ Nimic nu ne desparte – am răspuns pe dată şi în clipa următoare îmi venea să-mi muşc limba.

— Ah şi pe aceasta o ştii! Dar, fără îndoială, ai purtat inelul multe luni de ai ajuns să înveţi inscripţia. Ei bine, domnule, deşi eram departe de el şi deşi poate îmi era scumpă amintirea celui care purta inelul, căci de dragul lui nu m-am măritat cu altul, inima lui însă a înclinat, se pare, spre pieptul unei sălbatice, cu care s-a căsătorit şi care i-a născut copii. De aceea, răspunsul meu la rugămintea prietenului dumitale mort este că-l iert. Dar că-mi retrag legământul pe care i l-am făcut pentru viaţa aceasta şi pentru vecie, pentru că el l-a călcat. Şi voi încerca, pe cât îmi va sta în putinţă, să smulg din mine dragostea pe care i-am purtat-o, deoarece el a respins-o şi a dezonorat-o.

Şi ridicându-se în picioare, Lily făcu un gest de parcă şi-ar fi smuls ceva din piept şi l-ar fi aruncat, lăsând în acelaşi timp să-i cadă jos inelul.

Ascultând-o, inima mi-a îngheţat. Aşadar, acesta era sfârşitul. La urma urmelor avea tot dreptul, deşi acum îmi spuneam că mai bine aş fi fost mai puţin cinstit, căci uneori femeile pot uita mai curând o minciună, decât o asemenea sinceritate. N-am răspuns nimic, limba îmi era ca legată, dar o mare tristeţe şi oboseală m-a cuprins. Aplecându-mă, am luat inelul şi, punându-l din nou în deget, am pornit spre uşă, aruncând o ultimă privire spre femeia care mă respingea. La jumătatea drumului m-am oprit o clipă, întrebându-mă dacă n-aş face mai bine să-i spun cine sunt; pe urmă însă m-am gândit că dacă mânia ei împotriva

unui mort era atât de mare, mila ei pentru mine, dacă ar fi aflat că sunt viu, ar îi fost cu atât mai mică. Nu, eram mort pentru ea – şi mort trebuia să rămân.

Mă aflam la uşă, cu piciorul pe prag, când deodată un glas, glasul lui Lily mi-a răsunat în urechi dulce şi blând.

— Thomas – zicea glasul – Thomas, înainte de a pleca, nu vrei să primeşti socoteala pentru aurul, bunurile şi pământul pe care mi le-ai dat în păstrare?

M-am întors uluit şi, iată!

Lily se apropia de mine încet, cu braţele deschise.

— Oh, nebun ce eşti! murmură ea în şoaptă. Ai crezut că înşeli cu atâta stângăcie inima unei femei? Tu care ai vorbit despre fagul din grădina conacului, tu care ţi-ai găsit drumul cu atâta uşurinţă în această odaie întunecoasă şi ai rostit inscripţia de pe inel cu glasul unuia care a murit de mult... Ascultă, Thomas, îl iert pe prietenul tău de legământul călcat, căci a fost cinstit mărturisindu-şi greşeala şi ştiu că e greu pentru un bărbat să trăiască singur atâta amar de vreme în ţări străine, în mijlocul atâtor aventuri stranii; ba, mai mult, îţi spun că-l iubesc încă, după cum se pare că şi el mă iubeşte, deşi de fapt încep să fiu cam prea bătrână acum pentru dragoste, după care am tânjit ani de-a rândul, nădăjduind s-o găsesc doar dincolo de mormânt.

Astfel a vorbit Lily, suspinând în timp ce vorbea, apoi braţele mele s-au strâns în jurul ei şi n-a mai spus nimic. Totuşi, în timp ce buzele ni se uneau, m-am gândit la Otomie, amintindu-mi de cuvintele ei şi de faptul că murise în aceeaşi zi, cu un an în urmă.

Fie ca morţii să nu-i poată vedea pe cei vii!

CAPITOLUL XL

ÎNCHEIERE

Acum nu mi-a mai rămas decât puţin de istorisit, căci povestea mea se apropie de sfârşit, lucru care mă umple de mulţumire, fiind tare bătrân şi scrisul obosindu-mă atât demult, încât deseori, în timpul iernii trecute, am fost pe cale să renunţ.

Câteva clipe, Lily şi cu mine am rămas tăcuţi, chiar în această cameră în care scriu acum, căci marea noastră bucurie şi toate emoţiile ce se împleteau cu ea ne împiedicau să scoatem vreo vorbă. Apoi, ca împinşi de acelaşi imbold, am îngenuncheat la pământ şi am mulţumit cu umilinţă cerului că ne-a apărat pe amândoi şi ne-a dat putinţa acestei ciudate reîntâlniri.

Abia ne sculasem din genunchi, când de afară s-a auzit un zvon de glasuri şi îndată după aceea în cameră a intrat o doamnă destul de plinuţă, urmată de un gentilom impozant, precum şi de un băiat şi o fată. Erau sora mea Mary, cu soţul ei, Wilfred Bozard, fratele lui Lily şi cu cei doi copii pe care-i mai aveau în viaţă, Roger şi Joan. Bănuind că străinul eram eu care mă întorsesem acasă, Lily le trimisese veste prin bătrânul John că avea un oaspete pe care-şi închipuia că vor fi bucuroşi să-l vadă şi ei veniseră degrabă încoace, fără să ştie însă pe cine vor găsi. Şi nici nu şi-au dat seama la început, căci mă schimbasem mult şi lumina din odaie era slabă; nedumeriţi, se întrebau cine putea să fie străinul.

— Mary – am zis în cele din urmă – Mary, nu-ţi aminteşti de mine, surioară?

Atunci soră-mea a scos un ţipăt puternic şi, aruncându-mi-se în braţe, a început să suspine, cum ar face oricare dintre noi când vreun mort drag i-ar apărea deodată în faţa ochilor, viu şi nevătămat; iar bărbatul ei mi-a strâns mâna şi, în uimirea sa, a tras o înjurătură, cum fac unii bărbaţi când sunt emoţionaţi. Copiii au rămas însă nepăsători şi atunci am chemat-o pe fată, care arăta cam cum arătase maică-sa când ne despărţiserăm şi, sărutând-o, i-am spus că eram unchiul ei despre care se spunea că murise cu mulţi ani în urmă.

După ce calul, de care uitasem cu totul, a fost prins şi vârât în grajd, ne-am dus să cinăm – şi a fost o masă tare stranie pentru mine. Am întrebat ce se mai întâmplase în toţi aceşti ani. Am aflat atunci că averea pe care mi-o lăsase bătrânul meu maestru Fonseca ajunsese cu bine şi că sporise, fiind chibzuit administrată de Lily, care cheltuise doar foarte puţin pentru întreţinerea ei, socotind-o întotdeauna un lucru vremelnic încredinţat, mai curând decât proprietatea ei. Când moartea mea n-a mai fost pusă la îndoială, soră-mea Mary intrase în stăpânirea părţii ei de avere şi cu ea cumpărase câteva bucăţi de pământ mai mărginaşe din Earsham şi Hedenham, precum şi pădurea şi castelul Tyndale Hall din Ditchingham şi Broome. M-am grăbit s-o încredinţez că toate pământurile îi vor rămâne, ca un dar din partea mea, care aveam o avere destul de mare şi puteam sa mă lipsesc de ele şi vorbele mele i-au făcut o plăcere nespusă soţului ei, Wilfred Bozard, căci este greu pentru un om să renunţe la ceea ce a stăpânit atâţia ani.

Apoi mi s-a povestit tot ce s-a petrecut: moartea neaşteptată a tatălui meu, felul cum sosirea aurului o salvase pe Lily, care n-a mai fost silită astfel să se căsătorească cu fratele meu Geoffrey, cum Geoffrey o apucase după aceea pe căi greşite ce i-au adus sfârşitul la vârsta de treizeci şi unu de ani; ca şi sfârşitul lui *squire* Bozard, tatăl lui Lily şi vecinul meu duşman, care, într-o clipă de mânie, a fost lovit de dambla. După aceea, fratele ei căsătorindu-se cu soră-mea Mary, Lily s-a mutat în casa noastră părintească, după ce-a plătit datoriile pe care fratele meu Geoffrey le făcuse cu duiumul asupra moştenirii sale şi a cumpărat şi drepturile surorii mele asupra ei. Şi de atunci a locuit aici – o femeie tristă şi singură şi totuşi nu chiar cu totul nefericită, căci îşi petrecea o mare parte din timp cu opere de binefacere. Mi-a spus că de n-ar fi fost moşiile întinse şi averea de care trebuia să aibă grijă ca moştenitoare a mea, ar fi intrat la mănăstire, ca să-şi sfârşească zilele în pace. Nu se mai gândea la altă căsătorie, deşi mulţi gentilomi cu stare îi ceruseră mâna şi deşi nu mai avea nici o îndoială că murisem, căci vestea naufragiului carakului ajunsese până la Ditchingham. Aceste veşti, împreună cu alte câteva mai mărunte, cum ar fi naşterea copiilor lui Mary şi moartea câtorva din ei, marea furtună şi revărsare de ape ce s-a abătut asupra orăşelului Bungay şi de-a lungul văii râului Waveney, au fost toate întâmplările ce mi le-au putut spune, ei care-şi petrecuseră în linişte şi pace tinereţea şi

anii maturi. Căci despre încoronări şi morţi de regi, ca şi despre probleme politice cum ar fi sfârşitul puterii Papei de la Roma şi jefuirea lăcaşurilor religioase, care încă mai dura, nu mai amintesc aici.

Pe urmă mi-au cerut să le povestesc şi eu prin ce-am trecut şi am luat-o de la început. Era ciudat să le vezi feţele în timp ce ascultau. Toată noaptea, până când sturzii au făcut să tacă privighetorile şi zorii au început să lumineze spre răsărit, am stat alături de Lily povestind şi tot povestind şi n-ajunsesem încă să sfârşesc. Ne-am culcat atunci, în odăile care ne fuseseră pregătite şi a doua zi am continuat povestea, arătându-le spada lui Bernal Diaz, marele colier de smaralde pe care mi le dăruise Guatemoc, ca şi cicatricele şi rănile care dovedeau adevărul spuselor mele. Niciodată n-am văzut oameni atât de uluiţi şi când am ajuns să povestesc despre ultimul sacrificiu al femeilor din Otomie şi despre cumplita moarte a lui de Garcia, care s-a sfârşit luptându-se cu propria-i umbră, sau mai curând cu umbrele ticăloşiilor sale, au scos cu toţii strigăte de spaimă, după cum au suspinat şi-au plâns când le-am povestit despre moartea Isabellei de Siguenza şi cea a lui Guatemoc, ca şi de pierderea fiilor mei.

Dar n-am povestit totul atunci, de faţă cu ceilalţi, căci o parte a povestirii era doar pentru Lily şi numai ei i-am vorbit despre legăturile dintre mine şi Otomie – aşa cum un bărbat ar vorbi cu alt bărbat – căci simţeam că dacă nu-i voi dezvălui tot de la început, nu va putea exista niciodată o încredere deplină între noi. De aceea i-am mărturisit multele mele îndoieli şi tulburarea prin care am trecut, neascunzându-i că ajunsesem s-o iubesc pe Otomie, că frumuseţea şi dulceaţa ei m-au atras încă din prima clipă când am văzut-o la curtea lui Montezuma; şi nu i-am tăinuit nici ce s-a petrecut între noi pe piatra de sacrificiu.

După ce-am sfârşit, Lily mi-a mulţumit pentru sinceritatea mea şi mi-a spus că în asemenea privinţe bărbaţii se deosebesc de femei, căci în ceea ce o priveşte pe *ea,* nu simţise niciodată nevoia de a se apăra de ispita unei alte iubiri. Dar, fiindcă aşa ne crease Firea, n-aveam dreptul să ne dojenim pentru ce era în firea noastră şi nici să socotim virtute ceea ce nu era decât lipsă de înclinaţie. Ba mai mult – a urmat ea – această Otomie, lăsând la o parte păcatul ei de a fi fost o păgână, fusese o femeie mărinimoasă şi putuse să orbească ochii rătăcitori ai unui bărbat îndrăznind mai mult pentru dragostea ei decât ar fi putut face chiar şi ea, Lily; şi, pentru a sfârşi, înţelegea că până la urmă a

trebuit să aleg între a mă căsători cu ea şi o moarte grabnică, iar după ce i-am făcut un jurământ atât de solemn, aş fi fost un sperjur dacă aş fi părăsit-o după ce primejdia trecuse. De aceea, ea, Lily, era hotărâtă să dea uitării ceea ce fusese. Şi nici nu se va arăta geloasă dacă mă voi gândi şi pe viitor cu duioşie la soţia mea care murise.

Cu câtă blândeţe mi-a vorbit Lily atunci, privindu-mă tot timpul cu ochii ei limpezi şi serioşi! Şi cum i s-au umplut ochii de lacrimi când i-am mărturisit durerea-mi amară la moartea primului meu născut şi apoi la a celorlalţi. Numai după câţiva ani, când pierduse orice nădejde de a mai avea vreodată copii, a început să fie geloasă pe fiii mei morţi şi pe dragostea veşnică pe care le-o port.

Vestea întoarcerii mele şi a ciudatelor peripeţii pe care le avusesem printre popoarele Indiilor s-a răspândit în toate părţile şi veneau oamenii de la mile întregi dimprejur – chiar de la Norwich şi Yarmouth – să mă vadă. Şi eram silit de fiecare dată să le spun povestea, până când m-am săturat. S-a ţinut şi o slujbă de mulţumire pentru că am scăpat din atâtea primejdii, pe pământ şi pe apă, la biserica St. Mary de aici, din Ditchingham. Slujba nu s-a mai ţinut însă după ritualurile credinţei romane, căci în răstimpul cât lipsisem din ţară sfinţii fuseseră îndepărtaţi, asemenea zeilor azteci; jugul Romei fusese smuls de pe grumazul Angliei şi deşi toţi gândeau ca mine, eu m-am bucurat din toată inima, căci văzusem prea multe cruzimi săvârşite de preoţi.

Când slujba s-a sfârşit şi oamenii au plecat cu toţii spre caselor lor, m-am oprit în curtea bisericuţei goale de la Conac, unde am locuit o vreme ca oaspete al surorii mele şi al bărbatului ei, până când Lily şi cu mine ne-am căsătorit. Acolo, în lumina blândă a înserării de iunie, am îngenuncheat lângă trestiile care acopereau mormântul tatălui şi mamei mele şi mi-am îndreptat gândul spre ei şi spre locul unde se odihneau pe veci. Stând astfel îngenuncheat, o mare linişte a pus stăpânire pe mine şi-am simţit atunci cât de nebunesc fusese jurământul pe care-l făcusem, pe când eram un băieţandru, ca să mă răzbun pe de Garcia, înţelegând acum că toate suferinţele mele de acolo porniseră, aşa cum un copac creşte dintr-o sământă. Dar chiar şi în momentul acela n-am putut face altfel decât să-l urăsc pe de Garcia, nu şi nu pot nici în clipa de faţă sa nu-l urăsc; şi socot că

a fost firească dorinţa mea de a mă răzbuna pe ucigaşul mamei mele, deşi ar fi fost mai bine ca înfăptuirea acestei răzbunări să fie lăsată pe seama altei mâini.

Ieşind din curtea bisericii, am întâlnit-o pe Lily, care întârzia pe-acolo ştiindu-mă înăuntru şi am stat de vorbă.

— Lily – i-am zis eu – aş vrea să te întreb ceva. După tot ce s-a întâmplat, mai vrei încă să mă iei de bărbat, oricât n-aş merita-o?

— Am făgăduit să te iau de bărbat cu mulţi ani în urmă, Thomas – răspunse ea cu glas şoptit şi înroşindu-se ca trandafirul sălbatic ce înflorea prin preajmă – şi niciodată nu mi-am schimbat gândul. Ca să spun drept, de mulţi ani te socotesc soţul meu, deşi credeam că eşti mort.

— Poate că e mai mult decât merit – am suspinat eu. Dar dacă e aşa, spune când vrei să ne căsătorim, căci tinereţea a trecut şi n-avem prea mult timp de pierdut.

— Când vrei tu, Thomas – răspunse ea aşezându-şi mâna într-a mea.

După o săptămână eram căsătoriţi.

Şi acum, povestea mea s-a sfârşit. Dumnezeu, care mi-a dat o tinereţe şi primii ani ai maturităţii plini de suferinţe şi chinuri, m-a binecuvântat peste măsură la mijlocul vieţii şi spre bătrâneţe. Toate întâmplările pe care le-am povestit pe larg în această carte s-au petrecut de mult; acum, puietul de carpen pe care l-am sădit sub fereastră în anul când ne-am căsătorit este un copac în toată puterea, rămuros, iar eu încă mai trăiesc să-l pot privi. Aici, în fericita vale a râului Waveney, lăsând deoparte amintirile-mi amare şi dorul după morţii mei, pe care timpul nu-l poate alina, anii au trecut unul după altul, tot mai mulţi peste păru-mi nins, dar peste un trup viguros şi plin de sănătate şi an după an m-am bucurat din plin în pace şi tihnă de dragostea adevărată a unei soţii cum puţini au cunoscut. Căci se pare că suferinţa şi deznădejdea din anii tinereţii n-au făcut decât să-i îndulcească firea negrăit de nobilă, încât devenise un adevărat înger. O singură durere ne-a întunecat fericirea şi anume moartea pruncului nostru – căci mi-a fost sortit să mor fără urmaşi – şi atunci doar, chinuită de durere, Lily a arătat, după cum am mai spus, că suferă în dragostea-i de femeie. Altfel, nici o umbră nu s-a aşternut între noi. Mână în mână am coborât dealul vieţii, până când, în cele din urmă, soţia mea m-a părăsit. Într-o noapte

de Crăciun, s-a culcat să doarmă alături de mine, iar dimineaţa era moartă. Am suferit amar, dar durerea n-a mai fost atât de cumplită ca suferinţele din tinereţe, deoarece anii şi viaţa tocesc tăişul marilor dureri şi ştiam, după cum ştiu şi acum, că nu ne despărţeam pentru multă vreme. Foarte curând o voi regăsi pe Lily şi nu mă tem de călătoria pe care va trebui s-o fac. Căci moartea nu mă mai înspăimântă azi, după cum nu-i mai înspăimântă pe toţi cei care trăiesc destul de mult; şi sunt mulţumit să-mi las grijile la porţile cerului şi. Fericirea cerească în mâna Atotputernicului, care m-a salvat de pe piatra de sacrificiu şi m-a călăuzit prin hăţişul atâtor primejdii pe acest frământat pământ.

CUPRINS

Lei 12

